[illegible] KIRJA

WEBSTERS CORNERS'IN S. S.

OSASTON KIRJA NO. 433

LAINA-AIKA 4 VIIKKOA. 149

1 pyk.

Kirjoja lainataan paikkakunnalla vakituisesti asuville suomalaisille, paitsi väliaikaisesti oleskeleville osaston jäsenten takuulla.

2 pyk.

Kirjan turmeluksesta on suoritettava korvaus. Jos kirjan kadottaa on tilalle hankittava uusi tai suoritettava kirjan hinta.

3 pyk.

Jos kirjaa ei palauteta takaisin määrätyn ajan kuluttua, tai laimin lyödään uudistus, on suoritettava sakkoa ...... 5 senttiä viikolta.

4 pyk.

Kirjoja lainataan vapaasti.

KIRJAN HINTA $ 1.65

BILL HAYWOODIN KIRJA

Piirustanut Lydia Gibson

WILLIAM D. HAYWOOD
(1869—1928)

BILL HAYWOODIN KIRJA

KERTOMUS WILLIAM D. HAYWOODIN ELÄMÄSTÄ JA TYÖSTÄ

AMERIKAN SUOM. SOS. KUSTANNUSLIIKKEIDEN LIITON KUSTANTAMA

Translated and printed by permission

Printed in the U. S. A.

Tyomies Print. Superior, Wis.

BILL HAYWOODIN KIRJA

LUKU I.

Poikavuodet mormoonien keskuudessa.

Minun isäni oli vanhasta amerikalaisesta perheestä — niin vanhasta, että jos sen sukujuurta tutkisi, se varmaankin ulottuisi puritaanisiin kiihkoilijoihin tai merirosvoihin. Kummassakaan tapauksessa minulla ei olisi syytä ylpeillä. Hän oli syntynyt lähellä Columbusta, Ohio, josta hän vanhempiensa kera muutti Iowaan, jossa he asuivat Fairfield-nimisessä paikassa. Hänen veljensä ja serkkunsa olivat sotilaita sisällissodassa; kaikki he joko kaatuivat tai haavoittuivat. Minun isäni, vielä poikana ollessaan, raivasi tiensä aavikoiden poikki länteen. Hän oli kyytimiehenä hevospostissa. Siihen aikaan ei löytynyt rautateitä mantereen poikki, ja kirjeitä kuljetettiin hevospostissa, joka kulki taipaleittain, kyytimiesten ajaessa täyttä laukkaa pysähdyspaikalta toiselle, aavikoiden, erämaiden ja vuorten yli St. Josesta, Missouri, San Franciscoon Tyynenmeren rannalla.

Äitini, skotlantilais-irlantilaisista vanhemmista, oli syntynyt Etelä-Afrikassa. Hän astui perheensä mukana laivaan Hyväntoivonniemessä matkalla Amerikan rannoille. Hänen vanhempansa olivat tyysti hävittäneet kaiken taloutensa siellä ja lähteneet matkaan, päämääränään California. Kultakuume oli ulottunut maan äärimäisiin kolkkiin. Ihmiset, joilla ei ollut vähintäkään käsitystä, millaisiin olosuhteisiin heidän oli tyytyminen, lähtivät länteen. Siihen aikaan ei löytynyt palatsimaisia höyrylaivoja; heillekin merkitsi matka kuukausien ikävää ja vaarallista merimatkaa purjelaivassa. Eikä vaara ollut ohi, kun he saapuivat satamaan; edessä oli kahdeksantoista sadan mailin junamatka, ja sitte pitkä taival aavikoiden halki ja vuorten yli purjekankaalla kehystetyssä härkävaunussa. Pelko oli alituinen tapaturmasta, sairaudesta ja vihamielisistä intiaaneista, punanahoista, joiden oli ollut pakko itsesuojelukseen vastustaa valkoisten miesten tunkeilemista.

Matkalla aavikoiden poikki minun enoni, silloin vain pieni poika, joutui hukkaan. Perhe ei tiennyt, mitä hänelle oli tapahtunut. He etsivät pitkän vaunutien varren turhaan. Häntä ei löytynyt mistään aavikon kuunarista, eikä hän ollut paimenten

mukana, jotka ajoivat ylimääräisiä härkiä, lehmiä ja muuleja. Karavaani ei voinut pysähtyä, eikä yksi perhe voinut jäädä toisista jälelle etsimään äärettömiltä aavikoilta kadonnutta poikaa. He pitivät pojan menetettynä ja jatkoivat matkaa vaunusarjassa, surren hänen katoamistaan. Kun he laskeutuivat Emigrant Canyoniin, he näkivät edessään kauniin Suolajärven laakson. Kuollut meri, Suuri Suolajärvi, levittäytyi heidän eteensä. Oikealla heistä lepäsi uusi Sionin kaupunki, jonka mormoonit olivat perustaneet 1847. Täällä perhe luopui matkueesta sairauden vuoksi, jääden odottamaan seuraavaa kulkuetta siinä toivossa, että se olisi korjannut minun hukkaan joutuneen enoni. Muutamia päiviä heidän saapumisensa jälkeen minun äidinäitini kaupungilla kävellessään näki tämän kadonneeksi luullun pojan, kori omenoita käsivarrellaan. Hän korjasi pojan ja omenat syliinsä ja kantoi kotia isän ja sisarten luo. Oli tapahtunut niin, että poika oli mennyt edellisessä vaunusarjassa ja saapunut kaupunkiin viikkoa paria aikaisemmin.

Isoäitini alotti ruokatalon Suolajärven kaupungissa. Isäni oli siellä ruokavieraana ja tapasi äitini. Isä oli silloin sangen nuori mies; kun he menivät naimisiin, hän oli noin kahdenkymmenenkahden, ja äiti oli viidentoista vuoden ikäinen tyttö. Minä synnyin neljäntenä päivänä helmikuuta, 1869, ennenkuin rautatietä oli rakennettu mantereen poikki.

Isästä minulla on ainoastaan yksi muisto. Se tapahtui kolmantena syntymäpäivänäni. Hän otti minut talosta ja asetti korkealle lauta-aidalle, jonka yli hän kiipesi, nostaen minut alas toiselta puolen. Hän meni katusolaa pitkin valtakadulle ja sitte kauppaan, josta hän osti minulle uuden samettipuvun, minun ensimäiset housuni. Paluumatkalla kotia me poikkesimme monen hänen tuttavansa luona, ja minut kuormitettiin rahalla, appelsiineilla ja makeisilla. Isä kuoli pian sen jälkeen paikassa nimeltä Camp Floyd, nykyisin se tunnetaan nimellä Mercur. Kun äiti kuuli hänen sairaudestaan, hän lähti Camp Floydiin, ottaen minut mukaansa, mutta ennenkuin hän pääsi perille, oli isä jo kuollut keuhkokuumeeseen ja haudattu. Kun me kävimme haudalla, minä muistan kaivaneeni kumpua niin syvälle kuin käsivarteni ulottuivat.

Suolajärven kaupunki (Salt Lake City) on rakennettu Wasatch-vuoriston taittumaan. Itään vuoristo nousee korkeana ja jylhänä, pohjoiseen on Ensign-huippu, jonka miltei ylimmässä kohdassa on pieni luola, jonka kaikki seikkailunhaluiset kaupungin nuorukaiset ovat tutkineet. Etelään, Oquirrh-vuoristossa, lepää paljon Utahin rikkauksista. Siellä sijaitsevat Stockton, Ophir, Mercur kaivoskämpät, ja Bingham Canyon, jossa on suuri Utahin kuparikaivos. Kohta länteen on Suuri

Suolajärvi, jonka vesi on niin suolaista, että siinä mikään eläin ei voi elää.

Suolajärven saarilla on pesänsä tuhansilla kalalokeilla, jotka ovat pyhiä lintuja Utahissa siitä syystä, että erään heinäsirkkavitsauksen aikana lokit söivät näitä hyönteisiä, hävittäen niitä miljoonia. Ne nielivät niitä niin paljon kuin voivat, sitte oksensivat ulos, ja taasen nielivät, ja tällä tavalla lokit auttoivat viljelijää pelastamaan osan sadostaan, jonka kokonaan menetys olisi merkinnyt nälkää mormooneille.

Suolajärven laakson halki pujottelee Jordanin virta, ja pohjoiseen on lämpimiä ja kuumia lähteitä. Näköalan suuruutta ja kaupungin kauneutta pilasi mormoonien kirkon lietsoma mieliala. Tämä oli varsinkin totta minun poikavuosinani, kun ilmassa oli vielä muistot Mountain Meadowin verilöylystä, Aikenin joukon hävityksestä ja mormoonien uhkauksista uskonluopioita vastaan. Näitä uhkauksia jyrisi Brigham Youngin, Hyden, Prattin ja muiden kirkon virkamiesten huulilta. Tietenkään ne eivät tehneet minuun samaa vaikutusta kuin vanhempiin ihmisiin, vaikka minä muistan selvästi muutamia piirteitä John D. Leen oikeudenkäynnistä. Tämä samainen Lee oli johtajana mormooni- ja intiaanijoukossa, joka surmasi lähes sataviisikymmentä miestä, naista ja lasta Mountain Meadowissa. Verilöyly tapahtui sen jälkeen kun Lee ja muut mormoonit katkerasti vihasivat juuri näitä siirtolaisia, jotka olivat Arkansasista ja Missourista, jossa niinsanottu mormooniprofeetta, Joseph Smith ja hänen veljensä Hyrum oli murhattu vankilassa, Carthagessa, Missourin valtiossa. Minä muistan nähneeni kuvan John D. Leestä, kun hän istui ruumiskirstunsa kannella ennen mestaustaan Mountain Meadowissa. Utahin territoorin lait määrittelivät, että kun mies oli tuomittu, hän voi valita mestaustapansa, joko ampumisen tai hirttämisen. John D. Lee valitsi ampumisen, ja hänet vietiin kauntin pääkaupungista, jossa hänen juttunsa käytiin, Mountain Meadowiin, rikoksensa näyttämölle, jonka rikoksen arvatenkin olivat yllyttäneet toiset, korkeammat viranomaiset. Mutta kaksikymmentä vuotta oli kulunut verilöylystä ja mestauksesta vuonna 1877.

Noin tähän aikaan minä ensi kerran näin Brigham Youngin, mormoonien kirkon esimiehen, kadulla, vaikka minä olin hänet nähnyt ennen tabernaakelissa, ja kuullut hänen voimalliset saarnansa uskostaluopumista vastaan. Lyhyen ajan perästä hän kuoli, otaksutusti siitä, että oli syönyt vihreitä maissia; mutta huhut olivat liikkeellä, että hän oli myrkyttänyt itsensä. Jos nämä huhut olivat tosia, itsemurha johtui kenties siitä, että John D. Lee oli tuomittu, ja pakanoilla, niinkuin kaikkia ei-mormooneja kutsuttiin, oli vaatimus Brigham Youngin van-

gitsemisesta ja tuomitsemisesta hänen osanotostaan verilöylyyn, joka tapahtui silloin kun hän oli territoorin kuvernöörinä ja Yhdysvaltain intiaaniasiamiehenä. Mormoonit olivat järkevästi kehittäneet ystävällisiä suhteita intiaanien kanssa, ja nämä ne epäilemättä estivät murhaamasta toista siirtolaisjoukkoa, joka kulki ohitse noin samaan aikaan.

Talo, jossa minä synnyin, oli asuinrakennus Ensimäisellä Eteläisellä kadulla, Läntisen Temple- ja Ensimäisen Läntisen kadun välillä. Se oli jaettu neljään asumukseen, joista kaksi oli ylä- ja kaksi alakerrassa. Tämän talon mielenkiintoinen piirre oli perhe, joka asui meidän yläpuolellamme, leskenä ollut nainen kahden tyttärensä kanssa. Aikana, josta minä kirjoitan, he olivat kaikki naimisissa samalle miehelle, niin että tyttäret olivat oman isäpuolensa vaimoja. Moniavioisuus on aina ollut mormoonikirkon uskonnollinen opinkappale.

Noin neljä vuotta isän kuoleman jälkeen äiti meni uusiin naimisiin ja asettui asumaan Ophir-nimiselle kaivoskämpälle. Ophir-kanyoni oli syvä. Oikealla vuoret olivat äkkijyrkät ja railojen halkomat. Vasemmalla oli matalampia kukkuloita. Missä kanyoni leveni, siihen oli rakennettu kaupunki, jolla oli tilaa parille kolmelle kadulle. Leijonakukkula oli kanyonin päässä. Vuoren toisella puolella talomme takana oli Kuiva Kanyoni, jossa sijaitsi Salatun Aarteen kaivanto. Tässä, ja muissa kämpikön kaivannoissa työskenteli minun isäpuoleni. Harjanne lähellä Salattua Aarretta oli siroteltu täyteen suuria kuparinsekaisia kiviä. Kaivajain Ihastus-kaivanto oli tunneli, jossa oli muutamia avonaisiakin kaivauksia, joita kaivoskylän pojat pitivät leikkitantereinaan. Sieltä me löysimme useita kauniita kristalleja, joita meillä oli ilo kerätä.

Mrs Whitehead oli minun ensimäinen opettajani. Ophirin koulutalo oli rakennettu kylän yläpäähän, ja se oli vähän parempi kuin lautahökkeli. Sen akkunoista myöhään talvella me saatoimme nähdä lumen vierivän alas paljaaksi hakattujen vuorien rinteitä. Ensimäisenä talvena lumivyöry täytti kaupungin alapuolella olevan laakson niin, että tunneli täytyi tehdä lumen läpi postivaunuille ja veden johdattamiseksi pois kaupungista. Päivällistunnilla mrs Whiteheadilla oli tapana nimittää joku oppilaista päällysmieheksi, jonka tehtävänä oli ilmituoda käytöksemme hänen poissa ollessaan. Eräänä päivänä Johnnie O'Neill ja minut kanneltiin tapelleen, ja kun luokka kokoontui, hänet kutsuttiin esille ja piiskattiin viivottimella. Minä juoksin suin päin ulos ovesta ja kotia, jossa minä kerroin äidille, että minä en enää menisi kouluun, koska opettaja aikoo minut piiskata tappelusta, vaikka mitään tappelua ei ollut tapahtunutkaan. Sinä iltana äiti vei minut mrs Whiteheadin talolle, ja minä sanoin heille, että totta kai minä

tiesin, milloin minä tappelin ja milloin minä vain painiskelin. Asia paikattiin, ja minä menin kouluun seuraavana päivänä. Mutta kuitenkin Johnnie O'Neillillä ja minulla oli monta tappelua ennen tätä painiottelua ja sen jälestä.

Eräänä aamuna mennessäni kouluun, joka oli vain pienen matkan päässä asunnostamme, minä huomasin Mannie Millsin toisella puolella katua vetävän pistoolin taskustaan ja ampuvan Liukasta-Rikua, joka käveli juuri minun edessäni. Riku alkoi myöskin ampumisen, ja he vaihtoivat useita laukauksia kunnes Mills lankesi kasvoilleen kuolleena. Monta ihmistä juoksi hänen luokseen. Liukas-Riku puhalsi kuusikertaa laukeavan pistoolinsa putkeen, pani aseen taskuunsa ja käveli tiehensä. Minä seurasin häntä kunnes hän meni läheiseen kapakkaan. Se oli ensi kerta kun minä näin ampumakahakan. Se ei ollut ainoa, mikä sattui Ophirissa, jota pidettiin lännen kaivoskylistä yhtenä mitä villimmistä. Toisena päivänä minä menin paikalle, jossa ammunta oli tapahtunut, ja näin kaksi miestä Turpinin perheestä, ja kolmannen miehen kuoliaana maassa.

Duken hotellin nurkan alla oli yhtenä iltana räjähdys. Seuraavana aamuna minä olin Lawrencen kaupan edustalla, kun eräs nainen, jota sanottiin "Vanha Äiti" Bennettiksi, tuli kävellen katua alas ja mutisten jotakin "kaupungin polttamisesta". Muuan mies, joka istui katukäytävän reunalla, hyppäsi ylös ja iski naista kasvoihin. Se oli Johnny Duke, hotellin omistaja. Tämä nainen ja hänen miehensä olivat kerskuneet ruudin asettamisesta, ja tapahtuman jälkeen katukäytävällä molemmat vangittiin, ja Vartio-Komitea ajoi heidät alas laaksoa samana iltapäivänä.

Eräänä toisena päivänä kaksi koulutovereistani leikki vuokratallissa. He olivat menneet huoneeseen, jossa tallirenki nukkui ja löytäneet pistoolin tyynyn alta. Tapaturmaisesti Peter Bethel nosti sen hanaa ja tappoi Willie Duken. Kun minä kuulin laukauksen, minä juoksin talliin ja löysin Willien kuolleena. Minä näin veren juoksevan hänen päästänsä. Pieni Pete Bethel oli säikähtänyt sanattomaksi.

Nämä veren ja väkivallan näytökset tapahtuivat kun minä olin seitsemän vuoden vanha. Sen jälkeen mitä oli puhuttu verilöylyistä ja murhista Suolajärven kaupungissa, minä otaksuin tämän kaiken ikäänkuin luonnolliseen elämään kuuluvana osana.

Se oli huomattava tapaus, kun hollantilaisen suutarin perhe saapui kaupunkiin. Pari päivää heidän saapumisensa jälkeen minä olin leikkimässä pienen puron varrella lähellä suutarin taloa, kun minä näin pienen tytön pajupensaan varjossa. Luokseen mentyäni minä huomasin, että hän oli hyvin kaunis ja että hänellä oli posket kuin kaksi punaista suurta omenaa.

Kun minä hänelle puhuin, hän ainoastaan hymyili. Minä tartuin häntä kädestä, sitte minä häntä suutelin, ja hän tuntui siitä pitävän. Joku kutsui häntä, luultavasti hänen äitinsä. Reväisten itsensä minusta hän juoksi taloon, hymyillen minulle olkapäänsä yli. Seuraavana päivänä minä menin takaisin, ja siellä hän oli, täyttäen vesiämpäriä purosta. Minä lähenin hiljaa ja kiersin käsivarteni hänen ympärilleen, kun hän äkkiä kääntyi ja kynsi minua kasvoihin, sylki minuun ja kohotti ämpärin ikäänkuin aikomuksella kaataa vesi niskaani. Minä juoksin pois tietämättä, mikä hänelle oli tullut. Myöhemmin minä sain selville, että se ei ollutkaan se ensimäinen tyttö vaan hänen sisarensa.

Melkein kaikilla kylän pojilla oli lingot. Minä aioin tehdä sellaisen itselleni. Minä olin talon takana ja koetin katkaista siihen vartta pensastammesta, kun veitsi luiskahti ja puhkaisi silmäni. Minut lähetettiin heti Suolajärven kaupunkiin saamaan lääkärin apua, ja kuukausimääriä minua pidettiin pimeässä huoneessa. Mutta näkö oli mennyt.

Palattuani Ophiriin koulu oli jo suljettu ja minä suoritin ensimäisen työni kaivannossa. Minä olin silloin vähän päälle yhdeksän vuoden. Minä työskentelin isäpuolelleni Venäläisessä kaivannossa, jossa hän työskenteli jonkinlaisella palkkiokaupalla painon mukaan.

Koulu aukeni jälleen ja minä menin toiseksi lukukaudeksi. Tällä kerralla professori Foster oli opettajana, ankaran näköinen mormooni Tooelesta, mutta mainio opettaja. Hän opetti minut käsittämään historiaa, kaivamaan syvemmälle, mitä on kirjotettu. Hän oli lyhytleukainen, harmaaviiksinen ja harmaasilmäinen vanha mies, enkä minä koskaan nähnyt hänen piiskaavan lasta.

Tuskin päivää kului ilman tappelua jonkun pojan kanssa, joka kutsui minua "Kiero-Silmäksi" taikka "Kuollutsilmä-Rikuksi" toisen silmäni sokeuden vuoksi. Minä pidinkin tappelusta.

Tämän koulukauden päätyttyä perhe palasi takaisin Suolajärven kaupunkiin. Sioni, niinkuin mormoonit kaupunkia nimittivät, oli aiottu mormoonikirkon valtakunnan pääkaupungiksi. Kun kultaa löydettiin Californiassa, siirtolaiset parveilivat läpi Utahin matkalla lännen kultakentille. Muutamat erkanivat Suolajärven kaupunkiin ja jäivät sinne, mutta omituista kyllä, kultakuumeesta huolimatta, yksikään mormooni ei liittynyt tungokseen tai jättänyt asemaansa.

Temppelin neliö, jossa tabernaakeli, kokoussali, lahjotustalot ja temppeli sijaitsivat, oli suojattu korkeilla muureilla, ja oli kaupungin sydän; kaikki keskittyi sen ympärille. Tabernaakelissa voi kahdeksantuhatta ihmistä kokoontua, minä kuu-

lin siellä Adelina Pattin laulavan yhtenä iltana kun minä olin nuori poika. Minä en ole sitä koskaan unhottanut.

Kadut, jotka numeroitiin temppelistä alkaen, oli rakennettu leveiksi. Katuojissa juoksi puroina vuoristovettä, jota käytettiin joka taloa ympäröivien puutarhojen kastelemiseen.

Asukkaat olivat jakautuneet. Mormoonit olivat vallitsevat tekijät. Muita, jopa juutalaisiakin, sanottiin pakanoiksi. Mormoonien hallussa oli melkein kaikki kauppa ja kaikki maanviljelys. Monia isompia yrityksiä, tehtaita ja maatiloja, omisti kirkko, joka ylläpiti kymmenyksiä kantavia konttoreita, sanomalehden ja historioitsijan viraston. Alueen pakanat olivat kaivosmiehiä, kapakanpitäjiä, lakimiehiä ja politikoitsijoita. Erämaan Uutiset oli mormoonien virallinen lehti samalla kertaa kun Suolajärven Tribuuni puhui pakanoiden puolesta. Pakanoita vastaan mieliala oli katkera, kun vanhat mormoonit eivät voineet unhottaa kärsimiään loukkauksia, omaisuuksiensa hävittämistä, johtajiensa surmaa, lopullista pakoa valtioista, joissa he voisivat elää vapaana vainoista, ja sitä että nyt heidän vanhat vihamiehensä tungeksivat heidän uusille asuinpaikoilleen. Se katkera henki on jonkunverran laimennut uuden sukupolven kera, mutta minun poikana ollessani se oli huipussaan.

Me asuimme vuosia lähellä sitä taloa, joka oli minun syntymäpaikkani, vuokratuissa eri taloissa, aina monivaimoisten perheiden, Taylorien, Evansien ja Cannonsien, ympäröimänä. John Taylor, joka yhteen aikaan oli Viimeisten Päivien Pyhimysten esimies, niinkuin mormoonit kirkkoansa nimittivät, asui juuri meitä vastapäätä kadun toisella puolella. Hänellä oli kahdeksan vaimoa puolen katuneliön varrella. Meidän viereisessä talossa oli William Taylorin, joka oli esimiehen veli, yksi monista perheistä, ja seuraava talo siitä oli Porter Rockwellin. Tällä Rockwellilla oli maine, että hän oli danilainen eli että hän kuului Hävitysenkeleihin joka oli pahamaineisen Bill Hickmanin liitto. Mitä näihin Hävitysenkeleihin tulee, sanottiin, että heidän tehtävänään oli hankkia kirkolle kostoa raivaamalla uskonluopioita tieltä pois. Rockwell oli salaperäinen olento ympäristön pojille, joista useimmat olivat mormooneja. Kaikki olivat perheissään tapahtuvista kuiskauksista ja juoruista kuulleet niistä kauheista syytöksistä, joita häntä ja Hickmania vastaan oli tehty. Kaikki oli epämääräistä, mutta siinä oli kylliksi nostattamaan nulikoiden uteliaisuuden, niin että kun me näimme Porter Rockwellin kadulla pitkine harmaine partoineen, harmaine saaleineen, harmaine reppahattuineen, raudanharmaiden hiusten valuessa hänen harteilleen, me juoksimme hänen edellään tuijottaen hänen ei lainkaan epäystävällisiin kasvoihinsa. Kun Porter Rockwell kuoli, muutamat naapuris-

ton pojat ajattelivat sitä hyväksi pilaksi, jos he alkaisivat kummittelemaan siinä suuressa talossa, jossa hän oli yksin asunut. Eräs poika, joka työskenteli apteekissa, hankki tulikiveä, jota me asetimme lakanaan. Murtautuen taloon, me kalistelimme raudankappaleita ja astioita vanhassa nelikossa, täryytimme ikkunoita ja teimme muita temppuja melua aikaan saadaksemme, niin että kuka tahansa meni sivu, ei voisi olla huomaamatta häiriöitä. Kummituksellinen lakana ja jatkuva pauke pimeinä öinä antoi talolle maineen, että siellä kummitteli. Kaikki pojat, jotka kuuluivat seuraan, otettiin jäseniksi monenlaisilla hiuksianostattavilla tempuilla.

Pyhän Sydämen Sisarten Akademia oli seuraavalla neliöllä. Heillä oli pieni rakennus, joka liittyi tyttöjen kouluun, jossa muutamia pieniä poikia viereisistä kaivantokylistä oli täysihoidossa ja saamassa ensimäistä opetustaan. Oli joitakin päiväkoululaisia. Vaikka en ollutkaan katolilainen, minut otettiin kouluun, jossa eräs nunna, Sisar Sylva, oli meidän opettajanamme.

Loma-aikana enoni Richard tuli meitä tervehtimään läheisestä kaivoskylästä. Luettuaan eräänä päivänä ilmoituksen lehdestä, että poikaa haluttiin maalle, hän jutteli siitä äitini kanssa sillä seurauksella, että minun oli lähdettävä John Holdenin maatilalle. Kuuden kuukauden ajan, dollarin palkalla kuukaudessa ja ruoka minusta oli tuleva maatilan kaikentekevä työpoika. Minä lypsin kahta lehmää, ruokin vasikoita, siivosin tallin, mutta minun mieleni teki ajaa härkävaljakkoa.

Eräänä päivänä minä olin pellolla karhitsemassa kun Holden kynti. Karhin hammas käänsi ylös peltohiiren pesän. Ne olivat omituisia pikkuolioita. En ollut sellaisia koskaan nähnyt, ja asetuin polvilleni tutkimaan niitä tarkemmin. Ne olivat punaisia, ilman lainkaan karvoja niiden ruumiissa. Niiden silmät olivat suletut. Pesä oli pieni, sievä koti, ja se oli, niinkuin näytti, vuorattu villalla. Tuntui, että minä olin niitä vain muutaman minuutin ajan katsellut, kun minä yht'äkkiä tunsin kirvelevän ruoskaniskun yli ruumiini. Holden oli tullut pellon poikki, nostanut ylös maasta härkävitsan, jonka minä olin pudottanut ja löi sillä minua sanaakaan puhumatta. Minä hypähdin ylös ja juoksin suoraan taloon, keräsin tavarani ja sidoin ne kimppuun ja läksin kotia. Mennessäni peltojen poikki jonkun matkan päässä Holdenista, minä hänelle huusin: "Hyvästi nyt, John!" Minä kävelin kaupunkiin, noin kymmenen mailia. Se oli minun ensimäinen lakkoni.

Saavuttuani kotia ja kerrottuani äidille, että minä olin eronnut, kun Holden oli lyönyt minua ruoskalla, hän oli hyvin vihainen pahoinpitelystä, mutta pelkäsi, mitä Holden voisi tehdä, koska hän oli allekirjoittanut paperin, jonka mukaan minun

oli hänelle työskenneltävä. Holden tuli meidän taloomme seuraavana päivänä, ja äiti nuhteli häntä ankarasti, että hän oli uskaltanut minua lyödä. Hän myönsi, että hänellä oli kiivas luonne, ja lupasi, että hän ei sitä enään tekisi, joten minä menin hänen kanssaan takaisin ja palvelin aikani. Holden oli raaka mies, raaka hevosilleen, raaka härjilleen, raaka vaimolleen, joka usein tapasi sanoa: "Parempi olisi olla vanhanmiehen lemmikki kuin nuorenmiehen orja".

Seuraava työpaikkani oli Mrs. Paxtonilla, jolla oli pieni kauppa. Minä juoksin asioilla ja hakkasin syttypuita, joita hän möi paketeissa. Hänen poikansa, Clem Horsley, oli istuimilleohjaajien päällikkö Suolajärven kaupungin teatterissa. Häneltä minä sain vähän sivutuloja pienen palkkani lisäksi, joka oli hänen äidiltään puolitoista dollaria viikossa, siten, että hän antoi minun toimia paikoilleohjaajana viidelläkymmenellä sentillä illan niinä iltoina kuin teatterissa oli näytäntöjä. Paitsi, että me osotimme ihmisille heidän istuimensa, me toimimme myöskin kättentaputtajina, alottaen taputuksen kunkin näytöksen lopussa ja vahvistaen taputusta, jos se oli heikkoa. Tässä toimessa minä sain nähdä monta näytelmää, joita minä en mitenkään muuten olisi voinut nähdä. Minä innostuin Shakespearen huvi- ja murhenäytelmiin kun Booth ja Barrett näyttelivät Suolajärven kaupungissa minun teatterissa oloaikanani. Myöhemmin minusta tuli innokas Shakespearen lukija. Kaikenlaisia näytöksiä annettiin tässä teatterissa; minä näin kaiken kotipaikkakunnan kyvyistä aina tienvarrelta kaupunkiin poikenneihin tähtiin saakka. Oli oopperaseurueita, itämaalaisia temppuilijoita ja nyrkkitappeluita, vaikka teatteri oli mormoonikirkon omaisuutta.

Sitten minä sain paikan vanhalta John Cutlerilta. Hän oli hyvä mies isännäksi. Hänellä oli hedelmätukkuliike. Hän oli hyvä, punaposkinen, valkopartainen mies, hyvänluontoinen ja iloinen, ja hänellä oli monta vanhaa tuttavaa, jotka kävivät häntä tervehtimässä. Kerran minä kuulin heidän keskustelevan erilaisista avioliittosuhteistaan. Vanhalla Cutlerilla oli kaksi vaimoa. Niistä vanhempi, neljän Utahissa huomatun mormoonin äiti, asui Suolajärven kaupungissa, ja nuorempi asui Eteläisessä Cottonwoodissa. Cutler virkkoi, että hänellä oli vieläkin vaimo, pyöreä heilakka, jolla oli kaunis lapsi, mutta hän lisäsi: "En tiedä, missä hän nyt lie". Miksi hän nauroi, kun hän tämän sanoi, sitä minä en koskaan tullut ymmärtämään. Toisinaan tämä äijä sai liikaa rypäleitä, banania ja muita helposti pilaantuvia hedelmiä. Nämä hän tapasi lähettää kirkon kymmenysvirastoon, ja minun tehtäväni oli viedä ne perille. Silloin tällöin tapasi hän sanoa minulle: "William, luuletko, että sinä voisit nuo hedelmät myydä?" Kerran hän möi

minulle kymmenen tai kaksitoista nippua banania kahdellakymmenelläviidellä sentillä nipun, jotka minä pikaisesti möin puolellatoista dollarilla nipun; toisella kerralla hän antoi tomaatteja kahdellakymmenelläviidellä sentillä bushelin; niistä äitini ja toiset naapurin vaimot keittivät tomaattikastiketta.

Minä tapasin käydä uimassa Joe ja Heber Cutlerin kanssa Jordanin virrassa. Minä sain kerran suonenvedon ja olisin hukkunut ellei Joe olisi ehtinyt apuuni. Minä koetin maksaa sen takaisin yhtenä iltana, kun varastohuone John Cutlerin kaupan takana syttyi palamaan. Minä tiesin, että pojat nukkuivat kaupassa, ja joukossa oli huhu, että varastohuoneessa oli ruutia. Minä juoksin herättämään poikia, kun samalla kuulin räjähdyksen, ja särkyneitä lasinsirpaleita juoksi ikkunoista niinkuin vesisuihku, mutta minä pääsin läpi vahingotta. Cutlerin pojat olivat jo heränneet ja paenneet kaupasta, ja tuli sammutettiin pian sen jälkeen.

Kun minä olin noin kahdentoista, minä pidin hedelmäkojua Reese-ukolle Elehvantti-Nurkassa. Päivällisaikaan eräänä päivänä minä kuulin ammuntaa alempaa katua ja näin joukon kerääntyvän Criggsin ravintolan edustalle. Minä juoksin katsomaan, mitä oli tapahtunut. Kaksi poliisia toivat yhtä neekeriä ulos ravintolasta. Mitä minä joukolta kuulin, minä ymmärsin, että hän oli tappanut yhden poliisin ja haavoittanut toista.

Poliisit, joukon seuraamana, lähtivät Toiselle Eteläiselle Kadulle. Minä ihmettelin, miksi he eivät menneet suorinta tietä vankilaan: tie, jota he seurasivat, oli katuneliötä pitempi. Mennessään pitkin Toista Eteläistä Katua, yksi ruokakauppias jätti kauppansa ja liittyi joukkoon, tukkien esiliinansa vyönsä alle. Tämä mies, jonka nimeä minä en tiennyt, huusi: "Hankkikaa köysi!" Mitä he köydellä tekevät, ajattelin minä itsekseni, sillä poliisithan pitävät hänestä lujasti kiinni.

Joukko kasvoi ja kiihoittui askel askeleelta. Lisääntynyt matka nosti roskajoukon lukua. Kun saavuttiin linnaan, minä näin vangin ja poliisit ovelle johtavilla portailla. Minusta näytti, että sensijaan että poliisit olisivat työntäneet neekeriä vankilaan, he työnsivät hänet roskajoukon käsiin. Minä en neekeriä nähnyt ennenkuin minä olin likistettynä joukon keskellä, joukon, joka oli nyt hiljaa niinkuin pelon vallassa. Sitte minä näin neekerin roikkuvan kaulastaan vaunuliiterissä. Hänen kasvonsa olivat kauheat, ja vaikka hän oli vaaleanverinen, ne muuttuivat sinisiksi, silmien ja kielen pistäessä ulos kauhealla tavalla. Minä katselin roikkuvaa ruumista ja ajattelin ja aprikoin. "Mitä he ovat tehneet, mitä he ovat tehneet?" Oli ikäänkuin paino kylmää lyijyä olisi asettunut vatsaani.

Roskajoukon johtajat eivät olleet tyytyväisiä miehen mur-

haan. Muutamat huusivat: "Raahatkaa se ulos ja hakatkaa kappaleiksi! Hirttäkää se puhelintolppaan!" He raahasivat velton ruumiin niskasta kadunkulmaan, johon majuri Wells ajoi ja luki heille kapina-asetuksen, määräten heidät palauttamaan ruumiin vankilaan. Tällöin minä ensi kertaa käsitin, mitä tällainen mieletön roskajoukon julmuus voi merkitä. Minä käsitin myöskin, että joukko ei ollut kokoonpantu yksinomaan sellaisista, jotka halusivat ottaa osaa suoritettuun kauhuntekoon, vaan joukossa oli useita, joita uteliaisuus oli ajanut katsomaan, mitä oli tekeillä. Jok'ainoa heistä läsnäolollaan antoi rohkeutta johtajille. Minä luulen, että löytyi paikalla ainoastaan noin kolme, neljä miestä, jotka todella tahtoivat tappaa miehen.

Lähettipojalla on tilaisuus huomata seikkoja ja tuntea ihmisiä tarkkaan, ja lähettipoikana työskennellessäni minulla oli tämä tilaisuus. Minä tulin kosketuksiin kaikkien Suolajärven kaupungin johtavien kansalaisten kanssa. Ihmiset eivät olleet varuillaan, mitä he sanoivat nuoren pojan kuullen, ja minä kuulin korvillani heidän liikesuunnitelmistaan, häväistysjutuistaan ja poliittisista juonistaan. Tällä tavalla minä pääsin tietoon suunnitelmista, joita oli mormooneja vastaan, suunnitelmista, jotka sitten lopullisesti hyväksyttiin Edmundsin asetuksessa, joka kielsi monivaimoisuuden. Vastapainoksi tälle suunnitelmalle mormoonit punoivat juonen, käyttäen naista, jonka he toivat kaupunkiin ja asettivat taloon, jossa oli sopivia tirkistysreikiä, ja lähettivät kutsuja kaupungin huomatuille pakanoille, vierailla naisen luona, jolla oli muutamia sangen mielenkiintoisia nuoria ystäviä mukanaan. Sattumalta muutamia kutsuja meni myöskin mormooneille, ja asia synnytti häväistysjutun kaupungissa, sekä pakanoiden että mormoonien puolelta, monen näennäisesti kunnioitetun henkilön ottaessa siihen osaa.

Minä menin yhdeksi lukukaudeksi Pyhän Markuksen kouluun. Kun minä sitä muistelen, minusta tuntuu, että minun on täytynyt olla hyvin omituinen oppilas. Joissakin luvuissani minä sain korkeimmat arvolauseet, kun toisissa minä en edistynyt yhtään. Historian ja maantieteen luvuissa minä pääsin korkeimmalle luokalle. Minun mieltymiseni näihin opinnoihin varmaankin johtui aikaisemmasta opetuksestani, jota olin saanut professori Fosterilta. Laskennossa minä vajosin luokkaa alemmaksi; muissa aineissa minä seurasin luokan mukana.

Lukukausi Pyhän Markuksen koulussa oli minun viimeinen koulukauteni. Noin tähän aikaan minä päätin vaihtaa nimeni William Richard Haywood, Richard ollen se eno, joka oli minut toimittanut maalle ja josta minä en sen takia pitänyt, isäni nimen mukaan kuulumaan William Dudley Hay-

wood. Minun äitini päätteli, että tämä voitaisiin tehdä, jos minä menisin ripille kirkkoon. Hän, äitini, oli episkopaalinen. Tämä oli viimeinen kerta kun minä otin osaa kirkonmenoihin.

Minä kuulin Ben Tillmanin, senaattorin Etelä-Californiasta, luennoivan Suolajärven kaupungissa, ja häneltä minä sain ensimäisen katsomukseni neekerien oikeuksista. Luentonsa kuluessa hän osotti katkeran vastenmielisyytensä neekereitä kohtaan rotuna ja ihmisinä. Eräs neekeri, joka sattui istumaan vieressäni, teki hänelle kysymyksen; hänen vastauksensa oli raaka ja solvaava hyökkäys, heijastaen tämän värillisen miehen äitiin. Hän nimitti kysyjäänsä "satulan väriseksi saatanan pojaksi", ja sanoi hänelle, mikä hänen äitinsä on täytynyt olla, että neekeristä on tullut sen värinen; tämä siitä syystä, että neekeri oli nähtävästikin sekotettua verta. Minä katsoin neekeriä, ja hänen vaivautunut ilmeensä aiheutti sen, että minä aina sen jälkeen olen pitänyt, että hän ja hänen rotunsa ovat samoja kuin minäkin ja muut ihmiset. Minä näin hänen kärsivän samaa nöyryytystä ja vihaa, jota minäkin hänen asemassaan olisin kärsinyt; minä näin hänen voimattomana osottamaan suuttumusta. Minusta tuntuu, että Ben Tillmanin luentojen on täytynyt saattaa monta muuta tuntemaan samalla tavalla kuin minä tunsin. Minusta tuntui, että minä saatoin katsoa suoraan vanhan Tillmanin rintaan ja nähdä siellä sydämen, joka oli mätä vihasta.

Minä kohtasin muitakin yleisiä henkilöitä ollessani juoksupoikana Mannermaan Hotellissa ja Walkerin Talossa. Eräänä iltana pitkä, arvokkaan näköinen mies, joka istui hotellin edessä jalat kaidepuulla, kysyi minun ohi mennessäni: "Poikaseni, tiedätkö sinä, kuka minä olen?" "En, kuka te olette?" sanoin minä. Hän vastasi: "Minä olen maailmankuulu Beerbohm Tree, se kuuluisa englantilainen näyttelijä!" Minä katselin häntä; minä en tiennyt, mihin hän sillä pyrki.

Minä tapasin muitakin kiinnostavia ihmisiä, joita minä saatoin paremmin ymmärtää. Oli eräs Pika-Laskija, joka pysähtyi hotellissa; minun puuttuva laskentotaitoni saattoi minut luulemaan, että hän oli yksi maailman ihmeistä. Sitte oli John L. Sullivan, mukanaan joukko nyrkkeilijöitä, muiden muassa eräs iso maori, Slade, joka aikoi tapella Sullivanin kanssa; mutta Sullivan olisi voinut kaataa hevoshaallisen sellaisia kuin tämä maori oli. Sullivanista minä pidin enemmän kuin kenestäkään toisesta. Hänen näytöksensä oli Walkerin Oopperatalolla, jossa minulla oli hyvä istuin. Minä näin hänen nyrkkeilevän Herbert Sladen kanssa ja iskevän kumoon tämän miehen, joka koetti voittaa häneltä ne tuhat dollaria, jotka hän oli luvannut kenelle tahansa, joka voisi seistä häntä vastaan neljä kierrosta.

Tri. Zuckertort, kuuluisa shakkipeluri, pysähtyi Walkerin talossa ja siellä ollessaan pelasi yhtäaikaa seitsemäntoista peliä side silmillään, jota minä pidin mitä eriskummallisimpana urotyönä. Se innosti minua niin, että minä siitä hetkestä lähtien aloin opettelemaan shakkipeliä.

Ollessani työssä Mannermaan Hotellissa minä äkkiä sairastuin keuhkokuumeeseen, ja siitä toivuttuani en mennyt sinne takaisin, kun äitini kanssa neuvottelimme, että minun tuli oppia joku ammatti. Meidän viereisessä talossamme asui eräs perhe, nimeltä Pierpont. Mies oli kattilaseppä, jonka isä omisti valimon ja kattilaverstaan. Äitini puhui vanhemmalle miehelle minun oppiin pääsemisestäni; mutta kun oli puhetta tarpeellisten paperien laatimisesta, minä kapinoin. Minä en halunnut olla sidottu, niinkuin John Holdeniin, josta minä en saanut erota ennenkuin olin aikani palvellut. Isäpuoleni oli silloin ylityönjohtajana Ohio Kaivanto- ja Mylly-yhtiöllä Humboldtkauntissa, Nevadassa. Hän päätti, että hän voisi käyttää minua siellä. Minä ostin puvuston Suolajärven kaupungista; siihen kuului väljät työhousut, työtakki, sininen paita, kaivosmiehen saappaat, kaksi paria huopapeitteitä, shakkipeli ja pari nyrkkeilyhansikkaita. Äiti valmisti ison päivällisen, käsittäen enimmäkseen luumuhyytelöä. Äiti sanoi: "Sinä tulet takaisin muutamassa viikossa". Jättäen hyvästit pienelle sydänkävylleni ja perheelleni, minä läksin Nevadaan. Minä olin silloin viidentoista vuoden vanha.

LUKU II.

Kaivosmiehiä, lehmäpaimenia ja intiaaneja.

Tämä oli minun ensimäinen pitempi matkani. Me kuljimme Ogdenin ohi, ympäri Suuren Suolajärven, kun Luzonin leikkausta ei oltu silloin vielä kaivettu. Minä pidin silmällä Corinnea ja Promontorya, kun tiesin, että nämä paikat yhteen aikaan olivat olleet isäni ja enoni taivalluskenttiä. Promontory oli asema, johon kultainen kiskonaula oli isketty silloin kun Central Pacificin ja Union Pacificin rautatiet siinä yhtyivät idästä ja lännestä. Rautahepo, niinkuin intiaanit junaa nimittivät, oli ottanut paikan purjekangasvaunulta ja härkävaljakolta.

Monen mailin alalta, järvestä loitotessamme, alavat maat olivat suolakerroksen peittämät. Sitten me saavuimme Nevadan kanervikkotasanteille, jotka näyttivät loppumattomilta. Niin pitkälle kuin silmä kantoi ei näkynyt muuta kuin pitkiä aloja tätä harmaanvihreää pensaikkoa. Asemat olivat harvassa ja kaupungit pieniä. Me sivuutimme Elkon, Battle-

vuoren, ja sitte Humbold-virta tuli näkyviin oikealla. Toisen päivän aamuna minä saavuin Winnemuccaan, menin hotelliin ja heti päivällisen jälkeen astuin neljän-hevosen postivaunuihin ja matkustin Rebel Creekiin. Postivaunut siihen aikaan kulkivat aina Fort McDermittiin, joka oli sotilaspysäkki. Vaunut olivat tavaraa täynnä; olin ainoa matkustaja. Sisällä oli puhvelitakki ja puhvelipeite; ajattelin, että ei ainakaan kylmä voisi tulla. Winnemuccasta Tulli-huoneelta lähtien tie yli kukkuloiden oli niin hiekkaista, että sitä oli koetettu vahvistaa kärryn leveydeltä kanervilla. Poljettuna se jonkun aikaa kovetti tietä, mutta kun hiekka alituisesti muutteli, uusia teitä täytyi yhtämittaa olla rakentamassa.

Saavuimme Kane-Lähteelle illalliseksi. Oli jo pimeä ja alkoi tulla hyvin kylmä. Asemalle päästyämme ajuri otti ryypyn paloviinaa. Minä lämpenin juotuani kuumaa kahvia. Kun vaunujen eteen oli vaihdettu uusi valjakko, sanoi ajuri: "Valmiita ollaan. Lähtekäämme!" Minä kömmin vaunuun. Puhvelipeite ja takki olivat menneet; ne olivat nyt ajurilla. Oli kylmä, kirkas yö. Edessämme ja hieman oikealla saatoimme nähdä Graniitti-Huipun majesteetilliset ääriviivat. Sen laella oli säilyssä osa talven lumesta, niin että alankomaat myöhemmin saivat jonkun verran vettä. Oli ensi kertaa kun minä näin tätä Santa Rosan vuoristoa.

Saavuttuamme Rebel Creekiin yö oli jo myöhäinen. Olin ajatellut avata huopapeitteeni tehdäkseni niistä vuoteen. Minä kiipesin alas vaunuista, vilusta väristen, kun sain tietää, että illallinen oli varattu ja minua odotti puhdas, valkoinen vuode.

Oli varattu vieterivaunut, johon minä viskasin peitekääröni ja matkalaukkuni ja me ajoimme Eagle Canyoniin kaksi mailia eteenpäin, jossa Ohio-kaivanto sijaitsi. Ei ollut puuta näkyvissä, ei mitään muuta kuin vaivaista pajukkoa, joka kasvoi laaksoon johtavan pienen puron varrella. Taloja oli ainoastaan yksi. Se oli laudoista tehty, ja se oli noin kaksikymmentäkahdeksan jalkaa pitkä, neljätoista jalkaa leveä ja jaettu väliseinällä kahteen osaan. Etuhuoneessa oli kahta puolta seinää vuoteita kolmessa kerroksessa. Huoneessa ei ollut tuolia, pöytää eikä minkäänlaista huonekalua paitsi pulpetti ja miehille kuuluvia tavaroita, jotka käsittivät melkein yksinomaan peitteitä ja vaatteita ja muutamia matkalaukkuja alempien lautasänkyjen alla.

Toisessa huoneessa oli iso keittiöuuni nurkassa, kyökkipöytä ja hylly yhdellä seinustalla. Toisella seinällä, jossa oli akkuna, oli pitkä pöytä, peitettynä ruskealla, kukkapohjaisella öljykankaalla, ja penkkejä pöydän pituudelta molemmin puolin. Kattopalkkien päällä oli ruokatavaraa ja muita tarpeita,

sekä kiinalaisen kokin vuode, jonne hän pääsi tikapuita myöten. Charley Sing oli hyvä kokki ja piti oman osansa talosta tunnontarkasti puhtaana. Toinenkin huone oli puhdas, sikäli kun tulee kysymys syöpäläisistä, mutta lautaa ei oltu maalattu, eikä se ollut koskaan nähnyt höylää. Edessä oli pieni porstua, jonka seinällä oli peili ja pyyhkeitä, ja penkillä pesuvati ja vesiämpäri. Kaivo oli likellä puroa, erään laskuojan pohjassa. Talon alapuolella oli vanha hirsikämppä, puoleksi sisäänkaivettu, pölkkyjä, kanervaa ja multaa kattonaan. Yksi nurkka siitä oli laitettu malmien tutkimista varten. Muuta osaa käytettiin kannutustavaroiden, vihanneksien ja muiden tarpeiden säilyttämiseen.

Isäpuoleni tuli kaivannosta muutamia minuutteja edellä toisia miehiä, jotka siellä työskentelivät. Hän oli iloinen minut nähdessään. Kohdattuani miehiä minä avasin peitekääröni ja levitin peitteet heinille pulpetin päällä olevaan vuoteeseen. Vielä samana iltapäivänä minä puin ylleni työvaatteet ja kaivossaappaat ja lähdin kaivannolle. Ensimäinen työni oli kärrätä pois kiviä kaivosaukolta, jota parhaillaan kaivettiin avonaisen leikkauksen perään. Pian tulin huomaamaan, että kivillä täyteen lastatut kottikärryt olivat minulle enempi kuin voin käsitellä, joten minä tein kuormista keveämpiä ja tein sitä useampia matkoja. Olin kyllin iloinen, kun päivä oli lopussa.

Oli jo pimeä kun saavuimme talolle. Tavallinen kaivoskämpän ateria oli valmis, ja jokainen työnsi jalkansa pöydän alle varmana ruokahalustaan. Kului muutama minuutti, kun astiat korjattiin pois, ja miehet taasen keräytyivät pöydän ympärille, lukemaan ja pelaamaan korttia tai shakkia sikäli kuin he parhaiten voivat häilyvässä kynttilän valossa. Toiset lojuivat vuoteillaan tai istuivat niiden reunalla, ja siten kuluivat talvi-illat. Ei ollut mihinkä mennä. Lähin kaupunki oli Winnemucca, kuudenkymmenen mailin päässä, mutta sinne harvemmin mentiin, vaikka joku mies silloin tällöin kävikin asemalla ja toi tullessaan pullon pari paloviinaa.

Päiväntapahtumien tasolla sellaisissa olosuhteissa kaivosmiehet eivät tietenkään voineet olla, mutta siitä huolimatta me olimme ahkeroita lukemaan. Muistan kun toisena jouluna saapumiseni jälkeen eräs sukulaiseni lähetti minulle käsikirjan pesäpallon pelaamisesta. Muutamia vuosia aikaisemmin se olisi ollut merkityksestä, mutta nyt ei vastajoukkiota olisi voinut raappia kokoon päivänkään ratsastuksella.

Minulla ei ollut monta kirjaa itselläni, mutta kaikilla miehillä oli joitakin. Yhdellä oli teos Darwinia, toisella Voltairea, Shakespearea, Byronia, Burnsia ja Miltonia. Nämä runoilijat olivat isäpuoleni suuressa suosiossa. Me kaikki vaih-

doimme kirjoja, ja koko arvokkaan kirjaston olisi voinut saadakin keräämällä ne yhteen. Joillekin tuli aikakausjulkaisuja, ja neljä tai viisi päivälehteä saapui kämpälle. Että ne olivat viikon vanhoja, merkitsi vähän.

Minulla oli ystävä, josta minä en ole vielä kertonut. Hänen nimensä oli Tim. Se oli enempi kuin tavallinen koira, jonka tapaa. Paimenkoiran tyyppiä se oli, skotlantilaisen koiran kokoinen, sen turkki oli musta ja siinä oli pieniä ruskeita pilkkuja, ja valkoinen läiskä kaulassa. Se oli vilkas ja väkevä, ja sillä oli kirkkaat, ruskeat silmät. Se ei minun kieltäni puhunut,. mutta minä ymmärsin sen hännänheilutuksen, sen iloisen haukunnan, julman murinan, liikuttavan vikinän ja matalan omituisen ulinan. Timissä oli jotakin, mikä saattoi minut aina ajattelemaan sitä todellisena henkilönä. Tuntui kuin jonkun rakastettavan henkilön persoonallisuus olisi löytänyt sijansa koirassa. Vaistot ei ollut ainoa tekijä, jonka alaisena Tim eli, vaikka minun tieteellisistä syistä ei tulisi väittää, että Tim olisi osannut ajatella. Kaikessa tapauksessa te nyt Timin hyvin tunnette käsittääksenne millainen kumppani sellainen koira voi olla kaivannolla, joka sijaitsee kuusikymmentä mailia rautatiestä ja lähin naapuri on neljän mailin päässä. Sen yhden pojan, joka siellä päin asui, minä näin silloin tällöin, mutta Tim oli aina kanssani. Sillä ja minulla oli paljon hupia. Minä autoin sitä monessa tiukassa taistelussa, joita meillä oli ilvesten, villikissain ja mäyrien kanssa.

John Kane oli malmintarkastaja ja -lajittelija kaivannolla. Hän alkoi minusta kovasti pitämään ja opetti minulle malmin kemiallisen tarkastuksen. Hän oli iso, vahvarakenteinen, hyvänluontoinen irlantilainen, jolla oli mustat viikset ja miellyttävät silmät. Kun minä menin hänelle työhön, minä autoin häntä valmistamaan ne näytteet, jotka oli tarkastettava. Mitään niin ihastuttavaa työtä en ole eläissäni tehnyt kuin oli tämä malmintarkastus. Nämä ensimäiset pienet seikkailut kemian valtakuntaan johtivat minut ajattelemaan, että minä halusin tulla kaivosinsinööriksi. Päätinkin oppia tämän ammatin, ja niin kirjoitin Houghtonin ja Columbian kaivantokouluille, kysellen minkälaiset olisivat vaatimukset, jos minä kirjottautuisin oppilaaksi. Hankin muutamia kirjoja malmin analyseeraamisesta ja maanmittauksesta ja kulutin paljon aikaa niiden tutkimiseen. Mutta minä en kumminkaan mennyt kumpaankaan kouluun. Eteen sattui muita velvollisuuksia, ja vastainen kasvatukseni oli varmistettu kokemuksen koulussa.

Eräänä päivänä minä otin haulikon kainalooni ja kävelin alas laaksoa, katsellen teereä ja preerikanaa, kun vastaani tuli baskilainen lammaspaimen, joka viittasi, että enkö haluaisi peuraa. Minä sanoin, että se olisi mainiota. Menimme yh-

dessä hänen leiriinsä, joka sijaitsi sillä harjanteella, joka erottaa Eagle-puron laakson Rebel-puron laaksosta. Hän haki luodikkonsa ja me lähdimme kiertämään kukkulaa, kohti ryhmää, jossa kasvoi surkastuneita haapoja. Maassa kasvoi tiheässä karhunmarjapensaita. Osottaen minulle ison, laakean kallion metsän reunassa, hän ojensi minulle luodikkonsa, sanoen: "Mene sinä sinne. Minä viivyn täällä muutaman minuutin. Sitte minä menen metsän poikki. Ehkäpä peura tulee näkyviin." Minä menin ja kiipesin kalliolle, josta minulla oli hyvä näköala metsän kaikille puolille. Ei aikaakaan, kun kuulin rapinaa pensaikosta ja ulos syöksee kaunis hirvi, jolla oli pitkät sarvet. Minä tuijotin siihen hämmästyneenä, kun se loikkasi puron pohjaan suuntautuen taasen pensaikkoon. Lyhyessä ajassa baski kahlasi karhunmarjapensaiden läpi luokseni ja kysyi: "Näitkö sinä peuraa?" Sanoin, että olin peuran nähnyt ja aloin selittämään, kuinka komea uros se oli, kun hän keskeytti minut kysyen, "no miksi et sinä ampunut?" Silloin minulle vasta selvisi, kuinka mainiosti minä olisin voinut ampua peuran! Koetin baskille sanoa, että olin unohtanut ampua, mutta hän otti pyssynsä ja marssi matkaansa sanaa puhumatta. Olin kai saanut kohtauksen "hirvikuumetta". Jos minä olisin ajanut hirven pensaikosta ja antanut baskin pitää huolta ampumisesta, meillä olisi ollut peuranlihaa illalliseksi.

Eräänä aamuna, kiivetessäni ylös kuivaneesta railosta matkallani asemalle, minä näin joukon satulahevosia ja miehiä Andy Kinnigerin paikan edessä Willow Creekin suulla. Kiirehdin matkaani ja kuulin, että Kinniger oli ammuttu ja Fort McDermittistä haettu välskäri parhaillaan koetti löytää kuulaa. Se oli jossakin kuolleen miehen kallossa. Minä ihmettelin sitä taitoa, jolla välskäri irroitti kallon yläosan tunnustellakseen niskanikamia, johon kuula oli sijoittunut. Kinniger oli ammuttu johonkin aikaan edellisenä iltana, istuessaan tuolilla pajupensaikon varjossa. Myöhemmin todistettiin, että Kinnigerin tappoi Yksikätinen-Jimi, piute-intiaani, joka vangittiin, löydettiin syylliseksi ja tuomittiin hirtettäväksi. Kukaan ei keksinyt syytä intiaanin menettelyyn, ja kaikki uskoivat, että hän toimi vain kätenä. Anomus pantiin kiertämään ja Yksikätisen tuomio lievennettiin elinkautiseksi vankeudeksi Carsonin kuritushuoneessa. Näin hänet siellä monen vuoden perästä, käydessäni tervehtimässä Prestonia ja Smithiä, jotka olivat suorittamassa elinkautisia tuomioitaan. Nämä olivat Goldfieldistä kaksi kaivajaa, joidenka historian minä kerron myöhemmin. Muistan omituisen piirteen kuritushuoneen pihasta, joka oli tehty kaivamalla se vuoren kupeeseen. Oli kaivettu karkea puoliympyrä, muodostaen jyrkät seinät, paiko-

tellen kuudestakymmenestä kahdeksaankymmeneen jalkaa korkeat. Pihamaalla oli suuria jälkiä, joita esihistorialliset eläimet, elehvantti ja mastodon, varmaankin olivat jättäneet, ja miehen jalanjälkiä, jotka olivat kaksi kertaa isommat kuin tavallisen miehen jäljet. Nämä jäljet ilmeisesti oli tehty mutaan, joka oli kovettunut lujaksi kiveksi. Tahtomattaan tuli seuranneeksi jälkiä, jotka johtivat seinälle. Siellä puoli eläimen jälkeä oli kaivettu esiin, mutta toista puolta peitti kahdeksankymmentä jalkaa eheätä kalliota ja veden kulettamaa maata. Tuli käsittäneeksi, että eläimen jälkiä oli hieman liika myöhäistä seurata, koska se oli siitä ehkä noin kaksisataa tuhatta vuotta sitten kulkenut. Ajan muuri oli kohonnut estämään jälkiä seuraamasta.

Ihmiset olivat seuranhaluisia näillä rajamailla. Tanssit oli koko merkkitapaus. Niitä suunniteltiin viikkoja etukäteen, ja ihmisiä kokoontui joka suunnalta kolmen, neljänkymmenen mailin alalta. Ei ollut tavatonta, että joku karjankasvattaja ajoi perheineen neljäkymmentä mailia tansseihin, tanssi koko illan ja seuraavan päivän ja ajoi sitte kotia. Tanssitovereina oli tyttöjä ja akkoja karjataloista, ja toisinaan intiaanieukotkin ottivat osaa. Äkkipikaa kokoonkyhätyissä tansseissa Kinnigerin paikassa mrs. Snapp Rebel Creekin asemalta soitti tanssimusiikin kolmikielisellä viululla, samalla kertaa kun Melodia-Tomi löi hänelle tahtia pavuilla täytetty sikaarilaatikko käsirumpunaan.

Mutta mielenkiintoisempia olivat intiaanien tanssit, jotka pidettiin aavikolla, kanervista raivatulla ympyrällä. Niihin intiaanit kokoontuivat pitämään juhliansa ja tanssimaan käärmetanssia, aavetanssia, aurinkotanssia ja muita yhtä salaperäisiä tanssejaan. Heidän ainoana musiikkinaan oli rummut ja intiaanieukkojen valitus. Säveleet olivat valittavia ja haaveellisia, ja ne tuntuivat minusta kaikki jokseenkin samanlaisilta. Illalla kun sytytettiin tulet, rumpujen nukuttava poljento ja intiaanien keveät, salaperäiset tanssiaskeleet, matalan, valittavan laulun seuraamana, tuntuivat väristyttävän yliluonnollisilta.

Tarinan piute-intiaanien verilöylystä Thacker-solassa kertoi minulle ensin Jim Sackett, yksi vapaaehtoisista, joka oli ottanut osaa surmaamiseen. Kuulin siitä kertomuksen myöskin Härkä-Sampalta, joka itse oli piute-intiaani, jonka oli onnistunut paeta ja joka oli yksi kaikista kolmesta eloon jääneistä.

Kuulin tästä hiuksia-nostattavasta jutusta, kun vanha Sackett sattui vierailemaan Ohio-kaivannolla. Se alkoi selityksellä, kuinka valkoisten, suojellakseen itseään intiaanien päällehyökkäsiltä etelä-Oregonissa ja Nevadassa, oli täytynyt

keskinäiseksi turvakseen muodostaa vapaaehtoinen komppania intiaaneja vastaan. Tämä komppania oli tullut kuuluisaksi intiaanien metsästyksestä tällä alueella. Sen päämaja oli Fort McDermittissä, josta se teki retkiä, etsien intiaaneja. McDermittin linnoitus oli Santa Rosa vuoriston läntisellä vierteellä, erään Quin-jokeen laskevan sivuhaaran suulla.

Vanha Sackett oli eläkkeellä ja kuljeskeli ympäri seutua, paljon mitään tekemättä, ollen liika vanhakin työn tekoon. Hänen tyyppejään oli ainoastaan muutamia jälellä. Hän oli kotonaan vuoristossa kullanetsijäin tuvissa tai karjataloissa laakson joen varrella. Hiuksensa ja partansa hän kasvatti pitkiksi, molemmat täplikkään harmaat. Hänellä oli heikot silmät ja ne näyttivät ikäänkuin ne kärsisivät lipeäkiven tomusta. Puhuessaan hän ampui tupakkasyljen johonkin esineeseen, jonka oli maalitauluksi valinnut, ja se tapahtui ihmeteltävällä tarkkuudella. Hänen tarinansa alkoi:

"Sinä päivänä me olimme leiriytyneet Willow Creekin suulle, juuri paikkaan, jossa Andy Kinnigerin tölli nyt sijaitsee. Asetuimme ottamaan hyvät unet, kun määräys tuli nousta jalkeille ja satulaan. Mitä oli tapahtunut? Kalusto oli valmiina liikkumaan hyvin lyhyessä ajassa, muulit kuormitettuna ja hevoset satuloituna. Kapteeni osoitti poikki laakson suuntaan, jota nykyään sanotaan Thacker-solaksi, lausuen: 'Jos katsotte tarkasti, näette siellä tulen. Ennen hämärää luulin nähneeni savua, mutta nyt minä näen tulen. Se on intiaanien leiri. Meidän täytyy päästä sinne päivänkoittoon. Kun vähän pimenee, lähdemme liikkeelle.' Se oli pitkä ratsastus poikki kanervatasanteen ja läpi niittyjen lähestyessämme jokea, jonka yli meidän täytyi uida. Vielä niittyjä ja sitte kanervikkoa taasen. Yksi hevosista astui mäyrän reikään ja katkaisi jalkansa. Me emme voineet sitä tappaa ennenkuin seuraavana päivänä. Intiaanit olisivat voineet kuulla laukauksen, emmekä me suinkaan halunneet antaa heille varoitusta. Tässä komppania jakautui; osa lähetettiin edelle ratsastamaan solan kautta leirille ja pienempi osasto jätettiin saattamaan kuormaeläimiä ja ylimääräisiä ratsuja.

"Aamu juuri sarasti, saapuessamme intiaanien leirille. Kaikki nukkuivat. Me irrotimme kannattimista ratsupyssymme, höllensimme pistoolit ja ajoimme täyttä laukkaa leiriin, ampuen heidän majojensa läpi. Sekunnissa unisia intiaaniakkoja ja -ukkoja ja pieniä lapsia juoksenteli sikinsokin, typertyneenä odottamattomasta päällekarkauksesta, mutta heidät ammuttiin maahan ennenkuin he pääsivät täysin hereille. Jälkijoukko saapui rynnistäen, mutta ei ampunut laukausta ennenkuin oli päässyt likelle. Majasta toiseen me menimme, ampuen kaikki sisälle. Sitte me laskeuduimme ratsuilta tehdäk-

semme tarkemman tutkimuksen. Yhdessä majassa me löysimme kaksi intiaanilasta elävänä. Joku sotilas sanoi: 'Tehdään puhdasta. Saivarista tulee täitä.' Silloin Charley Thacker esitti: 'Jos ei kenellään ole mitään erikoista sitä vastaan, minä haluaisin ne kaksi lasta pitää.' Ennenkuin siitä päätettiin, joku huusi: 'Yksi karkaa!' Karkulainen oli jo mailin päässä, ratsastaen niinkuin myrskytuuli isolla, harmaalla hevosella. Muutamat alkoivat ampua, toiset hyppäsivät ratsuilleen ja lähtivät perästä. Mutta se oli myöhäistä; hän pakeni. Takaa-ajajat kääntyivät pian takaisin. Ne intiaanit, jotka olivat vain haavoittuneet, me päästimme heidät kärsimyksistään, ja sitte nousimme ratsuille ja ajoimme tiehemme, Charley Thackerin kantaessa kahta intiaanipenikkaa takanaan."

Näistä lapsista varttui aikuisia, ja heidät tunnettiin Jimmy ja Charley Thackerin nimillä. Kun minä heihin tutustuin, he olivat menneet takaisin intiaanien paimentolaiselämään. Molemmat olivat erinomaisia, urheita miehiä; ihmisinä luullakseni paljon parempia kuin ne, jotka olivat tappaneet heidän isänsä ja äitinsä, sukulaisensa ja ystävänsä.

Vanhan Sackettin kertomus tuntui riipovan pois hyvän joukon ripsuja niiden intiaanitaistelijain pukinnahkavaatteista, joista olin kymppisentin romaaneista lukenut. En ollut koskaan lukenut naisten ja pienten lasten tappamisesta vuoteisiinsa. Vanhan vapaaehtoisen urotöille annoin vähemmän arvoa sen jälkeen, ja vielä vähemmän sitte kun vanha Härkä-Samppa, muutamia kuukausia myöhemmin, kertoi minulle murteellisella englanninkielellään, mitä oli tapahtunut Thacker-solassa. Hän ei lisännyt kertomukseen mitään, mutta tunne, jolla hän asian esitti, kokonaan puuttui Sackettilta. Tämä vanha intiaaniukko eräänä päivänä istui sysisäkin päällä meidän kemistikonttorimme edessä, joka sijaitsi siinä puolittain maanalaisessa kuopassa, josta olen kertonut. Menin hänen viereensä istumaan ja kysyin, kuinka hänen vaimonsa Maggie ja pikkutenavat jaksoivat, ja hän vastasi: "Sangen hyvin." Minä sitte sanoin: "Samppa, kerropa minulle jotakin Thacker-solasta." Hän katsahti ylös, etäinen katse silmissään, mutisten: "Pitkä aika sitte. Ei paljon puhu nyt." Mutta minä sanoin: "Samppa, minä haluaisin tietää, miksi valkoiset tappavat intiaaneja. Tiedätkö sinä?" Sampan kasvot kalpenivat. "Jah, minä ymmärtää. Vaan sinä et ymmärtä." Sanoinkin, että en ymmärtänyt. Vaan Samppa alkoi:

"Pitkä aika sitte, minä synty sama aika, ehkä ennen, ei valkoinen mies ollut Nevadassa. Siihen aikaan piute-intiaani eli oikein hyvä. Keväällä pyyti paljon kalaa, kuivasi ne, savusti ne. Paljon ankkoja, hanhia, savusti ne myöskin. Syksyllä tappoi peuran, korjasi lihan. Ensi kuura tuli, kokosi

paljon pähkinöitä. Kaikki aika paljon jäneksi, pensaskanoja. Piute ei ymmärrä suuri karjatalo, ei peltomuokkaus, yhtäkaikki eli hyvin. Joskus bannock-, joskus shoshone-intiaani tuli ryöstä piute vaimo. Me teke tappelu. Joskus piute ryöstää shoshone, bannock-vaimo; siitä tulee hyvä tappelu. Joskus tekee suuri leikki, joskus tanssi, joskus juhla. Kuuma, kylmä, kaikki sama. Piute elää. Kun hän kuoli, keräs suuri kasa kiviä, meni itse sisälle. Sai jousi ja nuoli, hyvä veitsi, tappoi hyvä hevonen, piute meni autuas metsästysmaille. Kaikki hyvä.

"Valkoinen mies, hän tulee. Laittaa pikku pelto, joskus nai piute-tyttö. Se hyvä. Sekottaa veri niinkuin bannock, shoshone. Pian tulee enempi valkoinen mies. Hän kullankaivaja, hän sangen hyvä. Ei käsitä, aina kaivaa reikä, kerää suuri kasa kiviä, kaivaa toista reikää. Ei ole kauan yksi paikka. Sotamies hän tulee. Ei käsitä sotamiestä. Ei tongi maata, ei kaiva reikä, ei tee mitä, vaan aina sano 'Setä Samuli'. Hän aina asu sama talo, ei naista. Ei ymmärrä. Aina puhu 'intiaanityttö'. Hän tulivesi, antaa piutelle, tekee yhtä hullu kuin valkoinen mies. Kaikki intiaani huutavat. Iso päällikkö sanoo, no mitä nyt? Aina vastusta liika paljon. Intiaani pitää tulivesi; tulivesi, se ei hyvä. Sotamies antaa intiaani tulivesi. Ei pidä tulivesi. Intiaani myy vesikon nahka, mäyrän nahka, kaikki nahka sotamiehelle. Myy eukko, tyttö, kun saa tulivesi. Pian intiaani hän hullu. Ei enempi tulivesi, yhtäkaikki hän hullu. Päällikkö sanoo sotamies ei paljon hyvä. Intiaani sanoo kaikki valkoinen mies ei paljon hyvä. Pian valkoinen mies tappaa piute. Intiaani ei paljon ymmärrä, hän tappaa valkoinen mies. Se on paha aika. Sotamies hän jahtaa intiaani niinkuin arosusi. Se aika Thackersola. Monta intiaani matka pyytä ankkoja Quin-joki laakso, hanhia. Se aamu sotamies tuli pian, ampui, ampui. Minä leikata majan nahka takaa, hyppäsi suuri valkoinen hevonen ja aja kiivaasti; sotamies se ei saa kiinni, se ei ammu. Minä aja Turman Huipulle. Pitkä aika piilossa. Isä, äiti, sisaret, veljet, en koskaan näe. Pitkä aika sitte. Ei paljon siitä puhu nyt."

Vanha Samppa lopetti väristys äänessään ja kosteus silmissään. "Minä ymmärrän, minä ymmärrän", sanoin minä ja tarttuen hänen käteensä sanoin: "Ole vielä vähän aikaa, Samppa, meillä on kohta päivällinen valmis."

Härkä-Sampan, tämän piute-intiaanin lyhyellä kertomuksella oli laaja historiallinen merkitys. Se alkoi, kun ensimäiset uutisasukkaat varastivat Manhattan-saaren. Se jatkui mantereen poikki. Lasihelmillä, pahalla viinalla, raamatulla ja pys-

syillä hallitseva luokka jatkoi intiaanien lahtaamista äärimmäisestä idästä äärimmäiseen länteen.

Laakson suun ja kämpän puolimatkassa oli iso ukonkiviriutta, jonka harjanne kohosi korkealle, halkaisten vuoren juuresta huippuun saakka. Charley Day, joka silloin työskenteli Ohio-kaivannolla, oli tämän harjanteen löytänyt, mutta hän sanoi, että tokko hän tulisi koskaan siinä tekemään sitä vuotuista työtä, joka tarvittiin valtauksen nimissä pitämiseksi. Eräänä iltana hän sanoi: "Annan sinulle Caledonia-kaivannon, jos vain haluat." Ajatuksella, että minusta tulisi kaivannonomistaja, minä hyväksyin tarjouksen ja sain häneltä kauppakirjan, ja että se olisi sitova, minä annoin hänelle laissa määrätyn yhden dollarin. Tapasin kulkea sen ohi ajatellen, että joskus siinä työskentelisin, mutta kun olin sen omistukseen päässyt niin halvalla, jätin kokonaan huomioon ottamatta valtauksen mahdollisen arvon. Muutamia vuosia myöhemmin minä työskentelin siinä kaivajana, kun tohtori Hanson Winnemuccasta oli sen uudelleen vallannut, perustanut yhtiön ja rakennuttanut rouhinmyllyn. Olin lyönyt laimin tehdä työtä valtauksella, ja minun oikeuteni siihen oli aikoja päättynyt. Se joutui Caledonia Kaivanto- ja Mylly-yhtiölle. Kun ensimäinen kuorma kultakiveä jauhettiin myllyssä, kaikkien mielet olivat jännittyneet, millaiset olisivat tulokset. Olimme kuulleet erilaisia lausuntoja, mitä kemialliset kokeet olivat osottaneet ja että muutamia kultaharkkojakin olisi tarttunut myllyn rattaisiin. Mutta me emme koskaan saaneet tuloksista tietää, kun tohtorin veljenpoika karkasi, vieden koko tuotannon, ja mikäli tiedän, häntä ei saatu kiinni. Tämän näytöksen jälkeen kaivannon suhteen oltiin yleensä toivottomia. Miehet eivät tienneet, tulisivatko he saamaan palkkaansa, ja pian sen jälkeen erosivat.

Eräänä päivänä, tullessamme polkua pitkin kaivannolta, John Kane ja minä kujeilimme keskenämme, ja minä hyppäsin hänen selkäänsä. Hän lankesi ja katkaisi säärensä. Toiset miehet auttoivat ja kantoivat hänet makuukämpälle, ja minä lähdin oitis Rebel Creekiin hankkimaan valjakon ja vieterikärryt, toimittaakseni Johnin Fort McDermittin sairaalaan. Kärryille asetettiin matrassi ja John nostettiin rattaille. Sairaalaan oli kolmekymmentä mailia, ja matkan täytyi olla Johnille koko tuskallisen, mutta välskäri teki hyvää jälkeä, ja kuudessa viikossa John oli takaisin työssä. Tahtoo sanoa, hän oli työssä kemistin konttorissa, kuukaten kainalosauvan varassa.

Miehet tilanteissa, jollaisissa mekin olimme, usein rakentavat lujia ystävyyksiä. Tämä oli totta, varsinkin mitä Pat Reynoldsiin ja minuun tulee. Pat oli vanhin mies työmaalla, pitkä, karkealuinen, punasine poskipartoineen, tuuheine kulma-

karvoineen, ja punasine, ikäänkuin mansikan merkkeineen vasemman silmänsä ulkopuolisessa kulmassa. Se oli tämä vanha irlantilainen, joka antoi minulle ensimäisen opetuksen ammatillisessa järjestäytymisessä. Pat oli Työn Ritarien jäsen, ja mitä kaikkea hän kertoi tästä järjestöstä, en siihen aikaan oikein hyvin käsittänyt. En ollut koskaan kuullut puhuttavan, että työläisten tuli järjestäytyä toisiansa turvaamaan. Siinä osassa maata ei tuntunut olevan suurta eroa isännän ja työläisen välillä. Vanha äijä, joka oli isäntä, nukkui samassa huoneessa ja söi samalta pöydältä, ja näytti kaikin puolin samanlaiselta kuin muutkin miehet. Mutta Pat selitti, että hän ei ollut todellinen isäntä, ja että kukaan meistä ei tuntenut kaivoksen todellista omistajaa. Mainiten suurimmat karjakartanot ympäristöstä, hän sanoi: "Omistajat asuvat Californiassa, samalla aikaa kun miehet, jotka kaiken työn tekevät ja tuottavat näistä karjataloista ja kaivoksista tuloja, ovat täällä Nevadassa." Hän kertoi unioista, joihin oli kuulunut, kaivosmiesten uniosta Bodiessa, Californiassa ja Virginia City Kaivosmiesten Uniosta Nevadassa, perustettu 1867, ollen ensimäinen kaivajien järjestö Amerikassa. Nämä kaksi uniota olivat ensimäisten joukossa, jotka muodostivat Lännen Kaivantomiesten Liiton. Kului jonkun aikaa, ennenkuin minä täysin käsitin hänen huomautuksensa, että jos työväenluokka haluaa vapahtua, sen itsensä on se suoritettava. Varhain toukokuussa, 1886, tämä ajatus iski syvemmälle mieleeni, lukiessani lehdistä yksityiskohtia Chicagon Haymarketin mellakasta, ja myöhemmällä puheita, joita syytetyt pitivät. Pat Reynold ja minä puhuimme jutun vaiheista joka päivä. Koetin mielessäni punnita räjähdyksen syytä. Olivatko lakkolaiset siihen vastuunalaisia? Taikka heidän johtajansa? Mistä syystä poliisit olivat Haymarketin torilla? Kuka heitti pommin? Se ei ollut Albert Parsons tai kukaan, jonka hän tunsi; jos se oli Parsons, niin miksi hän käveli poliisiasemalle ja antautui? Ketä olivat ne, jotka niin kiihkeästi tahtoivat hirttää ne miehet, joita he nimittivät anarkisteiksi? Kuuluivatko he samaan kapitalistiluokkaan, josta Reynolds minulle puheli? August Spiesin viimeiset sanat eivät lähteneet mielestäni: "Tulee aika, jolloin äänettömyytemme on voimakkaampi kuin ne äänet, jotka te tänään tukahdutatte." Se oli käännekohta minun elämässäni.

Sanoin Patille, että halusin liittyä Työn Ritareihin. Tästä hetkestä saakka, vaikka tilaisuutta ei tullutkaan liittyä, minä olin valmistautumassa jäseneksi milloin tahansa.

Pian tämän jälkeen tein ensimäisen vierailun kotiini sitte kun olin alkanut kaivannossa työskentelemään. Muutaman viikon kuluttua palasin Nevadaan. Seuraava vuosi oli raha-

pulavuosi, ja tällaiset paniikit vaikuttavat kaivantomiehiin niinkuin työläisiin muillakin teollisuusaloilla. Ohio-kaivanto suletttiin ja minut jätettiin sen vartijaksi. Asuin yksin kämpässä, koira seurakumppaninani, ja keitin oman ruokani.

Jonkun aikaa myöhemmin minä menin Utahiin ja työskentelin Brooklyn-kaivannolla. Ensimäinen tehtäväni oli lämmittää höyrykattiloita, kulettaa maanpäällisvaunua, viedä roskakivet pois ja korjata metallikivi. Brooklyn oli vino kaivosaukko, neljätoistasataa jalkaa syvä, jossa kulki teräskori, jota hinattiin ylös koneella, jonka kattiloita minä lämmitin. Hetken aikaa työskentelin kaivannon "Mormooniperällä", jolle oli annettu sellainen nimi sentakia, kun useimmat siellä työskentelevät miehet olivat Pyhän Pietarin laaksosta, joka oli yksinomaan mormoonialuetta. Työskentelin monessakin kohtaa tässä kaivannossa, joka tuotti lyijyä. Miehiä kulki sairaalaan ja sairaalasta takaisin yhtämittaa, sillä he kärsivät lyijymyrkytyksestä. Tämä on sen työalan yksi mitä vaarallisimmista taudeista, joille alttiiksi miesten täytyy asettua; mutta mitään ei oltu tehty heidän suojelemisekseen. Siitä osasta maata kaivantomiehet lähetettiin sairaalaan Suolajärven kaupunkiin, jossa he itse sairaalaa ylläpitivät. Jokaisen kaivosmiehen palkasta yhtiö otti dollarin kuukaudessa sairaalakuluihin. Matkansa sairaalaan ja sieltä takaisin työläisten täytyi itsensä kustantaa. Joukko lyijynkaivajia antaa kaamean näyn, kun kaikkien miesten kasvot ovat tuhkanharmaat.

On monta vaaraa, joille kaivaja on alttiina, paitsi sairastumistaan luuvaloon, keuhkotautiin, lyijymyrkytykseen ja muihin tauteihin. Yksi niistä on alituinen vaara putoavista kivistä, kun kaivantoa ei riittävästi pönkitetä. Työskentelin vain pienen matkan päässä Louis Fontanasta, kun hän sai surmansa katosta putoavasta kivestä, joka murskasi hänen päänsä hänen kädessään pitämäänsä poraa vastaan. Me kuletimme ruumiin pois hirsivaunuilla ja asetimme nostokoriin, mitä Louisista oli jälellä. Soitimme maanpäälle kelloa kolme kertaa. Muutamat ottivat lomaa mennäkseen hautajaisiin.

Miehet ajoivat nostokorissa päivälliselle noustessaan. Neljä voi istua korissa kummallakin puolella, kaksi poikkitangolla, ja yksi sillä kolmiolla, johon teräsvarppi oli kiinnitetty. Eräänä päivänä seisoin varpilla kolmion päällä ratsastavan miehen takana, ja sillä tavalla nousin pinnalle. Se oli yksi mitä hiuksianostattavimmista kokemuksista elämässäni. Varppi hakkasi nostoaukon hirsiä ylhäällä ja rattaita, joilla se juoksi ylös jyrkkää aukkoa. Pelkäsin joka hetki, että käteni tarttuisivat, kun minä pidin kiinni varpista pääni takapuolella, ja puristin edessäni olevaa miestä jaloillani, että en kääntyisi varpissa.

Kun olin Brooklyn-kaivannolla, lähetin kutsun lemmitylleni, Nevada Jane Minorille. Menimme naimisiin ja asetuimme asumaan Suolajärven kaupunkiin, jossa ensimäinen lapsemme syntyi, poika, joka kuoli synnytykseen. Pian sen jälkeen palasimme Nevadaan, jossa minä kulutin jonkun aikaa valtauksen palvelustyössä Thad Hoppinille, ja kullanetsinnässä. Myöhemmin menin työhön Hoppinin karjatilalle.

Karjapaimenen elämä ei ole sellaista iloista, seikkailurikasta olemista, jollaiseksi se kuvataan liikkuvissa kuvissa, halvoissa romaaneissa ja maailmannäyttelyissä. Paimenen työ alkaa päivänkoitosta. Jos hän on karjatilalla, hän vierähtää vuoteesta, pujahtaa housuihin, saappaisiinsa ja hattuunsa ja menee ruokkimaan satulahevosiaan. Hänen suurin ylpeytensä on siinä, että hän ei tee työtä maajalasta. Tallista tultuaan hän pesee kätensä ja kasvonsa kaivolla, ja ottaa paikkansa pitkän pöydän ääressä; kiinalainen keittäjä tuo kantamukset pihviä, perunoita, pannukakkuja ja "pitkää voita", niinkuin jauhokastiketta nimitetään, sillä suuressa karjatalossa, jossa on tuhansia lehmiä, usein ei ole yhtään lypsylehmää, eikä voita, paitsi mitä haetaan kaupungista mailien takaa.

Karjapaimenella on monellaista työtä karjataloissa eri vuodenaikoina. Karja ei ole niityillä taikka laumoissa, vaan juoksee hajallaan vuorilla taikka kanervaisilla tasanteilla. Se kerätään keväällä ja syksyllä, ja tällä karjansaartamisella on nimenä "rodeo". Tämä ja monet muut maan lounaisosassa yleisesti käytännössä olevat sanat johtuvat niiltä ajoilta, jolloin tämä osa maata oli Espanjan siirtomaana, ja espanja oli yleisenä kielenä. Suurimman karjatalon ylin työnjohtaja, jonka espanjalainen nimi oli "major-domo", antoi julistuksen karjansaarrosta. Paimenet kaikista karjataloista sadan mailin alalta saapuivat ratsuhevosineen, kukin tuoden kolme tai neljä. Vuodevehkeet muodostivat pari huopapeitettä ja makuupurjekangas. Rodeon mukana matkatessa miehet käärivät ne myttyyn ja asettivat vaunuun, joka kuletti keittokojeet ja ruokatavarat. Kotitalosta alkaen, miehistö leiriytyi purojen äyräille tai lähelle jotakin lähdettä, mutta toisinaan oli leiriydyttävä kuivalle tasangolle, jossa tapauksessa aina oli kulettava mukana tynnyreittäin vettä sattuman varalta. Illallisen jälkeen me levitimme makuukankaan maahan, pelasimme korttia ja muuten huvittelimme itseämme, jutellen entisistä kokemuksista ja laulaen iloisia ja hassunkurisia lauluja. Pari miestä asetettiin vartioimaan ratsuja, ja muut menimme nukkumaan niin pian kuin tuli pimeä. Heti aamun sarastaessa kokki oli ylhäällä valmistamassa einettä. Hevostenkaitsijat toivat hevoset. Kukin lassosi oman hevosensa, satuloi ja suitsitti sen ja ajoi muonavaunulle saamaan aamiaistaan.

Syötyämme pyörittelimme savukkeita, nousimme ratsuille ja ajoimme vuoristoon, jonkun mennessä yhtä laaksoa, toisen toista. Me ajoimme korkeimmille huipuille. Palatessamme me ajoimme edellä kaiken karjan, mikä siellä oli. Saartaminen tapahtui alhaalla laaksossa, jossa karja kerättiin yhteen. Paimenet muodostivat piirin elukoiden ympärille. Viisikymmentä ja satakin paimenta sulkivat piiriinsä monta sataa päätä elukoita. Kaksi tai neljä paimenta suurimmasta karjatalosta ratsastivat lauman seassa ja ajoivat erilleen lehmät ja nuoret vasikat; he tunsivat omansa eläinten polttomerkeistä ja korvaleikkauksista. Sitte kunkin karjatalon paimenilla oli työnä polttaa ja leikata merkit vasikoihin, jotka kuuluivat niihin taloihin, joissa he olivat työssä. Erotteleminen jatkui kunnes kaikki lehmät ja nuoret vasikat olivat laumasta erillään. Muu karja ajettiin takaisin vuorille päin. Vartavasten tehtyyn aitaukseen sytytettiin pari tai kolme pientä nuotiota, ja ensimäinen lähetys lehmiä ajettiin sisään; loput odottivat vuoroaan aitauksen ulkopuolella. Me lassosimme vasikoita takajaloista ja laahasimme ne lähelle nuotiota, kiertämällä köyden satulannuppeihimme. Me leikkasimme vasikoiden korvat omilla erikoisilla tavoillamme, linnunkuvan, pääskysenpyrstön tai jonkun muun mallin mukaan. Talon polttomerkki painettiin elukan kupeeseen tai etulapaan. Tätä jatkui kunnes kaikki vasikat oli leimattu ja korvista leikelty, sonnivasikat kuohittu, paitsi yhtä aina kahdestakymmenestä siitostarkotuksessa, valiten niiksi ainoastaan sellaisia, jotka paimenten käsityksen mukaan tekisivät isoja, vankkoja eläimiä. Vasikoiden ja lehmien ammunnan ulkopuolella kaikki oli hiljaista; meillä oli vähän puhuttavaa, kun olimme työssä, sillä me olimme puolitukehtuneita pölystä.

Sillä aikaa muonavaunu oli ajanut seuraavaan leiripaikkaan. Jos hevoset eivät olleet uupuneet päivän työstä, meillä oli tapana ajaa hidasta neliä illalliselle, laulaen ruokottomia lauluja minkä kurkusta jaksoimme. Riisuttuamme satulat hevosilta, me levitimme vuoteemme, huuhtelimme kasvoista enimmän pölyn ja olimme valmiit illalliselle, ja kyllä meillä olikin hurja ruokahalu. Päivän työ oli tehty. Tämä karjansaarto vaati useita viikkoja; me menimme ylös laakson yhtä puolta ja palasimme toista takaisin.

Toinen karjankeräys tapahtui syksyllä, kun lahtihärät koottiin markkinoille lähettämistä varten. Se toimitettiin jokseenkin samaan tapaan kuin keväälläkin, vaikka me tarkasti varoimme ajamasta elukoita liika kiivaasti, että niistä härjistä, jotka valittiin markkinoille, ei vähenisi paino.

Kun lihaa tarvittiin leirillä, teurastettiin nuori hieho tai härkä. Paimenet säännöllisesti tapasivat paistaa elukan pään

tai jonkun muun osan. Tämä tehtiin kuumentamalla kiviä, jotka asetettiin vartavasten tehtyyn kuoppaan; pää ja lihan kappaleet käärittiin märkään purjekankaaseen, asetettiin kuumien kivien päälle, ja kuoppa täytettiin maalla. Aamulla kuoppa avattiin, kangas ja nahka irroitettiin, ja suolan ja pippurin kanssa suurin osa eineestämme oli valmiina.

Villihevoset ovat nopsempia kuin karja ja hankalampia käsitellä. Hevosten keruun jälkeen ne, joita haluttiin ajo- tai ratsuhevosiksi, pidettiin aitauksissa syksyyn tai talveen saakka, jolloin ne taltutettiin työhön tai ajoon. Se oli kaikkein iloisinta aikaa paimenen elämästä. Villihevosten ratsastaminen ja käsitteleminen oli jännittävää, ei ainoastaan paimenelle, mutta päältäkatsojallekin. Jotkut hevoset olivat hyvin vihaisia; ne purivat ja potkivat, puhumattakaan niiden keikutusominaisuuksista, kun yritti niillä ratsastaa.

"Aionpa ratsastaa sillä ruunavarsalla tänään", sanoi Tom Minor, lankoni, kun me kömmimme ylös Hoppinin karjatalon paimenten sängyistä.

"Lyön veikkaa, että se heittää sinut alas jonkun kerran", huomautti John White.

"Enpä tiedä", tuumasi Tom, "luulenpa, että sen selässä istuu niinkuin keinutuolissa."

Aamiaisen jälkeen kuusi tai kahdeksan paimenta meni ulos aitaukseen. Oli kirkas, säkenöivä aamu; ilma oli puhdas ja yöllä oli ollut keveä kuura. John Whitella oli suopunkiköysi käsivarrellaan. Mennessään kohti hevosia, hän virkkoi: "Ne ovat hyvin virkkuja tänä aamuna, Tom", ja viskasi köytensä levottoman ruunavarsan kaulaan, joka riuhtasi heti köydestä, mutta pojat tulivat Johnin avuksi, ja Minor lähti hevosta kohti, kaiken aikaa pidelleen kireästä köydestä.

"Siivolla, keinutuolini", luritti Tom, ojentaen kättänsä kohti varsaa, joka ei ollut tottunut enempää uuteen nimeensä kuin ihmisen hajuunkaan. Hevonen peräytyi ja iski molemmilla etujaloillaan. Uudistettujen yritysten ja monen silityksen perästä vihdoinkin saatiin marhaminta sen kaulaan ja nahkaiset silmälaput vedettiin sen silmien eteen. Suopunki irroitettiin, ja varsa seisoi väristen joka hermollaan. Tom vain mutisi: "Siivolla, keinutuolini!" Sivuttain ja eteenpäin pojat saivat hevosen likelle aitaa ja sitoivat sen paaluun. Tom viskasi sen selkään huopapeitteen, mutta se potki, pärskyi ja heittelehti, että peite putosi. Tätä uudistui, kunnes varsa tuli siihen johtopäätökseen, että sitä ei haluttu loukata. Se talutettiin avonaiselle kentälle, jossa se monen houkutuksen jälkeen satuloitiin. Minor, kiinnittäen saappaisiinsa isot piikkikannukset, taljaruoskan oikeaan ranteeseensa, ja vasempaan käteensä, joka lepäsi satulanupilla, ohjakset, asetti

vasemman jalkansa astimelle ja hyppäsi varsan selkään. Hän kumartui ja veti ylös kaihtimet, iski varsaa lavoille, ja "keinutuoli" alkoi heittelehtimään kaikilla jaloilla yhtä aikaa, sen pää etujalkojen välissä. Sen selkä oli niinkuin kameelin kyttyrä, kun Minor sitä kiihotti kannustimillaan ja iski taljaruoskallaan. "Rakas Jeesus, mutta eikö se voi keikkua!" lauloi White, "totisesti keinutuoli!"

Hevonen taivutti itsensä mutkalle, kierteelle ja mille hyvänsä ja teki mitä ikään hevonen voi tehdä, paitsi ei kieriskellyt maassa. Kun se oli kokonaan väsynyt, Tom ajoi sen takaisin aitaukseen ja laskeutui alas. Sitte joku pojista riisui "keinutuolilta" satulan. Minor sanoi sille ryhmälle, joka meni häntä onnittelemaan: "Se on koko sitkeä vekara. Me säästämme sen Pendletonin karjansaartoon."

Lännen karjapaimenten ja kaivosmiesten elämä oli yksinäistä ja ilotonta. Nämä miehet olivat ajautuneet länteen sivistyksen keskuspaikoista ja menettäneet kaikki kosketuksensa seuraelämään. Nuoria ja voimakkaita kun olivat, he paloivat innostuksesta, joka toisinaan purkaantui ulos rajuissa juomingeissa ja ampumakahakoissa. Heiltä oli kielletty naisten ystävyys, sillä maa ei ollut vielä asuttua, ja kun he vierailivat pikkukaupungeissa rautateiden varsilla, laskivat he irralleen ylenpursuvat tunteensa.

Eräänä päivänä näimme pölypilven laaksotiellä ja ihmettelimme, kuka mahtoi olla tulossa. Vähäistä myöhemmin erotimme ruskeanpunaisen parivaljakon ja keveät vaunut, mutta matkustajaa emme tunteneet ennenkuin hän ajoi pihalle. Pyysimme häntä riisumaan hevoset ja illastamaan. Hän sanoi nimekseen Henry Miller. Emme olleet häntä ennen nähneet, mutta tiesimme hänet yhdeksi lännen suurimmista karjanomistajista. Juotettuamme hevoset veimme valjakon talliin ja annoimme sille heiniä, ja Miller vietiin sisään keittiöön, ja me toiset, sattumalta ainoastaan kaksi koko talossa, valmistimme illallista. Laittaessamme kahvia, puhkesi Miller puhumaan: "Nyt minä huomaan, miksi Hoppin menee köyhäksi. Hän juottaa paimenilleen Arpukkeli-kahvia! Eipä kumma, että hän köyhtyy; minäkin köyhtyisin, jos minä antaisin Arpukkelikahvia miehille!" Katsoimme parhaaksi vaieta tämän purkauksen suhteen, sillä kahvi tuntui meistä kyllin halvalta. Illan kuluessa Miller kertoi meille, kuinka hän oli hankkinut suuren omaisuutensa. Hän sanoi: "Minä aloitin lihakori käsivarrellani; minä kauppasin talosta taloon. Minä en hankkinut vain yhtä omaisuutta; minä hankin kolme: yhden Luxille, yhden pirun lakimiehille ja varkaille ja yhden itselleni. Jos ei olisi niitä pirun lakimiehiä, minä omistaisin nyt koko Californian valtion. On minulla kuitenkin jonkun verran maata;

minä voin matkustaa vehnätilaltani Modestosta, California, Whitehorseen, Oregon, ja joka yöksi leiriytyä omalle maalleni." Lux oli hänen liikekumppaninsa; Miller ja Lux olivat mahtavat lihan- ja vehnänkasvattajat Californiassa, jotka riistivät valtiota noina varhaisina aikoina.

Hoppinin tilalla meillä oli aina kiirettä. Vuodenaikojen mukaan oli milloin kerittävä lampaita, taltutettava hevosia, käsiteltävä karjaa, tehtävä heinää, niin että me aina olimme menossa. Löytyi kolme heinätilaa, joista yksikin oli kolmetuhatta eekkeriä laaja.

Tähän aikaan armeija jätti autioksi Fort McDermittin. Lähellä ei ollut mitään teollisuuskeskusta, ja intiaanit oli miltei kaikki hävitetty. Vaimoni isä nimitettiin hallituksen omaisuuden haltijaksi. Vaimoni ja minä menimme asumaan kahden siihen hyljättyyn sotilaskasarmiin, kunnes vaimoni vanhemmat perheineen voisivat järjestää muuttonsa sinne Willow Creekistä.

LUKU III

Uutisasukkaana ja kovia aikoja

Vanha linnotus oli tyypillinen monista sen kaltaisista, joita tavattiin yli lännen siihen aikaan. Se oli rakennettu onttoon neliöön, ympäri paraatikenttää, joka oli hyvin hoidettu nurmikko. Kun astui sisään suuresta portista piikkilankaaidassa, ladot ja tallit olivat oikealla, samalla kun vasemmalla oli suuri viljasäiliö, joka oli pystytetty maahan upotettujen tukkien päälle. Kunkin tukin päälle ennen alushirsien laskemista oli asetettu läkkipeltilautanen ylösalaisin, että rotat ja hiiret eivät pääsisi sisään. Sotilasten kasarmit olivat oikealla, yhdellä puolella paraatikenttää, ja upseerien toisella puolella. Ne olivat vain siistejä, hyvin rakennettuja lauta-asumuksia. Upseerit pitivät huolen, että heillä oli lämmintä talvella, sillä heillä oli suuret pinot mahonkipuuta, joka maksoi neljästäkymmenestä kuuteenkymmeneen dollariin syli ja jota piti kuljettaa muulien selässä pitkät matkat vuoristopolkuja pitkin. Otimme asuntomme talossa, johon kapteeni oli ollut sijotettuna. Kalustomme oli niukka; ikkunoissa ei ollut kaihtimia eikä uutimia, eikä mattoja lattioissa. Iso sänky, tuoleja ja pöytiä, keittiökalustomme lisäksi, muodostivat meidän talouskalustomme.

Vaimoni kulutti aikansa neulomalla lepsenvaatteita. Hän yllätti minut yhtenä aamuna, pikemmin kuin olimme odottaneet, sanoen että hän tunsi synnytyskipuja. Olimme kahden.

Olimme suunnitelleet hakea mrs Vance, joka toimi naapureillensa kätilönä ja joka asui kymmenen mailin päässä. Vaimoni sanoi, että hän ei luullut lapsen vielä saapuvan sillä aikaa kuin minä kävisin noutamassa vaimon, joten minä valjastin hevoset ja läksin täyttä laukkaa hakemaan apua. Saavuttuani Vancen tilalle, eukko pani myssyn päähänsä ja takin yllensä ja nousi kärryille; en viipynyt kahta tuntia sillä kahdenkymmenen mailin matkalla.

Juuri edellämme vaimoni isä ja äiti ajoivat paikalle Willow Creekistä. Mrs Vance kiiruhti taloon samalla kun minä ohjasin valjakon talliin ja jätin sen vanhan miehen huostaan. Juoksin taloon, josta löysin vaimoni äidin pyörtyneenä, kun hän oli kuullut tyttärensä valituksia ja käsittänyt, mitä oli tapahtumassa. Siellä hän makasi lattialla, ja kun mrs Vance tuli huoneeseen, niin hänkin pyörtyi. Hain nopeasti kauhallisen vettä ja viskasin sen heidän kasvoilleen, jättäen heidät siihen missä olivat.

Olen seisonut monessakin vakavassa tilanteessa, mutta vain kerran tällaisessa, joka vaati puoleltani tavatonta tyyneyttä ja mielenmalttia. En tiennyt mitä oli tehtävä, luulin että vaimoni tulisi kuolemaan, hän näytti olevan niin kovissa tuskissa. Lausuin hänelle muutamia rohkaisun sanoja, kun hän makasi, valittaen yhä lisääntyvistä kivuista, ja sieppasin lääkärikirjan ja nopeasti luin kaikki, mitä siinä sanottiin synnyttämisestä.

Syntyi tyttölapsi. Olin sitonut ja katkaissut napanuoran, kun mrs Vance tuli tuntoihinsa. Olin liiaksi toimessa häntä huomataksenikaan kun, synnytyksen jälkiä puhdistaessani, anoppinikin tuli tuntoihinsa. Vihdoinkin he olivat tyyntyneet sen verran, että menivät lämmittämään vettä ja pesemään vaimoni ja lapsen, joka oli niin virkku ja terve, ikäänkuin hänellä olisi ollut ensiluokkainen auttaja taitamattoman isänsä sijasta.

Vaimoni tointui ilman vaaraa. Eukkojen käsittämättömän käyttäytymisen aikanakin hän oli ollut tyynempi kuin yksikään meistä. Kun hän vielä oli vuoteessa, vanha Jim Hevosenpää, piute-intiaani, tapasi tulla joka aamu, ja painaen nenänsä littaan ikkunaa vasten, kysyä:

"Kuinka sinu vaimo ja lapsi?"

Hän osotti suurta mielenkiintoa lapsen kehitykselle. Syytös julmuudesta johtuu vain ennakkoluuloista intiaaneja vastaan; olen tuntenut monta intiaania ja huomannut heidät ystävällisiksi ja uskollisemmiksi ystävilleen kuin useat muut ihmiset.

Keväällä minä liityin hallituksen maanmittausjoukkokuntaan, joka kartoitti sitä osaa maata Black Rockin ja Quinvirran laakson ympärillä. Moran, maanmittari, oli varustautu-

nut laittamaan miehensä hyvään kuntoon tätä työtä varten. Ensimäisen kuukauden me hankimme taakoja, hakaten ne oikean mittaisiksi, terottaen ne ja johtaen peruslinjoja. Huhtikuussa me suoritimme yhdeksänsataa mailia mitattua työtä, keskimäärin kolmekymmentä mailia päivässä, sunnuntait mukaan laskettuna.

Kun mittaus oli ohi, lähdin Reese-veljeksille heinäntekoon Paradise-laaksoon. Aaron Reese oli ruskeakasvoinen, tukevavartaloinen ja punapartainen welssiläinen. Hänen karjatalossaan oli joukko hyviä työläisiä, joilla oli kaikenlaisia hyviä tarinoita kerrottavana joutohetkien viettämiseksi.

Tapa, jolla he taltuttivat hevosia valjaisiin tällä karjatalolla, antoi minulle kaiken Ben Hurin vaunukilpailun jännityksen. Tapanamme oli valjastaa säyseä, hyvin taltutettu hevonen niittokoneen vasemmalle puolelle ja nostaa terä ja sitoa se huolellisesti. Kun villihevosta valjastettiin toiselle puolelle, astui ajuri istuimelle, ja laski hevoset menemään. Epätoivoisella nykäyksellä, koettaen vapauttaa itsensä oudoista remmeistä ja vehkeistä, villihevonen hyppäsi ja peräytyi takanaan rämisevän koneen edessä. Ei ollut muuta keinoa kuin antaa hevosten juosta. Säyseä hevonen tahtoi pysähtyä, kun vedettiin ohjaksista, ja villihevonen kiersi leveässä ympyrässä. Vähän ajan kuluttua ne ajettiin takaisin ja riisuttiin. Parin kolmen tällaisen harjotuksen jälkeen varsa oli taltutettu säännölliseen työhön niittokoneen vedossa.

Kun heinänteko loppui, kuljin puimakoneen mukana sinä syksynä. Oli joukko pieniä tilallisia, joilla oli viljaa puitavana. Koneemme mukana meillä oli hyvä miehistö, ja me puimme viljaa enemmän kuin koskaan oli puitu siinä laaksossa. Joukon isäntä tahtoi maksaa kaksikymmentäviisi senttiä vähemmän päivältä kuin edellisenä puintikautena. Sen johdosta jokainen mies erosi, ja puimakone jätettiin seisomaan yksinään pellolle.

Tähän saakka en ollut paljoa juonut, ja pelannut ainoastaan hyvin vähän. Päivänä, jolloin jätimme puimakoneen, joka mies lähti kaupunkiin. Gillinanin kapakassa oli noppapeli käynnissä. Aloin pelata, ja ennen kuin yö oli ohi, olin voittanut kaiken paitsi etuoven avainta. Gillinan lainasi rahaa ja voitti minulta takaisin suurimman osan omaisuudestaan, mutta rahat, jotka olin voittanut, lähetin kotia.

Paradise-laaksosta menin takaisin Eagle Creekiin ja tein työtä Caledonia-kaivannossa, kun lankoni lähetti minulle sanan, että McDermittin intiaanialue oli avattu, tahtoo sanoa, ihmiset voivat asettua sinne, ottaen haltuunsa niinkin paljon kuin satakuusikymmentä eekkeriä maata. Lain mukaan uutisasukkaan tuli rakentaa talo ja viljellä maata viisi vuotta, jonka

jälestä se kuului hänelle. Tätä kutsuttiin uutisasuttamiseksi. Oli myöhään illalla, kun tämän sanan sain, mutta nousin heti ylös ja ajoin Fort McDermittiin hevosen selässä. Ei ollut enempää kuin noin viisi- tai kuusisataa eekkeriä linnotukselle kuuluvaa maata, ja tästä me etsimme itsellemme uutispalan. Meitä oli kaksi, appeni ja minä itse, joten toisille uutisasukkaille ei olisi tilaa paitsi hallituksen niittyalueella, pohjamaalla, josta lankoni Jim otti uutispalansa. Tiesimme, että tieto näistä luovutuksista ei voisi kovinkaan nopeasti levitä, mutta emme hukanneet aikaa, ollaksemme ensimäisiä, sillä näitä paloja maksoi vaivan koettaa saada. Muistan, että ajatukset omasta kodista risteilivät päässäni, ratsastaessamme sinne. Saavuimme McDermittiin varhain aamulla, ja eineen jälkeen heti aloimme viemään linjojamme, tahtoo sanoa, merkitsemään valtauksiemme rajoja.

Minun palaseni sijaitsi juuri vanhan sotilaspysäkin alapuolella, jossa laakso oli levein. Me kaivoimme rakennuksen perustukset kullekin kolmelle kappaleelle, ja minä läksin Winnemuccaan hankkimaan lautaa, josta minä rakensin yksihuoneisen mökin ja siihen nojaavan keittiön. Tämän huoneen minä vuorasin hamppukankaalla ja valkaisin sen. Muutin vaimoni ja lapseni alas uuteen taloon.

Elämä alkoi saamaan uuden merkityksen; jokainen askare, niinkuin aidanpano, ojankaivu, oli omaksi hyväksemme. Oli kysymys, mihinkä rakentaa navetta, mihinkä kanahuone, mihinkä hevosaitaus, ja minkälaisia puita istuttaa. Se oli hyvää maata, ruokamultaa oli paksulti ja se kasvoi mitä tahansa.

Oli niin monta eri tarvetta, että rahaa oli heti hankittava. Lähdin Tuscaroraan, joka oli kaivantokylä noin sadankahdenkymmenenviiden mailin päässä. Ensimäisen yön pysähdyin Thompsonin Myllyllä, Willow Creekissä. Sinne oli kokoontunut neljä muuta miestä sinä iltana. Paikka oli hyljätty, mutta uuni ja keittiökalut siellä vielä olivat. Kaikilla meillä oli jonkun verran ruokaa mukana, ja me valmistimme illallisen, johon kuului silavaa, pannukakkuja ja kahvia. Istuessamme pöydässä, joku huomautti, että olimme omituinen joukko. Kaikki katsoivat häneen, ja hän selitti:

"Joka miehellä on ainoastaan yksi silmä."

Se oli totta. Me olimme ainoat silmäpuolet koko maassa, ja me olimme kaikin siellä sinä iltana.

Seuraavana aamuna me läksimme, muutamat mennen alas laaksoa. Minä läksin vuoren yli Paradise-laaksoon. Täällä minä kohtasin Billy Townsendin, tilallisen, joka kuletti maatuotteita Tuscaroraan. Hän lupasi ottaa minut mukaansa, ja sen yön minä vietin hänen tilallaan. Seuraavana aamuna me läksimme matkaan, kuuden hevosen valjakolla ja kaksilla vau-

nuilla. Menimme läpi Squaw-laakson ja yli Sotilas-Huipun, jossa me levitimme huopapeitteemme maahan ja vietimme yön. Seuraavana aamuna meitä peitti lumivaippa, ja seutu, niin pitkälti kuin näki, oli valkoinen.

Tuscaroraan tultuamme, sanoi Townsend:

"Minun täytyy lähteä täältä heti kun olen saanut myydyksi. En saa hukata hetkeäkään, taikka minä joudun lumen saartamaksi. Luulen, että viljan ja muut tuotteet saan pian myydyksi, mutta näiden kanojen kanssa minulla ei ole aikaa värkätä. Möisin ne kernaasti viidelläkymmenellä sentillä kappaleen; luulisitko saavasi ne kaupan?"

Hänellä oli kaksi laatikkoa täynnä kanoja. Sanoin, että tulisin koettamaan, ja möinkin ne, saaden vähäisen voittoakin, joka oli minulle suureen tarpeeseen ennenkuin sain taasen työtä.

Seuraavana aamuna aloin hakea työtä kaivannolta, ja lopuksi vuokrasin erään aukon Navajo-kaivannosta, joka sijaitsi Blitzen-vuoren rinteellä. Puhdistaessamme aukkoa, meidän täytyi laskea mineraalimaa köysien avulla tunneliin, joka johti päänostoaukolle, siellä nostettavaksi ylös. Tämä merkitsi säkkien käsittelyä moneen kertaan. Kun saimme mineraalin ylös, me kannoimme sen eristysmyllyyn. Suurimman osan mineraalista me lähetimme suoraan näytteidenottajalle ja maksun siitä suoritti kaivantoyhtiö. Lopun lähetimme vasta sen jälkeen kun olimme sen ensin puhdistaneet käsin pyöritettävässä myllyssä, jossa arvokas metalli painui pohjalle ja liikamaa huuhdeltiin pinnalta pois. Nostokonehuoneiden ympärillä oli vuorenkorkeat läjät salviaspensaita, sillä tämä kaivanto lämmitti höyrykattiloitaan tällä vaivaistammella. Pensaat kasteltiin ennenkuin niitä työnnettiin uuneihin.

Myöhemmin työskentelin Commonwealth-kaivannossa. Perällä, jossa oli työmaani, oli muiden miesten muassa eräs John Pollard, jonka nimen minä mainitsen siksi, että vuosia myöhemmin tapasin hänet Cripple Creekissä, Coloradossa ja hän oli yksi edustaja Industrial Workers of the World-liiton perustavassa kokouksessa Chicagossa.

Tuscarora oli mielenkiintoinen kaivantokylä. Kaivantoja keskellä kaupunkia, eikä löytynyt yhtiön ruokaloita eikä yhtiön kauppaa. Kaivosmiehet joko asuivat kotonaan, söivät ravintoloissa tai asuivat yksityisissä perheissä. Kapakat olivat kaivantokaupungille ominaisia, ja niitä kannatettiin runsaasti. Tavallisesti yhdellä puolen oli huoneen mittainen tiski, edessä pari kolme pöytää ja kortinpelaushuone takana. Faro ja poker olivat suosituita pelejä. Seisoin Louis Engelin kapakassa nojaten tiskiin yhtenä iltana, kun kapakoitsija sanoi:

"Bill, vilkasepa sitä joukkoa siellä faro-pöydässä."

Niitä oli kahdeksan miestä ja yksi nainen. Jokainen heistä oli tappanut yhdestä kuuteen miestä. Nainen, Molly Forshay, oli tappanut rakastajansa, oli tutkittu ja tuomittu elinkautiseksi valtion kuritushuoneeseen. Oltuaan kaksi vuotta vankilassa, hän paljasti sen seikan, että hän oli tulemassa äidiksi. Vaimentaakseen häväistysjuttua, johon vankilanjohtaja olisi joutunut, kuvernööri armahti naisen.

Eräs kuorma-ajuri, joka kuletti rahtia Tuscaroran ja Elkon välillä, nähtiin tepastelemassa kapakoiden ympärillä, pelaamassa ja tupakoimassa, mutta ei koskaan juomassa; meni naimisiin, mutta vaimo pian hankki eron. Myöhemmin sama ajuri pukeutui hameisiin, meni uusiin naimisiin, tällä kerralla miehen kanssa, ja synnytti paljon lapsia. Häntä kutsuttiin "Tuscaroran Mikä-se-on". Hän oli pukeutunut miehen vaatteisiin ansaitakseen enemmän kuin mitä naisille maksettiin.

Juominen, pelaaminen ja tanssiminen eivät olleet ainoita huvituksiamme. Meillä oli luentoklubi, jonka väittely- ja opiskeluluokat antoivat nuorille ihmisille tilaisuuden oppia jotakin historiasta, kirjallisuudesta jne.

Tom Minor työskenteli "P-penkki"-karjatalossa lähellä Tuscaroraa. Eräänä päivänä hän tuli kaupunkiin, ja me päätimme vierailla kotona. Tomilla oli tietenkin oma ratsunsa. Minäkin hankin hevosen ja satulan, ja kun me aamulla läksimme, hän ajoi preerion bronkolla, jota hän nimitti "Cherokee Billiksi". Me ajoimme alas Independence-laaksoa, Owyhee-joelle, ja pysähdyimme erääseen taloon yöksi. Aamulla varhain jatkettiin matkaa, haukattua muutama viipale silavaa ja leipää. Ensi työ oli uittaa yli joen; se oli syvä ja leveä, ja vesi oli kylmää. Hevosesta, jolla minä ratsastin, ei näkynyt muuta kuin silmät, korvat ja turpa. Kastuin vyötäreitä myöten läpimäräksi. Tomin hevonen ui matalammalla, ja hän kastui vain polvia myöten. Owyhee-joki, johon Jack-puro tyhjentyi, oli vain yksi lisähaara Snake-joelle, joka kiemurteli tiensä Idahon ja Oregonin läpi Columbia-jokeen. Ylös näitä eri virtoja, tuhansia maileja, aina Blitzen-vuoren juurelle saakka, nousi lohia kutemaan Tyynestä Valtamerestä. Kiivetessämme Owyhee-joesta, saatoimme nähdä Buckskin-vuoren, joka oli McDermittin puron latvassa. Tom osotti sitä, sanoen:

"Sinne on pitkä ratsastus, ja se on ehkä kuiva leiri."

Vesileilien asemasta olimme täyttäneet kaksi pulloa täyteen vettä. Kun aurinko yleni ja päivä lämpeni, me käärimme pullot takkiemme sisään ja sidoimme ne satulaan. Tietä ei ollut. Ainoastaan kaukainen vuori edessämme osotti meille suuntaa. Me olimme nyt "Timantti-A" hietikolla. Sellaiset nimet kuin "Timantti-A" ja "P-Penkki" johtuvat karjankas-

vattajien poltinmerkeistä; ja karjataloillakin on nimensä näiden merkkien mukaan.

Hietikolla ei kasvanut mitään paitsi siellä täällä matalaa vesaa, jota lampaat söivät talvella kun löytyi lunta niiden janon sammuttamiseksi. Kun mailit menivät ohi, Buckskin-vuoren piirteet kasvoivat silmissämme. Oli kirkas päivä, ja vuori näytti olevan lähempänä kuin se olikaan.

Hevosemme alkoivat rasittua iltapäivällä. Emme olleet pysähtyneet kertaakaan sitte lähdettyämme. Vaatteemme olivat kuivaneet yllemme. Emme olleet syöneet palaakaan enempää kuin hevosetkaan. Vesi oli kaikki mennyt paitsi pientä tilkkaa pullojen pohjalla. Laskeuduimme alas ja oijoimme jäseniämme ja hevoset näykkivät vesoja. Söimme palan leipää ja silavaa, ja joimme mitä vedestä oli jälellä, ja noustuamme taasen ratsuille, jatkoimme matkaa. Aurinko oli laskenut, ja me etenimme hitaasti, kun yht'äkkiä kuulimme harakan terävän rääkäyksen.

"Siellä on vettä!" huusimme me molemmat yhtäaikaa, mutta ei näkynyt muuta kuin autio erämaa edessä. Käänsimme vähäisen oikeaan, siihen suuntaan, josta harakannauru oli kuulunut. Hevoset tulivat levottomiksi ja alkoivat ravaamaan. Kuljettuamme tuskin sataa jaardia, saavuimme syvän laakson partaalle, jossa oli aivan äkkijyrkät seinät. Syvällä alhaalla oli tuoretta, vihreätä ruohoa, kirkas puro ja pajupensaita sen varrella. Niin pitkälti kuin voimme nähdä, ei löytynyt loivaa paikkaa seinämissä. Ratsastimme pitkin laakson reunaa. Hevosilla, tiesimme, oli nälkä ja jano; niiden sieraimien edessä oli raikasta vettä, vihreätä ruohoa, eikä ollut keinoa kuinka päästä sinne. Mitähän hevonen ajattelee sellaisessa tilanteessa?

Vihdoinkin osuimme kapealle ojalle, joka laski laaksoon; se oli hyvin syvä ja täynnä vierivää kiveä. Ajoimme alas ilman muuta vastusta kuin että hevoseni sai pahan naarmun vasempaan takareiteensä. Riisuimme satulat, panimme "Cherokee Billin" liekaan ja "Piispan" laskimme vapaallejalalle, joimme kylliksemme, söimme palasen, ja asetuimme pitkäksemme, satulat päänalaisina ja satulavaippa peitteenä, sikäli kuin yö viileni.

Päivän koitolla olimme taas matkalla, ajaen pitkin laaksoa kunnes saavuimme paikalle, josta oli huokea nousta ylös tasanteelle jälleen. Oikealle yli tasanteen näimme Haystack-vuoren, ryhmän mataloita kukkuloita, jotka äkkiä nousivat tasanteesta, niin yhdenlaisina, että paimenet usein eksyivät niihin karjankokoomismatkoillaan.

Saavuimme kotia varhain iltapäivällä. Perhe oli iloinen meidät nähdessään, ja minun ihastukseni oli suuri, olla taasen

vaimon ja lapsen luona. Mutta onnea häiritsi vaimoni tila, joka kärsi luuvalon uudistuneista hyökkäyksistä, niinkuin lääkärit sanoivat. Tyttösenä hän oli tullut viskatuksi hevosen selästä, ja hänen selkärankansa oli viottunut. Se vaikutti hänen niveliinsä, jotka ajettuivat pahasti ja tuottivat hänelle paljon kipuja, joista hän kärsi koko elämänsä ajan.

Viimeisenä keinona päätin toimittaa hänet Kyle-Lähteille, jotka olivat noin sadanneljänkymmenen mailin etäisyydessä. Sälyttäen makuutarpeet, ruokaa ja keittovehkeet vieterivaunuun, ja jättäen lapsen isoäitinsä hoivaan, me läksimme matkaan parilla oivallisella hevosella, jotka olivat kermanväriset ja joilla oli valkoinen harja ja häntä. Saavuimme Hilliin ensimäisenä päivänä, seuraavana Winnemuccaan, ja sitä seuraavana Kyle-Lähteille. Näiden vesien parantava voima oli tunnettu laajalti, mutta paikka oli nyt hyljätty, kun kaivokset siinä osassa maata oli kaivettu tyhjiksi. Siellä löytyi yksi neli- tai viisihuoneinen talo autiolla, karulla paikalla lähellä Cinnabar-vuorta. Unionville ja muut kaivoskylät olivat vuoristossa laakson toisella puolella, kahdeksan tai kymmenen mailin päässä. Löytyi pieniä vilja- ja karjataloja siellä täällä.

Olimme siellä ypö yksin kolme viikkoa tai kuukauden, paitsi niinä joinakin päivinä, kun intiaanit leiriytyivät lähteille. Vaimoni oli melkein kaiken aikaa avuton, kykenemätön kävelemään, joten minun täytyi kantaa hänet kaikkialle, eikä hän kyennyt edes pukemaan vaatteita yllensä. Aamusin minä nousin ja pukeuduin, ruokin hevoset, siivosin tallin, juotin hevoset, ratsastaen toisella ja taluttaen toista — ainoa juotavaksi kelpaava vesi kun oli mailin päässä laaksoa eteenpäin. Takasin tultuani minä peseydyin, keitin ja toimitin vaimolleni pienen aamiaisen, ja pesin astiat. Sitten minä tapasin kääriä hänet huopapeitteeseen ja kantaa lähteille. Siellä minä kaivoin kuopan mutaan ja asetin hänet siihen, peittäen hänet kaulaa myöten höyryävällä, lämpöisellä mudalla. Käärittyäni pyyhinliinan hänen pitkien hiuksiensa ympärille, minä pingotin toisen pyyhinliinan kahden kalikan väliin päänalaiseksi. Minä riisuin hänet ennen muta-, höyry- ja muita käsittelyjä, joita me otimme joka päivä. Mutakuopasta, joka oli ulkona avonaisella paikalla, minä kannoin Nevadan lähteeseen, huuhtelin pois liejun ja käärin hänet peitteisiin kantaakseni kotia. Iltapäivällä minä kannoin hänet uudelleen lähteille, tällä kerralla kastaakseni hänet alunalähteessä, joka oli niin pieni, että minun täytyi tarkoin varoa, että hän ei saisi naarmuja sen seinämistä. Tämän jälkeen tuli taasen höyrykylpy ja sitten raikas kylpy.

Viivyttyämme lähteillä lähes kuukauden ja vierailtuamme ympäristön karjataloissa, asetin vaimoni vaakaan eräänä päi-

vänä, kun olimme Unionvillessa, ja huomasin että hän painoi vain kahdeksankymmentäviisi naulaa. Se oli vähintään kahdenkymmenenviiden naulan lasku hänen tavallisesta painostaan. Me päätimme että kuuri, jota hän sai lähteillä, oli hänelle liika ankara, ja niin päätimme lähteä kotia, jossa me koetimme käärmeöljyä, salvias-kylpyä ja muita intiaanien parannuskeinoja.

Syys-rodeon aikana Pohjois-Nevadan karjataloissa oli joitakin pahoja miehiä karjanpaimenten keskuudessa, nopeat virittämään hanan ja laukaisemaan kun hattukaan putosi, muutamat parhaita hevosentaltuttajia koko lännellä ja muutamat mestareita lassoineen. Miehistö oli pari yötä leiriytynyt Humboldt-joen vasemmalle äyräälle, muutaman mailin päähän Winnemuccan vilkkaasta kaupungista, jossa paimenet usein joivat, ratsastivat hurjasti ja ampuivat huolimattomasti, mikä ei ollut lainkaan tavallisuudesta poikkeavaa. Se oli kahden paimenen välisen traagillisen taistelun näyttämö. Toinen miehistä oli asestettu kaksipiippuisella, kuusi kertaa laukeavalla pistoolilla, ja toisella oli vain lasso. Kerron tarinan sellaisena kuin Walter Rice, yksi mukana olleista, kertoi meille, tultuaan McDermittiin. Kävelin juuri harjotuskentän poikki eräänä päivänä, kun huomasin paimenen ajavan alas tietä; hänet huomasi helposti paimeneksi tavasta, jolla hän ratsasti kuin myöskin vaatetuksestaan. Hänellä oli paimenen turkissäärystimet, tehty pukinnahkasta, pitkä karva ulkopuolella; leveäpartainen hattu, sombrero, oli hänen takaraivollaan; hänen meksikolaisen satulansa pitkät jalustimet löivät tahtia täydellisessä harmoniassa hänen oivallisen, kermankarvaisen hevosensa päännyökkinän kanssa. Ennenkuin hänet tunsin, hän huusi:

"Halloo, Bill!"

Koskettaen hevosta kannuksilla, hän saapui paikalle täyttä lentoa; mutta hän pysähdytti ratsunsa äkkiä, kun hän saapui luokseni. Hän ojensi kätensä aito länteläiseen tapaan, ja kysyi:

"Ja vointi?"

"Hyvä", sanoin minä. "Tule alas ja riisu satulasta. Laita hevosesi ja tule haukkaamaan jotakin".

Lähdimme talliin päin.

"En tiedä, tulenko kauan viipymään. Minulla on sinulle tarina kerrottavana." Vetäen paketin taskustaan, hän alkoi kiertämään savuketta.

"Hyvä on", sanoin minä, "mutta odota, kunnes päivällinen on syöty. Luulen, että sinulla on nälkä".

"Nälkä ei sille varsin riitä nimeksi. Minä ratsastin "Timantti"-hietikon poikki eilen ilman pysähdystä, ja ajoin Buckskin-vuoren tuolta puolen tänä aamuna".

Koska tiesin matkan, katsahdin häneen ja huomautin:

"Sinulla on täytynyt olla kova kiire".

"Totta! Vaikka en tiedä, vaikka olisin menossa kokonaan väärään suuntaan. Oletko kuullut mitään?"

"En yhtään mitään. Mutta syökäämme. Sitten sinä voit kertoa".

Päivällisen jälkeen menimme ulos ja istuimme nurmikolle, ja Rice sanoi:

"Luulen, että tapoin miehen ennenkuin läksin leiriltä".

Hämmästyneenä minä kysyin, kuinka.

"Annas tulitikku. Minä kerron juuri kuinka se tapahtui", sanoi hän, kostutettuaan kielellään savukkeen ennenkuin sen kiersi. "Olin matkalla P-penkki-karjataloon rodeon mukana. Leiriydyimme juuri pohjoiseen Staufferin niitystä Humboldtin varrella, ja meillä oli satulahevoset niityllä. Ensi yönä jotkut pojista tulivat kaupungista jokseenkin humalassa. Olin levittänyt vuoteeni Mex Ricardon viereen. Minä en häneen kiinnittänyt paljoakaan huomiota, otin pistoolini ja sujautin sen huopapeitteiden väliin, jotka olin käärinyt päänalaisekseni. Seuraavana aamuna suoristin peitteet jotenkuten ja käärin ne rullalle purjekankaaseen, peseydyin ja läksin aamiaiselle. Aamiaisen jälkeen lähdin hakemaan pistooliani, mutta se oli mennyt. Kukaan pojista ei ollut nähnyt ketään vuoteeni ympärillä. En ajatellut Ricardosta sillä kerralla. Mutta minä olin suuttunut kovasti. Pyssy oli kaunotar, helmivartinen, sinipiippuinen kolmekymmentä-kahdeksan neljänkymmenen-viiden kehyksessä. Jonkinlainen muistikapine, jota en millään olisi halunnut hukata. Mistä minä sen sain, on kokonaan toinen tarina.

"Miltei jokainen oli jo satuloinut ennenkuin minä pyydystin intiaanihevoseni, jolla sinä päivänä ratsastin. Me samosimme yli mataloiden kukkuloiden virran ja Tulli-Huoneen välillä, kun Tom Baudoin, ratsastaen juuri takanani, huusi: "Rice, minä luulin, että sinä et möisi pyssyäsi?' — 'Miksi minä sitä möisin?' sanoin minä; 'en voisi parempaa ostaa mistään'. — 'Ahaa', hän sanoi, 'minä luulin, että möit sen Ricardolle. Sinä annoit hänen sen vain ottaa, niinkö?' — 'En, olen kirottu, jos annoin', minä sanoin hänelle. 'Haluaisin nähdä sen meksikolaisen juuri tällä hetkellä'.

"Saimme työn suoritetuksi varhain sinä iltapäivänä. Erotettuamme teuraskarjan ja leimattuamme, mitä vähäisen leimaamista siellä oli, aurinko oli vielä korkealla. Jokainen toimi reippaasti; kaiketi he halusivat mennä kaupunkiin. Se oli kaikessa tapauksessa heidän viimeinen tilaisuutensa puhdistautua pitkään aikaan. Tapasin Ricardon muonavaunulla ja sanoin hänelle: 'Mitä sinä minun pyssylleni teit?' Hän vastasi jotenkin lammasmaisesti: 'Minä heitin sen jokeen'. Minä sanoin, et-

tä hänen täytyi olla helkkarin hyvän sukeltajan, koska pakottaisin hänen sukeltamaan sen ylös. Hän arvatenkin otaksui minun olevan jonkunlaisen villakintaan ja sanoi: 'Älä nyt suutu, annan sen sinulle aamulla', ja käveli tiehensä lautasineen ja haarukoineen. Pian huomasin hänen remmittävän satulaansa ja tiesin hänen aikovan kaupunkiin.

"Hän ei paljoa näytellyt itseänsä sennorittareille sinä iltana. En ollut vielä riisunut hevoseni satulaa. Menin ja nousin selkään. Köyteni oli höllästi kierretty satulannuppiin. Läksin meksikolaisen perään, sanoin hänelle, että halusin pyssyni ja että halusin sen hiivatin sukkelaan. En otaksunut hänen ampuvan. Hänellä oli pyssyni säärystimiensä välissä. Hän vetäsi aseen ja täräytti minua tämän käsivarren läpi."

Paljastaen hiansa Rice näytti minulle kyynärvartta, joka oli kääritty verisellä nenäliinalla, ja jatkoi:

"Kun hän ampui, hänen hevosensa nousi takajaloilleen, mutta Ricardo laukasi toisen kerran, hiipaisten säärtäni. Se ei minua paljoa loukannut, mutta käsi loukkasi. Joten minä sieppasin lassoni ja viskasin köyden hänen ympärilleen juuri kun varsa, jolla hän ratsasti, oli asettumassa. Käänsin ympäri ja ohjasin leirille. Hän viskautui maahan mätkähtäen. Minusta tuntui, että me vedimme ylös salviapensaita, mutta minä en pysähtynyt ennenkuin muonavaunujen luona.

"Oli jonkun verran hälinää. Joku pojista otti köyden irti. Minä kiersin sen nippuun ja kysyin miehiltä, jotka toinnuttelivat meksikolaista, oliko hän kuollut. He eivät tienneet. Sanoin, että minä lähden hakemaan lääkäriä ja selvittämään asian kun olen kaupungissa. Käsivarteni vuoti yhtenä purona. 'Annas kun minä sen sidon', sanoi yksi pojista, irrottaen huivin kaulastaan. Hän sitoi sen tiukasti käsivarteni ympärille haavan yläpuolelle. Siinä ei viipynyt minuuttiakaan. Guy Kendrick läksi kanssani kaupunkiin.

"Menimme vanhan tohtori Hansenin luo, kerroimme, että leirillä oli mies loukkautunut, oli tarttunut köysiin ja laahautunut. Hän lähetti hakemaan satulahevosta ja kysyi, mikä minua vaivaa; luultavasti minä näytin kalpealta. Näytin hänelle käsivarteni, ja kysymättä, mitä oli tapahtunut, hän sanoi: 'Minä sidon sen haavan sinulle hevosta odottaessamme. Tule varmasti takaisin aamulla. Täytyy olla varovainen verenmyrkytyksen suhteen.' Läksimme hevostemme luo. Minä sanoin: 'Menkää te vain. Minä haen pullon whiskyä.' Mutta minä en hakenutkaan. Minä odotin, kunnes he olivat menneet sillan yli ja seurasin heitä. Lähellä leiriä minä ajoin pensaikkoon ja pudotin suitset. Tiesin, että hevonen seisoisi alallaan. Piilotellen pensaissa minä pääsin niin lähelle, että voin nähdä mitä oli tekeillä. Saatoin päättää tavasta, jolla

lääkäri ja miehet käyttyivät, että meksikolainen oli kuollut. Palasin sinne, johon olin jättänyt hevoseni ja mietin asiaa muutaman minuutin.

"Tulisiko minun mennä kaupunkiin ja antaa itseni ylös? Seuraavana päivänä miehistö lähtisi, ja minä jäisin yksin, vankilaan. Eikä olisi tietoa kuinka kauan minä siellä saisin olla. Tarvittaisiin paljon rahaa asianajajalle. Joten minä nousin hevoseni selkään, heilautin hattua leirille, vaikka oli pimeä, ja suuntasin kulkuni P-Penkki-karjataloa kohti. En sitä saavuttanut ennenkuin seuraavana iltana. Herätin Tom Minorin ja kerroin hänelle mitä oli tapahtunut. Pesin ja hoidin käsivarttani vähäsen, sain jotakin syödä, muutaman tunnin nukkua, ja varhain seuraavana aamuna Tom herätti minut; hänellä oli eine valmiina, eväs laitettuna ja kaksi hevosta satuloituna. Hän sanoi: 'Lähden kanssasi tienhaaraan.' Siellä hän jätti minut hyvästi. 'Jos et tule takaisin, se tuuheahäntäinen pikkuratsu on sinun. Sillä voi ratsastaa pitkän matkan, jos sinun on se tehtävä.' Odotin muutamia minuutteja, käänsin ja ajoin alas Jack Creekiä, uitin Owyhee-joen Baconin karjatalon kohdalta. Lopun tiedät. Nyt minun täytyy hoitaa käsivarttani päivän tai kaksi ja piiloitella."

Sinä päivänä me ajoimme poikki laakson Washburn-laaksoon ja kalustimme hänelle pienen, hyljätyn majan. Kahta päivää myöhemmin menin sinne. Rice oli lähtenyt. Lippu oli kirjotettu sanomalehden reunaan ja pantu pöydälle kupin alle. Siinä oli: "Hanki minun pyssyni. Minä teen sinulle joskus saman verran. Se oli lahja minun lemmityltäni. Lähetä se hänelle. Minä saan sen kun minä menen takaisin Idahoon."

Sain pyssyn Billy Higginsonilta, yhdeltä paimenelta, joka oli sen poiminut siitä paikasta, johon Ricardo, hevosen seljästä vedettynä, oli sen pudottanut. Minä lähetin sen osotteella, jonka hän oli antanut.

Viipyi kauan aikaa ennenkuin Rice rohkeni vierailla vanhoilla tantereilla. Hänen lemmittynsä oli vastaanottanut aseen, mutta ei ollut saanut sanaakaan Ricelta. Tyttö ajatteli, että poika oli muuttanut mielensä, kun oli hänen antamansa lahjankin palauttanut. Kuukausien ikävän odotuksen jälkeen hän antoi pyssyn toiselle miehelle. Eräänä päivänä Rice ajoi kotikaupunkiinsa. Hänellä oli tytön kuva päitsinapissa. Sitoen hevosensa erään kapakan eteen, hän astui sisään, etsimään vanhoja tuttavuuksia. Hän oli juuri ottamaisillaan ryypyn, kun eräs nuori mies tuli sisään, ja hänen luokseen kävellen sanoi:

"Nuori mies, teidän täytyy ottaa se kuva pois hevosenne suitsista."

"Mitä?" sanoi Rice. Sitten hänelle selveni mitä oli tapahtunut. "Sinä — ".

Molemmat alkoivat ampua yhtä haavaa. Rice tapettiin hänen lemmikkinsä omalla muistoesineellä.

Palattuamme Kyle-Lähteiltä, minä työskentelin tilallamme, hakaten aitapylväitä, upottaen portinpieliä ja kaivaen ojia. Kun vanha kaivoskuume taasen sai valtaa, tapasin mennä vuorille ja etsiä kultaa. Minä valtasin uudelleen Villin-Hirven kaivannon Flat Creekissä, ja pari muuta kleimiä Granite Creekin harjanteen takana. Täältä sangen rikasta kultamalmia löydettiin myöhemmin, ja siinä myöhemmin sijaitsi National City, kukoistava kaivoskaupunki yhteen aikaan.

Tämä oli ankaraa rahapulan aikaa, niin ankaraa, että se itseasiassa oli jo paniikkia. Oli vaikeata löytää minkäänlaista työtä. Lankoni Jim Minor ja minä läksimme Delamariin. Ensi päivänä ajoimme Jack Baudoinin paikkaan. Hän oli vanha uutisasukas, ja hyvin ylpeä uhkarohkeasta pojastaan Tomista. Hänellä oli pari villiä hevosta aitauksessa, kaulasta yhdessa lujalla köydellä, ja hän kysyi ajaisimmeko me ne Owyhee-joelle, sanoen että niistä ei olisi vastusta, että ne seuraisivat mukana vastaan panematta. Kun hän päästi ne aitauksesta, ne karkasivat suoraa Grassy-vuorelle. Jim lähti niiden perään, ja ajettuaan kymmenen mailia tai enemmän, sai ne kääntymään kahlauspaikalle, mutta ne taasen karkasivat ja uivat joen poikki. Me seurasimme, käännytimme ne ja ne uivat takaisin. Vaikka ne olivat kaulasta yhteen sidottu, ne pitivät meidät juoksussa. Oli vasta myöhään iltapäivällä kun me saimme ne aitaukseen asemalla.

Saavuttuamme Delamariin, me tapasimme joukon työttömiä miehiä, mutta työtä kysyimme vain saadaksemme tietää, että sitä ei ollut lupeissa lähitulevaisuudessa. Joten lähdimme takaisin kotia. Ensi yön pysähdyimme Billy Beersin talossa; hänellä oli laajat tilat, suuri perhe ja paljon elukoita. Kaikki oli suurta Billy Beersillä; hän oli iso, hyväntahtoinen mies itsekin, ja hän piti suurista aterioista. Kun istuimme pöytään, ei lihavati ollut niin lastattu kuin sen hänen mielestään piti olla, ja hän sanoi lempeän hyväntahtoisesti:

"Mamma, emmekö me voisi saada vähän paistia? Goddam, emmekö voisi saada vähän paistia? Täällä meillä on tuhannen päätä senkin vietävän sonnimullikkaa ja senkin vietävän kiinalaista niitä leikkelemään milloin tahansa, ja me emme saa senkin tuhannen vietävän paistia. Goddam, mamma, emmekö voisi saada hieman paistia?"

Tänä puutteen ja ahdistuksen aikana appeni sai virallisen huomautuksen hallitukselta, että se maapala, jonka hän oli valinnut uutisasunnokseen, oli säilytettävä intiaaneille. Tä-

mä ei koskenut lankoani Jimiä, joka oli ottanut uutispalansa heinäalueelta, mutta se oli ankara isku vanhukselle ja minulle. Tuntui niinkuin takaesirippu olisi vedetty tulevaisuuden eteen; että ei ollut toivon sädettäkään. Minä huudahdin epätoivossa, että me emme kuolisi nälkään niin kauan kun minulla oli vanha Springfield kivääri ja vielä oli karjaa alueella. Pian sen jälkeen muutin vaimoineni ja lapsineni Winnemuccaan. Ei ollut mitään jälellä; ei mitään korvausta työstä, jota olin uutistilalla tehnyt, talon rakentamisesta, aitojen panosta, puiden istuttamisesta.

Rahani oli kaikki mennyt. Ei ollut toivoakaan saada työtä siitä osasta Nevadaa, joten minä läksin Angelin kämpälle Californiaan, sieppasin kyytiä Auburniin vain saadakseni tietää, että kämppä oli palanut ja joukko miehiä oli työttömänä sielläkin. Tapasin Coxin armeijan osaston, joka oli matkalla itään, Renossa, Nevada. Erään toisen miehen kanssa tein matkan umpinaisessa tavaravaunussa; oli niin kylmä, että vaunu jäätyi sisältä ja ulkoa. Meidän täytyi yhtämittaa kävellä vaunussa edestakaisin, että emme paleltuisi.

Renosta läksin erään armeijan osaston mukana Wadsworthiin. Jotkut sanoivat, että he olivat menossa Washingtoniin, D. C., vaatimaan työtä, ja että oli muitakin armeijoita työttömiä työläisiä, matkalla etelästä ja idästä, sama päämäärä mielessään. Joku sanoi, että "kenraali" Cox vaatisi kongressia laatimaan lain teiden rakennuttamiseksi, joku toinen puhui jotakin "korottomista obligatsioneista", mutta minusta näytti, että he kaikin olivat matkalla Washingtoniin elävinä anomuksina hankkia heille työtä taikka että hallituksen tulisi alottaa töitä työttömille. Se oli mitä suurin työttömien mielenosotus mitä Yhdysvalloissa koskaan on pantu toimeen, vaikka ainoastaan muutamat saapuivat Washingtoniin asti. Tämän armeijan eri joukot kulkivat maan halki rahtijunissa, toisinaan pakottaen rautatieyhtiöt varustamaan kuljetuksen ja kaupunkien majurit hankkimaan heille tarvittavan ruuan; päästäkseen heistä erilleen nämä useinkin suostuivat vaatimuksiin.

Wadsworthissa minä tapasin rautatiemiehen, jonka olin tuntenut jo ennemmin. Hän kutsui minut kotiinsa päivälliselle, ja sinä iltana me menimme alas joelle kalastamaan. Hän sai taimenen, sellaisen taimenen, joita saa vain Truckee-joesta. Se laitettiin meille illalliseksi.

Sinä iltana minä etsin jonkinlaista työtä ja kuulin, että sieltä lähetettäisiin junalasti karjaa Chicagoon, ja minä sain paikan seurata mukana. Matkaan lähti neljä tai viisi muuta miestä. Kun juna pysähtyi, oli meidän tehtävänämme teräväkärkisillä kepeillä tyrkkiä nautoja, jotka olivat panneet ma-

kaamaan. Tämän tarkotuksena oli estää ne tulemasta toisten nautojen tallaamiksi tai runtelemiksi.

Minä tipahdin pois Winnemuccassa ja menin kotia, lannistuneenpana kuin olin koskaan ollut eläissäni. Minä en voinut käsittää työttömyyden pulmaa enkä voinut keksiä syytä, miksi tuhannet työttömät miehet olivat matkalla mantereen halki Washingtoniin. Ajatukseni enempi ja enempi palasivat niihin puheisiin, joita minulla oli ollut Pat Reynoldin kanssa. Nämä paniikit, joissa työläiset olivat pääasialliset kärsijät, olivat tulos kapitalistisesta järjestelmästä. Mutta vastalääke, taikka ehkäisy, ei silloin vielä osunut mieleeni. Minä kamppailin eteenpäin henkisessä pimeydessä.

Äkkiä tuli suuri valkeus. Tämä oli rautatietyöläisten lakko v. 1894. Pilaantuvalla tavaralla lastattuja, idän markkinoille osotettuja rahtijunia pantiin sivuraiteille, myöskin junalastittain kivihiiltä ja muita lännelle lähetettyjä tuotteita. Amerikan Rautatie Union lakko levisi. Useiden valtioiden kuvernöörit olivat kutsuneet miliisin. Sacramentossa, Californiassa, saatuaan käskyn ampua, sotilaat syöksivät pistimensä maahan ja kieltäytyivät ampumasta.

Winnemuccan miliisi kieltäytyi vastaamasta määräykseen asettua liikekannalle. Enimmät heistä olivat rautatietyöläisiä, joista koko miliisi oli vain seuraelämän vuoksi. Heistä ei tuntunut mieleiseltä tarttua aseisiin, suojatakseen rautatieyhtiöiden omaisuutta. Kaupunki oli täynnä appelsiineja ja muita tuotteita sivuraiteiden vaunuista; mutta parempi oli syödäkin niitä kuin antaa niiden mädätä. Kivihiiltä tarvittiin talveksi, ja pojat eivät olleet halukkaita toisiansa tappamaan, että kylmän ilman varaksi lämmitysainetta olisi tallella. A. R. U:n jäsenistö nousi rautateiden etuja vastaan. Presidentti Cleveland oli lähettänyt liittohallituksen sotilaita Chicagoon, taistelemaan Pullmanin vaunupajojen lakossa olevia työläisiä vastaan. Eugene V. Debs oli vangittu muiden mukana, syytettynä murhasalaliitosta, ja kun tämä syytös heitettiin, heidät lähetettiin vankilaan oikeuden halveksumisesta. Järjestön jäsenistö oli suuttunut tästä törkeästä vääryydestä. Minä kuuntelin monta kuumaa väittelyä ja otin moneen osaa. Tässä, minä tunsin, löytyi suuri voima. Ei se ollut siinä, että tuotteet oli otettu vaunuista ja että lakkolaiset olivat niin paljon edellä. Suuri asia oli siinä, että he voivat pysähdyttää junat. Se oli läksy Työn Ritareilta, kaiku Chicagon marttyyrien äänestä.

Pieni tyttäreni sairastui lavantauti-keuhkokuumeeseen, ja minä istuin hänen vuoteensa ääressä päiviä ja öitä yhteen menoon. Kun käännekohta hänen sairaudessaan tapahtui ja hän alkoi parantua, minä en luullut enään voivani nukkua. Minä

kävelin läpi talon, läpi kaupungin, menin kotia, panin huoneen pimeäksi ja join whiskyä. Kun lopuksi väsähdin, minä nukuin kaksikymmentäneljä tuntia heräämättä välillä.

Vaimoni, joka silloin pystyi olemaan ylhäällä ja liikkumaan, meni ulos eräänä iltapäivänä ja takaisin tullessaan huomasi, että talo oli ryövätty. Useita pienistä esineistämme oli varastettu. Tämä kuohutti tunteitamme enempi kuin vahinko sitä teki, sillä kaivoskylissä ja karjataloissa meidän ei ollut tarvinnut kääntää avainta lukossa. Me saatoimme lähteä kotoa vuorokausiksi ja riipustaa avaimen ovipylvääseen. Jos muukalainen sattui tulemaan, hän voi mennä sisään, ravita itsensä, nukkua, korjata siivonsa ja mennä taas tiehensä, riipustettuaan avaimen naulaan. Kukaan ei koskaan varastanut. Päinvastoin kuin heitä solvataan, intiaanit eivät koskaan varastaneet mitään edes hyljätyiltä kaivoskämpiltä, joihin oli omistajia vaille jätetty patoja ja pannuja ja pöytiä. Ohiokaivannolla minä kerran jätin talon kuukausimääriksi; takasin tultuani ovi oli auki, mutta pyssyt ja peitteet, intiaaneille niin arvokkaat, olivat siellä koskemattomina.

Kultaa löydettiin paikassa nimeltä Kennedy, ja kaivantokuume puhkesi ilmi. Minäkin läksin sinne ja rakensin tuvan Al Richardsonin kanssa, saaden työtä Imperial Kaivantoyhtiöltä. Menin maata yhtenä iltana ja seuraavana aamuna heräsin siihen huomioon, että yön aikana oli pystytetty neljä taloa tien varrelle. Myöhemmin otimme urakan viedä tunnelia sata jalkaa. Meidän tuli terottaa omat työkalumme, kärrätä pois maa ja hankkia oma ruutimme. Kun tutkimme sen vanhan tunnelin suuta, jota meidän oli jatkettava, huomasimme että joku taitamaton oli siellä ennen työskennellyt, kun tunnelin keskipaikka oli kourulla niinkuin padan pohja. Maa oli porfyyria ja lohkesi suurissa teleissä, jos porasimme reiät oikein, joten me päätimme, että kahdeksan dollaria jalalta antaisi meille hyvän palkan, teimme sen mukaan tarjouksen ja saimme urakan.

Kulkuri-Jerry hyväksyi minut ystäväkseen Kennedyssä. Jerry oli karkeakarvainen mäyräkoira. Kun se tuli asumaan majaani, minä tein sen olon niin mukavaksi kuin suinkin voin, ja se seurasi minun kantapäilläni, mihin ikään minä vain meninkin. Mutta miehet kaupungilla sanoivat:

"Luulet saaneesi koiran, niinkö? Se ei viihdy kanssasi. Tiedämme että se on Kulkuri-Jerry."

Mutta Jerry tuntui pitävän minusta niinkuin minä pidin Jerrystä. Kerran minä sitä kaipasin ollessani kaupungilla postikonttorissa. Palatessani se istui rahtikuorman istuimella. Minä sanoin:

"Halloo, Jerry, mitä sinä siellä teet?"

Se ei näyttänyt minua kuulevan. Päästyäni lähemmäs, sanoin taas:

"Tule. Menkäämme kotia."

Jerry käänsi päänsä poispäin.

"Ahaa", sanoin, "jos se sinusta siltä tuntuu, niin hyvästi sitte."

Jerry oli poissa pari viikkoa, kun minä kuulin raapinaa ovella. Kun avasin oven, se tuli sisään typöhäntäänsä heiluttaen ikäänkuin mitään ei olisi tapahtunut. Annoin sille jotakin syödä, ja se omaksui vanhan nurkkansa. Se ei enään minua jättänyt niin kauan kun asuin Kennedyssä. Jerryllä oli retkeilyhalu; se tapasi matkustella tavarakuormien päällä, kun tauti yllätti, milloin mihinkin, niinkuin Winnemuccaan, Seven Throughsiin, Tulikivikaivannoille ja moniin muihin paikkoihin.

Kun olimme kaupungilla eräässä kapakassa yhtenä iltana, sanoi Tom minulle:

"Luulen, että voisit ansaita rahaa, jos avaisit täällä pokerpelin."

Epäröimättä vähääkään, minä avasin pelipaikan ja meillä pelattiin joka ilta, samalla kun minä kävin työssä päivät. Ansaitsin siinä kuussa kaikkiaan noin kahdeksansataa dollaria.

Mutta kaivoskylä suljettiin ja hyljättiin kiivammin kuin se oli avattu. Menin takaisin Winnemuccaan ja menetin suurimman osan mukanani olevista rahoista faro-pelissä. Onneksi olin lähettänyt hyvän osan voitoista vaimolleni tätä ennen Kennedystä.

Winnemuccassa tein työtä hetken aikaa ajaen valjakkoa. Jättäen sinne perheeni, minä läksin Washburniin mittaamaan rajalinjoja uutispalasesta, jonka appeni oli ottanut palvellakseen. Me vedätimme pienen taloni paikasta, jonka omistuksesta minut oli määrätty, ja asetimme sen lisärakennukseksi talolle, jonka appeni oli rakentanut uudessa paikassaan.

Tapasimme muutamia miehiä, jotka olivat matkalla Silver Cityyn, Idaho, kilpa-ajoihin. Pyysin heitä kuljettamaan minun peitteeni, koska itsekin olin päättänyt mennä sinne. Otaksuin pääseväni sinne heistä edellä, sillä heidän täytyi ajaa hiljaa, pitääkseen hevosensa kunnossa.

Katsoen alas laaksoon, yli tarumaisen salviapensastasanteen ja vuorten, jossa olin niin kauan elämääni viettänyt, ja jossa minä otaksuin tulevani elämään, minä jätin Nevadan. Mutta minä en palannut ennenkuin monta vuotta myöhemmin.

LUKU IV

Silver City

Tie Silver Cityyn johti kautta maan, joka oli koloista, autiota ja harmaata. Ei asumuksia paitsi joku asema harvassa, nekin enimmäkseen hylättyjä, ja yksinäinen maatila siellä täällä. Ei puuta koko matkalla, ei muuta kuin känttyräisiä, pörröisiä salviapensaita, teräväpiikkisiä öljypuupensaita, ja paikotellen pientä vesakkoa. Tämä oli totta ainakin kunnes tultiin virralle; täällä maa oli kukkulaista ja niiden takana kohosi korkeat vuoret.

Ensimäisen kukkulan harjanteella ajatukseni palasivat kertomukseen, jonka Bill Coulter oli vuosia sitte kertonut, kuinka intiaanit olivat häntä ajaneet takaa, kun hän tällä tiellä ajoi postivaunua. Saatoin kuvitella postivaunujen kiitäneen ja Billin heiluttaneen pukinnahkaruoskaansa, takanaan joukko kiljuvia intiaaneja, jotka eivät koskaan päässeet kyllin lähelle, ampuakseen nuoliaan ajurin ruumiiseen.

Ennenkuin saavuin Jack Baudoinin taloon, minulla oli sekä jano että nälkä. Minulla oli muutama dollari taskussa, mutta ajattelin, että mihinkä helvettiin raha kuitenkaan kelpaisi. Ainakin täällä oli paikka, jossa vaununlastilla kahdenkymmenen dollarin kultarahoja ei voisi ostaa kunnon ateriaa. Kuinka raha voisi ostaa aterian, minä ihmettelin; raha ei näyttänyt minusta arvon vastineelta, työn vastineelta, tai minkään muunkaan vastineelta. Tämä oli jotakin, johon minun oli tutustuttava.

Jordanin-laaksossa vein hevoseni niitylle, riipustin satulani ja suitset vuokratallin naulaan ja otin kyytivaunut Silver Cityyn.

Kun sinne saavuin, menin yhteen kiinalaiseen ravintolaan, ja sen jälkeen kuljeskelin ympäri kaupunkia tunnin tai kaksi. Katselin, missä olisin yötä. Eräs mies sanoi minulle:

"Minulla on vuode vanhassa Potosin nostohuoneessa. Voit siellä nukkua kanssani kunnes peitteesi saapuvat; mutta sinun olisi parempi tulla sitä katsomaan, sillä jos satut tulemaan myöhään, voit kompastua ja pudota nostoaukosta pimeässä."

Menin nostohuoneelle miehen kanssa. Kaivosaukko oli kokonaan vailla kaidepuita, joten siihen hyvinkin olisi voinut pudota. Nostohuoneessa oli useita kääröjä peitteitä. Senkin jälkeen kun omat peitteeni saapuivat, minä pidin tätä asuntonani jonkun päivän. En mennyt kilpa-ajoihin, mutta pyysin miehiä perimään satulani ja hevoseni Jordanin-laaksosta ja palauttamaan ne karjataloon.

Ensimäisenä aamuna olin varhain ylhäällä ja menin Blaine-

kaivannolle hakemaan työtä. Tämän tein useana aamuna ja toisinaan keskipäivälläkin, mutta ilman menestystä. Hutchison oli liikkeenhoitajan nimi; hän oli ollut vuosia sitte Nevadassa. Kun olin kuluttanut kaikki rahani, menin Hutch-äijän puheille ja sanoin, että minun pitäisi saada jonkinlaista työtä.

"Mitä sinä voit tehdä?" kysyi hän.

Sanoin, että voisin tehdä miltei mitä työtä tahansa kaivannolla oli.

"Osaatko ajaa vaunua?"

"Minä olen mieluummin kaivosmies, mutta kyllä minä osaan vaunua ajaa."

"Hyvä on. Tule aamulla."

Samana päivänä kohtasin Dave O'Neillin kaupungilla; olin tuntenut hänet Tuscarossa. Hän ojensi minulle viiden-dollarin kultarahan, sanoen:

"Bill, sattuu niin sinä tarvitsevat tämän."

Minä sanoin: "Olen ihan putipuhdas, Dave, mutta menen työhön aamulla."

"Pidä se kaikessa tapauksessa. Voit maksaa sen takaisin maksupäivänä."

Tällaiset lainat olivat yleisiä kaivosmiesten keskuudessa, ja harvoin, jos koskaan, niitä jätettiin maksamatta. Viimeisen kolmen vuoden aikana eräs Herman Andrigg, jonka kanssa työskentelin Silver Cityssä, jossa hän oli kuulu voittamattomana poraajana, maksoi minulle lainan, jonka hän oli ottanut yli neljännesvuosisata sitten.

Suuntasin kulkuni vanhaan nostohuoneeseen, käärin kokoon peitteeni ja kannoin ne Blane-kaivannon punkkahuoneelle. Oven viereisin punkka oli tyhjä. Se sopi minulle. Punkkahuone oli pitkä, tutiseva lautatönö, jossa oli makuuhinkalot kahdessa kerroksessa molemmin puolin seiniä, majottaen, niinkuin otaksuin, noin kuusikymmentä miestä. Ilma ei siellä ollut kehuttava parhaillaankaan, sillä ainoana ilmajohtona oli ovenreikä.

Tässä hinkalohuoneessa, kun istuimme uunin ympärillä tai loikoilimme hinkaloissamme, miehet, jotka olivat olleet tapahtumapaikoilla tai paikallaolleilta kuulleet, kertoivat kaikellaisia tarinoita vanhoista kaivantokylistä. Bill Pooley, "Serkku-Jaakko" ("Cousin Jack"), niinkuin me nimitimme kaikkia cornwallilaisia, joita Silver Cityssä oli paljon, oli hyvä jutunkertoja. Kerran hän tarinoi eräästä ystävästään, jolla oli ollut isorokko. Bill jutteli:

"Kun se mies parani, hänellä oli kasvoissa niin syvät kuopat, että hänen täytyi ajaa partansa koukulla, jonka kärkeen oli pantu terä."

Mikään ei näitä serkku-jaakkoja miellyttänyt enemmän

kuin saada urakoita, joissa he voivat ansaita vähän enemmän kuin päiväpalkka. He sanoivat niitä "tingeiksi". Joukko heitä oli "tinkinyt" Köyhän-Miehen kaivannolla. Simon Harris, kaivannon johtaja, päätti lopettaa tällaisen työn ja maksaa kaikille päiväpalkan mukaan. Kahdeksan tai kymmenen serkkujaakkoa istui kerran Brewery-kapakan pyöreän pöydän ympärillä. He voivottelivat ja siunailivat "tinkien" menetyksestä, kun yksi joukosta sanoi:

"Kuules, Tussy, etkö sinä osaa rukoilla? Etkö osaa rukoilla, että me saisimme tinkejä?"

Tussy sanoi: "Siitä on niin pitkä aika kun olen rukoillut, mutta minä koetan", ja hän alkoi:

"Rakas Jumala, tunnethan sinä Simon Harrisin, Köyhän-Miehen kaivannon johtajan? Jos sinä hänet tunnet, niin me rukoilemme, että ottaisit häntä niskasta ja viskaisit helvettiin ja antaisit hänen siellä kärventyä ja paistua, kunnes hän antaa meille tingit takaisin. Ja kun hän antaa, rakas Jumala, me rukoilemme sinua ottamaan hänet helvetistä, voitelemaan häntä vähäisen ja laskemaan vapaaksi. Amen."

Kaikki olivat tyytyväisiä rukoukseen ja ostivat toisen galloonan olutta Tussyn kunniaksi. Mutta niinkuin kaikki rukoukset, tämäkin oli voimaton. Urakkatyö lopetettiin, ja serkku-jaakot menettivät "tinkinsä".

Blaine-kaivannolla oli noin kuusi tai seitsemän vaunumiestä. Me aloimme työn ennen kaivajia. Työnämme oli työntää vaunut tunnelissa takaisin laskujohtoihin, joiden yläpuolella olevissa holveissa miehet työskentelivät. Kun me johtojen ovet avasimme, täyttyivät vaunut ilman vaivaa. Ainoastaan tunnelin päässä, ennenkuin yhteyttä oli tehty viereisen Musta-Jaakko-kaivannon kanssa, täytyi meidän käyttää lapiota. Kun vaunut oli täytetty, me työnsimme ne ulos; ja työntäen niitä, niinkuin kaivantokielellä sanotaan, oikoraiteita myöten, saimme ne jommoiseenkin vauhtiin, että itse takalaudalla seisten ne omalla painollaan vierivät aina kaatopaikalle saakka. Metallikiven me kaasimme laariin, ja siitä se ajettiin survimoon, joka sijaitsi laaksossa muutaman sata jalkaa alapuolella tunnelin suuta.

Muutaman päivän kuluttua minut pantiin työhön läpileikkausholveihin. Minun holvissani, toisella vuorolla, työskenteli eräs mies, nimeltä Matt McLain. Kun hänestä tuli vuoropäällysmies, työskentelin hänen alaisenaan. Hän tuli yhtenä päivänä holviin, johon minä olin telineen pystyttänyt. Nojaten kädellään pylvääseen, hän alkoi kertoa vanhoista ajoista Pennsylvaniassa. Hän sanoi:

"Tietysti sinä olet kuullut Molly Maguireista?"

Sanoin, että olin kuullut; kaikki olivat kuulleet Molly Maguireista.

"Mutta", hän jatkoi, "et liene kuullut, kuinka ne joutuivat satimeen. Siellä oli eräs Franklin B. Gowen, joka oli yhden tai useamman Shamokin-laakson kaivantojen liikkeenhoitaja. Hän päätti raivata Molly Maguirit, joka oli eräänlainen työväenjärjestö, joka ei alistunut palkkojen alennukseen. Gowen käytti Pinkertonin salapoliisitoimistoa, ja se lähetti yhden kätyrinsä, jonka oikea nimi oli McParland.

"Hän tuli Pottsvilleen James McKennan nimellä. Hänellä oli pieni kimppu kepinnokassa olallaan, kun hän käveli kaupunkiin ja kyseli yösijaa. Hän löysi ruokatalon, joka sopi hänelle. Eräänä iltana hän meni ikäänkuin sattumalta Barney Hoglen kapakkaan ja kutsui kaikkia saapuvilla olevia ottamaan ryypyn. Kun hän juomista maksoi, hän näytteli setelikääröä ja sattumalta virkkoi, että hän oli juuri eronnut laivasta Philadelphiassa; että hän oli väsynyt merimiehen elämään ja halusi jonkinlaista työtä maalla joksikin aikaa, jos sitä olisi saatavissa. Hän kysyi Hoglelta, voisiko hän saada työtä tässä naapuristossa.

"Hogle oli yksi Molly Maguirien luottomiehistä, tahtoo sanoa yksi johtaja tässä järjestössä, joka oli Irlannista istutettu Pennsylvaniaan ja muodostui etupäässä hiilenkaivajista. Hogle oli myöskin kapakoitsija, ja hän oli nähnyt nuoren McKennan rahatukon. Tämä nuori irlantilainen oli aulis tuhlari, ja Hogle halusi viljellä häntä ostajana. Mutta tahtomatta näyttää innokkaalta tässä suhteessa, hän vastasi McKennalle sanoen, että miehen, pitääkseen täällä paikkansa, täytyi todella olla sangen etevän.

"McKenna nosti päätään. 'Minä olen etevä mies', hän sanoi, ostaen toisen ryypyn, 'osaan laulaa, tanssia naputusta tai tapella kenenkä kanssa tahansa whiskyryypystä'. Hän lauloi irlantilaisen laulun ja tanssi irlantilaista naputusta. Katsahtaen ympärilleen, hän keksi erään nuoren miehen, jota hän arvioi. 'Sinäkö haluat koetella kanssani?' hän sanoi nuorukaiselle. 'Saahan koettaa', oli vastaus.

"Kaikki siirtyivät käsipallonurkkaan kapakan perällä. McKenna pelasi käsipalloa muutaman minuutin, sitte he riisuivat tappelua varten, jonka piti olla 'rehellisen'. Yleisö oli kokonaan irlantilaista, eikä mikään heitä kutkuttanut enempi kuin hyvä tappelu. He valitsivat tuomarin ja muodostivat kehän. Hiilenkaivaja tähtäsi McKennaa poskelle, mutta tämä suojeli poskensa vasemmalla kädellään ja oikealla iski vastustajaansa kylkeen. 'Kas se poikaa!' huusi joku joukosta. Sitte vasemmalla, tähdättynä suoraan leukaan, kaivosmies ajoi McKennan nurkkaan seinää vasten. Mac tointui pian ja molemmilla nyr-

keillään iski vastustajaansa vartaloon, pakottaen hänet kyyristymään.

"Seuraavalla kierroksella kaivaja oli tähtäävinään vasemmalla nyrkillään, mutta antoikin oikealla paukauksen McKennaa nenälle. Verta ruiskahti, kun Mac horjahti, osuttuaan iskeä hänkin nuorukaista, niin että tämä menetti tasapainonsa. Tappelu oli suoritettu loppuun. Kaikki olivat hyvin tyytyväisiä. McKenna pesi veristä nenäänsä; hänen oikea silmänsä oli melkein ummessa. Pudistaen nuorta hiilenkaivajaa kädestä, hän sanoi: 'Olit parempi mies kuin minä luulin sinun olevan.' Siirryttiin tiskiin ja otettiin lisää ryyppyjä ja tanssittiin. Kaikki julistivat, että se oli ollut mainio ilta.

"McKenna joi rahojansa tässä paikassa usein ja sai työn Hoglen vaikutusvallan avulla. Kaikki hänen kumppaninsa olivat Molly Maguireita. Tätä hän juuri halusikin. Häntä itseäänkin myöhemmin pyydettiin liittymään Maguireihin. Tietysti hän heti suostui, mutta ollakseen hyvä Molly Maguire, hän sanoi, että täytyisi olla henkilöllä enemmän kokemusta kuin mitä vielä oli hänen osakseen langennut. Kului vain vähän aikaa kun hän liittymisensä jälkeen toimi sen järjestön jonkinlaisena virkailijana.

"Tämä antoi hänelle tilaisuuden, jota hän oli etsinyt. Tämän urkkijan juonittelun kautta joukko nuoria kaivajia sekaantui erääseen murhajuttuun; ainakin siinä määrässä, että heitä syytettiin murhasta. Annettiin käsky vangita Tom Hurley. McKenna, jota kaivosmiehet jo olivat alkaneet epäillä, näki Hurleyn junassa ja lähti hänen jälkeensä. Hurley meni junan perään. McKenna ja toiset kätyrit, jotka olivat hänen kanssaan, eivät ehtineet saavutta Hurleyta, joka, heidät huomattuaan, pudottautui ulos junasta.

"Kun näiden nuorten kaivajien oikeusjuttu alkoi, McKenna esiintyi todistajana heitä vastaan, antaen nimekseen McParland, Pinkertonin salapoliisi. Hinta, jonka Molly Maguirit maksoivat siitä, että olivat uskoneet asioitaan kapakoitsijalle, oli henki kymmeneltä jäseneltä, jotka mestattiin, ja neljätoista muuta tuomittiin kahdesta seitsemään vuoteen kuritushuoneeseen. McParland luultavasti ei olisi voinut liukasta tietään kiemurrella järjestöön ilman Hoglen apua."

Tämä oli ensi kertaa kun kuulin puhuttavan provokaattorista. Myöhemmin sain tietää, että se olikin ensimäistä kertaa kun tällaista menettelytapaa oli käytetty Amerikan työväenluokkaa vastaan. McLainin kertomus teki minuun syvän vaikutuksen.

Kesäkuun 19 päivänä v. 1896 työskentelin kahden muun miehen kanssa, kaivaen asemaa Blaine-tunneliin, johon aijottiin upottaa nostoaukko. Seisoin lavalla ja alas tultuani ky-

syin yhdeltä vaunumieheltä, jos saisin ajaa hänen vaunullaan ulos. Hänen luvallaan minä läksin. Iso kivi vaunun etuosassa iski ensimäiseen johtoon, johon tulin, kallistaen sitä niin, että oikea käteni joutui vaunun ja johdon väliin ja litistyi pahasti. Kynttiläni oli sammunut törmäyksessä, niin että minä olin pilkko pimeässä. Haparoin tieni takaisin sinne, jossa Iso Barney Quigley työskenteli läpileikkauksessa. Huusin hänelle ja hän tuli, ja me yhdessä kävelimme lääkärin konttoriin. Me olimme silloin noin kolmetuhatta jalkaa tunnelin sisällä. Ei löytynyt mitään "ensiapua", eikä kääreitä; oli kysymys päästä lääkäriin jollakin tavalla ja estää vertavuotava käsi kolhiutumasta seiniin ulos mennessämme. Muistan, että tälläkin myöhäisellä vuodenajalla kävelimme poikki avonaisten leikkausten, joihin oli keräytynyt lunta yli kuusi jalkaa vahvasti.

Päästyämme lääkäriin sanoi hän, että osa kädestä oli sahattava poikki. Sanoin, että en halunnut taivaltaa elämän läpi kaksinkerroin jäseniä vailla. Olihan jo kylliksi vastusta toisen silmän menettämisestä. Jos oli vähänkään toivoa pelastaa käsi, sanoin että hän ainakin koettaisi. Hän sanoi:

"Hyvä on, koetetaan", ja puhdisti ja kääri käden. En halunnut ottaa nukutusainetta kivusta huolimatta, sillä pelkäsin, että hän nukkuessani kaikesta huolimatta leikkaisi joitakin sormia pois. Käsi täytyi puhdistaa ja sitoa joka päivä, ja minä kannoin sitä liinassa kauan aikaa.

Vaimoni ja pikku tyttäreni olivat juuri saapuneet Silver Cityyn. Kun katselin taloa, jossa me voisimme asua, me olimme sisällä Idaho Hotellissa. Koska olin kykenemätön työskentelemään ruhjotun käteni takia, keräsivät kaivosmiehet kolehdin ja lahjoittivat minulle kukkaron rahaa, jonka avulla me tästä hätätilasta suoriuduimme sangen hyvin. Ostin kahden huoneen talon eräältä kaivajalta, jonka nimi oli Schilling, joka lähti kämpältä, maksaen osan heti ja sitoutuen suorittamaan lopun vähitellen. Muutimme sitte uuteen taloomme.

Varhain elokuussa samana vuonna Edvard Boyce, Lännen Kaivantomiesten Liiton esimies, tuli käymään Silver Cityssä, tarkotuksella järjestää kaivajia. Pidettiin kaksi kokousta kauntin oikeustalolla, yksi kahdeksantena ja toinen kymmenentenä päivänä elokuuta. Otin osaa molempiin, vaikka en silloin tiennyt tulisinko pystymään koskaan enää tekemään työtä kaivannossa, sillä kannoin vieläkin kättäni liinassa. Mutta minä olin suuresti kiintynyt siihen, mitä Boycella oli sanottavaa. Hän oli mies, joka oli läpi käynyt Couer d'Alenen lakon v. 1892. Hän oli pitkä, hoikka, ja hänellä oli jalonmuotoinen pää ja ohut tukka. Hänen piirteensä olivat hyvät, mutta hänen hampaansa olivat ulkonevat. Tämä johtui sylkytaudista, jonka hän sai työskennellessään metallikivisurvimossa ja kä-

sitellessään elohopeaa. Tämä on ammattitauti, jota tapaa usein survimotyöläisissä.

Yli tuhannen muun kaivajan kanssa hänetkin olivat vanginneet liittohallituksen sotilaat, kun ne oli lähetetty Coeur d'Aleneen kuvernööri Shoupin käskystä. Oli rakennettu härkäkarsina, johonka vangit olivat olleet sijotettuna yli kuusi kuukautta. Se oli karkea, laudoista kokoon lyöty kaksikerroksinen rakennus. Mitään terveydenhoidollisia vaatimuksia ei oltu laitettu, ja miesten ulostukset toisesta kerroksesta tippuivat lattian raoista alakerran miesten päälle. Miehet tulivat syöpäläisiin ja sairastuivat, ja muutamia kuolikin.

Helena-Frisco survinmylly oli räjäytetty ilmaan. Myöhemmin oli siitä Collier's Weekly'ssä kertomus, jossa syytettiin George A. Pettibonea osanotosta räjähdykseen. Pettibone oli Työn Ritarien seuran johtaja Gemissä. Hän oli jo hyvin tunnettu kaivosmiesten keskuudessa. Kertomuksessa hyvin tarkasti selostettiin kuinka muutamia laatikoita ruutia oli asetettu vesijohtoon satojen jalkojen korkeudelle vuorenrinteessä. Laatikot muka kulkivat virran mukana suurella vauhdilla ja räjähtivät iskiessään myllyyn; se oli koko pitkä pyssy. Juttu osotettiin tuulesta temmatuksi kun Pettibonea koetettiin siihen kietoa muka sillä syyllä, että hän oli pahasti loukkautunut ja menettänyt toisen käsivartensa. Minä tunsin Pettibonen vuosia jälkeenpäin, eikä hänen käsivarsistaan kumpikaan ollut loukkaantunut, vaikka hänen mielensä oli sangen katkeroitunut Coeur d'Aalenen kaivoskämppien aseman johdosta ennen lakkoa v. '92. Hän ei koskaan voinut unohtaa matoista lihaa, jota miesten oli syötävä, eikä tummaveristä, kärpännaamaista kätyriä nimeltä Serengo, John Hayes Hammondin perustaman Kaivannonomistajien Liiton palveluksessa.

Boyce kertoi kuinka ajatus Lännen Kaivantomiesten Liiton perustamisesta oli syntynyt silloin kun hän ja kolmetoista muuta kaivajaa olivat Ada-kauntin vankilassa Boycessa, Idaho. Jim Hawley, heidän asianajajansa, joka oli ollut kaivosmiehenä itsekin, oli heille esittänyt, että kaikkien lännen vuorityömiesten tulisi järjestäytyä yhteen liittoon. Tämä ajatus sai vankien hyväksymisen, sillä senaikuiset kaivosmiesten liitot olivat hajallisia Työn Ritarien paikallisia seuroja. Boyce selitti kuinka, kun heidät oli vapautettu, yleinen kokous kuulutettiin Butteen, Mont., 13 p:ksi toukokuuta, 1893, ja Lännen Kaivantomiesten Liitto perustettiin.

Hän kuvaili ensimäistä lakkoa, joka sattui L.K.L:n perustamisen jälkeen. Se oli Cripple Creekissä, Colo, v. 1894. Joka mies sillä alueella oli mennyt lakkoon estääkseen palkkojen alennuksen ja perustaakseen kahdeksan tunnin työpäivän. Jotkut alueen kaivantojen omistajat, joita jo silloin mainittiin mil-

joneereina, olivat järjestäytyneet liittoon, jota sanottiin Kaivannonomistajien Liitoksi. Omistajat tiesivät, että he eivät voineet luottaa kuvernööri Waiteen, joka oli ollut kaivantomies ja oli tullut valituksi populisti-listalla, mutta he tiesivät, että he voisivat luottaa kauntin valtuutettuihin ja sen aikuisen nk. El Paso-kauntin sheriffiin. Nämä virkamiehet Kaivannonomistajien Liiton yllytyksestä palkkasivat ja varustivat pienen armeijan, kolmetoistasataa tai enemmän, apulais-sheriffejä, joille oli hankittu kaksisataa ratsuhevosta, kuularuiskuja ja muita nykyaikaisen sodan välineitä.

Ennen tätä kuvernööri oli lähettänyt miliisin alueelle, mutta tiedusteltuaan havaitsi, että sotilailla ei ollut mitään tarvetta olla paikalla, ja hän kutsui ne takaisin. Sheriffi puolestaan järjesti apulaisensa ja alotti matkan Cripple Creekiin. Kaksisataa heistä pääsi aina Wilburiin saakka. Kaivosmiehet pääsivät tietoon heidän tulostaan ja lähettivät joukon heitä vastaan. Vaihdettiin muutamia laukauksia ja yksi tai pari miestä kuoli kummaltakin puolelta.

Kuvernööri Waite toimitti nyt henkilökohtaisen tutkimuksen. Hän puhui kaivosmiehille heidän kokoushuoneessaan Altmanissa. Hän kutsui miliisin uudelleen ja lähetti sen Cripple Creekiin määräyksellä, että sen oli asetuttava kaivosmiesten ja palkattujen hurttien väliin. Kaivosmiehet olivat barrikaadissa Härkä-Kukkulan huipuilla, jossa heillä oli luja linnoitus, ja he olivat päättäneet tapella loppuun saakka vaimojensa, perheidensä ja työläisten oikeuksien turvaamiseksi.

Komentava upseeri, kenraali Brooks, huomautti kerääntyneille apulais-sheriffeille että elleivät he hajaantuisi, hän avaisi tulen heihin. Hurtat jättivät leirin seuraavana päivänä ja menivät Colorado Springsiin. Niin kiukuissaan olivat he epäonnistumisestaan Cripple Creekissä, että he tervasivat ja höyhenöivät Tarneyn, joka oli siihen aikaan valtion adjutanttikenraali ja sotilaiden ylipäällikkö Cripple Creekissä.

Kuvernööri Waite oli tullut valituksi valtion työläisten äänillä. Kaivantojen omistajat tiesivät, että he eivät voineet leikkiä hänen kanssaan, sillä virkaan astuessaan hän oli kutsunut kokoon miliisin ja suunnannut sen kanuunat kohti kaupungintaloa Denverissä, kun edelliset virkamiehet, jotka edustivat kaivosparooneita ja heidän liike-etujaan, eivät tahtoneet luopua viroistaan.

Boyce muistutti meille, että kuvernööri Waitella oli kunnia olla Yhdysvalloissa ainoa kuvernööri, joka milloinkaan on kutsunut sotilaita suojelemaan työläisiä.

Hän kertoi meille tuomioista, joita oli annettu Ed Lyonsille ja Mike Tullylle, joita oli syytetty Strong-kaivannon räjäyttämisestä. Myöhemmin heidät vapautettiin kuritushuo-

neesta, ja kaivannon osakkeenomistajat nostivat korvausjuttuja Sam Strongia, yhtä omistajaa vastaan räjähdyksestä johtuvista vahingoista.

Tässä kokouksessa Boyce otti useita satoja perustavia jäseniä Silver Cityn Kaivantomiesten Liittoon No. 66, kuuluen osastona Lännen Kaivantomiesten Liittoon.

"Se on hyvä ja luja sitoumus", sanoin Tom Frylle, joka seisoi selkäni takana. Oikeushuone, jossa kokouksia pidettiin, oli tungokseen asti täynnä. Siellä oli kaivajia ja survimotyöläisiä Mustan-Jäkin kaivannolta, Florida-myllystä, Kauppa-Dollarista, Blainesta, Köyhästä-Miehestä ja muilta pienemmiltä kaivoskämpiltä. Jokainen istuin ja jokainen seisomatila oli täytetty. Perustuskirjaa pidettiin jonkun aikaa avoinna, että niin monta kuin mahdollista voisivat päästä perustaviksi jäseniksi.

Minut valittiin rahatoimikunnan jäseneksi ja useita kertoja olin Liiton erinäisissä toimissa. En koskaan Silver Cityssä ollessani ollut poissa Liiton kokouksista, paitsi kun työskentelin yövuorolla, ja aina otin toimivaa osaa Liiton järjestämistyöhön.

Pari muuta miestä kanssani lähti vierailemaan Mustan-Jäkin kaivannolle ja joko pyytämään erästä John Tayloria, joka siellä työskenteli, liittymään jäseneksi tai jättämään kaivannon. Taylor suuttui ja sanoi, että kaivannon johtaja oli hänelle sanonut, että hänen ei tarvinnut yhtyä unioon. Me sanoimme hänelle, että johtaja ei johtanut uniota, että "uniota johtavat tämän kämpikön työläiset". Meillä ei ollut enempi keskustelua hänen kanssaan, mutta kun vuoro nousi ylös kaivannosta päivällisaikaan, kaikki miehet punkkahuoneen ympärillä, heihin lukeutuen myöskin yövuoro, julistivat itsensä kaikkien työläisten komiteaksi ja määräsivät John Taylorin "ottamaan vuoteensa ja käymään". Hän sen tekikin hukkaamatta vähääkään aikaa. Myöhempinä vuosina minä kohtasin John Taylorin sangen oudoissa olosuhteissa.

Steward, ylimekanikko Kauppa-Dollarin survimossa, oli toinen mies, jolle meidän täytyi antaa erikoinen kutsu liittyä unioon. Me selitimme hänelle, että me emme voineet tehdä mitään erotusta miesten välillä; että me halusimme täydellisesti järjestäytyneen kämpän, että hän saisi siitä hyötyä yhtä paljon kuin muutkin jäsenet, sairastus- ja hautaantoimitusapua samaten kuin sairaalapalvelusta — sillä unio sangen pian omisti oman sairaalansa. Steward liittyi ilmaisten vastalauseitaan ja myöhempinä vuosina yritti maksaa minulle koron kanssa. Mutta se on toinen juttu.

Lähes tuhannen miestä työskenteli Silver Cityssä. Miehiä tuli ja meni yhtämittaa, mutta ainoastaan näiden kahden kans-

sa meillä oli vastusta. Jäsenistöön kuuluivat kaikki, jotka työskentelivät kaivannossa, ammattitaitoiset tai ammattitaidottomat kuin myöskin kaikki, jotka työskentelivät survimoissa tai niiden ympärillä. Löytyi vain pieni erotus ammattitaitoisten ja ammattitaidottomien työmiesten palkkojen välillä. Kun Lännen Kaivantomiesten Liitto kehittyi, sen kaikki taistelut olivat alimpana olevien, pienintä palkkaa ansaitsevien miesten hyväksi, sillä me opimme sen tosiasian, että kun ammattitaidoton työläinen sai niin paljon palkkaa, että hän voi sillä säädyllisesti elää, ei ollut mitään vaaraa, että ammattitaitoisten miesten palkka koskaan laskeutuisi sitä tasoa alemmas.

Kaikki miehet kaivannoissa ja niiden ympärillä työskentelivät jokaisena viikon päivänä, sunnuntait lukuunotettuina, ja survimoita ei koskaan sulettu edes juhlapäiviksi.

V. 1896 vuotuisessa kertomuksessaan Lännen Kaivantomiesten Liitolle Ed Boyce lausuu, että hän toivoo, ennenkuin seuraava konventsioni kokoontuu, yli lännen kuullaan kahdenkymmenenviidentuhannen aseistautuneen kaivantomiehen sotilaalliset askeleet; että aika on tullut, jolloin kaivantomiesten on suojeltava itseään sellaisilta pyssyhurtilta, joita käytettiin Coeur d'Alenessa, Cripple Creekissä ja Leadvillessä; että hän luottaa siihen, että jokainen kaivosmies hankkii nykyaikaisen kiväärin ja riittävän määrän ammuksia.

Erään kerran olin komiteassa, joka oli valittu tapaamaan Kauppa-Dollari Kaivantoyhtiön liikkeenhoitajaa Josef Hutchinsonia nostoaukon upottamisesta miehille maksetun palkan johdosta. Kauppa-Dollarin kaivannossa siihen aikaan puhkaistiin ilma-aukkoa tasanteelta toiselle, ja tästä työstä miehet saivat kolme ja puoli dollaria päivältä, joka oli puoli dollaria alle sen taksan mitä nostoaukon upottamisesta maksettiin. Hutchinson sanoi:

"Juuri sääntöjenne mukaan!" ja otti kappaleen union sääntöjä pöydältä, "tässä ei määritellä mitään ilma-aukon upottamisesta."

Minä otin myöskin säännöt taskustani ja sanoin:

"Jos luette tämän, niin näette, että se erehdys on korjattu. Useimmat miehet mieluummin työskentelisivät nostoaukossa kuin ilma-aukossa. Missään tapauksessa ei löydy syytä, miksi palkat eivät olisi samallaisia."

"Sen minä myönnän", sanoi hän meille, "mutta toivon, että kun te muutatte sääntöjänne, olisitte niin hyvät ja antaisitte meillekin uusimman korjatun painoksen."

Ylijohtajia tai liikkeenhoitajia ei aina tehty miesten kunnon tai taidon perusteella. Yhtenä iltana oli tulipalo kiinalaisessa pesulaitoksessa sivukadulla. Joku ehdotti, että paikka ammuttaisiin ilmaan, että tuli ei pääsisi leviämään. Joe Hutch-

inson huomautti, että laatikko ruutia sen saisi aikaan. Minä sanoin hänelle:

"Te ette suinkaan panisi viittäkymmentä naulaa ruutia tuon hökkelin alle! Siitähän särkyisi jokainen akkuna kaupungissa. Neljä tai viisi naulaa riittäisi nostamaan sen ylös juurineen päivineen."

Tuli saatiin hallituksi ilman ruudin käyttöä. Ylijohtaja ei ehkä ollut käyttänyt naulaakaan ruutia eläessään; hän oli vain ylijohtajana isänsä ansiosta.

En ole kuvaillut Silver Cityä, joka oli rakennettu laaksoon kahden korkean huipun väliin; toinen niistä oli War Eagle, Sota-Kotka, ja toinen Florida-vuori. Laakson pohja oli täynnä kiviä ja kallioita, joita varhaisemmat kullankaivajat olivat käännelleet nurin. Kaupunki oli vain kaksi katua leveä; takimaisella kadulla asuivat prostitueeratut — mustat, valkoiset ja kiinalaiset. Kaupungissa oli seitsemäntoista kapakkaa ja muita liikehuoneita. Talvella lumi usein kinosti ensi kerrosten ikkunoiden tasalle. Mutta kaivosmiesten pikku talot ja tuvat olivat kokonaan lumen peitossa, niin että vain uuninpiiput pistivät ylös lumesta. Olin merkinnyt polun tupaani pistelemällä lumeen pajunoksia kahta puolta ja nostelemalla niitä ylemmäs sikäli kuin lumikin nousi.

Yhtenä iltana poikkesin nurkkakapakkaan. Jokaisessa kaivoskaupungissa aina löytyy nurkkakapakka, ja tämä ei niistä paljoakaan poikennut. Siellä oli pallopöytä, ja avonaista pokeria ja faro-peliä oltiin parhaillaan pelaamassa. Menin faropeliin, sijoitin dollarin ja voitin vuorollani.

"Annapas hopeata", sanoin kortinjakajalle, ja kysyin pojilta, jotka seisoskelivat ympärillä, haluavatko he ryypyn, me menimme tarjoilupöytään. Huomasin erään miehen istuvan nurkassa, hattu vedettynä kasvojen yli. Kysyin Ben Hastingsilta, tarjoilijalta:

"Kuka on tuo mies?"

Viinuri vastasi:

"Se on vanha McCann; hän ei paljoa juo, mutta hän antaisi sielunsakin, jos hän saisi annoksen morfiinia."

Huusin McCannille:

"Tule, toveri, ja ota ryyppy!" Kun hän tuli, hän kohotti vähän hattuansa ja sanoi:

"Iltaa, Bill, sinä et minua muistakaan. Mehän jo tutustuimme Tuscarorassa."

Tuijottaen hänen kuihtuneihin kasvoihinsa minä vihdoinkin tunsin hänen piirteensä, menehtyneet ja vanhettuneet myrkystä, jonka orjaksi hän oli joutunut.

Poistuessani myöhemmin huomasin McCannin puhuvan joillekin Kauppa-Dollarissa työskenteleville pojille.

Kun seuraavana aamuna menin työhön, huomasin valon näkyvän McCannin tuvasta, ja samana iltana kuulin, että hän oli mennyt postivaunuasemalle varhain samana aamuna ja vetänyt kelkalla laatikkoa, aikomuksella lähettää se rahtitavarana. Sheriffi oli postiasemalla, kun McCann sinne saapui. Hän vei McCannin laatikoineen konttoriinsa. Kun laatikko avattiin, huomattiin sen sisältävän kallisarvoista metallikiveä. McCannia syytettiin ryöstöstä ja pantiin vankilaan.

Oltuaan useita tunteja kopissaan, hän kutsutti luokseen sheriffin ja sanoi tälle:

"A. B., tiedätte, että minä olen hermojeni takia ottanut morfiinia, ja olen nyt siinä tilassa, että ilman sitä minä en voi tulla toimeen. Hakekaa minulle vähän postikonttorin apteekista! Jos sanotte, että se on minulle, ne tietävät kuinka paljon tarvitsen."

"Tietysti, Mac, kyllä sen teen", sanoi sheriffi. Hän meni tietänsä ja Mac alkoi astella edestakaisin kopissaan. Hänen ohimonsa jo jyskyttivät ja hänen ruumiinsa oli märkä kylmästä hiestä. Edestakaisin, edes ja takaisin, hän käveli, levottomampana ja surkeampana joka minuutti. Tunnit kuluivat, mutta sheriffiä ei vaan kuulunut. Yöllä luuli hän kuolevansa. Hänen kiusatut hermonsa tuntuivat halkeavan ja repeytyvän hänen ruumiissaan. Ennenkuin saapui aamu, hän odotti kuolemaa. Hän huusi vartialle vapisevalla äänellä:

"Minun täytyy saada morfiinia. Sinä voit sitä hankkia!"

Vartija vastasi:

"Minä en voi täältä lähteä enempää kuin sinäkään. Sinun täytyy odottaa kunnes sheriffi tulee aamulla."

Oli myöhä kun Crocheron, sheriffi, tuli takaisin. Mac seisoi koppinsa ovella. Hän kurkotti luisen käsivartensa, käsivartensa, joka oli täynnä arpia ruiskeneulan käyttämisestä, kalterien läpi ja sanoi epätoivoisesti:

"Antakaa se minulle, sheriffi, jumalan tähden antakaa! Minä kuolen!"

Sheriffi veti pienen, sinisen pullon taskustaan.

"Minä annan sen sinulle, Mac, mutta sinun täytyy ilmottaa minulle ne miehet, jotka antoivat sinulle sitä metallikiveä lähetettäväksi."

Mac horjui, kompastui ruoka-astiaansa ja lyysähti läjään lattialle. Mutta laahautuen kaltereille, hän katsoi sheriffiä silmiin ja sanoi:

"Sitä minä en voi teille sanoa."

Sheriffi käveli matkaansa ja jätti Macin tuskansa valtaan.

Vähäistä myöhemmin oikeus oli istunnossa ja Mac, enempi kuolleena kuin elävänä, tuotiin tutkittavaksi. Yleinen syyttäjä sanoi hänelle:

"Kaivosyhtiöllä ei ole erikoista halua koettaa saada sinua syytteeseen. Mutta yhtiö haluaa tietää, ketkä olivat ne miehet, jotka antoivat sinulle metallikiviä."

McCann kohotti kuluneet ja lopen väsyneet kasvonsa ja sanoi:

"Minä en voi kertoa."

Hänet tuomittiin seitsemäksi vuodeksi Boisen kuritushuoneeseen, ja hän kuoli tuomiota palvellessaan.

Ben oli sanonut, että hän möisi vaikka sielunsa morfiinia saadakseen, mutta silti hän yhtäkaikki ennemmin kärsi sanoin kuvaamattomia tuskia kuin ilmiantoi ystäviään.

Kahdeksantenakolmatta päivänä kesäkuuta, 1897, syntyi minun nuorin tyttäreni. Vaimoni ei saanut terveyttään takaisin kuukausiin sen jälkeen. Hän oli kokonaan vuoteen omana, ja perheen taloushuolet kokonaan lankesivat minun harteilleni, sillä kaupungissa ei löytynyt tyttöä tai naista, joka olisi lähtenyt työhön kotinsa ulkopuolelle. Naisia kyllä tuli iltasin, kun he olivat omat työnsä tehneet, ja he auttoivat meitä kuten ainakin hyvät naapurit, mutta ennenkuin neekeriparturin vaimo saapui kaupunkiin, minä sain enimmäkseen tehdä kaikki taloustyöt itse. Lapsi syntymästään saakka nukkui minun kanssani. Jotta en häntä mitenkään runtelisi, minä asetin hänet joka ilta rintani päälle. Jos lapsi olisi ollut kehdossa, minä en olisi kuullut sen itkua, milloin sillä oli nälkä, koska nukuin siksi sikeästi.

Vaikka en ollutkaan työssä, lihakauppias, ruokatavarakauppias ja muut, joiden kanssa minä tein liikettä, sanoivat minulle:

"Älä huoli, Bill, kyllä taas asiat pian paranevat. Muista, että te aina saatte meiltä mitä haluatte."

Siihen aikaan minä pelasin vähän ja join vähän, mutta minä lakkasin molemmista. Vaikka joskus olinkin voittanut, niin pitemmän päälle minä olin paljonkin häviöllä.

Toisinaan vein vaimoni vieraisille naapureihin, lapsi toisella ja hän toisella käsivarrella. Muistan yhtenä iltana vieraillessamme mrs Morrisin luona kukkulan juurella. Lähtiessämme kotiin, oli kinostanut, ja minulla oli vaimo toisella käsivarrella, kapalolapsi toisella, ja pikku tyttäremme selässä. Minä kannoin heidät kaikki ylös mäkeä.

Blaine-kaivantoa työskenneltiin vuoren kupeeseen kaivetun tunnelin kautta, ja kaivauksia tehtiin sekä tunnelin ylä- että alapuolella. Kun tulimme ulos kaivannosta, me kulimme perätysten kuin intiaanit kiskojen väliin pantuja lautoja pitkin. Eräänä päivänä Theodore Buckle, kukoistava, iso, komeannäköinen hollantilainen, käveli juuri takanani, ja me kujeilimme ja laskimme pilaa kulkiessamme. Hän meni päivälliselleen ruoka-

taloon; minä taas söin evääni kaivannon pajassa. Palatessaan päivällisen jälkeen hän oli muutaman minuutin minusta edellä. Joidenkin miesten täytyi kavuta satakymmenen jalkaa ensimäiselle tasanteelle yläpuolella, ja siellä holveihin, jotka olivat tasannetta vielä ylempänä. Joitakin miehiä oli Bucklen edellä, joitakin hänen takanaan. Hän juuri kiipesi holviinsa, kun katosta irtaantui iso kivi ja murskasi hänet allensa. Saimme kiveä sen verran koholle, että saimme sen alta pois ruumiin, jonka kannoimme sadan-ja-kymmenen-jalan tasanteelle. Kun parempiakaan paareja ei ollut, sidoimme ruumiin lyhkäseen tikapuuhun, jota laskimme mieskäytävää myöten päätunneliin. Lähetimme muutamia miehiä kaupunkiin viemään ruumista.

Toisella kerralla kuulimme laukauksen, takana lähellä asemaa samalla sadan-ja-kymmenen-jalan tasanteella. Sitten joku huusi, ja me kiiruhdimme tekemään sen kauhean havainnon, että McDonald, joka oli ollut työssä vasta lyhyen aikaa, oli ampunut koko kasvonsa pois. Hän vielä eli, ja me saimme hänet jotenkuten lasketuksi alas mieskäytävää. Joku pojista oli juossut edellä hakemaan vaunuja. Niin pian kuin voimme me toimitimme hänet sairaalaan, jossa hän pian kuoli. McDonald arvatenkin oli purrut räjähdysnallia kiinnittäessään sitä tulilankaan reikiään ampuakseen. Monet kaivosmiehet tekivät samoin, sensijaan että olisivat veitsiään käyttäneet nallia puristaakseen, tai erikoisia, vartavasten tehtyjä puristimia.

Kysymys kahdeksan-tunnin työpäivästä alkoi kiinnittää Idahon kaivosmiesten mieliä, ja lainlaatijakunnan seuraavassa istunnossa heillä oli aikomus saada hyväksytyksi laki kahdeksan tunnin työpäivästä, jonka alaiseksi tulisivat kaikki miehet, jotka työskentelivät kaivannoissa, survimoissa ja sulattimoissa. Josef Hutchison, varustettuna Kauppa-Dollari Kaivantoyhtiön varoilla, lähetettiin edustajahuoneeseen juonittelemaan lakiehdotusta vastaan. Tällaista toimenpidettä juuri saattoikin kaivantojen omistajilta odottaa, mutta James R. Sovereign, yhteen aikaan Työn Ritarien Mestari Työmies, sitten toimittaja Coeur d'Alenen kaivosmiesten union omistamassa *Idahon Valtion Tribuunissa,* suoritti aikamoisen petturityön julkaistessaan toimituskirjotuksen kahdeksan tunnin lakia vastaan. Hän osottautui lurjukseksi ja luopioksi, ei paremmaksi kuin oli ollut hänen edeltäjänsäkään, Powderly. Lakiesitys kärsi tappion lainlaatijakunnassa, mutta myöhemmin sen ajoivat läpi kaivantomiehet. Se oli Lännen Kaivosmiesten Liitto, joka asianajajansa John H. Myrphyn kautta ajoi ensimäisen Yhdysvalloissa hyväksytyn kahdeksan tunnin lain, niin sanotun Utahin lain, Yhdysvaltain ylioikeuteen, jossa se julistettiin perustuslain mukaiseksi. Mutta Utahin kaivanto- ja survimotyöläisten täytyi taistella saadakseen sitä lakia voimaan.

Minut valittiin edustajaksi Silver Cityn Kaivantomiesten Uniosta Lännen Kaivantomiesten Liiton konventsioniin, joka pidettiin 1898 Suolajärven kaupungissa.

LUKU V.

Lännen Kaivosmiesten Liitto

Konventsionissa oli edustajia miltei kaikista lännen kaivantokaupungeista: kuparinkaivajia Buttesta, Montana; lyijynkaivajia Coeur d'Alenesta, Idaho; kullankaivajia Black Hillsistä, Etelä-Dakota ja Cripple Creekistä, Colorado; hopenkaivajia Virginia Citystä, Nevada, jota kutsuttiin kaivantojen äidiksi. Useimpien näiden paikkojen uniot olivat olleet Työn Ritarien seuroja. Täällä ne olivat yhteen koottuna. Kaivosmiesten edustajia tuli sitäpaitsi monista muista paikoista; British Columbialla oli edustajansa samaten kuin Arizonalla. Oli sulimo- ja sulattimotyöläisiä kuin myöskin pari hiilenkaivajaa. Me olimme niitä miehiä, jotka yhdessä United Mine Work[illegible] iilenkaivajien kanssa, tuotimme Amerikan mineraalirikk[illegible]. Kukin edustamamme unio kuului erottamattomana osana Lännen Kaivantomiesten Liittoon. Me olimme yksi niistä kolmesta teollisuusunioista, joita siihen aikaan oli olemassa, ja ainoa, jolle kangasti päivä, jolloin me yhdessä muiden teollisuusunioiden kanssa voisimme elää tunnuslauseella: "Yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta."

Täällä oli miehiä, jotka olivat taistelleet Coeur d'Alenen, Cripple Creekin ja Leadvillen surullisissa lakoissa. Me keskustelimme suunnitelmista, jotka lujittaisivat asemaamme ja tukisivat niitä luodikoita, joita monilla meistä jo oli. Me halusimme, että muutkin työläiset kaivantokaupungeissa ja ympärillä järjestäytyisivät kanssamme.

Edward Boyce esimiehen selostuksessaan suositteli muodostettavaksi sellainen järjestö, joka olisi kaivantomiesten tuki ja järjestyneiden miesten ja naisten siunaus. Hän myöskin kiinnitti huomiota siihen, kuinka tärkeätä oli perustaa Kaivostyöläisten Koti raajarikkoisille, sairaille ja vanhoille kaivajille, jotka säännöllisesti vallitsevissa olosuhteissa saivat kuolla hyväntekeväisyyslaitosten potilaina, kun pienikin ropo kultakin meistä merkitsisi heille takeen huolenpidosta ja suojasta.

Yksi edustajista, puhuessaan espanjan sodasta, jota silloin käytiin Cubassa ja Filippiineillä, ennusti, että seuraus sodasta olisi seisovan armeijan lisääminen; armeija siihen aikaan käsitti kaksikymmentäviisituhatta miestä; että näitä sotilaita ylläpidettäisiin joutilaisuudessa, käytettäväksi sellaisissa tapauk-

sissa kuin oli ollut Coeur d'Alenen lakko, Amerikan Rautatietyöläisten Union lakko, ja niinkuin monissa lakkotapauksissa jo oli sotilaita käytetty.

American Federation of Labor oli antanut lupakirjan järjestölle, joka tunnettiin nimellä Pohjoispuolen Mineraali-Kaivostyöläiset. Vaikka tämä järjestö ei ollut edustettuna tässä konventsionissa, myöhemmin paikalliset uniot, jotka sen muodostivat, liittyivät Lännen Kaivantomiesten Liittoon.

Minun tulisi tässä mainita, että Lännen Kaivantomiesten Liitto oli kerran anonut A.F.L:lta lupakirjaa ja lähettänyt kaksi edustajaa mainitun liiton konventsioniin. Nämä edustajat, Boyce ja Clifford, lausuivat kertomuksessaan, että heidän mielestään Lännen Kaivantomiesten Liitto hyötyisi vähän jos ollenkaan liittymällä jäseneksi A.F.L:iin. He sanoivat, että istunto, johon he olivat ottaneet osaa, ei ollut kehittänyt mitään, joka olisi ollut eduksi työväenluokalle. Pääasiallinen tehtävä oli ollut Samuel Gompersin ja muiden virkailijain uudelleen-valinta ja liiton päämajan muuttaminen Indianapolisin teollisuuskaupungista Washingtonin poliittiseen suohon.

Lännen Työväen Union perustava konventsioni, jota pidettiin samanaikaisesti Suolajärven kaupungissa, muodostui useiden ammattien edustajista, joita oli valittu kaivosseuduilta ja useista lännen kaupungeista. Yhden edustajan minä muistan, McArthurin San Franciscosta, edustaen Kansainvälistä Merimiesten Uniota; hän vastusti Lännen Työväen Union perustamista sillä perusteella, että sen perustaminen olisi työskentelyä A.F.L:a vastaan; mutta hän ilmaisi hartaasti kannattavansa Lännen Kaivantomiesten Liittoa. Hän oli unhottanut, jos hän koskaan sitä tiesikään, että itse A.F.L. oli perustettu vastapainoksi Työn Ritareille.

Daniel McDonald Buttesta valittiin uuden järjestön esimieheksi. Minut valittiin toimeenpanevaan komiteaan. Lännen Kaivantomiesten Liitto tuli lupakirjalla varustetuksi jäseneksi tähän Lännen Työväen Unioon.

Samaan aikaan kun konventsionit pitivät istuntojaan, Sam Gompers ja eräs Henry White — joka myöhemmin kietoutui häväistysjuttuun unionsa, Yhdistyneiden Pukutyöläisten, leimojen myynnistä — ja muut Gompersin luutnantit saapuivat kaupunkiin. Gompers sanoi tulleensa tapaamaan Ed. Boycea ja kehottamaan Lännen Kaivosmiesten Liittoa tulemaan jäseneksi A.F.L:iin. Mitä hän itseasiassa halusi, oli saada pitää puhe konventsionille, mutta se olisi ollut hyödytöntä. Kun Gompers saapui rakennukseen, jossa konventsionia pidettiin, oli huvittavaa nähdä isojen, leveäharteisten lännen miesten mittailevan tätä alamittaista yksilöä, joka kutsui itseään työväen johtajaksi.

Tämä lumppu ihmiseksi ei suinkaan ollut A.F.L:n jäsenistön ruumiillistuma. Sam oli hyvin lyhyt ja myhkyräinen; hänellä oli iso pää, joka oli paikotellen paljas — muistuttaen maahisten vaivaamaa lasta. Hänellä oli pienet, räpyttävät silmät, kova ja julma suu ja ohuet, riippuvat huulet, raskaat leuat ja raskaat posket. Luonteeltaan hän oli pöyhkeilevä, itserakas, ärtyisä ja kostonhimoinen. Kun häneen katsoi, saattoi käsittää, millä julmuuden himolla tämä henkilö käyttäisi valtaa, jos sitä hänellä olisi. Oli helppo ymmärtää, kuinka Gompers voi rukoilla armoa miehille, joita odotti telottajan hirttosilmukka — kielellään ja sanoillaan, mutta sydän täynnä ulkokullaisuutta. Saattoi käsittää, että hän voi tehdä pilaa suuresta työtaistelustakin, jos se vain ei ollut tarkasti sopusoinnussa hänen katsomuksiensa kanssa. Silmäyskin häneen riitti osottamaan, että hän voisi panna vastalauseensa naisten ja lasten hengenpelastustakin vastaan.

Kun Gompers oli esiintynyt kuvernööri Oglesbyn edessä v. 1887, näennäisesti Chicagon marttyyrien puolesta, kun Chicagon työläiset olivat häntä kehottaneet menemään Springfieldiin, hänen ensimäiset sanansa olivat:

"Minulla on koko elämäni ajan ollut toisellaiset periaatteet ja menettelytavat kuin näillä tuomituilla miehillä."

Ennenkuin Gompers ehtii sanoa enempää, katsokaamme ketä olivat ne miehet, joiden periaatteista ja menettelytavoista hän oli niin tarkasti ollut erillään koko elämänsä ajan. Nämä miehet, luvultaan kahdeksan, olivat työväenluokan puhemiehiä. Muutamat heistä olivat olleet jäseninä Kansainvälisessä Työväenliitossa. (Tunnettu paremmin Ensimäisen Internationalen nimellä, perustanut Karl Marx ja muut Lontoossa, 28 p. syyskuuta, 1864. Vähäistä ennen Internationalen hajautumista 1874, sen pääneuvosto siirrettiin Amerikaan.) Muutamat olivat Työn Ritarien jäseniä. Nämä miehet työskentelivät yötä päivää McCormic maanviljelyskonetehtaan lakkolaisten hyväksi. Jotkut heistä olivat vapunpäivänä, 1886, pitäneet puheita Lankunlastaajien Union jäsenille. Poliisi hyökkäsi tähän kokoukseen; muutamia lakkolaisia tapettiin ja useita ruhjottiin. Päätettiin pitää vastalausekokous Haymarketin torilla 4 p. toukokuuta. Paikalle saapui suuri kansanpaljous, jolle puheita pitivät Spies, Parsons ja Fielden. Carter Harrison, Chicagon majuri, otti osaa kokoukseen. Poistuen aikaiseen, hän huomautti poliiseille, että kaikki kävi järjestyneellä tavalla, että poliisin ei tarvinnut mennä kokoukseen. Majurin määräyksestä huolimatta kapteeni Bonfield lähetti sataseitsemänkymmentäkuusi poliisia hajottamaan kokousta. Se oli Fielden, joka oli puhumassa, kun kapteeni Ward antoi työläisille määräyksen hajaantua, eikä Spies, niinkuin Gompers sanoi. Heitettiin pom-

mi, joka surmasi seitsemän poliisia ja työläisistä monia. Kuka viskasi sen kuolettavan heittoaseen, ei saatu koskaan selville, mutta kahdeksan miestä vangittiin: August Spies, Albert Parsons, Louis Lingg, Adof Fisher, George Engel, Oscar Neebe, Samuel Fielden ja Michael Schwab. Heitä syytettiin murhaan osanotosta. Heidät tutki ja tuomitsi ennakkoluuloinen tuomari ja käsin poimittu lautakunta, jolle Kauppakamari myöhemmin jakoi palkintoja. Ennenkuin heidän tuomioitaan julistettiin, nämä miehet julkilausuivat työväenluokalle periaatteensa. August Spies lausui:

Kun minä puhun tälle oikeudelle, minä puhun niinkuin yhden luokan edustaja toisen luokan edustajille ... Minut on haastettu oikeuteen murhasyytöksellä, että olen ollut välikappaleena tai osallisena murhaan. Tällä haasteella minut on tuomittu. Valtio ei esittänyt mitään todistusta osottaakseen toteen mitään, joka edes viittaisi minun tunteneen pommin heittäjää, tai että minulla itselläni olisi ollut mitään tekemistä tämän surma-aseen heittämisessä ... Jos ei ollut mitään todistusta osottamaan, että minä olen laillisesti vastuunalainen siitä teosta, silloin minun syylliseksi julistamiseni ja tuomion täytäntöönpano ei ole sen vähempää kuin tahallinen, vihamielinen ja harkitusti suoritettu murha, niin törkeä kuin konsanaan löytyy uskonnon, politiikan ja muiden vainojen aikakirjoissa ...

Spies puhui kahdeksan tuntia. Hän asetti yhteiskuntajärjestelmän syytetyn penkille ja todisti, että väkivaltaa käytettiin yhtämittaa ja laajassa mittakaavassa teollisuusluokan pelonalaisena pitämiseksi, ja että lailliset ja valtiolliset parannukset oli siltä luokalta kielletty. Hän sanoi:

Minä uskon, että kasti- ja luokkavaltio, valtio, jossa yksi luokka vallitsee toista luokkaa ja elää toisen luokan työstä, ja kutsuu sitä järjestykseksi — niin, minä uskon, että tämä raakalainen yhteiskuntajärjestelmä laillistettuine ryöstöineen ja murhineen, on tuomittu kuolemaan ja antamaan tilan vapaalle yhteiskunnalle, vapaaehtoiselle liitolle kansainväliseksi veljeydeksi. Te voitte julistaa minulle tuomion, kunnianarvoisa tuomari, mutta antakaa maailman tietää, että v. 1886 j. Kr. Illinoisin valtiossa kahdeksan miestä tuomittiin kuolemaan sentakia, että he uskoivat parempaan tulevaisuuteen, sillä he eivät olleet luottamustaan menettäneet vapauden ja oikeuden lopulliseen voittoon ... Nämä ovat minun aatteeni; ne muodostavat osan minusta itsestäni. Minä en voi niitä riisua pois, enkä tahtoisi, vaikka voisinkin. Ja jos te luulette, että te voitte murskata nämä aatteet, jotka voittavat jalansijaa enemmän ja enemmän päivä päivältä, jos te luulette voivanne ne murskata lähettämällä meidät mestauslavalle, jos te vielä kerran annatte ihmisten kärsiä kuolemanrangaistuksen siitä syystä, että he ovat uskaltaneet sanoa totuuden, minä sanon, jos kuolema on rangaistus totuuden julistamisesta, siinä tapauksessa minä ylpeänä ja uhittelevana maksan tämän kalliin hinnan. Kutsukaa hirttäjänne. Totuus, ristiinnaulittuna Sokrateessa, Kristuksessa, Giordano Brunossa, Hussissa, Galileossa, elää vielä. He ja muut, joiden luku on legioona, ovat käyneet edellämme tätä samaa polkua; me olemme valmiit seuraamaan.

Michael Schwab lausui:

Minulla ei ole paljon sanottavaa, enkä minä sanoisi mitään, jos ei äänettömyys näyttäisi kaiken sen, mitä täällä on suoritettu, pelkurimai-

selta hyväksymiseltä. Nimittää jutun käsittelyä 'oikeudeksi' olisi pyhyyden pilkkaa. Oikeutta täällä ei ole tehty. Ja mikä vielä enempi, ei voitaisikaan tehdä. Jos yksi luokka hyökkää toisen niskaan, on joutavaa ja ulkokultaista ajatella oikeudesta. Minulla ei ole pienintäkään aavistusta, kuka viskasi pommin Haymarketin torilla, eikä minulla ole vähintäkään tietoa mistään salaliitosta, joka aikoi käyttää väkivaltaa sinä tai minään muuna iltana.

Oscar Neebe kertoi työstänsä Chicagon leipurien ja oluenpanijain keskuudessa ja niistä parannuksista, joita oli saatu palkkoihin ja työpäivän pituuteen suoralla toiminnalla. Hän oli tehnyt työtä työläisten kasvattamiseksi. Kun hänet tuomittiin elinkautiseen vankeuteen, hän sanoi: "Olen pahoillani, että minua ei hirtetä yhdessä toisten kanssa."

Adolf Fisher sanoi:

Te kysytte minulta, miksi kuolemanrangaistusta ei minulle julistettaisi. Minä sanon vain, että minä panen vastalauseeni kuolemantuomiotani vastaan syystä, että minä en ole tehnyt mitään rikosta. Tässä huoneessa syytös minua vastaan on ollut murhasta, mutta tuomio anarkismista. Minä lausun vastalauseeni kuolemantuomiotani vastaan siitä syystä, että minua ei ole havaittu murhaan syylliseksi. Mutta kuitenkin, jos minun on kuoltava sen syyn tähden, että olen anarkisti, rakkaudestani vapauteen, tasa-arvoisuuteen ja veljeyteen, niin silloin minä en väitä vastaan. Jos kuolema on palkka ihmissuvun vapaudenrakkaudesta, niin silloin minä lausun avoimesti, että minä olen menettänyt oikeuteni elää. Tämä tuomio on kuolinisku puhevapaudelle, painovapaudelle ja ajatuksenvapaudelle tässä maassa.

Louis Lingg sanoi:

Minä halveksin teitä. Minä halveksin teidän järjestystänne, teidän lakianne, teidän väkivaltaan nojautuvaa auktoriteettianne. Hirttäkää minut siitä.

George Engel sanoi oikeudelle:

Kaikki, mitä minulla on sanottavaa syylliseksi julistamisestani, on että en ollut lainkaan hämmästynyt. Sillä niinhän aina on ollut, että ihmiset, jotka ovat koettaneet valistaa kanssaihmisiään, on heitetty tyrmään tai pantu kuolemaan.

Samuel Fielden sanoi:

Yhdeksästoista vuosisata tekee rikoksen tappamalla parhaat ystävänsä. Se vielä elää sitä katuakseen. Mutta niinkuin minä olen jo ennemmin sanonut, jos se on miksikään hyväksi, minä vapaasti luovutan itseni.

Useita tunteja kestäneessä puheessaan Albert Parsons sanoi:

Minä olen sosialisti. Minä olen yksi niitä, vaikka itse olenkin palkkaorja, jotka ovat siinä vakaumuksessa, että on väärin, väärin itseäni kohtaan, väärin lähimäistäni kohtaan ja rikos naapuriani kohtaan, niin palkkaorja kuin olenkin, paeta palkkaorjuudesta tulemalla herraksi ja itse orjien omistajaksi ... Tämä on minun rikokseni korkean taivaan edessä. Ainoa omaisuuden pyhä oikeus on työläisen luonnollinen oikeus siihen tuotteeseen, jonka hänen työnsä on luonut.

Nämä olivat ne periaatteet, joista Gompers lausui, että hänellä oli ollut "toisellaiset koko ikänsä".

Työn Ritarit oli siihen aikaan luja, kasvava järjestö, jolla oli lähes kahdeksansataatuhatta jäsentä. Sen nopea kasvaminen tänä kautena teki Gompersille ilmeiseksi, että ammattiunioiden perustaminen, jonka hän oli alottanut, A.F.L. näet, ei voinut menestyä, jos työläisten vallankumouksellisia vaatimuksia missään määrässä rohkaistiin. Armonanomuksessaan kuvernööri Oglesbylle Gompers sanoi:

Jos nämä miehet telotetaan, se antaa tälle niinsanotulle vallankumoukselliselle liikkeelle sellaisen vauhdin, jota mikään muu voima maanpäällä ei voisi antaa. Näitä miehiä, kokonaan laupeus- ja ihmisyys-syiden ulkopuolella, pidettäisiin marttyyreina. Tuhannet ja tuhannet työläiset ympäri maailman alkaisivat luulemaan, että nämä miehet mestattiin siitä syystä, että he nousivat puolustamaan puhe- ja painovapautta. Me pyydämme teitä, herra, käyttämään suurta valtaanne, ehkäistäksenne tämän hirveän onnettomuuden. (Samuel Gompers: "Seventy Years of Life and Labor". Vol. II, pp. 180—181.)

Gompersin varoitus kuvernöörille tulkitsi hänen elinikäisen kunnianhimonsa, joka oli estää vallankumouksellisen työväenliikkeen kasvamisen.

Minä muistan puhuneeni kylmästi ja tyynesti ja vedonneeni niin voimakkaasti kuin suinkin, että kuvernööri käyttäisi armahdusvaltaansa taikka vähintäänkin antaisi miehille joksikin aikaa lykkäystä, niin että heille annettaisiin tilaisuus todistaa viattomuutensa, jos he olivat viattomia.

Tämä määrittelevä sana "jos" mittaa Sam Gompersin uskollisuuden Amerikan työväenluokan vallankumoukselliselle liikkeelle. Gompers kirjoitti sen kolmekymmentä vuotta sen jälkeen kun kuvernööri John P. Altgeld, juttua arvostellessaan, oli lausunut:

Vastaajista ei ketään voitu lainkaan sekottaa juttuun. Lautakunta oli poimittu. Todistajien lahjomiseen ja pelottelemiseen oli käyty laajassa mittakaavassa. Vastaajia ei todistettu syylliseksi rikokseen, josta heitä haasteessa syytettiin.

Syy, minkä vuoksi ja se tapa, jolla Gompers oli vedonnut kuolemaantuomittujen puolesta, aiheutti edustajat Suolajärven kaupungissa käsittämään, mikä leveä juopa oli "puhtaan ja yksinkertaisen" ammattiunion ja Lännen Kaivantomiesten Liiton välillä; jälkimäinen oli lupakirjaansa kaivertanut: "Työ tuottaa kaiken rikkauden, rikkaus kuuluu niille, jotka sen tuottavat."

Viha Gompersia vastaan hänen ei vähemmästä kuin petturimaisesta menettelystään kasvoi kasvamistaan, ja tämä viha ulottui aina A.F.L:n neuvostoon saakka kun saimme tietää, mitä se oli tehnyt Amerikan Rautatieunion lakon aikana v.

1894. Yleisesti tiedettiin, että kun Gompers nousi junaan Indianapolissa, matkalla Chicagoon, hän oli sanonut:

"Minä menen A.R.U:n hautajaisiin."

Hautajaiset ilman ruumista olisivat eriskummalliset. Mitä Gompers tarkoitti oli, että he olivat menossa tappamaan Amerikan Rautatie-Union ja siten hankkimaan hautaamiseen tarvittavan ruumiin. Ja näin he alkoivat toimia. A.F.L:n toimeenpaneva neuvosto kutsuttiin kokoukseen Briggs-hotelliin Chicagossa. Neuvoston lisäksi paikalla oli neljätoista edustajaa liittoon kuuluvista unioista, Rautatie-Junamiesten Veljesliiton ensimäinen suurmestari, ja Veturien Lämmittäjien ensimäinen suursihteeri ja rahastonhoitaja. Eugene V. Debs esiintyi neuvottelussa ja esitti, että Rautateiden Liikkeenhoitajien Yhdistykselle esitettäisiin, että lakkolaiset palaisivat työhön yhtenä joukkona sillä ehdolla, että heidät otettaisiin takaisin entisiin toimiinsa, tai jos ei hyväksyttäisi, kutsuttaisiin yleislakko. Neuvottelun viisi jäsentä, joista Gompers oli yksi, nimitettiin laatimaan päätösesitystä. Tässä on otteita heidän esityksistään:

Se suuri teollisuusmullistus, joka maassa parhaillaan mieliä kiihottaa, on huolellisesti, tyynesti ja perusteellisesti harkittu, ja American Federation of Labor'in toimeenpanevan neuvoston ja kansallisten kuin myöskin kansainvälisten eri unioiden ja Rautatiemiesten Veljesliittojen toimeenpanevien virkailijain ja edustajien kokous kutsuttu Chicagoon 12 p:ksi heinäkuuta, 1894. Käsillä olevien todistuskappaleiden valossa, ja ottaen huomioon tilanteessa nyt ilmenneet erinäiset vaikeudet, me olemme pakotetut tulemaan siihen johtopäätökseen, että American Federation of Labor'iin kuuluvien unioiden parhaat edut vaativat, että ne pidättäytyvät ottamasta osaa mihinkään yleiseen tai paikalliseen lakkoon, jota voidaan esittää näiden rautatierettelöiden yhteydessä.

Me edelleen suosittelemme, että kaikki A.F.L:iin kuuluvat, jotka nyt ovat myötätuntoisuuslakossa, palaisivat työhön, ja kaikkia niitä, jotka nyt suunnittelevat mennä myötätuntoisuuslakkoon, kehotetaan pysymään paikoillaan. (Sama teos, siv. 411—412.)

Tämä oli terä petoksesta, jonka varsi oli kaksoispettuuus, ja se työnnettiin Pullmanin vaunupajojen lakkolaisten rintoihin. Se aiheutti Amerikan Rautatie-Union kuoleman. Se lähetti Eugene V. Debsin ja hänen kanssatyöläisensä vankilaan. Gompers, kirjottaessaan tapahtumasta vuosien jälkeen, sanoi:

Suunta, jota Federation noudatti, oli suurin palvelus mitä voitiin tehdä Rautateiden Veljesjärjestöjen eheinä säilyttämiseksi. Suuri luku niiden jäsenistä oli jättänyt järjestönsä ja liittynyt American Rautatie-Unioon. Se merkitsi, jos ei hajaannusta, heikkenemistä sangen vakavassa määrässä. (Sama teos, siv. 414.)

A.F.L. oli myöskin kieltäytynyt noudattamasta sitoumustaan, jonka se oli tehnyt Leadvillen lakon aikana v. 1896. Kun tämä ja monet muut seikat tulivat edustajien tietoon, Lännen

Kaivantomiesten Liitto jyrkästi päätti pysyä kokonaan erillään A.F.L:stä. A.F.L:n historia oli ollut petosta, juonittelua ja ahneutta, jota ei saanut unhoittaa.

Utahin Työväen Liitto osotti kunnioitustaan Lännen Kaivantomiesten Liiton konventsionille, eikä unhottanut muistuttaa edustajia, että Lännen Kaivantomiesten Liitto oli ainoa järjestö, joka oli avustanut Utahin työläisiä heidän taistelussaan kahdeksantunnin-lain vetoamiseksi Yhdysvaltain ylioikeuteen.

Nämä konventsionit olivat olleet merkittävä kohta elämässäni. Minä syvästi käsitin vallankumouksellisen työväenliikkeen välttämättömyyden, ja nyt minulla oli täydellisempi ymmärrys jo käydyistä taisteluista ja työläisiltä vaadituista uhrauksista heidän pyrkimyksissään vapauttaa itsensä palkkaorjuudesta. Minä tiesin, että taistelun täytyi jatkua ja minä olin päättänyt ottaa siihen käytännöllisesti osaa.

Suolajärven kaupungissa ollessani minulla oli monta mieluista vierailua sukulaisteni luona. En ollut nähnyt äitiä ja sisaria muutamiin vuosiin, enkä serkkuani Mae Gudgellia, jonka kanssa olin ollut kirjeenvaihdossa kohta kotoa lähdettyäni. Menin tapaamaan enoani Rikua, joka illan kuluessa nimitti poikaansa "vauvakseen". Charley, tämä poika, oli silloin isokasvuinen, terve nuorimies, iältä noin kuudentoista. Ajattelin itseäni yhdentoista vanhana, kun tämä sama eno oli kirjaimellisesti myynyt minut John Holdenille, sanoen minun olevan kyllin vanhan ansaitsemaan elatukseni.

Kun menin takaisin Silver Cityyn, niin aloin heti työhön Blaine-kaivannossa. Minä olin silloin union esimiehenä ja tein selkoa konventsionista kokoukselle. Lännen Kaivantomiesten Liitto alkoi julkaisemaan kuukausilehteä nimeltä Miners' Magazine — Kaivantomiesten Lehti. Minä kirjoitin siihen joitakin artikkeleja, ja kerran lähetin yhdeksänkymmentä tilaustakin yhdellä kertaa. Uniolla oli siihen aikaan järjestelmä, joka itseasiassa vastasi paja-tarkastajan järjestelmää. Nämä miehet eivät olleet enempi union asiamiehiä kuin kiertäviä tarkastajiakaan, mutta jäseniä, joita unio valitsi molemmille työvuoroille kaikkiin kaivantoihin, samaten kuin survimoihinkin. Näiden "vartioiden", niinkuin me nimitimme heitä, tehtävänä oli selostaa kaivantoja ja survimoita koskevista työsuhteista heidän vuoroillaan, kuin myöskin tarkastaa, että jokainen työmies oli maksanut jäsenmaksunsa uniolle.

Ed Boyce vieraili Silver Cityssä ja lausui mielihyvänsä union tekemästä edistyksestä. Silver City oli silloin, ei ainoastaan järjestäytynyt, vaan täydellisesti union vaikutuksen alainen. Jok'ainoa mies, joka työskenteli kaupungissa, kuului jä-

senenä unioon. Boyce, kaksi tai kolme muuta kaivajaa ja minä läksimme Delamariin, jossa me tapasimme sen paikan union jäseniä ja virkailijoita. Matkalla me keskustelimme monista asioista. Boyce sukelsi melkolailla syvälle Työn Ritarien historiaan, ja kertoi meille jotakin Kansainvälisen Työväenliiton asioista. Me juttelimme kasvatustyöstä, joka oli niin tarpeellinen kaivajien keskuudessa. L.K.L:n päämaja oli silloin Buttessa, Mont. Järjestön yleinen tilanne oli parantumassa. Vakavia selkkauksia ei ollut missään, mutta rettelöitä oli hautumassa, varsinkin Coeur d'Alenesin lyijyalueella.

Työni uniossa piti minut toimessa kiinni niinä aikoina kun olin poissa työvuoroltani kaivannossa. Taas valittiin minut edustajaksi konventsioniin, joka vielä kerran pidettiin Suolajärven kaupungissa. Juuri konventsiooniin menomme edellä kuulimme Coeur d'Alenesin räjähdyksen jyrinän, saimme sanomalehdet ja sähkösanoman L.K.L:n päävirastosta, kertoen tapahtumasta. Mielet Silver Cityssä eivät olleet kiihtyneet, mutta jokainen ajatteli, mitä edelleen voisi sattua, ja miehet olivat perinpohjin suuttuneet.

Bunker Hill-Sullivan ja Viimeinen Tilaisuus maksoivat viisikymmentä senttiä vähemmän päivältä kuin muut kaivannot Coeur d'Alenesissa. Kaivannot, jotka maksoivat kolme ja puoli päivältä, olivat naulanneet julistuksia, että ne tulisivat alentamaan palkkoja. Kaivajat päättivät, että tämä ei saisi tapahtua, ja he kohdistivat tarmonsa nostaakseen alempipalkkaiset kaivannot korkeampipalkkaisten tasolle. Yhtiöt, jotka täten koettivat ryöstää kaivajien palkasta yhden seitsemännen osan, vastustivat tätä itsepäisesti.

Kun porauskoneet otettiin käytäntöön, kaivajien työ muuttui. Miehet eivät vastustaneet koneiden käytäntöön ottamista, mutta monet taitavat kaivajat eivät ruumiillisesti olleet kykeneviä käsittelemään näitä raskaita möhkäleitä. Heidän asemaansa ei vähääkään harkittu; heidät pantiin kulettamaan vaunuja, lapioimaan metallikiveä, tai tekemään sitä ja tätä viittäkymmentä senttiä vähemmällä kuin mitä poraajille oli maksettu. Tästä luonnollisesti seurasi heidän elintasonsa aleneminen vastaavassa määrässä. Viisitoista dollaria kuukaudessa vähemmän kaikille poraajille, kolmekymmentä dollaria kaivajille, jotka eivät jaksaneet käsitellä raskaita poria. Tämä palkkojen erotus merkitsi vähemmän ruokaa, vähemmän vaatteita, vähemmän asuintiloja, vähemmän koulua lapsille, vähemmän huvituksia ja vähemmän kaikkea, joka tekee elämän elämisen arvoiseksi. Tilannetta pohdittiin kaikilta puolilta union kokouksissa. Ei ollut mitään keinoa paeta tätä jättiläisvoimaa, joka säälimättömästi murskasi heidät kaikki julman korkonsa alle. Ihmiset näillä kurjilla kaivantokämpillä olivat ka-

pinan partaalla. Ei löytynyt keinoa vedota mihinkään; lakko oli heidän ainoa aseensa.

Huhtik. 29 p., 1899, pidettiin suuri mielenosotus Wardnerissa. Kaikkien alueen unioiden jäsenet olivat siellä. Viimeinen varoitus oli annettu. Tulilangat oli sytytetty. Kolmetuhatta naulaa dynamiittia räjähti. Bunker Hill-Sullivanin survimo oli lennätetty ilmaan kasoiksi vääntynyttä terästä, rautaa ja hirrensäpäleitä. Kaivajat olivat purkaneet sisäänsuljetun suuttumuksensa. Lienee löytynyt joitakin, jotka pahottelivat sen hävitystä, minkä työläiset olivat rakentaneet, mutta koko asujamiston mielenjännitys sillä kerralla sai huojennusta.

Liikkeenhoitajat ja ylijohtajat, joilla ei ollut ollut rohkaisun sanaa epätoivoisille kaivajille, tulivat nyt hyvin sanarikkaiksi vaatimuksissaan valtion avusta. Hyvinkin he saattoivat tuhota koko asujamiston, mutta annas olla, että yksi survimo rikottiin, silloin he nostivat ulvonnan. Kuvernööri Frank Steunenberg, lammastenkasvattaja, vetosi presidentti McKinley'n saadakseen liittohallituksen sotilaita, joita heti lähetettiin Coeur d'Alenesin kaivantoalueelle. Kaivantoyhtiöiden ensimäisestä vaatimuksesta rauhallisen kansan niskaan lähetettiin asestettu sotaväki ilman, että valtion kuvernööri enempää kuin Yhdysvaltain presidenttikään olisi toimittanut mitään tiedustelua tai tutkimusta. Sotilaiden saavuttua julistettiin heti voimaan sotalaki. Yli kaksitoistasataa miestä vangittiin ilman vangitsemismääräystä ja pidettiin vankilassa kuukausimääriä ilman syytöstä heitä vastaan. Coeur d'Alenesissa ei ollut kapinaa, oikeuslaitosten toimintaan ei koskettu; siitä huolimatta satoja miehiä rangaistiin kuukausien vankeudella härkäkarsinassa — rakennus, joka oli elukoillekin sopimaton ja sijaitsi korkean piikkilanka-aitauksen sisällä. Lännen kaivantomiehet katkeroituivat tästä raakamaisesta kohtelusta, jonka alaiseksi heidän veljensä olivat joutuneet Idahon lyijykaivannoilla. Rahaa kerättiin jokaisella kaivantokämpällä, sulimokaupungeissa ja monissa muissa paikoissa, ja lähetettiin hätääkärsiville vaimoille ja lapsille. Osotettiin, että kaivantoyhtiö on vastuunalainen räjähdykseen. Suuttuneita päätöslauselmia, joissa tuomittiin tällainen väkivalta, tulvi kongressille.

Suolajärven kaupungissa tapasin Coeur d'Alenesin varjon läpitunkevan konventsionin. Edustajat eivät voineet ajatella eikä puhua muusta. Kaksitoistasataa jäsentä oli vankilassa, yhdeksän heistä syytettynä murhasta, naisia ja lapsia eli sotalain synkän uhkan alaisina. Lainlaatijakunta, tuomioistuimet ja armeija olivat meitä vastaan. Jokainen teki itselleen kysymyksen. Jos tällainen mielivalta saattoi tapahtua Leadvillessa, Coeur d'Alenesin piirissä, kauanko ottaa, ennenkuin se tapahtuu Buttessa, Black Hillsissä, Nevadassa? Mikä estää sen

tapahtumasta kaupungissa, jossa minä asun? Täytyykö palkkojen ja työtuntien ja olosuhteiden, joidenka alaisina me elämme, aina olla isäntien tahdosta ja mielivallasta riippuvaiset?

Ainoa vastaus, jonka löysin omasta mielestäni, oli järjestäytyä, moninkertaistuttaa voimamme. Niin kauan kuin olimme hajallaan ja toisiimme liittymättömät, niin kauan meitä voitiin tehdä uhreiksi.

Tässä konventsionissa minä tein esityksen, että vaihdettaisiin kuvaa takinpielessä pitämäämme union nappiin. Siihen saakka siinä tunnuskuvana oli kolmijalalle pystytetty porauskone. Tämä oli sopimaton, sillä kaikki teollisuusalan työläiset eivät olleet porakoneen käyttäjiä, ja vielä siksi, että nämä vaaralliset koneet olivat tulleet tunnetuiksi "leskentekijäin" nimellä. Piirros napissa muutettiin, ja myöhemmin muutettiin vielä uudelleen kolmen tähden tunnusmerkiksi, merkiten kasvatusta, järjestäytymistä ja itsenäisyyttä, kynän, vasaran ja poran ollessa tähtien välissä. Tällaisena pysyi L.K.L:n tunnuskuva. Minut valittiin L.K.L:n toimeenpanevaan neuvostoon tässä konventsionissa. Syksyllä pidettiin neuvoston kokous Liiton pääkortteerissa Buttessa, Montana.

Lähetessäni Buttea en voinut olla ihmettelemättä seudun lohdutonta autiutta. Minkäänlaista vihreyttä ei löytynyt; kaiken sellaisen olivat tappaneet palavien malmikasojen kaasut ja katkut. Turmiolliset kaasut tulivat rikistä, jonka annettiin palaa ennenkuin malmi lähetettiin sulimoon. Se oli niin myrkyllistä, että se tappoi ei ainoastaan puut, pensaat, ruohon ja kukat, vaan vieläpä kissat ja koirat eivät voineet elää Butten kaupungissa, ja perheenemännät valittivat, että vaatteille laskeutuva savu mädätti kudoksen.

Kaupunki, jolla oli kuparinen sielu, oli rakennettu Butten kaivantojen ympärille. Tämän kaivantokämpän asukkaat hengittivät kuparia, söivät kuparia ja olivat perinpohjin kuparin läpitunkemat. Savu, katkut ja pöly tunkeutuivat joka paikkaan ja laskeutuivat kaiken päälle. Monet kaivajat sairastivat märkiviä kuparihaavoja, joita aiheutti myrkyllinen vesi. Vanhat rauta- ja läkkikannut oli kerätty ja kaadettu lammikkoon, jossa kaivannoista tuleva kuparivesi tunki läpi romuraudan, syöden raudan pois ja muuttaen kannut kupariksi.

Kuoleman saalis Buttessa oli yläpuolella normaalin. Butten Kaivantomiesten Union jäsenille maksamat sairastusavustukset tekivät satoja tuhansia dollareita. Hautausavustukset olivat pelottavan korkeat. Kuolleiden kaupunki, jonka muodostivat enimmäkseen nuoret kaivajat, oli miltei yhtä laaja kuin elävienkin tässä sangen nuoressa kaupungissa. Ihmiselämä oli tämän suuren kuparikämpän kaikkein halvin sivutuote.

Kullanetsijät, jotka olivat ajelehtineet Utahista pohjoiseen, olivat keksineet nämä kaivannot. Marcus Daly ja W. A. Clark olivat molemmat kaivajia, jotka olivat olleet Tinticissa ja Ophir-laaksossa. He olivat uranaukaisijoita Buttessa. Clarkilla oli veli, Pukinnahka-Clark, joka asui Ophirissa minun vielä siellä ollessani.

Butten suurinta rakennusta sanottiin Isoksi Laivaksi; sillä oli kuparinen köli, se seisoi kupariperustalla. Siinä oli yhtiön kauppa ja kuudennessa kerroksessa konttoreita, joissa kuparijuonia haudottiin. Dublinin Rotko oli nimenä "hiljattain saapuneiden Patien" kodilla, johon irlantilaiset "isorattaiset" tulivat suoraan vanhasta turpeesta.

Butten Kaivantomiesten Unio n:o 1, L.K.L:n osastona oli siihen aikaan suurin unio Amerikassa, usein niinkin korkealla kuin viidentuhannen jäsenmäärällä. Se oli työväenluokan suurin yksinäinen yhteiskunnallinen voima Amerikan länsiosassa. Tämän suuren union suunnatonta voimaa ei aina käytetty kaikkein edullisimmasti; miltei aina unio salli itsensä jakautua sotaliike-, taktiikka- ja poliittisissa kysymyksissä. Muussa tapauksessa se olisi voinut olla johtava voima koko Montanan valtiossa.

Kaivantomiesten kokoustalo oli kyllä mukavuuksilla varustettu, mutta ei läheskään riittävän iso jäsenistön tarpeeksi. Boyce, Williams sekä minä olimme kerran union kokouksessa. Kun minä puhuin, lausuin ylistäviä kiitossanoja uniolle siitä erinomaisesta työstä, mitä se oli suorittanut.

Buttessa oli Insinöörien Unio ja Sulimomiesten Unio, molemmat osia Lännen Kaivantomiesten Liitosta. Insinöörien Unioon kuuluvat miehet eivät olleet koneenrakentajia, vaan nostokoneiden ja muiden koneiden käyttäjiä. Jotkut koneet olivat "ensimäisen liikkeen" koneita. Miehet, jotka näitä käyttivät, saivat kuusi dollaria päivässä ja olivat parhaiten palkatut järjestössä. Vaati selvän järjen ja vakaan käden käyttää näitä koneita, joilla hinattiin miehet kaivannosta kolmen- tai kolmen-ja-puolentuhannen jalan syvyydestä. Koneenkäyttäjillä oli suurempi vastuunalaisuus kuin millään muilla miehillä kaivannon ympärillä. On tunnustettava, että nopeus oli oleellinen miehiä ja kuparikiveä nostettaessa. Joissakin kaivannoissa oli kaksi- ja jopa kolmikansisiakin nostohäkkejä. Enimmät Butten kaivannot ovat hyvin kuumia, mutta se miekkonen, joka antoi "Ei-hikeä"-kaivannolle nimen, ei tiennyt, että se oli kuumin kaikista.

Työ Butten kaivannoissa oli kaikki maan alla. Metallisuonissa työskenneltiin nostoaukkojen kautta tunneleilla tai tasanteilla, jotka lähtivät nostoaukoista tavallisesti jokaisen sadan jalan päästä. Metallikivi irrotettiin tasanteiden välil-

lä, pudotettiin tai johdettiin alempana oleville tasanteille, ajettiin nostoaukoille pienissä vaunuissa ja nostettiin pinnalle. Nykyään metallikiveä ei polteta avonaisessa ilmassa vaan viedään se suoraan sulimoon.

Toimeenpanevan neuvoston kokouksessa päätettiin lähettää John C. Williams, neuvoston jäsen Glass Valleysta, Californiasta, ja minä Coeur d'Alenesiin viemään terveisiä L.K.L:n lakkolaisille ja selostamaan tilanteista sellaisina kuin ne huomaisimme lakkoalueella, joka oli silloin sotalain alaisena.

Me jätimme Butten ja otimme Great Northern junan Missoulassa. Burke oli oleva seuraava pysähdyspaikkamme. Se osa Kalliovuoristosta, jossa Coeur d'Alenesin kaivantopiiri sijaitsee, on rotkojen ja syvien kuilujen uurtamaa. Vuorten seinämät ovat epätasaiset esiinpistävine kalliomuodostumineen. Niissä on vanhoja, lahonneita puunkantoja niiltä ajoilta, jolloin puut oli kaadettu kaivoshirsiksi, ratapölkyiksi ja polttopuiksi. Kaikkialla vesakkoa ja pensaita, villimansikoita ja muita villihedelmiä kasvaa runsaasti. Missä metsiä ei ole raiskattu kirveillä tai hävittävällä tulella, siellä löytyy karhuja, peuroja ja muuta metsänriistaa. Kylmissä, kirkkaissa puroissa on vuoritaimenia. Coeur d'Alenesin järvi on kuin läpikuultava jalokivi vuoriston karkeassa ympäristössä. Se on ilahduttava paikka viettää kesää, mutta pelottava pitkinä talvina, jolloin aina saa pelätä lumivyöryjä, kaivaa taloja lumen alta ja kahlata työhön vyötäreitä myöten lumessa. Rautatie kulkee ympäri vuorten, tunnelien läpi, yli syvien kuilujen terässiltoja pitkin, ylös ja alas kapeita laaksoja, joissa hädintuskin on tilaa ratapenkereelle. Ennenkuin rautahepo ilmaantui, aasi oli ainoa kulkuneuvo, metsästäjä, kullanetsijä ja intiaani ainoat asukkaat.

Dutch Jake tovereineen kuljeskeli näillä vuorilla, ehkä noin neljäkymmentä vuotta sitten. Kerran he sitoivat aasinsa liekaan ja menivät koputtelemaan kallioihin ja railoihin, etsien "maksumultaa", elikkä metallikivisuonta. Tultuaan takaisin huomasivat he aasin kietoneen köyden pensaikkoon, niin että se voi liikuttaa ainoastaan yhtä tai kahta jalkaansa. He suoristivat köyden ja huomasivat, että aasi, survoessaan maata kavioillaan, oli paljastanut rikkaan lyijykerrostuman. Tänne he perustivat Bunker Hillin ja Sullivanin kaivannon, josta tuli yksi mitä parhaiten tuottavia Coeur d'Alenesin alueella. Dutch Jake teki vähän rahaa ja myöhempinä vuosina osti rakennuksen Spokanesta, jossa hän piti kapakkaa. Siellä hänellä oli seinällä hieno maalaus aasista, joka oli löytänyt kaivoksen hänelle ja hänen kumppanillensa.

Burkessa me tapasimme mrs Paul Corcoranin ja toimitimme hänelle L.K.L:n terveiset. Vakuutimme hänelle, että teki-

simme kaikkemme saadaksemme hänen miehensä Paulin pois kuritushuoneesta. Mrs Corcoran oli nuori, kaunis, mustatukkainen irlantilainen, ja hänellä oli kaksi kaunista lasta. Samalla aikaa kun sotalaki oli voimassa Coeur d'Alenesissa, Paul Corcoran, Burken Kaivosmiesten Union n:o 10, L.K.L., sihteeri, oli tuomittu murhasyytöksellä, että hän oli aiheuttanut erään Bartlett Sinclairin kuoleman päivänä, jolloin suuri räjähdys tapahtui. Paul Corcoran ei ollut siihen mitenkään vastuunalainen. Hänen vangitsemisensa ja murhasyytös häntä vastaan olivat vain siksi, että hän oli lyijyalueen voimakkaimman union sihteeri. Yhtiöt, jotka pyörittivät valtion lainlaatijakuntaa ja saattoivat kahdeksantunnin-lain häviöön, yhtiöt, jotka aikoivat alentaa palkkoja, yhtiöt, jotka vain pelkällä vaatimuksellaan saivat liittohallituksen sotilaita ja sotalain alueelle, olivat niitä yhtiöitä, joiden palveluksessa oli erikoinen syyttäjä johtamassa juttua Paul Corcorania vastaan. Hän oli julistettu syylliseksi ja tuomittu seitsemäntoista vuoden vankeuteen Boisen kuritushuoneeseen Idahossa. Se erikoissyyttäjä oli William A. Borah, nykyisin Yhdysvaltain senaattori Idahon valtiosta. Hän on vieläkin yksi riistävän luokan suukappaleista.

Burkessa me pysähdyimme mrs Foxin ruokatalossa, jonka miltei kaikki lännen kaivosmiehet hyvin tunsivat. Hänen lämpimästä sydämestään olen kuullut monta kertomusta. Kaivosmies, joka saapui Burkeen, oli aina tervetullut aterialle hänen taloonsa. Hän sai aikaan paljon huvia ruokavieraidensa keskuudessa. Kerran kun juuri oli saapunut uusia kaalia, eukko oli sitä keittänyt hyvän joukon. Se oli juuri mitä kaivosmiehet ikävöivätkin ja kysyivät kysymistään lisää. Eukko toi viimeisen lautasellisen ja sanoi:

"Syökää se, te juottovasikat, minä tuon teille paalin heiniä aamulla."

Burken yksi katu oli niin kapea, että siinä oli vain parahiksi tilaa rautatieradalle. Kun juna oli kaupungissa, eivät kärryt mahtuneet ohi kummaltakaan puolelta. Laakso oli niin syvällä, että auringon täytyi olla miltei korkeimmillaan ennenkuin se pääsi paistamaan kaupunkiin.

Mullenissa me tapasimme Paddy Burken ja muutamia muita union jäseniä. Toimenpiteemme oli tarpeen vaatimuksesta salaista, koska seutu oli sotalain alainen. Me kartoimme paikkoja, joissa sotamiehet vetelehtivät. Tarkotuksenamme oli saada rohkaisun sana miehille härkäkarsinassa. Me halusimme heidän tietävän, että me olimme tulleet tuomaan myötätunnon ja yhteisen kannatuksen siltä järjestöltä, jonka etuja valvoessaan he olivat joutuneet kärsimään vankeuden alennuksen siinä syöpäläisten täyttämässä pesässä. Härkäkar-

sinaan suletut kaivosmiehet olivat saaneet joitakin lautoja ja lankkuja, joilla olivat nostaneet kattoa rakennuksen toisesta päästä ja riiputtaneet ulos ilmotuksen, joka oli lakanoille maalattu. Se sisälsi: "Amerikan Bastilji". Se pisti nahan alle kenraali Merriamia, joka tuntui ajattelevan, että hänen nykyaikaisesta härkäkarsinastaan ei riittävästi pidettykään.

Me tapasimme yhden niistä kahdeksasta, härkäkarsinasta karanneesta miehestä, jotka oli haastettu murhasta. Hän sanoi, että useimmat toisista pojista, jotka hänen kanssaan pakenivat, olivat lähteneet leiriltä, mutta että hän itse aikoi viipyä, koska hänellä oli hyvät toiveet iskeä kerrostumaan kaivannossaan, ja sitä hän ei halunnut menettää. Pyysin häntä kertomaan kuinka hän ja hänen kumppaninsa olivat päässeet ulos härkäkarsinasta.

"Se oli helppoa", hän sanoi. "Mitä tehtiin, se tehtiin kokonaan ulkopuolelta. Kersantti Crawford tuli eräänä iltana siihen vahtihuoneeseen, jossa meitä pidettiin. Hän sanoi, että pukeutukaa vaatteisiinne, että te miekkoset menette sairaalaan. Pian me olimme valmiit ja läksimme matkaan muutaman sotilaan, parin tai kolmen, vartioimana. Kun me saavuimme piikkilanka-aitauksen portille, astui Crawford esiin kun kysyttiin: 'Keitä menee siinä?' ja vastasi: 'Kersantti Crawford, asialla sairaalaan.' Kun olimme portin ulkopuolella, hän käski meidän hajaantua. Kaikki paitsi kahta ovat poistuneet alueelta."

Kersantti Crawford lähetettiin Alcatraz-saarelle Californiaan palkaksi siitä osasta, minkä hän oli suorittanut tässä karkauksessa. Yhdeksän vuoden rangaistuksen lisäksi hän kuniattomasti erotettiin armeijasta.

Paddy Burke kertoi meille myöskin miesten yrityksestä kaivaa itsensä ulos härkäkarsinasta. Miehet olivat kaivaneet tunnelia yhden makuulaverin alle ja tehneet sen niin syvälle, että se ei vierisi tukkoon, jos kärryt sattuisivat kulkemaan sen päältä. Kun tunneli jatkui pituudessa, maa vedettiin ylös puulaatikossa. Heidän oli pakko piilottaa multa makuulavereihin tai niiden alle, ja kantaa osa ulos tuhkan mukana. Hyvin he työssä edistyivätkin. Lyhyessä ajassa satoja miehiä ryömisi tämän pienen tunnelin läpi vuoriston vapauteen. Mutta yhtenä päivänä mies, joka silloin oli kaivamassa, tunsi ilman käyvän sakeaksi ja myrkylliseksi. Hän otti hiilihangon, jolla hän paremman aseen puutteessa työskenteli ja alkoi pistellä kattoon, tehdäkseen reikää pinnalle ja laskeakseen pahan ilman ulos tunnelista. Hän survasi hankonsa erään laiskan sotilaan takamuksiin kun tämä sotilas sattui siinä kohdalla loikoilemaan. Keltasääri hyppäsi ylös ja kiljui, että häntä oli pistänyt käärme. Toisia sotilaita saapui paikalle juoksujalassa, mutta

mitään käärmettä ei löytynyt. He löysivät pienen reijän maassa ja tarkemmin tutkittuaan tunnelin. Kun vangit saivat tietää, että heidän tunnelinsa oli keksitty, he kirosivat onneansa ja noituivat sotilasta, mutta pila oli kääntynyt heitä vastaan.

Yksi komppania sotilaista oli neekereitä Brownsvillesta, Texas. Me aina uskoimme, että hallituksen virkailijat luulivat sen enemmän raivostuttavan kaivosmiehiä, kun mustat miehet pantiin vartioimaan valkoisia vankeja. Se nostikin suuttumuksen myrskyn, ei niin paljon näitä värillisiä sotilaita vastaan kuin niitä vastaan, jotka olivat vastuussa niin valkoisten kuin mustienkin sotilaiden tuottamisesta kaivosseudulle. Yksi upseereista, valkoinen, saastainen konna, lähetti kirjeitä härkäkarsinassa olevien miesten vaimoille ja sisarille, pyytäen heitä huvittamaan sotilaita, sanoen, että he saisivat siitä "asianmukaisen korvauksen". Tämä helvetinkoira ei vähääkään välittänyt alaisistaan miehistä, hänen toimenpiteensä oli vain tarkotettu lisäämään solvauksen muihin vääryyksiin, joita avuttomat vangit jo olivat saaneet kärsiä. Oli solvaus joka tapauksessa pyytää kaivosmiesten perheitä tekemään mitään sotilaiden kanssa, ja se oli harkittu yritys lietsoa rotuvihaa tässä tilanteessa. Rotuennakkoluulot olivat kaivosmiesten keskuudessa olleet tuntemattomat; järjestämistyössä ei tehty mitään erotusta rodun, värin tai uskontunnustuksen suhteen.

Me näimme sen viheliäisen härkäkarsinan junan akkunasta ohi mennessämme. Se oli matala, säännötön, yksikerroksinen rakennus. Siinä oli vankila! Satoja miehiä, joista monenkin kanssa minä olin tehnyt työtä, oli sullottuna sen saastan keskelle. Ne olivat miehiä minun maatani. Ne taistelivat minun taisteluani. Jos heidän palkkansa alennettiin, minunkin palkkani alennettiin. He olivat niitä miehiä, jotka olivat luoneet nämä kaivosleirit. He olivat kaivaneet jokaisen naulan malmista, mitä kaivannoista nostettiin. He ja heidän tapaisensa miehet olivat rakentaneet lännen. Heidän elämänsä, ja heidän vaimojensa ja lastensa elämä, oli uhattu. Heidän vetoomuksensa yhtiölle menivät kuulumattomiin. Survimo oli räjäytetty. Jos heidän tästä syystä täytyi olla härkäkarsinassa, minunkin tulisi olla siellä heidän kanssaan. En ollut ollut itse mielenosotuksessa Wardnerissa, mutta minun tahtoni oli ollut siellä, kannatukseni. Niin oli jokaisen lännen kaivantomiehen. Me olimme liittyneet Coeur d'Alenesin lyijynkaivajiin heidän taistelussaan sortoa vastaan.

Niinä pitkinä kuukausina, jotka kaivosmiehet olivat vangittuina, yhtiöillä oli kiire punoa juonia unioiden kuristamiseksi. Ne tuottivat katujätkiä ja roistoja, kaikki pyssymiehiä, alueelle, mutta kortti, johon ne enimmän luottivat, oli Yleisestä Työnvälitystoimistosta, jonka ne perustivat Wallaceen.

Eräs entinen salapoliisi pantiin tämän toimiston johtoon, ja sitä käytettiin mustanlistan laitoksena. Saadakseen työtä mistään alueen kaivannosta ei kukaan voinut mennä niinkuin ennen kysymään sitä suoraan kaivannoilta, mutta oli mentävä työnvälitystoimistoon Wallaceen ja siellä antauduttava tarkan kuulustelun alaiseksi sellaisissa kysymyksissä kuin kuuluiko unioon ja missä oli ennen työskennellyt. Kaikista työnhakijoista otettiin tarkat ruumiilliset selostukset. Miehelle, joka värväyksen läpäisi, annettiin työkortti, ja hänet käskettiin mennä kaivannolle, joka oli miehiä vailla. Satoja ei-union miehiä ja rikkureita lähetettiin alueelle Sudburysta, joka oli kuparikämpikkö Kanadassa, Joplinista, Missourista, ja muista paikoista. Oli ilmeistä, että unioilla olisi ankara kausi edessä. Mutta millainen tuleva asioiden kehitys tulikaan olemaan, me luotimme vahvasti siihen, että sitä yhteenkuuluvaisuuden henkeä, joka vallitsi L.K.L:n tarkotuksen ja päämäärän omaksuvien jäsenten mielissä, ei voitaisi koskaan murskata.

Ennen paluutani Silver Cityyn menin Rocky Bariin ja järjestin siellä kaivosmiehet ja muut jäsenkelpoiset L.K.L:n unioon. Oli tarpeellista antaa heille viime tiedot lakosta ja selostaa heille kaivantomiesten liiton tarkotuksesta. Sieltä menin Black Birdiin, mutta siellä en perustanut liittoa, koska en saanut kokoon lupakirjaan tarvittavaa kahtakymmentäviittä jäsentä.

Asiat Silver Cityssä olivat jokseenkin samalla kannalla kuin ennenkin. Olin työssä Florida-tunnelissa kun yhtenä päivänä asioita harkitessani otin tyhjän laatikon ja sen kylkeen kirjoitin päätöslauselman, jolla tuomittiin kuvernööri Steunenberg kaivosmiesten vangitsemisesta härkäkarsinaan ja sotilaiden ja sotalain paikallaolosta Coeur d'Alenesissa. Samana iltana minä kirjoitin sen paperille kotona ja seuraavassa union kokouksessa esitin sen hyväksyttäväksi. Se hyväksyttiin ja määrättiin julkaistavaksi Miners' Magazinessa.

Kun koneporat otettiin käytäntöön Blaine-kaivannossa, tein työtä Ison Harry Palmerin kanssa pitkässä poikkileikkauksessa, joka kulki Blaine-tunnelista kohti Banner-kaivantoa.

Se oli tässä poikkileikkauksessa, neljätuhatta jalkaa maanpinnan alapuolella, jossa minä viimeisen kerran kiersin ilman pois koneporasta. Se oli kello kolmen aikaan aamulla. Samana aamuna kello 6 läksin postivaunuilla konventsioniin, joka oli pidettävä Denverissä, Colo. Wallace Johnson ja Billy Williams oli valittu union edustajiksi. Siihen aikaan, kun olin neuvoston jäsen, vaan en edustaja, läksin viikkoa aikaisemmin kuin he.

LUKU IV

Telluride

Konventsioni pidettiin Oddfellows Haalilla Champa-kadun varrella. Oli liikkeellä huhuja, että Butten Kaivantomiesten Unio n:o 1 oli tehnyt valituksia järjestön raha-asioista. Toisten edustajien suureksi huviksi asetti Boyce kaikki n:o 1:en seitsemän edustajaa tilintarkastuskomiteaan, jonka tehtävänä oli tarkastaa vuoden toiminta. Se oli kova työ kaikkinakin aikoina, mutta sinä vuonna erikoisesti työtäkysyvä Coeur d'Alenesin lakkokeräysten ja suoritusten takia. Komitealta odotettiin, että se ottaa osaa kaikkiin konventsionin istunnoihin ja tarkastaa kirjoja väliaikoina. Komitea esitti tyydyttävän lausunnon, mutta yhdelläkään sen jäsenistä ei ollut aikaa huvitella kaupungilla.

Konventsioniin saapui myöskin American Federation of Labor'in edustajia. Ovenvartija ilmotti heidän saapumisensa, ja Boyce määräsi heille saattajan, ja kun tämä silkkihattuinen prikaatti astui saliin, puheenjohtaja iski kolme terävää napausta pöytään nuijallaan. Me nousimme kaikki seisomaan ja seisoimme kunnes edustajisto oli viety puhujalavalle. Kolme napausta, ja me istuuduimme taasen. Puhujia esitettiin yksi toisensa perään. Yksi kertoi, mitä hyvää työtä Lännen Kaivantomiesten Liitto oli tehnyt lakkoutuneille kuorma-ajureille San Franciscossa ei ainoastaan rahallisella avustuksella vaan myöskin siten, että lännen kaivosleirit olivat menestyksellä boikoteeranneet San Franciscosta tulevia tavaroita. Me olimme iloiset auttaessamme ajureita heidän lakossaan, mutta monet meistä ajattelivat, sen tiesin, mitä American Federation of Labor'in toimeenpaneva neuvosto ei ollut tehnyt meille samallaisessa tilanteessa.

Kun puheet loppuivat, taasen kolme lyöntiä nuijalla, ja me seisoimme kunnes ammattiunionistit marssivat ulos. Heitä oli tarkasti kuunneltu. Ei sanaakaan oltu puhuttu paitsi lavalta, ei kuultu tyytyväisyyden huudahtusta, ei kiitoslausetta äänestetty. Kun ovi sulkeutui, kaikkien edustajien kasvoille levisi hymy, ja monet purskahtivat nauruun. Sitte me taasen vaikenimme jatkamaan päivän työn käsittelyä.

Tässä konventsionissa Boyce kysyi, jos minä rupeaisin sihteeri-rahastonhoitajan ehdokkaaksi. James Maher aikoi siitä erota, sillä hän oli valittu Silver Bow kauntin rahastonhoitajaksi, Montanassa. Sanoin, että pidin arvossa hänen ehdotustaan, mutta pelkäsin että minä en olisi kykenevä täyttämään tointa, johon hän sanoi:

"Olen tarkastanut sinun työtäsi, enkä olisi sinua kysynyt ellen tietäisi, että sinä olet siihen kykenevä."

"No", sanoin minä, "jos minut valitaan, teen parhaani, mitä voin."

Kerroin Johnsonille ja Williamsille, Silver Cityn edustajille, että pyrkisin sihteeri-rahastonhoitajan toimeen. He rohkaisivat minua sanoen, että he olivat varmat, että minä olisin toimeen pätevä, vaikka se oli vastuunalainen toimi. Minut valittiin.

Konventsioni päätti muuttaa L.K.L:n pääviraston Buttesta, Montana, Denveriin, Colorado, koska Denveriä pidettiin enempi kaivantoteollisuuden keskipaikkana kuin Buttea. Siihen aikaan löytyi tuhansia järjestymättömiä miehiä rauta- ja kuparialueilla Minnesotassa ja Michiganissa. Sitte löytyi Kansasin sulimot ja Missourin lyijykaivannot, jotka me tulisimme yrittämään järjestää.

Kun konventsioni oli päättynyt, Ed Boyce, Dave Coates ja minä istuimme eräässä ravintolassa keskustellen tilanteesta Idahossa samalla kun aterioimme. Boyce virkkoi, että armahduslautakunta tulisi siellä pian kokoontumaan, ja jos minä olisin siellä, voisin kenties tehdä jotakin armahduksen hankkimiseksi Paul Corcoranille. Hän lisäsi:

"Tahtonet tuottaa tänne perheesi aivan heti. Voit suorittaa kaksi asiaa samalla matkalla. Voisitko lähteä jo tänä iltana?" Minä vastasin, että minun tuli vain pakata matkalaukkuni.

Hän kysyi Coatesilta, mihin aikaan lähti junia. Dave meni tiedustelemaan puhelimella. Boyce sanoi minulle:

"Nyt, Bill, ota maksumääräyskirja mukaasi ja kirjota maksumääräyksiä mille summalle tahansa, jos näyttää että rahasta on jotakin hyötyä. Boisesta mene Silver Cityyn ja hanki perheesi, ja takaisin sinä voit olla kahdessa viikossa."

Coates palasi puhelimesta ja sanoi junan lähtevän sinä iltana ja että hän oli tilannut minulle makuuvaunun.

"Sehän on mainiota", sanoin, "ja nyt matkaan."

Me puristimme käsiä; molemmat heistä toivottivat minulle mitä parasta onnea. Menin hotelliin, pakkasin laukkuni ja saavuin asemalle ajoissa saadakseni Idahoon lähtevän junan.

Kun saavuin Boiseen, tapasin Tom Heneyn ja John Kellyn. Kelly oli valittu jäseneksi toimeenpanevaan neuvostoon minun tilalleni. He molemmat työskentelivät Paul Corcoranin hyväksi. Hänellä oli yhdeksän lautamiehen, jotka olivat tuominneet Corcoranin, allekirjoitettuja anomuksia. Loput kolme lautamiestä olivat poistuneet valtiosta.

"Mutta meitä vastassa on eräs vakavampi seikka", hän

sanoi; "Frank Martin, valtion yleinen syyttäjä, tekee esteitä. Hän pelkää Lewistonin Tribunea. Jos me voisimme panna viisisataa dollaria toimittajan kouraan tilauksista tai ilmoituksista, niin se estäisi kaiken arvostelun, johon lehti olisi taipuvainen, hän ajattelee."

Seuraavana päivänä, joka oli heinäkuun neljäs, menin käymään kuritushuoneella, joka oli noin mailin Boisesta. Synkkiä rakennuksia ympäröi korkea muuri, jonka joka kulmassa oli korkea torni. Portilla oli ilmoitus: "Pääsymaksu 25 senttiä." Kerroin johtajalle, kuka olin ja että halusin nähdä Paul Corcorania. Hän sanoi, että se ei ollut vierailupäivä, mutta kaikessa tapauksessa hän suostui ja lähetti hakemaan Paulia.

Kun Corcoran saapui ja minä esitin itseni, hän oli ihastunut. Hän oli jalonmuotoinen mies, jolla oli korkea otsa, mustat viikset ja kirkkaat, harmaat silmät. Vuoden sisälläolo oli jo antanut hänelle vankilan kalpeuden. Hän teki työtä kenkäverstaassa. Me istuimme pöydän ääressä vierekkäin johtajan konttorissa. Johtaja meni ulos eikä meitä pidetty mitenkään silmällä.

Kulutin suurimman osan päivästä hänen kanssaan. Hän tiesi, että John Williams ja minä olimme käyneet tapaamassa hänen vaimoaan ja lapsiaan. Hän oli hyvin innostunut siihen, mitä konventsionissa oli tapahtunut, ja kaikkeen mikä koski järjestöämme. Sanoin tulleeni puhuttelemaan armahduslautakuntaa ja että olin järjestänyt kuvernööri Huntin tapaamisen seuraavaksi päiväksi. "Älä aseta siihen liian suuria toiveita, mutta me teemme mitä me ikinä voimme", sanoin hänelle. Sitten jätin Paulille hyvästi. Kun poistuin ja katsoin taakseni noita synkkiä rakennuksia kaltereineen ja vartijoineen, ei minulla ollut aavistusta, minkälaisissa olosuhteissa minä tulisin niiden hämäriin sisäpuoliin paremmin tutustumaan.

Seuraavana päivänä tapasin kuvernööri Huntin hänen yksityisvirastossaan. Hän tervehti minua kohteliaasti ja pitkän keskustelun kuluessa sanoi: "Kuritushuoneita ei ole tehty sellaisia miehiä varten kuin Paul Corcoran."

"Joko olette tavannut Jules Bassettia?" kysyi hän. Armahduslautakunta käsitti Basettin, Martinin ja kuvernöörin. Kun sanoin, että en ollut, sanoi hän: "Teidän ei tarvitsekaan häntä tavata; Bassett kyllä suostuu. Mutta Frank Martinia minä en voi ymmärtää." Koetin viitata, että Martin pelkäisi epäsuopeata arvostelua. Kuvernööri virkkoi, että muutamat seikat olivat pahempia kuin epäsuopea arvostelu.

Kun taas näin Heneytä ja Kellyä, kerroin heille mitä kuvernööri oli lausunut Corcoranista ja minkä huomautuksen hän oli tehnyt Bassettista ja Martinista. Sanoin heille, että

minusta tuntui, että Corcoran armahdettaisiin, ellei mitään odottamatonta sattuisi, jos ei tässä istunnossa, niin ainakin sitä seuraavassa.

Koska ei ollut mitään muuta, jota olisin voinut tehdä, läksin suoraapäätä Silver Cityyn, jonne oli ainoastaan kuusikymmentä mailia. Havaitsin, että vaimoni ja lapset olivat tulleet toimeen hyvin poissa ollessani. Seuraavana päivänä menin Blaine-kaivannolle ja olin siellä kun vuoro nousi ylös puolenpäivän aikaan. Miehet onnittelivat minua valintani johdosta sihteeri-rahastonhoitajaksi, ja toivoivat minulle paljon menestystä. Päivällisen jälkeen, kun miehet olivat valmiina laskeutumaan kaivantoon alas, näin Harry Palmerin kantavan sylikuormaa poranteriä pajasta. Hänen toverillaan oli toinen kantamus, ja sitte he menivät vielä hakemaan lisää. Sanoin Harrylle: "Onko vuori kovettunut, vai?"

"Sellaista et ole nähnytkään", hän sanoi, "se on kovempaa kuin helvetin peruskallio. Lähde alas katsomaan."

"Ei veikkonen", sanoin minä, "kiitoksia paljon. Minä en lähde kaivantoon sisälle ainakaan vuoteen. Hyvästi, pojat!"

Vaati vain muutamia päiviä asioitteni suoristamiseen ja niiden tavaroiden, jotka halusimme ottaa mukaan, pakkaamiseen. Jätimme talon ja huonekalut erään tuttavan huostaan, koska emme tienneet, vaikka palaisimme takaisin seuraavan konventsionin jälkeen. Vaimoni, joka silloin saattoi kävellä, pikku tyttäreni Vernien ja sylilapsi Henriettan kanssa me läksimme Silver Citystä rakentamaan kotimme joksikin aikaa Denveriin.

Me vuokrasimme kalustetun talon läheltä rahapajaa. Se oli lyhyen kävelymatkan päässä uudesta Liiton virastosta, joka sijaitsi Mining Exchange rakennuksessa. Siellä meillä oli erinomainen konttorihuoneusto kuudennessa kerroksessa. Siihen kuului neljä huonetta, joista yksi oli erittäin tilava, ja kaksi isoa kassaholvia. Muuttaessa virastoa Buttesta rahtitavarana, työtä oli keräytynyt suuri määrä. Oli lähes kolmen kuukauden kirjeet, joita ei oltu avattu. Tämän kauden tilejä ei oltu viety kirjoihin. James Maher, edeltäjäni, oli antanut minulle joitakin hyviä neuvoja, mutta tässä oli nyt työ itse eteeni kasattuna. Oli satoja kirjeitä vastattavana. Me hankimme kaksi konekirjuria, ja lyhyessä ajassa me olimme puhdistaneet suurimman osan kirjeenvaihdosta. Pian sen jälkeen Boyce ja hänen vaimonsa läksivät Irlantiin. Saavutin heidän laivansa Queenstownissa kaapelisanomalla, joka kuului: "Paul armahdettu." Pidin sitä hyvänä alkuna.

Boycen poissaolo lisäsi työtä. Ilta illalta minä viivyin konttorissa aina aamun pikkutunneille saakka. Vastasin kaikki kirjeet, jotka oli osotettu Boycelle, kuin myöskin hoidin oman

kirjeenvaihtoni. Minun piti toimittaa Miners' Magazine'a ja kirjottaa siihen artikkeleita. Minä pidin kirjat. Kaiken tämän tein, vaikka kahden numeron lapion kahva oli minulle tutumpi kuin kynä!

Kun Boycet tulivat takaisin, he asuivat meidän talossamme. Hän ryhtyi taasen järjestämistyöhön täydellä tarmolla. Kun oli tärkeistä asioista neuvottelua, me istuimme hänen pöytänsä ääressä, taikka minun, ja pohdimme asiaa joka puolelta huolellisesti. Sitten kun pääsimme keskinäiseen ymmärrykseen, oli hänellä tapana sanoa: "No, me sovimme siitä", taikka: "Sopikaamme siitä." Ja sillä tavalla asia pysyi. Minun ei tarvinnut koskaan peljätä, että hän muuttaisi mieltään. Suunnitelmiin, taikka taktiikkaan, ei tehty mitään peruutuksia ilman keskinäistä ymmärrystä.

Boyce kysyi sylilapsemme Henriettan valokuvaa ja julkaisi sen otsikkokuvana Miners' Magazinessa otsikolla "Meidän lemmikkimme."

Eleanor Boyce oli ollut koulunopettajana Coeur d'Alenesissa ja hän varusti elintarpeet isälleen ja veljelleen, jotka työskentelivät eräällä valtauksella nimeltä Hercules. Eräänä päivänä sai Eleanor sähkösanoman, jossa ilmotettiin, että he olivat iskeneet metallisuoneen. Se on osottautunut yhdeksi lännen suurimmista kaivannoista. Opettajattaresta tuli miljoonan, ja enemmänkin, omistaja vuorokauden kuluessa. Boyce sanoi vähän tai ei ollenkaan tulevaisuuden suunnitelmistaan. Hän oli aikaisemmin lausunut aikomuksensa erota Liiton esimiehen toimesta seuraavissa vaaleissa.

Sanoin Boycelle eräänä päivänä konttorissa, että vaikka Denver olisikin sopiva paikka Liiton päämajaksi, me emme voisi siellä viipyä, jos emme voisi tuoda järjestöön tuhansia siellä ja ympäristön kaupungeissa työskenteleviä sulimotyöläisiä. Olisi tarpeellista antaa sille osalle järjestymistyöstä pikainen ja tarmokas huomiomme. Kahdeksantunnin laki oli hyväksytty Coloradossa, yksityiskohdilleen samallainen kuin Utahin laki, mutta valtion ylioikeus oli sen julistanut perustuslakivastaiseksi. L.K.L:n ja muiden työläisten yritykset oli suunnattu perustuslakilisäyksen aikaansaamiseen, ja se saatiinkin valtavalla, 46,714 äänen enemmistöllä. Amerikan Sulimo- ja Jalostusyhtiö, Liittoutunut Pelkistysyhtiö ja valtion muut sulimo- ja survimolaitokset yksinkertaisesti jättivät huomioonottamatta asetukset ja teettivät miehillä edelleenkin yhdentoista tunnin päiviä päivävuorolla ja kolmentoista yövuorolla. Kulutin paljon aikaani virastotuntien jälkeen järjestääkseni miehiä, jotka työskentelivät Globe-, Argo- ja Grantsulimoissa. Tässä työssä minua kyvykkäästi auttoivat Max

Maelich, Joe Mehelic, E. J. Smith ja muut vanhemman ajan sulimotyöläiset.

Vuonna 1901 pidettiin konventsioni Denverissä. Meillä olivat Eugene V. Debs ja Tuomas Hagerty läsnä, ja heille oli järjestetty tilaisuus puhua kokoukselle Coliseumissa konventsioniviikolla. Hankimme huoneet Debsille ja Hagertylle pienestä perhehotellista, jonka nimi oli Imperial. Muistan yhtenä iltana, kun Debs oli pukeutunut yöpukuunsa. Hän oli pitkä ja laiha, paljaspäinen, ja istui keskellä vuodetta jalat allaan ristissä ja piippu suussa. Hän tarinoi entisistä kokemuksistaan. Hagerty oli katolilainen piispa, ruumiillisesti iso mies, oppinut, ja melko hyvä puhuja. Me odotimme, että hän vetoaisi voimakkaasti niihin työläisiin, jotka kuuluivat hänen uskontoonsa.

Debsin tunsivat edustajat jo sangen hyvin, sillä hän oli avustanut L.K.L:toa puhujana ja järjestäjänä, kun Cloud City Kaivantomiesten Unio oli ollut lakossa Leadvillessä v. 1896. Hän oli tunnettu meille kaikille yhtenä parhaimmista puhujista työväenliikkeessä. Me tiesimme hänen heikkoutensa, ja muutamat tiesivät siitä liikuttavasta kirjeestäkin, jonka hän oli osottanut John D. Rockefellerille, anoen varoja siirtolayritykselleen. Huolimatta näistä seikoista me kaikki pidimme hänestä. Hän oli elähdyttävä mies ja me ihailimme häntä siitä taistelusta, jota hän oli johtanut Amerikan Rautatie-Union hyväksi.

Debs oli siihen aikaan ollut sosialisti jonkun vuoden, ja Boyce ja minä liityimme Sosialistipuolueeseen Denverissä sinä vuonna, yhtymäkonventsionin perästä, joka pidettiin Indianapolisissa. Sosialismin periaatteet hyväksyttiin, ja tarmokasta kasvatuksellista ryntäystä suositeltiin tässä L.K.L:n konventsionissa. Meidän oli muodostettava kasvatustoimisto, ja ensimäinen liikkeemme kasvatuksellisella alalla oli järjestää kokouksia Debsille ja Hagertylle, joka myös oli sosialisti, kautta koko kaivantoalueiden. Olin kummankin kanssa puhunut suunnitelmistamme kahdeksan-tunnin taistelun jatkamiseksi.

Charles H. Moyer oli sulimotyöläinen Etelä-Dakotasta. Hän oli jäsen toimeenpanevassa neuvostossa, ja tämä konventsioni valitsi hänet Lännen Kaivantomiesten Liiton esimieheksi. John C. Williams valittiin varaesimieheksi, ja minut uudelleen valittiin sihteeri-rahastonhoitajaksi.

Konventsionia elävöitti Vincent St. Johnin, Telluriden Kaivantomiesten Union esimiehen kertomus työsuhteista Smuggler-Union kaivannossa, jossa lakko oli julistettu 1 p. toukokuuta. Miners' Magazinesta onnistuimme tekemään viikkolehden, ja myöskin palkkasimme asianajajan, joka

siitä saakka kuului säännöllisesti Liiton toimitsijakuntaan. Konventsionin jälestä toimeenpaneva neuvosto nimitti John M. O'Neillin, joka oli eräs kaivosmies Cripple Creekistä, viikkolehtemme toimittajaksi. O'Neill oli sujuva ja voimakas kirjottaja, ja lehti saavutti enemmän ja enemmän suosiota. Meitä onnisti siinäkin, että saimme palvelukseemme John H. Murphyn, joka oli siihen aikaan Junanlämmittäjien Veljesliiton asianajajana. Hän pysyi edelleenkin siinä toimessaan samalla kun hän suoritti lainopillista työtä L.K.L:lle.

Nähden ennakolta ne kulut, jotka varmaankin johtuisivat tarmokkaasta taistelusta kahdeksantunnin-lain hyväksi, minä laadin kiertokirjeen, jossa selostin sulimo- ja survimomiesten ja kaivajien elämää. Kerroin mitä työtä olimme tehneet saadaksemme kahdeksantunnin-lain hyväksytyksi eri valtioiden lainlaatijakunnissa ja kuinka se laki Coloradossa oli saatettu häviöön kynänvedolla. Kerroin myöskin, kuinka perustuslakilisäys oli jätetty huomioonottamatta, kun se myöhemmin oli Coloradossa hyväksytty. Ja kun nyt meidän täytyi tapella kahdeksantunnin työpäivästä, siitä johtuisi lakkoja lakon perästä, ja jotkut niistä tulisivat olemaan sangen katkeria. Me saimme vastaanottaa kaksikymmentä tai kaksikymmentäviisi tuhatta dollaria vastaukseksi tähän kirjeeseen.

Telluride on tärkeä hopea- ja kultakaivantokämppä San Juanin piirissä, Coloradossa. Smuggler-Union oli yksi sen suurista kaivannoista siellä. Arthur Collins oli tämän yhtiön liikkeenhoitaja, ja hän pani alulle kappalejärjestelmän kaivantoalalla. Hänellä oli tapana antaa kaivajille urakoita, kaivaa malmia määrätyllä korvauksella syliltä. Kaivajat olivat täysihoidossa yhtiön ruokataloissa. Yhtiö antoi heille työkalut ja ruudin. Kun urakka oli suoritettu, niin työtä koskevat kustannukset — ruoka, ruuti, kynttilät, työkalujen terotus, ja niin edelleen — vähennettiin heille yhtiöltä tulevasta maksusta. Sylimaksua yhtämittaa alennettiin ja yhtiön vaatimuksia lisättiin. Alussa kaivajilta vaadittiin ainoastaan metallikiven rikkominen, mutta lopuksi heidän täytyi rikkoa se sopivan kokoisiin kappaleisiin ja lapioida se survimoränneihin eli johtoihin. Telluriden Kaivantomiesten Unio L.K.L:ssa julisti lakon Smuggler-Union omistuksilla 1 p. toukokuuta, 1901, kappaletyöjärjestelmän poistamiseksi.

Vaikka unio tarjoutui vartioimaan omaisuuksia ilman kuluja, taaten niiden suojeluksen yhtiölle, liikkeenhoitaja Collinsin vastaus oli palkata rikkurivartipoita. Lopulta päästiin sovintoon Collinsin ja union välillä, kun urakkatyö muutettiin niin, että kaivaja sai vähintään union palkan siltä ajalta, jonka hän oli työssä, ja kaivajalla oli oikeus lopettaa urakka milloin tahansa. Tähän sopimukseen ei päästy ennenkuin oli oteltu

kiivas ottelu unionmiesten ja vartijoiden ja muiden rikkurien välillä. Charles Beckeriä, kaivannon ylijohtajaa, ammuttiin, kaksi rikkuria tapettiin ja useita haavoitettiin. Loput roikasta saatettiin vuoren yli. John Barthell, eräs union-kaivaja, menetti kahakassa henkensä.

Telluride Journal harjoitti katkeraa hyökkäystä uniota vastaan, eikä siitä luopunut ennenkuin ankara boikotti oli julistettu lehteä vastaan. Liikkeenhoitaja Collinsille onnistui järjestää liikemiesten yhdistys tukemaan lehteä. Tästä myöhemmin kehittyi Citizens' Alliance, Kansalaisten Liitto, johtava voima kaikessa Lännen Kaivantomiesten Liittoon kuuluvia unioita vastaan harjotetussa terrorismissa. Joitakin aikoja myöhemmin Arthur Collins tapettiin. Joku laukaisi häneen peurapanoksen, kun hän seisoi lähellä ikkunaa.

Kuvernööri Orman lähetti Tellurideen tutkijakomitean, johon kuuluivat David Coates, senaikuinen valtion varakuvernööri, senaattori Buckley ja John H. Murphy, Lännen Kaivantomiesten Liiton asianajaja. Kun tämä komitea antoi lausuntonsa, sen sisältö oli sellainen, että "kaikki oli rauhallista Telluridessa ja kaivantomiehet olivat kaivantojen rauhallisessa omistuksessa". Tämä lausunto aiheutti hälinää Coloradon työnantajaluokan keskuudessa. Kapitalistilehdet, varsinkin Denver Republican, harjoittivat toimituskirjotuksissaan katkeraa kaivosmiesten tuomitsemista.

Olin eräänä päivänä First National-pankissa, jossa L.K.L:lla oli tili, kun Fred Moffat, pankin varaesimies, sanoi minulle:

"Onko tämä lausunto, joka tulee Telluridesta, totta, että kaivosmiehet ovat kaivantojen rauhallisessa omistuksessa? Jos niin on laita, miten käy niiden miesten, jotka ovat sijottaneet rahojaan näihin omaisuuksiin?"

Minä sanoin: "Jos seuraamme kysymystänne sen luonnolliseen johtopäätökseen, teidän täytyisi sanoa, mistä omistajat saivat rahat sijottaakseen ne kaivoksiin. Kenellä on parempi oikeus rauhalliseen omistukseen kuin kaivajilla?"

Marraskuun 20 p. tapahtui yksi metallikaivosten historian murhenäytelmistä Bullion-tunnelissa, Smuggler-Union-kaivoksella. Vaunutalli tunnelin suulla syttyi palamaan. Vaunulastillinen paalitettua heinää oli purettu tunnelin suulle. Palavat heinät, laudat ja hirret aiheuttivat sakean savun ja tunneli, maanpinnalle johtavine yhteyksineen, muodosti täydellisen savupiipun. Edgar Collins, liikkeenhoitajan sukulainen ja kaivannon ylijohtaja, johti hätäisiä yrityksiä sammuttaa liekkejä. Sitte hän antoi huomionsa winchesteri-kiväärien ja ampumatarpeiden muuttamiselle läheisestä varastohuoneesta. So-

tatarpeet olivat hänelle tärkeämmät kuin kaivantoon sulkeutuneiden miesten henget.

Tuli oli saanut jo suurta voimaa ennenkuin yritystäkään tehtiin varoittaa työssä olevia miehiä vaarasta. Kun kaivantoon toimitettiin lähetti, koetti hän saada miehet pois samaa tietä, jota hän itse oli mennyt sisään. Kaikki, jotka häntä seurasivat, menettivät henkensä samoin kuin tekivät useat muutkin, vaikka enimmät kaivajista pakenivat muita ulospääsyteitä myöten. Tuli vielä raivosi, kun joukko kaivajia Tomboy-kaivannosta, johtajanaan Billy Hutchinson, saapui näyttämölle. Hutchinson antoi heti määräyksen räjäyttää tunnelin suu. Jos tämä olisi tehty heti kun huomattiin, että tulta ei voitu sammuttaa, kaikkien henget olisi voitu pelastaa. Ensimäisen pelastusjoukon ajoi takaisin savu ja kaasu, mutta lopuksi he löysivät kaksikymmentäviisi miestä, jotka olivat tukehtuneet kuoliaiksi.

Hautajaisten aikana sulettiin kaikki kämpän kaivannot, ja lähetystöjä saapui ympäröiviltäkin kaivantokämpiltä. Oli noin kolmetuhatta miestä rivissä, kun heidän kuusitoista kanssatyöläistään haudattiin yhdellä kerralla. Kullakin kaivosmiehellä oli havupuun oksa, pudotettavaksi avonaiseen hautaan.

Seuraavan helmikuun viimeisenä päivänä kauhea lumivyöry Telluridessa vei mennessään osan Liberty Bellin punkkahuoneesta, surmaten seitsemäntoista miestä. Lumen kauhistuttava vauhti oli lakaissut kaiken edellään, kivet, kannot, pensaat ja jättänyt puhtaan juovan jälkeensä. Vieremiä sattui usein siellä, missä vierteet olivat jyrkät ja metsät hakattu pois. Yksi vesipisarakin voi ne panna alkuun tai tippa jääpuikosta puunoksassa korkealla vuorenkupeella, taikka linnun siipien surina voi irrottaa lumihiutaleen, joka on riittävä aiheuttamaan mahtavan vyöryn. Eräässä Denverin lehdessä ilmaantui uutinen, jossa adjutantti-kenraali Gardnerin ansioksi mainittiin lausunto, että tämä surmaava lumivyöry oli osotus Jumalan vihasta San Miguel-kauntin järjestystä ja lakia tottelemattomia kaivosmiehiä vastaan. Tämä joutava huomautus oli aiottu solvaukseksi kaivosmiehille, ja se myrkytti mieliä syvästi; mieliä jotka jo olivat kyllin kipeät lakon, tulipalon ja lumivyöryn aiheuttamista kärsimyksistä.

Harvoin sattuu, että järjestöt löytävät muistomerkkinsä valmiiksi rakennettuina, mutta tämä epätavallinen seikka tapahtui Lännen Kaivantomiesten Liitolle. Muistomerkille oli annettava vain nimi. Yksi L.K.L:n epätoivoisista taisteluista oli jättiläismäisen Guggenheim-yhtiön ja muiden Denverin sulimo- ja survimo-omistajien kanssa sulimotyöläisten työtuntien yhteydessä. Oli vaatinut yli kahden vuoden sitkeän agitatsionin järjestäytyä niin voimakkaasti, että voitiin vaatia

valtion kahdeksantunnin-lakia voimaanpantavaksi. Tämä oli oleva ensi askel. Olimme toivoneet ja työskennelleet, että meillä olisi voimaa iskeä lain voimaanpanemiseksi.

Kaikkien päivävuorolla työskentelevien sulimotyöläisten yleinen kokous pidettiin Globevillen kaupungin talolla heinäkuun 2 p:n illalla, v. 1903. Tämä kokous oli oleva ratkaiseva tekijä ja antava lopullisen vastauksen, julistettaisiinko lakkoa tai ei. Moyer oli Buttessa, Montanassa. Sähkötin hänelle sulimotyöläisten kasvavista lakkovaatimuksista, ja kokouksesta, joka oli pidettävä. Hämmästykseksemi hän sähkötti: "Lykätkää toimenpide, kunnes saavun." Lykkäys näytti minusta sopimattomalta, ellei mahdottomalta. En puhunut Moyerin sähkösanomasta työläisille mitään, ja ohjelma edistyi ilman vastusta. Mutta kuitenkin, Moyer saapui Denveriin juuri ajoissa ottaakseen osaa kokouksen sekalaisten asioiden käsittelyyn. Miehet olivat vakavia ja innostuneita, eikä heitä saisi taivutetuksi mikään lykkäysesitys. He olivat valmiit lakkoon ja tahtoivat sen julistaa heti. Oli suuttunutta keskustelua heille viskatuista solvauksista, pitkien työtuntien laittomuudesta, "vaihtovuoron" mahdottomasta pituudesta, jolloin mies teki työtä kaksikymmentäneljä tuntia vaihtaessa vuoroa aina kahden viikon kuluttua.

Jotkut työläiset asettuivat sille korkealle siveelliselle kannalle, että sulimoyhtiöt oli pakotettava noudattamaan valtion lakeja ja asetuksia, jotka vaativat, että kaikissa vaarallisissa ja epäterveellisissä ammateissa, niihin lukeutuen myöskin sulimotyöläiset, työskentelevien työläisten ei tulisi tehdä työtä enempää kuin kahdeksan tuntia. Yksi tuumi, että päivä oli niin pitkä, että perheellisillä miehillä ei ollut lainkaan tilaisuutta tutustua perheisiinsä. Heidän lapsensa nukkuivat aamulla, kun isät menivät työhön ja olivat valmiit nukkumaan, kun isät illalla koteutuivat. Kokouksen yleinen henki osotti kauan uinuneiden, epäinhimillisen pitkällä työpäivällä ja ankarassa työssä rääkättyjen mielien heräämistä, ja toimeliaan, kiintoisan kauden alkamista sulimoyhtiöille, niin kauan kuin lakkoa kesti.

Päätettiin, että kenenkään ei tulisi poistua haalista. Puoliyön tunnilla hyväksyttiin esitys lakon julistamisesta yksimielisesti. Ulkona jyrisivät kanuunat, alasimet räjähtelivät ja pillit puhalsivat. Raketit räiskyivät. Oli heinäkuun neljäs päivä. Meteli ja hulina merkitsivät itsenäisyyden juhlapäivän alkamista.

Mitä onttoa ivaa! Kuinka kurjalta teeskentelyltä se näytti! Tässä ummehtuneessa pienessä haalissa, Coloradon pääkaupungissa, tuhansien palkkaorjien puhemiehet piirsivät tulevan katkeran taistelun ääriviivoja, taistelun, joka ei suinkaan ollut itsenäisyydestä, vaan lyhemmästä työpäivästä. Heinäkuun nel-

jäs päivä tai mikään muukaan juhlapäivä eivät paljoa merkinneet sulimotyöläisille, sillä heidän työnsä ei saanut koskaan keskeytyä. Liekkien, jotka sulattivat metallikivet, niinkuin helvetinkään liekkien, ei saanut koskaan jäähtyä. Ei ollut lepopäiviä, ei sunnuntaipäiviä, ei juhlapäiviä. Nämä olivat niitä miehiä, joiden kera todellinen kamppailu oli oteltava. He vaativat huojennusta mitä hillittömimmästä riistännästä, jota harjotti jättiläisyhtiö, jonka päänä oli Simon Guggenheim.

Oli surkeata todeta, että enimmät näistä sulimotyöläisistä, jotka nyt olivat lakossa, taistelemassa parempia oloja itselleen ja perheilleen, vain vähän ajattelivat niistä kauheista vääryyksistä, joita korporatsionit, pankkiirit ja politikoitsijat olivat Yhdysvaltain kansalle tehneet, ja muuttaneet maan, joka olisi voinut olla vapaa tasavalta, petomaiseksi orjateurastimoksi. Varmaa oli, että näitä lakkolaisia odottivat puute ja vankeus. He tulisivat tekemisiin rikkureiden, salapoliisien, oikeuslaitosten ja ehkä sotilaidenkin kanssa, sekä solvattaisiin ja häpäistäisiin, heitä vastaan annettaisiin estetuomioita, ja kuitenkin jotkut heistä hurrasivat heinäkuun 4:lle päivälle!

Lakon tuli alkaa heti, niin pian kuin vuorolla oleville miehille voitiin antaa sana. Miehet tiesivät, että tietää ennakolta on olla aseistettuna ennakolta. Ensimäiset tiedot yhtiölle he esittivät annettavaksi vasta sitten, kun sulimot oli pantu kiinni. Miehet lähtivät haalista kolmessa osastossa, Argo-sulimon miehet ensin, sillä se sulimo oli kauimpana, sitte Globen, ja Grant-sulimon viimeisenä. Aikomuksena oli, että lakkojulistus tapahtuisi yhtäaikaa näillä kolmella suurella sulimolla. Ei saanut olla mitään kinastusta. "Lakatkaa työstä! Lakatkaa työstä! Menkää lakkoon!" Se oli määräyksenä. Sitä toteltiin siinä paikassa. Isännät olivat kuin puulla päähän lyödyt. "Pitäkää tulet! Sulatusuunit jäähtyvät!" Mutta heidän määräyksiään ei toteltu. Lakkolaiset huutivat, kiiruhtaessaan lieskojen valossa ja varjoissa: "Lakkoon, lakkoon! Lakko on julistettu. Takokaa, kun rauta on kuuma!"

Sulimot olivat etukaupungeissa. Kului jonkun aikaa ennenkuin Denverin poliisin patrullivaunut saapuivat näyttämölle, ja saavuttuaan heillä oli vähän tekemistä. Miehet olivat lakanneet työstä, lakko oli voimassa ja taistelu oli alkanut.

Globe- ja Argo-sulimoilla isännät ja konttorityöläiset ja niin monet virkailijat kuin he puhelimella voivat kutsua, jotenkuten hoitivat tulia, mutta Grantin sulimoilla sulatusuunit jäähtyivät, tulet kylmenivät ja metalli ja kuona jähmettyivät. Nämä sulatusuunit eivät koskaan senjälkeen puhaltaneet. Grant-sulimon savutorni on yksi Amerikan korkeimpia. Jälkeen heinäkuun 4 päivä, 1903, savu ei ole koskaan kiemurrellut sen huipusta. Se seisoo, ja sallikaa minun pyhittää se siksi, muistomerk-

kinä kahdeksantunnin työpäivästä, josta Lännen Kaivantomiesten Liitto niin urheasti taisteli.

Kaivosmiesten komitean kokouksessa senaatin istuntosalissa ja lainlaatijakunnan kokoushaalissa kuvailin, millaisissa olosuhteissa sulimotyöläiset työskentelivät, millaisissa asunnoissa he elivät, ja vertasin entisen kuvernööri Grantin, joka oli yksi Grant-sulimon pääomistajista, palatsia työläisten asuntoihin. Lehdissä oli ollut kuvauksia Grantin kodista ja millaisia hienoja huonekaluja se sisälsi. Sanoin, että yhdellä Grantin huonekalulla voisi ostaa tusinan sellaista taloa kalustoineen kuin lakkolaisilla oli. Vertailin sulimoiden omistajien vaimojen kahisevia silkkejä lasten pääkalloluiden kalinaan; lasten kuolevaisuus sulimoalueella oli korkeampi kuin missään muualla valtiossa. Lopetettuani tuli entinen kuvernööri Grant luokseni, ja kyyneleiden valuessa alas hänen poskiaan, hän sanoi, että hän itse olisi halukas noudattamaan valtion perustuslakia ja puolestaan olisi koettanut tehdä miesten olosuhteet sulimoiden ympärillä paremmaksi kuin ne olivat, mutta että yhtiö esti häntä tekemästä mitään yksityistä alotetta.

Olin juuri lopettanut keskustelun Grantin kanssa, kun Amerikan Sulimo- ja Jalostusyhtiön, joka kuului Guggenheimin omistuksiin, liikkeenhoitaja Guiterman tuli luokseni ja sanoi:

"Mr Haywood, me olimme aivan hämmästyneet, kun lakko julistettiin sulimoillamme, sillä mr Moyer oli luvannut minulle, että lakkoa ei julistettaisi ennenkuin siitä huomautus annettaisiin yhtiölle".

Se kummastutti minua, sillä en ajatellut mahdolliseksi, että Moyer oli aikonut toimia järjestönsä petturina. Hän tiesi, että hänellä ei ollut valtuuksia L.K.L:n esimiehenä tehdä sellaisia lupauksia enempää Guitermanille kuin muillekaan. Hän edelleen tiesi, että yhtiölle ei annettaisi mitään ennakko-tietoa lakosta, jos vain työläiset sen voisivat estää, sillä työläiset tietysti halusivat lakkonsa vaikuttavaksi. En ottanut Guitermanin huomautusta vakavalta kannalta; se tuntui uskomattomalta, ja pidinkin sitä vain solvauksena.

L.K.L:n San Juanin piirin union konventsioni kokoontui 1 p:nä elokuuta ja hyväksyi päätösesityksen, vaatien kahdeksan-tunnin päivää survimo- ja sulimotyöläisille alueellansa, ja että sen oli voimaanastuttava viimeistään 1 p:nä syyskuuta, 1903. Valittiin komitea survimotyöläisiä Telluriden Kaivantomiesten Uniosta, heidän vaatimuksensa laadittiin viralliseen muotoon ja esitettiin Telluriden Kaivanto-Liitolle. Liitto vastasi, että joillakin vaatimuksien takana olevilla miehillä oli sopimus, joka kesti vielä toista vuotta, ja että komitean alistama palkkataksa määritteli saman palkan kahdeksan tunnin työstä kuin mitä ennen oli maksettu kymmenen tai kahden-

toista tunnin. Kutsuttiin union kokous ja vaatimuksia korjattiin. Kaikkien miesten, jotka olivat sopimuksen alaisia, tuli tehdä työtä kuten ennenkin. Päiväpalkkaa alennettiin yleisesti viidelläkymmenellä sentillä; neljän dollarin miehet tulisivat saamaan kolme ja puoli, ja kolmen ja puolen, kolme dollaria. Kolme dollaria päivässä muodostaisi alimman palkan kämpillä. Union miesten komitea kokoontui työnantajien liiton komitean kanssa; jälkimäiseen kuului Bulkeley Wells, joka nyt oli liikkeenhoitajana Smuggler-Union-kaivannolla edesmenneen Arthur Collinsin tilalla; Cooper Anderson Nellie-kaivannolta, ja A. C. Koch Altasta. Wells, joka toimi komitean puhemiehenä, sanoi että hän alistaisi vaatimukset liitollensa. Tämä komitea näytti ajattelevan, että sopimus saataisiin aikaan Piiri-Union esittämillä ehdoilla. Mutta vastausta ei koskaan saatu, ja muutamia päiviä myöhemmin kaivosparoonit muodostivat San Juanin Kaivantoliiton, johon kuuluivat kaikki alueen kaivannot.

Telluriden Kaivantomiesten Union alaiset survimotyöläiset päättivät mennä lakkoon 1 p:nä syyskuuta. Kaikki kaivajat oli laskettu "lomalle", paitsi Tomboy-kaivannossa ja Smuggler-Union omistuksilla työskenteli pienempi joukko kaivantojen kuntoonlaittamisessa, ja nämä kaivannot jatkoivat survimon käyttämistä konttorivoimalla ja muutamilla rikkureilla. Liikkeenhoitaja Wells itsekin pukeutui työmekkoon ja otti paikan survimossa. Muutamia päiviä myöhemmin Federal Labor Union of Amerika kutsui lakkoon kokit ja tarjoilijat Smuggler-Union omistuksilta. Senjälkeen erotettiin kaivajat, ja laitosten sulkeminen oli täydellinen.

Vainoa jatkui Tomboy-kaivannolla, niin että lakko sitä vastaan julistettiin 21 p:nä lokakuuta. Kaikki miehet noudattivat lakkomääräystä; yksinpä vuorojen päällysmiehet ja työnjohtajatkin erosivat. Lakkovahteja, vartioimaan kaivantoa, asetettiin Connin kauppaan. Citizens' Alliancen jäsenet ja apulaissheriffit koettivat provoseerata tappelua. Ne heittivät kiviä kauppaan ja ampuivat yhtä lakkovahtia. Seuraavana päivänä vahdit muutettiin Connin toiseen kauppaan, joka oli lähellä Smuggler-Union kaivantoa. Citizens' Alliancen jäsenet ryhtyivät toimeen sinä iltana Telluridessa ja seisoivat pääkatujen kulmissa käsissään kiväärit ja haulikot. Bulkeley Wells tuli ulos Journal'in konttorista mukanaan kantamus kiväreitä. Tunkeuduttiin useihin koteihin, ja union-miehiltä riisuttiin aseet. Monta miestä vangittiin ja syytettiin laittomasta kulkemisesta, — siitä, että olivat kulkeneet tietä pitkin, joka oli ollut vakituisessa käytännössä kaksikymmentäviisi vuotta. Heidät vapautettiin takauksilla, jotka vaihtelivat niinkin korkealle kuin tuhanteen dollariin.

Kaivantojen liikkeenhoitajat kutsuivat lakkoa marrask. 28 p., 1901 tehdyn sopimuksen rikkomiseksi, ja että tämä sopimus ei päättyisi kuin vasta kolmea vuotta myöhemmin. Unio oli jo lausunut vastalauseensa, että yhtiö se oli sopimuksen rikkonut; ruoka oli nostettu 90 sentistä dollariin päivältä ja mustalista ja vainotoimet olivat sääntönä Tomboy-kaivannolla, ja niin lakkoa jatkui. Varhain lokakuulla pidettiin Denverissä neuvotteluja liikkeenhoitajien ja kaivosmiesten edustajien välillä. Liikkeenhoitajat Chase, Wells ja Atchison saapuivat John T. H. Murphyn, L.K.L:n lakimiehen konttoriin, jossa Miller, Murphy ja minä itse käsittelimme heidän kanssaan lakon yksityisvaiheista. Kaivantojen liikkeenhoitajat näyttivät halukkailta myöntämään kaiken, mitä unio vaati; me sovimme että kahdeksan tuntia muodostaisi työpäivän survimoissa ja kaivannoissa, ja että kolme dollaria olisi alin päiväpalkka. Valtion ylilakimiehen apulainen Melville, joka edusti neuvottelussa kuvernööriä, kysyi Wellsiltä jos tämä oli halukas maksamaan saman rahan kahdeksalta tunnilta kuin hän maksoi kahdentoista tunnin työvuorolta. Tähän vastasi Wells: "Tietenkin, sillä tiedän, että en saa takaisin vanhoja survimomiehiäni alle kolmen ja puolen päivältä."

Kun tämä neuvottelu päättyi, tunsimme että lakko Telluridessa oli ratkaisevasti sovittu. Mutta kun liikkeenhoitajat palasivat Tellurideen, siellä oli Citizens' Alliancen kokous ja asiat taasen menivät sekaisin. Wells sanoi kokouksen jälkeen, että jos asia olisi jätetty hänelle, Chaselle ja Melvillelle, mitä omistajiin tulee, ja Millerille, Murphylle ja Haywoodille, mitä kaivosmiehiin tulee, niin koko juttu olisi sovittu tunnissa, mutta mitään sellaisia neuvotteluja ei yritetty. Citizens' Alliance lähetti lähetystön kaivannonomistajia kuvernöörin luo, vaatimaan sotaväkeä. Kuvernööri Peabody, joka oli valittu edellisenä syksynä, heti määräsi miliisin Tellurideen. Kun tästä kuulimme, se oli kuin ukkosenjyräys kirkkaalta taivaalta. Kirjotin Oscar Carpenterille, joka oli Telluriden Kaivantomiesten Union sihteeri, että sotaväkeä oli komennettu paikalle ja että se saapuisi niin pian kuin erikoisjuna voisi sitä kulettaa. Kirjotin hänelle, että "tinasotilaat" olivat sangen vastuunalaisettomia, ja että suurta huolta oli pidettävä kahakoiden estämiseksi.

Kohta sotilaiden saavuttua alkoivat vangitsemiset Kolmekymmentäkahdeksan miestä vangittiin yhdellä ryntäyksellä ja syytettiin irtolaisuudesta; kahdeksantoista toisella kerralla. Heidän joukossaan oli Oscar M. Carpenter, ja J. C. Barnes, Federal Labor Uniosta. Carpenterilla oli kirjeeni taskussaan vangittaessa. Hän repi ja nieli sen, estääkseen sotilaiden sitä lukemasta. Olisin mieluummin suonut, että he

olisivat sen lukeneet, sillä kun hän sen hävitti, sotilaat luulivat, että hänellä oli jotakin salattavaa. Nämä kaksi miestä vietiin erikoisjunalla Montroseen ja siellä viskattiin vankilaan.

Sen verran me saimme tietoa sähkösanomilla. Kohta sen jälkeen julistettiin sotalaki, ja lehdistön, sähkösanomien ja puhelimien sensuuri katkaisi Telluriden pois muusta maailmasta. Lehtien kirjeenvaihtajille huomautettiin, että heidän täytyi alistaa kertomuksensa Citizens' Alliancelle hyväksyttäväksi. Tämä määräys luonnollisesti ei ollut kovinkaan suosittu kirjeenvaihtajien keskuudessa ja uutisia pääsi läpi Denverin sanomalehtiin. Me lähetimme J. C. Williamsin, varaesimiehemme, Tellurideen, tarkastamaan San Juanin piirin lakkovaroja, ja kenraali Engleyn, sisällissodan veteraanin, puolustamaan vangittuja lakkolaisia.

Eräänä iltana pidettiin kirjallista iltamaa union haalilla, kun osasto sotilaita marssi sisään ja luki sotalaki-julistuksen. Samana iltana kenraali Engley ja J. C. Williams karkotettiin kolmenkymmenenyhden muun miehen kanssa Ridgewayn kaupunkiin. Heidän joukossaan oli Guy Miller, silloinen Telluriden Kaivantomiesten Union esimies. Saavuttua Ridgewayhyn, miehet pantiin riviin katukäytävälle ja asukkaille kerrottiin, että heidät oli tuotu San Miguelin kauntista, koska heitä ei siellä haluttu. Omituinen piirre karkotetuissa miehissä oli se, että useatkaan heistä eivät pysyneet karkotettuina, vaan palasivat uudelleen Tellurideen, ajettavaksi jälleen pois. Kun Williams tuli pääkortteeriin Denveriin, kertoi hän meille, että Joe Barnes oli lähettänyt itsensä Tellurideen tynnyrissä.

Williams kertoi meille karkotuksista. "Kahdeksan aikaan kapteeni Scholes, mukanaan joukko sotamiehiä, tuli meitä ottamaan kiinni. Meidät vietiin oikeustalolle, asetettiin riviin ja marssitettiin asemalle. Oli purevan kylmä, ja monet miehet olivat hyvin levottomia, jättäessään perheensä, niin että niistä ei kukaan pitäisi huolta. Näin erään vaimon tulevan puolijuoksussa ja kantavan pientä lasta, ja itkien tullessaan. Hän koetti päästä riviin miehensä viereen, mutta yksi niistä saastaisista keltasääryksistä tyrkkäsi hänen selälleen käytävälle. Saavuimme asemalle ja meidät sullottiin junaan, ja juuri ennenkuin juna lähti liikkeelle, näin saman naisen asemalla, nääntyneenä ja kasvot vääristyneenä surkeudesta. Hän kiipesi junaan. Hänen ei kannattanut jäädä jälelle. Hän näytti liian sairaalta hoitaakseen lasta, puhumattakaan että hän voisi tehdä työtä.

"Miehet olivat perinpohjin suuttuneet, noin pakotettuina jättämään talonsa ja perheensä. He olivat siellä asuneet vuosia, ja täältä heidät nyt potkittiin pois, miehinä, joita 'ei haluttu', ja sen teki joukko, joka luuli omistavansa kaupungin.

Osa heistä päätti palata seuraavassa junassa, jonka he saisivat kiinni."

Williams kertoi vielä, että unio oli vaatinut kauntin syyttäjän, Howen, sulkemaan peliluolat lakon ajaksi. Tiedettiin, että kaivosmiehet tuhlasivat niihin paljon rahojaan, ja tiedettiin, että unio olisi vahvempi, jos rahat olisivat miesten taskuissa sensijaan, että ne olisivat pelurien taskuissa.

A. H. Floaten, Telluriden osuuskaupan liikkeenhoitaja, oli erään toisen karkotetun joukon mukana. Hän tuli Denveriin. Hänen vaatteensa oli revitty ja paidanedusta hänellä oli veressä, kun hän astui konttoriin. Yhtenä iltana, kun hän oli maata menossa, sotilaat ja pyssymiehet tunkeutuivat hänen huoneeseensa ja raahasivat hänet puolialastomana, kengät kädessä, ulos — kertoi Floaten. Hänellä oli tuuman mittainen haava toisella puolella päätä, johon häntä oli isketty pyssyllä, joka oli ollut Walter Kinleyn käsissä.

"Miksi et vaihda paitaasi?" kysyin.

"Well, haluan että ihmiset näkevät, mitä minulle on tapahtunut."

"Jokainen uskoo sinua puhtaallakin paidalla", sanoin.

Karkotuksista, jotka seurasivat sotalain julistamista, ei mitään merkitsevämpää tapahtunut maaliskuun 1 p:ään saakka, jolloin kolmekymmentäneljä miestä vangittiin irtolaissyytöksellä. Kahtakymmentäseitsemää heistä sakotettiin $25.00 ja kulut, ja heille annettiin aikaa kello 2:een seuraavaan päivään maksaa sakkonsa, lähteä kauntista tai palata työhön. Kuusitoista meni työhön kaupungin likaviemäreille. Yksi miehistä, Harry Mäki, suomalainen, kieltäytyi tekemästä työtä. Hänet kiinnitettiin käsiraudoilla puhelinpylvääseen ja jätettiin kylmään seisomaan moneksi tunniksi. Myöhemmin häntä pidettiin kauntin vankilassa kolmekymmentäkuusi tuntia ilman ruokaa.

Lähetimme lakimies Edmund H. Richardsonin Denveristä Tellurideen, sen jälkeen kun sieltä oli karkotettu Engley, avuksi Murphylle lainopillisissa tehtävissä. Hänellä ei ollut laista niin korkeata käsitystä, kun hän palasi, vaikka hän oli saanut aikaan tuomioiden peruuttamisen irtolaisten asiassa. Hän sanoi miehillä olleen yksitoistasataaneljäkymmentäkahdeksan dollaria rahaa taskuissaan keskenään, kun hän vei heidät oikeuden eteen, ja paitsi tätä, heillä oli unio takanansa. Vangit vapautettiin. Richardsonin etuhampaat olivat irti. Walter Kinley, pyssymies, oli karannut hänen päällensä, kun hän oli poistumassa oikeustalolta, kostoksi Richardsonin ankarasta ristikuulustelusta.

Lakimiehemme Murphy vetosi piirioikeuden tuomariin Stephensiin, että tämä antaisi estetuomion, jolla Citizens' Al-

liancen jäsenet estettäisiin hyökkäämästä kotia palaavien kaivantomiesten niskaan. Se myönnettiin, mutta sotilasviranomaiset eivät antaneet lainkaan huomiota oikeuden määräykselle. Murphy sanoi, että sehän nyt oli merkillinen oikeudenpäätös, jonka tuomari Stephens oli antanut samana päivänä, jolloin hän päätti hajottaa toukokuun oikeudenistunnon Citizens' Alliancen ja alueelle tunkeutuneen sotaväen osottaman oikeudenhalveksimisen johdosta. Sanoi tuomari: "Olisi ilvenäytöstä koettaa pitää siviililakia voimassa tässä kauntissa."

Elokuun yhdentenäkolmatta päivänä joukko kaivantojen liikkeenhoitajia ja pyssymiehiä John Herronin, Tomboy-kaivannon liikkeenhoitajan, johdolla ratsasti alueen poikki Mustan Karhun kaivannolle, jossa osuustoiminnallisessa valtauksessa työskenteli joukko suomalaisia. Tunkeilijat vierittivät kiviä nostohuonetta vasten kunnes sisällä olevat miehet ryntäsivät ulos. Herron ja hänen apurinsa asettivat miehet riviin ja ajoivat yli alueen. Muutamat näistä liikkeenhoitajista olivat samoja miehiä, joita olin tavannut asianajaja Murphyn konttorissa, Denverissä, ei paljoa kauemmin kuin vuosi sitten. Silloin he olivat näyttäneet ikäänkuin heihin voisi järki vaikuttaa, mutta nyt he eivät olleet muuta kuin roskajoukko kurkunkatkasijoita, suorittamassa Citizens' Alliancen likaista työtä.

Pian sen jälkeen sotaväki kutsuttiin pois ja sitä seurasi lakon sopiminen. Marraskuun loppupuolella kaivannot naulasivat julistuksia, että kahdeksantunnin päivä astuisi voimaan 1 p:nä joulukuuta, palkkataksoin joka oli yhtä pitävä sen kanssa, mitä unio oli vaatinut viisitoista kuukautta aikaisemmin. Taksan alaisiksi tulivat kokit, leipurit, tarjoilijattaret ja astianpesijät.

Tämän pitkän lakon aikana ainoastaan seitsemäntoista union jäsentä niistä monista sadoista San Juanin piirissä oli eronnut uniosta. Lakon sopimisen jälkeenkin Citizens' Alliance piti palveluksessaan pyssymiehiä, sellaisia kuin Runnels, Meldrum ja Kinley. Nämä jatkoivat kaivosmiesten uhkailua ja ahdistamista, ja karkottivat monta miestä pois alueelta, sanoen heille, että kukaan joka puhui kuvernööri Peabodya vastaan, ei saisi jäädä San Mieguel-kauntiin.

LUKU VII

Peltitaloja ja yksinvaltiutta

Kahdeksantunnin-taistelu Coloradossa kangasti järjestölle yhtenä suurimmista otteluista, mihin se koskaan oli antautunut. Cripple Creekin alueen uniot lähettivät toukokuun konventsioniin, 1902, joitakin parhaista miehistään. Sherman Parker, Bill Esterly, Dan Griffis, Bill Davis, Charles Kennison, D. C. Copley ja John Harper olivat siellä. St. John tuli Telluridesta ja Frank Smeltzer Silvertonista. E. J. Smith edusti Denverin sulimomiehiä. Konventsioni yksimielisesti päätti painostaa kahdeksantunnin-taistelua sen onnelliseen loppuun viemiseksi. Se hyväksyi mitä survimo- ja sulimotyöläiset olivat tehneet. Yli koko valtion, Telluridessa, Durangossa, Florencessa, Canon Cityssä, Pueblossa, Idaho Springsissä ja Denverissä, oli käynnissä kiihotus kahdeksantunnin hyväksi. Tämä oli ennen pitkää johtava Coloradon teollisuussotiin.

Konventsioni jälleen horjumatta tunnusti sosialismin periaatteet. Lännen Kaivantomiesten Liiton tarkotus ja periaatteet olivat suurena murheena lännen kaivantojen omistajille, mutta jotkut poikamaismieliset sosialistit, niinkuin Victor Berger, viittasivat kehittyviin taisteluihin ikäänkuin ne olisivat "rajariitoja", antaen sillä ymmärtää, että ne eivät paljoakaan kiinnostaneet Sosialistipuoluetta.

Ensimäisessä artikkelissani, jonka kirjotin Miners' Magazineen, olin esittänyt, että Lännen Kaivantomiesten Liitto hankkisi omistusoikeuden kaivantoihin vuokran, velkatunnusteen, löydön tai oston kautta. Suunnitelma näytti silloin alituisesti eteemme astuvien vaikeuksien ratkaisulta. Tässä konventsionissa esitin tämän suuntaisia päätöksiä ja niissä auttoi minua Tom Hurley, joka oli yhteen aikaan ollut hiilenkaivajana Pennsylvaniassa. Usein ihmettelin, oliko hän sama Tom Hurley, josta McLain oli puhunut, kertomuksessaan Molly Maguireista. Hän esitti konventsionin edustajille tarkat kartat Routt-kauntin hiilikerrostumista, jotka olivat silloin avoimet valtauksille ja löydöille. Hurley järkeili, että L.K.L. voisi perustaa alayhtiön, hankkimaan yleiselle järjestölle omistusoikeuden maahan, jonka alla oli hiiltä. Ei ollut kysymystäkään siitä, että me emme olisi pystyneet avaamaan, kehittämään ja tuotantoon saattamaan kaivantoja. Sehän oli juuri sitä työtä, jota me taisimme, ja me voisimme tehdä sitä paremmin, tieteellisemmin, suuremmin huolin omasta terveydestämme, elämästä ja onnesta, jos meillä olisi johto käsissä. Mutta suuret joukot liikkuvat hitaasti. David Moffatt, Denverin First National-pankin presidentti, joka oli ollut jäsenenä

Cripple Creekin ensimäisen lakon, v. 1894, sovittelulautakunnassa, hankki sen maan Routt-kauntista, vieden sen suoraan lautaseltamme, niin sanoakseni. Muitakin tilaisuuksia tarjoutui, mutta ne yksinkertaisesti laiminlyötiin.

Mitä siitä seuraa, että työväenjärjestöt hankkivat pankkeja ja kaivantoja, on nyt selvästi osotettu, esimerkiksi Junankuljettajien Veljesjärjestössä. Tämän Veljesjärjestön rikkurikaivannot West Virginiassa ovat surullisen kuuluisia esimerkkejä. Ne ovat kapitalistisia yrityksiä, ja niitä johdetaan rikkurilaitoksina. Työväen pankit eivät ole työläisten osuustoiminnallista pyrkimystä, mutta keino kehittää luokkien välistä yhteistyötä. Ne kuristavat unionismin periaatteet ja muuttavat jäsenet osa-aikaisiksi kapitalisteiksi.

Käsitin, kuinka tärkeätä oli saada naisten apua Liitolle, ja konventsioni hyväksyi päätöksen perustaa naisten alaosastoja missä vaan se oli mahdollista. Myöskin tehtiin päätös, että jo löytyviä piiriunioita oli vahvistettava ja uusia perustettava, missä näitä ei vielä ollut ja voitiin perustaa.

Joka vuosi edustajat kutsuttiin vierailulle Underhillin tehtaaseen, jossa noin kaksisataa tyttöä työskenteli, valmistaen työhousuja ja mekkoja. Kaivosmiehet nauttivat tilaisuudesta, ja niin tekivät myös tytöt. Tilapäisiä tuttavuuksia muodostettiin, ja useinpa ne johtivat todelliseen romantiikkaankin, jolloin tytöt vaihtoivat ammattiansa, tulemalla kaivantomiesten vaimoiksi jollekin syrjäiselle kaivantokämpälle. Yhden tällaisen vierailun perästä joku edustajista esitti, että Liitto ottaisi käytäntöön erikoiset univormut merkiksi järjestöön kuulumisesta. Hänen ajatuksenaan oli pyntätä meidät niinkuin Pythian Ritarit tai Shrinerit. Susie Scheidler, yksi mainitun tehtaan pukutyöläisistä, oli antanut minulle valmistamansa parin työhousuja ja niille kuuluvan mekon pienoiskoossa. Vedin ne taskustani ja ojensin edustajien nähtäväksi. Kannatin esitystä, tarjoten housuja ja mekkoa malliksi univormusta, joka meidän tulisi omaksua. Kaikki alkoivat nauraa. Senjälkeen ei ollut mitään puhetta univormusta.

Colorado Cityn survimo- ja sulimotyöläiset järjestäytyivät Lännen Kaivantomiesten Liiton unioon varhain v. 1902. Tämän pienen joukon jäsenet olivat toimivia, ja jäsenmäärä lisääntyi jokaisena kokousiltana. Menin sinne kahdessa tapauksessa esimies Moyerin kera, ja useita kertoja yksinäni, avustamaan uusia jäseniä työssänsä. Sitte meillä oli D. C. Copley, Bill Davis ja muita Cripple Creekin alueen jäseniä, jotka auttoivat heitä eri aikoina.

Colorado Cityssä oli joitakin Cripple Creekin alueen malmierittelylaitoksia. Kun kultapitoinen malmi oli läpikäynyt erittelykäsittelyn, ei siitä paljoa muuta jäänyt kuin kuonaa ja

tuhkaa. Puhdistettua kultaa ei jätetty Colorado Cityyn, ei muuta kuin jätteet ja kuona. Tätä vaivaista teollisuuskaupunkia, joka oli kokoonpantu teltoista, peltitaloista, mökeistä ja luolista, ympäröi mitä mahtavin luonnon näköala. Se oli ihan Pike's Peakin varjossa, vain lyhyen matkan loistavasta Jumalien Puutarhasta. Manitou Springsin ihmeellisen parantavat vedet olivat lähellä, ja miltei etukaupungiksi muodostunut Colorado Springsin aristokraattinen asuinkaupunki, kauniine taloineen, joissa omistajat ja liikkeenhoitajat ja muut korkeapalkkaiset virkailijat asuivat.

Erittelylaitoksen virkailijat olivat röyhkeitä ja uhittelevia. He ottivat käytäntöön vanhan järjestelmän, joka oli ollut muodissa sitte Molly Maguireiden — se on, palkata Pinkertonin salapoliiseja, urkkijoita ja kätyreitä. Varhain elokuulta aina helmikuulle, 1903, neljäkymmentäyksi miestä oli erotettu, ja heille oli sanottu syyksi, että he olivat liittyneet unioon.

Colorado Cityn Survimotyöläisten Unio No. 125 ennen lakon julistamista lähetti kirjeen survimoiden liikkeenhoitajille, osottaen että monta miestä oli erotettu unioon kuulumisesta, vaatien heidän takaisinottamistaan, ja alistaen palkkataksan. Unio ei saanut vastausta tähän kirjeeseen, mutta yhtiöt jatkoivat mustanlistan käyttöänsä neljänteentoista päivään helmikuuta, jolloin julistettiin lakko, joka sulki kaikki survimot. Kaupungin asukkaat olivat keksineet sen Pinkertonin salapoliisin, joka johti rikkureita niiden työssä Colorado Cityssä. Eräänä päivänä miltei koko asujamisto astui ulos ja meni hänen kortteeriinsa, jossa hänen käskettiin kerätä tavaransa ja poistua kaupungista, koska asukkaat eivät häntä enempää halunneet keskuudessaan. Hänet saatettiin kaupungin laitaan, eikä hän sen koomin palannut.

Survimoiden liikkeenhoitajia tuki Kaivantojen Omistajien Liitto, ja heillä oli sitäpaitsi takanaan se sekasikiöiden joukko, jolla oli nimenä Citizens' Alliance. Näillä joukkokunnilla oli salaisia kokouksia, joissa punottiin juonia, kuinka saada valtion sotaväki näyttämölle.

Missä se vaan oli, tämä Citizens' Alliance oli myrkyllisten salaliittolaisten pesä; johtajana sillä oli tavallisesti pankkiiri, hyvin puettu, pehmeäkämmeninen, valkokauluksinen loisolio. Paatunut peluri, laiska saarnamies, saastainen parittaja ja muita liikeaineksia tavattiin sen jäsenistössä. Tätä joukkiota hoivasi Kaivantojen Omistajien Liitto, samoin kuin se määräsi ja johti valtion sotaväkeäkin, kauntin sheriffejä ja näiden virastojen kautta niin monia apulaissheriffejä kuin se vain halusi. Kaivantokaupunkien poliisit ja konstaapelit säännöllisesti tanssivat kaivosyhtiöiden pillien mukaan. Näyttäisi, että

nämä yhdistetyt voimat olisivat kyllin vankat mihin tahansa lailliseen tarkotukseen; mutta ei, niiden täytyy perustaa Citizens' Alliance ja palkata entisiä kuritushuonelaisia, murhaajia ja pyssymiehiä, sellaisia kuin Bob Meldrum, K. C. Sterling, Frank Varnick, D. C. Scott, Walter Kinley, Willard Runnels ja monia muita yhtä epätoivoisia laadultaan. Näiden murhaajien kanssa kaivantojen liikkeenhoitajat tulivat likeisiksi kumppaneiksi, ja heidän avullaan konnamaisia juonia pantiin käytäntöön. A. E. Carlton, pankkiiri, oli Cripple Creekin Citizens' Alliancen päänä. Pankkiiri oli myöskin päätekijänä San Juanin alueen Alliancessa. Toinen pankkiiri oli johtajana Kansalaisten Suojeluskunnassa Idaho Springsissä — pieni kaivantokämppä Clear Creek-kauntissa, lyhyen matkan päässä Denveristä.

Denverin lehtien kirjeenvaihtajia, ja Alva Swain Pueblo Chieftain-lehdestä, tuli L.K.L:n konttoriin. He keräytyivät pulpettini ympärille, pari tai kolme istui avaran, puolikaarisen ikkunan laudalle, ja minulle tehtiin useita kysymyksiä Colorado Cityn lakon johdosta. Minä puhuin heille yksityiskohtaisesti, ja he julkaisivat haastattelun.

"Lakko aiheutui siitä, että Colorado Cityn survimoiden liikkeenhoitajat kieltäytyivät neuvottelemasta union kanssa tai tunnustamasta sitä. Miehiämme erotettiin syystä, että he kuuluivat unioon, ja niin heille liikkeenhoitajat ilmottivat. Me pyysimme omistajia ottamaan nämä miehet takaisin ja harkitsemaan esittämäämme palkkataksaa. He eivät halunneet tehdä kumpaakaan. Me vaadimme samoja perustuslaillisia oikeuksia järjestäytyä kuin omistajatkin, ja me vaadimme palkkoja, joilla miehemme voivat muuttaa taloihin eikä ylläpitää perheitään teltoissa. Purevan kylmillä ilmoilla monien miesten vaimot ja lapset olivat yhteen läjätyt teltoissa, koska saatu palkka ei riittänyt huoneen vuokraamiseen ja muiden elintarpeiden hankkimiseen. Taksa, jota me vaadimme, oli alhaisempi kuin milläään muulla survimo- tai kaivantokämpällä Coloradossa. Alin palkka on dollari kahdeksankymmentä senttiä päivältä, josta vähennetään yhden prosentin alennus ja viisi senttiä pidätetään pakolliseen vakuutukseen. Me vastustamme pakollista vakuutusta. Maksumääräyksiä ei kirjoteta miehille maksettavaksi, vaan kauppiaille, joiden kanssa miehet tekevät kauppaa."

Kun survimoiden omistajat ja Kaivantojen omistajien Liiton edustajat käsittivät, että lakkolaiset olivat aseman herroina, yhtiöt maalasivat tilanteesta kuvernöörille kuvan, jolla valtion sotaväki oikeutettaisiin särkemään lakko. Kuvernööri, kirjeessään lainlaatijakunnalle, ja vannottuaan virkavalansa, oli innokas vakuutteluissaan, että hän tulisi ylläpitämään la-

kia ja järjestystä. Sellaiset sanat, tullen valtion korkeimmalta toimeenpanevalta virkamieheltä, viisaasti tulkitsivat kapitalisteja ja survimoiden omistajia, jotka tiesivät, että kuvernööri ei koskaan lähettäisi valtion sotaväkeä estämään heitä teettämästä miehillä työtä nälkäpalkoilla.

Kolmantena päivänä maaliskuuta puolen päivän aikaan kuvernööri, joka vain muutamaa kuukautta aikaisemmin oli elänyt koronkiskonnalla, antoi määräyksen, joka tyydytti survimoiden liikkeenhoitajia. Moyer ja minä hetikohta laadimme seuraavan julistuksen unioille ja kaikille työläisille Coloradossa:

Coloradon valtion korkein toimeenpaneva virkamies on määrännyt sotaväkeä Colorado Cityyn. Tämän mahtavan valtion kuvernööri, annettuaan usean tunnin vastaanoton liikkeenhoitaja McNeilille ja Kaivantojen Omistajien Liiton edustajille, miehille, joilla on rahallisia etuja työn halventamisesta ja orjuuttamisesta, lähettää valtion aseistetun voiman avuksi armottomille yhtiöille, jotka vaativat lihanaulansa miesten luista ja lihaksista, miesten, jotka ovat tätä tyrannimaista ahneutta sietäneet kunnes kärsivällisyys on lakannut olemasta hyve.

Liikkeenhoitaja McNeil toimi sheriffien apulaisena ojentaessaan kuvernöörille seuraavan kirjeen:

"Täten saan jättää teille kirjelmän Portland Kultakaivantoyhtiöltä, jolla on erittelylaitos Colorado Cityssä, kuin myöskin Yhdysvaltain Erittely- ja Jalostusyhtiöltä, jolta minä olen vastaanottanut suojelusvaatimuksia. (Ei ole sekotettava Telluriden ennen mainittuun kaivantokämppään. — W. D. H.) Huomiooni on saatettu, että miehiä on ankarasti pieksetty ja on olemassa vakava vaara omaisuuden hävittämisestä. Sen johdosta minä huomautan teille, että löytyy väkivaltainen joukko ja aseistettuja miehiä, jotka kiertelevät tällä alueella, josta on vaara, että ne saattavat tehdä rikoksia."

Sheriffin kirjeestä ei ilmene, että hän olisi toimittanut henkilökohtaista tiedustelua Colorado Cityssä vallitsevasta tilanteesta. Yhtiöiden El Paso-kauntin sheriffille lähettämät kirjeet saattoivat mainitun sheriffin antamaan liikkeenhoitaja McNeilille, joka on yksi yhtiöiden jäsenistä, määräyksen kuvernööri Peabodylle, ja tämän kirjeen perusteella on valtion aseistettu voima asetettu yhtiöiden käskettäväksi, käytettäväksi työväen pelottamiseen, niin että se lankeaisi polvilleen ja mykkänä alistuisi sortajien tahtoon. Ei sanaakaan tullut Colorado Cityn kansalaisilta, että siellä olisi vallalla joukkokapina. Ehdottomasti nojautuen ainoastaan yhtiöiden vahvistamattomiin esityksiin ja sheriffin kirjeeseen, sheriffin, jonka omasta kirjeestä huomaa, että hän on laiminlönyt tehdä henkilökohtaista tiedustelua, tämän suuren valtion kuvernööri mielisuosiolla antautuu yhtiöiden herrojen välikappaleeksi ja asettaa Coloradon valtion sotakoneiston yhtiöiden käsiin.

Kuvernööri kuunteli McNeilin, yhtiöiden edustajan, kertomusta huomaavaisesti. Miksi hän ei kutsunut työväen edustajia ja kuunnellut heidän todistuksiaan Colorado Cityssä vallitsevasta tilanteesta? Onko jutulla vain yksi puoli silloin kun yhtiön etuja on palveltava ja työläiset nöyryytettävä?

Lännen Kaivantomiesten Liitto toimeenpanevien virkailijainsa kautta täten vetoaa Coloradon työläisjoukkoihin, tuomitsemaan tämän kuvernöörin anteeksiantamattoman häväistyksen, osottamalla tulvan vastalauseita nykyiselle lainlaatijakunnalle. Toiminnan hetki työväen puolelta on nyt käsillä, ja tuottavan luokan äänen täytyy kuulua ukkosen-

jyrinänä senaatin lainlaadintakamareissa, leimaten tämän kuvernöörin häpeämättömän vallankäytön kirouksilla ja suuttumisen huudahtuksilla.

Charles Moyer, L.K.L:n esimies.
Wm. D. Haywood, sihteeri-rahastonhoitaja.

Suuttuminen oli yleinen Colorado Cityssä, kun kansalaiset saivat tietää, että kuvernööri oli määrännyt valtion sotaväkeä heidän kaupunkiinsa. Siitä suuttuneita eivät olleet ainoastaan survimo- ja sulimotyöläiset mutta muutkin ja vielä arvaamattomalta taholta. Kaupungin majuri ja valtuusto pitivät kokouksen ja sähköttivät seuraavan vastalauseen kuvernöörille:

Kuvernööri Peabody: Me käsitämme että sotaväkeä on määrätty kaupunkiimme, mitä varten, emme tiedä, koska täällä ei ole minkäänlaista häiriötä. Ei ole ollut mitään häiriötä, paitsi sanasotaa silloin tällöin sen jälkeen kun lakko alkoi, ja me kunnioittaen lausumme vastalauseemme sen johdosta, että armeija asetetaan keskuuteemme. Liikemiesten edustajisto käy luonanne huomenna, jättäen teille muodollisen vastalauseen kaupunkimme kansalaisten puolesta.

Yli kuusisataa Colorado Cityn kansalaista allekirjotti anomuksen kuvernöörille, että sotaväki kutsuttaisiin pois. Kuvernöörin vastaus oli:

Minä en kutsu pois jalkaväkeä ennenkuin riita on sovittu. Tätä hallintoa ei johda mitkään akitaattorit. Jos mies haluaa tehdä työtä, hänellä on siihen täysi oikeus, ja jalkaväki on siellä sitä varten, että jokaisen oikeuksia suojellaan.

Maaliskuun kymmenentenä päivänä minä lausuin kantani Denverin lehdissä kuten seuraa:

Rikotaan henkilön vapauksia ja puheoikeutta. Lakkolaisten lakkovahteja vangitaan yleisillä alueilla ilman että he yrittäisivätkään tunkeutua yhtiön maille. Heidän ei sallita puhua miehille survimoilla, vaikka heidän tarkotuksensa on rauhallinen, koettaa järkevillä syillä saada miehet lakkaamaan työnteosta. Niin monet unioon kuulumattomat miehet ovat survimoilta lähteneet, että yhtiö on menettänyt kaiken malttinsa.

Tilanne on nyt tällainen: valtion kaivosmiehet eivät aio alistua sellaisen sorron alle. Ne ovat lain ja järjestyksen harrastajia, eivätkä tule enään sallimaan lakia rikkovan edes valtion korkeimman virkamiehenkään. Löytyy vakava vaara, että sorto uletutetaan liian pitkälle, ja varmaa on, että kaivosmiehet ovat nyt mielen tilassa iskeä takaisin. He tulevat säilyttämään vapautensa ja oikeutensa, ja jos tarpeellista on, käymään läpi vaikka vallankumouksen punaisen meren ne säilyttääkseen. Siirtomaalaisilla oli vähemmän syytä kapinoida kuningas Yrjön määräyksiä vastaan kuin Coloradon kaivosmiehillä on vastustaa kuvernööri Peabodyn sortoa.

Lakon jatkuessa lehtien kirjeenvaihtajia tuli L.K.L:n päävirastoon joka päivä ja toisinaan useastikin päivässä. Ne kysyivät luulinko, että Colorado Cityn survimotyöläiset suostuisivat sovittelemaan riidanalaiset kohdat. Sanoin, että luulin heidän tekevän mitä tahansa kohtuuden rajoissa. Maaliskuun

kuudentena päivänä Denver Post lähetti tällaisen sähkösanoman Colorado Cityn survimoiden isännille:

Taivutteko alistamaan yhtiönne ja survimotyöläistenne väliset riidat sovintolautakunnalle, johon molemmat puolet valitsevat jäseniä? Vastatkaa kustannuksellamme. — Denver Post.

Tämä on yksi niistä vastauksista, jonka se sai:

Ei ole mitään riitoja yhtiömme ja survimotyöläistemme välillä. Työläisemme ovat olleet ja ovat täysin tyytyväisiä palkkoihinsa ja kohteluun. Meidän maksamamme palkat ovat suuremmat ja työpäivä lyhempi kuin kanssamme kilpailevissa, malmia erittelevissä laitoksissa. Työläisemme eivät pyydä sovittelua. Laitoksemme on työläisiä täynnä, ja kaikki, mitä laitos ja työläisemme vaativat, on suojelusta väkivaltaa vastaan ulkopuolisilta, jotka eivät meillä ole työssä. Olisi mieleemme, jos edustajanne vierailisi laitoksessamme ja tekisi täyden tutkimuksen.

Samassa numerossa, jossa nämä sähkösanomat julkaistiin, oli leimuava toimituskirjotus, jonka minä lainaan kokonaisuudessaan, koska se esittää syyn kaikkiin rettelöihin, joita puhkesi ja kehittyi ympäri Coloradon tähän aikaan.

C. E. MacNeil, nouse seisomaan!

Eikö tätä sinun sähkösanomaasi hyväksynyt toiset kaivantojen isännät? Onko se totta, että se on valekyhäelmä?

Eikö se ole silkkaa petosta alusta loppuun?

Eikö se ole huolellisesti kokoonkyhätty sähkösanoma, jonka tarkotuksena on johtaa Coloradon asukkaat harhaan?

Eikö sen tarkotuksena ole saada ihmiset uskomaan, että survimoiden isäntiä vastaan on tehty enempi syntiä kuin nämä isännät itse ovat syntiä tehneet?

Etkö nyt naura omalle viekkaudellesi ja mairittele itseäsi, että olet tehnyt mestarileikkauksen ja narrannut ihmiset?

Vastauksesi kuhunkin kysymykseen, jos haluat olla rehellinen, täytyy olla: "Kyllä."

Lue oma sähkösanomasi, Mr. MacNeil.

"Ei ole mitään riitoja yhtiömme ja survimotyöläistemme välillä."

Eikö ole totta, että työläisesi ovat lakossa?

Vastauksesi tulee olla: "On."

"Työläisemme ovat olleet ja ovat täysin tyytyväisiä palkkoihinsa ja kohteluun."

Eikö ole totta, että palkkasi ovat niin alhaiset, että miesten on täytynyt olla enempi kuin puolet ajasta nälissään?

Eikö ole totuus, että työläisesi olivat pakotetut maksamaan vakuutuksen ja lääkitysveron ja tekemään ostoksensa kaupoistasi?

Eikö ole totuus, että monien työläistesi täytyi asua teltoissa, koska et maksanut heille kylliksi, että he olisivat voineet asua taloissa?

Kuhunkin näihin kysymykseen vastauksesi tulee olla: "On."

Sinä sanot: "Meidän maksamamme palkat ovat suuremmat ja työpäivä lyhempi kuin kanssamme kilpailevissa, malmia erittelevissä laitoksissa."

Tottahan tiedät, että se on julkea vale?

Eikö ole totuus, että Woods Investment Yhtiö maksaa korkeampaa palkkaa lyhemmästä työpäivästä kuin sinä?

Vastaus: "On."

Sinä sanot: "Työläisemme eivät pyydä sovittelua."

Eikö ole totuus, että ne ovat tarjoutuneet neuvottelemaan, mutta sinä olet kieltäytynyt?

Eikö ole totuus, että sinä sanot: "Ei ole mitään neuvoteltavaa", — näille miehille?

Eikö ole totuus, että sinä koetat murskata union?

Eikö ole totuus, että sinä olet kieltänyt, ja kiellät, miesten oikeuden järjestäytyä?

Etkö sinä tiedä, että tämän oikeuden takaa Yhdysvaltain perustuslaki, joka myöntää joka ihmiselle oikeuden vapauteen ja onnen hankintaan?

Tiedätkö sinä, että sinä koetat anastaa näiltä miehiltä heidän vapautensa ja onnensa, polkemalla heidät alas maaorjien tasolle?

Sinun täytyy vastata "kyllä" kaikkiin näihin kysymyksiin, taikka laskea emävale.

Sinä sanot: "Laitoksemme on työläisiä täynnä, ja kaikki, mitä laitos ja työläisemme vaativat, on suojelusta väkivaltaa vastaan ulkopuolisilta, jotka eivät meillä ole työssä."

Tiedätkö sinä, että valeita kihisee tuon lauseen jokaisessa sanassa?

Vaikka olet tuon lauseen kuinka viekkaasti sommitellut, etkö sinä tiedä, että sillä ei narrata Coloradon asukkaita?

Eikö ole totuus, että laitoksesi käy vajaalla työvoimalla?

Eikö ole totuus, että mitään väkivaltaa ei ole tehty?

Eikö ole totuus, että sinä kutsutit jalkaväen miesten kauhuksi, miesten, jotka eivät sinulta muuta pyytäneet kuin kyllin palkkaa työstänsä elääkseen ihmisiksi?

Eikö ole totuus, että Colorado Springsin ja Colorado Cityn kansalaiset ovat satalukuisina allekirjoittaneet anomuksia kuvernööri Peabodylle, julistaen, että mitään väkivaltaa ei ole ollut olemassa?

Tiedätkö sinä, että tämä jalkaväki maksaa Coloradon valtiolle $2,000 päivässä ja että sillä ei ole ehdottomasti mitään tekemistä Colorado Cityssä?

Eikö ole totuus, että sinulla on jalkaväkeä siellä vain siksi, että se ärsyttäisi väkivaltaan?

Sinun tulee vastata: "On."

Eikö ole totuus, että sinun yhtiölläsi on kaksitoista miljoonaa dollaria vesitettyä osakepääomaa ja että se jakaa voitto-osinkoja nälkäänkuolemispalkoilla?

Vastaus: "On".

Etkö sinä tiedä, että sinun täytyy vastata, "kyllä" näihin kysymyksiin?

Tämä on, mitä Lännen Kaivantomiesten Liitto edustaa:

"Hankkia korvausta, joka täysin vastaa työmme vaaroja, ja oikeuden käyttää ansioitamme, vapaina kenenkään ihmisen määräämisvallasta."

Hyväksytkö sinä sen, mitä itseesi henkilökohtaisesti tulee?

Vastaa: "Kyllä."

Onko mitään syytä, minkävuoksi jokainen ihminen ei voisi sitä hyväksyä?

Sinun täytyy vastata: "Ei ole."

Tässä on toinen pykälä, jota kaivosmiehet vaativat:

"Perustaa niin pikaisesti kuin mahdollista ja siten, että se olisi pysyväinen, oikeutemme vastaanottaa suoritetusta työstä palkka laillisessa rahassa ja vapauttaa itsemme puolueellisesta ja kohtuuttomasta järjestelmästä, kuluttaa ansiomme missä ja kuinka työnantajamme tai heidän asiamiehensä tai virkailijansa voivat määrätä."

Eikö se ole oikein?

Suostutko sinä, että kukaan määräisi sinulle kuinka ja missä sinun tulee kuluttaa palkkasi?

Tässä on taasen toinen pykälä, jota kaivosmiehet vaativat:

"Käyttää kaikkia kunniallisia keinoja ystävällisten suhteiden aikaansaamiseksi ja kehittämiseksi itsemme ja työnantajiemme välillä, ja koettaa sovittelulla ja neuvottelulla ja muilla rauhallisilla keinoilla ratkaista erimielisyydet, joita voi välillemme nousta, ja siten koettaa tehdä lakot ja työtaistelut tarpeettomiksi."

Eikö tämä osota, että työläisesi ovat valmiit neuvotteluun?

Eikö se ole kunniallinen ja tasapuolinen kanta, jonka ihmiset voivat ottaa?

Sinun täytyy vastata: "On."

Mr MacNeil, nouse seisomaan...

Sellaista toimituskirjotusta ei voisi ilmestyä Amerikassa nykypäivinä. Siihen aikaan lehdistö oli suhteellisesti vapaa ja sekä pankkiirien että teollisuuskapitalistien oikuista riippumaton, vaikka ilmottajilla oli määräävä vaikutusvalta kaikkiin lehtiin. Coloradon lehdet olivat suurelta osalta riippuvaiset kaivosmiehistä levityksestään. Kaksikymmentäviisi vuotta sitte suuredut eivät olleet, sodassaan työläisiä vastaan, vielä muodostaneet yhteistä rintamaansa täydellisyyteen saakka, ja silloin tällöin vastalauseen ääni voitiin kuulla siellä ja täällä aukosta rautarenkaassa. Tämä kaikki on muuttunut kun imperialismi alkoi pyrkiä oikeuksiinsa Amerikassa. Juuri ennen maailmansotaa, esimerkiksi, satakaksikymmentäviisi huomattavinta lehteä yli maan oli ostettu varustuneisuus-kiihotukselle.

Kuvernööri ei voinut kauemmin ylläpitää verukettaan, että ei mitään sovittelua. Yleisen mielipiteen painostus tuli niin raskaaksi, että hänen täytyi käyttää virkaansa tuodakseen riitapuolet neuvotteluun. Kuvernööri kutsui survimoiden isännät ja L.K.L:n edustajat kokoukseen konttoriinsa maaliskuun neljäntenätoista päivänä. L.K.L:toa edustivat esimies Moyer ja minä, sekä John Murphy. Ilmapiiri oli raskas vastahakoisuudesta. Siellä ei ollut miestä, joka ei olisi ollut katkerasti L.K.L:toa vastaan. McNeil oli terhakka, pieni mies, kapitalistiluokan tyypillinen edustaja, mies, joka ei koskaan eläessään ollut puhunut työläiselle, paitsi määräyksiä antaakseen. Hänellä oli sellainen naama ikäänkuin hän olisi kiskottu hiuksista kokoukseen, jota hän vastusti ennenkuin se alkoikaan. Fullerton Telluriden survimosta oli samaa lajia, mutta nuorempi ja taipuvampi. Peck oli mies, jolla oli jotakin kokemusta, ja hän teki minuun vaikutuksen, ikäänkuin hän jolloinkin olisi ollut työläinen; hänen kanssaan meillä oli vähän vaikeuksia päästä sovintoon. Neuvottelu kesti kello kahdesta lauantai-iltapäivällä kello kolmeen sunnuntaiaamuna, jona aikana me olimme päässeet ehtoihin Peckin ja Fullertonin kanssa. He suostuivat kahdeksantunnin päivään, olemaan vainoamatta unionmiehiä, ottamaan takaisin lakkolaiset ja kokoontumaan

union edustajien kanssa neuvotteluun palkkataksasta. MacNeil omaksui vastahakoisen suhtautumisen, riistäytyen neuvottelusta Portlandin ja Telluriden isäntien kanssa, mutta kuvernöörin kehotuksesta hän suostui kohtaamaan meitä seuraavana päivänä. Me tapasimme MacNeilin sovittuun aikaan, mutta hän kieltäytyi sanomasta, että hän ottaisi lakkolaisia takaisin, taikka että hän saapuisi neuvotteluun union edustajien kanssa palkoista, taikka että hän tulisi noudattamaan kahdeksantunnin lakia. Kuusi miestä olivat päässeet yksimielisyyteen. Kuvernööri oli meille sanonut, että hän määräisi sotaväen pois heti. Yksi viheliäinen itsevaltias pystyi nujertamaan yrityksemme ja hänen härkäpäisyytensä oli syypää lakkoon, joka seurasi. Hän varmaankaan ei voinut kestää painostusta yksinään. Mikä mahtava voima takanaan sysäsi häntä eteenpäin? Yhtiötkö? Kirkkoko? Citizens' Alliance'ko? Hänen oli täytynyt tulla neuvotteluun varmoilla evästyksillä.

Maaliskuun seitsemäntenätoista päivänäkään ei sotaväkeä vielä oltu kutsuttu pois. Me julkaisimme selostuksen yrityksistämme neuvotella unioille ja sanomalehdille.

Cripple Creekin alueen Unio Numero 1 oli ollut lähimmässä yhteydessä Colorado Cityn lakon kanssa ja tiesi kaikista yrityksistä, mitä tehtiin Denverissä MacNeilin suhteen ja sopimuksista, joita oli tehty Telluriden ja Portlandin survimoiden kanssa. Moyer oli ollut Cripple Creekissä, Piiri-Union Numero 1:en neuvottelussa, jossa oli päätetty kutsua lakkoon kaikki miehet, jotka työskentelivät sellaisissa kaivannoissa, jotka varustivat metallikiveä Standard-survimolle. Tätä päätöstä ei pantu voimaan ennen kello neljää maaliskuun seitsemännentoista päivän iltapäivällä, sillä eräs liikemiesten komitea halusi aikaa puhua MacNeilille ja koettaa taivuttaa häntä hyväksymään sovinnon ehdot. Liikemiehet epäonnistuivat, ja Piiri-Union Numero 1:sen ultimaatumi astui voimaan. Samana päivänä kuvernööri kutsui jalkaväen pois Colorado Citystä.

Kuvernööri Peabody toimitti lähetystön liikkeenhoitaja MacNeilin luo Colorado Cityyn, ja tälle lähetystölle MacNeil lupasi noudattaa kahdeksantunnin lakia ja sovitella palkat muiden survimoiden palkkataksojen mukaisiksi. Vaikka tämä ei ollutkaan sellainen ratkaisu, jota olimme vaatineet, Piiri Numero 1 päätti julistaa aselevon toukokuun kahdeksanteentoista päivään, siten antaen MacNeilille tilaisuuden noudattaa kuvernöörin lähetykselle tekemänsä sopimuksen ehtoja. Kun uutinen tästä aselevosta levisi Cripple Creekin alueen yleisölle, ilo oli yleinen, ja kaivannot alkoivat murtaa malmia Yhdysvaltain Erittely- ja Jalostusyhtiölle.

Mutta MacNeil näytti unohtaneen, että hän oli tehnyt mi-

tään lupauksia lähetystölle. Alin palkka ulkotyöstä oli kaksi dollaria, ja sisätyöstä kaksi ja kuusikymmentäviisi Telluriden ja Portlandin survimoilla, mutta MacNeil maksoi edelleenkin vain yksi ja seitsemänkymmentäviisi päivältä. Piiri-Unio Numero 1 otti asian uudelleen esille MacNeilin kanssa. Se lähetti komiteoita ja piti neuvotteluja, koettaen taivuttaa häntä maksamaan samoja palkkoja kuin toisetkin survimot. MacNeil myönsi, että dollari seitsemänkymmentäviisi päivältä ei ollut riittävä kenellekään elättämään perhettään, mutta hän ehdottomasti kieltytyi myöntymästä union vaatimukseen.

Colorado Cityn Survimo- ja Sulimotyöläisten Unio oli osa Cripple Creekin Piiri-Uniosta Numero 1. Piiri-union kaivosmiehet näkivät tarpeelliseksi auttaa survimotyöläisiä, joiden taistelu oli myöskin heidän taisteluaan ja niinpä julkaistiin seuraava kutsu:

Kaikkia Lännen Kaivantomiesten Liiton kaivosmiehiä ja muita työläisiä kaivoksissa tai niiden ulkopuolella Cripple Creekin alueella täten kehotetaan olemaan menemättä työhön maanantai-aamuna, elokuun kymmenentenä päivänä, 1903, paitsi sellaisilla kaivannoilla, jotka lähettävät malmia Economic-survimoon, Dorcas-survimoon Florencessa, ja alueen kyaniittimyllyihin.

Jo kahdentenatoista päivänä, niin nopeasti kuin komitea ehti antaa määräyksiä, kaivannot seisoivat.

Neljäntenätoista päivänä Kaivantojen Omistajien Liitto julkaisi seuraavan selityksen:

Lännen Kaivantomiesten Liiton toimeenpanevat virkailijat ovat kutsuneet yleisen lakon Cripple Creekin alueen kaivannoilla. Kun tämä lakko julistettiin, ja itseasiassa aina vuoden 1894 työrettelöiden sopimuksesta saakka, mitä täydellinen sopusointu ja hyvätahto ovat vallinneet alueen työnantajien ja työssäkäypien välillä. Palkat ja työtunnit ovat olleet tyydyttävät ja union taksojen mukaiset, ja yleiset työsuhteet ovat olleet täysin sellaiset kuin voidaan toivoa.

Tästä huolimatta Lännen Kaivantomiesten Liiton johtajat ovat nähneet hyväksi pakottaa työt pysähdyksiin tällä alueella, ei siksi että heillä itsellään olisi mitään valittamista Cripple Creekin kaivostenkäyttäjiä vastaan, mutta syistä, jotka ovat kokonaan meidän määräämisvaltamme ulkopuolella. Ei löydy summamutikaisempaa ja epäoikeutetumpaa toimenpidettä tahraamaan järjestyneiden työläisten aikakirjoja kuin tämä, ja me tuomitsemme sen sekä työnantajien että työläisten häpäsemiseksi.

Se seikka, että ei löydy mitään tyytymättömyyden syytä oikaistavana eikä epätyydyttäviä suhteita korjattavana, jättää kaivantojen käyttäjille ainoastaan yhden vaihtoehdon, ja sen vaihtoehdon ne aikovat pelotta ottaa käytäntöön. Niin nopeasti kuin miehiä voidaan hankkia, aletaan kaivostyöt uudelleen, entisten ehtojen alaisina, ollen etutila entisillä työläisillä ja kaikkia miehiä, jotka etsivät työtä, tullaan suojelemaan viimeiseen asteeseen saakka.

Tässä yrityksessä palauttaa ne onnelliset tilanteet, jotka ovat niin kauan vallinneet, me laskemme luottamuksemme entisiin työläisiimme, jotka eivät hyväksy menetelmää, ja joiden myötävaikutusta ja kannatusta

me pyydämme, samoin kuin alueen liikemiestenkin, jotka samaten ovat joutuneet kanssamme kärsimään.

Töiden jälleen avautuessa etutila annetaan entisille työläisille, niinkuin jo mainittiin, ja niiden jotka haluavat päästä entisiin paikkoihinsa, pyydetään ilmottamaan nimensä asianomaisille kaivannoille mahdollisimman pian.

Tämän kirjotuksen oli allekirjottanut noin kolmekymmentä kaivanto-omaisuuksien liikkeenhoitajaa, ja myöskin C. C. Hamlin, ja A. E. Carlston, pankkiiri, josta myöhemmin tuli Citizens' Alliancen puheenjohtaja.

Viisi päivää lakon julistamisen jälkeen kaivosmiehillä oli kenttäjuhla Pinnacle puistossa. John C. Sullivan, Coloradon Valtion Työväen Liiton esimies, entinen Cripple Creekin kaivosmies, oli yksi puhujista. Moyer, Copley, Davis ja muutkin puhuivat. Kaivosmiehissä ja heidän perheissään, jotka olivat puistoon keräytyneet, oli runsaalla mitalla innostusta ja päättäväisyyttä. Kun minut esitettiin puhumaan, minä tein hieman pilaa Kaivantojen Omistajien Liitosta, Citizens' Alliancesta ja Pinkertonin salapoliiseista, joista joitakin oli paikalla ja joita minä syytin syypäiksi lakkoon.

Minä kerroin kaivosmiehille:

Kaivantojen omistajat ovat sanoneet, että he valmistaisivat El Pason tunnelin omin nokkinsa. Minä tiedän, että monet teistä täällä tahtoisitte lainata heille kuluneet työpöksynne!

Tämä herätti iloista naurua miehissä, jotka tiesivät millaista oli tehdä työtä maanalla. Jatkoin:

Minä kiellän sen selostuksen, jonka kaivantojen omistajat ovat allekirjottaneet, jossa he vakuuttavat, että tämän alueen lakon ovat pakottaneet L.K.L:n johtajat. Tämä lakko on tämän alueen jäsenten tekemä. Se on L.K.L:n lakko niitä epäinhimillisiä elinsuhteita vastaan, joiden alaisina survimotyöläiset, jotka puhdistavat kaivamaanne malmia, ovat pakotetut työskentelemään. Meidän veljemme, Colorado Cityn survimotyöläiset, ovat käyttäneet jokaisen mahdollisen keinon taivuttaakseen MacNeilin sopimukseen, tai edes noudattamaan omia lupauksiaan, joita hän teki kuvernööri Peabodyn lähetystölle...

Minä heitän haasteen kaivantojen omistajille, kun he sanovat asioiden tällä alueella olleen sellaisia kuin niitä on vaadittu sitte vuoden 1894. Tämän kumoaa jatkuva ja katkera L.K.L:n jäsenten vainoaminen, johon syypäiksi ovat itsensä tehneet El Paso, Strong, Ajax, Gold-King ja muutamat muut kaivannot. Sellainen menetelmä ei viittaa sopusointuun ja hyvään tahtoon.

Coloradon lait ovat kyllin hyviä unionmiehille, mutta ne eivät ole kyllin hyviä osakeyhtiöille, sillä nämä eivät kuluttaisi suuria summia lahjoakseen jokaista lainlaatijakuntaa, mitä valitaan...

Kautta lännen löytyy monta kaivantokämppää, joissa jokainen mies, työskentelipä hän kaivannossa sisällä tai ulkona maanpinnalla, on unionmies. Miksi ei samallainen tilanne voisi vallita täällä?

Lännen Kaivantomiesten Liitto syntyi kaivantojen omistajien sorrosta, mutta se on syntynyt sen sorron alaisena. Tämä järjestö on teidän elämänne, teidän turvanne, ja tässä taistelussa meidän täytyy seistä sen mukana loppuun saakka.

Kun juhla oli ohi, minulla oli tilaisuus puhua eri unioiden sihteereille. Minä pyysin heitä lähettämään valokuvia ja selostuksia kaikista "heikoista sisarista", jotka särkivät rivit. Minulla oli aate kiertokirjeestä, jonka ajattelin karaisevan heitä taisteluun.

Me olimme kulkeneet ohi yhden sotalain kuristuksen, kahdeksantunnin taistelussamme. Siitä oli johtunut osittainen voitto Colorado Cityn työläisille. Vuoden 1903 konventsioni oli täydellisesti yhtämieltä tapahtuneesta edistyksestä. Vuoden toimintaan luotiin silmäys, kirjat tarkastettiin, suunnitelmia tehtiin järjestön lujittamiseksi, joka oli kasvanut 12,500:sta jäsenestä, siitä ajasta, jolloin minut valittiin sihteeri-rahastonhoitajaksi, yli kaksinkertaiseksi vuonna 1903. Meille oli keräytynyt joitakin varoja. Edustajat näyttivät luottavaisilta, että jäsenet tulisivat suorittamaan kaikki ylimääräiset verotukset, jos sellaisia tulisi tarve asettaa.

Taistelu, jota me olimme niin kovasti koettaneet välttää, mutta jota varten me olimme tehneet joitakin varustuksia, oli alkanut.

LUKU VIII

Cripple Creek

Jälkipuolella heinäkuuta muuan ilmanpuristaja Sun-and-Moon-kaivannolla Idaho Springsissä oli räjähdytetty ilmaan. Hävityksestä kohta syytettiin Lännen Kaivantomiesten Liittoa. Muutamia iltoja myöhemmin kahdeksantoista kaivosmiehen kotiin tunkeutui sheriffi apulaisineen. Miehet vietiin vankilaan heidän perheidensä kyynelistä ja rukouksista huolimatta. Heitä ei muodollisesti vangittu, kun sheriffillä ei ollut vangitsemismääräyksiä. Hän ei tehnyt ketään heitä vastaan edes syytöstä, mutta seuraavana päivänä hän päästi heidät Citizens' Protective League'n — Kansalaisten Suojeluskunnan — roskajoukon käsiin, joka heitä kohteli karkeasti ja saatti ulos kaupungista.

Tämä oli aselevon aikana, ennen toista lakkoa Cripple Creekissä, ja samaan aikaan jolloin Denverin sulimotyöläisten lakko vaati osan huomiostamme. Miesten lähetystö saapui kohta suoraa pääkortteeriin Denveriin, samaan aikaan kun toiset seurasivat karkottajajoukkonsa perästä takaisin Idaho Springsiin. Keskustelin tapauksesta miesten kanssa pitemmälti ja hankin John Murphyn neuvon puhelimella. Me päätimme, että parasta, mitä voitiin tehdä, oli vedota kuvernööriin. Lähetystö suuntasi kulkunsa hallitusrakennukselle, ja

Murphy tuli konttoriin tapaamaan minua. Hän sanoi tullessaan, että hän ei odottanut suosiollisia tuloksia kuvernöörin luona käynnistä, ja että hänen mielipiteensä mukaan meidän tulisi heti vedota Clear Creekin kauntin tuomari Owersiin, jolla oli virastonsa Denverissä, ja saada hänet myöntämään estetuomio Idaho Springsin Kansalaisten Suojeluskunnan jäseniä vastaan.

Tapahtuikin niin, että kuvernööri Peabody sanoi lähetystölle ei voivansa tehdä mitään asiassa, että sen tulisi vedota oikeuteen. Sen me viivyttelemättä teimmekin. Tuomari Owers myönsi estetuomion, jonka hän teki vakituiseksi. Kun kaivosmiehet jättivät kannekirjelmiä Suojeluskunnan jäsenten rikollisesta käyttäytymisestä, niin tuomari Owers haastoi pankkiirit, pelurit, parittajat, saarnamiehet ja loput oikeuteensa ja luki heille läksyn, jonkalaista he eivät olleet kuulleet koskaan ennen.

Myöhemmin kuvernööri Peabody antoi sanomalehdille haastattelun, jossa hän solvasi tuomari Owersia. Muutamia päiviä myöhemmin — samana päivänä, jolloin Cripple Creekin lakko julistettiin, muistaakseni — tuomari Owers soitti minulle puhelimella, sanoen:

"Haywood, milloin teille vain sopisi, haluaisin jutella kanssanne eräästä joksikin tärkeästä asiasta."

Sanoin, että saapuisin hänen konttoriinsa heti. Kun sinne pääsin, oli tuomari ojentautunut pitkälle juurisohvalle. Hän näytti väsyneeltä ja rasittuneelta, huonossa terveydessä, mutta hänen silmissään oli innostava katse.

"Vetäkää tuoli itsellenne", hän sanoi. Kun olin istuutunut, hän jatkoi: "Olen varustellut kirjottaa kirjeen vastaukseksi kuvernööri Peabodylle, ja haluaisin teidän kuulevan minun sitä sanelevan. Te voitte ehkä antaa minulle joitakin hyviä johteita."

Hän kutsui kirjurinsa, ja tämäntästäkin silmäillen joitakin muistiinpanojansa, hän saneli tämän avoimen kirjeen, joka ilmestyi *Rocky Mountain News*'issa:

Hänen ylhäisyydelleen, Kunnianarvoisalle James H. Peabodylle, Coloradon kuvernöörille; Hyvä Herra:—

News'in lauantain numerossa, elokuun viidentenätoista päivänä, 1903, teidät mainitaan, haastattelussanne työväen levottomuuksista Cripple Creekissä, puhuneen seuraavasti:

"Minä en kuitenkaan odota mitään levottomuuksia enempää täällä kuin Cripple Creekissäkään. Kaivosmiehet alkavat ymmärtää, että he eivät voi rikkoa lakia. He eivät voi murhata ihmisiä, eivätkä he voi hävittää omaisuutta. Ei siinäkään tapauksessa, että heillä on piirituomari Owersin suojelus. Siitä syystä minä en luule, että meidän tarvitsee määrätä sotaväkeä millekään paikalle. Mutta heidän kaikkien täytyy ymmärtää, että järjestys täytyy säilyttää, jos he eivät halua valtion puuttuvan asiaan."

Kun minä ohimennen luin haastattelun, minä hylkäsin sen mielestäni erehdyksenä, sillä otaksumalla, että kukaan ihminen, joka hallitsee tämän valtion kuvernöörin asemaa, ei voi olla niin vailla kaikkea säädyllisyyttä ja oikeutta, että hän antaisi sellaista lausuntoa yhdestä tuomio-osaston jäsenestä...

Haastattelussa te suoraan syytätte valtion kaivosmiehiä joukkona lainrikkomisesta, murhaamisesta ja omaisuuden hävittämisestä, ja minua, piirin tuomarina, heidän suojelemisestaan kussakin ja kaikissa näiden rikosten teoissa.

Lain edessä kaikki ovat syyttömiä kunnes heidät todistetaan syyllisiksi. Minä en ole tietoinen, enkä ole kuullut, että yhtään kaivosmiestä vastaan vielä olisi juttua ollut, puhumattakaan tuomitsemisesta, mistään rikoksesta, joka olisi tekemisessä nykyisten työrettelöiden kanssa tässä valtiossa. Minä en ole kuullut, että mitkään kaivosmiehet, enempää yksilöinä, uniona kuin muutenkaann, olisivat kerskuneet minkään rikoksen tai epäkäyttäytymisen tekemisestä, tai julistaneet olevansa sellaisista vastuunalaisia tai millään tavalla niitä hyväksyvänsä, puhumattakaan, että he olisivat hyväksyneet ja julkaisseet päätöksiä, joissa sellaiset teot hyväksyttäisiin ja niihin yllytettäisiin. Toiselta puolen, on yleisesti tunnettua, että Denverissä, Idaho Springsissä ja muualla läpi koko valtion on eräs järjestö julkisesti ottanut vastuulleen ja ylpeillen siitä kerskunut, hiljattain tapahtuneen joukkoväkivallan ja päällekarkauksen Idaho Springsissä, jonka suhteen te ette ole vielä korottanut ääntänne sitä tuomitaksenne tai lausuaksenne vastalausettanne...

Kun Idaho Springsistä karkotetut miehet vetosivat teihin, saadakseen palata koteihinsa, te olitte nopea apunne kieltämisessä, jonkun velvollisuutenne teknillisen tulkitsemisen nojalla. Monin verukkein te neuvoitte heitä kääntymään oikeuteen apua saadakseen. He pyysivät leipää ja te annoitte heille kiven, siitä huolimatta he seurasivat neuvoanne, ja kun oikeus, johon oli vedottu, palautti heidät perheidensä luo, aikaansaaden kahdessa päivässä mitä te ette rohjennut yrittääkään kahdessa viikossa, te kiiruhdatte luonteenomaisella horjuvaisuudella palvelemaan herrojanne, ilmituoden mielipahanne ja oikeuden toimenpiteen hyväksymättömyytenne, julkisesti solvaten tuomaria, joka oli sen puheenjohtajana ja jolla oli rohkeutta tehdä velvollisuus, jonka tekin tunnustitte, mutta alhaisesti löitte laimin.

Minä pelkään, jos sallimus olisi ollut Coloradolle niin suopea, että se olisi tehnyt minusta kuvernöörin, niin minä olisin kyllin raaka jättääkseni pelostavapisevien sheriffien hätäiset avunpyynnöt sotaväestä huomioon ottamatta joka kerta kun jotakin kanakoppia uhataan hävityksellä, ja vieläkin vaatiakseni kauntien käyttämään valtaansa mieluummin kuin häpäistä valtio määräämällä sotaväkeä, suunnattomilla kustannuksilla kiipeilemään kukkulaa ylös ja sitte kiipeämään jälleen alas. Voisinpa vielä, siveellisen tarmon puutteessa, jos näet olisin kuvernööri, ja puoleeni anomuksilla kääntyisi joukko miehiä, jotka väittävät tulleensa roskajoukon häätämiksi kodeistaan, tuntea velvollisuudekseni, ennakkomenetelmiä uhitellen, käyttää sotaväkeä heidän palauttamisekseen vaimojensa ja lastensa luo, ja saattaakseni voimaan ne oikeudet, jotka perustuslaki ja muut lait takaavat lähimäisilleni. Voisinpa vielä, sellaisessa tapauksessa, olla kyllin kohtelias jättääkseni huomioon ottamatta sen seikan, että karkottava roskajoukko muodostui "meidän parhaista ja huomatuimmista kansalaisistamme"...

Ja lopuksi, rohkenenko toivoa vastausta tähän kirjeeseen sanomalehden kautta niin pian kuin voitte hankkia jonkun sen teille kirjottamaan, ja ettekö samalla hyväntahtoisesti selittäisi tarkemmin, mitä perusteita teidän valituksellanne on minua vastaan?

Kunnioittaen, FRANK W. OWERS.

Minä sanoin tuomarille, että hänen ja meidän välillä oli suuri erotus. Me käytimme vastustajiimme tylsää kirvestä, jotavastoin hän käytti säkenöivää miekkaa. Ainoa avustukseni kirjeeseen oli viimeinen kappale, jossa minä esitin, että kuvernööri hankkisi jonkun kirjottamaan vastauksen puolestaan. Nähtävästi hän ei voinut ketään löytää, koska kirjeeseen ei vastattu.

Kun kirje oli lähetetty, sanoi tuomari:

"Kaivosmiesten Uniolla Leadvillessä on ankara aika käsillä."

"Niin on", myönsin, "ja se aina vain pahenee. Sen jälkeen kun ne ovat perustaneet Citizens' Alliancen, Kaivantojen Omistajien Liiton harjottama ankara vaino tekee uniolle sangen työlääksi päästä eteenpäin. Ja ankarinta se on meidän parhaille jäsenillemme. Te tiedätte, että menettää työpaikkansa on miltei pahin tapaus, mikä heille voi sattua, ja se tavallisesti sattuu ensimäiseksi kaikkein toimivimmille miehille."

"Minä tiedän, että ne ovat koettaneet monta kertaa vaikeuttaa ja saattaa pulaan kaivosmiesten uniota", sanoi tuomari. Hän lisäsi: "Seuraavalla viikolla minä tulen hoitamaan tilapäisesti avoimeksi joutunutta tuomarinvirkaa Leadville-piirissä. Sen piirin tuomari viettää juhlapäivää. Minä neuvoisin, että jos huolellisesti laadittu anomus esitettäisiin, ollessani tuomarin istuimella, estetuomio voitaisiin antaa. John Murphy on sangen tunnontarkka lakimies, puhelkaa hänelle tästä asiasta. Me haluamme, että tämä estetuomio on 'rautaan sidottu, kuparisin nurkin'." Juteltuamme vielä vähän, läksin sieltä ja menin tapaamaan Murphya.

"Tämä on hieman tavatonta", sanoi John, "mutta kyllä laadin anomuksen, ja jos estetuomio myönnetään ja voimaan saatetaan, se antaa kaivosmiehille täyden suojeluksen."

Murphy meni Leadvilleen tuomari Owersin istuessa oikeutta. Tässä on joitakin tuomarin huomautuksia, kun hän myönsi estetuomion:

Anomuksentekijät ovat Cloud Cityn Kaivantomiesten Union Numero 33:n, L.K.L:n, jäseniä. He kaikki työskentelevät kaivantoteollisuudessa, joka on yksi pääteollisuuksista Coloradon valtiossa ja josta suuri osa valtion asukkaiden varallisuudesta saa johtonsa. Anomuksentekijät ovat tärkeä määrääjä kaiken tämän varallisuuden tuottamisessa. Ilman heitä tuotanto heti lakkaisi, ja lyhyessä ajassa nykyisestä asutusta kaivosseudusta muodostuisi huutava erämaa, sillä liikemiesainekset pian seudulta lähtisivät, ellei löytyisi kaivosmiehiä, joita voisi riistää. Anomuksentekijät ovat enimmäkseen kaisvosmiehiä, jotka joka päivä heittävät arpaa kuolemasta. Miesten työ ei ole ainoastaan kilpailua kuoleman kanssa, vaan se on lisäksi epäterveellistä. Unio, jonka he ovat muodostaneet ja jossa he ovat jäseninä, on heidän pääasiallisin turvansa; se on se välikappale, jonka avulla heidän palkkansa ylläpidetään ja työtuntinsa määritellään. Unio hankkii heille lievitystä loukkauksen tai sai-

rauden sattuessa, ja hautausapua heidän perheilleen, kun heitä kuolema kutsuu.

Valtion ja valtakunnan huomatuimpien juristien mielipide on, että työläisillä on oikeus liittyä yhteen keskinäiseksi turvakseen, joka tässä tapauksessa merkitsee, että miehillä jotka työskentelevät Leadvillen kaivannoissa tai kaivantojen ympärillä, on oikeus kuulua Kaivosmiesten Unioon.

Ne asianomaiset, joita vastaan tämä estetuomioanomus kohdistetaan, ovat Leadvillen ja ympäristön kaivantojen omistajia. Monet heistä kuuluvat huomatuimpiin ja mahtavimpiin kansalaisiin tässä yhdyskunnassa. Toiset omistajat ovat poissaolevia osakkeenomistajia. Sellainen estetuomio, kerran myönnettynä, on voimassa kaikkia omistajia vastaan. Jotkut kaivantoyhtiöt — näyttää siltä — ovat registeröineet jäsenyyden (Kaivantojen Omistajien Liitto) asianomaisten liikkeenhoitajiensa ja ylivalvojiensa nimiin. Tämä seikka tullaan merkille panemaan.

Kukaan ei tähän aikaan koeta kieltää, että kaivannot ja omaisuus kuuluvat lain mukaan niiden nykyisille omistajille, vaikka se lupakirja, jonka alaisena Kaivosmiesten Unio toimii, julistaa: "Työ tuottaa kaiken rikkauden; rikkaus kuuluu niille, jotka sen tuottavat." Tällaisen, tai samansuuntaisen yleismääritelmän esitti aikoinaan jo Abraham Lincoln, mutta tähän mielipiteeseen eivät maan lait ja oikeuslaitokset yhdy, ja varmaankaan kaivantojen omistajat eivät ole tälle aatteelle myötätuntoisia. Kaivannot kuuluvat heille ja tässä kieltämättömässä oikeudessa heillä on suojelus tässä ja kaikissa muissa oikeuslaitoksissa. Kaivantojen omistajilla on oikeus muodostaa keskuuteensa kaivantojen omistajien unio, ei niin nimitetty, mutta kuitenkin sitä vastaava. Kaivantojen omistajien uniota voidaan käyttää heidän yhteisen omaisuutensa keskinäiseksi suojelemiseksi. Heillä on oikeus, sen jälkeen kun heidän lailliset velkansa on maksettu, ja heidän työläistensä niukat palkat suoritettu, kaikkeen keräytyneeseen ylijäämään tai ansaitsemattomaan voittoon. Kaivantojen omistajien uniolla, tai sen jäsenillä yksinään tai yhteisesti, ei tulisi olla, eikä ole, mitään edesvastuuta, vanhoista tai loukkautuneista, jotka ovat heidän palveluksessaan...

Tämän anomuksen esimerkit ovat sellaiset, että ne johtavat kuvittelemaan löytyvän mahdollisuuden kaivantomiesten union jäsenten oikeuksien loukkaamiseen. Anomuksentekijäin pyyntöjä vahvistaa suuri luku valallisia todistuksia. Sentakia tämän oikeuden päätös on, että estetuomio myönnetään ja julkaistaan heti. Se täten tehdään pysyväisesti. Rikkomukset sen mitä tahansa kohtaan rangaistaan vuoden vankeudella tai viidensadan dollarin sakolla tai molemmilla.

Tämä Cloud Cityn Kaivantomiesten Uniolle myönnetty estetuomio jyrkästi kielsi Kaivantojen Omistajien Liiton millään tavalla häiritsemästä kaivosmiesten union toimintaa tai erottamasta miehiä järjestöön kuulumisesta. Vaikka piirin vakituinen tuomari ei ollut kovinkaan halukas estetuomiota toteuttamaan tuomari Owersin palattua Denveriin, siitä huolimatta se esti Leadvillen Kaivantojen Omistajien Liiton yhdistämästä voimiaan kaivosmiehiä vastaan muiden piirien omistajien liittojen kanssa.

Muutamia päiviä sen jälkeen kun olin puhutellut tuomari Owersia, menin tapaamaan senaattori Pattersonia Rocky Mountain News'in Welton-kadun konttoriin. Astuessani sisään, oli senaattori pulpettinsa ääressä. Hän pyysi minua is-

tumaan ja kysyi, kuinka asiat luistivat. Kerroin hänelle asemasta Telluridessa, Idaho Springsissä ja Colorado Cityssä, kuin myöskin sulimotyöläisten lakosta Denverissä, ja sanoin että halusin jutella hänen kanssaan eräästä artikkelista, jonka hän oli painattanut ja jossa syytettiin L.K.L:n virkailijoita Cripple Creekin lakon julistamisesta. Selitin hänelle, että Cripple Creekin unioiden jäsenet olivat julistaneet lakon piiriunionsa kautta.

"Oh", sanoi hän, "se on pieni asia, Haywood."

"Mutta, senaattori", vastasin, "se on yksi niistä kysymyksistä, joita Kaivantojen Omistajien Liitto tekee meitä vastaan."

Hän sanoi: "Kaikessa tapauksessa meidän täytyy antaa asia olla sillänsä, tällä kertaa. Te voitte tehdä korjauksen jossakin tulevassa selostuksessanne, jonka julkaisette."

Tämä ei minua lainkaan tyydyttänyt, mutta ei ollut muutakaan tehtävänä. Juuri kun olin lähdössä, sanoi senaattori:

"Missä tämä mies, Moyer, sai melua niin paljon aikaan, että te hänet löysitte?"

Kerroin senaattorille, kuka Moyer oli ja että hän oli osottautunut hyvin eteväksi järjestäjäksi. Mutta hän virkkoi painavasti:

"Hänellä ei ole sellaista miehen sisua ja peräänantamattomuutta, jota vaaditaan sellaisen järjestön toimeenpanevalta virkamieheltä kuin on Lännen Kaivantomiesten Liitto. Minä olen varma, että tulette huomaamaan tämän olevan totta ennenkuin olette hänestä selviytyneet."

Huomautin, että nykyinen tilanne tulisi panemaan koetukselle parhaatkin meistä, ja kiitin senaattoria hänen lehtensä yleisestä ystävällisestä suhtautumisesta.

Cripple Creekin alue oli erään Kalliovuorista haarautuvan vuoren huipuilla. Täällä luonto, suuri taikuri, oli uurtanut porfyyriseinämät ja kuhunkin halkeamaan ja saumaan valanut kultapitoista kvartsia tai kvartsiittia, joka jähmettyi. Monen kaivostuntijan epätoivoksi sama vanha luonnon ihmeittentekijä halkaisi pohjagraniitin ja täytti sen raot ja halkeamat kullalla. Tämä uskomaton rikkaus lepäsi piiloutuneena kautta aikojen, kunnes v. 1889, eräs kullanetsijä, jonka näköalan pilasi hänen aasinsa takapuoli, sattui tylsällä kuokallaan iskemään rikkaaseen malmikerrostumaan. Se oli alku yhdelle maailman suurimmista kultakaivantoleireistä.

Miehet, niinkuin tämäkin köyhä kullanetsijä, ovat löytäneet tämän maailman rikkaudet. Vaeltavat kullanetsijät löysivät Kalgoorlien, Witwatersrandin, Klondiken, Siperian, Afrikan timanttikaivannot, Ballaratin möhkäleen, Ruotsin ja Amerikan rautakaivannot, Chilen ja Perun kuparikaivannot, Mek-

sikon hopeakaivokset. Mutta heidän löytämänsä rikkaus on aina luisunut riistäjien rahakirstuihin.

V. 1903 Cripple Creekin alue tuotti kahdenkymmenenneljän miljoonan dollarin arvosta vuodessa. Pieniä kauppaloita ja kaupunkeja rakennettiin näiden vuorten huipuille, muutamat yläpuolelle metsänrajaa. Rautatiet kiipeilivät kiemurrellen, tunneleita myöten, silloittaen vuoret aina huipuilla löytyviin nostoaukkoihin saakka.

Cripple Creekin ja Victorin minä huomasin olevan siistejä, lujasti rakennettuja kaupunkeja katuineen ja käytävineen, korkeilla savutorneilla siellä täällä merkitty, osottaen että oli kaivantoja keskellä kaupunkia. Kaivantomiesten uniot eri kaupungeissa omistivat omat rakennuksensa, tavallisesti kaksikerroksiset, joista alempi kerros oli vuokrattu jollekin kauppiaalle, ja yläkerrassa oli sali, klubihuone ja kirjasto. Kokoussaleja vuokrattiin useille veljeysseuroille. Cripple Creekin Kaivantomiesten Uniolla oli kahdeksantuhannen niteen kirjasto. Tämän alueen kaivosmiehet, mitä koko joukkoon tulee, olivat niin laajalti lukeneita ja niin korkealla järjentasolle kuin mitä työläisten keskuudessa muuallakaan voitiin löytää. He asuivat näteissä pienissä mökeissä, ja heillä oli sellaisia kukkia pihassa kuin voi kasvaakin kymmenentuhannen jalan korkeudessa yläpuolella merenpinnan. Altmanin kaupunki oli korkeimmalla, yli yhdentoistatuhannen jalan korkeudella.

Kaivosmiehet ja liikemiehet olivat vuosia seurustelleet keskenään, tai kuuluneet samoihin veljeysseuroihin. He olivat enimmäkseen Amerikassa syntyneitä. Mutta lakkoa oli kestänyt ainoastaan kolme päivää, kun kolmantenatoista päivänä elokuuta, 1903, Cripple Creekin alueen kauppiaat Citizens' Alliancen vaikutuksesta, julistivat, että siitä päivästä alkaen he tekisivät liikettä ainoastaan käteispohjalla. Kuten tavallisesti, kaikki kaivosmiehet olivat maksaneet laskunsa kuukauden ensimäisenä päivänä, ja kauppiaat otaksuivat miehillä ei olevan kyllin rahaa kuukauden loppuun saakka.

George Hooten, Anacondan Kaivantomiesten Uniosta, saapui Denveriin ja puheli tilanteesta kanssani. Perunoita tarvittiin alueella kovasti. Valtuutin hänet katselemaan läpi kaupungin, jos hän löytäisi jonkun välityskauppiaan hankkimaan kaksi tai kolme vaunulastia perunoita. Hän löysi kolme vaunulastia Greeleyn perunoita ja tuli takaisin ilmottamaan, mitä ne maksoivat. Annoin hänelle maksumääräyksen summasta, rahtimaksu mukaan laskettuna. Kun perunat saapuivat Anacondaan, ne myytiin kaivosmiehille suoraan vaunuista. Sitte me hankimme joitakin vaunulasteja jauhoja. Koska me ostimme tukkuerissä ja maksoimme käteisen, me saimme alhai-

semmat hinnat ja säästimme kassa-alennukset ja voimme myydä näitä tarpeita lakkolaisille ja heidän ystävilleen alle niiden hintojen, millä he voivat ostaa niitä mistään kaupasta alueella.

Vähäistä myöhemmin Hooten, mukanaan Tom Parfet Cripple Creekistä ja John Harpet Victorista, saapui Denveriin, puhelemaan esityksestäni, jonka olin tehnyt unioille, että avattaisiin kauppoja, jotka jakaisivat lakkoavustusta. Oli ensimäistä kertaa kun tällaista koetettiin Amerikassa. Heidän unionsa olivat nimittäneet nämä kolme miestä kauppojensa liikkeenhoitajiksi, ja aikomuksena oli sijottaa kauppamme omiin rakennuksiimme niin pian kuin ne saisimme vuokralaisista tyhjiksi. Tällaisin sopimuksin nämä kolme miestä menivät Denverin välittäjien ja tukkukauppiaiden luo ja valitsivat tavaravarastonsa.

Minä hankin sarjan kuponkikirjoja, joiden jokaisessa lehdessä oli liittomme tunnusmerkki, ja jokainen kirja sisälsi joukon eri arvoisia kuponkeja. Ne kelpasivat nimellisarvostaan minkä tahansa tavaran maksuksi kaupoissamme.

Kun rakennuksemme tyhjenivät kauppiaista, jotka olivat niitä siihen saakka hallinneet, me muutimme sisään uuden, puhtaan ja terveellisen varastomme. Jokaisessa kaupassa löytyi lihaosasto, ruokatavaraosasto ja vihannesosasto. Kaupat olivat suuri menestys. Paitsi lakkoavustusta, me teimme suurta käteiskauppaakin. Koska meidän ei tarvinnut tehdä suuria voittoja osakkeenomistajille, tai maksaa suuria palkkoja liikkeenhoitajille, me kykenimme myymään ensiluokan tavaraa halvemmalla kuin sitä milloinkaan oli myyty Cripple Creekin alueella. Me saatoimme kauppiaat niin huolehtuneiksi, että ne kokonaan menettivät unensa. Ei löytynyt lakkolaista tai työssäkäypää union jäsentä, joka ei olisi ollut hyvin tyytyväinen tähän kokeiluun. He käsittivät heille tapahtuneen todellisen palkkojen korotuksen siinä muodossa, että he voivat ostaa elämäntarpeitaan niin paljoa halvemmalla. Meillä oli myöskin yhä onni, että meillä oli niin hyviä miehiä liikkeenhoitajina, kuin myöskin siinä, että meillä oli omat rakennuksemme, joista meitä ei voitu häätää pois.

Näytti siltä, että El Paso-kaivannon liikkeenhoito halusi perustaa itselleen oman pienen sirkuksensa, koska se rakennutti korkean lauta-aidan kaivantonsa ympärille. Tästä ja muusta työstä he maksoivat palveluksessaan oleville rikkureille dollarin tunnilta, joka oli suuri palkka, ottaen lukuun, että kaupungin kaivosmiehet eivät olleet vaatineet enempää kuin kolme ja puoli päivältä. Piiri-Union jäsenet olivat valveillaan ja saivat tietää, että Kaivantojen Omistajien Liitolla oli tekeillä suunnitelma hävittää El Pason Numero 2:en vanha nos-

tohuone ja syyttää siitä lakkolaisia ja hankkia sen nojalla paikalle sotilaita. Kaivosmiehet tekivät tuuman tyhjäksi, saattamalla sen konnanjuonen julkisuuteen.

Tähän aikaan jo unioiden sihteerit olivat lähettäneet minulle lakkopetturien ja rikkureiden kuvia tarkkoine selostuksineen. Julkaisin ilmoituslehden, jonka otsikkona, asiaankuuluvin nimityksin, oli selostus lakkopetturista. Lehtisen keskellä oli Bill Gleasonin kuva, surullisenkuuluisan lakonrikkurin, joka oli yksi johtajista petturien joukossa. Hänen kuvansa ympärille asetin kehän muiden kuvia, henkilökohtaisine selostuksineen, ja lähetin niitä lehtisiä noin kaksituhatta Cripple Creekiin, naulattavaksi puhelinpylväisiin, ilmotustauluihin ja muihin julkisiin paikkoihin. Eräs kaivosmies liisteröi yhden kappaleen erään Victorin kaupan tahkolasi-ikkunaan. Bill Gleason saapui paikalle ja tunsi kuvansa. Hän suuttui kovasti, että hän veti kuusilatinkisensa ja ampui mäsäksi ilmotuksen, ikkunan ja kaikki.

Lakkoa oli kestänyt vain kaksi viikkoa, kun pidettiin neuvottelu James Burnsin, Portland Kaivosyhtiön esimiehen kanssa, ja tehtiin sopimus, jonka mukaan seitsemänsataa miestä pääsi takaisin työhön. Portland-kaivanto oli alueen johtavimpia omaisuuksia. Siihen aikaan se oli tuottanut seitsemäntoista miljoonaa dollaria kullassa. Liikkeenhoito oli tavallisuudesta poikkeava. Vuoden 1894 lakon aikana sopimus oli saatu heti aikaan, ja Portland ei lainkaan ollut suljettuna sen lakon aikana, eikä olisi ollut nytkään, ellei olisi löytynyt väärinkäsitystä liikkeenhoitajan ja piirin union lähetystön välillä. Piirin unio ilmotti pääkorteeriin, että kun ehdoista sovittiin Portlandin kanssa ja miehet menivät takaisin työhön, koko Victorin kaupunki meni pyörälle ilosta. Me pidimme sitä merkkinä, että lakot muillakin kaivannoilla eivät kestäisi kauan. Noin tähän aikaan meistä tuntui, että me olimme pääsemässä sopimukseen myöskin Telluriden kaivantojen liikkeenhoitajien kanssa, mutta Kansalaisten Suojeluskunnan salaliittolaiset olivat työssään.

Kuvernööri oli lähettänyt Cripple Creekiin lähetystön, johon kuuluivat John Chase, N. C. Miller ja Tom E. McClellan. Tämä lähetystö, joka tuli, niinkuin alueen ihmiset sitä vastalauseessaan kutsuivat, "lyhyelle ja salaiselle vierailulle", meni likakujaa myöten Victor-Pankin takaovelle ja sieltä hiiviskeli ympäri ja saapui Cripple Creekiin, jossa se kutsui sheriffi Robertsonin neuvotteluun. Sheriffi ei ollut heidän kanssaan yhtä mieltä siitä, että sotaväki oli tarpeeseen, mutta Victorin ja Cripple Creekin majurit siitä huolimatta esittivät kirjeitä, kieleltään ja kokoonpanoltaan yhdenlaisia, joissa sanottiin, että sheriffi ja muut rauhaa valvovat virkamiehet olivat auttamat-

tomasti kykenemättömiä ylläpitämään järjestystä ja suojelemaan henkeä ja omaisuutta, ja vaadittiin, että Coloradon kansalliskaarti lähetettäisiin alueelle ihan heti. Sheriffi oli kertonut lähetystölle, että hänellä oli valta käyttää niin paljon apulaisia kuin hän tarvitsisi, että tilanne oli hänellä täydellisesti käsissään, että alueella ei ollut mitään rettelöitä eikä niitä ollut ollutkaan, miehet eivät ryhmittyneet enempää kuin tavallisesti, ja että kapakat suletttiin puoliyöltä. "Sotaväen lähettäminen tänne on kuvernöörin taholta vallananastusta", hän sanoi.

Piiri-Unio Numero 1:en toimeenpaneva komitea selosti, että lähetystö ei ollut yrittänyt tavata sitä, tai ketään Lännen edustajaa, eikä millään tavalla osottanut halua kuunnella, mitä Liiton taholta voisi olla sanottavana asiaan. Mutta lähetystö selosti, että se oli toimittanut huolellisen tutkimuksen kansalaisten ja omaisuudenomistajien keskuudessa, niihin kuuluen Cripple Creekin ja Victorin majurit, ja lausui, että se oli "sitä mieltä, että alueen kansalaiset ovat ilmeisessä vaarassa ja henkilön oikeudet ovat uhatut. Pikainen toiminta on tarpeeseen... Me huomaamme, että hirmuhallitus vallitsee alueella. Me emme usko, että siviiliviranomaiset pystyvät tilannetta hallitsemaan." Tämä vertahyytävä selostus tehtiin suoraan vasten sitä tosiasiaa, että Cripple Creekin alueella ei ollut ollut edes nyrkkitappelua, ja edelleen sitä, että yksi alueen johtavimmista kaivannoista — Portland — oli jo käynnissä.

Tuhannen sotilasta astui ulos junasta Cripple Creekissä, jossa kaikki oli hiljaista. He perustivat asemia jokaiselle kukkulalle ympäri kaupungin, Cow Hilliin, Nipple Hilliin, Bull Hilliin, Pisgahiin, Squaw Hilliin ja St. Peter's Domeen. Siellä heillä oli kaukoputkia, sähkösanomayhteys, aurinkopeilimerkkinsä ja heittovalot kaupungin tarkastamiseksi. He ottivat alueen haltuunsa. Kansalaisilla täytyi olla sotilaspassit ennenkuin he voivat kulkea omassa kaupungissaan tai omilla maanteillään.

Näitä sotilaita komensi adjutantti-kenraali Sherman Bell, joka oli saapa kaivantojen omistajilta kolmekymmentäkaksi sataa dollaria varsinaisen palkkansa lisäksi. Kaivantojen omistajat olivat suostuneet myöskin maksamaan viisisataatuhatta dollaria jalkaväen ylläpidosta siltä ajalta, jonka se viipyi alueella. Tähän minun tulisi lisätä, että Telluriden kaivosten omistajat olivat myöskin suostuneet maksamaan sotilaista, joita lähetettiin San Juanin alueelle.

Sotaväen saavuttua vastaanotettiin lähetys, käsittäen tuhannen Krag-Jorgensenin kivääriä Wyomingista, ja kuusikymmentätuhatta panosta ampumatarpeita. Nämä sotavälineet eivät voineet olla lähtöisin muualta kuin liittohallitukselta.

Liiton päämajaan me saimme seuraavan sähkösanoman Cripple Creekistä:

Siviilihallituksen tilalle on astunut sotilasdespotismi. Valtion lait poljetaan ilman vähintäkään edesvastuuta, ja ne vallat, jotka ovat, käyttävät loistavaa Amerikan lippua peittämään rikoksiaan kuuluisaa Coloradon valtiota ja Amerikan Yhdysvaltojen kansalaisoikeuksia vastaan. Omaisuuden oikeus on kumonnut yksilön oikeudet ja laiton roskajoukko (sotaväki) vangitsee kansalaisia ilman valtuuksia milloin mieli tekee. Nostattakaa valtion kansalaiset ja pelastakaa meidät tästä anarkismista, militarismista, epäamerikalaisesta mielivallasta ja bellismistä.

Se oli allekirjoitettu: "Sotilasdespotismin uhrit".

Victorin kaupungin valtuusto lausui vastalauseensa majurin toimenpidettä vastaan seuraavin sanoin:

Hän on tahallaan esittänyt väärin kaupungissa vallitsevan aseman, ja meille ilmotetaan, yhtä tahallisesti väärin esittänyt kansalaisten toivomukset. Hän poistui valtuuston kokouksesta kun valtuusto vielä istui, tavatakseen neuvonantokomiteaa, kysymättä keneltäkään valtuuston jäseneltä, hyväksyttäisiinkö hänen suunnitelmansa toimenpidettä. Mitä hän on toiminut, sen hän on toiminut aivan omasta aloitteestaan, ilman kenenkään valtuuston jäsenen tietoa tai suostumusta. Me tuomitsemme sen nyt, ja olisimme sen tuominneet jo silloin, jos me olisimme hänen aikomuksestaan tienneet.

Sellainen tilanne kuin hän on väittänyt, ei vallitse, eikä ole koskaan vallinnut. Valtion lakeja ja kaupungin säädöksiä noudatetaan ja on noudatettu ja kunnioitetaan niin hyvin kansalaisten kuin omistajienkin taholta, ja ne lain virkamiesten puolelta täysin voimaan saatetaan.

Tämä vastalause oli lähetetty kuvernöörille ja sanomalehdille, ja me saimme siitä jäljennöksen. Joukkokokouksia pidettiin alueen kaikissa kaupungeissa, ankarasanaisia päätöksiä hyväksyttiin ja anomuksia laadittiin. Victorista tuli päätöslauselma, jossa oli yhteenveto asiain surullisesta tilanteesta.

Jopa demokraattipuoluekin ja sisällissodan suuren armeijan veteraanien yhdistys hyväksyivät voimakkaita vastalauseita sotaväen paikallaoloa vastaan. Alueen asukkaat lausuivat paheksumisensa kuuluvalla äänellä, josta ei voinut erehtyä, mutta kuvernööri Peabody oli myynyt korvansa Kaivantojen Omistajien Liitolle.

Alueen kaivosmiehet käyttivät hyväkseen työnpäivää, joka sattui syyskuun seitsemännen päivän kohdalle, suurella mielenosotuksella osottaakseen solidarisuuttaan. Viisituhatta miestä oli rivissä Victoriassa. Sanomalehtipojat, luvultaan neljäkymmentä, ottivat osaa paraatiin ja olivat ehkä kaikista unioista parhaiten edustetut, sillä pojat olivat sopivalla tavalla pukeutuneet ja yhtämittaa huusivat eläköötä ja hurraa lakolle. Sotilaat olivat riveissä käytävillä, ja muutamiin paikkoihin niitä oli sijoitettu komppanioittain.

Denverissä oli kaupungin ammattien keskustoimisto kehottanut Lännen Kaivantomiesten Liiton virkailijoita ottamaan

osaa työnpäivän kulkueeseen. Hyväksyessäni tämän kutsumuksen, minä mukailin Spartakuksen gladiaattoreille pitämää puhetta: "Te teette hyvin, kutsuessanne Lännen Kaivantomiesten Liiton, taistelevan järjestön, joka laajan Lännen valtakunnan piireissä on todellisuuden taistelutantereilla kohdannut jokaista Citizens' Alliancea, kauppakamaria, ja Kaivantojen Omistajien Liittoa." Kulkuetta varten minä painatutin kymmenentuhatta mustaraamista taulua niistä perustuslain kohdista, joita Peabodyn hallitus oli rikkonut. Kukin osanottaja kulkueessa kantoi tällaista taulua, marssiessaan Denverin katujen läpi.

Kun minä olin konttorissa, vaimoni, joka oli taasen vuoteenomana, joutui viettämään paljon aikaansa yksinään, vaikka meillä oli eräs nainen hoitamassa taloutta. Joku esitti hänelle kristillisen tieteen lukijan. Kun hänellä ei ollut mitään tehtävää, vaimoni alkoi ottaa käsittelyjä tältä naiselta, joka väitti omaavansa voiman parantaa. Vaimoni kuvitteli saavansa huojennusta kristillisen tieteen mediumin välityksellä, sillä lääkärit eivät olleet kyenneet häntä parantamaan. Häntä hoiti yksi poppamuori toisensa perään. Milloin hänelle sattui "vaatimus", niinkuin nämä muorit taudinpuuskaa nimittivät, silloin vaimoni komensi vanhimman tyttäremme, Vernien, soittamaan jollekin näistä naisellisista vanhurskaista, joka sitte "pidätti" hänelle, tai antoi "hoitoa etäältä" — niin ja niin paljolla aina hoito. Vaimostani tuli Science and Health'in innokas lukija; tätä julkaisua toimittivat ja kustansivat muutamat höperöt naiskiihkoilijat. Minusta se oli kaikki joutavaa, perustuen siihen ruokottomien juttujen kokoelmaan, jota sanotaan raamatuksi. Mutta oli aivan hyödytöntä minun vastustaa. Jos tällainen niinkutsuttu hoito antoi hänelle mielenrauhoitusta, totta kai minä saatoin sen kestää. Mutta kun se alkoi osottaa vaikutusta lapsiinkin, silloin minä olin vähällä tulla hulluksi.

Viina ja minä olimme olleet melkein vieraat keskenämme. Nyt minä huomasin, että se olikin osaaottavainen rakastajatar, joka tuuditti minut pois aina-läsnäolevasta, aina-pahenevasta kurjuudesta. Työni konttorissa oli koko huomioni vaativaa ja alati lisääntyvää. Lakot eivät lisääntyneet ainoastaan lukumäärässä, mutta voimassakin. Meillä oli raukkamainen, laittomia keinoja käyttävä, murhanhaluinen voima vastassamme, nimittäin Citizens' Alliance. Päivän työni jälkeen konttorissa ja kotia lähtiessäni minulla oli tapana poiketa kapakassa, kenties kahdessakin, ja ottaa ryyppy viinaa, karkottaakseni ajatukseni siitä taikauskosta, joka kiinnitti perhettäni verkkoihinsa.

Denverissä oli kokouksia iltasin, kokouksia sulimotyöläis-

ten keskuudessa, puolueen kokouksia, komiteain kokouksia, mutta ei koskaan liian paljon työtä. Ei koskaan kylliksi, että ajatukseni olisivat saaneet olla työssä.

Äiti Jones tuli Denveriin noin tähän aikaan. Läksin Oxford-hotelliin häntä tapaamaan. Hän oli rakastettava vanha nainen, jolla oli lumivalkeat hiukset ja lapsen hipiä. Hänellä oli miellyttävä ääni, mutta kuinka se voi repiä ja tunkea läpi kun hän puhui vihollisestaan, kapitalistiluokasta!

Ollessaan nuori nainen, Äiti Jones oli kamppaillut etelässä keltakuumetta vastaan ja menettänyt miehensä ja lapsensa, jotka olivat kaikki kuolleet tähän pelottavaan tautiin. Hän tuli pohjoiseen, ja kapinassa köyhyyden avuttomuutta vastaan alkoi järjestää hiilenkaivajia. Hänen työnsä West Virginiassa muodosti jännittävän tarinan. Missä vaan kaivosmiehet olivat pulassa, siellä oli Äiti Joneskin. Kun sotilaat vartioivat siltaa, hän kahlasi poikki virran talvellakin; kun junia pidettiin silmällä, junamiehistö salakuljetti hänet läpi. Hän aina meni, mihinkä hän halusikin mennä. Tullessaan Coloradoon hän ei ollut menettänyt vähääkään siitä rohkeudesta ja sitkeydestä, jotka tekivät tämän pienen vanhan naisen niin vihatuksi ja peljätyksi työantajien keskuudessa.

"Äiti" meni Trinidadiin kun siellä oli hiilenkaivajien lakko. Eräänä päivänä lähetin hänelle sähkösanoman, ilmottaen että sotaväkeä oli lähdössä Trinidadiin seuraavana aamuna. Myöhemmin sain tietää, että tämä sähkösanoma oli suuri hämmästys kuvernööri Peabodylle, joka sanoi että aikana, jolloin olin sähköttänyt, hän ei vielä ollut antanut määräystä. Hän ei voinut ymmärtää mistä tiesin, että sotaväkeä oli sinne lähdössä, koska hän ei ollut siitä kenellekään puhunut.

Pian sotaväen saavuttua Trinidadiin, Äiti Jones, kolmen muun organiseeraajan kanssa, karkotettiin. Vanhus kiikutettiin pois muitta mutkitta, että hänellä oli vain muutama hetki kerätä tavaransa. Hänet lähetettiin Helperiin, ja sinne saavuttuaan hänet vangittiin ja vietiin ruttosairaalaan, jossa viranomaiset toivoivat hänen saavan isonrokon tai jonkun muun taudin ja kuolevan pois. Mutta hän pakeni seuraavana päivänä ja saapui Denveriin.

Eräs huonossa huudossa oleva aikakauslehti, nimeltä Polly Pry's Magazine, julkaisi hävyttömän sanatulvan Äiti Jonesta vastaan. John Mitchell, United Mine Worker-liitosta, näytti luulevan, että kirjotuksessa saattoi olla jotakin totta, ja ikuiseksi häpeäkseen erotti Äiti Jonesin organiseeraajan toimesta, kaiken sen urhoollisen työn jälkeen, mitä hän oli tehnyt hiilenkaivajien hyväksi West Virginiassa, Pennsylvaniassa ynnä muualla. Olin iloinen saadessani hänet L. K. L:n organiseeraajaksi. Hän toimi hyväksemme lyhemmän ajan

Cripple Creekin lakon aikana, mutta sitte hän jälleen uudisti työnsä hiilenkaivajien hyväksi.

Löytyi kaksi jäkkiä, jotka tulivat Coloradoon hiilenkaivajien lakon aikana — yksi jäkki-aasi ja toinen patajäkki; John Mitchell, United Mine Workers of America'n esimies, ja John D. Rockefeller, nuorempi, jonka monien muiden omaisuuksien joukossa oli Colorado Fuel & Iron Company.

Lännen hiilenkaivajia oli ensinnä järjestänyt Lännen Kaivantomiesten Liitto, mutta kun United Mine Workers, johon kuului vain hiilenkaivajia, ulotti määräämisvaltaansa, hiilenkaivajat tippuivat meistä pois ja liittyivät siihen. Kun John Mitchell tuli Denveriin, hän majottautui St. Jamesin hotelliin ja kulki L.K.L:n konttorin ohi kumarrusmatkallaan Citizens' Alliancen luo! Oli luonnollista otaksua, että hän saapuisi Lännen Liiton päämajaan, jos ei muuta tarkotusta varten, niin kiittämään tätä järjestöä kannatuksesta, jonka se oli antanut United Mine Workerille vuoden 1902 lakon aikana. U. M. W. A:n rahastonhoitaja, kootessaan kertomustaan lahjotuksista, oli maininnut eri uniot ja merkinnyt kokonaissumman saaduksi siltä kansalliselta järjestöltä, jonka nämä uniot muodostivat. Mutta L.K.L:n uniot olivat hajallaan siellä täällä läpi koko kertomuksen. Sexton, U.M.W. A:n Journalin toimittaja, kirjotti artikkelin, jossa hän mainitsi kaksi tai kolme lahjotusta kaikenkaikkiaan saaduksi Lännen Kaivantomiesten Liitolta. Tarkastin kertomuksen läpi ja huomasin, että L.K.L. oli ollut jäsenlukuunsa nähden suurin lahjottaja mistään järjestöstä Yhdysvalloissa. Tämän rahallisen kannatuksen lisäksi me olimme tarjoutuneet laskemaan alas työkalumme kaikilla hiilikaivantokämpillä, missä me olimme järjestyneet, jos U.M.W.A. tekisi lakosta yleislakon.

Denverin vankilassa oli kuusitoista lakkolaista pohjoisilta hiilikentiltä estetuomion rikkomisesta samaan aikaan kuin Mitchell oli siellä. Hän ei mennyt heitä katsomaan. Hän meni Citizens' Alliancen luo. U.M.W. A:n uniot ja L.K.L. yhdessä taistelivat kahdeksantunnin päivästä. John Mitchell ei suinkaan edustanut työläisiä, jotka olivat lakossa.

Olen sanonut, että lännen hiilenkaivajat ensin järjestettiin L.K.L:oon, mutta tämä ei pidä paikkaansa kaikkiin nähden. Muutamat, heidän joukossaan Hannan, Wyomingin, hiilenkaivajat, järjestyivät itsenäisinä joukkoina. Suuri enemmistö Hannan uniosta oli kiinalaisia. Hannassa oli lakko, jossa kiinalaiset ottivat johtoaseman, ja kun valkoiset olivat heikkenemässä pitkän lakon jälkeen, kiinalaiset kävivät heidän luonaan ja tarjoutuivat kaksinkertaistuttamaan näiden heikkenevien lakkoavustuksen, jos he vain pysyisivät lujina, että lakko voitettaisiin.

Eräs murhenäytelmä oli tapahtunut Elyssä, Nevada. Tunsimme tarpeelliseksi lähettää sinne John Murphyn ottamaan selkoa tapahtuman yksityiskohdista. Palattuaan hän kertoi, että unio, päätettyään tehdä joitakin vaatimuksia yhtiölle, oli nimittänyt kolmihenkilöisen komitean puhuttelemaan yhtiön ylijohtajaa. Kun komitea läheni konttoria, ylijohtaja, jolle oli huomautettu sen tulosta, näytti tulevan raivokohtauksen valtaan. Hän alkoi ampua winchester-kiväärillä, tappaen kaikki kolme aseetonta miestä. Murphy sai tietää, että ylijohtaja oli heti paennut kaupungista. Koskaan ei tehty mitään hänen syyttämisekseen näiden kolmen miehen murhasta.

Sulimotrustin onnistui hankkia eriskummallinen miehistö lakonrikkureita Durangoon muutamiksi päiviksi. He olivat navajoindiaaneja. Mutta nämä Amerikan alkuasukkaat eivät katselleet ystävällisillä silmillä työtä, jota heidät oli määrätty tekemään. Eräänä iltana pidettiin tanssit, jossa eräs nuori päällikkö puhui:

"Pitkän aikaa navajoindiaanit ovat asuneet tässä maassa. Kauan ennenkuin valkoiset miehet tulivat. Me kasvatamme maissia, teemme huopia, ja meillä on paljon lampaita. Me pyydystämme paljon peuroja, kalaa, elämme sangen hyvin. Tulee valkoinen mies, tekee sulimon. Tekee kaiken kuumaksi kuin helvetti. Tekee tulivettä; kylmän veden kuumaksi. Pakottaa tekemään työtä yöllä. Yö unen aika. Navajo ei enää tee työtä yöllä. Navajo ei enään tee työtä sulimossa. Huomena me menemme kotia."

Denverin sulimotyöläisten lakko levisi työläisten keskuuteen muillakin teollisuusaloilla, ja jonkun aikaa näytti siltä ikäänkuin koko Denverin kaupunki joutuisi yleislakkoon, mutta tällaisen kehittymisen murskasi kirjaltajain unio, joka lakkohäiriöiden seurauksena hankki itselleen seitsemän tunnin kahdenkymmenen minuutin päivän. Tuntoa vailla kirjaltajat jättivät sulimotyöläiset yksin taistelemaan yhdentoista ja kahdentoista tunnin päivää vastaan. Työni varrella minä menin erääseen kirjaltajien union kokoukseen. Kun puheenjohtaja minut esitti, hän sanoi että minä "huvittaisin heitä muutamia minuutteja". Sanoin heille, puhumalavalle noustuani, että en ollut tullut heitä huvittamaan. Olin tullut tekemään heihin vetoomuksen Denverin sulimotyöläisten nimessä, jotka olivat työläisiä niinkuin hekin olivat, ja joille heillä oli velvollisuus unionmiehinä, ja se velvollisuus oli antaa Denverin sulimotyöläisille täydellinen kannatuksensa. Poistuin ennen keskustelua, puhuakseni eräässä toisessa kokouksessa, enkä kuullut, että mihinkään toimenpiteeseen olisi koskaan ryhdytty.

Kuvernööri Peabody sanoi sotilaiden olevan Cripple Creekissä siviiliviranomaisia auttaakseen. Tämän sotilaat osottivat,

vangitsemalla, ensimäisten joukossa, kauntin komissioneri Lynchin ja rauhantuomari Reillyn. Lynchin he ottivat päivällispöydästään, asettivat hänet hevosen selkään, ja sotaväen saattamana torvien soidessa toivat hänet kenraalien Bellin ja Chasen eteen. Hänelle ei mitään vangitsemismääräystä esitetty, eikä häntä vastaan ollut mitään kannetta, mutta kenraalit sanoivat hänelle, että he eivät halunneet Lynchin puhuvan sotaväestä sellaisin nimityksin, joita hän oli käyttänyt, ja että hänen täytyisi lakata maanittelemasta lakkolaisia. Tämän nuhdesaarnan jälkeen hänet laskettiin menemään kotiinsa. Sama lääkitys annettiin tuomari Reilylle.

Goldfieldin sotilasleirin yhteyteen perustettiin härkäkarsina. Charles Kennison, Cripple Creekin Kaivantomiesten Union Numero 40 esimies, oli ensimäinen tulemaan vangituksi ja viedyksi tähän härkäkarsinaan, vaikka, kuultuaan että häntä haluttiin, hän oli antautunut sheriffille. Sheriffi päästi hänet vapaaksi, jonka jälestä hänet vangitsi sotaväki.

Sherman Parker, Bill Davis, Bill Easterly, Paddy Mullany, Lafferty ja monta muuta vangittiin ilman kannetta ja viskattiin härkäkarsinaan. Me palkkasimme Richardson ja Hawkins-toiminimen Denveristä ottamaan osaa puolustukseen, jossa mukana olivat myöskin Frank Hangs ja vanha kenraali Engley, samaten kuin John Murphy. Nämä asianajajat hankkivat manuutukset habeas corpus-säädöksen nojalla ja toimittivat ne virallisesti Chaselle ja Bellille.

Kenraalien taholta vitkasteltiin kauan ennenkuin vangittuja tuotiin oikeuteen, ja kun he sen vihdoinkin tekivät, se tapahtui aseellisen voiman alaisena, jolloin oli kuularuisku suunnattu kohden oikeustaloa ja tarkka-ampuja sijotettu National Hotellin katolle ja viereisiin rakennuksiin. Kun oikeus kuulusteli juttuja, kaksikymmentä tinasotilasta, hampaisiin saakka aseissa, seisoi selin tuomariin, kiväärit käsissään.

John Murphy, puhuessaan oikeudelle, lausui:

"Minä kieltäydyn jatkamasta juttua olotilan vallitessa, joka ympäröi oikeustaloa. Tämä ei ole siviilioikeus, tämä on sotilaallinen tunkeutuminen." Vangit vietiin takaisin härkäkarsinaan.

Seuraavana päivänä heidät tuotiin takaisin oikeuteen. Tällä kerralla sotilaat täyttivät myöskin oikeushuoneen, mutta nyt he olivat jättäneet taaksensa kuularuiskun. Tuomari Seedin todistelu, antaessaan päätöksensä syytettyjen vapauttamisesta, oli pitkä ja voimakas. Palavalla kielellä hän tuomitsi kansalliskaartin vallananastuksen kenraalien Chasen ja Bellin komennon alaisena. Hän määräsi vangit vapautettavaksi.

Kenraali Chase lausui, että hän ei noudattaisi oikeuden päätöstä, ja jokaisen läsnäolijan ällistykseksi hän komensi soti-

laat ottamaan vangit, jotka marssitutettiin oikeudesta, joka oli heidät vapauttanut. Myöhemmin, illalla, ilman mitään selitystä, miehet vapautettiin. Kuvernööri varmaankin soitti puhelimella Chaselle, että hän meni liian pitkälle.

LUKU IX

Coloradon sulatuspadoissa

Coloradon valtion sotaväki muodostui kauppa-apulaisista, liikemiehistä ja lakimiehistä, jotka rauhan aikana käyttivät sitä laitosta tanssien, nyrkkitappelujen ja muiden huvitusten toimeenpanemiseen. Useimmat kauppa-apulaiset olivat jäseniä Max Morrisin uniossa. Max oli American Federation of Labor'in toimeenpanevan komitean jäsen, ja se kansainvälinen unio, jonka sihteerinä hän oli, oli keinotekoinen järjestö, olemassa vain sitä tarkotusta varten, että Max saisi pitää virallisen toimensa. Hän oli Samuel Gompersin henkilökohtainen ystävä; ja Gompersia usein arvosteltiin siitä, että hän salli muutaman sadan kauppa-apulaisen olla edustettuna toimeenpanevassa komiteassa. Useat näistä niinsanotuista unionmiehistä olivat tähän aikaan Cripple Creekissä, Telluridessa ja Trinidadissa suorittamassa Citizens' Alliancen likaista työtä.

Pitkäaikainen leiriytyminen Cripple Creekissä pakotti useat näistä sotilaista maksamaan palkintoja sijaisille, koska he viipyivät mielestään liian kauan poissa omista liikeasioistaan. Heidän sijansa silloin ottivat katuhampuusit Denverin, Chicagon ja muiden kaupunkien paheidenpesistä.

Kenraali Sherman Bell vangitutti naisalaosastojemme kolme johtajaa, Margaret Hootenin Anacondasta, Estelle Nichollsin Cripple Creekistä, ja mrs Morrisonin Victoriasta. Heidät tuotiin kenraalin eteen, jossa heille kerrottiin, että heidän täytyi "olla siivosti', taikka muussa tapauksessa heidät pannaan härkäkarsinaan. Naiset halusivat tietää, mitä sillä tarkotettiin, "olla siivosti", mutta tähän kysymykseen he eivät saaneet vastausta, ja heidät laskettiin menemään.

Sitte Bell julkaisi määräyksen, että kaikki pyssyt alueella täytyi luetteloida. Tätä määräystä ei noudatettu missään mitassa, koska enimmillä kaivosmiehillä ei ollut aikomusta luovuttaa aseitaan, tai edes antaa niistä luetteloa sotilasviranomaisille. Kenraali Engley, sisällissodan veteraani ja Liiton asianajaja, tahallaan käveleskeli pitkin katuja haulikko käsivarrellaan. John Glover, toinen lakimies, kirjotti kirjeen, jonka hän julkaisi, sanoen että hänellä oli kaksi luetteloimatonta pyssyä, ja että jos sotaväki haluaisi ne, sen täytyisi tulla ne

hakemaan hänen konttoristaan. Osasto sotilaita menikin hänen konttoriinsa. Hän piti sotilaat loitolla, kunnes huomatessaan että häntä koetettiin saartaa, hän alkoi ampua. Sotilaat vastasivat kahdenkymmenenviiden tai useamman kuulan sateella, joista yksi sattui Gloverin käsivarteen. Sitte hän antautui ja pantiin linnaan. Ennenkuin hänet vapautettiin, hänen täytyi luvata, että hän ei antaisi haastattelua lehdille tapahtumasta.

Koettaessaan ansaita ylimääräistä palkkaansa, kenraali Bell lähetti osaston sotilaita Victor Record'in konttoriin eräänä iltana. Record'issa julkaistiin kaikki Lännen viralliset julistukset. Koko toimituskunta vangittiin ja vietiin heti härkäkarsinaan. Emma Langdon, erään konelatojan vaimo, itse painaja, sai lehden ulos sinä iltana suurin otsakirjotuksin, "Hieman rusikoituna, mutta vielä jaloillaan".

Kenraali Sherman Bell, ehättäen kaiserin "minun ja Jumalan" edelle monella vuodella, julisti Cripple Creekin asukkaille ja koko maailmalle: "Kukaan muu paitsi minä, Jumala ja kuvernööri Peabody, ei tiedä, mitä on tehtävä". Hän halusi tiettäväksi, että "hän ei tulisi ottamaan mitään määräyksiä siviilivirkamiehiltä, ellei häntä kuvernööri Peabody siihen erikoisesti kehottaisi."

Kenraali Tom McClellan sanoi: "Helvettiin perustuslaki. Me emme elä perustuslain mukaan, me noudatamme kuvernööri Peabodyn määräyksiä." Lause: "Helvettiin perustuslaki", on kuuluisa tänä päivänä. Tämä oli niin häikäilemättömästi epäisänmaallinen lause, ja vielä sotaväen kenraalin tekemäksi, että minä käytin sitä erään julistuksen otsikkona, painaen sen alle joitakin perustuslain kohtia, joita sotilaat ja Coloradon viranomaiset olivat rikkoneet. Pojat liimasivat niitä yöllä ilmotustauluihin, puhelinpylväisiin ja muihin paikkoihin. Seuraavana päivänä sotilaat, kenraali Bellin määräyksestä, hikihatussa raappivat niitä pois.

Noin tähän aikaan Citizens' Alliance sai juonitelluksi, että meidät häädettiin pois konttoristamme Mining Exchange-rakennuksesta. Tämä olisi ehkä tapahtunut aikaisemminkin, mutta meillä oli ollut tapana maksaa vuoden vuokra etukäteen. Me muutimme Pioneer-rakennukseen, katuneliön päähän entisestä konttoristamme.

Eräänä iltana minulla oli paperi levällään ruokahuoneen pöydällä kotonani. Vaimoni kysyttyä viereisestä huoneesta, mitä minä tein, vastasin:

"Lisäkiusaa kuvernööri Peabodylle." Olin laatimassa julistusta, josta sittemmin tuli se kuuluisa "häväistyn lipun"-julistus. Piirsin kömpelön Yhdysvaltain lipun kuvan ja sen ylä-

puolelle otsakirjotuksen: "Onko Colorado Amerikassa?" Kukin lipun raita sisälsi kirjotuksen:

Sotalaki julistettu Coloradossa.
Henkilön loukkaamattomuus lakkautettu Coloradossa.
Paino-oikeus kuristettu Coloradossa.
Härkäkarsinoita unionmiehille Coloradossa.
Vapaa puheoikeus kielletään Coloradossa.
Sotilaat uhmaavat oikeuslaitoksia Coloradossa.
Joukkovangitsemisia ilman määräyksiä Coloradossa.
Unionmiehiä karkotettu kodeistaan ja perheittensä luota Coloradossa.
Perustuslain takaama oikeus kantaa aseita kyseenalaisena Coloradossa.
Yhtiöt turmelevat ja johtavat valtion hallinnon Coloradossa.
Oikeus säännönmukaiseen, puolueettomaan ja nopeaan oikeudenkäyntiin hävitetty Coloradossa.
Citizens' Alliance turvautuu joukkolakiin ja väkivaltaan Coloradossa.
Yhtiöt palkkaavat sotaväkeä rikkomaan lakkoja Coloradossa.

Minulla oli kuva Henry Mäestä, kahlehdittuna lipputankoon. Kuva oli otettu Telluridessa, jossa hän oli ollut kahlehdittuna puhelinpylvääseen lakon aikana. Tämän alapuolella oli otsikko: "Amerikan lipun laskoksien suojassa Coloradossa", ja lipun alla: "Jos Vanhaa Loistavaa on häväisty, sen on tehnyt Coloradon kuvernööri. Lakkolaiset kamppailevat valtion lakien voimaansaattamisesta ja murtaakseen ei ainoastaan ne kahleet, jotka vangitsevat Henry Mäkeä, mutta kahleet, jotka puristavat kaikkia työläisiä." Tätä seurasi vetoomus raha-avusta Coloradon lakkolaisille, ja Moyerin ja minun nimikirjotukset.

Victor Poole, nuori kaivosmies, oli aina vähänväliä linnassa ja härkäkarsinassa. Lopuksi kuvernööri Peabody julisti habeas corpus-säädöksen hänen kohdaltaan mitättömäksi ja sanoi, että Poole oli säilytettävä vankilassa. Tästä päätöksestä me vetosimme liittohallituksen oikeuteen. Kun jutun käsittelyä odoteltiin, niin sotilasviranomaiset, peljäten, että liittohallituksen oikeus antaisi perustuslain mukaisen määräyksen vapauttaa Poole, tekasivat syytöksen Poolea vastaan jostakin pikku-rikoksesta, joka oli unohdettu, jos sitä koskaan oli tehtykään. He luovuttivat Poolen kauntin sheriffin haltuun, ja tällä tavalla pujottelivat suhtautumisesta päätökseen, jonka liittohallituksen oikeus sangen luultavasti olisi myöntänyt. Poole ei ollut union virkailija. Hänen jatkuva vainonsa aiheutti paljon arvostelua.

Vindicator-kaivanto oli sotilaiden vartioima, mutta sen kuudensadan-jalan tasanteella tapahtuneesta räjähdyksestä, joka surmasi työnjohtajan ja ylivalvojan, syytettiin Lännen Kaivantomiesten Liittoa. Kaivannossa tehdyistä tutkimuksista ja esitetyistä todistuksista ei kuolemansyyntutkijan lautakunta

voinut päättää räjähdyksen syytä. Sherman Parkeria, Charles Kennedyä, Bill Davista ja Tom Fosteria syytettiin tästä rikoksesta, ja heidät vangittiin, mutta yleinen syyttäjä kumosi kanteet todistuksien puutteessa. Näiden miesten vainoaminen oli tullut sananparreksi alueella. Heidät oli vangittu kerta toisensa perään ja syytetty miltei kaikesta, mistä rikoksien aikakirjat tietävät, mutta kertaakaan heitä ei tuomittu edes pienimmästäkään pahanteosta.

Parker, Davis ja Foster olivat tähän aikaan vapaina suurella yhteisellä takauksella, vaikka heitä ei oltu syytetty mistään pahanteosta eikä mitään rikosta oltu tehty. Koska mitään aikaisempia syytöksiä ei oltu voitu miehiin kiinnittää, heitä vastaan punottiin salaliittoa jostakin paljoa vakavammasta syytöksestä.

Eräs tunnettu majatalo Cripple Creekissä oli Citizens' Alliancen pyssyhurttien ja salapoliisien kohtauspaikkana. Siellä hurtat tapasivat suunnitella ilkeät juonensa. Epäilemättä siellä Sterling ja Scott sopivat Beckmanin, Thielin salapoliisin, ja McKinneyn, vetelehtijän ja parittajan, kanssa suunnitellun junarikon yksityiskohdista, josta vastuunalaisuus asetettaisiin Parkerin, Davisin ja Fosterin niskoille.

Scott oli jo tiedustanut eräältä junankuljettajalta, nimeltä Rush, missä löytyisi pahin paikka junarikolle. Rush sanoi hänelle, että jos yksi ratakisko irrotettaisiin korkealla sillalla, juna viskautuisi alas ratavallia, kolme- tai neljäsataa jalkaa, ja surmaisi tai loukkaisi kaikki matkustajat. Scott sanoi Rushille, että hänen täytyy olla varuillaan eräänä määrättynä tuntina sinä yönä, jolloin hän kuljettaisi junaansa.

Täydelleen samassa paikassa lähellä siltaa Rush pysäytti junansa ja vei lämmittäjän ja toisia edellä, jossa he huomasivat, että kiskonaulat oli vedetty pois ja kisko irrotettu. Juna varmaan olisi rikkoutunut, jos hän olisi yrittänyt ajaa paikan yli, vieden kuolemaan tai ruhjottavaksi ihmisiä kahden-, kolmensadan välillä. Kennison, Victorin Kaivantomiesten Union esimies, ja monta muuta unionmiestä oli junassa.

Sherman Parker, Bill Davis ja Tom Foster vangittiin tämän kamalan rikoksen toimeenpanijoina. Kun heidän juttunsa käsiteltiin, oli McKinney päätodistajana syyttäjien puolelta. Hän todisti, että hän oli tehnyt työn syytettyjen kanssa, mutta ankaran ristikuulustelun perästä myönsi, että hän niin todisti Sterlingin ja Scottin yllytyksestä, jotka olivat luvanneet hänelle tuhannen dollaria rahassa ja piletin minne tahansa hän halusi lähteä. Jos hän tulisi vangituksi ja tuomituksi, he olisivat taanneet hänelle armahduksen kuvernööri Peabodylta.

Beckman myönsi, että hän oli valmis tappamaan kaksisataa ihmistä tai enemmän viidestäsadasta dollarista. Lännen

Liiton asianajajat vaativat hänen pikaista vangitsemistaan ja kehottivat yleissyyttäjää ja hänen apulaisiaan tekemään velvollisuutensa. Mutta salapoliisia ei koskaan vangittu. Sterling ja Scott myöskin todistivat, mutta nämä ilettävät konnat syyttivät kaikesta apureitaan, Beckmania ja McKinneytä.

Syyttäjien viimeinen todistaja oli Rush, junankuljettaja, joka todisti, että Scott oli kysynyt häneltä, missä olisi pahin paikka junarikolle, ja että Scott oli antanut hänelle vihjauksen, että yritys tultaisiin tekemään määrätyssä paikassa lähellä korkeata siltaa.

Kutsumatta yhtään vastaajien todistajaa, ilman vastaajien sanomatta sanaakaan puolestaan tai Lännen Liiton asianajajien lausumatta mitään heidän puolestaan, määräsi tuomari lautakunnan julistamaan päätöksen "ei syyllisiä".

Muutamia päiviä tämän voiton jälkeen Moyer ja minä menimme Cripple Creekin alueelle tarkastamaan kauppoja ja vierailemaan alueuniossa. Ennenkuin läksimme, sanoin hänelle:

"Enpä aio viettää härkäkarsinassa yhtään aikaa."

"Vai niin, ja mitäs teet, jos sinut vangitaan?"

"Ratkaistaan riita ampumalla heidän kanssaan", sanoin.

Otimme pari ylimääräistä revolveria käsilaukkuun. Sanoin hänelle:

"Jos me emme näitä tarvitse, me voimme jättää ne pojille.'

Kaikki oli täydellisesti hiljaista Cripple Creekissä. Menimme hotelliin ja jätimme sinne laukkumme, sillä emme otaksuneet tehtävän yritystä vangita päiväseen aikaan. Vierailimme union kaupoissa Goldfieldissä, Victorissa ja Cripple Creek'issä, mutta ajan puutteessa me emme käyneet Anacondassa. Piiriunion jäsenet tiedottivat, että asiat kulkivat sitä latua kuin mitä voi odottaakin. Muutamat heistä kertoivat huvittavia juttuja "häväistyn lipun" julistuksesta, ja mitä hälinää se oli saanut aikaan, kun se oli ilmotustauluille ja puhelinpatsaisiin naulattu. Jotkut pojista olivat liisteröineet julistuksia korkealle pylväisiin ja sanoivat, että sotilaat, jotka koettivat niitä raappia irti, roikkuivat pylväissä niinkuin apinat.

Paluumatkallamme me pysähdyimme Colorado Cityssä vierailulla survimo- ja sulimotyöläisten luona. Miesten keskuudessa vallitsi hyvä mieliala. Kaikki pitivät varmana, että lakko McNeiliä vastaan voitettaisiin. Palasimme Denveriin tyytyväisinä tulevaisuuden toiveista alueella.

Sotilasviranomaiset ja Citizens' Alliance, jotka eivät pitäneet siitä, millaisen käänteen asiat olivat ottaneet, saivat toisen sotalain puistutuksen. Tässä käänteessä Peabodylla ja Bellillä, jotka vain vähäistä aikaisemmin olivat anoneet presidentti Roo-

seveltilta liittohallituksen sotilaita, oli sangen omituinen päähänpälkähdys. Nyt he lähettivät yhteisen sähkösanoman, tarjoten Rooseveltin avuksi kaksituhatta sotilasta Panaman tasavallan ryöväämiseen; mutta Roosevelt kumminkin suoritti sen työn ilman apua Coloradosta.

Lain ja järjestyksen aines, joka aina tarkottaa silkkisukkaihmisiä, oli tavattomasti toimelias Denverin kunnallisvaaleissa. Capitol Hillin naikkoset vaihtoivat pukujaan tämäntästäkin ja äänestivät monta kertaa päivässä. He koettivat kilpailla Kettu-Cooneyn kanssa, Cooneyn, jonka otaksuttiin hallitsevan demokraattisia ääniä Billy Greenin avulla; Green oli nimensä mukaisen kauntin isäntä, ja tämä kaunti käsitti kapakoita ja haureustaloja Market-kadulla. Pikku Billy oli pulassa. Hän ei voinut erottaa hyvin puettuja, maalattuja ja jauhotettuja Capitol Hillin naikkosia säännöllisistä, oman punavalopiirinsä tytöistä.

Tietoja eri äänestyspiireistä tippui Lännen Liiton konttoriin, jossa me rauhallisesti työskentelimme äänestyspäivänä. Dan MacDonald, American Labor Union esimies, oli juuri saapunut Buttesta. Hän ja Moyer keskustelivat vaaleista, kun toinen heistä esitti, että käytäisiin vierailulla läheisessä äänestyspaikassa, vain nähdäksemme mitä oli tekeillä. Kun teimme lähtöä, minä sujautin 38-kaliberin Coltin lonkkataskuuni.

Konttorista kävelimme Viidettätoista katua Larrimore-kadulle, alas Kahdeksattatoista, sitte Marketille. Näimme joitakin mieltäkiinnittäviä ryhmiä, mutta ei mitään epätavallista tekeillä. Sitte palasimme takaisin Kahdeksannelletoista ja Champa-kaduille, josta menimme erääseen kapakkaan sen takaovesta; kaikkien kapakoiden otaksuttiin näet olevan kiinni vaalipäivänä. Mac ja Moyer ottivat ryypyn; minä otin sikaarin.

Poistuessamme kohtasimme roikan apulais-sheriffejä, joita johti nuori mies, joka oli Felix O'Neillin, Denverin poliisikapteenin veljenpoika. Kaikilla oli metalliset virkamerkkinsä. Moyer virkkoi ivallisesti:

"Kauniita lappuja!"

O'Neill vastasi terävästi: "Etkö pidä niistä?"

Moyer vastasi: "Pidän kylläkin; haluaisin yhden niistä koiralleni."

Tuskin hän oli sen sanonut, kun joku heistä iski häntä suoraan silmien väliin. Miehellä täytyi olla nyrkkirauta. Kun Moyer kaatui, hän löi päänsä kiviseen kynnykseen ja makasi vapisten. Kapteenin veljenpoika heilutti isoa kuusilatinkista, hujautti sillä Mac Donaldia keskelle otsaa, nostaen päänahkaa noin kolme tuumaa. Kun Mac kaatui, hän taittoi käsivartensa. Minä viskasin nuoren miehen takaisin, ja sitten

minulla oli koko joukko vastassani. Minulla ei ollut aikaa ajatella, kuinka epätoivoinen asema oli: se oli taistelua elämästä. Joku heistä iski minua päähän pyssyllä. Lysähdin polvilleni käytävän reunalle ja vedin revolverini. Kapteenin veljenpoika aikoi karata päälleni antaakseen toisen iskun, mutta minä ammuin häntä kolme kertaa perätysten nopeasti. Hän horjui takaisin ja alkoi juosta. Nousin jaloilleni, ja toiset apulais-sheriffit juoksivat sikinsokin, O'Neillin heitä seuratessa, pyssynsä suunnattuna ylös ilmaan ja huutaen kuin comanche-intiaani. Eräs poliisi kiiruhti paikalle; hän tunsi minut, kuten kaikki tekivät, ja sanoi:

"Minun täytyy viedä sinut asemalle, Bill."

"Tietysti," minä vastasin, ja astuin patrullivaunuun, kun se saapui. Sillävälin saapui ambulanssi ja vei Moyerin ja MacDonaldin sairaalaan.

Poliisiasemalla minut kirjattiin päällekarkauksesta murha-aikomuksella, ja pantiin putkaan, otettavaksi sieltä pois muutaman minuutin kuluttua, että lääkäri sai sitoa minun päässäni olevan haavan. Nuori Jim, kapteenin veljenpoika, oli juuri tuotu sisään. Minulle kerrottiin, että hän oli pahoin haavoittunut. Pyysin lääkäriä hoitamaan hänen haavojaan ensin, koska minun vammani ei ollut mitenkään vaarallinen. Kolme kuulaani olivat sattuneet hänen vasempaan käsivarteensa, tehden siitä ainaiseksi raajarikon. Kaksi kuulaa oli sijottunut luuhun; muussa tapauksessa minä ehkä olisin hänet tappanut, koska hänellä näytti olevan käsivarsi rinnan edessä häntä ampuessani. Välskäri virkkoi, neuloessaan päänahkahaavani, että sain olla iloinen, että ei ollut käynyt pahemmin. Minä sanoin:

"Olen pahoillani, että loukkasin häntä niin pahasti, mutta tästä lähtien minä kannan voimakkaampaa ampuma-asetta."

Vain muutamia minuutteja myöhemmin Coates ja Pettibone tulivat putkaan, ja minut laskettiin pois. Menin kotiin kertomaan perheelleni "rauhallisen" vaalipäivän yksityisseikkoja. Virallisesti minä en koskaan kuullut tapahtumasta sen jälkeen.

Varhain tammikuussa, 1904, kenraali Sherman Bell julkaisi irtolaisuusmääräyksen. Sen alaiseksi tulivat kaikki alueen joutilaat miehet. Tämä tarkotti, tietenkin, kaikkia lakossa olevia kaivosmiehiä. Me hetikohta julkaisimme seuraavan julistuksen päävirastosta:

Julistus

Kaikille Lännen Kaivantomiesten Liiton jäsenille Cripple Creekin alueella: Monissa oikeuslaitoksissa on päätetty, että järjestyneen työväen jäsenet eivät ole irtolaisia. Säilyttäkää unionkorttinne ja kieltäytykää tulemasta ajetuiksi kodeistanne. Jos teidän täytyy poistua aseellisesta pakotuksesta, unionmiehiä kehotetaan heti palaamaan takaisin Cripple

Creekin alueelle. Lännen Kaivantomiesten Liitto pitää huolta kaikkien lakossa olevien kaivosmiesten perheistä.

Charles H. Moyer, esimies, L.K.L.
Wm. D. Haywood, sihteeri-rahastonhoitaja, L.K.L.

Citizens' Alliance koetti vielä yhdistää Liiton kauheaan rikokseen. Hirvittävä tapaturma oli sattunut Independence-kaivannolla. Sen aiheutti Frank Gillesin, Coeur d'Alenesista tulleen petturi-koneenkäyttäjän huolimattomuus. Hän oli nostamassa vuoroa ylös kaivannosta kello kaksi ja kolmekymmentä aamulla, ja jostakin selittämättömästä syystä nosti häkin yläpuolelle nostohuoneen lattiaa, ylös väkipyörään, vetäen varpin löysäksi. Häkki alkoi pudota takaisin nostoaukkoon. Vain yksi mies tuli viskatuksi pois nostohuoneen lattialle, mutta viisitoista vaipui kammottavaan kuolemaan. Yhdentoistasadan jalan putouksessa ilmanpaine työnsi miehet pois häkistä, ja he repeytyivät riekaleiksi nostoaukon seinille. Otti kaksikymmentäneljä tuntia ennenkuin ruumiiden jätteet saatiin kaikki kerätyksi.

Tästä, kuten kaikista muistakin alueella sattuneista hirmutapahtumista, syytettiin Liittoa, vaikka Independece-kaivanto, kuten Vindicatorkin, oli sotilaiden ympäröimä, ja koneenkäyttäjänä oli rikkuri.

Kuolemansyyntutkijan lautakunta havaitsi, että yhtiö oli lyönyt laimin tavalliset varokeinot — maallenousulla ei ollut miestä vartioimassa tapaturmia vastaan, ei löytynyt mitään turvallisuuslaitteita, nostokoneen jarrut olivat epäkunnossa ja kelvottomat. Tämä päätös teki mahdottomaksi liittää L.K.L:n jäseniä tähän hirmuiseen onnettomuuteen. Mutta kuitenkaan ei toimitettu mitään kuulustelua yhtiön hallinnosta, joka, jos lautakunnan päätös oli tosi, oli syyllinen ei sen vähempään kuin murhaan.

Eräs sanomalehtimies, joka oli tullut Coloradoon kirjottamaan valtion teollisuussodasta, vieraili usein L.K.L:n konttorissa, ja näytti olevan ystävällinen järjestölle. Hän antoi minulle "Punaisen Kirjan" korjausarkit, kirjasen, jonka Kaivantojen Omistajien Liitto aikoi julkaista, käsittäen niinkutsutun "Lännen Kaivantomiesten Liiton rikosluettelon." Minä kohta aloin valmistaa vasta-asiakirjaa "Kaivantojen Omistajien Liiton rikossarja", jonka me kutsuimme "Vihreäksi Kirjaksi". Me kiiruhdimme sitä niin, että se oli valmis jaettavaksi ennenkuin "Punainen Kirja" oli valmistunut painosta.

Loppukirjotuksessaan tekijä lausui, että Lännen Kaivantomiesten Liitto oli "epäpuhdas", että me emme uskaltaneet antaa American Federation of Labor'in komitean tarkastaa tilejämme. Kun tämä ilmestyi Chicagon lehdessä, Ed. Nockels, Chicago Federation of Labor'in sihteeri, sähkötti minulle, ky-

syen sallisimmeko me American Federation of Labor'in komitean tarkastaa Lännen Kaivantomiesten Liiton kirjat. Tähän minä vastaukseksi sähkötin, että me olisimme iloiset, jos se tapahtuisi, ja maksaisimme kaikki tarkastuksesta johtuvat kulut. Sanomalehtimiehen haaste oli sellainen heittoase, että hän menetti toimensa eikä hänestä sen jälkeen ole kuulunut sanomalehtimiehenä.

Yksi Cripple Creekissä sijaitsevan Strong-kaivannon omistajista oli senaattori Scott West Virginiasta. Se oli hän, johon kaivantojen omistajat vetosivat, että hän esittäisi Yhdysvaltain senaatissa selostuksen, jossa ilkeästi tuomittiin Lännen Kaivantomiesten Liitto. Minä lainaan osan tästä kaivantojen omistajien selostuksesta, jonka oli allekirjottanut C. C. Hamlin ja minkä senaattori esitti:

Kaikkina näinä vuosina se otaksuttu työväenjärjestö, joka tunnetaan nimellä Lännen Kaivantomiesten Liitto, on koettanut, jommoisellakin menestyksellä, saada määräämisvallan tähän mainittuun teollisuuteen näiden kaivantojen unionisoinnilla, ja tämän kamppailun historia, murhaluetteloineen, murhapolttoineen, räjähdyttämisineen ja kapinoineen, puhumattakaan pienemmistä rikoksista, niinkuin päällekarkauksista, pelotteluista, uhkauksista ja pahoinpitelyistä, jotka kaikki on tehty elinkeinoansa harjottavien miesten pelotukseksi ja pakotukseksi, riittää järkyttämään ihmiskuntaa...

Kun on löydetty toimeenpaneva virkamies, kyllin iso ja kyllin urhea ja kyllin isänmaallinen noustakseen poliittisen sopivaisuuden yläpuolelle ja omaksuakseen varman kannan lain ja järjestyksen puolesta ja turvatakseen ne oikeudet, jotka perustuslaki takaa, kuten teki kuvernööri Steunenberg Idahossa v. 1899 ja kuten tekee kuvernööri Peabody Coloradossa tänä päivänä, niin vastalauseita, sellaisia jonkalainen juuri on harkinnan alaisena, on noussut eräissä piireissä, aiheutuen joko myötätunnosta tämän järjestön tekoja tai tarkotusperiä kohtaan, taikka toivomuksesta hankkia niiden kautta joitakin poliittisia etuja, taikka kuten uskomme olevan asian mitä käsillä olevaan vastalauseeseen tulee, tosiasiain tuntemattomuudesta, asiain, jotka ovat siittäneet nuo olosuhteet...

V. 1901 Smuggler-Union kaivanto Telluridessa, Coloradossa, joutui rettelöihin Lännen Kaivantomiesten Liiton kanssa. Kaivanto käytti maksutapaa, joka tunnetaan urakkajärjestelmän nimellä, sts. »kaivajille maksettiin sen mukaan minkä verran he olivat murtaneet maata, päiväpalkan asemesta. Myönnettiin, että mies joka tahtoi suorittaa kohtuullisen päivätyön, voi ansaita union taksan, joka tarkottaa kolmea dollaria päivältä kahdeksan tunnin työstä, mutta siitä huolimatta Liitto vaati sellaisen järjestelmän lakkauttamista. Isännistö kieltäytyi hylkäämästä urakkatyötä, ja lakko oli seurauksena. Muutamia ei-unionmiehiä pantiin työhön, ja heinäkuun kolmantena päivänä aseistettu joukko unionmiehiä hyökkäsi kaivannolle, tappoi ja haavoitti useita henkilöitä, erotti ei-unionmiehet ja otti omaisuuden haltuunsa. Ei-unionmiehet ajettiin kukkuloille, ja haavotettujen kumppaniensa kera heidän täytyi jalkapatikassa etsiä tiensä turvallisempiin paikkoihin...

Joten nähdään, että kaikissa näissä lakoissa Lännen Kaivantomiesten Liitto on harjottanut ei ainoastaan pakotusta, vahdintaa, uhkauksia ja pelotusta, mutta myöskin turvautunut kapinaan, murhapolttoon, verenvuodatukseen ja yleiseen epäjärjestykseen yhtä hyvin, ja kaikissa näissä paikoissa, ulkonaisesti rauhallisina aikoina, päällekarkauksia, uhkauksia

ja jopa murhiakin on suoritettu, että on saatu miehet pakotetuksi liittymään unioon. Ei voi löytyä yksilöllistä vapautta, missä tämä järjestö voittaa jalansijaa...

Muutamien viimeisten kuukausien kuluessa Cripple Creekin alue on ollut Lännen Liiton luoman epäjärjestyksen keskipisteenä, siitä syystä että se antaa työtä useammalle miehelle kuin mikään muu kaivosseutu valtiossa, kuin myöskin siitä, että Liitto katseli sitä yhtenä linnotuksistaan ja parhaana paikkana antaa ratkaiseva isku...

Tämä puhe viidennenkymmenennenkahdeksannen kongressin toisessa istunnossa sai sen julkisuuden, jota kaivantojen omistajat halusivatkin, eivätkä he kenties odottaneet siihen vastausta.

Niin pian kuin olin nähnyt senaattori Scottin selonteon, sähkötin Coloradon senaattori Pattersonille ja kysyin, esittäisikö hän vastausta senaatissa. Sain pikaisesti kehotuksen lähettää vastaus heti. Me kirjotimme vastauksen, käsittäen kaksikymmentäseitsemäntuhatta sanaa, ja sen me lähetimme senaattori Pattersonille. Kun hän sen sai, hän sähkötti minulle, saisiko hän muuttaa yhden sanan. Pyysin häntä tekemään mitä korjauksia hän näki tarpeelliseksi. Senaattori selitti minulle myöhemmin, että muutos, jonka hän oli tehnyt, oli paikassa, jossa me olimme nimittäneet John Campionia, erästä Leadvillen kaivannonisäntää, valehtelijaksi. Hän sanoi, että Campion oli hänen ystävänsä, eikä hän halunnut sellaista nimitystä käyttää hänestä. Tällä ainoalla muutoksella hän esitti sen senaatissa ja sitte sähkötti minulle, julkaista se kokonaisuudessaan seuraavana sunnuntaina hänen lehdessään Rocky Mountain News'issa.

Minä vein sähkösanoman ja selostuksemme heti toimittaja McKennalle. Kun hän silmäili vahvaa asiakirjaa, hän sanoi minulle:

"Haywood, tämä on sula mahdottomuus. Sitä ei voida latoa ajoissa."

"Niinkö", sanoin, "me voimme auttaa teidät siitä pulasta. Meillä on se valmiiksi ladottuna, julkaistavaksi Miners' Magazine'n seuraavassa numerossa, ja me lainaamme teille kernaasti latomuksen, vaikka kirjakkeemme ovat vähän isompia kuin mitä te käytätte."

"Odottakaa vähän, minä menen painoon katsomaan työnjohtajaa."

Palattuaan hän sanoi:

"Kyllä me voimme käyttää latoumustanne. Me voimme sen latoa ja hävittää seuraavalla viikolla." Tämä koski union sääntöä, että kaiken, mitä lehdessä käytettiin, täytyi olla ladottu, purettu ja jaotettu siinä painossa, missä lehti painettiin. Ilmaisin tästä "sokeasta työstä" mielipiteeni, joka ei liene ollut kirjaltajien uniolle erittäin kohtelias.

Kirjotus vaati tilaa yli seitsemän sanomalehtisivua. Kaivantojen omistajat olivat niin kiukkuisia, että he olisivat voineet purra itseänsä niskaan, kun he lukivat tämän senaattori Pattersonin esittämän selostuksemme, jossa me vaadimme Yhdysvaltain hallitusta toimittamaan tutkimuksen Coloradon lakoista ja tarjouduimme varustamaan kaiken avun, mitä löytyi vallassamme.

Joku aika tämän jälkeen Walter B. Palmer teki tutkimuksen "Coloradon työhäiriöistä", joka julkaistiin Carrol D. Wrightin, Yhdysvaltain työkomissionerin nimellä, mutta hallitus ei koskaan ottanut mitään toimenpidettä.

Senaattori Pattersonin senaattiasiakirjasta, joka oli meidän vastauksemme Kaivantojen Omistajien Liiton kirjelmään, me kokoilimme meidän "Vihreän Kirjamme", vastauksena jo mainittuun "Punaiseen Kirjaan". Tässä on joitakin kaivantojen omistajien syytöksiä meitä vastaan, ja vastauksemme, osittain senaattiasiakirjasta, sellaisina kuin ne ilmenivät "Vihreässä Kirjassa".

Kaivantojen omistajat sanoivat: Että Lännen Kaivantomiesten Liitto on toivottanut tervetulleeksi, kannattanut ja suojellut suuren joukon rikollisia ja laittomia miehiä...

Lännen Liitto vastasi: Että Coloradon Kaivantojen Omistajien Liitto ja Cripple Creekin, Telluriden ja muiden paikkojen Citizens' Alliancet tietensä palkkaavat suuren joukon entisiä rangaistusvankeja, pelureita, rosvoja ja muita rikoksentekijöitä apulais-sheriffeiksi, vartijoiksi, sala poliiseiksi jne...

Kaivantojen omistajat sanoivat: Että sen järjestön virkailijat ja suuri joukko jäseniä, vaikka he ehkä eivät itse teekään niitä rikoksia, joista heitä voidaan syyttää, suoranaisesti ja epäsuorasti kehottavat laitonta ainesta keskuudessaan rikoksia tekemään.

Lännen Liitto vastasi: Että näiden järjestöjen virkailijat ja suuri joukko niiden jäseniä eivät ole ainoastaan itse tehneet rikoksia, joista heitä voidaan ja tulisi syyttää ja rangaista, mutta ne järjestöt sellaisinaan ovat suoranaisesti ja epäsuorasti auttaneet ja yllyttäneet rikoksiin, ja niiden jäsenet ovat niistä rikoksista kerskuneet ja ne hyväksyneet...

Kaivantojen omistajat sanoivat: Että nämä virkailijat ja tämä aines saarnaavat epäkunnioitusta lakia ja halveksimista laillisia virkamiehiä kohtaan ja avoimesti ja julkisesti, yksilöinä, tyytyväisesti hykerrellen hyväksyvät ei-unionmiesten nuijimisen, räjähdyttämisen ja murhaamisen, mitä heidän rikokselliset kumppaninsa tekevät...

Lännen Liitto vastasi: Että Omistajien Liitto ja Alliance, samalla kertaa kun ne tekopyhästi kirkuvat "laista ja järjestyksestä", ovat avoimesti uhmanneet oikeuslaitoksia, hävittäneet painovapauden, häväisseet perheen pyhyyden, aiheuttaneet laittomia vangitsemisia, pitäneet vangittuina ihmisiä ilman minkäänlaista syytöstä, ajaneet ihmisiä kauntista, ensin ne ryöstettyään; ja julistettuaan sellaiset ihmiset mitä mustimmiksi rikollisiksi, ovat heidät ilman vähintäkään tunnonvaivaa viskanneet naapuriasumuksiin. Ne ovat kiduttaneet miehiä ja pelotelleet naisia ja lapsia tunnustuksia saadakseen, ja avoimesti ja julkisesti kerskuneet hyväksyvänsä sellaiset rikokset, järjestöinä, hyväksymällä ja julkaisemalla päätöksiä, joissa niihin suositellaan...

Kaivantojen omistajat sanoivat: Että missä tämä järjestö on saanut jäsenensä paikallisiin yleisiin virkoihin, tai missä sillä on ollut voimaa vaikuttaa rauhantuomareihin ja oikeuslaitoksiin tässä valtiossa, se on halvaannuttanut oikeuden käsivarren ja tehnyt miltei mahdottomaksi tuomita Liiton jäseniä mistään rikoksesta, jonka tekemisestä heitä on kiinni otettu...

Lännen Liitto vastasi: Että missä Omistajien Liitolla tai Alliancella ei ole ollut jäsenensä yleisissä viroissa, ne ovat, missä se on ollut tarpeellista, pakottaneet väkivallalla ja uhkauksilla eroamaan laillisesti valitut virkamiehet ja tilalle nimittäneet omat otuksensa täyttämään niinsanottuja avonaisuuksia. Missä niiden jäsenet tai kätyrit ovat viroissa, tai missä niillä on ollut voimaa vaikuttaa rauhantuomareihin ja oikeuslaitoksiin tässä valtiossa, on laki, sellaiseksi kuin se on muodostunut Magna Chartan julistamisesta saakka, kokonaan oikeudenpäätöksillä tallattu maahan, saattaen valtion koko valtakunnan ivan alaiseksi, oikeuden käsivarsi on halvaannutettu, ja on ollut turhaa työtä koettaa tuomita niiden jäseniä, vaikka heitä on tavattu rikosten suorittamisessa ja vaikka he ovat avoimesti tunnustaneet ja niistä kerskuneet.

Tätä syytöstä tukevat ja todistavat itse oikeudenpäätökset sellaisinaan ja seuraava tosiseikka: Ilmotukset kapinasta ja salaliitosta, joista eräs oikeus pakotti haluttoman yleissyyttäjän Idaho Springissä tekemään haasteita noin kahdeksaakymmentä näiden järjestöjen jäsentä vastaan, syyttäen heitä osanotosta mellakkaan, joka karkotti kaivosmiehet kodeistaan, sama yleissyyttäjä ensimäisessä mahdollisessa tilaisuudessa hylkäsi ja salli rikoksentekijäin välttyä tutkinnosta ja rangaistuksesta, vaikka koko asujamisto olisi voinut todistaa heidät tuntevansa. Samalla kertaa, tämä sama yleissyyttäjä, näiden järjestöjen lakimiesten avulla ja kaiken tarvittavan rahan tukemana, teki kaksi eri yritystä kahdella eri oikeudenkäynnillä tuomita kaivosmiehiä murhapolton ja salaliiton rikoksista, joista muka sama mellakoiva Omistajien ja Alliancen roskajoukko oli heidät karkottanut. Kaivantomiehet kaikki vapautettiin ilman että heidän puolestaan olisi edes todistuksia esitetty.

Ei ainoatakaan "parhaiden kansalaisten" metelijöitsijöistä, jotka karkottivat kaivosmiehet Telluridesta, ole syytetty. Kun tuomari Stevens julkaisi estetuomionsa, auttaakseen karkotettuja palaamaan koteihinsa, niin nämä metelöitsijät vetosivat valtion kuvernööriin saadakseen aseellista apua oikeudenpäätöksen uhmaamiseen, ja kuvernööri määräsi sotaväkeä paikalle, asettaen roskajoukon johtajan sen komennukseen, ja oikeuslaitos seisoo uhmattuna ja avuttomana tähän päivään saakka.

Cripple Creekissä taasen, Omistajien Liiton ja Alliancen johtaman nukkekuvernöörin määräyksestä täytti roskajoukko, messingissä ja siniverassa, oikeushuoneen aseistetuilla miehillä ja uhmasi oikeutta sen avoimessa istunnossa. Niin kauan kuin tämä sotilassakki oli alueella, se avusti ja yllytti Omistajien Liiton ja Alliancen jäseniä, pakottaen, väkivallalla ja uhkauksilla, eroamaan laillisesti valitut Telluride-kauntin sheriffin, kuolemansyyntutkijan ja muut siviilivirkamiehet, ja nimittäen omat olionsa täyttämään niinsanottuja avonaisuuksia.

Ja edelleen sen jälkeen kun tämä laiton kuvernööri kutsui pois mellakoivat sotilaansa Cripple Creekistä, jatkuu siellä hirmuhallitus. Ulkopuoliselle yhtiölle kuuluvia kauppoja ryöstää kirkkaalla päivällä roskaväki, jota johtaa A. E. Carlton, First National-pankin esimies; Nelson Franklin, entinen majuri, ja Cliff Newcomb, First National-pankin rahastonhoitaja, ja muut "lainkuuliaiset" kansalaiset. Ainoakaan näistä rikoksellisista ei pelkää vangitsemista tai rangaistusta, ja päivittäin tehdään kaikellaisia häväistyksiä, joita suorittaa Omistajien Liiton ja Alliancen jäsenistä muodostunut tai niiden määräyksien mukaan toimiva ros-

kajoukko, väkivalloin virkoihin asetettujen rauhaa ja turvallisuutta valvovien kauntin virkamiesten täydellisellä suostumuksella. Näitä rikoksia tehdään kuvernöörin luvalla ja hyväksymisellä, kuvernöörin, joka kieltäytyy saattamasta lakia voimaan ja palauttamasta järjestystä sillä surkealla tekosyyllä, että hänelle "ei ole virallisesti huomautettu."

Kaivantojen omistajat sanoivat: Että tämä järjestö, muodollisesti ja virallisesti hyväksyttyään niinsanotun Sosialistipuolueen ohjelman, vastustaa meidän nykyistä hallitusmuotoamme ja tähtää sen kumoamiseen, mukaan laskettuna meidän nykyisen perustuslakimmekin tyhjäksitekeminen...

Lännen Liitto vastasi: Että nämä järjestöt ovat muodollisesti ja virallisesti omaksuneet niinsanotun Republikaanipuolueen ohjelman, jonka ne vielä luulottelevat olevan Lincolnin puolueen. Että kumpikin niistä vastustaa meidän nykyistä hallitusmuotoamme, tähdäten sen kumoamiseen. Tämän aikaansaamiseksi ne ovat hävittäneet ja takavarikoineet omaisuutta, hävittäneet painovapauden, uhmanneet oikeuslaitoksia, tehneet lainvoimattomaksi habeas corpus-määräyksen, harjottaneet kotitarkastuksia ilman laillista lupaa, kieltäneet oikeudentutkinnon lautakunnan avulla, harjottaneet karkottamisvaltaa, kieltäneet kansalaisten oikeuden omistaa ja kantaa aseita, ja polkeneet jalkojensa alle jok'ainoan muun, valtion tai Yhdysvaltain perustuslain, takeen henkilön vapaudesta. Paitsi näitä ja muita kansalaisten perustuslaillisten oikeuksien rikkomuksia, ne koettavat tehdä tyhjäksi perustuslain ja asettaa tilalle rahavallan, ja että se tapahtuisi, ne ovat omaksuneet klassillisesti jyrkän ja heitä ja heidän tarkotusperäänsä erinomaisesti kuvaavan sotahuudon, nim.: "Helvettiin perustuslaki".

Kaivantojen omistajat sanoivat: Että tämä järjestö opettaa jäseniään pitämään muiden omaisuudesta tuottamaansa varallisuutta omanaan, siten yllyttäen varkauteen (esim. metallikiven) ja myöskin kiihottaa jäseniensä mieliä työnantajiansa vastaan, vastaan lakia, vastaan järjestettyä yhteiskuntaa, vastaan rauhaa ja yleisön turvallisuutta...

Lännen Liitto vastasi: Että mainitut järjestöt opettavat jäsenilleen, että koko olemassaolon ainoa tarkotus ja päämäärä on hankkia rikkautta tuottamatta sitä, ja että sentakia trustien menettelytavat, pääomien vesitys, naapureilta metallimullan varastaminen "huomaamattoman" toisen maalle tunkeutumisen naamarin alla, viereisten omaisuuksien ostaminen leskiltä ja orvoilta, ilmottamatta omaisuuksien arvoa, ja kaikki muut samallaiset ryöstölläelävän rikkauden menettelytavat ovat kunniallisia verrattuina siihen taloudelliseen oppiin, että rikkauden tulisi kuulua niille, jotka sen tuottavat, tai Lincolnin väitteeseen, jonka hän teki kirjelmässään kongressille v. 1864, että "hankkia kullekin työläiselle täysi tulos hänen työstänsä, on kunniallinen päämäärä mille tahansa hallitukselle", ja että "työ on pääoman yläpuolella ja ansaitsee paljon suuremman huomion..."

Ne tosiasiat, jotka tukevat ja todistavat näitä Lännen Liiton tekemiä syytöksiä, ovat jokaisen Coloradon kansalaisen tiedossa.

"Vihreän Kirjan" ilmestyminen oli kova kolahdus Citizens' Alliancelle ja Kaivantojen Omistajien Liitolle. Ne olivat täydellisesti pimeydessä, mistä me olimme saaneet ainekset, eivätkä tiedä tähänkään päivään, että korjausarkit antoi minulle eräs sanomalehtimies. Me jaoimme "Vihreätä Kirjaa" vapaasti kaikilla kaivantokämpillä, ja se levisi laajalti yli koko lännen. Kaivosmiehet olivat iloisia, että se oli ilmestynyt en-

nen "Punaista Kirjaa"; jäsenet käsittivät, että me emme olleet joutilaina päämajassamme.

Kirjeenvaihdosta, jota tulvi konttoriin, saatoin muodostaa kuvan tilanteesta lännen kaivantokämpillä ja sulimokaupungeissa. Colorado Cityn lakko oli singonnut säkeniä, jotka virittivät tuleen kahdeksantunnin-taistelun monessa paikassa. Pueblon suuret sulimot olivat nyt lakossa; koko Coloradon valtio oli ilmitulessa, eikä valkea pysähtynyt valtion rajoille. Hiilenkaivajat, jotka olivat yhdistäneet voimansa meihin, olivat laajentaneet taistelunsa Wyomingiin, Arizonaan ja New Mexicoon, käsittäen viidennentoista alueen kokonaisuudessaan.

Tämän alueen eri osista saapui tietoja terrorista, jota harjotti Renon Salapoliisitoimisto ja muut päällekarkaajat ja murhaajat, joita palkkasi Colorado Fuel and Iron Company ja muut hiiliyhtiöt, mukaan laskettuna Etelä-Utahin hiilikaivannot. Nämä kertomukset muodostivat kauhunkuvia; kaivosmiesten koteja räjäytettiin ilmaan, lakossa olevia kaivosmiehiä ammuttiin kuoliaaksi; perheitä häädettiin viheliäisistä hökkeleistään, ainoista kodeistaan, jotka kuuluivat Rockefellerin omistuksiin; kaivosmiehiä karkotettiin kodeistaan, vaimojensa ja lastensa parista; organiseeraajia, Warjeonia, Mooneyta ja muita hakattiin julmasti.

Yhtä pelottavia kuin konsanaan muut, olivat kuvaukset urkkijoista ja salapoliiseista, jotka olivat liittyneet järjestöön nuuskiakseen tietoonsa union suunnitelmat ja tiedottaakseen organiseeraajien työstä ja missä he milloinkin liikkuivat.

Paitsi sanomalehtiuutisia ja mitä lähetit toivat, saapui kirjeitä, puhelintietoja ja sähkösanomia kaikilta alueilta. Saapui sähkösanoma, jossa ilmotettiin, että kolmekymmentäviisi kaivosmiestä oli surmattu Daly-West-kaivannossa Utahissa ruudin räjähdyksessä, ruudin, jota oli säilytetty laittomasti ja rikollisesti kaivannossa. Saimme sanan, että kolmesataakahdeksankymmentä miestä oli räjäytetty kuoliaaksi kaivosräjähdyksessä Wyomingissa. Mikä Fernien, Independencen ja monien muiden kaivosonnettomuuksien kanssa teki yli 1,087 estettävissä olevaa surmaa, joista voitiin syyttää kaivantojen omistajia lautakuntien päätöslauselmien vahvistamina. Monesta kuolemasta syytettiin Lännen Liittoa, mutta näitä syytöksiä ei milloinkaan kuolemansyyntutkijain lautakunnat hyväksyneet. Sain kirjeitä lakosta Keswickissä, Californiassa, ja Dutch Flatin kaivosmiesten karkotuksesta. Sitte saapui uutisia rikkurien lähettämisestä Coeur d'Alenesista.

Säännöllisen kirjeenvaihdon lisäksi unioiden sihteerien kanssa, lähetin heille usein tiedonantojulkaisuja lakoista ja tiedustelin unioita koskevia seikkoja. He lähettivät minulle lakkolaisten, union kokoushuoneiden, mielenosotusten ym. kuvia,

ja minä julkaisin niitä lehdessämme, laajemman keskinäisen osanoton aikaansaamiseksi Lännen Liiton jäsenten keskuudessa. Koetin tutustuttaa Arizonan Alaskaan, Montanan Coloradoon; jonkinlaista pitkänmatkan kädenpuristusta. Koetin luoda veljeystunteen, ja sainkin sen aikaan. Siinä suhteessa ei ole ennen löytynyt sellaista järjestöä kuin Lännen Kaivantomiesten Liitto.

Tultuani valituksi sihteeri-rahastonhoitajaksi, olin vain kokelas työväenliikkeessä. Mutta ne kolme vuotta, jotka olivat kuluneet siitä kun olin sulkenut puristetun ilman pois porasta Blaine-kaivannolla, olivat olleet minulle ankara koulutus luokkataistelussa. En koskaan otaksunut, että työn ongelmat voitaisiin ratkaista ammattiunionismilla, ja parlamentaarinen sosialismi ei ainakaan voinut olla lääke.

Olin nähnyt aika ajan perään ammattiunionismin heikkouden. Cripple Creekin kaivosmiehet olivat pettureita, monetkin heistä; Colorado Cityn survimomiehet olivat pettureita, monetkin heistä. Rautatiet, jotka heidät yhdisti, olivat miehitetyt unionmiehillä, jotka kulettivat petturimalmia petturisurvimoihin. Sellaista on ammattiunionismi.

Sähkötettyäni John Mitchellille, että lännen kaivosmiehet laskisivat alas työkalunsa hiilenkaivajien kera yleislakossa, se oli teollisuusunionismia. Ei ollut vaatinut kolmea vuotta tämän oppiakseni. Eikä minun ole tarvinnut muuttaa kantaani sen suhteen.

Lait ja lainlaadinnalliset asetukset olivat vain tyhjää ilmaa, ellei meillä ollut taloudellista mahtia — union voimaa — toteuttaa niitä. Habeas corpus, tämä paljon kerskuttu henkilön loukkaamattomuus, oli voimaton sotalain edessä. Estetuomiot olivat hyödyllisiä ainoastaan sille luokalle, joka johti hallitusta.

Samalla kun nämä kaikki lakot olivat ankara järjestömme koetin, tein kaikki mitä voin levittääkseni ja voimistuttaakseni niitä. Toivoin näkeväni samallaisen tilanteen kuin v. 1877, jolloin lakot olivat levinneet yli seitsemäntoista valtion, ja kaupungit ja teollisuudet olivat olleet jonkun aikaa työläisten määräysten alaisia.

Jäsenistöä nyt koeteltiin Telluriden, Denverin, Cripple Creekin ja kaikkien lakossa olevien paikkojen sulatuspadoissa. Malmi osottautui olevan korkeata lajia.

LUKU X

"Karkotus tai kuolema"

Colorado Federation of Labor kutsui konventsionin, pidettäväksi Denverissä. Kolmesataaviisikymmentä edustajaa, edustaen kaikellaisia unioita, keräytyi klubirakennukseen. Oli lakossa olevien hiilenkaivajien edustajia, samaten kuin edustajia lakossa olevilta Telluriden ja Cripple Creekin alueilta.

Edustajat keskustelivat monista asioista, joita oli tapahtunut kahdeksantunnin taistelun aikana. He nimittivät avustuskomitean, jonka tehtävänä oli hankkia avustusta niin paljon kuin mahdollista monille lakkolaisille ja heidän perheilleen. Esitettiin päätöslauselma, että koko edustajisto kävisi kuvernööri Peabodyn luona ja vaatisi sotilaiden takaisinkutsua, irtolaisuusmääräyksen kumoamista ja kaikkien karkotettujen, koteihinsa palaavien kaivosmiesten suojelemista. Lopuksi päätettiin, että komitea kävisi kuvernöörin luona näitä esittämässä.

Komitea tapasi kuvernöörin hänen konttorissaan, paikassa, joka oli muodostunut historialliseksi kaivosmiesten kamppailussa. Kuvernööri ärjyi heille, että ketään muita ei oltu karkotettu paitsi ulkomaalaisia ja rähisijöitä. Hän ei mahtunut näkemään, että komiteassa oli useita, jotka oli karkotettu, muiden muassa Guy Miller, Telluriden Kaivantomiesten Union esimies, eikä hän tiennyt, että joidenkin parhaiden unionmiesten oli täytynyt vaihtaa nimeänsä mustaalistaa välttääkseen. Hän sanoi komitealle, että kaikkia kaivosmiehiä suojeltaisiin heidän oikeuksissaan. Tarpeetonta sanoa, että hän jätti itselleen oikeuden määritellä, mitä ne kaivosmiesten oikeudet olivat.

Konventsioni hyväksyi seuraavan päätöslauselman:

Koska Coloradon valtion järjestynyt työväki taistelee kuolematonta kamppailua oikeudesta järjestäytyä ja elää; ja

Koska valtion korkein virkamies ja hallinto ovat salaliittoutuneet ja liittyneet yhteen juoneen Kaivantojen Omistajien Liiton, sulimotrustin, Colorado Fuel & Iron Co:n ja sen kauppaliittolaisen kanssa, joka tunnetaan Citizens' Alliancen nimellä, tehdäkseen mitättömäksi sen valtiollisen määräyksen, jonka kansa äänestyksellä marraskuussa 1902 antoi; ja

Koska valtion sotaväestä on tullut yhtiöiden palkka-armeija ja sotilaallinen roskajoukkokunta, jonka tarkotuksena on vain tuhota järjestynyt työväki, suunnata kuularuiskuja kohden oikeuden temppeleitä, uhmata oikeuslaitoksia, tunkeutua kotien pyhättöihin, vangita ilman valtuuksia tai laillisia toimenpiteitä, ja sulkea sotilasvankilaan, joka tunnetaan sotilashallinnon "härkäkarsinan" nimellä, miehiä, jotka eivät ole tehneet mitään rikosta paitsi puristaneet toisiaan käsistä unionismin lipun alla; ja

Koska, Itsenäisyyden Julistuksen sanoja käyttäen — "Että oikeuksiemme turvaamiseksi, hallitukset on perustettu ihmisten keskuuteen, saa-

den oikeat valtansa hallitsevien suostumuksella; että, milloin tahansa hallitusmuoto, olkoon se millainen tahansa, tulee näitä tarkotusperiä hävittäväksi, on kansalla oikeus muuttaa tai hävittää se, ja perustaa uusi hallitus, laskien sen perustukset sellaisille periaatteille ja järjestäen sen vallat sellaiseen muotoon, että ne parhaiten näyttävät antavan turvan ja onnellisuuden. Varovaisuus, todella, tulee määräämään, että hallituksia, jotka kauan ovat olleet voimassa, ei muutella keveistä ja ohimenevistä syistä; ja tästä syystä kaikki kokemus on osottanut, että ihmiskunta on mieluummin taipuvainen kärsimään niin kauan kuin epäkohtia voidaan kärsiä, kuin hankkimaan itselleen oikeutta, hävittääkseen ne muodot, joihin se on tottunut. Mutta kun pitkä sarja anastuksia, poikkeuksetta tähdäten samaan päämäärään, osottaa ihmisille, että heidät tahdotaan polkea ehdottoman yksinvallan alle, on heidän oikeutensa, heidän velvollisuutensa, kukistaa sellainen hallitus ja määrätä uudet vartijat tulevaksi turvallisuudekseen." Ja

Koska puhevapauden on kuristanut, painovapaudelle asettanut kuonokopan ja henkilön loukkaamattomuusmääräyksen lakkauttanut, sotilaallinen imperialismi, sianharjasten lailla pystyssä olevien pistimien suojassa; ja

Koska aseistettu sotaväki on edelleenkin Teller- ja San Miguel-kaunteissa vain yksinomaan Kaivantojen Omistajien Liiton käytettäväksi ja hyödyksi, sen taistelussa järjestynyttä työväkeä vastaan, eikä lain ja järjestyksen ylläpitämiseksi, koska kumpaakaan ei ole rikottu; nyt siis, sentähden

Päätettäköön, että järjestyneen työväen edustajat ja lähetit, konventsioniin kerääntyneinä, ankarasti tuomitsevat ne hyökkäykset, joita valtion hallitus on tehnyt kansalaisten oikeuksia ja vapauksia vastaan, polkien sotilaallisen yksinvallan rautakoron alle jokaisen periaatteen valtion perusteellisista laeista; ja

Päätettäköön. että me vaadimme sotaväen pikaista poiskutsumista, niin että laki ja järjestys voi jälleen vallita Teller- ja San Miguel- kaunteissa.

Päätettäköön, että me muuttumattomasti vastustamme kustannusten asettamista veronmaksajien hartioille valtion sotaväen majotuksesta lakkoalueilla vuosina 1902—1904.

Päätettäköön, että tämän konventsionin jäsenistö, edustaen viittäkymmentätuhatta Coloradon järjestyneen työväen jäsentä, ei tule äänestämään valtion viidenteentoista lainlaatijakuntaan ketään ehdokasta, joka ei sitoudu, ehdokkaana ollessaan, käyttämään ääntänsä ja vaikutusvaltaansa kaikkia toimenpiteitä vastaan, joiden tarkotuksena on maksaa yhtäkään dollaria näistä mainituista kuluista.

Päätettäköön, että kun sotilasanarkia tässä valtiossa on lakannut, me kehotamme järjestyneen työväen jäseniä yli koko Coloradon tulemaan avuksi "härkäkarsina"-vankeuden uhreille, niin että ne vääryydet ja hyökkäykset, joista he ovat kärsineet, voidaan oikeuden kautta sovittaa.

Päätettäköön, että me annamme tunustuksemme ja ihailumme Lännen Kaivantomiesten Liiton ja United Mine Workers of America'n urhealle ja vääjäämättömälle taistelulle, järjestöille, jotka ovat paljastaneet rintansa suuryhtiöiden voimaa vastaan ja jotka nyt pakottavat näitä ahmatteja nostamaan valkoisen lipun.

Päätettäköön, että me kehotamme järjestyneen työväen jäseniä perustamaan osuuskauppoja missä suinkin mahdollista, jotta taloudellinen järjestäytyminen voisi menestyksellä mitellä miekkoja niiden meri- ja maantierosvojen kanssa, jotka ovat nimensä kirjottaneet Citizens' Alliancen jäsenluetteloon.

Päätettäköön, että me kehotamme jokaista järjestyneen työväen jäsentä jokaisessa kaupungissa, kauppalassa ja satamassa, ja jokaista

valtion vapautta rakastavaa kansalaista, marssimaan äänestysuurnalle marraskuussa 1904 ja hautaamaan nykyisen hallituksen sellaisen äänivieremän alle, että miljoonakaan törähdystä enkeli Gabrielin torvesta ei voi sitä herättää poliittisesta kuolemastaan.

Minä olin yksi tämän julistuksen kolmestatoista allekirjottajasta.

Kaivosmiehet kärsivät kovan iskun, kun Woods Investment Co. julisti, että kaikkien sen palkkaamien työläisten täytyi katkaista suhteensa Lännen Kaivantomiesten Liittoon. Woods kohtasi kaivosmiehet, kun nämä olivat tulossa vuorolta Gold Coin-kaivannosta, ja myöhemmin Economic-survimosta, ja alisti heille tämän ehdotuksen. Miehet hylkäsivät sen yksimielisesti. Samalla kertaa kun tämä ei heikentänyt lakkoa, se lisäsi satoja jäseniä siihen joukkoon, jolle meidän täytyi hankkia lakkoavustusta.

Minulla oli ollut joitakin vastuksia Denverin sulimomiesten avustuskomitean kanssa. Alussa me olimme myöntäneet niin paljon avustusta, että minun täytyi sanoa komitean puheenjohtajalle, että hän hankkii sulimomiehille enemmän tarpeita kun mitä ne olivat saaneet työssäkään ollessaan. Sitten hän pienensi annoksia siihen määrään, että sulimomiesten vaimot alkoivat valitella ei saavansa kylliksi edes syödä. Vuosia myöhemmin, kun hänen kirjeensä julkaistiin teoksessa The Pinkerton Labor Spy, sain selville, että tämä avustuskomitean puheenjohtaja oli ollut yksi Pinkertonin salapoliiseista, joka täytti toimistonsa määräykset omalla tavallaan käsitellä avustustyötä, tahallaan koettaen ärsyttää pahaa mieltä lakkolaisten ja avustuskomitean välille.

Amerikan Työväen Unio oli pyytänyt minua avustamaan sen virallista julkaisua, Voice of Labor'ia. Kirjotinkin artikkeleita lakoista, kaivantoteollisuudesta ja mietelmiä, joista tuli hyvin kansanomaisia — "Teollisuusunionismi on sosialismi työvaatteissa", "Avonainen unio tekee suletun pajan", "Lyhempi työpäivä tekee suuremman maksupäivän", ja niin poispäin; tapasin kuulla "saippualaatikkopuhujien" käyttävän näitä mietelmiäni. Noin tähän aikaan minä kirjotin lyhykäisen Lännen Kaivantomiesten Liiton historian, jolla oli laaja levikki.

Esimies Moyer aikoi vierailla unioissa Ourayssa ja muualla valtion eteläosissa. Huomautin, että voisi olla hyödyksi ottaa mukaansa matkakumppani, koska hänen poluilleen voisi sattua pyssymiehiä Telluridesta, ja kaksi miestä onnistuisi niitä vastaan paremmin kuin yksi. Cripple Creekistä oli tullut eräs Lännen Kaivantomiesten Liiton jäsen, joka oli ollut Liiton konttorissa muutamaa päivää aikaisemmin. Hän saapui uudelleen samana iltapäivänä, ja Moyer esitti, että hän lähtisi hänen mukaansa Ourayhin. Olin kysynyt Moyerilta, tunsiko hän mies-

tä. Moyer sanoi nähneensä hänet "Creekissä", että hän oli vanha "tekijä" Coeur d'Alenesista. Mies oli Harry Orchard.

Kysyin Orchardilta, oliko hänellä pyssyä mukanaan. Hänellä oli, ja hän veti kuusilatinkisen, puoltatoista jalkaa pitkän, housuistaan. Huomautin hänelle:

"Se ei ole oikein käytännöllinen kapine; teidänhän täytyy pudottaa housunne ennenkuin te saatte sen toimintaan!" Hän näytti siltä kuin hän ei olisi tästä arvostelusta pitänyt, mutta hän ei sanonut mitään.

Se tapahtui seuraavana iltana heidän saapumisensa jälkeen Ourayhin kun San Miguel-kauntin viranomaiset vangitsivat Moyerin. Häntä syytettiin lipun häpäisemisestä, ja vietiin Tellurideen. Orchard tuli takaisin päämajaamme ja kertoi yksityiskohdat Moyerin vangitsemisesta, jonka kaiken minä jo olin kuullut sähkösanomista ja lehtiuutisista. En pitänyt siitä tavasta, jolla Moyer oli vangittu, ilman että hänen otaksuttu suojelijansa oli osottanut vähintäkään vastarintaa.

Orchard näki, että olin suuttunut, eikä viipynyt kuin muutamin minuutin. Ehkä en ollut niin suuttunut Orchardiin kuin siihen ajatukseen, että Moyer oli vangittu "lipun häpäisemisestä", koska tiesin, että hänellä ei ollut mitään tekemistä sen asian kanssa; hän ei ollut edes konttorissa silloin kun lippujulistus laadittiin. Sitten minä hoksasin, että hänen nimikirjotuksensa oli siinä, joka tietysti sekotti hänet siihen ikäänkuin hän itse olisi julistuksen laatinut.

Sain sanan, että oli olemassa vangitsemismääräys minunkin varaltani samasta syystä. Koska John Murphy ei ollut kaupungissa, menin Richardson ja Hawkinsin asianajotoimistoon saadakseni selvää mitä oli tehtävä, välttyäkseni tulemasta viedyksi Tellurideen. Hawkins neuvoi, että murha oli sellainen rikos, josta ei voinut päästä irti takauksella, ja että jos minua syytettäisiin murhasta Denverissä, minua ei voitaisi viedä toiseen kauntiin. Ajattelin sitä liikaa uskalletuksi. Sitten hän sanoi:

"Siinä tapauksessa, miksi ei voitaisi syyttää lipun häpäisemisestä suoraan täällä Denverissä?"

"Mutta minä haluan välttyä joutumasta vankilaan, ja haluan järjestää asiat niin, että voin tehdä työtä konttorissa".

"Jos voitte löytää tuomarin, joka asettaa teidät poliisin huostaan kunnes hankitte takauksen, sen voi tehdä sillä tavalla".

"Luulen, että Billy Hynes voi sen järjestää", sanoi. "Hän on unionmies".

"Antakaa minun tietää, kun asia tulee esille", sanoi Hawkins.

Hänen konttoristaan menin Pettibonen kauppaan ja kerroin Georgelle, että halusin tulla vangituksi lipun häpäisemisestä.

"Voitko asian järjestää jonkun kanssa näistä pojista?"

"Kyllä", hän sanoi, "Jake Wolf voi vannoa vangitsemismääräyksen".

Sitten menin tuomari Hynesin oikeuteen ja kerroin hänelle koko jutun. Hän ei tehnyt mitään lupausta, vaan kysyi, tuliko asia esille hänen oikeudessaan. Sanoin, että haluaisin asian niin järjestää, jos voisin. Samana iltapäivänä käsky minun vangitsemisestani vannottiin ja minulle toimitettiin haaste, ja seuraavana aamuna asia tuli esille.

Mr Hawkins sanoi, että ottaisi hänelle jonkun aikaa valmistella juttua, ja pyysi tuomaria määräämään takaussumman, jonka hän tekikin kolmensadan dollarin summasta. Kerroin hänen kunnianarvoisuudelleen, että ottaisi minulta jonkun aikaa saada tuo takaus-summa kokoon. Kutsuen luokseen erään konstaapelin, sanoi tuomari hänelle:

"Connolly, menkää te mr Haywoodin mukana, ja seuratkaa häntä, kunnes hän on hankkinut takauksen".

Läksin oikeudesta ja vein Connollyn konttoriin. Hän oli luonani yötä ja päivää, ja kun aikaraja oli täysi, menimme takaisin oikeuteen, ja minä kysyin tuomarilta lisäaikaa, jonka hän epäröimättä myönsi.

Kun juttuni tuli esille tuomari Hynesin oikeudessa, saavuin istuntoon mukanani kaikellaisia näytteitä ilmotuksista, joissa oli käytetty Amerikan lippua. Tuntemattomat ystävät olivat minulle lähetelleet niitä joka postissa. Minulla täytyi olla pari, kolmekymmentä näytettä; tupakkapusseja, sikaarilaatikoita, tomaattikannujen leimoja, neekerien poliittisen klubin lippu raidoille kirjotetuin julistuksin, ja Pinkerton salapoliisitoimiston nimikortti kaikki-näkevine silmineen, jota liput ympäröivät, huomattavin niistä ollen Tähdet ja Raidat. Juttu kumottiin. Jonkun aikaa myöhemmin lipun käyttäminen ilmotuksissa lailla kiellettiin.

Mutta ennen minun oikeudenkäyntiäni oli Moyer vapautettu takauksella ja jälleen vangittu kaksi tai kolme kertaa, kunnes lopuksi sotaväki päätti pidättää hänet "sotilaallisena tarpeena". Sain lakimies Richardsonin anomaan valtion ylioikeudelta Moyerin asian esilletuomista habeas corpus säädöksen nojalla. Anomus hyväksyttiin ja Moyer tuotiin Denveriin.

Aamuna, jolloin hän saapui, konekirjurimme konttoristamme tahtoivat mennä häntä asemalle vastaanottamaan. Kysyin Connollylta, konstaapelilta, joka minua vartioi, mitä hän ajatteli, jos me menisimme myöskin. Hän sanoi, että hän ei nähnyt siinä mitään pahaa.

Tytöillä oli pieniä jäljennöksiä lippujulistuksesta liimattuna käsilaukkuihinsa, ja sanoin heille, että voisi olla parasta, jos ei niitä heiluttaisi sotilaiden nenien edessä. Menimme asemalle, ja kun juna saapui, kaksitoistamiehinen sotilasjoukkue astui vaunuista ulos ensin, sitten Moyer, ja sitten vielä kaksitoista sotilasta upseerien seuraamana.

Astuin esiin ja pudistin Moyeria kädestä, ja me kävelimme kädet puristuksissa, kun tunsin olkapäälläni painoa, joka koetti erottaa meidät. Katsoin ympärilleni. Siinä oli kapteeni Bulkeley Wells, sama Wells, joka muutamia kuukausia aikaisemmin oli tehnyt kanssamme sopimuksen, joka olisi vaikuttanut lakon sopimisen rauhallisesti Telluridessa. Tämä ajatus välähti mieleeni, ja minä pyörähdin ympäri ja iskin häntä päin naamaa.

Se oli mieletön teko. Leimauksessa sotilaat tulivat hänen avukseen ja pyssyjensä perällä takoivat minua päähän ja iskivät minut kahden vaunun väliin. Yksi veti pyssynsä tähdäten minuun. Saatoin nähdä reijän pyssynpiipussa. Sanoin: "Laukase, senkin nartunpentu, laukase!"

Joku upseereistä iski ylös pyssynpiipun ja huudahti terävästi:"

"Takaisin, takaisin!" Sitten, kääntyen minuun, hän sanoi: "Haywood, menkää yhdessä Moyerin kanssa".

Menin Moyerin kera, ja me marssimme Oxford-hotelliin. Näin konstaapeli Connollyn ihmisjonossa, jonka sivuutimme. Hän näytti enemmän apealta, en ole häntä nähnyt sittemmin.

Saavuttuamme Oxford-hotelliin, marssimme sisään ja Moyer istuutui. Seisoin, kyynärpäälläni tiskiin nojaten, kun Walter Kinley, Telluriden pyssyhurtta, tuli luokseni ja sanoi:

"Istu alas!"

"En halua istua!"

Hän veti ulos kuusilatinkisensa ja sitä heiluttaen huusi:

"Istu, peeveli vieköön, istu!"

Minä iskin häntä ensin, ja hänen pyssynsä ei minuun sattunut. Viisi tai kuusi sotilasta hyökkäsi esiin ja iski minua useita kertoja, viskaten minut takaisin seinää vastaan. Kinley juoksi ympäri, etsien aukkoa, josta hän voisi minuun ylettyä, ja iski minua pyssynsä perällä. Noin samaan aikaan joku sotilas tuikkasi minua rustoon juuri kylkiluiden alapuolella. Joku upseeri astui esiin ja kuusilatinkistaan heiluttaen huusi:

"Takaisin, miehet, takaisin! Kuinka monta teitä tarvitaan tämän miehen käsittelemiseen?"

Tunsin heikkeneväni ja horjuin tuolille, jolle istuin, odottaen uusia määräyksiä. Vuodin verta kuin pistetty sika päähän saamistani iskuista.

Pian minut vietiin yläkertaan, ja kaksi pysyhurttaa jätettiin

huoneeseen kanssani. Toinen heistä oli Kinley, joka valitti rikkoneensa helmipäisen pyssynperänsä päähäni. Vain muutamaa hetkeä myöhemmin saapuivat lehtien kirjeenvaihtajat. Annoin avaimeni ja paperini John Tierneylle Denver Times'ista. Lyhyessä ajassa puhtaita vaatteita saapui kotoa, ja minä vaihdoin vaatteita ihoa myöten, kaiken aikaa säilyttäen kuusilatinkiseni, jota minä en ollut koettanutkaan käyttää, ja jota tarkastajat heidän jokseenkin huolimattomassa kopeloimisessaan eivät äkänneet.

Saapui sotilasvälskäri, joka sitoi päässä olevat haavani, neuloen oikean korvani, joka vaati seitsemän pistosta. Sitten saapui paikalle Ham Armstrong, Denver-kauntin ja kaupungin sheriffi, ja sanoi minulle: "Tule kanssani, Bill". Nousin ylös ja virkoin:

"Se on hyvä uutinen!" ja me läksimme sheriffin konttoriin. Kävellessämme sanoi Armstrong:

"Tällä kerralla sinä olet joutunut kiipeliin, Bill".

Kysyin, kuinka. Hän selitti:

"He vievät sinut takaisin Tellurideen".

"Ei, eivätkä vie!"

"Niinkö arvelet? Tuolla tulee sheriffi Rutan, hakemaan sinua; kävelee käytävän reunalla", sanoi hän. Katselin Rutaniin, ja sitten kääntyen Armstrongiin, sanoin:

"Oli miten oli, Tellurideen minä en lähde".

Saavuttuamme sheriffin konttoriin, saapui sinne Rutankin ja istuutui. Armstrong sanoi minulle:

"Eikö olisi parasta, että soittaisin Richardsonille?" Sanoin: "Luulen niin".

Sattui niin, että Richardson oli myöskin sheriffin lakimies samalla kuin hän oli L.K.L:n lakimies. Vaikka en kuullut muuta kuin sheriffin puoleisen puhelinkeskustelun, näin kuitenkin Armstrongin kasvojen kirkastuvan. Hän riipusti koukkuun puhelimen ja kutsui minut ulos käytävään. Siellä hän sanoi, että Richardson oli käskenyt pidättää minut kauntin vankilassa kunnes Richardson määräisi minut vapautettavaksi.

Sitten minä vedin esille pyssyni ja ojensin sen Armstrongille, pyytäen häntä säilyttämään sitä, kunnes sitä kysyisin, sanoen:

"Sanoinhan, että en lähtisi Tellurideen. Minulle tehtäisiin vähemmän tuon sheriffin tappamisesta Denverissä kuin "lipun häpäisemisestä" Telluridessa".

Ham tuijotti minuun ihmeissään ja sanoi: "Totta vieköön, tarkotatko sinä sitä?"

"Tietenkin tarkotan", sanoin. "Olisin hänet ennemmin tappanut kuin lähtenyt Tellurideen".

Ham käski poliisin hankkia vaunut ja viedä minut kauntin

vankilaan. Matkalla sinne ostin sikaareita ja tupakkaa, ajatellen, että vankilassa voi olla joukko miehiä tupakan puutteessa. Kun saavuimme vankilaan, sanoi johtaja:

"Olen pahoillani, mr Haywood, että emme voi tehdä oloanne täällä niin mukavaksi kuin haluaisimme".

Minut punnittiin ja mitattiin sääntöjen mukaan, ja kun astuin vaa'alta pois, pieni Billy Green, "Green-kauntin isäntä", astui esiin eräästä sisäovesta. Hän sanoi:

"Päivää, Bill! Tulehan tänne päin, ole hyvä".

Seurasin häntä, ajattelin, että oltiin menossa koppiin, mutta hän johtikin minut viereiseen varastohuoneeseen, jossa oli noin kolmekymmentäviisi tai neljäkymmentä luotipyssyä pitkällä pöydällä.

"Valitse mieleisesi", hän sanoi, "ja me hankimme miehen jokaisen muunkin taakse, ja jos se jumalankiroama sotaväki näyttäytyy, saa se niin kuuman vastaanoton, jollaista se ei ennen ole saanut".

Riipustin pyssyn harteilleni ja virkoin, että me olimme sangen hyvin varustautuneet täällä vankilassa. Sitten menimme jälleen konttoriin, jossa sheriffi sanoi:

"Tässä on pöytä, jota saat käyttää, mr Haywood. Saat olla yhteydessä konttorisi kanssa puhelimella, ja saat tuottaa tänne kirjurisi, jos sinulla en erikoista työtä tehtävänä".

Pettibone ja muutamia muita vieraili siellä samana iltapäivänä, ja Petibone meni kotiani ilmoittamaan vangitsemisestani vaimolleni.

"Oh, se ei minua lainkaan huolestuta! Nyt tiedän, missä hän joka yö on", oli vaimoni sanonut. Jo kuukausia hän oli odottanut minua kannettavaksi kotia paareilla.

Niin pian kuin Denverin unionmiehet saivat kuulla, että sotilaat olivat ottaneet minut huostaansa asemalla, he olivat alkaneet järjestäytyä. He nimittivät kapteeneja keräämään joukkoja ja aseistivat heidät, estääkseen sotilaita viemästä minua pois Denverin kaupungista. Tämä oli ehkä syynä siihen, että kuvernööri Peabody antoi määräyksen luovuttaa minut siviiliviranomaisille.

Seuraavana aamuna vankilaan majoittumiseni jälkeen, olin yksinäni vankilan konttorissa, kun soi ovikello. Kohotin ovessa olevan tirkistysreijän sulkua ja tunsin tulijan olevan D. C. Copleyn, yhden Cripple Creekin toimeenpanevan komitean jäsenistä. Laskin hänet sisään, ja hän sanoi:

"Luulin sinun olevan linnassa".

"Niin olenkin. Tällaisessa linnassa".

Hän oli saapunut tuomaan minulle viestiä, että Moyeria vaadittiin takaisin Telluridееn.

Oltuani vankilassa noin kaksi viikkoa, soitin Richardsonille ja sanoin, että halusin takaisin konttoriini. Hän sanoi:

"Mutta tiedäthän, että sinut voidaan vangita paikalla kun astut sieltä ulos. Sinullahan on siellä konttorisi, vai kuinka?"

"On", sanoin. "Minulla on siellä kaikki. Mutta se ei ole sen arvoista kuin työskennellä omassa pöydässäni, ja olen halukas kokeilemaan. Toivon, että sinä järjestät asian sheriffin kanssa".

Hän järjestikin, enkä minä koskaan kuullut enempää siitä Telluriden vangitsemismääräyksestä.

Yksi ensimäisistä yrityksistä lahjoa minua ei tullut suoraan, vaan lakimies Richardsonin välityksellä; hän näet kertoi minulle, että Cass Harrington, eräs Coloradon hiiliyhtiöiden lakimies, oli sanonut, että jos minä "luopuisin siitä sosialistisesta hullutuksesta", niin saisin minkä viran tahansa valtiossa. Sanoin Richardsonille, että Harrington saisi arvata toisen kerran.

Me laadimme anomuksen Moyerin vapauttamisesta habeas corpus säädöksen nojalla, ja tällä kerralla osotimme sen liittohallituksen piirioikeudelle tuomari Thayerin välityksellä St. Louisissa. Hieman myöhemmin vapautettiin Moyer. Hän ei näyttänyt enään olevan "sotilaallinen tarve". Hänet vangittiin uudelleen, tällä kerralla syytettynä murhasta, mutta kun vangitsemismäräyksessä ei mainittu, kenenkä hän olisi murhannut, taikka missä ja milloin murha olisi tehty, ei luonnollisesti tällainen syytös voinut merkitä mitään. Sitten hänet vangittiin osallisuudesta Vindicatorin räjähdykseen, joka oli tapahtunut jonkun aikaa ennemmin Cripple Creekissä. Siihenkään häntä ei voitu kiinnittää, ja ennenkuin määräystäkään oli saatu liittohallituksen oikeudesta, hänet vapautettiin.

Sillä aikaa kuin Moyer oli vankilassa Telluridessa, pidettiin vuoden 1904 Lännen Kaivantomiesten Liiton konventsioni Denverissä. Useita niistä miehistä, joita vangittiin monissa paikoin, oli siellä edustajina. Pettibone sai kirjeen Moyerilta, jossa Moyer pyysi kuvansa ripusteltavaksi puheenjohtajan tuolin takana olevalle korokkeelle, ja että kun edustajista otettaisiin kuva, tyhjä tuoli asetettaisiin puheenjohtajan paikalle. Pettibone saapui saliin, mukanaan Moyerin isonnettu kuva, joka ripustettiin paikalle, johon hän oli sitä pyytänyt samalla kuin edustajisto oli istunnossa. Se tapahtui ilman mutinaa tai suosionosotusta kenenkään taholta. Tietenkään edustajat eivät tienneet, että Moyer oli sitä halunnut; he ajattelivat, että se oli vain Pettibonen puolesta kunnianosotus Moyerille. Niin monet heistä olivat olleet härkäkarsinoissa tai vankiloissa, että he eivät lainkaan lainanneet kovinkaan suurta merkitystä Moyerin vankilassa ololle.

Monet edustajista kokoontuivat saliin varhain aamulla kesäkuun kuudentena päivänä. Joillakin oli sanomalehtiä puristettuina kouriinsa, toiset olivat levittäneet ne niitä lukeakseen. Kaikkien kasvoilla oli kauhistunut ilme; ne lukivat räjähdyksestä, joka oli rikkonut Independence aseman Cripple Creekissä edellisenä yönä.

Niin pian kuin oli suoritettu edustajien nimihuuto, otettiin räjähdys käsiteltäväksi ylimääräisenä työjärjestyksessä. Ei siitä ollut paljon sanottavaa, koska kukaan ei tiennyt siitä enempää kuin mitä oli lehdistä lukenut. Päätettiin tarjota viidentuhannen dollarin palkinto niiden henkilöiden vangitsemisesta ja tuomitsemisesta, jotka olivat syypäitä tähän hirmuiseen tapahtumaan, ja lähettää komitea heti suoraan konventsionista Cripple Creekiin, ja odottaa sen lausuntoa ennenkuin asiassa mitään enempää tehtäisiin.

Cripple Creekissä sheriffi Robertson apulaisineen meni räjähdyspaikalle varhaisella tunnilla. He asettivat köysiä jonkun matkan päähän asemasta, estääkseen uteliaita tallaamasta maata, ja heti lähettivät noutamaan Trinidadista verikoiria.

Kun komitea palasi, se tiedotti, että tilanne Cripple Creekissä oli uskomaton. Se ilmotti, että kauhea räjähdys oli tappanut kaksitoista tai kolmetoista miestä ja haavoittanut useita muita, ja että sheriffi Robertson oli kutsuttu pankkiirien ja kaivantojen omistajien neuvotteluun, jossa hänen eroamistaan oli vaadittu. Hän jyrkästi kieltäytyi eroamasta virastaan, kunnes köysi viskattiin hänen jalkoihinsa ja hänelle sanottiin, että ulkona oleva joukko kutsuttaisiin sisään ja hänet hirtettäisiin, jos hän ei paikalla eroaisi. Robertson "päätti" siis erota. Yksi kaivantojen omistajien miehistä nimitettiin hänen sijaansa. Tämä tapahtui räjähdystä seuranneen päivän puolivälissä.

Komitea tiedotti, että Victorin poliisipäällikkö Mike O'Connell oli nimittänyt ja aseilla varustanut satakunta tai yli unionmiestä apulaisikseen pitämään yllä järjestystä, ja että hän oli koettanut saada paikallista sotaväen osastoa avukseen hajottamaan roskajoukkoa, joka keräytyi kaupungin valtakadun kulmaan. Paikallinen sotaväki kieltäytyi antamasta O'Connellille minkäänlaista apua. Poliisipäällikkö sitte muutamia minuutteja myöhemmin kutsuttiin liikemiesten neuvotteluun ja laskettiin menemään sen jälkeen kun hän oli kieltäytynyt eroamasta. Hän sitte meni ja ilmotti miehille, jotka hän oli apulaisikseen nimittänyt, että hänet oli estetty virantoimituksesta.

Kun verikoirat saapuivat, ne vietiin hävitetylle rautatieasemalle. Ensimäinen koira meni suoraa erään Citizens' Alliancen salapoliisin taloon. Toisellakin yrityksellä koira seurasi samaa

polkua. Sitte koetettiin toista koiraa, joka meni suoraan erään unioon-kuulumattoman kaivannon ruutimakasiinille.

Muutamia päiviä ennen räjähdystä oli Carlton, Victorin pankkiiri, tavannut William Grahamin, Victorin poliisipäällikön, ja sanonut tälle:

"Billy, sinä ja minä olemme aina olleet hyviä ystäviä, ja sinä olet aina ollut hyvä virkamies. Sinä et ole osottanut puolueellisuutta enempää Citizens' Alliancen puolesta kuin vastaankaan. Mutta me tulemme vaatimaan sinun eroamistasi, sillä me emme halua puolueetonta miestä sellaisessa virassa kuin sinulla on. Minä annan sinulle sata dollaria ja matkalipun Kansas Cityyn, ja sinun olisi parempi suoriutua lähtemään niin pian kuin voit. Täällä on sellaista työtä tehtävänä, jota sinä uskottavasti et haluaisi tehdä.'

Graham kieltäytyi eroamasta.

Murphyn, Findley kaivannon isännän, kerrottiin yrittäneen pidättää kaivantonsa miehiä, kieltäen heitä menemästä asemalle ainakaan viiteentoista minuuttiin. Miehet olivat levottomia menemään koteihinsa ja halusivat astua junaan, jonka noin siihen aikaan piti saapua, joten he eivät totelleet kieltoja, vaan juoksivat asemalle, monetkin kohdatakseen siellä kuolemansa. Mitähän mahtoi Murphy tietää?

Kuolemansyyntutkijan lautakunta havaitsi, että "Lännen Kaivantomiesten Liiton jäsenet ja virkailijat olivat vastuunalaisia" Independence aseman räjähdyttämisestä.

Komitea ajatteli, että jokaisen ilkityönsä oli Citizens' Alliance ennakolta tarkoin harkinnut, sillä kaikki kaivannot suljettiin räjähdyksen jälkeen, ja rikkurit ja hurtat kerättiin Victoriin ja varustettiin tilaisuutta varten aseilla. Hamlin, Kaivantojen Omistajien Liiton sihteeri, puhui sille suurelle laumalle, kiivaasti tuomiten L.K.L:a räjähdyksestä, sanoen että viisikymmentä unionmiestä tulisi ampua ja sama määrä hirttää puhelintolppiin ja loput ajaa kukkuloiden yli niiden rohkeiden miesten kuolemasta, jotka olivat aseman räjähdyksessä menettäneet henkensä. Joku lakkolaisista kysyi:

"Ketä te heillä tarkoitatte?" Siitä alkoi kahakka.

Useita rikkureita ja ei-unionmiehiä tapettiin, ja monet unionmiehistä, jotka olivat menneet kokoustaloonsa turvaan, haavottui akkunoihin suunnatusta kuulasateesta. Kun sheriffi saapui talolle, antautuivat unionmiehet, ja heidät vietiin asemahuoneelle, sotaväen majotuspaikkaan, jota myöhemmin nimitettiin härkäkarsinaksi.

Union salien huonekalut ja valaistuslaitokset oli särjetty. Koneenkäyttäjien union sali oli täydellisesti murskattu hajalle. Mustalle taululle seinällä oli kirjotettu tämä lause: "Siksi, että

olet unionmies, karkotus tai kuolema tulevat olemaan kohtalosi. Citizens' Alliance."

Komitea kertoi, voimatta tunteitaan salata, union kauppojen hävityksestä Anacondassa, Goldfieldissa, Victoriassa ja Cripple Creekissä. Rikkurit olivat kulettaneet pois tavaroita tonnimääriä. Pankkiirit ja huomattavat kansalaiset ottivat osaa mellakkaan omissa persoonissaan, näytellen paholaisen osaa ja särkien kaiken kaupoissa, kaataen paloöljyä suuriin määriin jauhoja, sokeria, lihaa ja muita ravintotarpeita, rikkoen kassarekisterit, vaa'at ja kaiken, minkä suinkin rikotuksi saivat.

Victor Recordin konttoriin tunkeuduttiin taasen, ja tällä kerralla olivat tunkeilijat rautaisen käden miehiä, jotka vangitsivat koko toimitsijakunnan ja lukitsivat sen härkäkarsinaan. Sitte rikottiin latomakoneet suurilla moukareilla ja särjettiin painokone, ja kaikki särjettiin siihen määrään, että sitä seuraavat lehden numerot täytyi painaa Cripple Creekin Star'in painokoneella. Recordin kustantaja oli edellisenä aamuna julkaissut toimituskirjotuksen, jossa L.K.L:oa kehotettiin lopettamaan lakko. Citizens' Alliance luultavasti otaksui, että tästä syystä ihmiset uskoisivat unionmiesten hävittäneen painon. Kustantaja sai neljätuhatta dollaria vahingonkorvausta ja heti luopui entisestä ystävällisestä kannastaan meihin nähden.

Konventsioniin keräytyneet kaivosmiehet oli suuttunut joukko kun he kuulivat kaikista näistä lukemattomista väkivaltaisuuksista. Seuraavien päivien kuluessa useita jäseniä Cripple Creekistä saapui Denveriin, ja kaikilla oli samallaisia tai pahempia uutisia kerrottavana. Kuolemansyyntutkijan lautakunta julisti päätöksensä, jossa syytettiin L.K.L:n virkailijoita osanotosta kapinaan, ja kanteita tehtiin Moyeria, toimeenpanevan komitean jäseniä, itseäni ja noin neljääkymmentä muuta vastaan.

Kun Cripple Creekin viranomaiset tulivat Denveriin vangitsemismääräyksineen, sain vihiä heidän tulostaan ja menin eversti Irbyn, Denverin pormestarin sihteerin kotia. Viivyin siellä päivän tai kaksi. Sillä välin vangitsemismääräykset oli esitetty Moyerille ja James Kirwinille. He antoivat takaukset, mutta viranomaiset eivät tehneet muuta yritystä vangita minua.

Victorin poliisipäällikkö, Mike O'Connell, joka oli vannottanut apulaisikseen sata kaivosmiestä hajottamaan räjähdyksen jälkeen keräytynyttä roskajoukkoa, oli ensimäisten viidenkymmenen karkotetun joukossa. Muutamia päiviä hänen saapumisensa jälkeen hän putosi tai puskettiin ulos ikkunasta ja löydettiin kuolleena likakadulta alhaalla.

Sotaväki sulki Portland-kaivannon, ja johtokunnan enem-

mistö, Jim Burnsin vastalauseista huolimatta, päätti palkata ei ketään muita kuin ei-union miehiä. Mutta kuitenkin sellaisen suuren kaivannon käyttämiseen tarvittiin monta taitavaa koneenkäyttäjää. Koneenkäyttäjät kieltäytyivät hylkäämästä L.K.L:n korttejaan. Johtokunnan täytyi siis sallia unio-koneenkäyttäjien siellä työskennellä, jos se vain kykeni niitä saamaan. Piiri-Unio halusi pitää kiinni Portland-kaivannosta, joten se päätti, että oli parasta antaa koneenkäyttäjien siellä työskennellä. Portland Kaivantoyhtiö nosti jutun kuvernööri Peabodya vastaan vahingonkorvauksesta, vaurioista, jotka olivat aiheutuneet adjutantti-kenraali Bellin sulkiessa kaivannon. Mutta kun Sherman Bell huomasi, että koneenkäyttäjät eivät olleet eronneet uniosta, hän sulki kaivannon uudelleen. Se pian avattiin jälleen johtokunnan kanssa tehdyn sopimuksen nojalla, että se tulisi tekemään muutoksia työvoimassa niin pian kuin mahdollista.

Kaivantojen Omistajien Liitto otti käytäntöön työkortin, jota ilman, niinkuin heidän aikomuksensa oli, ei kukaan saisi työtä alueella. Tämä kortti läheisesti muistutti L.K.L:n jäsenkorttia. Citizens' Alliance taas puolestaan perusti mustanlistan kaikkia Lännen Kaivantomiesten Liiton ja American Federation of Labor'in jäseniä vastaan; mutta kun he huomasivat, että tämä koski niitäkin A.F.L:n miehiä, jotka työskentelivät sanomalehtikonttoreissa, he peruuttivat toimenpiteensä A.F.L:a vastaan ja sen tilalle asettivat Amerikan Työväen Union. Tämä tapahtui ilman mitään vastalausetta A.F.L:n taholta.

Kaivantojen Omistajien Liitto Leadvillessa oli ensimäinen ottamaan käytäntöön työkortin, vaikka se oli tuomari Owersin antaman estetuomion suoranaista rikkomista. Isännät otaksuivat, että se lakaisisi pois L.K.L:n, mutta heidän suureksi hämmästykseksen jokainen union jäsen otti kortin ja jatkoi työssä käyntiään kuten ennenkin.

Useita kuukausia jatkui tällaista ankaraa vainoa. Sotalaki julistettiin jälleen voimaan ja adjutantti-kenraali Sherman Bell nimitti kenttä-ylioikeuden ja ylimarsalkan alueelle. Kuusitoistasataa miestä vangittiin ja pantiin läpi Citizens' Alliancen hikoilukammion. Kaksisataaviisikymmentä heistä määrättiin karkotettavaksi, ja neljäkymmentäkaksi pidätettiin rikosoikeutta varten. Mutta kuitenkaan yhtään L.K.L:n jäsentä ei voitu tuomita syylliseksi.

Kenttä-ylioikeuden valtuutetut selittivät, että karkotettavaksi määrätyt olivat metallikivenvarkaita, pelureita ja muita sellaisia huonomaineisia henkilöitä. He tiesivät, että tällainen lausunto oli vale, sillä muutamia kaikkein parhaista miehistä koko alueella oli karkotettujen joukossa. Monilla heistä oli

talot Cripple Creekissä, jossa olivat tehneet työtä ja asuneet useita vuosia. Heidän lapsensa olivat siellä kaivantoleirillä syntyneet. Se oli heidän kotinsa. Paitsi kaivosmiehiä, karkotettujen joukossa oli joitakin lakimiehiä, entinen valtion prokuraattori, yksi sisällissodan veteraani, nim. kenraali Engley, ja Frank Hangs, L.K.L:n asianajaja, joka pitemmän aikaa oli asunut alueella; J. C. Cole, joka oli ollut kauntin lakimiehenä; tuomari Frost, ja kauntin kirjuri Mannix. Citizens' Alliance käytti hyväkseen tilaisuutta karkottaa ei ainoastaan henkilöt, jotka olivat olleet toimivia L.K.L:ssa, mutta myöskin kenenkä tahansa he tahtoivat ajaa ulos alueelta. Kuka konna hyvänsä, jolla oli vanhoja kalavelkoja maksettavana, voi ne täydelleen suorittaa Citizens' Alliancen kautta kenelle tahansa.

Brikaatti-kenraali Bell oli tähän aikaan paisunut niin, että hän luuli olevansa Venäjän tsaarin upseeri ja Coloradon vapaat asukkaat hänen alustalaisiaan. Ne määräykset, joilla hän karkotti ihmisiä heidän kodeistaan viereisiin Kansasin ja New Mexicon valtioihin, pantiin täytäntöön itsevaltiaan ankaruudella. Hän sanoi: "Ne toimenpiteet, joihin minä sotilaskomentajana ryhdyn, eivät liikuta ketään paitsi minua itseäni ja minun ylipäällikköäni, valtion kuvernööriä... Minä en halua näitä miehiä Coloradossa."

Alkaen uransa Rooseveltin ratsuväessä, häntä vaivasi sama suuruudenhulluus kuin esimiestäänkin. Vieläpä hänellä oli tapana tepastella ympäri käsi takinpovessa kuin Napoleonilla. Tämä oli niin tunnettu yleinen ivanaihe, että Denverin sanomalehdet julkaisivat hänestä pilakuvia hänen omituisissa asennoissaan ja vaativat hänen erottamistaan sillä perusteella, että hänen järkensä oli vialla.

Harper, Parfet, Jenks ja Hooten, alueen kauppojen hoitajat, olivat kaikki karkotettu ja tulivat Denveriin. Kukin heistä oli päättänyt palata ja avata kaupat uudelleen. Kun he menivät takaisin alueelle, Harper vetosi kenraali Bellin suojelukseen kauppoja avatakseen. Bell sanoi, että heille ei tapahtuisi mitään. Ei kulunut kauankaan ennenkuin hulikaanit tunkeutuivat kauppoihin ja ryöstivät ne uudelleen.

Uniot Buttessa, Montana, olivat elimellisesti kiintyneet kaikkeen, mitä oli käynnissä Cripple Creekissä. Ne järjestivät Interstate Mercantile Co:n — valtioiden välisen kauppayhtiön —, lähettäen kaksi miestä Buttesta edustamaan järjestöänsä ja johtamaan kauppoja Cripple Creekissä. Ajateltiin, että kun liike oli laillistettu toisessa valtiossa, sitä ei häirittäisi.

Kun Hall ja Heimerdinger saapuivat valtakirjoineen, annoin heille kirjeitä vietäväksi alueen uniolle ja kauppojen liikkeenhoitajille. He menivät heti Cripple Creekiin ja ottivat

siellä huostaansa kauppamme. Kauppa avattiin uudelleen ja varustettiin uusilla varastoilla, ja ne alkoivat harjottaa liikettä Interstate Mercantile Co:n nimellä. Tämäkään kuitenkaan ei ollut mikään suojelus. Kaupat hävitettiin taasen ja ryöstettiin. Mutta kun se oli "ulkolainen yhtiö", niin anottiin estetuomio Carltonia, Hamlinia ja monia muita alueen huomatuita kansalaisia vastaan liittohallituksen oikeudelta Denverissä. Se myönnettiin, ja me emme sen jälkeen kärsineet muita vastuksia paitsi boikottia.

Pyrin kosketuksiin niin monen karkotetun kanssa kuin vain sain ulottuviini ja sain heidät hakemaan mieskohtaisia vahingonkorvauksia valtiolta summista, jotka vaihtelivat viidestä kymmeneen tuhanteen dollariin. Yhteinen summa oli suunnaton, ja siihen me lisäsimme korvausvaatimukset vaurioista, joita oli tehty kaupoillemme mellakoissa ja kauppojen tyhjennyksissä. Viimeisestä vaatimuksesta, niinkuin myöhemmin sain tietää, Liitto sai viisikymmentätuhatta dollaria. En koskaan päässyt tietämään saiko kukaan yksityinen mitään korvausvaatimuksistaan.

Sain kirjeen eversti Verdeckbergiltä, kieltäen minua lähettämästä enempää avustusta alueelle, paitsi sotilasviranomaisten kautta, ja mukana seurasi siitä annetun erikoisen määräyksen jäljennös. Tämä oli yritys tappaa nälkään lakkolaisten ja karkotettujen perheet. Sähkösanomat presidentti Rooseveltille ja punaselle ristille eivät tuottaneet minkäänlaisia toimenpiteitä, ja avustustyötä jatkettiin salaisesti alueen urheiden naisten välityksellä. Kahdeksan näistä naisista, jotka kuuluivat Liiton naisten alaosastoon, joukossa ollen mrs Hooten ja Estelle Nicholls, vietiin Verdeckbergin luo ja heitä kiellettiin, että he eivät saisi jakaa avustusta Cripple Creekin alueella. Mutta sotilasmääräys ei estänyt näitä naisia tekemästä työtään, kuten he olivat aina ennenkin tehneet.

Frank Cochran, Victorin Kaivantomiesten Liiton sihteeri, vangittiin, ja kun hänen konttorinsa tarkastettiin, löydettiin sieltä lukumäärä lakkopetturien kuvia, jotka olivat ristillä merkitty takapuolelle. Sotakomento tinkasi Cochranilta, mihin näitä merkittyjä kuvia käytettiin. Hän selitti, että niitä aiottiin käyttää petturi-ilmotukseen, jota lähetettiin ympäri valtion. Häntä kidutettiin yrityksessä saada muuttamaan kertomuksensa; hänen kaulaansa pantiin köysi ja hänet uhattiin hirttää, ellei hän tunnustaisi, että ne merkityt henkilöt olivat pettureita, jotka oli raivattava pois tieltä. Cochran pysyi totuudessa ja lopuksi he antoivat hänen mennä.

Joukkio "valkolakkisia", joita yhteen aikaan kutsuttiin ku-klux-klaneiksi, meni George Seitzin kotiin, ja yksi heistä marssi suoraan keittiöön, jossa ei ollut muita kuin Seitz ja

hänen kaksi tytärtään. Hän komensi Seitziä lähtemään miesjoukon kera, ja pelottaakseen häntä, laukasi revolverinsa. Mutta Seitz vastasi luodikolla ja ajoi joukon tiehensa. Seuraavana aamuna lehdet tiedottivat, että kaksi huomattua henkilöä, nimittäen heidät, olivat lähteneet alueelta ja luultavasti eivät tulisi koskaan palaamaan takaisin. Yleisesti otaksuttiin, että nämä kaksi olivat olleet roskajoukon jäseniä, jotka Seitz oli joko tappanut tai haavoittanut. Seitz teki hyvän työn. Siihen loppuivat koteihin tunkeilemiset.

Samaan aikaan kuin nämä pelottavat seikat tapahtuivat Cripple Creekissä, sama villi kullan valta vallitsi San Juanin alueella, ja valtion eteläisen osan hiiliparoonit myöskin tekivät kaiken voitavansa unionismin hävittämiseksi.

Liiton päämajassa asemani oli melkoisen tukala; en tiennyt mitä julmuuksia tulisi seuraavaksi. Isku oli äärettömän ankara, mutta järjestö ei näyttänyt heikkenevän missään. Lakko kaikessa ankaruudessaan oli jatkunut keskeytymättä yli kolmen vuoden.

Ensimäiset merkit heikkenemisestä tulivat Tonopahissa ja Goldfieldissä, Nevadan valtiossa, tapahtuneiden kultalöytöjen yhteydessä. Sitä vielä lisäsi Nevadan valtion kuvernööri Sparksin Cripple Creekin kaivosmiehille osottama kohtelias kutsu saapua nauttimaan "salviapensas-valtion" vieraanvaraisuudesta ja jakamaan sen rikkauksia, lisäten vielä että hän saapuisi vastaanottamaan Coloradon kaivosmiehiä rajalle ylimääräisellä junalla. Kansainvaellusta ei seurannut heti, mutta hyväinen luku kaivosmiehiä lähti Nevadaan, ei niin paljon kultakuumeen vuoksi kuin päästäkseen rauhaan, voidakseen nukkua ilman ainaista pelkoa sotaväestä, pyssyhurtista, vankiloista ja härkäkarsinoista.

Ajattelin, mitä voitaisiin tehdä Liiton aseman lujittamiseksi. Kaivantojen isäntien linnotukset eivät olleet varsin niin lujat, että niihin ei voisi hyökätä; mutta omistajilla oli määräämisvalta ylioikeuteen ja hallussaan valtion hallitus. Heillä, samaten kuin sulimo- ja survimoyhtiöillä, oli rajattomasti rahaa lahjomiseen niinkuin myöskin Rockefellerin omistusten kannatus, puhumattakaan tunnottomasta Citizens' Alliancesta, joka nähtävästi voi turvautua mitä rikoksellisimpiin keinoihin, täysin luottamuksin sotilas- ja siviilisuojeluksesta. Raakalaiset kultaparoonit — he eivät löytäneet kultaa, he eivät kaivaneet kultaa, he eivät jauhaneet kultaa, mutta jonkun salaperäisen alkemian avulla kaikki kulta kuului heille!

Ilmotuksessa, jonka minä tähän aikaan painatin leimuavin otsikoin, "Onko vapaus kuollut?" luettelin useita niistä raakuuksista, joita oli tehty Cripple Creekissä.

Olin valmistanut selostuksen raha-asioista vuodelta. Sam Gompers käytti tilaisuutta arvostellakseen selostusta, koska menojen joukossa oli yksi iso erä, muistaakseni kolmekymmentätuhatta dollaria, merkitty "sekalaisten" sarakkeeseen. Samiä näytti kiinnostavan, mitä sellainen sekalainen, niinkin suuri kulunki, saattoi merkitä. Mutta on aivan ilmeistä, että hän ei lukenut selostusta läpi, sillä minulla oli toisessa paikassa yksityiskohtainen selostus näistä "sekalaisista" kuluista. Gompers oli arvostelussaan yhtä paha kuin Walter Wellman. Hän hyppäsi aina tasakäpälää, kun näytti ilmenevän tilaisuus kertoa vihollisillemme — työn vihollisille —, että me käytimme avustusrahoja johonkin, jota ei voinut selostuksessa selvillä sanoilla mainita.

Hiilenkaivajat Mysticissa, Iowa, kutsuivat minut puhumaan työnpäivän mielenosotukseensa varhain syyskuussa. Kerroin heille ajatuksenani, että United Mine Workers teki virheen siinä tavassa, millä se sopi hiilikaivantojen kanssa, että ajattelin heidän asemansa tulevan paljoa lujemmaksi, jos heidän sopimuksensa päättyisivät marraskuussa huhtikuun asemesta, koska huhtikuussa hiilen kysyntä oli laskemassa. Hiilivarastot huhtikuussa tavallisesti olivat riittävät kestämään yli kesäkuukaudet, jotavastoin marraskuussa kysyntä nousi, ja tämä antaisi työläisille jonkinlaisen edellytyksen.

"Mutta", sanoin, "mitä varten mennä yhtiöiden kanssa lainkaan sopimukseen — tahtoo sanoa, mihinkään määräaikaiseen sopimukseen? Miksi ette varaisi oikeutta mennä lakkoon milloin tahansa?

"Sallikaa minun osottaa, mitä sopimus itseasiassa merkitsee. Jos unionne jäsen allekirjoittaisi yksityisen sopimuksen pamppunsa kanssa, te sanoisitte, että hän on keltainen koira. Mutta löytyy työväen järjestöjä, jotka menevät paikallisiin sopimuksiin harkitsematta, että löytyy muitakin työläisiä samalla teollisuuden alalla. Tämä vain lisää keltaisen koiran kokoa. Ja sama koskee teihin hiilenkaivajina, kun te menette sopimukseen koko teollisuutena. Tätä sopimusta te pidätte pyhänä, ja teistä tuntuu, että se pakottaa teidät työhön, tuottamaan hiiltä, pitämättä lainkaan lukua millaiset olosuhteet muilla työläisillä saattavat olla.

"Otetaan nyt esimerkiksi junankuljettajat — he eivät koskaan ole rikkoneet sopimusta koko järjestönsä historiassa. Mutta he ovat olleet pettureina jokaisessa suuressa lakossa, joka on tässä maassa tapahtunut. Joten minä sanon, että koko teollisuudenkaan työläisillä ei ole oikeutta mennä aikamääräisiin sopimuksiin, ja tämä koskee työväenluokkaa kokonaisuudessaan. Meillä ei ole oikeutta tehdä sopimuksia kapitalistiluokan kanssa, koska työväenluokan historiallisena kut-

sumuksena on kukistaa kapitalistinen järjestelmä. Se on meidän ainoa vapahduksemme palkkaorjuudesta."

Vapausliitto, jonka Coloradon Valtion Työväenliitto perusti, otti käytännöllisesti osaa vaaleihin v. 1904. Se oli päättänyt työväen puolueen ohjelmasta, jonka pääasiallisin puoli oli kuvernööri Peabodyn häviölle saattaminen vaaleissa, ja sen ohjelmapykälät olivat niin sanoakseni naulatut tunnuslauseella: "Kuka tahansa paitsi Peabody". Tämä tietenkään ei kehittynyt työväen puolueeksi, mutta se muodostui demokraattipuolueen kannattamiseksi; tämä puolue oli näet hyväksynyt Vapausliiton vaatimukset ohjelmaansa. Roosevelt voitti valtiossa suurella enemmistöllä, mutta Peabody suistettiin vallasta. Alva Adams, demokraattipuolueen ohjelmalla valittu kuvernööri, vihittiin virkaansa. Republikaanipuolue jätti ylioikeudelle Peabodyn puolesta vastalauseen; mutta tämäkin oikeus oli niin turmeltunut, että se viskasi menemään niin monen vaali- ja äänestyspiirin äänet, että republikaaninen lainlaatijakunta saattoi julistaa Peabodyn tulleen valituksi. Hän heti erosi, ja republikaaninen varakuvernööri, Jesse MacDonald, otti hänen paikkansa. Coloradolla oli kolme kuvernööriä kahdenkymmenenneljän tunnin kuluessa.

LUKU XI

Industrial Workers Of The World.

Pitkällisen ja kuuman taistelun jälkeen valtion eteläosassa, tämän alueen United Mine Workers lopetti lakkonsa. Colorado Fuel & Iron Co. useiden muiden hiiliyhtiöiden kera jatkoi valtion kahdeksantunnin-lain rikkomista; sen lain rikkomista, joka kielsi yhtiöitä painattamasta omaa rahaansa työläisille; sen lain, joka kielsi yhtiöitä pakottamasta työläisiä tekemään kauppaa yhtiöiden kauppapuodeissa, ja muiden lakien rikkomista. Seitsemää työlakia rikottiin häikäilemättömästi. Eikä niistä vähäisin ollut punnituslaki, jota kiertämällä yhtiöt saivat mahtumaan kolmekymmentäkahdeksan sataa naulaa kivihiiltä yhteen tonniin.

Kaiken tämän rikoksellisen lainrikkomisen aikana Rockefellerin omaisuuksien päämies, vanha tutiseva hylkiö, nakerteli ulkokultaisesti uudestakastajan ehtoollistaan, halliten enemmän valtaa golffikepillään kuin Coloradon asukkaat äänestyslipuillaan.

Kun lainlaatijakunta lopullisesti hyväksyi uuden kahdeksantunnin lain, niin Denverin sulimotyöläiset julistivat lakkonsa päättyneeksi kaksikymmentäyksi kuukautta kestäneen

kamppailun jälkeen, jona aikana, salapoliisitoimistojen näyttelemästä osasta huolimatta, heidän riveistään oli lähtenyt vain muutamia luopioita.

Teollisuusunionismi oli nopeasti kehittymässä. Vuoden 1904:n Lännen Liiton konventsioni oli hahmoitellut suunnitelmia koko työväenluokan liittämisestä yhteen yleiseen järjestöön, ja oli määrännyt toimeenpanevan komitean toteuttamaan tätä ohjelmaa. Denverissä oli pidetty joitakin epävirallisia neuvotteluja, joihin olivat ottaneet osaa Dan MacDonald Amerikan Työväen Uniosta ja George Estes Rautatietyöläisten Liitosta, ja meillä oli ollut jonkun verran kirjeenvaihtoa Clarence Smithin, Amerikan Työväen Union sihteerin kanssa. Salainen neuvottelu kutsuttiin pidettäväksi Chicagossa toisena päivänä tammikuuta, 1905. Kutsukirje, joka lähetettiin noin kolmellekymmenelle henkilölle, käsitti seuraavan pykälän:

Vakuuttaen luottamustamme työväenluokan kykyyn, jos se oikein järjestyy valtiollisilla ja taloudellisilla rintamilla, ottaa haltuunsa ja menestyksellä johtaa ... maan teollisuudet; uskoen, että työväenluokan valtiollisella tahdolla, jonka se ilmaisee sosialistisen äänestyslipun kautta, täytyy löytyä, pätevän ollakseen, taloudellinen vastine työväen järjestössä, joka on rakennettu sosialistisen yhteiskunnan perustaksi ja johon kuuluu työväenluokkaa suhteellisesti samanlaisina ryhminä ja teollisuuksina kuin mihinkä työläiset jakautuisivat osuustoiminnallisen, työväenluokan hallitseman tasavallan aikana ... me pyydämme teitä kokoukseen Chicagossa, tammikuun toisena päivänä, 1905, salaiseen neuvotteluun keskustelemaan keinoista, joilla voitaisiin Amerikan työtätekevät ihmiset lähemmin yhdistää toisiinsa oikeiden vallankumouksellisten periaatteiden alaisina, ottamatta lukuun mitään nykyisistä tai ennen olleista yleisistä työväen järjestöistä, ja vain sellaisten perusprinsiipien rajottamina, jotka takaavat sen eheyden todellisena työväen etujen suojelijana.

Lännen Kaivantomiesten Liiton toimeenpaneva komitea nimitti Moyerin, O'Neillin ja minut edustamaan Liittoa tässä neuvottelussa. Me kokoonnuimme erääseen saliin Lakekadun varrella, samaan jota Chicagon anarkistit usein olivat pitäneet kokouspaikkanaan, jossa Parsons ja Spies olivat puhuneet työläisille. Kun kokous oli kutsuttu järjestykseen, valittiin minut vakituiseksi puheenjohtajaksi ja George Estes vakituiseksi sihteeriksi. Näissä istunnoissa me muovailimme sen manifestin, josta Industrial Workers of the World sai alkunsa, ja se kuului seuraavasti:

Yhteiskunnalliset suhteet ja ryhmittymiset ainoastaan heijastavat koneellisia ja teollisia olotiloja. Aikamme teollisuuden suuret ilmiöt ovat ihmistaidon syrjäyttämisessä koneiden avulla ja kapitalistisen vallan lisäämisessä työkalujen, joilla varallisuus tuotetaan ja jaetaan, omistuksen keskittymisessä.

Näiden tosiseikkojen vallitessa ammattijaottelut työläisten keskuudesta ja kilpailu kapitalistien keskuudesta samalla tavalla katoavat. Luokkiin jako kasvaa yhä selvemmäksi ja luokkavastakohdat kasvavat yhä jyrkemmiksi. Se yleinen orjuus, jonka alaisina kaikki työläiset

ovat koneita hoitaessaan, on niellyt heidän ammattieroavaisuutensa. Uudet koneet, alati astuen vähemmän tuottavien tilalle, lakaisevat syrjään koko ammattikuntia ja upottavat uusia työläisjoukkoja alati kasvavaan, ammatittomaan, toivottomaan työttömien armeijaan. Kun koneellinen edistys astuu ihmisen ja ihmistaidon tilalle, niin kapitalistien tarvitsee käyttää työläisiä ainoastaan ne lyhyet hetket, jolloin heidän lihaksensa ja hermonsa ovat tottelevimmat; ja sinä hetkenä, jolloin työläinen ei tuota suurinta voittoa, hänet viskataan roskakasaan, kuolemaan nälkään käytännöstä hyljätyn koneen vierelle. Kuolinraja on määritelty, ja on perustettu vanhuuden raja, ja joka aikoo sen yli käydä, se merkitsee hänelle tässä monopoliseerattujen tilaisuuksien maailmassa tuomitsemista teolliseen kuolemaan.

Työläinen, kokonaan erotettuna maasta ja tuotantovälineistä, hyödyttömäksi käyneine ammattitaitoineen, on vaipunut palkkaorjien yhteiseen pohjajoukkoon. Hän näkee, että uloskuluneilta teollisuuskausilta perityt ammattijaotukset murtavat hänen vastustuskykynsä. Hänen palkkansa alati pienenevät ja hänen työtuntinsa alati lisääntyvät, ja monopoliseeratut hinnat nousevat alati korkeammalle. Voitonkiskojien vaatimuksista ajelehtien sinne ja tänne, työläisen koti on lakannut olemasta. Avuttomassa tilassaan hän on pakotettu hyväksymään kaikki nöyryyttävät ehdot, jotka hänen herransa voi hänelle asettaa. Hänet alistetaan ruumiilliseen ja henkiseen tarkastukseen, tutkivampaan kuin konsanaan käytettiin kahleorjiin, joita myytiin huutokauppalavalta. Työläisiä ei luokiteta enään eroavaisuuksiensa perusteella ammattitaidossa, mutta työnantaja ryhmittää heitä niiden koneiden mukaan, joihin he ovat kiinnitetyt. Nämä jaottelut, kaukana siitä, että ne edustaisivat eroavaisuuksia taidossa tai harrastuksessa työläisten keskuudessa, ovat työnantajien mielivaltaisesti määräämät, että työläisiä voi usuttaa toinen toisiaan vastaan ja kannustaa suurempiin voimanponnistuksiin tehtaissa, ja että kaikki kapitalistisen hirmuvallan vastustus heikkenisi keinotekoisen ryhmityksen kautta.

Samalla kun kapitalistit rohkaisevat näitä vanhettuneita jaotuksia työläisten keskuudessa, samalla he itse huolellisesti mukautuvat uusiin olosuhteisiin. He keskuudestaan poistavat kaiken erimielisyyden ja edustavat yhteisen rintaman sodassaan työläisiä vastaan. Työnantajien liittojensa kautta he koettavat raa'alla voimalla, oikeuslaitostensa uhkatuomioilla ja sotaväen mahdilla murskata kaiken vastarinnan. Taikka kun toinen menettelytapa näyttää enemmän voittoa tuottavalta, he salaavat tikarinsa kunnallisliittojensa kaapun alle ja sokaisevat ja pettävät niitä, joita he tahtovat hallita ja ryöstää. Molempien keinojen menestys nojautuu työväenluokan sokeuteen ja sisäiseen eripuraisuuteen. Työnantajien taistelulinja ja sodankäyntitapa vastaavat koneellista ja teollista keskittymistä, jota vastoin työläiset vielä muodostavat taistelujärjestönsä aikoja uloskuluneiden ammattijaotustensa perusteella. Menneisyyden taistelut puhuvat kiivaasti tämän opetuksen puolesta. Lowellin kutomotyöläiset Philadelphiassa ja Fall Riverissä; Chicagon teurastajat, ammattijaotustensa hajottavien seurausten heikentäminä; Santa Fe'n koneenkäyttäjät, vailla samojen herrojen alaisten kanssatyöläistensä kannatusta; pitkällisesti taistelleet Coloradon kaivosmiehet, yhtenäisyyden ja kokonaisuuden puutteen hämmentäminä näillä teollisuusaloilla, kaikki voivat todistaa työn avuttomuutta ja kyvyttömyyttä sen nykyisessä järjestysmuodossa.

Tämä kulunut ja rappeutunut järjestelmä ei tarjoa mitään toivoa parantumisesta ja muutoksista. Ei löydy hopeavuoria näille synkeyden ja epätoivon pilville, jotka laskeutuvat työn maailman ylle.

Tämä järjestelmä voi tarjota ainoastaan loppumattoman taistelun pienistä huojennuksista palkkaorjuuden sisällä. Se on sokea mahdolli-

suudelle perustaa teollinen kansanvalta, jossa ei ole oleva palkkaorjuutta, mutta jossa työläiset omistavat käyttämänsä työvälineet ja tulokset, joista he yksin ainoastaan saavat nauttia.

Se jakaa työläisen rivit pirstoiksi, tehden työläiset avuttomiksi ja voimattomiksi teollisella taistelutantereella.

Ammatin erottaminen ammatista tekee teollisen ja rahallisen yhteenkuuluvaisuuden mahdottomaksi.

Unionmiehet ovat rikkureina unionmiesten tilalla; kiihotetaan työläinen vihaamaan työläistä, ja työläiset joutuvat avuttomina ja hajallisina kapitalistien kynsiin.

Ammattikateus johtaa yrityksiin luoda ammattimonopooleja.

Perustetaan niin kalliita, syrjäyttäviä sisäänkirjoitusmaksuja, että ne pakottavat ihmiset rikkureiksi vastoin heidän tahtoansa. Ihmisiä, joita miehuus ja olosuhteet ovat ajaneet yhdestä ammatista toiseen, sakotetaan sillä tavalla siitä, että he etsivät siirtoa uuden alansa ammattiunioon.

Ammattijaotukset tuudittavat työläiset valtiollisen tietämättömyyden uneen, siten hajottaen heidän luokkansa niin äänestysuurnalla kuin pajoissa, kaivannoissa ja tehtaissakin.

Ammattiunioita voidaan käyttää ja on käytetty avuksi työnantajille monopoolien luomisessa ja hintojen kohottamisessa. Yhtä työläismiehistöä siten käytetään tekemään elämisen ehdot ankarammiksi toiselle työläismiehistölle.

Ammattijaotukset hidastuttavat työläisten luokkatietoisuuden kasvamista, tuudittaen työläiset siihen harhanäkyyn, että on olemassa etujen sopusointu työtäantavan ryöstäjän ja työtätekevän orjan välillä. Ne sallivat työläisten harhaanjohtajien seurustella kapitalistien kanssa kunnallisliitoissa, joissa suunnittelut keksitään kapitalismin pysyttämiseksi ikuisesti ja työläisten orjuuttamiseksi ainaisesti palkkajärjestelmän kautta.

Aikaisemmat yritykset työväenluokan aseman parantamiseksi ovat osottautuneet tehottomiksi syystä, että ne tarkotusperiltään ovat olleet rajotettuja ja toiminnaltaan hajallisia.

Se yleinen taloudellinen vitsaus, jonka alaisena työväenluokka huokaa, voidaan juurinensa hävittää vain yleisellä työväenluokan liikkeellä. Sellainen työväenluokan liike on mahdotonta niin kauan kuin tehdään itsenäisiä ammatti- ja palkkasopimuksia, jotka suosivat työnantajia muita ammatteja vastaan samalla teollisuuden alalla, ja niin kauan kuin voimia tuhlataan hedelmättömään taisteluun unioiden määräämisvallasta, joka ainoastaan palvelee union virkailijoiden mieskohtaisen suuruuden tavottelua.

Liikkeen, joka vastaisi näitä ehtoja, täytyy muodostua yhdestä suuresta teollisuusuniosta, joka syliinsä sulkee kaikki teollisuudet, — myöntäen ammatti-itsehallinnon paikallisesti, teollisen itsehallinnon kansainvälisesti ja työväenluokan yhtenäisyyden yleisesti.

Sen täytyy perustua luokkataistelun pohjalle, ja sen yleistä hallintoa täytyy johtaa täydellisesti tunnustaen hillitsemättömän taistelun olemassaolon kapitalistiluokan ja työväenluokan välillä.

Se tulisi perustaa työväenluokan taloudelliseksi järjestöksi, kuulumatta mihinkään valtiolliseen puolueeseen.

Kaikki valta tulisi kuulua yhteiselle jäsenistölle.

Paikallisen, kansallisen ja yleisen hallinnon, niihin kuuluen union leimat, napit, tunnusmerkit, siirtymiskortit, sisäänkirjotusmaksut ja jäsenmaksut, tulisi olla samallaisia kauttaaltaan.

Kaikkien jäsenten tulisi olla jäseniä paikallisessa, kansallisessa tai kansainvälisessä uniossa, joka teollisuuden alalla on voimassa ja jossa he

tekevät työtä, mutta jäsenten siirtymisen unioiden välillä tulisi olla yleisen.

Työläiset, jotka esittävät unionkorttinsa teollisuusunioista ulkomailta, tulisi vapaasti laskea tähän järjestöön.

Yleisen hallinnon tulisi kustantaa julkaisua, joka edustaisi koko unioa, ja sen periaatteiden tulisi saavuttaa kaikki jäsenet kullakin teollisuuden alalla säännöllisinä määräaikoina.

Keskinäinen puolustusrahasto, johon kaikki jäsenet luottaisivat tasaarvoisesti, olisi perustettava ja ylläpidettävä.

Siis kaikki työläiset, jotka hyväksyvät nämä esitetyt periaatteet, tulevat pitämään konventsionin Chicagossa 27 p:nä kesäkuuta, 1905, tarkotuksella perustaa työväenluokan taloudellinen järjestö tässä manifestissa esitettyjen periaatteiden mukaisesti.

Kokouksen edustuksen tulisi perustua kunkin edustajan edustamaan työläisten jäsenmäärään. Kenellekään edustajalle ei kuitenkaan anneta edustusoikeutta kokouksessa järjestönsä numerollisen jäsenmäärän perusteella ellei hänellä ole valtakirjaa, jossa on hänen unionsa, paikallisen, kansallisen tai kansainvälisen, sinetti ja asianmukaisten virkailijain allekirjotukset, valtuuttaen hänet sijottamaan edustamansa union toimivana osana perustettavaan taloudelliseen järjestöön siihen teolliseen osastoon, johon se johdonmukaisesti kuuluu uuden järjestön yleisen suunnitelman mukaisesti. Jos edustajalta puuttu tämä valtuutus, hän edustakoon itseään vain yksilönä.

Hyväksytty Chicagossa, tammikuun 2, 3 ja 4 p., 1905.

Manifestin allekirjottajat olivat:

A. G. Swing
A. M. Simons
W. Shurtleff
Frank McCabe
John M. O'Neill
Geo. Estes
William D. Haywood
Äiti Jones
Ernest Untermann
W. L. Hall
Chas. H. Moyer
Clarence Smith
Wm. E. Trautmann
Frank Bohn
Jos. Schmidt
John Guild
Daniel McDonald
Eugene V. Debs
Thos. J. DeYoung
Thos. J. Hagerty
Fred D. Henion
W. J. Bradley
Chas. O. Sherman
M. E. White
Wm. J. Pinkerton
Frank Krafft
J. E. Fitzgerald

Manifestin takapuolelle oli painettu taulukko, jossa luokiteltiin teollisuustyöläiset, sekä julistus, mitä vaadittaisiin työläisten teollisuuksittain järjestämisestä:

Työväen järjestöllä, oikein edustaakseen työväenluokkaa, täytyy olla kaksi seikkaa näköpiirissä.

Ensiksi. — Sen täytyy koota yhteen työläiset sellaisella tavalla, että se voi mitä menestyksellisimmin käydä aikamme työläisten taistelua heidän kamppailussaan lyhemmästä työpäivästä, korkeammista palkoista ja paremmista olosuhteista, ja suojella heidän etujaan.

Toiseksi. — Sen täytyy tarjota lopullinen ratkaisu työkysymykselle, vapautukselle lakoista, estetuomioista ja härkäkarsinoista.

Tutkikaa taulukkoa ja pankaa merkille, kuinka tämä järjestö tulee tunnustamaan ala- ja ammattijaotukset, mutta kuitenkin myöntämään täydellisen teollisuusunionismin ja keräämään kaikkien järjestyneiden

työläisten voiman yhteen keskukseen, josta mitä tahansa heikkoa paikkaa voidaan vahvistaa ja suojella.

Pankaa myöskin merkille, kuinka tämä järjestö kasvaessaan ja kehittyessään tulee keskuuteensa kohottamaan teollisen kansanvallan rakennelman — Työläisten Osuustoiminnallisen Tasavallan — jonka lopuksi täytyy puhjeta kapitalistisen hallituksen kuoresta, ja se on oleva se välikappale, jonka avulla työläiset johtavat tuotantoa ja ottavat työntulokset haltuunsa.

Yksi velvollisuus kaikille.

Kun on unionmies kerran ja yhdessä teollisuudessa, on aina unionmies ja kaikissa teollisuuksissa.

Yleinen unioista unioihin siirtyminen.

Yleinen leima.

Avonainen unio ja suletttu työpaja.

Valittiin kolme sihteeriä pitämään huolta manifestin jakamisesta, yksi itään, yksi keskimaata varten, ja minut itseni länteen. Manifestia jaettiin kaksisataatuhatta kappaletta, ja meillä oli paljon kirjeenvaihtoa ja muuta työtä valmistautuessamme konventsionia varten, jonka olimme päättäneet pitää Chicagossa seuraavan kesäkuun aikana. Manifesti sai osakseen yleisen huomion. Oli ilahduttavaa nähdä millainen luku eri ammatteja ja teollisuuksia käytännöllisesti osotti kiintoa asialle.

Lukuunottamatta lakkoa Standard Survimolla Colorado Cityssä ja lakkoa Cripple Creekin alueella, Coloradon lakot joko oli sovitttu tai peruutettu niin, että niistä oli tullut huomattava voitto työläisille metalliteollisuudessa. Palattuamme L.K.L:n päämajaan Denveriin, me laadimme kiertokirjeen työläisille kaivosteollisuudessa, muistuttaen heitä, että Cripple Creekissä vielä oli lakko voimassa; kirjeen allekirjoittivat Moyer ja minä.

Eräänä päivänä tuona aikana menin kotiin hieman aikaisemmin kuin tavallista ja huomasin, että talo oli täynnä nauravia, ilakoivia lapsia. Kysyin vaimoltani mitä se merkitsi. Hän sanoi:

"En tiedä! Sinun täytyy kysyä Henrietalta."

Saatoin nähdä seitsenvuotiaan Henriettan punaisen pään vilkahtelevan toisten joukosta ruokailuhuoneessa. Kun voin hänen huomiotansa kiinnittää, kutsuin hänet luokseni ja kysyin minkätakia ne kaikki lapset olivat siellä.

"Etkö sinä tiedä?" hän sanoi, "meillähän on vieraskutsut."

"Vai niin! Miksi et kertonut siitä mitään äidille tai minulle?" minä kysyin. "Kenenkä sinä luulet tätä taloa oikeastaan hallitsevan?"

"Jos tahdot tietää", hän vastasi, katsoen minuun leimuavin silmin, "luullakseni minäkin hallitsen siitä yhtä osaa."

Katsoin häntä tarkasti. Yht'äkkiä näinkin, että hän ei ollut enää mikään sylivauva. Sanoin:

"Minä myönnän sen. Mutta sinä et ole ryhtynyt mihinkään keinoihin kaikkien näiden lasten kestitsemiseksi."

"Enhän voinut kertoa äidille. Hän ei voi pitää mitään omina tietoinaan. Ja sitäpaitsi, nämä hämmästyskutsut ovat hänelle."

Kun toiset lapset olivat lähteneet, kutsuin Henriettan ja Vernien sohvalle, jolla äitinsä lepäsi.

"Tänä iltana Henrietta sanoi minulle, että hän hallitsee osaa tästä talosta. Siis, siinä tapauksessa, teidän lasten tulee ottaa osa myöskin vastuunalaisuudesta. Teidän täytyy pitää tiliä rahoista, joita te kulutatte, ja ehkä, kun me neljän hallitsemme tätä taloa, me voimme tehdä sen paremmin kuin se on ennen tehty." Siitä päivästä lähtien lapset suorittivat oman osansa, ja me otimme heidät mukaan suunnitelmia laatiessamme.

Kahdestoista L.K.L:n konventsioni, v. 1905, pidettiin Salt Lake Cityssä. Huolimatta monista lakoista ja suunnattomista kustannuksista, jotka ne olivat aiheuttaneet, se oli paras konventsioni mitä meillä koskaan oli ollut. Edellisenä vuotena oli tapahtunut kolmentuhannen jäsenen lisäys järjestöömme. Oli edustajia uusilta kämpiltä Nevadasta — Tonopahista, Goldfieldista, Rhyolitesta ja Bullfrogista. Albert Ryan oli edustaja Arizonasta; L.K.L. valitsi hänet ensimäiseen I.W.W:n konventsioniin. Myöhemmin hän sekaantui erääseen ampumakahakkaan ja tappoi kaksi pysyhurttaa, jotka olivat olleet lakonsärkijöinä, ja tuomittiin elinkaudeksi San Quentiin Califorinassa, jossa hän suoritti rangaistusta viisitoista vuotta ennenkuin hänet armahdettiin. Muut edustajat kesäkuun I.W.W:n konventsioniin olivat Moyer, Baker, McKinnon ja minä. L.K.L. oli hyväksynyt manifestin ja määrännyt meidät sijottamaan Liittomme uuteen järjestöön.

Palattuamme Salt Lake Citystä Denveriin oli vain muutaman päivän asia kun meidän oli lähdettävä Chicagon konventsioniin, joka oli perustava Industrial Workers of the World'in. Brandin kokoussali kesäkuun 27 p., 1905, oli sullottu täyteen katsojia ja kaksisataa edustajaa. Useat edustajista olivat tulleet puhujalavalle, heidän joukossaan kaksi vanhaa veteraania, Äiti Jones, ainoa nainen, joka oli ottanut osaa alkuneuvotteluun, ja Gene Debs. Vaihtaessani heidän kanssaan tervehdyksiä, harkitsin mielessäni, millä tavalla avaisin konventsionin. Muistin, että Ranskan Kommuunin aikana työläiset olivat puhutelleet toisiaan "kansalaistoverin" nimellä, mutta täällä oli monta työläistä, jotka eivät olleet maan kansalaisia, joten sellainen nimitys ei sopinut. Enkä halunnut käyttää vanhaa ammattiunioiden puhuttelumuotoa, "veljet ja sisaret", joten, siepaten käteeni laudankappaleen lavalta ja

käyttäen sitä nuijanani avasin konventsionin näillä sanoilla: "fellow workers", työläistoverit:

Kutsuessani tämän konventsionin järjestykseen, minä teen sen vastuunalaisuuden tunteella, vastuunalaisuuden, joka lepää ylläni ja joka lepää jokaisen tänne saapuneen edustajan yllä. Tämä on työväenluokan Mannermaa-kongressi. Me olemme täällä liittämässä tämän maan työläisiä työväenluokan liikkeeseen, jonka tarkotuksena on työväenluokan vapauttaminen kapitalismin orjakahleista. Ei löydy järjestöä, tai ei näytä olevan työväen järjestöä, jonka tarkotuksena olisi sama päämäärä kuin se, jota varten me olemme tänne tänä päivänä keräytyneet. Tämän järjestön pyrkimykset ja päämäärät ovat asettaa työväenluokka taloudellisen vallan ja elinkeinojen omistukseen ja tuotanto- ja jakelukoneistojen johtoon kapitalistisista herroista lukua pitämättä.

American Federation of Labor, joka olettaa olevansa tämän maan työväen järjestö, ei ole työväenluokan liikettä. Se ei edusta työväenluokkaa. Löytyy siihen liittyneitä, mutta höllästi liittyneitä, järjestöjä, jotka perustuslaeissaan ja sivusäännöissään kieltävät neekereiltä pääsyn järjestöihinsä tai minkäänlaisen velvollisuuden heille uskomasta; jotka kieltävät velvollisuuden uskomisen ulkomaalaiselle. Mitä me haluamme perustaa tähän aikaan, on työväen järjestö, joka avaa ovensa selko seljälleen joka ihmiselle, joka ansaitsee elatuksensa joko aivojensa tai lihastensa avulla. Tässä konventsionissa on suoritettava suuremmoinen työ, ja jokaisen teistä täytyy myöntää, minkälainen vastuunalaisuus teidän yllänne lepää.

Kun pääomayhtymät ja kapitalistit käsittävät, että te olette järjestyneet nimenomaisesti tarkotusta varten asettaa tuotannon johto niiden käsiin, jotka tekevät työtä, te joudutte kaikellaisen vainon ja julmuuden alaisiksi mitä heidän mielensä vaan voivat keksiä. Polullenne astuu myöskin niinkutsuttu työväenjohtaja, mies, joka tulee teille ja toisille työläisille sanomaan, että kapitalistin ja työläisten edut ovat yhtäläiset. Haluan huomauttaa, että mies, joka tekee sellaisia väitöksiä, on pahempi työväenluokan vihollinen kuin on D. M. Parry taikka August Belmont. Ei löydy miestä, jolla on unssikaan rehellisyyttä olennossaan, joka ei tunnustaisi sitä tosiasiaa, että näiden luokkien välillä on taukoamaton kamppailu, ja tämä järjestö muodostetaan, perustetaan ja asetetaan luokkataistelun pohjalle, jossa ei tule kysymykseen sovinto ja antautuminen, mutta jossa on vain yksi tarkotus ja päämäärä, ja se on, saattaa tämän maan työläiset heidän raadantansa tulosten täyteen omistukseen.

Kirjelmiä luettiin monista eri maista; Pouget Ranskan Työväen Liitosta, Carl Legien Saksan työväenliikkeestä, ja muiden maiden sihteerit olivat kirjottaneet, toivottaen menestystä konventsionille. Yhdysvalloista oli kirjeitä useilta. Ed Boyce pyysi anteeksi, että ei ollut saapunut, ja oli kirje Vincent St. Johnilta, joka myöhemmin oli tuleva yhdeksi uuden järjestön johtajista, joka allekirjotti kirjeensä keksityllä nimellä.

Konventsioni muodostui useista ryhmistä, joista Lännen Kaivantomiesten Liitto oli hallitseva tekijä. Moyer, O'Neill ja yhtä hyvin kuin yksityiset kaivos- ja sulimomiehet, toimivat aikaisempien konventsionien määräysten mukaisesti ja saapuiminä, toisten edustajien kera, jotka edustivat Lännen Liittoa,

vat Chicagoon selvin aattein siitä, mitä tulee työväenluokan teollisen union tarpeellisuuteen.

American Labor Unionin edustajat olivat yhtä varmoja päämäärästään, vaikka heiltä puuttui se käytännöllinen kokemus, jota L.K.L:n edustajat olivat saaneet lakoistaan lännellä.

Sosialistit, jotka olivat konventsionissa Debsin kera käsittivät, että teollisuusunionismi oli sosialistisen liikkeen perusta. Ketkään sosialistipuolueen politikoitsijat, sellaiset kuin Berger, Hillquit, Spargo tai Hayes, eivät ottaneet osaa.

Sosialistinen Ammatti- ja Työliitto, DeLeonin järjestö, voidaan kuvata lahkona, joka saapui kokoukseen, ei suinkaan toimintansa vuoksi työväenluokan keskuudessa, vaan siksi että se oli lukenut ja itseensä imenyt manifestin, jolla konventsioni kutsuttiin, samaan aikaan kuin muutamat anarkistit, jotka olivat läsnä, tunsivat että uusi järjestö oli aikaisempien päivien työväenliikkeen eloon herättämistä.

Paitsi näitä siellä oli metalli- ja rautatietyöläisiä, edustaen pienempiä ryhmiä, jotka olivat A.F.L:n ja Rautatieveljesliittojen lumoista vapautuneet. Yksityiset edustajat olivat ihmisiä, joita käytännöllisesti kiinnosti teollisuusunionismi. Noin 300,000 työläistä oli edustettuna tässä konventsionissa. Minut valittiin vakituiseksi puheenjohtajaksi.

Ensimäinen tärkeä työasia oli käsitellä syitä, jotka manifestin aiheuttivat. Ennenkuin puheet alkoivat, yksi edustajista antoi minulle nuijan. Keskustelun alotti William Trautmann, joka oli ollut *Brewery Workers' Journalin*, oluenpanijain lehden, toimittajana, ja joka tulisessa hyökkäyksessään asetti American Federation of Labor'in syytettyjen penkille. Seurasi muita puhujia, jotka esittivät monia esimerkkejä A.F.L:n mädännäisyydestä ja kykenemättömyydestä.

Kun Debs nousi puhumaan, hänen toisella puolellaan oli Äiti Jones ja toisella Lucy Parsons, yhden Haymarketin marttyyrin leski. Nämä kolme muodostivat tunnusmerkillisen kuvan siitä työstä, jota me olimme alkaneet. Debs lausui:

Meitä syytetään siitä, että olemme tänne kokoontuneet hajottamaan unionistista liikettä. Se on jo hajotettu. Ja ellei se olisi hajotettu, meitä ei tässä kaupungissa kohtaisi näky, että valkoihoinen poliisi vartioi mustaihoista rikkuria ja mustaihoinen poliisi vartioi valkoihoista rikkuria, samaan aikaan kuin ammattiuniot seisovat vieressä kädet taskussa ihmetellen, mikä vaivaa union työtä Amerikassa. Me olemme täällä tänään sitä varten, että me liittäisimme työväenluokan yhteen, sitä varten että me hävittäisimme sellaisen unionismin muodon, joka on vastuunalainen tilanteista, jotka tänä päivänä vallitsevat.

Ammattiunioliike on tänä päivänä kapitalistiluokan johdon alla. Se saarnaa kapitalistista talousoppia, se palvelee kapitalistien tarkotuksia. Todisteita siitä, ehdottomia ja ylitsevyöryviä, tavataan joka käänteessä. Kaikki tärkeimmät lakot kahden viimeisen vuoden aikana on hävitty...

On ehdottomasti jotakin väärää sellaisessa unionismin muodossa, joka saa päätukensa kapitalisteja edustavilta sanomalehdiltä; jotakin väärin sellaisessa unionismin muodossa, joka tekee liittoja sellaisten kapitalistien seurojen kanssa kuin on esim. Civic Federation, jonka yksinomaisena tarkotuksena on nukuttaa työläiset uneen että kapitalistit voivat tarkastaa samaan aikaan heidän taskunsa.

Minä uskon, että tänne keräytyneille edustajille on mahdollista muodostaa suuri ja terve työväenluokan taloudellinen järjestö, luokkataistelulle perustuva, joka on kyllin avara ottamaan syliinsä jokaisen rehellisen työläisen, mutta kuitenkin kyllin ahdas sulkeakseen ulos jokaisen petturin.

Istuen Debsin edessä, oli Daniel DeLeon, Sosialistisesta Ammatti- ja Työväenliitosta, mäyränharmaine partoineen ja mustine pilkkuineen poskessa. Hän oli salaa silmäillyt vanhaa vastustajaansa, Debsiä, ja näytti olevan lumottu siitä, mitä tällä työväen johtajalla oli sanottavana. Vuosikausia oli löytynyt jyrkkä mielipiteiden eroavaisuus Debsin ja DeLeonin välillä. He edustivat äärimmäisyyksiä sosialistisessa liikkeessä. Saatoin tuntea, mitä tämä eroavaisuus merkitsi, kun DeLeon alkoi puhua; hän oli teorisoiva professori samalla kun Debs oli työläinen, joka oli laskenut lapionsa veturin lattialle sinä päivänä, jolloin hän otti työkseen järjestää lämmittäjät. Debsin aatteet, vaikka ne eivät olleet täysin kehittyneet, perustuivat hänen työläisten taisteluista saamiinsa kokemuksiin. DeLeon taas oli ollut kosketuksissa työläisten kanssa ainoastaan niiden aatteiden kautta, joilla hän tahtoi työläiset "käännyttää", käyttääkseni hänen omaa sanaansa. Hän lausui:

... Minä vaan yksinkertaisesti teen ennustuksen Debsille ja teille, että hänestäkin vielä tulee, niinkuin vastustajani sanoi minun olevan — kiihkoilija; että hän näkee asian tänä päivänä selvemmin kuin hän näki silloin kun American Railway Union perustettiin; hän tulee myöskin näkemään selvemmin, ketkä ne ovat työväen vihollisia... Kaikki mitä haluan muistiinpantavaksi sanoneeni on tämä: En voi kuvitella mitään säälittävämpää ihmisen näkökannalta kuin on pyrkiä ihanteeseen, joka on saavuttamaton, ja minä olen korjannut asemaani uudelleen ja uudelleen, vastaten tähän kysymykseen: "Onko tämä ongelma mahdollinen selvittää?" ja minä olen tullut siihen johtopäätökseen, että se on...

Jos minulta kysyttäisiin: Minkä erotuksen te osottaisitte, perusteellisemman kuin minkään muun, löytyvän Sosialistisen Ammatti- ja Työliiton ja minkä tahansa niiden lukuisten taloudellisten järjestöjen välillä, jotka on hyvää tarkotusta varten perustettu? Minä vastaisin näin: Että S.A.T. selitti, mitä varten se siellä oli ja selitti sen avoimesti ... avoimesti ja täydellisesti selitti Amerikan työväenluokalle, että sen täytyy ottaa yleinen valta käsiins. S.A.T. uskoo, että ensin ei voi saada miehiä yhtymään unioon sillä tekosyyllä, että heidän palkkojansa tultaisiin kohottamaan. Ei, teidän täytyy ensin heidät käännyttää, ja sitten tuoda mukaan. Jos S.A.T. on tehnyt lainkaan erehdyksiä, täytyy kuvitella niiden tapahtuneen kymmenen vuotta sitten, että jo silloin löytyi miehiä, jotka halusivat liittyä riveihimme...

Tämä osotti DeLeonin voiman ja heikkouden: yhdeltä puolen työväenluokan vallan valtaamisen tarpeellisuuden ymmärtäminen; toiselta puolen ymmärryksen puute siitä, että ainoastaan käytännöllisen taistelun kautta työväenluokka saa opetuksensa siitä, millä tavalla se vallan tulee käsiinsä valtaamaan. Poliittisesti DeLeon olisi ollut terve, ellei hän taloudellisesti olisi ollut ontto.

Minä puhuin syistä, jotka manifestin aiheuttivat:

On lausuttu, että tämä konventsioni tulisi perustamaan American Federation of Labor'ille kilpailevan järjestön. Se on erehdys. Me olemme täällä perustaaksemme työväen järjestön; järjestön, joka on kyllin avara sisällyttääkseen koko työväen luokan. A.F.L. ei ole sellainen järjestö, sikäli kuin siihen kuuluu joukko kokomaata käsittäviä unioita, jotka ehdottomasti kieltäytyvät ottamasta jäsenyyteensä yhtään miestä enempää...

Me tunnustamme, että tämä on vallankumouksellista liikettä ja että kapitalistit eivät ole ainoat viholliset, joita vastaan on taisteltava, sillä kaikkein kiivaimmat viholliset löydetään "puhtaista ja yksinkertaisista" ammattiunionisteista. Mutta heitä on vain muutama. He eivät ole hyvin järjestyneet. Teillä on suunnaton työvainio edessänne. Yhdysvalloissa löytyy vähintään kaksikymmentä miljoonaa järjestymätöntä työläistä, puhumattakaan Kanadasta. Tämä teollinen unioliike on kyllin avara ottaakseen sisälle kaikki, ja me olemme täällä sitä varten, että me perustamme sen union, joka avaa ovensa selko seljälleen työväenluokalle...

Ne syytökset, joita täällä on tehty kansainvälisiä unioita ja A. F. L:ää vastaan, eivät ole läheskään niin ankaria kuin niiden sietäisi olla, mutta luulen, että ne riittävät tähän tilaisuuteen. Jokainen yksityinen edustaja tässä salissa tietää, mikä tavaton rappeutuminen vallitsee monissa näistä kansainvälisistä järjestöistä.

Minua ilahduttaa nähdä, että äärimmäiset poliittiset voimat liittävät yhteen kätensä tällä taloudellisella keskivälillä. Tämä on, mitä minä pidän kaikkien poliittisten puolueitten ehtona — horjumaton perusta, jolle järjestö voidaan rakentaa, jossa työläiset voivat muodostua lujaksi ja suureksi kokonaisuudeksi, ja niin varmasti kuin aurinko nousee, kun te saatte työväenluokan taloudellisesti järjestyneeksi, se tulee löytämään asianmukaisen heijastuksensa äänestysuurnallakin...

Melkoisen väittelyn jälkeen hyväksyttiin perustuslaki seuraavine johdantoineen:*)

Työväenluokalla ja työnantajaluokalla ei ole mitään yhteistä. Ei voi löytyä rauhaa niin kauan kun löytyy nälkää ja puutetta miljoonien työläisten keskuudessa ja niin kauan kun muutamilla, jotka muodostavat työnantajaluokan, on kaikki elämän hyvät tavarat.

Näiden kahden luokan välillä taistelun täytyy jatkua kunnes kaikki raatajat ovat tulleet yhteen niin poliittisella kuin tuotannollisellakin kentällä, ja ottavat haltuunsa ja hallussaan pitävät kaiken, minkä heidän työnsä tuottaa, työväenluokan taloudellisen järjestön kautta, joka ei ole mihinkään poliittiseen puolueeseen sidottu.

---

*) Tämä ensimäinen johdanto käsittää "poliittisen toiminnan pykälän", josta pian syntyi taistelu muodostaa I.W.W. anarkosyndikalistiseksi järjestöksi.

Nopea omaisuuden keräytyminen ja teollisuuksien johdon keskittyminen harvempiin ja harvempiin käsiin saattavat ammattiuniot kykenemättömiksi pitämään puoliaan alati kasvavaa työantajaluokan valtaa vastaan, syystä että ammattiuniot ylläpitävät olotilaa, joka myöntää asettaa yhden ryhmän miehiä toista ryhmää vastaan samassa teollisuudessa, siten toinen toistaan avustaen joutumaan häviölle palkkasodissa. Ammattiuniot avustavat työnantajaluokkaa johtamaan työläiset harhaan, siihen uskoon, että työväenluokalla voisi olla yhteiset edut työnantajiensa kanssa.

Nämä surulliset olosuhteet voidaan muuttaa ja työväenluokan etua ylläpitää ainoastaan järjestöllä, joka muodostetaan sellaisella tavalla, että kaikki sen jäsenet yhdessä teollisuudessa, tai kaikissa teollisuuksissa, jos tarpeellista, lakkaavat työstä milloin työlakko tai työnsulku on voimassa missä tahansa sen teollisuuden haarassa, siten tekemällä loukkauksen yhtä kohtaan loukkaukseksi kaikkia kohtaan.

Sentakia me, työväenluokka, liitymme yhteen seuraavien ehtojen alaisina.

Konventsionin kestäessä minulla oli sangen kiire. Harvoin jätin tuoliani istuntojen aikana, ja kun kokoukset olivat ohi, otin osaa monien toimikuntien kokouksiin, toimikuntien, joihin minut käsitettiin kuuluvan viran puolesta. Sullivan, Coloradon valtion työväenliiton esimies, kuului johdantoa laativaan toimikuntaan. Esitin muutamia muutoksia johdantoon, joka hyväksyttiin. Se oli Coates, joka esitti muutettavaksi Työn Ritarien vanhan tunnuslauseen, "Loukkaus yhtä kohtaan koskee kaikkia", muutettavaksi: "Loukkaus yhtä kohtaan on loukkaus kaikkia kohtaan." Konventsionissa ne olivat kaivosmiesten edustajat, jotka ratkaisivat jokaisen tärkeämmän kysymyksen. Kaikki kaivosmiesten edustajat olivat sosialisteja, mutta he täysin käsittivät taloudellisen järjestön tarpeellisuuden kaiken pohjana.

Toukokuun ensimäinen päivä omaksuttiin Amerikan työväenluokan kansainväliseksi juhlapäiväksi. Yleislakkoa suositeltiin vaikuttavimpana aseena kapitalismia vastaan. Päätettiin, että ainoastaan palkkatyöläiset olisivat kelvollisia pääsemään jäseniksi. Yleinen uniosta unioon siirtyminen hyväksyttiin; ja kuka tahansa saapui Amerikaan maksettuine unionkortteineen omasta maastaan hyväksyttiin I.W.W:hen. Amerikalaiset uniot tähän aikaan vaativat suunnattomia sisäänkirjotusmaksuja ulkomaalaisilta unionmiehiltä, jotka pyrkivät niiden jäsenyyteen.

Hyväksyttiin päätöslauselma työväen sanomalehdistöstä, kirjallisuuskomiteasta ja luentotoimistosta. Militarismi tuomittiin, ja jokainen, joka liittyi joko armeijaan, valtion sotaväkeen tai poliisivoimaan, kadotti ainaiseksi jäsenyytensä. Tämä oli tietenkin siihen aikaan jolloin Amerikassa ei vielä ollut pakollista asevelvollisuutta.

A. M. Simons ja joukko muitakin edustajia olivat puheissaan viitanneet Venäjän 1905:n vallankumoukseen, joka jo

innosti työläisiä kauttaaltaan yli maailman. Lucy Parsons puhui siitä terrorista, jota Venäjän kapitalistit tunsivat työläisten kohottaessa punaisen lipun Odessassa. Satamatyöläisten edustaja Kiehn esitti Venäjään nähden seuraavan päätöslauselman:

Koska nykyään on käynnissä kaukaisen Venäjän työväenluokan mahtava kamppailu näännyttävää vainoa, sortoa ja julmuutta vastaan ja ihmisellisempien olosuhteiden luomiseksi työväenluokalle siinä maassa; ja

Koska kamppailun tulos on mitä tärkeimmästä merkityksestä kaikkien maiden työväenluokille taistelussaan vapahduksestaan; ja

Koska tämä konventsioni on kokoontunut tarkotusta varten järjestää Amerikan työväenluokka järjestöön, joka tekee sille mahdolliseksi puhdistaa yltänsä kapitalismin ikeen painon: Olkoon siis nyt

Päätetty, että me, Amerikan teollisuusunionistit, konventsioniin keräytyneinä, kehotamme venäläisiä työläistovereitamme jatkamaan taisteluaan, ja osotamme heidän vainoa, sortoa ja julmuutta kärsineille uhreilleen sydämellisen myötätuntomme, ja sitoudumme antamaan moraalisen kannatuksemme ja niin suuren rahallisen tukemme kuin meidän vallassamme on, kaukaisen Venäjän vainotuille, taisteleville ja kärsiville tovereillemme.

Edustajat vierailivat Waldheimin hautausmaalla katsomassa Chicagon marttyyrien hautoja.

Kun uuden järjestön virkailijat valittiin, nimitti Guy Miller minut esimieheksi. Useat muut edustajat puhuivat nimityksen puolesta, kun sitä kannatettiin, eräs heistä sanoen, että minä en pelkäisi mennä härkäkarsinaan, jos tarve vaatisi. “Ja antaa sotaväkeä selkään!” lisäsi Äiti Jones. Mutta minun täytyi kieltäytyä, koska olin juuri tullut uudelleen valituksi Lännen Kaivantomiesten Liiton sihteeri-rahastonhoitajaksi, ja velvollisuuteni olivat ennen kaikkea Liittoa kohtaan siihen aikaan. Coates ja Sherman nimitettiin myöskin. Coates kieltäytyi, Sherman valittiin yksimielisesti ensimäiseksi — ja viimeiseksi — Industrial Workers of the World’in esimieheksi.

Vahvistavassa kokouksessa, joka seurasi, kuusi edustajaa pitivät puheita, minä heidän joukossaan. Sanoin osittain:

Järjestö, jonka me olemme juuri perustaneet, ei tunnusta “rotua, uskontoa, väriä, sukupuolta taikka aikaisempaa orjuuden asemaa.” Me tulimme lännestä kohtaamaan idän kutomotyöläisiä. Me länteläiset saamme enemmän palkkaa päivältä kuin nämä idän miehet saavat. Me tunnustamme sen tosiasian, että jos me emme voi heitä tuottaa omalle tasollemme, he luonnollisesti vetävät meidät omallensa. Me esitämme, että tämä teollinen liike vaatii jokaiselle miehelle ja naiselle, jotka työtä tekevät, riittävän elannon. En välitä sormennapsaustakaan siitä, liittyvätkö ammattitaitoiset työläiset tähän liikkeeseen tällä hetkellä. Kun me saamme järjestymättömät ja ammattitaidottomat työläiset liittymään tähän järjestöön, ammattitaitoiset tarpeen pakotuksesta tulevat mukaan omaksi suojeluksekseen. Niin omituiselta kuin se voi teistä näyttääkin, ammattitaitoinen työläinen tänä päivänä riistää häntä alempana olevaa, ammattitaidotonta työläistä yhtä paljon kuin kapitalistikin. Tullakseni

paremmin ymmärretyksi, ammattitaitoinen työläinen on järjestänyt itselleen union, myöntäen että yhteenliittymisessä on voimaa. Hän on sen union ympärille rakentanut korkeat muurit, jotka estävät ihmisiä liittymästä siihen järjestöön. Hän vaatii, että ennenkuin mies voi tulla jäseneksi unioon, hänen täytyy ensin suorittaa oppiaika taitonsa kehittämiseksi. Mitä varten? Unionko hyväksi? Ei suinkaan, vaan työnantajansa hyväksi, joka kuuluu jäsenenä Citizens' Allianceen ja joka koettaa murskata sen union pois näyttämöltä jos suinkin voi... Ammattitaitoinen teknikko, puhtaan ja yksinkertaisen ammattiunionsa kautta riistää ammattitaidotonta työläistä... Tässä maassa löytyy unioita, jotka kiskovat niinkin korkean sisäänkirjoitusmaksun kuin viisisataa dollaria. Sellainen unio on lasinpuhaltajien unio, ollakseni tarkka. Kuinka kauan vaatisi mieheltä, joka tekee työtä dollarilla tai dollarilla ja neljänneksellä päivän ja ruokkii perheensä, säästää kyllin rahaa maksaakseen sisäänkirjoitusmaksunsa uniolle? Ammattitaidottomien työläisten palkat ovat jatkuvasti menneet alaspäin ja ammattitaitoinen teknikko on unionsa kautta onnistunut pitämään palkkansa tasolla ja taksalla, jotka ovat taanneet hänelle, nykyisten korkeidenkin elintarvehintojen vallitessa, kohtuullisen hyvän elatuksen, mutta pohjimmainen työläinen, joka työskentelee dollarilla taikka dollarilla ja neljänneksellä päivän, on ajettu suoraansanoen puutteeseen...

Mutta älkää joutuko epätoivoon, ihmiset, te työväenluokan jäsenet, syystä että te täällä Chicagossa olette hävinneet muutamia lakkoja. Muistakaa, että te ette koskaan olisi hävinneet noita lakkoja, jos te olisitte järjestäytyneet teollisuuksittain, niinkuin työläiset Venäjällä ovat järjestyneet — järjestyneet liittoon, joka jäsenekseen hyväksyy joka miehen, naisen ja lapsen, joka siinä teollisuudessa työtä tekee. Esimerkiksi, pakkauslaitoksilla oli teurastajien järjestö paras tässä maassa, sen sanotaan olleen viisikymmentätuhatta jäsentä käsittävän. Heillä vallitsi hyvä kuri, jota osottaa se seikka, että kun lakko julistettiin, jokainen heistä jätti työn viimeistä miestä myöten. Se on, teurastajat jättivät työn. Mutta jättivätkö koneenkäyttäjät? Jättivätkö lammittäjät? Jättivätkö ne miehet, jotka käyttivät jäähdytyslaitoksia, työnsä? He eivät kuuluneet unioon, siihen nimenomaiseen unioon. Heillä oli työnantajiensa kanssa sopimuksia, jotka kielsivät heitä lakkaamasta työstä. Seurauksena oli, että teurastajien unio kokonaan hajosi, kokonaan pyyhkäistiin näyttämöltä.

Otaksuen, että jokainen mies pakkauslaitoksilla, kirjanpitäjästä sianpistäjään, olisi kuulunut samaan unioon; että heidän lakkoon mennessään koneenkäyttäjät, lämmittäjät ja jäähdytyslaitosten hoitajat myöskin olisivat lakanneet työstä; että miljoonien dollareiden edestä tuotteita olisi ollut siinä tilassa, että ne olisivat nopeasti pahenneet, ettekö usko, että nuo lihanpakkausyhtiöt olisivat suostuneet ehtoihinne?

Ettekö usko, että jos tänä päivänä tämän suuren kaupungin järjestyneet työläiset eivät menisi lakkoon, vaan pysyisivät kotonaan kaksi tai kolme päivää, että kuorma-ajurit voittaisivat sen lakkonsa, jota he nyt parhaillaan taistelevat? Yksi unionmies ei ole parempi kuin toinenkaan unionmies, ja kuka tahansa unionmies, joka pysyy erillään siitä syystä, että yhtiöllä on sopimus hänen kanssaan, ja joka on rikkurina silloin kun hänen unionmiestoverinsa on lakossa, hän voi olla unionmies, mutta minun mielestäni hän on vain rikkuri...

DeLeonin avauspuhe oli ollut minun mielestäni sisällyksetön ja pettymystä tuottava, mutta kun konventsioni jatkui, hän näytti pääsevän työn vauhtiin. Hänet valittiin perustuslakikomiteaan erään edustajan tilalle, joka oli sairastunut. Kohta

konventsionin loputtua hän piti I.W.W:n johdannosta Minneapolisissa mainion puheen, joka myöhemmin julkaistiin kirjasena. Debs myöskin ryhtyi järjestämistyöhön, ja eräs hänen puheistaan, jonka hän piti Grand Central Palacessa, New Yorkissa, painettiin kirjaseksi. Näillä kahdella puheella oli suuri kasvattava merkitys.

Sam Gompers, eräässä American Federationist'in numerossa, oli koettanut väheksyä I.W.W:n ensimäisen konventsionin merkitystä, mutta hän lausui järjestölle parhaat onnittelunsa sillä, että hän matki muutamia sen suunnitelmista, niinkin pitkälle, että perustettiin eri osastoja A.F.L:iin.

Matkallamme takaisin Denveriin juttelimme työstä, joka oli suoritettu ja virkailijoista, joita oli valittu. Ilmaisin luottamukseni Trautmannin, uuden järjestön sihteeri-rahastonhoitajan, innostukseen ja kykyyn tehtävässään. Moyer ja toiset pojat arvelivat, että Sherman, Metalli- ja Konetyöläisten Uniosta, uuden liiton esimieheksi valittuna, olisi vastuunalainen mies, ja yleisesti meistä näytti, että se työ, joka meidät oli määrätty tekemään, oli suoritettu hyvin. Mielessäni ei ollut siihen aikaan ajatusta, että mahdollisesti uudessa järjestössä johto menisi harhaan tai mitään muita rettelöitä syntyisi. Edustajien vilpitön innostus oli tarttunut minuunkin. Minä tunsin, että Industrial Workers of the World'illa tulisi olemaan suuri tulevaisuus edessään.

LUKU XII

"Vastenmielisiä kansalaisia"

Satoja Cripple Creekin kaivosmiehiä oli lähtenyt uusille kultakentille Nevadaan, jossa oli perustettu lujia unioita Goldfieldiin, Tonopahiin ja muihin paikkoihin. Lakko Cripple Creekissä ja Colorado Cityssä venyi venymistään ilman mitään ratkaisevampaa tulosta näköpiirissä.

Sinä syksynä oli vuoristo- ja aavikkojuhlat Denverissä, ja yhtenä sen ohjelmassa oli villin hevosen taltutuskilpailu. Lankoni Tom Minor oli yksi ratsastajista. Tapasin useita karjanpaimenia ja kutsuin heitä Liiton päämajaan ja huomautin heille, että heidän palkkansa ja asemansa korjautuisivat suuresti, jos he järjestyisivät. Sanoin:

"Minusta näyttää, että te pojat, panette itsenne paljolle alttiiksi ratsastaessanne näissä kilpailuissa. Tästä vaarallisesta työstä teidän tulisi saada vähintäin viisikymmentä dollaria päivältä, ja paljoa enemmän kuin mitä te nyt saatte, hevosten taltuttamisesta karjataloissa."

Seurauksena kokouksestamme perustettiin I.W.W:n Hevostentaltuttajien ja kenttäratsastajien Unio. Harry Brennan, mestariratsastaja, valittiin sen esimieheksi ja Minor, sihteeriksi. Palkaksi kilparatsastuksesta asetettiin viisikymmentä dollaria päivältä, ja viisikymmentä dollaria kuukaudelta hevosten taltuttamisesta ja kenttäajosta karjataloissa. Minua pyydettiin toimimaan väliaikaisena sihteerinä kunnes heidän unionsa olisi paremmin järjestynyt taikka kunnes Minor saisi vakituisen osotteen. Union leimana oli kyyryssä selin potkivan hevosen selässä ratsastava paimen, ja hevosen lapoihin oli poltettu kirjaimet H.K.U. Minä hankin samalla kuvalla varustettuja kirjelomakkeita ja -kuoria, paitsi että paimen niissä viskasi köyttä, joka kiertäytyi palautusosotteen ympärille, lukien: "Jos ei ole kiinni otettu kymmenessä päivässä, palauttakaa —." Unio ei kasvanut, eikä elänytkään kauan, eikä minulta riittänyt kuin vähäisen aikaa lainata sille huomiotani.

Eräänä päivänä istuin konttoripöytäni ääressä kun Moyer tuli sisään ja laski pöydälle juuri saamansa sähkösanoman. Luin sen; se oli hänen vaimoltaan, joka oli silloin Californiassa, ilmottaen olevansa hyvin sairaana ja pyytäen miestään luokseen. Hän oli asettanut sähkösanoman pöydälle sanaakaan puhumatta, ja minä otin sen käteeni ja menin hänen konttoriinsa. Ojentaessani sen hänelle takaisin sanoin:

"Olen pahoillani, että vaimosi on sairaana, Charley. Otaksun siis, että sinun täytyy lähteä heti." Hän sanoi lähtevänsäkin ja varusteli matkaan sinä iltana. Kun hän lähti rakennuksesta, menin takaisin hänen konttoriinsa.

Hänen pöydällään oli kirja sähkösanomalomakkeita, kopiopaperi päällimmäisenä. Pisti päähäni ajatus, minkä vuoksi hän oli repinyt kopion pois. Otin kopiopaperin, vein sen konttoriini ja luin sen peilissä. Se oli sähkösanoma Moyerilta vaimolleen, käskien vaimoa sähköttämään ja ilmottamaan olevansa sairas ja tahtovansa Moyeria luokseen.

Olin hämmästynyt tästä verukkeesta, koska sille ei ollut mitään aihetta. Jos Moyer olisi sanonut minulle lähtevänsä Californiaan, en olisi tehnyt mitään estettä. Kun hän palasi, hän toi vaimonsa mukanaan.

Ei ollut kauan tämän jälkeen kun lehdissä oli yllättävä uutinen, että Idahon valtion entinen kuvernööri Steunenberg oli surmattu pommilla kotonaan Caldwellissa. Se oli kolmantenatoista päivänä joulukuuta, 1905. Piakkoin tämän jälkeen eräs mies nimeltä Hynes alkoi käydä konttorissamme. Hän kulutti huomattavan ajan toimittajan konttorissa. Eräänä päivänä varhain helmikuussa hän tuli minun pöytäni ääreen ja kysyi, oliko rahavaroista kuukausikertomus jo valmiina. Sanoin, "Kyllä, minä hankin teille kappaleen", ja menin seu-

raavaan huoneeseen, kun minulle pälkähti, että oli outoa, että hän kysyi tilikertomusta, kun sitä kukaan ei ollut ennen kysynyt. Menin takaisin ja sanoin, että se ei ollut vielä joutunut painosta. Sitte menin talonmiehen luo ja kysyin, oliko hänellä käytettävänä muutama minuutti aikaa.

"Kyllä", sanoi hän, "mitä olisi tehtävä?"

"Konttorissani on eräs mies", sanoin hänelle, "eräs lihava mies. Kun hän lähtee, pyydän että te seuraatte häntä ja tarkastatte mihinkä hän menee."

Sen hän teki ja palattuaan ilmotti, että Hynes oli mennyt Pinkertonin salapoliisitoimistoon Tabor-neliöön.

Kerroin siitä O'Neillille, ja hän kirjotti lyhyen artikkelin tästä urkkijasta seuraavaan Miners Magazinen numeroon. Kappale artikkelia urkkijan kuvineen lähetettiin Pinkertonin konttoriin muistomerkiksi.

Sanoin: "Näitä hajunäätiä täytyy olla enemmänkin ympärillä, ilmeisestikään ne eivät ole työssä vain yhdellä vuorolla."

Olin huomannut erään punatukkaisen miehen vetelehtivän kadun toisella puolella, vastapäätä konttoriamme. Sanoin Moyerille: "Eikö lähdetä karjanäyttelyyn?" Katuvaunuun astuessamme hyppäsi siihen Punatukkakin juuri sen lähtiessä liikkeelle. Karjapihalle saavuttuamme, olevinamme häntä huomaamatta näimme tämän urkkijan puikkelehtivan väkijoukossa. Menimme takaisin konttoriimme, ja ikkunasta hiukkaa myöhemmin näimme hänen menevän erään miehen luo, joka istui kuormavaunun perällä. Ajattelimme, että heitä oli jo kolme. Seuraavana aamuna Moyer sanoi, että kun hän lähti kotoaan, hän oli nähnyt erään miehen nojaavan vasten kiviseinää lyhyen matkan päässä. Kun hän vilkasi taakseen, näki hän miehen seuraavan häntä.

Me pian saimme selville, mitä nämä kaikki salapoliisit tarkoittivat. Helmikuun seitsemännentoista päivän iltana Moyer, minut ja George Pettibone vangittiin; Moyer asemalla, jossa hän oli matkalla vierailulle Sulimotyöläisten Unioon Iolassa ja muissa paikoissa Kansasissa; Pettibone kotonaan, ja minut eräässä majatalossa lähellä konttoria.

Noin kello yksitoista ja kolmekymmentä illalla koputettiin ovelleni. Nousin ylös ja kysyin, kuka siellä oli. Ääni vastasi:

"Haluan sinua tavata, Bill." Avasin oven ja pidin sitä puolittain suljettuna, kun huomasin apulais-sheriffin, jonka tunsin. Hän sanoi:

"Haluan, että sinä lähdet kanssani." Kysyin, miksi?

Hän sanoi: "Sitä en voi nyt sinulle sanoa, vaan sinun täytyy lähteä kanssani." Pyysin häntä odottamaan muutaman minuutin pukeakseni joitakin vaatteita ylleni. Menimme alas

ja astuimme vaunuihin. Kysyin, mihin olimme menossa. Hän sanoi: "Kauntin vankilaan."

"Vai niin", sanoin, "jos sinä minut vangitset, miksi et esittänyt vangitsemismääräystä?"

"Minulla ei ole sellaista määräystä", vastasi hän. "Me olemme lähettäneet hakemaan Richardsonia; me emme saaneet häntä puhelimeen." Kun Richardson oli yksi L.K.L:n lakimiehistä, tunsin itseni levollisemmaksi tästä tiedonannosta.

Saavuttuamme vankilaan, minut "mitattiin" niinkuin minut oli mitattu edellisellä kerralla kun vankilasta oli tehty L.K.L:n konttori. Sitte minulle sanottiin, että Moyer ja Pettibone jo oli vangittu ja olivat linnassa.

Minut pantiin yhteen liittohallituksen kopeista. Toiset pojat olivat samassa osastossa. Muutamaa minuuttia myöhemmin sheriffi, joka oli valittu ystäväni Ham Armstrongin tilalle, saapui meitä katsomaan. Kysyin, mikä oli tämän kaiken tarkotuksena. Hän sanoi:

"Teidät tullaan viemään Idahoon. Teidät on sekotettu Steunenbergin murhajuttuun."

"Eikö meille anneta mitään tilaisuutta? Te ette voi vangita miestä ilman vangitsemismääräystä ja kulettaa häntä toiseen valtioon ilman virallisia luovutuspapereita!"

"Näyttää siltä, kuin se on juuri mitä he aikovat tehdä", myönsi hän.

Noin viiden aikaan aamulla minut vietiin Moyerin ja Pettibonen kera konttoriin. Siellä oli paljon outoja ihmisiä, mutta heidän joukossaan oli Bulkeley Wells. Joku sanoi:

"Vaunut ovat valmiina. Ajamme hotelliin."

Ajoimme pitkin hiljaisimpia katuja, kukin meistä eri vaunussa kolmen vartian saattamana. Oli hyvin pimeä. En tuntenut rakennustakaan vaunun ikkunoista. Mutta pysähdyttäessä huomasin, että olimme saapuneet Oxford-hotelliin. Pienen pysähdyksen jälkeen meidät marssitettiin asemalle, joka oli aivan autio tähän aikaan. Juna oli valmiina ja odottamassa. Astuimme junaan ja olimme matkalla Idahoon.

Lukuunottamatta vartioita, vaunu oli kokonaan hallussamme. Vartioista oli yksi Bob Meldrum Telluridesta. En ole nähnyt toisia ihmiskasvoja, jotka muistuttaisivat niin paljon hyenaa. Hänen silmänsä olivat syvälle painuneet ja liki toisiaan. Hänen ylähuulensa oli vetäytynyt taaksepäin, paljastaen hampaat, jotka näyttivät käärmeen myrkkyhampailta.

Idahon kuritushuoneen apulaisjohtaja tuli luoksemme ja puhui meille. Puheensa kestäessä hän jutteli monista urotöistään, joita hän oli tehnyt vaarallisia miehiä vangitessaan. Kuuntelimme häntä paremman huvituksen puutteessa. Myöhemmin Bulkeley Wells tuli vaunuun, mukanaan pullo whis-

kyä ja pyysi meitä ottamaan ryypyn, jonka me teimmekin, käsitellen lasia jotakuinkin kömpelösti käsirautojemme takia. Saimme häneltä tietää, että olimme erikoisjunassa ja että me saapuisimme Boiseen seuraavana aamuna.

Kuljimme hurjaa vauhtia. Juna otti hiiltä ja vettä pienemmiltä asemilta eikä pysähtynyt yhdessäkään isommassa kaupungissa matkan varrella. Saavuttuamme Boyseen, meidät pantiin jokainen eri kuletusneuvoon. Asemalle oli keräytynyt joukko. Joukon seassa näin erään kaupan omistajan, jonka olin tuntenut Silver Cityssä. Hän puhui minulle ystävällisesti.

Ajoimme kuritushuoneelle. Portin päällä oli kilpi, "Sisäänpääsy kaksikymmentäviisi senttiä", mutta kuten ennenkin, jolloin olin tullut katsomaan Paul Corcorania, minut päästettiin sisään vapaasti. Konttorissa me allekirjoitimme erään paperin, jolla me valtuutimme johtajan avaamaan meille tulevan postin, ja pyysin että lähetettäisiin sähkösanoma John O'Neillille Denveriin, että minun persoonallinen postini käännettäisiin kuritushuoneelle. En voinut olla huomaamatta sitä hämmästynyttä ilmettä, joka välähti Bulkeley Wellsin kasvoilla tämän johdosta; hän ei olisi voinut sanoilla paremmin kuvata hämmästystään, että minulla ei ollut mitään salaamista persoonallisessa kirjeenvaihdossani.

Kun meidät oli konttorissa tarkastettu, meidät vietiin vankilaan ja pantiin kuolemankoppeihin. Olen aina uskonut, että meidät pantiin kuolemankoppeihin sentakia, että tulisimme yleisön silmissä tuomituiksi ennen oikeudenkäyntiä. Siellä oloaikani olin kuolemanvartian alituisen katsannon alla; hän istui suoraa vastapäätä koppiani. Usein ajattelin: "On hetkiä, jolloin ihminen haluaa olla yksinään."

Kun astuimme tähän käytävään sisään ja numeroitamme huudettiin, siteerasi Pettibone: "Epätasaisissa luvuissa on onnea, sanoi Barney McGraw." Minun numeroni oli yhdeksän, Moyerin yksitoista ja Pettibonen kolmetoista. Ikkunasta, joka antoi kohti perämuuria, saatoin nähdä rakennuksen, joka, niinkuin myöhemmin kuulin, oli kuolemanhuone, jossa tuomitut hirtettiin.

Siellä me olimme, murhaajien rivissä, kuritushuoneessa, vangittuina ilman laillista vannottua määräystä, kuljetettuina valtiosta toiseen ilman virallisia luovutuskirjoja, ja kuolemanvahdinnan alaisina! Meidät oli kaapattu yön hiljaisuudessa, ja me emme tienneet, olivatko lakimiehemme tietoisia, mihin meidät oli kuljetettu. Tietenkään kukaan ei voisi otaksua, että meidät kuljetettiin kuritushuoneeseen ilman kuulustelua, ilman tutkintoa tai muodollistakaan tutkimista. Meitä pidettiin siellä lähes kolme viikkoa. Myöhemmin saimme tietää

kuvernööri Goodingin lausuneen, että me emme "koskaan lähtisi elävinä valtiosta". Tämä huomautus keräsi paljon tulisia hiiliä kuvernöörin pään päälle. Hän sai tuhansia tuomitsevia kirjeitä kaikkialta ympäri maailman. Eräs henkilö keksi lähettää hänelle kirjeen eri kaupungista vuoden joka päivä. Meille kerrottiin, että hän sai kuusi postisäkillistä kirjeitä päivässä. Mutta tästä huolimatta hänet valittiin Yhdysvaltain senaattoriksi.

Kummallakin puolella koppiani oli miehiä, jotka oli tuomittu kuolemaan. Suoraan edessäni oli kuolinvahti, keikkuen seinää vasten nojaavalla tuolillaan. Häntä ei näyttänyt kiinnostavan miehet, joita hän oli pantu vahtimaan. Hän näytti pitävän pahanilkisen katseensa minuun kiinnitettynä paitsi kun koppi avattiin ämpärin poistamista varten, tai ruoka-aikoina, jolloin hän käänsi ruuan nurin lautasilla ja sitte pujotti sen oven alitse. On vaikeata ymmärtää, että tällaisissa olosuhteissa voin saada tietoja ulkopuolelta. Mutta Boisen kuritushuone ei ole poikkeus vankiloista yleensä. Vangeilla oli merkkikielensä, jolla he voivat keskustella miltei mistä tahansa. Viestejä saapui sisään ja lähti ulos. En voi kertoa millä tavalla se tapahtui, kun Boisessa on palvelemassa vieläkin miehiä, jotka olivat siellä samaan aikaan kuin minäkin, kaksikymmentä vuotta sitten.

Eräänä päivänä näin paperilipun pistävän esiin minusta vasemmalla olevan kopin etukalterien raosta. Nousin ylös ja sieppasin sen, mutta vedin sitä liika kovasti, niin että se repesi kahtia. Säilytin osan, jonka olin käteeni salannut, kunnes minulla olisi tilaisuus lukea se.

Vartija, joka oli luultavasti kääntänyt hetkeksi päänsä pois, luuli, että minä olin sujauttanut lipun toiselle miehelle. Hän kutsui "luotetun" ja lähetti hakemaan johtajaa. Muutamassa minuutissa siellä oli yleinen hälinä. Mies raahattiin ulos, ja hänen laverinsa ja vuodevaatteensa perinpohjin tarkastettiin. Lopuksi he vetivät ulos ämpärin ja löysivät karrelle palaneita jätteitä paperilipusta, siitä osasta viestiä, jonka hän oli koettanut antaa minulle. Se pieni palanen, jonka minä sain, oli tyhjä.

Johtaja tuli koppini luo ja sanoi: "Haywood, niin kauan kuin te olette täällä, te olette tämän kuritushuoneen sääntöjen alaisena. Minä en salli, että te koettaisitte olla kirjeenvaihdossa kenenkään kanssa."

Vastasin: "Sen suhteen teidän ei tarvitse olla huolissanne. Minä en tiedä, ketä te olette sijottaneet tänne ympärille."

Hetken kuluttua hän tuli takaisin, mukanaan laatikko sikaareja, jonka ystävät kaupungista olivat meille lähettäneet.

Sikaarit oli tietenkin otettu ulos ja laatikko tutkittu. Hän aikoi antaa ne minulle kalterin raosta, mutta pyysin häntä antamaan vain muutamia ja viemään loput toisille pojille.

Kun lakimiehemme saapuivat paikalle, he nostivat sellaisen metakan meidän kuritushuoneessa pitämisestämme, että meidät siirrettiin kauntin vankilaan Caldwelliin. Aamulla, jolloin lähdimme Caldwelliin, söimme eineen vankilan keittiössä, vartija kunkin kyynärpäässä. Se oli ensimäinen ateria, minkä söimme koppien ulkopuolella.

Junassa Boisesta Caldwelliin me ajoimme päivä-istumavaunussa. Toiset vaunussa olevat ihmiset lukivat sanomalehtiä. Otsikoissa, niin suurilla kirjaimilla, että ne voitiin lukea viidenkymmenen jalan päästä, olivat nimet Moyer, Haywood ja Pettibone. Edessäni olevalla istuimella oli mies levittänyt lehtensä siten, että minä voin lukea hänen olkansa ylitse. Eräs Thielin salapoliisi, joka toimi vartijana, sanoi: "Sitä sinun ei tarvitse lukea." Sanoin hänelle:

"Ei ole mitään, joka minua enemmän kiinnittäisi. Te miekkoset olette pitäneet meitä kyllin kauan pimeydessä."

Caldwellin vankila oli pieni laitos neljästä kopista, joista yhteen meidät lukittiin yöksi. Päiväsaikaan meidät sallittiin käyttää erästä isoa huonetta, jossa oli keittouuni. Siellä oli viisi tai kuusi lyhytaikaista vankia. Niinkuin kaikissa kauntin vankiloissa, sielläkin oli "kenkuru-oikeus". Vangit olivat taipuvaiset päästämään meidät vapaiksi ilman tutkintoa, koska suostuimme maksamaan sen kohtuullisen sakon, jolla he meitä verottaisivat; mutta meillä oli tilaisuus nähdä, kuinka tämä "kenkuru-oikeus' toimi, kun eräs nuori mies tuotiin vankilaan syytettynä raiskauksesta. Idahossa on voimassa "suostumusiän" laki, ja näytti että tässä tapauksessa tyttö ei ollut kyllin vanha suostuakseen. Vangit sanoivat tälle miekkoselle, että hän oli vangittu ja että hänen täytyisi tulla "tuomarin", erään maankiertäjän eteen, joka silloin istui erään pöydän ääressä. Häneltä kysysyttiin, oliko hänellä asianajajaa; hän vastasi, että hänellä ei ollut. Pettibone tarjoutui toimimaan siinä tehtävässä. Tuomari sanoi edessään olevalle vangille, että häntä syytettiin kauntin vankilaan murtautumisesta, jonka hän oli tehnyt ilman sen hoidokkien lupaa, ja kysyi asianajajalta, mitä vangilla oli puolustuksekseen sanottavana. Pettibone vastasi syytteeseen. Vankia sakotettiin dollari, joka käytettäisiin kaikkien yhteiseksi hyväksi. Sitte vangittiin Pettibone syystä, että hän oli tarjoutunut asianajajaksi, ja sakotettiin dollarilla. "Kenkuru-oikeutta" johdettiin hyvin paljon samaan tapaan kuin oikeuksia ulkopuolellakin ja jokseenkin yhtäläisellä lainkirjaimen noudattamisella.

Ollessamme Caldwellissa saimme tietää, että eräs kivenhakkaaja, nimeltä Billy Cavanaugh ja hänen kumppaninsa hakkasivat kiviä uuteen oikeustaloon, jota rakennettiin Caldwelliin. Cavanaugh lähetti meille sanan tiedustellen, oliko mitään erikoista, jota me haluaisimme asettaa aukkoon nurkkakiven alle. Emme voineet ajatella mitään parempaa kuin kappaleen Lännen Kaivantomiesten Liiton perustuslakia ja jäsenkorttiani, jotka me lähetimme ulos uskotun vangin mukana. Cavanaugh piti huolen, että ne tulivat asetetuiksi ennenkuin nurkkakiveä paikalle laskettiin.

Eräs vangeista, älykäs mies, sanoi että hän pääsisi vapauteen muutaman päivän sisällä, ja jos löytyisi jotakin, minkä hän voisi hyväksemme tehdä, hän veisi viestin ja toisi vastauksen takaisin Caldwellin vankilaan tai mihin muuhun paikkaan meidät siirrettäisiin. Hän selitti, että hän voisi murtautua mihin vankilaan tahansa milloin hyvänsä eikä tekisi mitään, josta hän saisi enempää kuutta kuukautta. Kiitimme häntä miten parhaiten voimme ja sanoimme hänelle, että lakimiestemme kautta me voimme saada kaikki tuotua ja vietyä, mitä tarvitsemme. Näytti, että me emme olleet ilman ystäviä. Täälläkin oli mies, joka halusi mennä kuudeksi kuukaudeksi vankilaan siitä hyvästä, että saisi tuoda meille viestin! Kuritushuoneessa oli taas mies, joka oli koettanut antaa minulle kirjelapun, koettaen antaa meille tietoja, vaikka hänen päivänsä olivat luetut. Löytyi muitakin, jotka rangaistuksen uhallakin auttoivat meitä.

Ollessamme Caldwellissa meidät vietiin kauntin oikeuteen, jota istui tuomari Smith; meille annettiin ennakkokuulustelu; asiamme lykättiin toiseen oikeuteen ja meidät palautettiin vankilaan. Jollakin vippakeinoilla lainlaatijakunta oli muuttanut meidän tutkintopaikkamme. Meidät siirrettiin Ada-kauntin vankilaan, kauntiin jossa meidän tutkintomme tulisi tapahtumaan. Siellä me olimme suljettuina pieneen vankilaan, joka oli pystytetty isomman rakennuksen taakse. Ulkona oli erikoisia vartioita, päivää ja yötä. Sheriffi Moseleyllä oli jonkin verran tuntoa, kun hän koetti osottaa meille, että hänen käsityksensä mukaan me emme olleet syyllisiä ennenkuin meidät syyllisiksi julistettaisiin. Me olimme sen pienen vankilan ainoat asukkaat, ja vaikka meidän koppejamme ei lukittukaan öiksi, rautahäkissä ja ovessa, jotka johtivat isoon vankilaan, oli lukko.

Ensimäisenä päivänä Ada-kauntin vankilassa ollessani, kun menin ulos ottamaan ruumiinharjotuksia, hämmästyin nähdessäni yhden vartioista olevan John Taylorin, saman miehen, jonka luona minä yhtenä komitean jäsenenä olin käynyt Silver Cityn uniosta ja jonka Black Jack-kaivannon mie-

het olivat pakottaneet lähtemään seudulta. En voinut olla hymyilemättä tilanteen ironialle. Tapauksesta en maininnut mitään; eikä hänkään.

L.K.L:n toimeenpaneva komitea oli äänestänyt minulle loman ja viidensadan dollarin lomarahan. Olin ollut tiskissäni yhtämittaa viisi vuotta, ja toimeenpanevan komitean jäsenet ajattelivat, että minä olin oikeutettu lepoon. Sitä lomaa minä en koskaan saanut. Kahdeksaatoista kuukautta vankilassa ei voida kutsua lomaksi.

Päiväsaikaan meillä oli erityinen koppi, jossa me söimme ateriamme yhdessä, ja kukin meistä pääsi ulos tunniksi päivässä, kävelemään edestakaisin auringonpaisteessa tai huvittelemaan, miten parhaiten taisimme, vankilan pihassa vartioiden tarkan vahdinnan alaisina. Pidin hyvää huolta terveydestäni. Meillä oli amme, jossa voimme ottaa kylpyä milloin tahansa, joten minä aina otin kylvyn illalla ja suoritin voimisteluharjotuksia aamulla. Paastosin useita kertoja, kaksi päivää, kolme ja kerran kuusikin päivää. Tutkinnon aikana olin niin puhdas kuin kristalli, sekä ruumiillisesti että henkisesti.

Tämä oli se vankila, jossa Lännen Kaivantomiesten Liiton suunnitelmista oli ensin keskusteltu, ennen Liiton ensimäistä konventsionia Buttessa v. 1893. Nyt Moyer ja minä, tämän järjestön virkailijat, olimme vangitut tässä historiallisessa linnassa noin neljätoista vuotta myöhemmin. Pettibone ei ollut koskaan ollut Liiton jäsen.

Ensimäiset hyvät uutiset, mitä meille saapui pääkortteerista, koskivat vapaaehtoista puolustusrahastoa, jota juttuamme varten kerättiin. Meidät oli vangittu seitsemäntenätoista päivänä helmikuuta. Kahdentenakymmenentenä päivänä samaa kuuta Bellevillen United Mine Workers'in osasto lähetti viisituhatta dollaria. Tämä tapahtui ennenkuin mitään vetoomusta raha-avusta vielä oli tehty. Telluriden Kaivantomiesten Unio lähetti suuren lahjotuksen ja ilmotti, että se möisi sairaalansa varojen kartuttamiseksi, jos se kävisi tarpeelliseksi. Silverton, Colorado, lähetti viisituhatta dollaria ja meni takuuseen kolmenkymmenentuhannen nostamisesta, kokoustalonsa myynnillä, jos olisi tarpeellista. Goldfield lahjotti kuusituhatta dollaria, joten oli helppoa nähdä, että me tulisimme saamaan asianajajia puolustukseksemme.

Minä laadin julistuksen, joka painettiin päämajassamme. Siinä oli kuva ryöstäjiemme junasta; Moyerin kuva oli keskellä juuri sen yläpuolella ja minun ja Pettibonen kummallakin puolella, käsiraudoilla ja pyssyillä koristettuina. Ylinnä oli yksi Debsin tunnuslauseista: "Nouskaa, orjat! Heidän ainoa rikoksensa on uskollisuutensa työväenluokkaa kohtaan!"

Tämän keralla minä annoin kuvauksen tavasta, jolla meidät vangittiin. Julistusta jaettiin yli maan, ja se luultavasti oli apuna huomattavien rahasummien keräämisessä.

Yksi osa siitä ajasta, jonka minä vietin Ada-kauntin vankilassa, oli hiljaisin ja rauhallisin aika koko elämässäni. En ole koskaan elämästäni niin nauttinut kuin niinä ensimäisinä kuukausina, jotka olin siellä. Se oli minun ensimäinen todellinen tilaisuuteni lukea. Siellä minä kävin läpi Buckle'n History of Civilization'in ja jatkoin tuttavuuttani Voltairen kanssa. Luin monta englantilaista klassikkoa, Tristram Shandy'n, Sentimental Journey'n; luin Carlyle'a ja muita, jotka ovat kirjottaneet Ranskan vallankumouksesta; paljon vallankumouksellista kirjallisuutta; Marxia ja Engelsiä. Upton Sinclairin "The Jungle" (Chicago) piti minua valveilla kerran koko yön, niinkuin muistan. Tämän lisäksi minä otin kirjeenvaihtokurssin lakitieteessä, jonka John Murphy järjesti minulle. Murphy aina toivoi minusta itselleen lakimiestoveria, mutta ennenkuin pääsin vankilasta vapaaksi, kokemukseni siellä, lisättynä siihen, mitä olin nähnyt lain käytöstä Coloradossa ja ennemmin Idahossa, teki minut haluttomaksi liittymään ammattiin, joka oli niin kiero ja tarkotukseton työväenluokalle.

Olimme vedonneet Yhdysvaltain ylioikeuteen habeas corpus-säädöksen nojalla. Lakimiehemme esittivät meidän vangitsemisemme yksityiskohdat, että meidät kahden valtion kuvernöörien keskinäisillä konnankoukuilla oli siirretty Coloradosta Idahoon ilman laillisia luovutuspapereita; että meille ei ollut annettu tilaisuutta tavata puolustajiamme. Habeas corpus tarkottaa, että vangittu on tuotava oikeuteen. Koska sen tarkotuksena on estää salainen ja laiton vangitseminen, otaksutaan, että sen nojalla toimittaisiin nopeasti. Mutta me olimme vankilassa helmikuusta seuraavan vuoden joulukuuhun. Kun viimeinkin annettiin päätös, jolla kiellettiin habeas corpusoikeus, kahdeksan puolijumalaisista tuomareista äänesti kiellon puolesta, samalla kun tuomari McKenna yksinään oli eri mieltä. McKenna julisti, että ihmisryöstö sinänsä oli rikos, ja lausui, että "valtiot, virkamiestensä kautta, olivat rikoksentekijät." Hänen mielestään tässä tapauksessa ei ollut, niinkuin enemmistö koetti sen esittää, yksilöt ottaneet osaa yksilöiden ihmisryöstöön. "Kukaan yksityinen ei olisi voinut suorittaa sitä, mitä kahden valtion voimilla suoritettiin; kenkään yksityinen ei olisi hallinnut sellaisia keinoja eikä sellaista menestystä; kukaan ei olisi voinut tehdä huomattujen kansalaisten vangitsemisia heidän koteihinsa tunkeutumalla; ei olisi voinut saada vankiloiden, asestettujen vartioiden ja ylimääräisten junien apua; eikä olisi voinut menestyvästi sovittaa kaikkien te-

kojensa aikaa niin, että tiedustelut ja oikeuden asiaan sekaantuminen olisivat tulleet estetyiksi."

Kuultuamme tästä päätöksestä, minä laadin toisen julistuksen seuraavin otsikoin: "Habeas corpus olkoon kirottu! Me annamme heille ruumiinavauksen!" Adjutantti-kenraali Sherman Bell oli lausunut näin, kun hän ja kapteeni Bulkeley Wells jättivät noudattamatta habeas corpus-määräyksen, joka oli myönnetty Moyerille Telluridessa. Heitä kumpaakin oli sakotettu viisisataa dollaria oikeuden halveksumisesta, jota sakkoa he eivät koskaan maksaneet. Mutta tässä oli Yhdysvaltain ylioikeus itse tukemassa heidän rikollisia tekojaan. Tähän julistukseen painettiin tuomari McKennan eriävä mielipide.

Kun Maxim Gorki saapui New Yorkiin Venäjältä, niin hän ensitöikseen lähetti meille tervehdyssähkösanoman Venäjän työläisiltä. Vastasin tähän sähkösanomaan ja ilmotin Gorkille, että meidän vankilassa olomme oli vain ilmaisu luokkataistelusta, jota käytiin niin hyvin Amerikassa kuin Venäjälläkin ja kaikissa muissa kapitalistisissa maissa. Kohta tämän jälkeen alettiin ulista Gorkia vastaan hänen vaimonsa johdosta, joka oli tullut hänen mukanaan Venäjältä. Amerikan moralistit, heidän joukossaan Mark Twain, paheksuivat sitä seikkaa, että Gorki ei ollut laillisesti avioliitossa vaimonsa kanssa, vaikka he olivat eläneet yhdessä useita vuosia. Oli omituista, että kukaan ei ollut älynnyt tätä paheksua ennenkuin Gorki oli sähköttänyt meille vankilaan. Hänet viskattiin ulos hotellista; häntä kohtaan hyökättiin raivoisasti sanomalehdissä, ja lopulta hänet pakotettiin lähtemään maasta.

Lännen Kaivantomiesten 1906:n konventsionilta me saimme vastaanottaa monia rohkaisevia päätöslauselmia. Siellä hyväksyttiin uusi perustuslain johdanto, jonka minä lainaan tähän:

1. Me tunnustamme, että yhteiskunnassa vallitsee luokkataistelu ja että tämän taistelun aiheuttajina ovat taloudelliset olosuhteet.

2. Me julistamme tuottajan taloudellisen aseman olevan sellaisen, että häneltä riistetään se rikkaus, jonka hän tuottaa ja hänelle itselleen jätetään tuskin riittävästi alkeellisimpiinkaan tarpeihinsa.

3. Me tunnustamme, että luokkataistelu tulee jatkumaan kunnes tuottaja tunnustetaan tuotteidensa ainoaksi määrääjäksi.

4. Me julistamme, että työväenluokka, ja se yksinään, voi ja sen täytyy, saavuttaa oma vapahduksensa.

5. Me tunnustamme lopuksi, että teollisuusunio ja kaikkien palkkatyöläisten yksimielinen poliittinen toiminta ovat ainoat keinot tämän päämäärän saavuttamiseksi.

6. Sen takia me, palkkaorjat, jotka työskentelemme kaivannoissa tai niiden ympärillä, survimoissa, sulimoissa, tunneleissa, avokaivannoissa ja avoleikkauksissa, olemme liittyneet Lännen Kaivantomiesten Liittoon.

Senaattori Patterson kirjotti toimitusartikkelin, pyhittäen koko sivun Rocky Mountain News'issa L.K.L:n arvosteluun siitä syystä, että sen jäsenet nimittivät itseään "palkkaorjiksi".

Theodore Roosevelt, joka silloin oli Yhdysvaltain presidenttinä, tuli peliin julistamalla, että me olimme "vastenmielisiä kansalaisia". Vastasin lyhyesti hänen lausuntoonsa, kiinnittäen presidentin huomiota siihen seikkaan, että maan lakien mukaan me olimme syyttömiä niin kauan kuin meidät syyllisiksi todistettaisiin; että hänen asemassaan olevan henkilön tulisi olla viimeisen tuomitsemaan ennen kuin juttu olisi oikeudessa tutkittu. Lausunnollani oli laaja levitys. Monet ihmiset ja luultavasti kaikki työläiset, yhtyivät täydellisesti siihen, mitä olin lausunut.

Usein ajattelin tätä Rooseveltin syytöstä, ja julkisilla puhujalavoilla olen verrannut itseäni tähän mieheen, joka kirjassaan San Juanin taistelusta avoimesti kerskasi ampuneensa pakenevaa espanjalaista selkään, lisäten: "Ja vasta seuraavana päivänä pääsin selville, että tekoni ei ollut ainoa laatuaan, sillä eräs luutnantti oli myöskin tappanut yhden espanjalaisen samalla tavalla."

Vuonna 1907, rahapulan kestäessä, Nevadan kultakaivantoyhtiöt yrittivät maksaa työläisilleen keskuspankkien shekeillä. James Kirwan, joka toimi L.K.L:n sihteeri-rahastonhoitajan sijaisena, kirjotti minulle, pyytäen minun laatimaan jonkinlaisen julistuksen tätä väärää rahaa vastaan, jolla kaivantoyhtiöt koettivat miehiä petkuttaa. Työläiset tuottivat kultaa ja ilmaisivat halunsa ottaa osan siitä vastaan maksuksi työstään. Laadin julistuksen luonnoksen ryntäystä varten. Kaivosmiehet onnistuivat saamaan palkkansa joka kuukausi, mutta tämä pakkokeino synnytti pahaa verta miesten ja yhtiöiden välille.

William E. Borah oli tähän aikaan Barbour Lumber Co:n lakimiehenä, saman yhtiön, jonka esimies oli Ada-kauntin vankilassa. Näytti, että tukkiyhtiö oli petoksella hankkinut itselleen tukkimetsiä. Siihen aikaan viittailtiin, että Borahkin tulisi haastetuksi, mutta juttu raukesi siihen. Kun yhtiön esimies lähti vankilasta, hän kulki sen akkunan alitse, jossa minä seisoin ja sanoi: "Toivon teille onnea."

"Kiitoksia", vastasin, "mieluummin olen siellä missä olen kuin olisin siellä missä te olette, vaikka lähdettekin vankilasta."

Päiväkoppimme tasakalterisen ikkunan neliötuumaisista reijistä voin katsella leveälle nurmikolle, johon oli sirotettu voikukkia niinkuin saiturin kultaa vihreälle veralle ja jota varjosti lähellä aitaa kasvava jättiläismäinen vaahtera. Ko-

pissa laskeva aurinko heitti ruutuisia varjoja koppimme lattialle.

Eräänä iltana kopissa istuessani huomasin kapean, käyrän hopeanauhan eräässä pienessä ikkunassa, joka oli korkealla lähellä kattoa. Se suureni, ja vihdoin äkkäsin, että se olikin kuu. Se pian peitti koko ikkunan. Se oli ensikertaa kuin näin kuun viiteentoista kuukauteen.

Yhdellä sivulla Boisen oikeustaloa ja vankilaa oli kuusitoista ruusupensasta. Ne antoivat minulle paljon iloa ensimäisenä kesänä kun siellä olin. Mennessäni ulos voimistelemaan, tapasin kävellä edestakaisin pensaiden keskellä ja poimin kaikki ruusut, joiden lehdet olivat varisemassa. Joka päivä vein poimimani ruusut koppiini, levitin ruusunlehdet paperille ja kuivasin ne varjossa. Jatkoin tätä kunnes minulla oli kasa ruusunlehtiä, niin että niistä voi tehdä pieluksen. Sitten pyysin mrs Moyerin hankkimaan siihen päällisen; hän valitsi silkkisen, johon oli kirjailtu ruusuja. Hän hankki minulle myöskin vähän ruusuvettä, jota minä pirskoitin lehdille. Täytin tyynyn ja lähetin sen vaimolleni. Hän säilytti sitä suurena aarteenaan.

Pettibone kulutti paljon aikaansa pyrografiaan eli puun polttokirjailuun. Hän valmisti joitakin erinomaisia näytteitä, käyttäen sikaarilaatikon kansia ja pohjia raaka-aineenaan.

Moyer pyhitti suurimman osan ajastaan lukemiseen.

Coloradon sosialistipuolue nimitti minut kuvernöörinehdokkaakseen vuoden 1906 vaaleissa. Se oli mitä epätavallisin toimenpide, nimittää henkilö joka oli vankeudessa toisessa valtiossa. Kirjotin hyväksymiskirjeeni, mutta voin mainita, että en virkaan pyrkinyt; minä vain laskin aikaa. Mutta kuitenkin, vaalien jälkeen tulokset osottivat, että olin saanut jonkun verran yli kuusitoista tuhatta ääntä, joka ei ollut paha tunnustus valtiossa, jossa ääniluku oli pieni, niinkuin se oli Coloradossa. Tässä vaalissa minä kilpailin tuomari Ben Lindseyn kanssa, reformaattorin, joka johti lasten oikeutta Denverissä.

Luulimme, että tuomari Lindsey kallistui L.K.L:n puolelle, mutta yhteen aikaan meillä oli tilaisuus vastustaa hänen menetelmäänsä antaa lapsille, jotka hänen oikeuteensa tuotiin, loma-aikoja, nim. sellaisia kuin hän tarkotti. Hän oli määrännyt, että lapset tulisi lähettää työskentelemään pelloille juurikasviljelyksille. O'Neill kirjotti äkäisen artikkelin Miners' Magazine'en tätä ehdotusta vastaan teettää työtä lapsilla pelloilla ja julisti tuomari Lindseylle, että hän tekisi viisaammin, jos hän koettaisi järjestää lapsille oikeita loma-aikoja luonnonkauniisiin paikkoihin vuo-

ristoissa. Tämän neuvon ottikin tuomari suosiollisesti huomioonsa ja koetti sitä käytännössä toteuttaa.

Toinen Industrial Workers of the World'in konventsioni pidettiin Chicagossa syyskuussa 1906. Tässä konventsionissa kehittyivät katkerat välit Charles Mahoneyn, joka oli silloin L.K.L:n varaesimiehenä, ja Vincent St. Johnin, joka oli tullut edustajana konventsioniin, välille. Tämä katkeruus johtui osaksi St. Johnin vastenmielisyydestä Charles Shermania, I.W.W:n esimiestä, kohtaan.

Sherman erotettiin virasta ja esimiehen virka lakkautettiin. Sherman oli osottautunut kykenemättömäksi, ja jos ei hän todella ollutkaan epärehellinen, hän oli käyttänyt suunnattoman summan varoja tarpeettomiin menoihin. Mahoney oli liittänyt voimansa metallityöläisiin, ja St. Johnilla oli takanaan entisen American Labor Union paikallisosastot niinkuin muutamia De Leonin sosialistisen Ammatti- ja Työliiton jäseniäkin, jotka olivat liittyneet I.W.W:hen. St. Johnin ryhmä hallitsi konventsionia, mutta Sherman ja Mahoney ottivat haltuunsa konttorin.

Täten tuli I.W.W:hen kaksi ryhmää, St. Johnin ryhmä, jolla oli Trautmann sihteerinä, ja Mahoney-Shermanin ryhmä, joka oli valinnut sihteeriksi erään miehen nimeltä Hanneman. Viimeksi mainittu ryhmä lakkasi pian olemasta jäsenten puutteesta. Erään sosialisti-lakimiehen, Seymour Stedmanin vehkeilyn avulla sosialistipuolue sai haltuunsa kaiken sen konttorikaluston, tulenkestävät kaapit, pöydät ja niin poispäin. L. K. L. pysytteli erillään molemmista aineksista. Samaan aikaan kuin tätä katkeraa taistelua käytiin, me olimme kalterien takana, voimattomina mitään tekemään. Kirjotin konventsionille kirjeen, josta tähän lainaan osan Brissendenin History of the I. W. W:stä, Brissendenin huomautuksilla:

Haywoodin vangitseminen erikoisestikin, Haywoodin, joka oli yksi I.W.W:n päättäväisimmistä ja vaikutusvaltaisimmista organiseeraajista, syvästi vaikutti liiton jäseniin ja todella vähensi paljon heidän voimistaan. Työläismiesten ja -naisten keskuudessa yleisesti oli vallalla tunnelma, että Moyer ja Haywood oli vangittu sentähden, että he olivat Industrial Workers of the World'in jäseniä taikka olivat sosialisteja. Kirje, jonka Haywood kirjotti Ada-kauntin vankilasta päivänä, jolloin liiton toinen konventsioni alkoi Chicagossa, osottaa millaista käytännöllistä harrastusta hän osotti liitolle vankeutensa aikanakin. Tässä on hänen kirjeensä osittain:

Ada-kauntin vankila, Boise, Idaho, syysk. 17 p., 1906.

Toisen, Industrial Workers of the World'in vuotuisen konventsionin virkailijoille ja edustajille.

Toverit ja kanssatyöläiset:

Samaan aikaan kuin te olette olleet konventsionissa tänä päivänä, minä olen pyhittänyt hetkeni I.W.W:n ensimäisen konventsionin pöytäkirjojen huolelliseen uudelleen-tutkimiseen, kuin myöskin sen neuvotte-

lun, joka julkaisi manifestin ja joka johti järjestön perustamiseen, ja joka on eloon virittänyt kytevän innostuksen tulen ja toivon tämän mantereen työväenluokan rinnassa (lainaten tähän hänen omasta kirjeestään neljännelletoista Lännen Kaivantomiesten Liiton konventsionille). Teollisesti järjestyneenä ja poliittisesti yhdistyneenä, työ tulee omaksumaan suloa ja arvoa; känsäiset kädet ja ahkerat aivot tulevat olemaan merkit huomiosta ja kunniasta; koko ihmiskunta tulee vapahtumaan orjuudesta, ja tilalle tulee astumaan ihmiskunnan veljeys, jossa vallitsee itsenäisyyden ja vapauden henki, jota karaisevat oikeudentunto ja järjestyksenrakkaus; sellainen tulee olemaan Industrial Workers of the World'in päämäärä.

Kirje vastaanotettiin rajattomalla innostuksella. Se kiihotti vielä päättävämpiin yrityksiin syytettyjen puolesta.

Huonot välit kehittyivät Moyerin ja itseni välille, ja lähes vuoteen me emme puhuneet toisillemme. Seuraavalle L.K.L:n koneventsionille kirjoitin kirjeen, jossa ankarasti tuomitsin ne menettelytavat, jotka Mahoney oli ottanut käytäntöön, tavan, jolla hän oli käsitellyt asioita Chicagossa, ja hänen väkivaltaiset keinonsa suojellessaan I.W.W:n konttoria, Mahoney kun oli siepannut konttorin ja pitänyt sitä väkivallalla hallussaan St. Johnin puoluetta vastaan. Tämä kirje oli osotettu James Kirwanille, joka toimi sijassani sihteeri-rahastonhoitajana. Lopetin sen sanoilla: "Minulla ei voi olla ystäviä sinun vihollistesi keskuudessa." En saanut tietää kuin vasta pitkän ajan kuluttua, että Kirwan luki konventsionille ainoastaan sen osan minun kirjeestäni, joka koski häntä itseänsä. Hän laiminlöi lukea alkuosaa kirjeestä, jossa minä arvostelin Mahoney'a. Kirje, sellaisena kuin hän sen luki, esiintyi L.K.L:n konventsionin pöytäkirjoissa.

St. Johnin ja hänen kannattajiensa toiminta tähän aikaan oli täysin hyväksyttävää, ja ansio lankeaa kokonaan heille Industrial Workers of the World'in edelleen jatkumisesta.

Brissenden hahmoittelee I.W.W:n hitaan kasvamisen syyt tähän aikaan ja miksi L.K.L. siitä erosi:

Vaikka Moyer-Haywood-tutkinto ja syytettyjen miesten lopullinen syyttömiksi julistaminen tekivät I.W.W:n jotenkuten yleisemmin tunnetuksi ja ymmärretyksi työväenluokan keskuudessa kautta koko maan, se ei kaikenkaikkiaan ollut muuta kuin onnettomuus tälle järjestölle. I.W.W. ei saanut edes julkisuutta Moyer-Haywoodin-jutusta. Lännen Kaivantomiesten Liitto sai kaiken ilmottamisen. Se oli vakiintunut työväenjärjestö, jolla oli vaiherikas — miltei kalmansynkkä — historia takanaan. Sen varhaisemmat toimet enemmän tai vähemmän olivat suhteissa Moyer-Haywood-Pettibone-juttuun ja suuri yleisö varsin luonnollisesti ajatteli Lännen Kaivantomiesten Liittoa kun se ajatteli Haywoodin kaappaamista. I.W.W. ei ollut kansanomaisesti kiintynyt Boisen tutkintoon lainkaan. Järjestön täytyi melkein kokonaan lykätä elämiselle välttämätön järjestämistyö puolustusvarojen keräämisen vuoksi. Mutta tämä ei ollut vaarallisin seuraus. Moyer-Haywood-Pettibonen kappaaminen ilman epäilystä oli yksi niistä syistä, jotka aiheuttivat L.K.L:n eroamisen I.W.W:stä. Haywoodin vangitseminen tietenkin heikensi Lännen Kai-

vantomiesten Liitossa sitä ainesta, joka tuki I.W.W:tä ja vahvisti niiden käsiä, jotka vastustivat liiton jatkamista sen kanssa. Tämä, johon vielä yhdistyi esimies Shermanin virasta erottaminen, joka edelleen heikensi niiden kaivosmiesten voimaa, jotka kannattivat I.W.W:tä, antoi Lännen Liitossa I.W.W:n vastustajille ylivallan. Tästä seurauksena oli ensiksi yleisäänestys Lännen Liitossa jäsenverojen maksamista vastaan enempää shermanilaiselle kuin sherman-vastaisellekaan I.W.W:n ryhmälle, ja toiseksi muodollinen kaivanto-osaston eroaminen liitosta ja itsenäisen Lännen Kaivantomiesten Liiton uudelleenperustaminen kesällä 1907. (Brissenden, mainittu teos siv. 175.)

Olisi vaikeata kuvailla tunteitani tähän aikaan. Tunsin, että elinkauden työ revittiin rihmoiksi. Vankilan rauha ja hiljaisuus hävisivät tipotiehensä. Runoilija, joka kirjotti, "Vankilaa ei kivimuurit tee, eikä häkkiä rautakalterit", ei ollut kuten minä, ajatusten ahdistama, vailla tilaisuutta toimintaan. Olin vankilassa, ja jokainen kirje, jokainen uutinen, minkä luin tästä hajaannuksesta, lisäsi minun hillittyä levottomuuttani.

Monia kirjeitä saapui meille eri järjestöiltä ympäri maan, sisältäen uutisia laajalle levinneistä mielenosotuksista puolestamme. Bostonin Commonilla oli ollut vastalausekokous, johon arvion mukaan oli keräytynyt kaksisataatuhatta ihmistä lausumaan tuomionsa laittomasta vangitsemisestamme ja kaappauksestamme. Moyer-Haywood-Pettibone-kulkueita pidettiin kaikkialla. Chicagossa viisikymmentätuhatta unionmiestä ja -naista marssi vastalausekulkueessa. New Yorkissa kulkue oli vieläkin suurempi. Ei ollut vaikeata minun kuvitella kuulevani marssivien miljoonien huutavan: "Jos Moyer, Haywood ja Pettibone kuolevat, niin syyn miksi, miljoonat työläiset kuulevat." Jos "yhteisen rintaman" tunnuslausetta siihen aikaan olisi löytynyt, sitä olisi käytetty työläisten yhteenliittämisessä meidän jutussamme.

Boisen pienen kaupungin työläiset toimivat yksimielisesti. Eräänä päivänä saimme vastaanottaa kakun eräästä Boisen ravintolasta, ja sen alla oli kirje niiltä työläisiltä, jotka olivat sen tehneet, ja muilta ravintolan palvelijoilta.

Toisena kesänä siellä ollessani puhdistin vankilan takapihan laudoista, joita siellä oli paljon ja tasoitin pienen palan maata kukkalavaksi. Kylvin nasturtiumia halkopinon viereen ja hajuhernettä pientä aitaa vasten, ja ulkoaitaa vasten auringonkukkaa, joka kasvoi kahdeksan, jopa kymmenenkin jalan korkuiseksi mahtavan isoine kukkineen. Minulla oli kaikenlaisia vihanneksia ei ainoastaan itsellemme kylliksi, vaan myöskin johtajan perheelle ja muille vangeille.

Olin eräänä päivänä tässä kasvimaassa kun kaksi nunnaa kulki ohi. Ras Beamer, eräs vartija, joka seisoi lähellä minua, sanoi:

"Jumaliste! Näitkö sinä sitä?" Kysyin, mitä hän tarkoitti.

"Tunnetko tuota nunnaa, joka on lähempänä aitaa?" hän kysyi.

"Luulen, että en tunne. Kuinka niin?"

"Hän kääntyi ympäri ja heilutti sinulle kättänsä."

Moyerin ja Pettibonen vaimot asuivat Boisessa vankeutemme ajan. Perheeni saapui juuri kun tutkinto alkoi, ja tavallisesti minä kulutin perheeni kanssa tunnin joka päivä nurmikolla lähellä ruusupensaita. Eräänä päivänä hämmästyin nähdessäni äitini astuvan alas vaunuista, jotka olivat ajaneet takapihalle. Hän huomasi minut ja sanoi, "Tule tänne, poikani!"

Kun hänen luokseen ehdin, hän otti minut vastaan lämpimällä syleilyllä. Hänen terveytensä ei ollut hyvä, mutta hän oli oikeushuoneessa lähes minun tutkintoni loppuun, jolloin hänen täytyi lähteä sairaalaan.

Lakimiehiä saapui yksittäin ja kaksittain kunnes meillä oli vankka rintama lakitieteellisiä oppineita. John Murphy, L. K. L:n vakituinen lakimies; Darrow ja Richardson, vanhemmat neuvonantajat; John F. Nugent, eräs lakimies Silver Citystä, josta myöhemmin tuli Yhdysvaltain senaattori, minun entisten aikojen ystäväni; Edgar Wilson, entinen kongressimies; Miller ja Whitsell. Jotkut heistä tulivat vankilaan joka päivä.

Darrow tuli vankilaan usein, suupielet alas painuneina ja huolissaan. Pettibone tarjosi lohdutusta, sanoen että me tiesimme sen olevan ankaraa Darrowille, menettää tämä suuri juttu, mutta, hän tapasi lisätä, "mehän kuitenkin olemme ne miekkoset, jotka hirtetään!" Huomautin Darrowille, että jos asiat näyttäisivät kovin synkiltä konttorissa, hänen tulisi saapua vankilaan, että voisimme hänen mieltänsä ilahduttaa.

Kun tutkinnon avauspäivä läheni, monien lehtien kirjeenvaihtajia alkoi saapua kaupunkiin; niitä lähetti mm. Associated Press, United Press, Appeal to Reason; viimemainittu oli sosialistilehti, jota julkaistiin Girardissa, Kansas ja jolla oli Debs yhtenä toimittajista. Appeal to Reason julkaisi monta erikoispainosta jutustamme; yksi niistä oli Kaappauspainos, jota painettiin neljä miljoonaa kappaletta; jonka laista ei oltu ennemmin eikä ole sittemminkään tehty. New York American, eräs Hearstin lehdistä, julkaisi myöskin erikoispainoksen, jossa ei ollut mitään muuta kuin kirjotuksia Moyer-Haywood-Pettibone-jutusta.

Kantajat päättivät tutkia minun juttuni ensiksi.

LUKU XIII

Boisen oikeudenkäynti

Tutkintoni alkoi yhdeksäntenä päivänä toukokuuta, 1907. William E. Borah, jonka edellinen lainlaatijakunta oli valinnut Yhdysvaltain senaattiin, sama mies, joka oli syyttänyt Paul Corcorania, oli erikoissyyttäjänä tässä jutussa. James Hawley, ollut aikanaan kaivosmiehenä ja sitte lakimiehenä Coeur d'Alenesin vangeille, jolloin nämä olivat olleet suljettuina samaan vankilaan, jossa me nyt olimme, oli myöskin erikois-syyttäjänä. Hawley oli se mies, joka oli vangituille kaivosmiehille esittänyt, että tulisi perustaa järjestö, joka käsittäisi kaikki lännen kaivantomiehet. Caldwell-kauntin syyttäjälakimies toimi yhtenä apulais-syyttäjistä.

Esitettiin, että Eugene V. Debs kutsuttaisiin Boiseen kirjottamaan tutkinnosta Appeal to Reason'iin. Debs oli silloin maineensa kukkulalla, ja hän oli suunnattoman työläisjoukon julkinen edustaja ja sosialistipuolueen johtaja. Tätä esitystä pohtivat Darrow, Richardson, vankilatoverini ja minä itse. Moyerin ja Pettibonen mielestä ei ollut tarpeellista Debsin tulla Boiseen, ja Darrow vastusti esitystä kiivaasti, antamatta mitään varmaa syytä siihen. Hänen vastustuksensa ei voinut johtua siitä, että Debs oli sosialisti. Minäkin olin sosialisti, ja itse Darrow, Jack Londonin ja eräiden muiden kera, oli jonkun aikaa ennemmin julkaissut kutsukirjeen järjestön perustamiseksi, jonka tarkotuksena oli edistää oppineiden harrastusta sosialismiin yliopistolaispiireissä, josta seurauksena oli Yliopistojen Välinen Sosialistiseura. Koetin mielessäni etsiä syytä, miksi Darrow vastusti Debsin läsnäoloa, enkä voinut löytää muuta selitystä kuin sen, että Darrow halusi tulla tunnustetuksi kaikkein huomattavimmaksi henkilöksi tässä oikeusjutussa.

Puolustusasianajajat istuivat pöydän ääressä oikealla puolella oikeussalia. Kun äitini, vaimoni ja tyttäreni tulivat saliin, he sijottuivat kaidepuun sisäpuolelle. Eri lehtien kirjeenvaihtajat olivat asianajajien takana kummallakin puolen oikeussalia. Puheenjohtajana toimi tuomari Woods, kohotetulla lavalla lautakunnan takana. Istuin niin lähellä eturivissä istuvaa ensimäistä lautamiestä, että olisin voinut koskettaa häntä. Likeinen yhteyteni häneen näinä viikkoina, kun olimme oikeushuoneessa, muodosti tuttavuuden. Vaikka en hänelle puhunutkaan mitään ennenkuin tutkinto oli ohi, minusta tuntui, että tunsin hänet.

Työväen lautakunta, joka muodostui sosialisteista ja unionmiehistä, istui yleisön joukossa. Kaikki tämän lautakunnan

jäsenet ottivat osaa jokaiseen oikeudenistuntoon ja julistivat lopullisen päätöksen. Oikeussali oli pakaten täynnä joka päivä.

Tähän aikaan eräs kirjottaja McClure's Magazine'-ssa kuvasi minua seuraavin sanoin:

Asetan Haywoodin nimen ensiksi; hän on voimanmies Lännen Liitossa. Ja miehellä, joka voi kohota valtaan sellaisessa järjestössä, täytyy olla monellaiset johtajanlahjat. Haywood on valtava mies, ruumiinvoimiltaan niinkuin härkä. Hänellä on iso pää ja tasainen leuka. Siinä on johtaja, jonka huomaa johtajaksi hänen valtavan esiintymisensäkin vuoksi. Kaivannosta kohonneena, "maan uumenista", niinkuin hän itse sanoo, tästä miehestä on tullut tavallaan uskonkiihkoilija, ja sosialismi on hänen uskontonsa. Hän on sitä laatua mies, joka nyt ei ole vieras Amerikassa, joka on varustettu hyvillä aivoilla, joka on kohonnut kamppaillen ja taistellen, antaen iskuja ja ottaen iskuja, joka, tuntien hyvästi luokkansa kärsimät vääryydet, ei näe mitään niiden takaa; jonka mieli, toivottomasti hapuillen parannuksia, kiihkeästi tarttuu sellaisiin haaveisiin niinkuin sosialismiin, joka niin tasaisesti ja täydellisesti ratkaisee kaikki vaikeudet. Ottakaa tällainen luonne, kova, sitkeä ennakkoluuloinen, suunnattomasti vastaanpaneva, ja antakaa hänelle jonkinlainen ihanteen kiihoitus, jesuiitan kiihko, joka auttaa miehen unhottamaan itsensä kokonaan, ja teillä on johtaja joka, kuten Haywood, taivuttaa seuraajansa uskomaan omia katsomuksiaan. Ja me emme otaksu sellaisen johtajan kärsivän vastuksia, tai olevan kaukonäköisen taikka valtioviisaan, tai pidättyvän lyömästä iskua, kun on voimaa iskun antamiseen, keinoja valitsematta, kun päämäärä on saavutettavissa. Sillä mitä on ihminen, taikka valtio, kun on asia palveltavana?

Kaikki odottivat jännitettyinä tunnustusta, jonka he tiesivät Harry Orchardin tehneen, vaikka sitä ei vielä oltu annettu julkisuuteen. Steve Adams, eräs Cripple Creekin kaivosmies, joka oli vangittu enonsa karjatilalla Oregonissa, oli myöskin tehnyt tunnustuksen, jonka hän myöhemmin peruutti. Sillä aikaa kuin oikeussaliin sulloutuneet ihmiset odottivat jännitettyinä, viivytystä oli vielä tapahtuva, sillä lautakunta oli vielä valitsematta. Lautamiesten tutkiminen oli mainio oppikurssi luokkataistelussa. Luetteloissa oli kaikki kauntin pankkiirit kutsuttu lautamiehiksi, mutta Darrow suoriutui heistä sangen lyhyeen. Hän alkoi kysymällä, tunsivatko he juttua; jos he olivat lukeneet lehtiä; jos he olivat muodostaneet mielipidettä; tarvittaisiinko todistuskappaleita heidän mielipiteidensä muuttamiseen. Sitte hän kysymyksillään osotti, että löytyi vain pieni erotus pankkiirin ja murtovarkaan välillä; toinen teki työtä päivänaikaan, koronkiskominen ja osakekeinottelu ryöväysvälineinään, samaan aikaan kuin toinen työskenteli öisin sorkkaraudalla ja nitroglyseriinillä. Hän haastoi heidät väittämään vastaan. Se oli niinkuin käärmeiden tappamista.

Säännöllinen lautakunta, kun se lopuksi valittiin, muodostui melkein kokonaan maanviljelijöistä. Puolustusasianajajat olivat jäävänneet lautakunnasta pankkiirit ja liikemiehet, ja

syyttäjäpuoli jääväsi ne muutamat sosialistit tai unionmiehet, jotka kokelaiksi esitettiin. Sattui vielä muuan seikka, joka vielä alensi minun käsitystäni laista; lainlaatijakunta oli hyväksynyt takaisinpäin vaikuttavan lain, jonka avulla valtio voi lisätä jääväämiensä lautamiesten lukua.

Kantajat perustivat tutkinnon useiden vähempiarvoisten todistajien todistuksiin. Sitte Harry Orchard kutsuttiin todistajantuolille. Hän oli siististi puettu vankilanjohtajan harmaaseen pukuun, sileäksi ajeltu, ja hiukset kammattu sileäksi taakse yli pään, joka oli pyöreä kuin biljardipallo. Huomautin hänen yhdennäköisyydestään MacParlandiin, salapoliisiin. Kaukana siitä, että hän olisi ollut sellainen kavala kärppä niinkuin hänen jutustaan olisi voinut otaksua, Orchard oli hillitty, jyrkkä ja niinkuin näytti, esiintymiselleen avonainen. Katselin miestä koko ajan kun hän oli todistajanpaikalla, mutta hän ei kertaakaan kohdannut minun katsettani.

Borah ei häneltä paljoa kysellyt, vaan käski hänen esittää asiansa kertomuksen muodossa. Hän esitti vertahyytävän kertomuksen, alkaen elämästään Canadassa. Hän oli jättänyt vaimon ja lapsen Ontarioon, poltettuaan siellä erään juustotehtaan. Hän sanoi, että hänen oikea nimensä oli Albert Horseley. Seuraava urotyö, josta hän vaati itselleen ansiota, oli yhden tulilangan sytyttäminen niistä monista, jotka olivat aiheuttaneet sen räjähdyksen, joka hävitti Bunker Hill-Sullivanin survimon Coeur d'Alenesissa. Siihen aikaan hän väitti olleensa yhtenä Headlight kaivantoryhmän omistajana lähellä Burkea, Idaho.

Pelurina ja kiertolaisena hän oli ohjannut tiensä Cripple Creekin alueelle. Täällä hän oli näyttänyt ottaneen käytännöllistä osaa uniotyöhön jonkun aikaa, voittaakseen puolelleen kaivosmiesten luottamuksen, ja kuului samaan aikaan jäsenenä ja palkkalaisena Citizens' Allianceen. Näihin aikoihin hän oli ensi kertaa tullut Liiton päämajaan, niinkuin me myöhemmin saimme selville, salapoliisi Scottin määräyksestä, joka hänelle maksoi palkan ja jolle hän jätti tiedonantonsa. Hänen seuraava vierailunsa pääkortteeriin oli silloin, kun hän meni Ourayhin Moyerin kanssa. Beckmann ja McKinley olivat hänen kanssa-urkkijoitaan. Nämä miehet, on muistettava, olivat koettaneet rikkoa junaa Cripple Creekissä, jonka he sanoivat olevansa valmiit tekemään viidestäsadasta dollarista, vaikka se olisi voinut maksaa kahdensadanviidenkymmenen ihmisen tai enemmän hengen. Tähän heidät olivat palkanneet Scott ja Sterling, jotka molemmat istuivat oikeussalissa kuunnellen Orchardin kertomusta. Kumpikaan heistä ei esiintynyt todistajana tässä jutussa.

Orchard kertoi osallisuudestaan Vindicatorin räjähdykseen,

Independence-aseman räjähdyttämiseen ja useihin yrityksiin, joita oli tehty kuvernööri Peabodyn, tuomarien Gabbert ja Goddard, ja McNeilin, Hearnin, Bradleyn ja muiden henkiä vastaan. Se oli tunnottoman hylkiön kuohuttava kertomus, eikä kukaan tule tietämään kuinka paljon siitä oli totta ja kuinka paljon keksittyä. Hän lopetti tarinansa kertomalla, että hän oli aiheuttanut entisen kuvernööri Steunenbergin kuoleman.

Alusta loppuun saakka hän mainitsi Pettibonen, Moyerin ja minun nimet, että me muka olimme olleet hänen murhiensa yllyttäjät, sanoen että yksi tai toinen meistä oli ohjannut häntä sen työn suorittamisessa, johon hän oli antautunut. Hän poikkesi kertomuksestaan vain vähän ristikuulustelussa, ollen hyvin harjaantunut rooliinsa, jonka hänelle oli opettanut James MacParland, Pinkertonin salapoliisilaitoksen Denverin toimiston päämies. Tämä oli se sama mies, joka oli aikoja sitten alkanut uransa vannomalla Molly Maguiret hengiltä Pennsylvaniassa.

Orchardin todistuksen jälestä kantajat esittivät vanhoja anarkistilehden numeroita, nimittäin Alarm'in, jota oli toimittanut Albert Parsons vuonna 1886. Monia artikkeleita luettiin todistamaan Lännen Kaivantomiesten Liiton teoriaa ja käytäntöä kaksikymmentä vuotta myöhemmin. Sitten esitettiin kappaleita Miners' Magazine'a. O'Neill oli kirjottanut toimitusartikkelin, kuvaillen räjähdystä, joka oli surmannut kuvernööri Steunenbergin; tämän artikkelin otaksuttiin todistavan Liiton vihamielisen kannan tapaukseen. Ehkä syyttäjät olivat odottaneet meidän pukeutuvan surupukuun kuvernöörin kuoleman johdosta.

Sitte esitettiin päätöslauselma, jonka olin kirjottanut Florida-tunnelissa, Silver Cityssä, jossa minä tuomitsin kuvernööri Steunenbergia siitä, että hän oli pyytänyt liittohallituksen sotaväkeä ja julistanut voimaan sotalain Coeur d'Alenesissa. Heidän seuraava todistajansa oli Steward, joka oli ollut yliteknikkona Blaine-kaivannolla ja -survimossa siihen aikaan kun minä siellä työskentelin. Hän todisti, että olin sanonut, "Steunenberg tulisi hävittää pois". Hän sanoi muistavansa nämä sanat, koska hän aina oli pitänyt minua yhtenä leirin parhaista kansalaisista. Kun hän teki tämän huomautuksen, päätettiin, että häntä ei ollut tarpeellista ristikuulustella.

Luultiin, että kuvernööri Peabody olisi ollut mielenkiintoisa todistaja; hän oli todistanut eräänä aamupäivänä ja häntä oli ristikuulusteltava iltapäivällä. Päivallisloman kestäessä Darrow ja Richardson keskustelivat hänen todistuksestaan kanssani ja päättivät, että ei ollut mitään, jota halusimme hänen kauttaan kehitettäväksi. Kun oikeus kokoontui, kuver-

nööri asettautui todistajantuolilleen ja istui siinä kymmenen minuuttia, kaulusnauhaansa asetellen, silittäen tukkaansa, vetäen alas liiviänsä ja suoristaen housunsa laskoksia, hermostuneisuuden ja huolestuneisuuden ilmeisenä kuvana, tavotellen palaa kurkussaan, kun Richardson sanoi, "Siinä kaikki, kuvernööri".

Coloradon entinen kuvernööri Grant, Grant-sulimoyhtiön esimies, oli seuraava todistaja. Hän todisti sulimotyöläisten lakosta, ja ristikuulustelussa kielsi vuodattaneensa kyyneleitä puhellessaan kanssani puheeni jälkeen sulimotyöläisten perheiden asemasta, valtiotalon edustajahuoneessa Denverissä.

Yksi Indepence-aseman räjähdyksen uhreista nousi lavalle ruhjottuine säärineen ja todisti räjähdyksestä ja mitä vammoja hän oli siinä saanut. Mutta hänellä oli sellainen piestyn koiran ilme, että yksinpä kantajatkin perinpohjin kyllästyivät siihen näytteeseen, jonka he olivat kaivaneet esille. Hän ei ollut todistajana parempi kuin kuvernööri Peabodykaan oli ollut.

Tutkinnon edistyessä sain vastaanottaa monta kummallista pyyntöä. Yksi oli Floridasta eräältä henkilöltä, joka lähetti minulle laatikon magnolia-kukkia ja pyysi minun pitämään magnolian nuppua takkini napinlävessä joka päivä tutkinnon kestäessä. Toinen pyysi kipsijäljennöstä kädestäni, voidakseen lukea käteni. Darrowin välityksellä sai tarjouksen M c C l u r e's-aikakauslehdeltä kolmesta tuhannesta dollarista, jos kirjottaisin tuhat sanaa käsittävän kertomuksen, taikka tuhannesta dollarista, jos kirjottaisin kolmetuhatta sanaa — suunnattoman summan, en muista kumpi se oli! En noudattanut yhtäkään näistä esityksistä.

Niin pian kuin Orchardin todistus oli toitotettu yli maan, alkoi saapua sähkösanomia henkilöiltä, joita hän oli todistuksessaan maininnut, tarjoutuen tulemaan todistajiksi ja peruuttamaan, mitä Orchard oli sanonut. Bill Davis ja muut saapuivat ja murskasivat sen kohdan Orchardin todistuksesta, joka koski heitä. Kaksi miestä saapui Mullanista, Idahosta, ja todistivat, että Orchard pelasi heidän kanssaan pokkeria erään sikaarikaupan takahuoneessa Mullanissa samaan aikaan kuin räjähdys hävitti Bunker Hillin ja Sullivanin survimon. Eräs urakoitsija ja rakentaja San Franciscosta todisti, että sitä rakennusta jonka katolta Orchard väitti astuneensa Bradleyn kotiin, ei oltu vielä rakennettukaan silloin kun Orchard oli sanonut olleensa San Franciscossa. Eräs nainen Cripple Creekistä antoi todistuksen niistä monista kerroista, joina Orchard oli vieraillut Stirlingin ja Scottin huoneissa hänen vuokraushuoneustossaan. Charles Moyer oli luotettava todistaja, mutta hämmästykekseni, kun meidät palautettiin koppiin jossa Petti-

bone oli, hän tokasi: "Toivoakseni se miellytti niitä s—n vallankumouksellisia!"

Ed Boyce, entinen Lännen Liiton esimies, oli myöskin eräs todistajista. Borah ristikuulusteli häntä kiivaasti, mutta hän ei peräytynyt koskaan. Hän sanoi, että hän oli kertomuksessaan vuonna 1896 lausunut, että hän "toivoi kuulevansa aseistautuneen kahdenkymmenenviidentuhannen kaivosmiehen sotilaalliset askeleet ennen seuraavaa konventsionia", ja että hän vakavasti toivoi sitä siitä syystä, mitä oli tapahtunut Coeur d'Alenesissa, Cripple Creekissä ja Leadvillessä. Kuulla Boycen todistavan, antoi minulle entisaikojen innostuksen väristyksen.

Niin tässä jutussa kuin muissakin, joita Darrow oli puolustanut, hän poimi "syntipukin" syyttäjälakimiehistä. Tässä jutussa se oli Jim Hawley, johon hän kohdisti ivansa. Toisinaan hän oli niin myrkyllinen, että Hawleyn poika uhkasi häntä persoonallisella väkivallalla. Darrow ei ollut aina se hymyilevä, herttainen, vakuuttava yksilö, jonka laiseksi häntä joskus kuvataan. Hänen suurimmat hetkensä olivat silloin, kun hän oli hyökkäyskannalla. Jotkut todistajista kärsivät ankaria tuskia hänen käsissään. Hän repeli haaskio Orchardin pirstoiksi ja sanoi: "Se on tämä arkki-rikollinen, jota kantajat suojelevat!" jolloin senaattori Borah keskeytti, sanoen ylös kohotetuin käsin: "Kuivukoon oikea käteni, jos ei tätä miestä tulla syyttämään!"

Tutkinnon kestäessä olin ojentautunut vuoteelleni vankilassa eräänä iltana, kun äkkiä sain ankaria suonenvetoja, jotka pian kehittyivät kouristuksiksi. Vankila heräsi, ja ennenkuin lääkäri saapui, minä kärsin sanomatonta kipua. Aamuun mennessä en ollut kyllin toipunut voidakseni mennä oikeuteen, joten tutkintoa lykättiin päivällä.

Kun menin todistajalavalle, tutkintoa johti Darrow. Kerroin elämäni historian, suhteeni Lännen Kaivantomiesten Liittoon, mitä tiesin Orchardista, ja kaiken mitä oli tapahtunut, jolla oli ollut jotakin tekemistä kanssani, siihen tuntiin saakka. Borah ristirikuulustelussaan ei saanut kaikkia seikkoja käymään oman mielensä mukaan. Hän katsoi minuun verikoiran ilmeineen ja syvine kuoppineen leuassaan, ja kysyi siitä päätöslauselmasta, jonka olin kirjottanut Silver Cityssä. Hän sanoi:

"Te tunsitte katkeruutta kuvernööri Steunenbergia kohtaan?"

"Tunsin", vastasin, "miltei samanlaista katkeruutta kuin teitä ja niitä toisia kohtaan, jotka olitte vastuunalaisia sotalaista ja härkäkarsinoista Coeur d'Alenesissa."

"Niin minä olen ymmärtänyt", senaattori huomautti. Mitä hän sillä oikein tarkotti, sitä minä ei voinut käsittää.

Hänen ristikuulustelunsa aikana aurinko laski ja paistoi siitä ikkunasta, johon suuntaan olivat kasvoni. Sanoin tuomarille: "Jos teidän kunnianarvoisuutenne suvaitsee, pyytäisin sulkemaan verhot tuossa ikkunassa. Aurinko paistaa suoraan kasvoihini, enkä minä voi nähdä senaattorin silmiä."

Ei ollut tarkoitukseni saattaa senaattoria hämminkiin, mutta minulle kerrottiin myöhemmin, että hän oli sanonut ei koskaan kuulleensa miehen, joka oli tutkinnolla elämästään, olleen niin innokkaan katsomaan syyttäjää silmiin. Hän sanoi, että "se käänsi minut kahtia niinkuin linkkuveitsen".

Eräänä päivänä kun olin ristikuulusteltavana, tuomari ilmotti, että luultavasti tultaisiin pitämään iltaistunto. Senaattori lausui vastalauseensa, sanoen että hänestä jo tuntui siltä, että hän oli tehnyt kahden päivän työn yhtenä päivänä.

Minua tutkittiin ja ristikuulusteltiin Stewartin todistuksen johdosta, että olin sanonut, että kuvernööri Steunenberg olisi hävitettävä pois. Sanoin, että sikäli kuin parhaiten muistin, olin sanonut, että hän olisi poistettava.

Melkein sata todistajaa saapui Boiseen tutkintoon todistamaan puolestani; kahdeksankymmentäseitsemän heistä todisti puolestani; muutamia heistä ei kutsuttu lavalle. Näitä ihmisiä ei oltu haastettu, kun useimmat heistä olivat toisten valtioiden asukkaita. Frank Schmelzer, Lännen Liiton toimeenpanevan komitean jäsen, sai surmansa astuessaan liikkuvaan junaan Denverissä matkallaan tutkintoon. Alva Swain, Pueblo Chieftain'in Denverin toimittaja, jonka olen jo ennenkin maininnut, tuli Boiseen kaksi kertaa ennenkuin hänelle annettiin tilaisuus todistaa.

Kun puolustus otti lepoa, Borah avasi todistelun lautakunnalle. Hän puhui kauan ja voimakkaasti.

Minua oli syytetty kuvernööri Frank Steunenbergin murhasta, miehen, jota en ollut koskaan nähnyt, joka oli tapettu paikassa, jossa en ollut koskaan ollut. Olin enemmän kuin tuhannen mailin päässä hänen kuollessaan. Hänet oli tappanut mies, jota en ollut nähnyt kahdeksaan kuukauteen tai vuoteen, ja josta en ollut kuullut koko tällä ajalla. Näytti mahdottomalta, että Borah voisi odottaa syylliseksi julistamista; ja koko puheessaan hän ei vaatinut, että minut hirtettäisiin.

Häntä seurasi Richardson, joka puhui yhdeksän tuntia. Lopullisen puheen lautakunnalle puolestani piti Clarence Darrow, joka on ei ainoastaan suuri asianajaja vaan myöskin tarkkasilmäinen sielutieteilijä.

Kun Darrow nousi puhumaan lautakunnalle, hän seisoi valtavana ja leveäharteisena, puettuna väljään harmaaseen pukuun, tukko hiuksia riippuen halki otsan, kädessään lasit, joi-

ta hän piteli nenäsangasta. Hän alkoi johdattelemalla mieleen Lännen Kaivantomiesten Liiton historiaa, vankilasta, joka oli ollut kotimme viimeiset kahdeksantoista kuukautta, jossa ajatus oli syntynyt järjestön perustamisesta. Hän kuvaili Työn Ritarien hajallisia ryhmiä ja näiden järjestöjen yrityksiä ylläpitää ihmisellistä elintasoa. Hän kertoi Coeur d'Alenesin lakosta v. 1892, ja v:n 1899 lakosta, jota oli kutsuttu kapinaksi. Hän kertoi liittohallituksen sotilaiden kutsumisesta Coeur d'-Alenesin alueelle näiden lakkojen aikana, sotalaista, härkäkarsinoista, erikoissyytöksistä ja vangitsemisista.

Hän kuvaili yksityiskohtaisesti niitä monia lakkoja, joita Liitolla oli ollut Coloradossa, osottaen että kun kahdeksantunnin laki, jota varten järjestö oli taistellut, oli vihdoinkin hyväksytty, täytyi unioiden pakottaa lakon voimalla valtiomahtia lakia noudattamaan. Hän puhui sotalain vaikutuksesta valtion tai alueen asukkaisiin, jossa laki oli voimassa, ja niistä kärsimyksistä ja huolista, joiden alaisiksi kaikki tulivat, jotka elivät sellaisissa olosuhteissa.

Hän käsitteli valtion todistajien todistuksia ja sitte teki vertailun niiden ja puolestani annettujen todistusten välillä. Hän uudelleen kertoi laittomasta vangitsemisesta, ihmiskaappauksesta, ylimääräisestä junasta ja sotilasvartiastosta, osottaen että syyttäjät eivät olisi häikäilleet käyttää millaisia keinoja tahansa saadakseen minut osalliseksi tähän murhaan.

Tappaa hänet, herrat! Haluan puhua teille suoraa kieltä. Mr Haywood ei ole tässä minun suurin huoleni esine. Muita miehiä on ennen häntä kuollut. Muut miehet ovat olleet marttyyreja pyhälle asialle aina maailman alusta alkaen. Missä tahansa ihmiset ovat katsoneet ylöspäin ja eteenpäin, unhottaneet itsekkäisyytensä, taistelleet ihmiskunnan puolesta, työskennelleet köyhiä ja heikkoja varten, heidät on uhrattu. Heitä on uhrattu vankilassa, mestauslavalla, liekeissä. He ovat kuolemansa kohdanneet, ja hänkin voi kohdata omansa, jos te kaksitoista miestä sanotte, että hänen täytyy. Mutta, herrat, te lyhytnäköiset syyttäjien miehet, te Kaivantojen Omistajien Liiton miehet, te ihmiset, jotka koettaisitte parantaa vihaa vihalla, te jotka uskottelette voivanne murskata ihmisten tunteet, toiveet ja pyrkimykset sitomalla silmukan hänen kaulansa ympärille, te jotka koetatte hänet tappaa, ei siksi että hän on Haywood, vaan siksi että hän edustaa erästä luokkaa, älkää olko niin sokeita, niin lapsellisia että uskoisitte voivanne kuristaa Lännen Kaivantomiesten Liiton sitoessanne köyden hänen kaulansa ympärille. Älkää olko vihassanne niin sokeita, että uskoisitte voivanne tappaa maailman työväenliikkeen sillä, että teette kolme tuoretta, uutta hautaa. Haluan sanoa teille, herrat, Bill Haywood ei voi kuolla ellette te häntä tapa. Teidän täytyy köysi sitoa. Teidän harteillanne, te kaksitoista Idahon miestä, lepää se taakka. Jos te tämän roskajoukon yllytyksestä tapatte Bill Haywoodin, hän on kuolevainen, hän kuolee, ja minä haluan sanoa, että miljoonan miestä kohottaa sen työn lipun avonaiselta haudalta, johon Haywood sen laski, ja vankiloista, mestauslavoista tai polttorovioista huolimatta, syyttämisestä tai lautakunnasta huolimatta, nämä miehet halukkain käsin tulevat kantamaan sen voittoon lopuksi...

Lainlaatijakuntaa v. 1902 pyydettiin hyväksymään laki, jonka perustuslaki määräsi sen hyväksymään, ja mitä se teki? Mr Guggenheim ja mr Moffat ja Kaivantojen Omistajien Liitto ja kaikki hyvät ihmiset Coloradossa, jotka elävät kanssaihmistensä hiestä ja verestä — kaikki nämä hyökkäsivät lainlaatijakunnan ja senaatin kammioon ja sanoivat: "Ei, te ette saa hyväksyä kahdeksantunnin lakia; totta, että perustuslaki vaatii sitä; mutta tässä on meidän kultamme, joka on mahtavampi kuin perustuslaki." Lainlaatijakunta kokoontui ja keskusteli asiasta. Haywood oli siellä; työväenjärjestöt olivat siellä anomassa, kuten ne ovat aina anoneet köyhien, heikkojen ja sorrettujen puolesta...

"Mitä muuta varten on perustuslaki kuin että se antaa rikkaan ryöstää köyhää?" kysyi Darrow. Hän kuvaili ylioikeuden tuomari Goddardin likaisimmaksi poliittiseksi nartuksi Coloradossa...

Jos te hänet tapatte, monet tulevat tekoanne ylistämään; jos te määräätte Haywoodin kuolemaan, suurten kaupunkiemme suurissa rautatievirastoissa tullaan laulamaan teille ylistystä. Jos te määräätte hänen kuolemansa, Wall-kadun hämähäkkien ja korppien keskuudesta kohoaa taivaaseen ihana hymni näistä kahdestatoista urhoollisesta ja hyvästä miehestä, jotka tappoivat Bill Haywoodin...

Miltei kaikista maailman pankeista, joissa ihmiset toivovat pääsevänsä vapaiksi akitaattoreista ja häiritsijöistä, joissa ihminen panee linnaan toisen ihmisen, joka taistelee köyhien puolesta ja sitä kirottua järjestelmää vastaan, josta nämä pankkiirit elävät ja lihovat, kaikilta näiltä te tulette vastaanottamaan siunauksen ja ylistyksen, että hänet olette tappaneet.

Mutta jos te hänet vapautatte, löytyy vielä niitä, jotka hartaasti kumartavat päänsä ja kiittävät näitä kahtatoista miestä siitä luonteesta, jonka he ovat pelastaneet. Avarilla aavikoillamme, joilla miehet työskentelevät käsillään; laajoilla valtamerillä, joilla miehet johdattavat laivojaan; kautta myllyjemme ja tehtaiden; syvällä maan sisällä, tuhannet miehet, naiset, lapset; ihmiset jotka tekevät työtä, ihmiset jotka kärsivät, raadannan ja huolien väsyttämät naiset ja lapset, nämä miehet ja nämä naiset ja nämä lapset polvistuvat tänä iltana ja pyytävät jumalaansa olemaan teidän johdattajananne. Nämä miehet ja nämä naiset ja nämä pikku lapset, maailman köyhät ja heikot ja kärsivät, ojentavat kätensä tälle lautakunnalle ja rukoilevat teitä säästämään Bill Haywoodin elämän...

Hän oli puhunut yksitoista tuntia. Puhuessaan hän oli joskus uhkaava, hänen mahtava äänensä jyristen, vasen kätensä työnnettynä syvälle takin taskuun, oikea kätensä ylös kohotettuna. Milloin hän taasen omaksui rukoilevan kannan, hänen äänensä tuli lempeäksi ja hiljaiseksi. Toisin ajoin hän lähestyi lautakuntaa melkein varpaillaan. Tämä puhe oli, kuten luulen, Darrowin kuuluisimpia.

Osan ohjeista, jonka tuomari Woods luki lautakunnalle, oli kirjottanut John Murphy sairasvuoteellaan sairaalassa. Juttu meni lautakunnalle kesäkuun seitsemännenkolmatta päivän iltana.

Sinä iltana menin vuoteeseen tavallisena aikana ja nukuin häiritsemättömästi kunnes minut herätettiin aamulla uutisella,

että lautakunnan päätös oli jo valmiina. Viittaustakaan ei annettu, millainen päätös se oli.

Saapuessani oikeustaloon, se oli täynnä ihmisiä. Lautakunta oli kutsuttu esiin, ja tuomari kysyi, jos se oli tullut päätökseen. Sen puheenjohtaja vastasi, että se oli, ja lyhyesti lisäsi, "Syytön".

Oli jonkun verran hälinää kun lautamiehet alkoivat astella paikoiltaan. Richardsonin vaatimuksesta heidät kutsuttiin takaisin ja pantiin äänestykselle, kukin vastaten muodollisesti, esille huudettuaan, "Syytön".

Lautakunnan saapuessa olin hämmästynyt erään lautamiehen, jonka nimi oli Gilbert, ulkomuodosta, hänen kasvonsa olivat tuhkan harmaat.

Yksi lautamiehistä, jolla oli pitkä parta, veti taskustaan pienen Amerikan lipun ja sanoi, "Toivoisin, että te kirjotatte nimenne tähän lippuun". Nauroin ja muistutin häntä, mihin rettelöihin olin joutunut jo ennen Denverissä, kirjottaessani lippuun. Mutta kuitenkin kirjotin siihen nimeni ja hän sai muistoesineensä.

Työväen lautakunnan päätös, "syytön", oli jo aikaisemmin julistettu. Sain vastaanottaa monia onnentoivotuksia ystäviltä oikeussalissa ja kaikilta lakimiehiltäni, tervehdin lautakuntaa kädestä, ja minut kutsuttiin lautakunnan esimiehen kotia vierailulle ennenkuin kaupungista lähtisin.

Mennessäni takarappusia vankilaan, näin vankilan vaunun juuri ajavan ulos pihalta. Johtaja oli minua odottanut. Vartija avasi kopin lukon. Moyer ja Pettibone olivat jo kuulleet uutisesta; Pettibone pudisti minua kädestä, mutta Moyer ei noussut istuimeltaan, vaikka vapauttamiseni oli tehnyt jotakuinkin varmaksi hänenkin vapauttamisensa. Hän vain virkahti lyhyesti, "Se on hyvä". Keräsin kirjani ja paperini ja menin yökoppiin kokoilemaan loppuja tavaroitani.

Koko joukko Liiton jäseniä oli odottamassa vankilan takaovella, muiden muassa Bill Davis, ja John Harper, joka oli ollut Victorin osuuskaupan isännöitsijä. He olivat lämpimiä ja vilpittömiä onnitteluissaan minulle. Jotkut tulivat kanssani taloon, jossa vaimoni asui. Hän ja tytöt olivat sinne menneet heti päätöksen julistamisen jälkeen. Minua ympäröi mitä onnellisin piiri.

Sieltä menin sairaalaan, jossa äitini minua odotti. Hän ojensi käsivartensa vuoteelta ja sanoi, "Minä tiesin, että sinä tulisit!" En voinut kauan hänen kanssaan viipyä, sillä minun oli mentävä toiseen sairaalaan katsomaan Murphya, mutta ennen lähtöäni äitini kertoi minulle tulevansa pian terveeksi.

Murphy makasi telttasängyssä verannalla. Eräs nunna istui hänen vieressään. Minut nähdessään nousi Murphy istualleen.

Tulin hänen vuoteensa ääreen, ja hän kietoi käsivartensa ympärilleni ja sanoi, "Bill, tällä sinun suurella voiton hetkelläsi ole nöyrä!"

Samana iltana menin lautakunnan esimiehen kotiin. Hän halusi kertoa minulle jutelman, kuinka päätökseen oli tultu. Hän sanoi, että äänestysliput täytettiin moneen kertaan, ensimäinen ollen kymmenen vapauttamisen puolesta, yksi vastaan ja yksi tyhjä lippu. Hän lisäsi, että se oli hän, joka antoi tyhjän lipun. "Halusin selvyyden, kuka se oli, joka äänesti tuomitsemisen puolesta", sanoi hän. "Keskustelussa, joka seurasi, sain tietää, että se oli Gilbert. Siitä lähtien liput olivat yksitoista vapauttamisen ja yksi tuomitsemisen puolesta. Gilbert luuli, että minut oli voitettu valtavan enemmistön puolelle, ja pienen ajan kuluttua me saavuimme päätökseen." Se olikin Gilbert, jonka olin nähnyt astuvan ulos oikeussalista harmain kasvoin. Mietiskelin, oliko Gilbertille tehty joitakin lupauksia syyttäjien taholta, sellaisia, joita hän huomasi mahdottomaksi noudattaa toisia lautakunnan jäseniä vastaan. Puheenjohtaja oli käyttänyt taitavaa menettelyä, ajattelin. Koetin osoittaa hänelle kiitollisuuttani ja lähdin kotia.

Kun saavuin kotia, useita kääreitä sähkösanomia oli saapunut. Panin väkeni niitä avaamaan ja lukemaan. Oli lähes tuhannen onnittelusanomaa eri järjestöiltä, jotka kuuluivat Lännen Kaivantomiesten Liittoon, kuin myöskin yksityisiltä kautta koko maan.

Päätimme palata Denveriin seuraavana iltana. Seuraavana aamuna tein kävelymatkan Darrowin kera; hän koetti estää minua palaamasta Denveriin vaimoineni ja lapsineni. Hän sanoi, että minun tulisi mennä hetkeksi vuoristoon; tuntui siltä, kuin hänestä näyttäisi, että minun olisi oltava poissa yleisön näköpiiristä jonkun aikaa, mutta hänen todistukillaan ei ollut painoa minulle. Hän oli palkattu lakimieheksi eikä neuvonantajaksi. Sanoin, että minua luultavasta vaadittaisiin keräämään varoja Moyerin ja Pettibonen puolustamiseen.

Menin sairaalaan ja toin kotia äitini, sitten toiseen sairaalaan toimittaakseni Murphyn Denveriin mukanani. John oli keuhkotaudin viimeisella asteella, ja tiesimme, että hän ei kauan eläisi. Hän oli huoneessaan sairaalassa. Nunna, joka vastasi ovella, ei ollut sama, joka oli ollut hänen kanssaan edellisenä päivänä, mutta astuessani sisään, näin kaksi muuta kiitävän pitkin käytävää kuin pystyynnousseet ruumiskirstut. Toinen näistä oli sama, jonka olin nähnyt päivää ennen. Hän meni kanssani Murphyn huoneeseen. Murphy oli valmis ja halukas lähtemään samana iltana. Sanoin, että tulisin häntä hakemaan vaunuilla.

Lähtiesäni kysyi nunna, enkö haluaisi nähdä luostariin liit-

tyvää musiikkisalia. Musiikkihuoneesta hän vei minut akatemiaan ja esitteli toisille nunnille, jotka kaikki onnittelivat minua vapauttamiseni johdosta. Yliäiti oli poissa jossakin äitien kokouksessa.

Näyttäessään minulle rakennusta, tämä pieni nunna sanoi minulle nähneensä McParlandin kirkossa, istumassa suoraan hänen alapuolellaan parvekkeella. Hän sanoi tunteneensa halua heittää rukouskirjansa kohti McParlandin vanhaa, kaljua päätä. Sitten hän kertoi, että se oli hän, joka oli kääntynyt ja heiluttanut minulle kättä, kun minä työskentelin kasvitarhassani vankilan pihalla.

Kadun nurkassa, jättäesäni luostarin, tapasin Robertsonin, joka oli vanhin mies lautakunnassa. Hän sanoi, "Kas niin, poikani, kuinka voit sinä nyt?"

"Ensiluokkaisesti, kiitoksia paljon", vastasin. Hän jatkoi:

"William, he olisivat saaneet valkaista minun vanhat luuni ennenkuin he olisivat voineet tuomita sinut. Ole nyt vähän aikaa hiljakseen". Sitten hän toivotti minulle onnellista kotimatkaa.

Samana iltapäivänä Moyer vapautettiin kahdenkymmenentuhannen dollarin takauksella, jonka hankki Butten Kaivantomiesten Unio. Menin vankilaan ja toivotin Pettibonelle hyvästit. Hänen tutkintopäiväänsä ei oltu vielä määrätty. Jotkut todistajista aikoivat viipyä hänen tutkintoonsa saakka, taikka ainakin kunnes tutkintopäivä määrättäisiin.

Kun uutinen vapauttamisestani ehti lännen kaivantoleireillä, siellä oli yleinen riemu. Ehkä tonnittain dynamiittia räjähdytettiin näissä juhlissa. Goldfieldissä, kun sinne myöhemmin menin, minulle näytettiin mahonkisesta tarjoilupöydästä naulan jälkiä, joita pojat olivat tehneet tanssiessaan ilosta päästessäni vapaaksi; ei ole keinoa arvioida, kuinka paljon whiskyä juotiin tilaisuudessa. Whiskyn juonti oli kaivantomiehen juhlimistapa.

Sinä iltana ajoin vaimoni ja äitini kera asemalle, jossa juna oli jo valmiina lähtemään. Autoin äitiä vaunusillalle ja kannoin vuoteeseen. Sitte palasin noutamaan Murphya. Nostaessani hänet syliini, hän kuiskasi minulle, "Anna Charleyn auttaa sinua, Bill". Moyer oli siellä tervehtimässä Murphya. Hän ja minä panimme kätemme yhteen ja teimme "tuolin", jolla kannoimme Murphyn vaunuihin.

Ensimäinen tärkeämpi kaupunki, johon saavuimme, oli Pocatello. Asemalle oli keräytynyt suuri kansanjoukko, ja komitean pyynnöstä minä puhuin joukolle, seisoen rahtikärryjen päällä. Ilma oli helteinen ja potilaani olivat kuluneita ja väsyneitä saapuessamme Salt Lake Cityyn. Siellä me viivyimme kaksi päivää, vaimoni ja tyttäreni vieraillen sisareni

Maudin luona tämän ajan. Murphy meni Denveriin erään tuttavan hoivassa. Salt Lakessa minulle tulvi onnitteluja sukulaisilta ja työväen järjestöjen jäseniltä.

Darrow oli seurannut meitä osan matkasta. Hän näytti äreältä ja oikkuiselta, mutta en tiennyt siihen muuta syytä kuin kieltäytymiseni vetäytyä vuoristoon, niinkuin hän oli minua neuvonut.

Saapuessamme Leadvilleen, vaikka aamu oli sangen varhainen, asemalla oli lähetystö vastaanottamassa junaa. Olin vielä vuoteessa, mutta jotkut pojista ojensivat pullon whiskyä asemasillalta tilaisuuden kunniaksi.

Juna teki ennätysmatkan; se saapui Denveriin kerran ajallaan. Suunnaton kansanjoukko oli keräytynyt odottamaan sen saapumista. Union rautatieaseman ulkopuolella Denverissä on kaari, johon on sähkölampuista tehty sana TERVETULOA, toivottaen kaupunkiin saapuvat matkustajat tervetulleiksi. Kaari oli pimeä; minulle sanottiin, että viranomaiset olivat Citizens' Alliancen vaatimuksesta sammuttaneet valot. Se ei kuitenkaan merkinnyt minulle mitään; minä saatoin lukea tervehdyssanoman tuhansien paikalle keräytyneiden työläisten silmistä.

Asetin vaimoni ratastuoliin ja vieritin sen vaunuun, joka oli odottamassa, ja me kuljimme tervehdyshuutoja huutavan tungoksen keskellä Albany-hotelliin. Kannoin vaimoni hänen huoneeseensa, sitte menin takaisin ja puhuin vaunujen istuinlaudalta kadulle keräytyneille ihmisille, kiittäen heitä kaikesta, jota he olivat tehneet hyväkseni, ja pyytäen heitä jatkamaan kannatustaan kunnes Moyer ja Pettibone seisoisivat vierelläni vapaina miehinä. Aikoessani palata hotelliin, oli ympärilleni keräytynyt joukko ystäviä, jotka tervehtivät minua kädestä, muiden muassa Emma Langdon, joka oli kirjottanut Cripple Creekin lakon historian, ja joka oli ollut ensimäisen I.W.W:n konventsionin apulaissihteerinä. Hän painoi suutelon huulilleni, joka saattoi lehtien kirjeenvaihtajat ihmettelemään ja utelemaan, kuka hän oli.

Työni alkoi heti, sillä minulla oli satoja sähkösanomia vastattavana, ja onnittelukirjeitä saapui joka päivä. Vastasin niihin kaikkiin. Yksi, jolla oli erikoinen merkitys, oli päätöslauselma sosialistikonferenssilta, joka silloin piti istuntoaan Stuttgartissa:

Kansainvälinen konferenssi lähettää maailman sosialistisen liikkeen onnittelun William Haywoodille siitä loistavasta työstä, jota hän on osottanut taistellessaan Yhdysvaltain järjestyneiden työläisten puolesta. Se painavasti tuomitsee kaivantojen omistajien yritykset lain avulla rangaista viatonta henkilöä siitä syystä, että hän on tehnyt palveluksia järjestyneiden työläisten asialle. Konferenssi näkee näissä laillisissa toimen-

piteissä ja siinä järjestelmällisessä parjaustulvassa, jota koko kapitalistilehdistö on harjottanut Haywoodia vastaan, ilmaisun Amerikan porvariluokan menettelytavasta, joka tulee päivä päivältä selvemmäksi, ja tämän porvariluokan täydellisen suvaitsemattomuuden ja kunniantunnon puutteen kaikissa tilaisuuksissa kun sen voittoja ja valtaa uhataan. Konferenssi myöskin onnittelee Yhdysvaltain sosialisteja siitä innostuksesta ja solidaarisuudesta, joilla he ovat vastustaneet tätä hyökkäystä. Europan luokkatietoinen proletariaatti pitää tätä suunnatonta voimaa, joka ilmeni tässä solidaarisuuden teossa, takeena yhteenkuuluvaisuudesta tulevaisuudessa, ja toivoo, että Amerikan proletariaatti tulee osottamaan samallaista solidaarisuutta ja päättäväisyyttä taistelussaan täydellisen vapahduksensa puolesta.

Kirjeiden joukossa oli yksi Daniel DeLeonilta, kirjotettu ennen hänen lähtöään Stuttgartiin ja toimitettu minulle jonkun aikaa myöhemmin.

Sellaisen, tiedän, on täytynyt olla tervehdysten tulvan, joka yllesi vieri syyttömäksi-julistamisesi johdosta, että minä tahallisesti olen pysytellyt loitolla, että ei ääneni hukkuisi yhteiseen sorinaan... Olen lähdössä Europaan, kansainväliseen sosialisti-konferenssiin. Olot Amerikassa ovat edelleenkin häirityssä ja epäjärjestyneessä tilassa. Mutta kuitenkin, häiriön ja epäjärjestyksen tilasta otaksutaan sinun vapauttamisesi tuovan nopean järjestyksen ja sopusoinnun. Kapitalistiluokka on jälleen lietsonut paremmin yhteiskunnallisen vallankumouksen puolesta kuin se luokka on siitä tietoinen — se on, sinun jo kuuluisaksi tulleen juttusi kautta, valmistanut sinut työskentelemään liikkeen yhteenliittämiseksi tukevalle perustalle. Ne, jotka ovat olleet varhain kamppailussa, ovat tietenkin vetäneet vihat yllensä. Vaikka kuinka ansiottomia, nämä vihat ovat kiertämättömiä; ja mikä on vielä pahempaa, ne pyrkivät tekemään sellaiset järjestöt ja niiden johtajat kelvottomiksi tähän yhdistämistyöhön, että ne itse nopeasti aikaansaisivat yhdistymisen, vaikka kuinka varmalta heidän työnsä järkevyys voisi näyttää lopullisen yhteenliittymisen. Niin tärkeätä kuin heidän työnsä on ollutkin menneisyydessä, ja tulee edelleenkin olemaan, ei heidän kauttaan voida saavuttaa, yhteisillä ponnistuksilla, oikotietä voittoon. Juuri heidän työnsä merkitys yhdellä suunnalla häiritsee heidän vaikutustaan toisella. Niinkuin sanoin, kapitalistiluokka on tällä äskeisellä vainoamisellasi "tuottanut" yhteenliittäjän — sosialistin, joka ymmärtää, niinkuin Sosialistinen Työväenpuolue ymmärtää, että ilman äänestyslippua työväenluokan vapahdusta ei voida saavuttaa; ja että ilman työläisten tuotannollisesti taloudellisia järjestöjä, työläisten voitonpäivää äänestysuurnalla (vaikka tällainen voitto voitaisiin saavuttaakin sellaisissa olosuhteissa) kääntyisi heidän häviönpäiväkseen; viimeiseksi, mutta ei vähimmäksi, se on tuottanut sosialistin, jota ei rasita vihamielisyydet, jotka ovat kamppailun varhaisimmilta asteilta erottamattomat. Me elämme jälleen niitä aikoja, jolloin vanha republikaanipuolue perustettiin vapaan-maan kannattajista ja orjuuden vastustajista, ja siihen saakka horjuneista aineksista. Kiitos edeltäjiesi, kuuluisan juttusi, työväenluokan yksmielisyyden puolestasi, ja sinun voitokkaan syyttömäksi-julistamisesi, kapitalistiluokka on itse hautonut tarvittavan johtajan. Kapitalistiluokka on heittänyt pallon sinun käsiisi. Sinä voit potkaista sen päämaaliin...

Ihmiset, jotka ovat kykenemättömiä pitämään arvossa eteenpäin pyrkivää, aatteen mukaista toimintaa, ovat aikoja sitte julistaneet S. T. P:n kuolleeksi, myöhemmin myöskin I.W.W:n, ja itseni vain halulliseksi "roikkumaan jossakin". S. T. P:n periaatteen järkevyys yhdessä puolueen lehdistön kanssa takaa sen kaikellaista sellaista kuolemaa vas-

taan. Niinkuin minä lausuin hiljattain väittelyssä aineesta, "Mitä politiikkaan tulee", niin kauan kuin sen tehtävä on vielä suorittamatta, S. T. P. toimii alallaan ketään säikkymättä; mutta sinä päivänä kuitenkin, jolloin I.W.W. on heijastanut itselleen poliittisen puolueensa, toisin sanoen, päivänä jolloin joutava jaaritus "puhtaasta ja yksinkertaisesta valtiollisesta sosialismista" on lopussa, S. T. P. tulee ilohuudoilla avaamaan rivinsä...

Tätä kirjettä en vastannut. Ensiksi, koska DeLeon ei ollut tässä maassa siihen aikaan, ja toiseksi koska tulin yhä enemmän vakuutetuksi siitä, että DeLeonin ennakkoluulot niin täydellisesti hallitsivat Sosialistista Työväenpuoluetta, että se ei voisi vahvistaa mitään järjestöä, jonka kanssa se liittyisi yhteen. Väärässä tai oikeassa, DeLeon aina väitti, että hän oli oikeassa. Hän teki mahdottomaksi kenellekään paitsi uskotuille seuraajilleen työskennellä hänen kanssaan. Kykenevän miehen toisensa perään täytyi jättää hänet.

DeLeonille Industrial Workers of the World oli Sosialistisen Työväen Puolueen värväystoimisto. S. T. P. oli ensimäisessä I.W.W:n konventsionissa hyväksynyt, että I.W.W. olisi perustettava taloudellisille ja valtiollisille aloille mihinkään poliittiseen puolueeseen kuulumattomana ja vapaana kehittämään oman poliittisen toimintansa, työväenluokan puolueen.

I.W.W:n historia on osottanut valtiollisen toiminnan suuren merkityksen. Vaikka on jäseniä, jotka väheksyvät lainlaadinnallista ja kongressin toimintaa ja jotka kieltäytyvät äänestämästä minkään valtiollisen puolueen puolesta, kuitenkin I.W.W. on taistellut enemmän valtiollisia taisteluita työväenluokan puolesta kuin mikään työväen järjestö tai valtiollinen puolue Amerikassa. Sillä on ollut taistelu toisensa jälkeen puhevapaudesta. Se on taistellut irtolaisuus- ja rikoksellisen syndikalismin lakeja vastaan, ja työläisten oikeudesta järjestäytyä. Se on mennyt lakkoon ihmisten puolesta, jotka ovat olleet vankiloissa. On häpeäksi Sosialistipuolueelle ja Sosialistiselle Työväenpuolueelle, että ne ovat niin harvoin liittäneet voimiaan näihin I.W.W:n epätoivoisiin valtiollisiin kamppailuihin.

Tutkinto oli nyt mennyt asia. Vaikka Orchard oli todistanut minun ottaneen osaa Independence-aseman räjähdyttämiseen ja Vindicatorin räjähdyttämiseen ja muihin helvetillisiin tekoihin Coloradossa, joihin hän oli itsensä syylliseksi tunnustanut, ja vaikka minua oli Cripple Creekin alueen oikeudessa syytetty joistakin näistä rikoksista, ei milloinkaan nostettu sanaakaan vastaani Boisesta palattuani, eikä milloinkaan tehty alotetta näiden syytösten uudistamiseksi. Kaivantojen omistajat tulivat lyödyiksi yrityksessään räjähdyttää juna, he tulivat lyödyiksi Boisen tutkinnossa, ja he tiesivät tulevansa lyö-

dyiksi, jos he koettaisivat syyttää minua mistään näistä rikoksista, joihin he itse ilman vähintäkään epäilystä olivat syypäitä.

LUKU XIV

Maailma laajenee

Monta suurta rahatarjousta saapui minulle eri osista maata, tarjouksia luennoida ja vaudeville-esiintymisistä sen jälkeen kun olin syyttömäksi julistettu Boisen jutussa. Denverin Tuileries Gardens tarjosi seitsemäntuhatta dollaria viikon esiintymisestä. Zick Abrams Californiasta tarjosi viisitoistatuhatta dollaria neljästäkymmenestä luennosta. Star-kiertue halusi antaa minulle neljätuhatta kahdeksalta viikolta.

Neuvottelin näistä eri tarjouksista vaimoni ja ystävieni kanssa, ja samalla kun huomasin, että minulla olisi ollut tilaisuus tehdä suuri summa rahaa, kerroin heille, että jos hyväksyisin nämä tarjoukset kapitalistisilta laitoksilta, hinta alenisi kuukausi kuukaudelta ja arvoni vähenisi päivä päivältä. Jos rajottaisin luentoni työväenluokan järjestöille, jokainen askeleeni olisi kohoamista ylöspäin työläisten silmissä. Vaudevillessä minun tulisi puhua sekalaisille kuulijakunnille, viemättä sanomaa työväenluokalle.

Minut kutsuttiin Chicagoon ja Milwaukeeseen näiden kaupunkien työväenjärjestöjen ja Sosialistipuolueen osastojen toimeenpanemiin kokouksiin. Chicagossa ensimäinen kokous oli Luna Parkissa, jonne oli myyty neljäkymmentäviisituhatta pääsylippua ennenkuin joukko murti aidan ja täytti kentän, jolla puhuin. Myöhemmin oli kokous Riverside Parkissa, jonka järjesti Sosialistipuolue, johon myytiin kuusikymmentätuhatta pääsylippua. Milwaukeessa oli yleisö arvioitu kolmeksikymmeneksiseitsemäksituhanneksi, jos oikein muistan; kaikessa tapauksessa siellä oli suunnaton kansanpaljous.

Menin takaisin Chicagoon ja olin jonkun päivän Anton Johansenin, Puutavaratyöläisten Union järjestäjän, vieraana. Hän ja Matt Schmidt, joka nyt on San Quentinin kuritushuoneessa, veivät minut autoajelulle läpi kauniiden puistojen ja bulevardien. Poliisin muistopatsas kapuloineen seisoi silloin vielä Haymarketin torilla. Muistan, millainen äkkinäinen käännös tapahtui mielialassani, katsoessani tähän työväenluokan sorronsymbooliin. Sitte minut ajettiin Waldheimin hautausmaalle. Kun käsitin seisovani kaksikymmentä vuotta sitten hirtettyjen työläisten muistomerkin juurella, puhkesin kyyneliin. Näiden miesten muisto oli kasvanut minulle läheisemmäksi

kuin verisukulaisuus ajoilta, jolloin poikana ollessani olin seurannut heidän tutkintonsa ja mestauksensa yksityiskohtia.

Mentyäni takaisin Denveriin, palasin takaisin Boiseen, jossa Pettibonen jutun piti juuri alkaa. Pettibone oli silloin sairaalassa. Luulen, että hänen sairautensa osittain johtui hänen yksinäisyydestään sen jälkeen kun olimme vankilasta lähteneet.

Darrow'lla oli korvatulehdus. Hän oli niin sairaana, että hänen täytyi istua oikeussalissa. Noin kaksi viikkoa jutun alkamisen jälkeen, kun lautakunta oli valittu, hänen täytyi mennä leikkaukselle korvastaan. Asetimme sitte tuomari Hiltonin Denveristä jutun johtoon, Richardsonin erottua minun juttuni jälestä.

Pettibonen tutkinto alkoi kuten uusinta minun jutustani. Hän itse ei astunut todistajalavalle huonon terveytensä takia, ja lopuksi päätettiin alistaa juttu lautakunnalle ilman väittelyä. Lautakunta vapautti hänet. Moyeria ei koskaan tutkittukaan; jutun häntä vastaan annettiin raueta pian Pettibonen vapauttamisen jälkeen.

Pettibone kuoli pian sen jälkeen kun hän oli palannut Denveriin. John Murphy myöskin kuoli noin samaan aikaan keuhkotautiin. Lännen Liitto pystytti heille molemmille patsaat, mutta kun olin puhujamatkalla, en voinut ottaa osaa heidän hautajaisiinsa.

Syksyllä v. 1907 L.K.L:n toimeenpanevakomitea pyysi minua lähtemään Goldfieldiin, Nevadaan, Prestonin ja Smithin puolesta, jotka olivat suorittamassa elinkautista tuomiota Carsonin kuristushuoneessa.

Preston ja Smith oli tuomittu erään ravintolanpitäjän murhasta Goldfieldissä. Preston oli kaivosmies, ja kaikki Goldfieldin työläiset olivat järjestyneitä, kaupunkityöläiset I.W.W:hen, kaivosmiehet L.K.L:oon. Oli ollut jonkinlainen kahakka erään ravintolan edustalla, jota vastaan oli julistettu lakko. Isäntä oli rynnännyt ulos pyssy kädessä ja joko ampunut tai uhannut Prestonia, joka oli ampunut ja tappanut hänet. En muista minkälainen yhteys Smithillä oli juttuun, mutta yleinen mielipide oli sellainen, että miehet oli summakaupalla tuomittu kuritushuoneeseen, ja minut lähetettiin sinne katsomaan, mitä voitaisiin tehdä heidän vapauttamisekseen.

Samoihin aikoihin Grant Hamilton, eräs American Federation of Labor'in orkaniseeraajista ja korkean asteen vapaamuurari, saapui Gompersin käskystä koettamaan järjestää A.F.L:a tälle kaivosleirille. Hamilton majottui Montezuma Clubiin, kaivantojenomistajien pääkortteeriin. Jonkun aikaa myöhemmin, joukko ravintolatyöläisiä, A.F.L:n jäseniä, tuotiin rikkureiksi I.W.W:n lakkoon Goldfieldissa.

Katkerat välit olivat kehittymässä jyrkkien i.w.w:läisten ja vanhoillisten l.k.l:läisten välille. Vincent St. John oli mennyt Goldfieldiin Coeur d'Alenesista ja otti osaa toimintaan siellä. Jokin erimielisyys kohosi St. Johnsin ja Paddy Muallaneyn välille. Nämä kaksi miestä kohtasivat toisensa kadulla eräänä päivänä, ja Mullaney veti ulos pyssynsä. Ennenkuin St. John sai tilaisuutta vetää asettaan, Mullaney ampui häntä molempien käsivarsien läpi. Kun pääsin Goldfieldiin, oli St. John sairaalassa ja Mullaney vankilassa. Menin katsomaan St. Johnia. Hän oli vuoteessa, oikea käsi pahoin haavottuneena. Vaikka käsi säästyikin, hänestä tuli ainiaaksi raajarikkoinen.

Sen jälkeen kun olin puhunut Goldfieldin Kaivantomiesten Union kokouksessa, kertoen jäsenille vierailuni tarkotuksesta ja pyytäen heitä pysyttelemään läheisemmin yhdessä hajaannusten välttämiseksi, joita varmasti sattuisi jäsenten keskuudessa, jos kiistaa jatkuisi, menin Carson Cityyn. Prokuraattori, jonka siellä tapasin, puheli suosiollisesti ehdonalaisuudesta, jota hän suosittelisi Prestonille ja Smithille.

Miehet kuritushuoneessa olivat iloisia tulostani. Sanoin heille, että asianhaarat olivat edulliset armahduksen saamiseksi. Pihalla, jonka olen jo ennen kuvaillut esihistoriallisine jalanjälkineen, näin vanhan Yksi-käsi Jimin, intiaanin Willow Creekistä, joka palveli elinkautista tuomiota Andy Kinningerin tappamisesta.

Carson Citystä lähdin Renoon. Senaattori George Nixon, joka oli ollut ystäväni Winnemuccassa vuosia sitte, lähetti minua hakemaan hotellista, ja menin hänen konttoriinsa. Juttelimme tilanteesta Goldfieldissa, jossa suurta katkeruutta oli kehittymässä kaivantojen omistajien ja union välille. Oli jotakin puhetta sotilaidenkin kutsumisesta sinne. Siellä jo oli pyssyhurttia, yksityinen armeija kuten näytti, joita kaivantojen omistajat palkkasivat. Halusin, jos mahdollista, estää uusiutumasta mitä oli tapahtunut kaivantoleireillä Coloradossa ja pyysin senaattoria käyttämään vaikutusvaltaansa sotilaiden Nevadaan tuottamista vastaan. Tämän hän lupasi, tai ainakin lupasi huomauttaa minulle päämajaamme, jos yritettäisiin tuottaa liittohallituksen sotaväkeä paikalle. Hän nähtävästi unhotti lupauksensa; en kuullut häneltä mitään, ja pian sen jälkeen presidentti Roosevelt lähetti liittohallituksen sotilaita Goldfieldiin.

Denveriin palattuani havaitsin, että juonittelun henki päämajassa oli suurempi kuin mitä minä voin hallita. Moyer, Mahoney, Kirwan ja O'Neill olivat lopullisesti asettuneet I.W.W:tä vastaan, tai ainakin sitä ryhmää vastaan, jonka yleiseksi järjestäjäksi St. John oli valittu. Vaikka en heidän

kanssaan koskaan vaihtanut riitelyn sanaa, tunsin, että vihamielisyys kyti heidän rinnoissaan.

St. John meni Chicagoon Goldfieldista noin tähän aikaan. Siellä hän jatkoi työtään I.W.W:n yleisenä järjestäjänä.

Eräänä päivänä L.K.L:n konttorissa keskustelivat miehet Cripple Creekin lakosta. Kauhea rahapula oli aiheuttanut suuren työttömyyden ja Liiton virkailijat näyttivät pelkäävän, että vanhempi polvi ajautuisi takaisin Cripple Creekiin rikkureiksi. Ajatus, joka näytti heillä olevan vallitsevana, oli se, että lakko tulisi lopettaa. Kysyin, miksi he eivät olleet alistaneet asiaa äänestykselle alueen n:o 1:sen unioille, ja antaneet niiden siitä ratkaista. Kyhäsin äkkipikaa päätösehdotuksen, jolla lopetettaisiin Cripple Creekin suuri lakko. En tiedä, alistettiinko sitä alueen unioille harkittavaksi, mutta myöhemmin saapui konttoriin nuhtelukirje, jossa sanottiin, että jos minä olisin ollut johdossa, mitään sellaista ei olisi koskaan tapahtunut.

Varhain tammikuussa 1908 minulle järjestettiin kokous Grand Central Palace'een New Yorkissa. Se oli ensimäinen vierailuni tässä suurkaupungissa. Saapuessani oli minua asemalla vastaanottamassa Sosialistipuolueen sihteeri, U. Salomon, joka vei minut aseman lähellä olevaan hotelliin. Salomon jätti minut sinne, ja minä harhailin pitkin New Yorkin katuja yksinäni, hyljätympänä kuin olin ollut koskaan eläissäni.

Grand Central Palace oli sivukadulla, vain lyhyen matkan hotellistani. Varhain illalla kävelin rakennuksen ohi ja ihmettelin, mitä se suuri kansanpaljous, joka seisoskeli rakennuksen ympärillä, tarkotti. Ei mitään toimikuntaa saapunut viemään minua hotellista kokoussaliin, joten, kun ajattelin ajan olevan, läksin sinne yksinäni ja koetin tunkeutua joukon läpi, joka aina sakeni. Sanottiin, että en pääsisi sisään, koska luentosali jo oli täysi. Työntyessäni joukon läpi, kohti pääkäytävää, tunsi joku minut, ja pieni ryhmä kiidätti minut takaovelle, tullen sisään kanssani. Joku ohjasi minut lavalle. Kiivetessäni ylös, seurasi tavaton kättentaputus. Kun pääsin tajuntaan, että kättentaputus oli minulle, se lämmitti jokaisen lokeron sydämestäni ja vapautti minut siitä unhotetun kalseasta tunteesta, jota olin mukanani kuljettanut koko iltapäivän. Salomon kertoi, että tuloaikaani kaupunkiin ei oltu julkisesti ilmotettu, koska "peljättiin, että asemalle saapuisi liian suuri joukko". Muistaessani Denverin ja Chicagon mielenosotukset, en voinut ymmärtää tätä arkuutta.

Kymmentuhantinen kuulijakunta oli äärimmilleen innostunut. Sadat tulivat minua tervehtimään kokouksen jälestä. Eräs pieni nainen kietasi käsivartensa kaulaani ja suuteli suutelemasta päästyään. Kun sain tilaisuuden tarkastaa hänen

kasvojaan, huomasin, että hän oli sisareni Mary, joka siihen aikaan asui Staten Islandissa.

Tämän kokouksen jälestä järjestelin kiertomatkaa ympäri maan, Luella Twining johtajanani. Toveri Twining oli ollut edustajana I.W.W:n perustavassa kokouksessa. Hän seurasi minua aina Denveriin saakka, jossa oli ko'olla L.K.L:n konventsioni.

Noustessani puhumaan tässä konventsionissa, nousi Moyerkin tuoliltaan ja käveli ulos salista. Ilmapiiri tuntui olevan täynnä vastustusta. Edustajien joukossa oli monta horjumatonta vanhemman polven työläistä; mutta järjestöön oli ilmennyt railo. Tunsin, että ottaisi aikaa, ennenkuin halkeama paranisi umpeen.

Los Angelesissa saapui kokouksen jälestä luokseni eräs hyvännäköinen nuori nainen, esitellen itsensä mrs Smith'iksi. Sanoin, että se ei ollut mikään epätavallinen nimi. "Mutta", hän sanoi: "minä olen tuomari Smithin vaimo Caldwellista." Hänen miehensä oli se tuomari, jonka edessä meidän alkeiskuulustelumme oli pidetty Idahossa. Hän sanoi, että Billy Cavanaugh, kivenhakkaaja, joka oli asettanut L.K.L:n perustuslain ja jäsenkortin Caldwellin uuden oikeustalon nurkkakiven alle, asui Venicessä, eräässä Los Angelesin merikylpylaitoksessa. Menimme häntä katsomaan seuraavana päivänä.

Olaf Tvietmoe, San Francisco Labor'in toimittaja, vei minut katsomaan Calaverasin suuria puita, jotka ovat yksi Californian ihmeistä. Sitte menimme San Franciscoon, jossa puhuin suurelle joukolle Dreamland Rinkissä ja myöhemmin kaupungin työväen keskusjärjestölle. Sitte menin laivalla Eurekaan, joka on yksi pohjoisen Californian suurista puutavarakaupungeista.

Oli järjestetty kokous jonkun evankelistan tabernaakeliin Portlandissa, Oregonissa, yhä pohjoisempana. Seuraavana päivänä kokouksen jälestä menin katsomaan Ed Boycea, joka oli silloin Portland Hotellin liikkeenhoitajana. Vierailu hänen luonaan oli kyllin miellyttävä. Hän vei minut kotiinsa, jossa tapasin mrs Boycen, joka oli yhtä eloisa ja huvittava kuin konsanaan ennenkin. Hän kertoi, että he eivät kaikesta rahastaan huolimatta olleet niin onnellisia kuin he olivat olleet asuessaan talossani Denverissä. Katsahdin Boyceen hänen kauniissa ympäristössään ja ajattelin häntä vähäpätöisenä hotellin liikkeenhoitajana. Minusta näytti, että hän oli kadottanut kaiken mielikuvituksen mitä hänellä koskaan oli ollut, että kosketus rahoihin oli hävittänyt hänen näkönsä. Tiesin hänen olleen vakavan kumousmiehen. Nyt kuitenkin muutamissa vuosissa hän oli homehtunut ja kasvoi sieniä hyvinvoinnissaan.

Portlandista menin laivalla Seattleen. Laivan ruokasalin

pöydässä minua vastapäätä istuva mies sanoi, "Anteeksi, mutta te johdatatte mieleeni sen lakimiehen — mikä hänen nimensä on? — joka puolusti niitä miehiä Idahossa." "Luultavasti tarkotatte Darrowia", sanoin. "Niin juuri, häntä. Oletteko te Darrow?" "En ole", sanoin, "en ole Darrow. Olen se mies, jota hän puolusti." Hän näytti hyvin nololta. "Vai niin", hän sanoi, "niinkö se on?" Keskustelu päättyi siihen.

Seattlessa oli mainio kokous, ja siitä kaupungista minulla oli puhumatilaisuuksia järjestetty yli koko Washingtonin valtion. Yakimassa minut vangittiin — savukkeiden polttamisesta. Kaikkien haasteiden jälkeen, joita olin ollut vastaamassa, tämä oli ensimäinen, jossa minut tuomittiin syylliseksi. Sama temppu uudistui sarjassa muitakin kaupunkeja Washingtonissa, jossa oli laki savukkeiden polttamista vastaan. Siellä oli myöskin laki juomarahojen antamista vastaan; jos ei minua vangittu siitä, ei se johtunut ainakaan siitä, että minä en olisi lakia rikkonut. Syyttämiseni ja julkisuus, joka siitä seurasi, aiheuttivat tämän savukelain kumoamisen.

Saapuessani Wardneriin, Idahossa, olin miltei loppuun kulunut. Menin vuoteeseen kunnes oli jo lähes kokousaika, ja kun toverit tulivat minua hakemaan, nousin ylös ja otin ryypyn ja läksin heidän kanssaan kokoustalolle. Matkalla kerroin, että heidän täytyisi hankkia joku toinen puhumaan tilalleni, koska pääni oli sellaisessa pyörröksessä, että tiesin en voivani pitää puhetta. He vastustivat. "Olethan saanut hyvän levon. Et suinkaan ole ottanut useampaa kuin yhden ryypyn?" "En", sanoin, "mutta minua vaivaa joku. En voi puhua tänä iltana." Saavuttuamme saliin, menin lavalle siksi ajaksi, että sain pyytää yleisöltä anteeksi, ja esitin yhtä tovereista puhumaan. Sitte menin takaisin hotelliin ja vuoteeseen. Tämä oli niistä monista sadoista kokouksista, joissa olen puhunut, ainoa kerta, jonka minun voidaan sanoa menettäneen. En koskaan myöhästynyt junasta enkä mistään kokouksesta koko matkustusteni aikana. Pidin puhumisesta; pidin tavasta, jolla voin käsitellä kuulijakuntaa, tavasta, jolla se puheisiini suhtautui.

British Columbiassa, Canadassa, puhuin kokouksessa, jonka toimeenpanijana oli Rosslandin Kaivantomiesten Unio. Casey, union sihteeri, huomautti millaiseen epäedulliseen asemaan saatoin itseni juomalla niin paljon.

"Se on juuri mitä Moyer toivoisi sinun tekevän", hän sanoi. "Viime konventsionissa, sen tiedän, Moyer antoi edustajille rahaa ja käski heidän mennä pitämään hauskaa Billyn kanssa ja juottamaan hänet oikein humalaan."

Sanoin, "Niinkö?" Casey vastasi, "Varmasti. Se on tosiasia."

Minulla oli pullo kanadalaista skottilaista käsilaukussani. Kun juna liikkui eteenpäin seuraavana aamuna, aloin ajatella, mitä Casey oli sanonut. Sanoin itselleni, "Jos Moyer haluaa minun juovan, se on eräs seikka, jota minun tulisi välttää." Ystäväni ja perheeni olivat usein pyytäneet minua lakkaamaan juomasta; olin tehnyt monta lupausta, jotka tiesin rikkovani niitä tehdessäni. Mutta nyt olin suuttunut, läpikotaisin suuttunut, silmien altakin ja syvälle aina vatsaan saakka.

Otin esille sen whiskypullon, kävelin liikkuvan junan vaunusillalle ja pudotin pullon vaunujen väliin. En koskenut päihdyttäviin juomiin sen jälestä moniin vuosiin.

Juonnin lopettaminen niin äkkiä aiheutti ankaran vastavaikutuksen, jota oli työläs kestää jonkun aikaa. Mutta minulla oli nyt syy, joka oli mielestäni suurempana tekijänä kuin halu juoda. Aloin tuntea voimien palautumisen ja heittäydyin työhön entisten aikojen voimalla ja suuremmalla nautinnolla kuin mitä olin moniin kuukausiin tuntenut.

Olin Chicagossa tämän matkan kestäessä, varhain keväällä 1908. Mahoney saapui sinne minua tapaamaan ja esitti, että minun tulisi julkaista tiedotus Miners' Magazine'ssa, että en luennoisi Lännen Kaivantomiesten Liiton laskuun. Hän ei selittänyt, mitä hän sillä tarkotti, ja minä taas en nähnyt mitään syytä, minkä vuoksi minun tulisi esitystä noudattaa. Pian tämän jälkeen Miners' Magazine'ssa oli seuraava tiedonanto:

Huomautus. Kaikille, joita asia koskee: Täten ilmotetaan, että Lännen Kaivantomiesten Liiton toimeenpanevakomitea on päättänyt lakkauttaa William D. Haywoodin palveluksen Lännen Kaivantomiesten Liiton kiertävänä edustajana, ja päätös astuu voimaan kahdeksantena päivänä huhtikuuta, 1908.

C. E. MAHONEY,
L. K. L:n varaesimies.

Kun Mahoneyn lähtö luotani Chicagosta näytti tapahtuneen ystävällisessä hengessä, ymmärsin että Moyerin myrkyllinen vihamielisyys minua kohtaan oli saastuttanut toisetkin toimeenpanevan komitean jäsenet. Mutta miksi Moyer ei ollut allekirjoittanut tuota tiedonantoa, sitä en saanut koskaan tietää. L. K. L. oli tähän aikaan kokonaan vetäytynyt eroon I. W. W:stä, ja Moyer oli julistanut, että "jos olla taantumuksellinen merkitsee olla pois vankilasta, hän aikoo olla taantumuksellinen." He arvatenkin olivat lukeneet uutisia puheistani ja päätelleet, että ne olivat liian kumouksellisia heidän sulatettavakseen.

Vaikka en enään ollutkaan Liiton virkailijana, en tähän aikaan katkaissut suhteitani L.K.L:oon. Mutta olin vakuutettu,

että se lopuksi tulisi tapahtumaan, jos Moyerin esimiehyys jatkuisi tässä järjestössä.

Sosialistipuolueen konventsioni, joka kokoontui Chicagossa toukokuussa, 1908, hyväksyi ohjelman, joka kaikui selvältä. Luokkataistelu oli sen perustana. Tämä oli Sosialistipuolueen kumouksellisin kausi Amerikassa.

Tähän aikaan puolue oli tointunut vanhoista siirtolahaaveistaan ja hankkeistaan ostaa kaivantomaata Cripple Creekin alueelta, eikä se vielä ollut vajonnut myöhäisemmälle opportunistiselle ääntenkalastusasteelleen.

Monet edustajat esittivät, että minun tulisi pyrkiä hankkimaan nimitys puolueen presidentin ehdokkaaksi. Tästä kieltäydyin kirjallisesti, lausuen että suosittelin siihen Eugene V. Debsiä, jonka konventsioni nimittikin puolueen ehdokkaaksi. Sinä vuonna alettiin myrskyinen vaalitaistelu ja vuokrattiin erikoinen "Punainen juna" kiertämään ympäri maata puhujineen. Arvioitiin, että Debs ja toiset, jotka hänen matkassaan liikkuivat, puhuivat kahdeksallesadalletuhannelle ihmiselle tällä matkalla, joka kesti noin kolme kuukautta.

Tom Mooney, joka suorittaa elinkautista San Quentinissa, San Franciscon varustuneisuusparaatissa tapahtuneen pommiräjähdyksen jälkeen tekosyyllä tuomittuna, toimi yhtenä Punaisen junan kirjallisuusasiamiehistä.

Vaalitaistelun lopulla menin Punaisen junan mukana Chicagosta Racineen, puhuin siellä kokouksessa, ja matkan päättäjäiskokouksessa Terre Hautessa, Indianassa, joka oli Debsin kotikaupunki.

Punaisen junan julkisuusarvoa ei voida yliarvioida. Joka kauppalassa ja kaupungissa suuret joukot vierailivat junassa, ja missä pysähdyttiin, joukoille pidettiin puheita vaunun takasillalta. Ääntennousu oli huomattava, mutta se oli vaalitaistelun kasvattava arvo, joka enemmän merkitsi.

Tänä Sosialistipuolueen elinvoimaisena kautena American Federation of Labor pokkuroi, silkkihattu kourassa, Yhdysvaltain hallitusviranomaisille. Noin näihin aikoihin A.F.L:n Gompers, Mitchell ja Morrison tuomittiin erään estetuomion rikkomisesta. Tuomari ruoski puheessaan A.F.L:n ja sen virkailijat, tuomiten nämä virkailijat kuudeksi kuukaudeksi vankilaan. Sitä he eivät koskaan suorittaneet. A.F.L. oli osa National Civic Federation'ista, joka oli pääoman ja ammattiunioiden johtajien välinen liitto luokkasovinnon ylläpitämiseksi. Gompers oli National Civic Federation'in väliaikaisena esimiehenä yhteen aikaan kahdeksan kuukautta varsinaisen esimiehen kuoltua. Mutta tämä läheinen veljeily pääoman kanssa ei estänyt A.F.L:n monta kertaa epäonnistumasta yrityksissään saada työväelle suosiollisia lakeja. A.F.L. esitti "Lakiesityk-

sen epäkohtien korjaamiseksi työväen asemassa" Yhdysvaltain presidentille, varapresidentille ja edustajahuoneen puheenjohtajalle. Osa tekeleestä kuului seuraavasti:

Me esitämme nämä epäkohdat huomioonne, koska me olemme kauan, kärsivällisesti ja turhaan odottaneet huojennusta. Ei löydy mitään valittamaamme kohtaa, johon emme olisi kunniallisella ja laillisella tavalla esittäneet korjauksia. Korjaukset näihin työväen esittämiin epäkohtiin ovat perustuslain näkökohtien mukaiset ja edistyksen ja kehityksen muuttamissa teollisuussuhteissa tarpeelliset.

Työväki tuo nämä epäkohdat huomioonne, koska te olette lainlaadinnasta kuin myöskin lainlaadinnan laiminlyönnistä vastuunalaiset edustajat. Raatajat tulevat luoksenne kuten kansalaistoverinne, joilla on yhtäläinen osanotto maatamme kohtaan kuin muillakin kansalaisilla, ja tämän lisäksi, riippuen siitä asemasta, missä he elävät, osanotto olla kuormankantajina ja Amerikan palkannauttijoina. Työväen edustajina pyydämme teiltä huojennusta näihin epäkohtiin, sillä vallassanne on se antaa.

Työväki vetoaa nyt teihin, ja me luotamme siihen, että se ei olisi turhaan. Mutta jos ette sattumalta meitä kuulisi, me tulemme vetoamaan kansalaistoveriemme omaantuntoon ja kannatukseen.

Tämä työväenjohtajien nöyryyttävä alistuminen ei tuottanut heille mitään politikoitsijoilta Washingtonissa.

Minut oli valittu Sosialistipuolueen kansalliseen toimeenpanevaan komiteaan, ja jonkun aikaa palvelin siinä tehtävässä. Kun Lena-joen kullankaivajien verilöyly tapahtui Siperiassa, kansallinen toimeenpaneva komitea hyväksyi esittämäni päätöslauselman, jolla tuomittiin tsaari ja brittiläiset kultakaivantoyhtiöt näiden kaivosmiesten murhasta, miesten, jotka olivat menneet lakkoon työsuhteita parantaakseen.

Toisen Kansainvälisen sosialistikonferenssi pidettiin Kööpenhaminassa v. 1910. Suureksi yllätyksekseni tulin valituksi yleisäänestyksellä edustajaksi suuremmalla äänimäärällä kuin kukaan toinen edustaja. Muut edustajat olivat: John Spargo, Morris Hillquit, Victor Berger, Robert Hunter, May Wood Simons ja Lena Morrow Lewis.

Olin kiertänyt Yhdysvallat rannasta rantaan, ja tässä tarjoutui tilaisuus tehdä matka yli valtameren. Ajatus matkasta, ja tilaisuudesta, jonka se antoi — tutustua ulkomaalaisiin tovereihin ja ottaa osaa konferenssin työhön — antoi minulle syvän tyydytyksen.

Matkaliput hankimme toiseen luokkaan Lusitania'lla. Maihin astuttuamme Englannissa, meidät siirrettiin toiseen laivaan, joka purjehti suoraan Kööpenhaminaan.

Kööpenhaminaa tähän aikaan hallitsi sosialistinen virkakunta. Punaisia lippuja oli kaikkialla, joukkoja ja mielenosotuksia. Tapasin tovereita, joiden nimet tunsin ja joiden kirjotuksia olin lukenut, sellaisia, joita oli käännetty englanninkielelle.

Minulle annettiin vaihtoehto työskennellä joko sota- tai työkomiteassa. Valitsin jälkimäisen. Berger, ja Schlueter, New York Volkzeitung'in toimittaja, ja Olive Johnson Sosialistisesta Työväen Puolueesta, olivat samassa komiteassa. Hjalmar Branting, Ruotsista, oli sen puheenjohtajana.

Kun aika tuli, puhuin Amerikan työväenjärjestöistä ja kuvailin yksityiskohtaisesti American Federation of Labor'in, sen korkeat sisäänkirjotusmaksut, sen rajotetun jäsenmäärän, sen aikamääräiset sopimukset työnantajien kanssa. Viittasin, mikä yhteys sillä oli American Civic Federation'iin. Osotin kasvamisen teollisen unionismin aatetta kohtaan, joka oli osottautunut Industrial Workers of the World'in perustamisessa.

Lopetettuani sanoi Branting tulkille jotakin, jota tietysti en ymmärtänyt. Heidän välillään oli sananvaihtoa, ja tulkki sieppasi tuolinsa ja istuutui selkä päin Brantingia. Lopuksi hän kääntyi ja tulkitsi puheeni kokonaisuudessaan. Hän kertoi minulle myöhemmin, mitä oli tapahtunut. Branting oli käskenyt hänen supistaa puheeni lyhyeen, mutta hän oli vastannut, että se oli ehkä tärkein puhe, mitä siinä komiteassa pidettäisiin, ja hän aikoi sen mahdollisimman tarkasti tulkita, niinkuin olin sen puhunutkin.

Lenin oli Kööpenhaminassa Venäjän edustajiston johtajana. En muista millä nimellä hän kulki tässä konferenssissa, ja tietenkään en älynnyt, että hänestä oli tuleva vallankumouksen suurin johtaja. Saavuttuani Venäjälle, huomautti Lenin minulle, että olimme tavanneet toisemme Kööpenhaminan kongressissa.

Rosa Luxemburg ja Georg Ledebour olivat kaksi edustajaa, jotka tapasin; muistan minkä läksytyksen Ledebour antoi Ramsay MacDonaldille. Jaures saapui Ranskasta ja Keir Hardie Englannista ja monia muita, joista olin kuullut sosialisti- ja työväenliikkeessä.

Eräs esitys, josta olisi voinut tulla merkitseväkin, oli Vaillant-Hardien sotaa koskeva päätöslauselma; mutta sen pääpykälä, yleislakko, pyyhittiin siitä pois, pääasiassa saksalaisen edustajiston vaikutuksesta, joka oli määräävänä tekijänä konferenssissa. Victor Berger kannatti heidän asemaansa, ja kysyinkin häneltä kerran, edustiko hän Amerikan vaiko Saksan työväenluokkaa. Hän olisi voinut vastata, "ei kumpaakaan", yhtä totuudenmukaisesti.

Puhuin Kööpenhaminassa useissa kokouksissa, joissa Klara Zetkin ja Aleksandra Kollontay käänsivät puheeni. Monissa unionkokouksissa puhuessani tutustuin unioiden järjestymismuotoihin ja käytäntötapoihin. Sain tietää, esimerkiksi, että kirjaltajat olivat sataprosenttisesti järjestyneet, mutta kun kysyin, kuka oli heidän esimiehensä, vastattiin minulle, että

se oli eräs mies, jolla oli oma kirjapainonsa ja yli sata työläistä työssään. Sitte sain tietää, että kirjaltajien uniolla oli yhdeksän vuoden sopimus työnantajien kanssa. Käytin tätä seikkaa puheissani ja kysyin, miksi eivät työläiset kirjottaneet sopimusta yhdeksäksikymmeneksi vuodeksi — taikka yhdeksäksisadaksi — samalla vaivalla, ja siten karkottaneet luokkataistelun huuthiiteen koko elinkaudekseen.

Kun tiedustelin Tanskan osuustoiminnallista järjestelmää, sain suureksi mielipahakseni kuulla, että näitä erinomaisia maa- ja maitotalouksia ylläpidettiin siirtolaistyöläisten hiellä ja verellä, työläisten, joita joka vuosi tuotettiin Puolasta, Itävallasta ja Unkarista, joille maksettiin kruunu päivältä — kaksikymmentäkahdeksan senttiä — sadon korjaamisesta, ja joita ruokittiin lehmäpavuilla, pienillä perunoilla ja piimällä.

Linnunsilmänäköala Tanskasta muistutti minulle lasten leikkikenttää. Näytti niinkuin Noan arkin leikkikaluja olisi siroteltu sinne tänne, hujanhajan. Näin ratsailla olevan miehen patsaan keskellä heinäpeltoa, ja kerran eräässä rauhallisessa pikkukylässä komppanian leikkisotilaita marssivan alas katua ja vilahtavan nurkan taakse. Menin erään toverin mukana hänen kotiinsa eräässä pienessä kaupungissa ja sain kuulla ihastuksekeni, että se oli Hans Christian Andersenin kotikaupunki.

Sitte matkustin läpi Ruotsin, puhuen Malmössä ja Tukholmassa; Tukholmassa tapasin Ruotsin kaivantomiesten sihteerin.

Tukholmasta menin Göteporiin ja sieltä Kristianiaan, nykyiseen Osloon. Siellä oli lakko uudin- ja mattotehtaissa. Työnantajat olivat varastaneet tytöt ja pojat näiden kodeista ja olivat tekemässä heistä orjia, käyttäen ystäviään ja sukulaisiaan, Norjan nuoria miehiä, poliiseina ja sotilaina, saattaakseen lakkolaiset häviölle. Kun puheeni tulkittiin yleisölle, vastasi se siihen nyyhkytyksillä.

Lee ja Inkpin, jotka tapasin Sosialistipuolueen konttorissa Maiden Lanen varrella Lontoossa, olivat järjestäneet minulle puhujamatkan Suur-Britanniaan. Ensimäinen kokoukseni oli Memorial Hallissa Lontoossa. Ben Tillet toimi sen puheenjohtajana. Olin kuullut englantilaisia kuvattavan kylmiksi ja hidasluontoisiksi; mutta huomasin sen olevan kaukana totuudesta. Tämä yleisö oli mitä tarkkaavaisin, vastaanottavaisin ja innostunein kuin mille koskaan eläissäni olen puhunut. Yleisö seurasi puhettani kaksi tuntia ja sen lakattua seisaalleen nousten huusi hurraata.

Kokouksen jälestä tapasin George Bernard Shaw'n, joka kertoi minulle monista kutsuista, joita hän oli saanut Yhdysvalloista. Sanoin, että puhujamatka siellä olisi hänelle yksi

riemukulku. "Oh", hän sanoi, "siitä en lainkaan välittäisi." Hän mainitsi jonkun New Yorkin seuraelämän perhosista tarjonneen hänelle kaksikymmentäviisituhatta dollaria ehdolla, että hän ensin esiintyisi tämän naikkosen vastaanottohuoneessa.

Ollessani Englannissa antoi Sosialistipuolue minulle Soho'ssa päivälliset, johon ottivat osaa sosialistit, ammattityöläiset, fabiaanilaiset ja taiteilijat.

Glasgowissa oli suunnaton kokous. Se seikka, että Glasgowin kaupunki omisti raitiotiet, vesilaitokset ja suuren määrän työläisten taloista, ei ollut sanottavasti parantanut raatajien olosuhteita siellä. Kurjaliston kortteli oli yhtä kurja kuin olin sen kaikkialla muuallakin nähnyt olevan ja sinä lauantaiiltana kun siellä olin, näin kadulla enemmän päihtyneitä naisia kuin olen missään koskaan nähnyt sitä ennen tai sen jälestä.

Glasgowista menin Lanarkshireen, jossa puhuin hiilenkaivajille. Lanarkshiressa näin mitä pöyristyttävimmän näyn. Yhdellä puolella katua oli nelikerroksinen, luhistuva tiilirakennus, jossa asui noin viisisataa työläismiestä! He keittivät oman ruokansa rasvaisessa keittiössä. Siellä oli limainen pesutupa. He nukkuivat likaisissa nurkissa. Tätä nimitettiin, syystä jonka viisauden syvyyttä en voi koskaan mitata, Mallitaloksi. Toisella puolella katua, vastapäätä, kohosi yksitoikkoinen, sileä kivimuuri, niin korkea kuin kuritushuoneen muuri. Sen muurin takana oli komea mansioni, jossa oli satoja huoneita, ja talossa asui vain yksi mies, Hamiltonin herttua.

Kävin katsomassa tämän jalosukuisen perheen hautakammioita. Yksi kirstu oli mustasta basaltista, joka oli tuotettu Egyptistä. Nämä aateliset haudanryöstäjät olivat kaataneet alkuperäisen omistajan kirstusta pois ja tuoneet kirstun Skotlantiin. Kun tämä skotlantilainen sitte oli kuollut, huomattiin että hänen ruumiinsa oli liika pitkä tähän kirstuun. Koska oli mahdotonta jatkaa kivikirstua, täytyi heidän koukistaa uuden asukkaan polvet, että hänet saatiin sullotuksi sisään. Siellä hän lepäsi niin mukavasti kuin kiero mies kieroon asetettuna saattaakin levätä.

Menin vierailemaan joidenkin hiilenkaivajien koteihin. Ne olivat pieniä jäniksenkoloja, kyhätty selkä vasten selkää, pitkiin riveihin; kussakin asumuksessa oli yksi ovi ja yksi ikkuna, yksi huone koko perheelle, ei koskaan useampaa kuin kaksi. Vuode oli rakennettu seinään, kuin jokin kolo, johon kasattiin padat ja pannut päiväksi, ja kun illalla koloa tarvittiin nukkumista varten, viskeltiin astiat yön ajaksi lattialle.

Tämä kaupunki oli Andrew Carnegien syntymäpaikka ja oli merkitty yhdellä hänen kirjastoistaan.

Robert Smillie, hiilenkaivajien johtaja, vei minut kotiinsa, joka oli pikkuista parempi kuin eteinen ja tupa. Hän ajoi

kanssani eri kaivantokyliin ja Lead Millsiin, joka on yksi Britannian vanhimmista kaivantokaupungeista, ja siellä on yksi maan vanhimmista kiertävistä kirjastoista. Kaivannolla oli iso, vanha vesiratas, joka miespolvia oli toiminut kaivannon nostolaitoksena.

Sen jälkeen kun oli pidetty erinomaisia kokouksia Edinburghissa, Cambushlangissa ja muissa paikoissa Skotlandia, palasin takaisin Englannin mustaan maahan, puhuakseni Manchesterissa ja Salfordissa.

Burnleyssä puhuimme, Tom Mann, William Hyndman ja minä, samassa kokouksessa. Mann oli tulinen puhuja ja hyvä agitaattori. Hän oli siihen aikaan kovasti syventynyt syndikalistiseen liikkeeseen ja koetti saada kuletustyöläisiä yhtymään niiden ääriviivojen mukaisesti, joita hän luuli Ranskan syndikalistisen liikkeen seuraavan. Kuitenkaan se ei ollut syndikalismia, mitä Mann itseasiassa halusi; teollisuusunionismi oli lähempänä sitä, mitä hän ajoi takaa.

Pottstown on savenvalamis-, porsliini-, emalji- ja muiden samallaisten tuotteiden teollisuuden keskus. Täällä, silloin kun ilma on samea, laskeutuu savu sadoista tehtaanpiipuista kaupunkien ylle niinkuin musta huopapeitto. Minulla oli joitakin hyviä kokouksia, ja minä käväsin muutamissa tehtaissakin ja näin työläisten kastavan astioita lyijynsekaiseen liuokseen, joka poltettuna tekee porsliinitavaran valkeaksi. Nämä miehet tulevat muutamassa vuodessa niin lyijyn ja sen katkujen myrkyttämiksi, että heidän hampaansa tippuvat pois ja heidän niveleensä tulevat niin kankeiksi kuin pahimman nivelleinin puuskauksessa. Minulle sanottiin, että nämä työläiset eivät eläneet kuin kaksikymmentäkahdeksan vuotta, korkeintaan kolmekymmentäkolme. Heidän henkiensä uhraus oli yksi pääoman vaatimuksista.

Menin Etelä-Walesin hiilikentille, Rhondda-Laaksoon ja Merthyr Tydveliin, puhuen Tonopandissa kuninkaallisessa teatterissa iltaa tai paria aikaisemmin kuin julistettiin lakko sen ympäristön kaivannoilla. Kerroin näille hiilenkaivajille, mitenkä Lännen Kaivantomiesten Liitto oli kokoonpantu, niin että jokainen mies, joka työskenteli kaivannossa tai ympärillä, kuului samaan unioon, ja että kun julistettiin lakko, jokainen mies lopetti työnsä samaan aikaan. Sanoin, että kun pumpunkäyttäjät kutsuttiin työstä, niin sitä mukaan kuin vesi nousi kaivannoissa, laski omistajien rohkeus konttorissa. Tonopandyn kaivosmiehet näyttivät ajattelevan, että neuvo oli hyvä. Kun lakko alkoi, he kutsuivat pois työstä moottorinajurit, pumppumiehet, poninajurit ja tallien hoitajat maanalta, ja kaivantojen omistajilla oli todellinen pula.

Päivän tai kahden kuluessa Englannin kuningas lähetti sähkösanoman, kysyen vieläkö ponit olivat hengissä. Hän ei kysellyt kaivosmiesten ja heidän vaimojensa ja lastensa terveydestä ja hyvinvoinnista.

Lakon kuluessa ilmaantui joitakin rikkureita; niitä kutsutaan Englannissa "mustakoiviksi". Naiset ottivat heidät käsitelläkseen. Nämä rikkurit otettiin kiinni ja riisuttiin, ja heidän ylleen puettiin valkoinen paita, jonka rintaan oli maalattu: "Olen mustakoipi." Sitte he panivat köydet miesten kaulaan ja taluttivat heitä pitkin katuja.

Liverpoolissa puhuin St. Georgen Hallissa. Ramsay McDonald puhui juuri edelläni. Lopetettuani yleisö, varsinkin lehteriyleisö, nousi ylös ja kovasti meluten ja lakkejaan ilmaan viskoen huusi: "Eläköön, sinä olet pelastanut kokouksen, Bill!'

Teollisen syndikalismin konferenssia pidettiin Manchesterissa. Se hyväksyi suoran toiminnan, perusti Teollisen Syndikalismin Kasvatusliiton ja alotti lehden, nimeltä S y n d i c a l i s t. Tom Mann teki paljon käytännöllistä työtä Liiton hyväksi.

Puhuttuani Satamatyöläisten Liiton paikallisunion kokouksessa, minusta tehtiin sen kunniajäsen ja minulle annettiin kaiverrettu lupakirja jäsenkortiksi.

Pariisissa, Työväen Liiton pääkortteerissa tapasin Charles Marckin, joka oli järjestön rahastonhoitaja ja puhui englantia sujuvasti. Hänen pöydällään oli kasa postikorttikuvia, osottaen I.W.W:n Spokanen puhevapaustaistelun uhreja.

Jouhaux, Liiton sihteeri, sanoi, että he koettivat saada lauantaina puolen päivän juhlapäiväksi. He seurasivat tarkasti brittiläisen ammattiunioliikkeen askeleita. Tulin siihen johtopäätökseen, että unionistinen liike Ranskassa oli rakennettu noin samoja ääriviivoja seuraten kuin mitkä vallitsivat A. F. L:ssäkin. Se oli hieman radikaalisempaa syystä, että sen jäsenet olivat enemmän luokkatietoisia.

Pariisissa tapasin Wm. Fosterin, joka oli mennyt kansainväliseen työkonferenssiin, joka oli kokoontunut Buda-Pesthissa. I.W.W:n edustajana hänelle ei annettu edustajaoikeuksia John Duncanin vastalauseitten johdosta; Duncan edusti siellä A.F.L:a. Mutta Foster muodosti ystävyyden ranskalaisten edustajien kanssa ja innostui syndikalistisiin aatteisiin, jotka hän luuli pitävän tutustuttaa Amerikassa.

Kun Foster palasi Yhdysvaltoihin, hän kirjotti joitakin artikkeleita syndikalismista I.W.W:n lehtiin ja pyrki toimittajaksi johonkin näistä lehdistä, jossa yrityksessä hän joutui häviölle. Hän myöhemmin perusti Syndikalisti-Liiton ja erään lehden.

Monet ihmiset ovat kuvitelleet, että syndikalismi ja teollisuusunionismi ovat yksi ja sama asia. Mutta ne ovat erillään olevia koulukuntia maailman työväenliikkeessä. I.W.W. oli perustettu itsenäisesti ja eri aikana ranskalaisesta liikkeestä. Nämä kaksi liikettä erosivat teoriassa, ja I.W.W. oli yhtä vallankumouksellinen käytännössä kuin konsanaan syndikalistit. Se keksi aatteen työläisten järjestämisestä niiden puitteiden mukaan, jotka todellisuudessa teollisuudessa vallitsivat, sen sijaan että olisi niitä järjestänyt ammatittain, yhdistämällä ne teollisuuksittain yhteen kaikenkäsittävään unioon. Jotavastoin syndikalistit yksinkertaisesti yhdistivät eri aloja ja ammatteja, niinkuin tehdään Amerikan rakennusteollisuudessa.

Lyhyen matkan perästä Italiaan, palasin Englantiin, matkustaen kanaalin poikki samalla laivalla kuin Jaures ja Vandervelde. Puristin kättä edellisen kanssa, mutta en tehnyt tuttavuutta tämän niinsanotun sosialistin kanssa Belgiasta.

Englannista purjehdin M a u r e t a n i a'lla kotia.

LUKU XV

Lawrencin lakko

I.W.W. oli järjestänyt kokouksen New Yorkiin kotiintulojuhlaksi. Elizabeth Gurley Flynn oli sen puheenjohtaja, ja avaushuomautuksessaan hän sanoi, että kokous oli kutsuttu toivottamaan minut tervetulleeksi takaisin. Kerroin yleisölle, että samalla kun täysin osasin antaa arvoa heidän suuremmoiselle tervetuliaisjuhlalleen, en itseasiassa ole ollut poissa kotoa. Kaikilla matkoillani olin ollut eri maiden työväenluokan mukana. Kerroin heille työväen liikkeestä Ranskassa, Englannissa, Skandinavian maissa ja Italiassa. En unhottanut mainita Tanskan kirjaltajien pitkäaikaisista sopimuksista työnantajiensa kanssa, ja myöskin selitin mitä eroa löytyi Ranskan syndikalistisen liikkeen ja Amerikan teollisuusunionismin välillä.

Varhaisilla vuosillaan oli I.W.W. tullut osalliseksi samasta historiasta kuin Lännen Kaivantomiesten Liitto; nyt se kirjotti omaa historiaansa. Lännen puhevapaustaistelu oli kiihottanut koko maan työläisten mielet. Järjestö kasvoi New Yorkissa kuten muuallakin. Idän terästyöläisiä ja lännen metsätyöläisiä järjestettiin I.W.W:hen. Pieniä työläisryhmiä, jotka olivat tulleet teollisuusunionismin hengen vaikuttamiksi, perustettiin New Yorkin itäpuolelle. Työläiset, joita oli halveksittu muissa järjestöissä, löysivät paikkansa teollisuusunionismissa.

Josef Ettor, yksi I.W.W:n parhaimmista järjestäjistä, oli ansiokas useimpien itäläisten järjestöjen perustamisesta, ja siinä häntä kykenevällä tavalla auttoi Elizabeth Gurley Flynn. Monet kenkätyöläiset oli järjestetty Brooklynissä. A.F.L:ään kuuluvalla United Shoe Workers'illa oli joitakin jäseniä eri tehtaissa. Ne olivat siellä kuten muuallakin allekirjottaneet sopimuksen tehtailijoiden kanssa, ja työskentelivät pienemmällä palkalla kuin i.w.w:läiset tai yksityiset työläiset. Estääkseen omien palkkojensa alennuksen tälle tasolle, I.W.W. julisti lakon.

Eräs huvittava tapaus sattui tässä lakossa. Eräs entinen I.W.W:n jäsen oli pahasti loukkautunut katuvaunuonnettomuudessa ja menettänyt jalkansa. I.W.W. oli maksanut hänen sairaalakulunsa ja ostanut hänelle keinotekoisen jalan. Lakon kestäessä hän jatkoi työtään. Eräänä päivänä saapui union konttoriin ryhmä työläisiä, yhdellä keinotekoinen jalka olallaan. Joku huusi: "Mitä teillä siinä on?"

"Meillä on jalka, jonka ostimme Dan Ritterille. Jos hän haluaa olla rikkurina, hypelköön sinne yhdellä jalalla, mutta ei tällä meidän ostamallamme."

Tähän aikaan minut kutsuttiin New Yorkista Chicagoon vaatetyöläisten lakon kestäessä. I.W.W. oli järjestänyt noin kahdeksantoistasataa pukutyöläistä, jotka hahmottelivat vaatimuksensa työnantajille. Mutta ennenkuin niitä tehtailijoille esitettiin, Hart, Schaffner ja Marx, johtavin lakonalaisista toiminimistä, teki suurempia myönnytyksiä kuin lakkolaiset olivat vaatineetkaan, ja lakko tällä tehtaalla sovittiin heti. Lyhyen aikaa oli näyttänyt siltä, että pukutyöläiset tulisivat osaksi I.W.W:stä, mutta ne järjestäytyivät Amalgamated Clothing Workersin nimellä, johon myöhemmin useimmat pukutyöläiset liittyivät.

Olin suunnitellut toista kiertomatkaa yli maan ja olin Allentownissa, Pennsylvaniassa, kun sain sähkösanoman, että äitini oli kuolemaisillaan. Peruutin kaikki puhetilaisuudet ja kiiruhdin länteen niin joutuin kuin mahdollista, toivoen saapuvani hänen vuoteensa ääreen ennen hänen kuolemaansa. Mutta saavuin liian myöhään, hän oli sulkenut silmänsä edellisenä yönä ennen saapumistani. Tunsin sangen syvästi äitini menetyksen. Hänen kuolemansa vei mukanaan rakkauden, jonka laista en tulisi koskaan enään tuntemaan. Hän oli aina ollut minulle mitä paras toveri; poikana ollessani olin usein mennyt hänen kanssaan teatteriin, järvelle tai muualle ulkoilmaan mieluummin kuin tyttötoverien kera, ja kun vanhenin, hän osotti myötätuntoa aatteilleni ja hyväksyi työni, jota tein.

Hautajaisten jälkeen palasin Pennsylvaniaan, jossa asui eräs serkkuni. Hän oli ollut Vandergrift teräsmyllyn arkkiteh-

tina. Olin halukas tutustumaan terästehtaaseen ja kysyin serkultani, voisiko hän järjestää minulle vierailun läpi tehtaan. "Tietysti", vastasi hän, ja alkoi kertoa joistakin union johtajista, jotka olivat olleet Vandergriftissä vain lyhyt aika sitte ja tulleet ajetuiksi pois kaupungista, joiden oli täytynyt uida poikki joen paetakseen kauntin virkailijoiden johtamaa roskajoukkoa. Mutta tuloni Vandergriftiin oli ilmottamaton ja kukaan ei tiennyt läsnäolostani, paitsi serkkuni.

Kun hän oli hankkinut minulle lupalipun, kävin läpi tämän suuremmoisen tehtaan kahtena eri iltana. Sain tietää, että peltinvenyttäjät, taivuttajat ja karsijat olivat laitoksen korkeapalkkaiset työläiset, ja heillä oli hienot kodit, joista muodostui tämä pikkuinen mallikaupunki. Heillä oli autoja, ponivaunuja lapsilleen, pianoja ja fonograafeja vaimoilleen. He seurustelivat kaupunkilaisten ja liikemiesten kanssa ja pitivät päänsä korkealla. Kun menin tiedustelemaan, missä työläisten pohjakerros asui, sain tietää, että se asui pienessä kaupungissa, joka oli rakennettu joen pohjaan ja jonka nimi oli Nouseva Aurinko. Tulva teki heidän kodeistaan asumattomat joka kevät. Ammattitaitoiset työläiset saivat rahaa enemmän kuin työnjohtajat ja osastopäälliköt, mutta suuri työläisten enemmistö ansaitsi sangen pientä palkkaa. Tämä oli paikka, joka kipeästi kaipasi järjestämistä.

Vandergriftista menin McKees Rocksiin, jossa I.W.W. johti lakkoa Pressed Steel Car yhtiötä vastaan. Tätä lakkoa johdettiin niin hyvin, että terästrustin täytyi taipua. Se oli ainoa alempipalkkaisten työläisten lakko, jossa milloinkaan on voitettu terästrustia vastaan. Pennsylvanian ratsupoliisi, jota lakkolaiset nimittivät mustiksi kasakoiksi, tappoi erään lakkolaisen. Tämän murhan perästä lakkolaiset huomauttivat poliisille, että jokaisesta tapetusta lakkolaisesta he vaatisivat kolme kasakkaa. Ollessani siellä oli joitakin I.W.W:n jäseniä vankilassa, heidän joukossaan Ben Williams, Solidarity-lehden, I.W.W:n virallisen äänenkannattajan, joka ilmestyi siihen aikaan viikkolehtenä, toimittaja. Menin heitä katsomaan ja lahjotin New Castlessa pidetyn kokouksen tulot heidän puolustukseensa.

Tällä matkalla menin läpi Tenneseen, Kentuckyn, eteläiset osat Ohiosta ja Indianasta, ja saavuin Chicagoon. Siellä suunnittelin matkaa etelään, Louisianaan, Arkansasiin ja Texasiin, neuvottelemaan etelän metsätyöläisten kanssa. Timber Workers Uniolla oli siihen aikaan konventsioni Alexandriassa, Louisianassa.

Tiesin, että metsänhakkaajat ja sahamyllytyöläiset näissä osissa maata olivat sekä mustia että valkoisia, mutta kun menin konventsionisaliin Alexandriassa, hämmästyin suuresti,

kun istunnossa ei ollut yhtään neekeriä. Tiedusteltuani siihen syytä, sain vastauksen, että oli Louisianan valtion lakien vastaista, että valkoiset ja mustat kokoontuivat yhdessä. Mustat pitivät kokousta jossakin toisessa huoneessa samaan aikaan.

Sanoin: "Te työskentelette yhdessä samoissa sahamyllyissä. Jolloinkin musta mies ja valkoinen mies kaatavat samaa puuta yhdessä. Te olette nyt kokouksessa keskustelemassa olosuhteista, joiden alaisina te työskentelette. Tätä ei voida tehdä järkevästi, hyväksymällä täällä päätöksiä ja lähettämällä ne sitten toiseen kokoushuoneeseen mustien harkittavaksi. Miksi ette olisi järkeviä tässä asiassa ja kutsu neekerit tähän konventsioniin? Jos se on vastoin lakia, tämä ainakin on kerta, jolloin lakia tulisi rikkoa."

Neekerit kutsuttiin kokoukseen ilman mutinaa kenenkään taholta. Sekotettu konventsioni jatkoi työtä järjestyneellä tavalla, ja kun tuli esille edustajien valinta I.W.W:n konventsioniin, valittiin sinne mustia miehiä niinkuin valkoisiakin.

Piti olla joukkokokous Alexandrian oopperatalolla. Sanoin, että tässä kokouksessa, samoin kuin konventsionissakin, neekereillä tulisi olla samat oikeudet kuin valkoisillakin, ottaa osaa ja istua minne tahansa. Neekereitä ei tullut eristää yläparvekkeille, kuten laki määräsi. Oli ensimäistä kertaa kun tällaista kokousta esitettiin Alexandriassa. Jäsenet eivät tienneet, mitä tulisi tapahtumaan, mutta he päättivät, että kokous pidettäisiin niinkuin olimme suunnitelleet. Ooppera oli täyteen pakattu musiikiaitosta kattoon saakka. Samalla kun monet neekerit menivät parvekkeelle, ehkä vanhasta tottumuksesta, monet muut istuivat alakerrassa valkoisten työläisten seassa. Teatterin isännistö enempää kuin poliisikaan eivät sekaantuneet, ja kokouksella oli valtava vaikutus työläisiin, jotka keksivät, että he voivat olla sekaisin kokouksessa niinkuin työmaillakin.

Vierailin useilla etelän puutavaraleireillä. Yhdessä niistä, Graybowissa, olivat konttorit, varastohuoneet ja postikonttori aidatut korkean lankkuaidan sisään. Yhtiön kauppa, joka varusti kaikki tarpeet työläisille, harjotti liikettä ostokupongeilla; se tarkottaa, että yhtiö painatti oman rahansa, paperisen ja messinkisen, jota sanottiin "nahkasiiviksi" ja "kirsikkapalloiksi", ja ne eivät kelvanneet missään muualla.

Huolimatta yhtiön urkinnasta, julistettiin Graybowissa lakko Long Bell Lumber yhtiötä vastaan, ja se nopeasti levisi muihinkin sahamyllyihin ja hakkausleireihin. Graybowissa tapettiin muutamia vahteja ja yhtiön miehiä samoinkuin joitakin lakkolaisiakin. Seitsemän valkoista ja viisi mustaa pantiin vankilaan ja pidettiin siellä useita kuukausia, mutta ketään heistä ei tuomittu.

Minulle kerrottiin miltei kuvailemattomista olosuhteista, jotka vallitsivat tärpättileireillä, joissa jotkut työläiset olivat lyhytaikaisia vankeja, jotka kirjaimellisesti oli ostettu kauntilta, jossa heidät oli tuomittu. Nämä ihmiset oli alistettu mitä epäinihimillisimmän kohtelun alaisiksi, ja usein heitä julmasti ruoskittiin. Se oli sellaisella leirillä, jossa Martin Tabert, seitsemäntoista vuotias nuorukainen, ruoskittiin kuoliaaksi joku vuosi sitten.

Tärpätti- ja tukkiyhtiöt lujittivat otettaan joihinkin työläisiin, sekä mustiin että valkoisiin, kireämmälle kuin rautakahleet milloinkaan painoivat henkiorjaa. Ne ihan harkitusti opettivat huumausaineiden käyttöä työläisten keskuudessa; jokaisessa yhtiön kaupassa oli kokaiinia, heroiinia ja morfiinia myytävänä. Työläiset, kerran tavan orjaksi jouduttuaan, eivät voineet ajatellakaan poistua seudulta, jossa näitä myrkkyjä oli saatavana, ei, vaikka he voisivat jotenkuten raappia kokoon tarvittavan matkarahan. Nämä työläiset liikkuivat leiriltä leirille, mutta eivät milloinkaan poistuneet seudulta.

Yhtiöllä oli naisia, jotka asuivat näillä leireillä pienissä hökkeleissä. Miehet muuttelivat leiriltä leirille, viipyen ehkä joskus kuukauden, ehkä parikin vuotta samalla leirillä; mutta naiset asuivat hökkeleissään jatkuvasti ja ottivat uudet tulokkaat miehikseen siksi ajaksi kuin nämä leirillä viipyivät. Vierailin useissa naimisissa olevien työläisten kodeissa, jotka olivat karkeita lautahökkeleitä; mutta ne oli niin siististi pidetty kuin naisen taito suinkin voi siisteyttä pitää. Ruokatalot olivat samallaiset kuin muidenkin metsänhakkuupaikkojen, vain sillä erotuksella, että rappusten ympärillä tonkivat siat olivat veitsenteräharjaisia, surkeita, luisevia olentoja. Texasissa puhuin Farmers' Educational League'lle, joka oli myös sekalainen järjestö.

Palattuani Chicagoon suostuin Kerr Publishing Co:lle työskentelemään International Socialist Review'n hyväksi, ja lähdin kiertomatkalle. Kukin paikallisosasto, jossa puhuin, möi lippuja, joilla sai myöskin Review'n tilauksen. Kuljin läpi Duluthin, St. Paulin ja Minneapolisin, ja minulla oli mainio kokous Buttessa. Anacondassa, joka on sulimokaupunki, vallitsi sellainen salaperäinen ilmapiiri, että ristin sen "kuiskeiden kaupungiksi." Työläiset näyttivät pelkäävän avata suutaan pelosta tulla erotetuiksi.

Spokanessa oli erinomainen kokous. Työläisissä siellä vielä kyti innostus puhevapaustaisteluun, jota I.W.W. oli siellä johtanut edellisenä vuotena. Spokanen viranomaiset olivat koettaneet murskata I.W.W:n ja sen jäsenten rohkeuden, sullomalla heidät vankilaan. Jonkun aikaa vankila oli niin täynnä, että sen asukkailla ei ollut tilaa laskeutua lepäämään, vaan täytyi

heidän vuorotellen siepata muutaman minuutin lepo. Akkunat siinä käytävässä, johon heidät oli sullottu, olivat kiinni, ja lämmityspattereihin laskettiin höyry. Kuumuus tuli sietämättömäksi, ja hetkisen he luulivat, että heidät tahdottiin tukehduttaa. Tämä oli yksi niistä monista puhevapaustaisteluista, joita I.W.W. oli pakotettu tekemään ympäri maata. Mutta kussakin taistelussa oli oma ainutlaatuisensa kehitys, joka antoi järjestölle laajan julkisuuden ja kasvatti nuorissa, kuljeskelevissa työläisissä käsityksen heidän tärkeydestään ja järjestönsä voimasta. He eivät enään antaisi poliisin ahdistella itseään paikasta paikkaan, ja jos heitä vangittiin ilman syytä, osasto, johon he jäseninä kuuluivat, aina tuli heidän avukseen.

Kun taistelu puhevapaudesta alkoi jossakin, niin jokainen irrallaan oleva työläinen, joka siitä kuuli, suuntautui kaupunkiin, jossa sitä käytiin, täytti vankilat ja teki viranomaisille yleisen tilanteen niin sietämättömäksi, että puheoikeus palautettiin. Sioux Cityssä i.w.w:läiset täyttivät vankilat. Viranomaiset tilasivat joitakin vaununlasteja graniittia, jota he uskoivat i.w.w:läisten rikkovan, päällystääkseen sillä joitakin teitä. Mutta sensijaan että olisivat menneet sepelinhakkuuseen, menivät nämä i.w.w:läiset nälkälakkoon. Kun heidät tuotiin oikeuteen, sanoi tuomari eräälle nuorelle miehelle: "Sinä olet kaiketi työläinen, vai kuinka? Annapa minun nähdä känsät käsissäsi." Nuori mies vastasi: "Risukaa housunne, tuomari, ja antakaa minun nähdä missä teidän känsänne ovat!"

Portlandin kokouksen jälestä menin laivalla Seattleen. Fred Moore, eräs lakimies, joka oli työskennellyt I.W.W:n hyväksi, oli samalla laivalla. Hän liikkui Clarence Darrow'in lähettinä; Darrow toimi pääasianajajana McNamaran veljeksille, jotka oli haastettu vastamaan murhasta Los Angeles Times'-in räjärdyksen yhteydessä, Californiassa, joka räjähdys oli surmannut joukon rikkureita.

Puhujasopimukseni oli viepä minut läpi Californian, ja Mooren viesti Darrowilta oli pyytää minua olemaan tulematta Californiaan kunnes McNamaran tutkinto oli ohi. Niinkuin Moore selitti, Darrow pelkäsi, että luennoillani Californiassa olisi paha vaikutus McNamaran juttuun. Olin kaikkialla puhunut poikien puolesta, ja I.W.W. työskenteli heidän hyväkseen. Järjestynyt työväki yleensä oli kiihtynyt siitä tavasta, jolla heidät oli kaapattu, joka oli vain sen menettelyn uusimista, jolloin Moyer, Pettibone ja minut vietiin Coloradosta Idahoon. En halunnut tehdä mitään, joka olisi vahingoksi McNamaraveljeksille, ja harkittuani asemaa huolellisesti, päätin peruuttaa kaikki puhetilaisuudet Californiassa. Moore kertoi minulle Darrowin sanoneen, että minulle ei tulisi mitään rahallista va-

hinkoa, mutta vastasin että asian rahallinen puoli olisi minun lahjotukseni vankien puolustusrahastoon.

Käännyin siis takaisinpäin ja menin Canadaan. Kulkiessani rajan yli, kysyi tullivirkamies, tulisinko maahan vain lyhyelle matkalle. Sanoin: "Vain muutaman päivän kestävälle." En kertonut hänelle aikeestani tehdä kiertomatkaa maassa, mutta tällä matkalla kuljin Vancouverista Cape Bretoniin, rannasta rantaan, puhuen kaikissa kaupungeissa, jotka olivat tien varrella. Toivon, että toisillakin työläisillä olisi tilaisuus nähdä se jylhä kauneus, josta nautin Canadan Kalliovuorien keskuudessa. Järvet ja jäätikkökentät ikäänkuin lumosivat minut.

Juna kulki ohi erään kaupungin asemapaikan, jonka nimenä oli ollut Frank, joka oli hautautunut vuorivieremän alle. Se oli ollut kaivantoleiri, jossa L.K.L:n jäseniä oli työskennellyt ja asunut; kaikki olivat menettäneet henkensä tässä tuhossa. Ei puunsälöäkään ollut säilynyt. Kuljimme ohi lohduttoman kiviröykkiön, jonka alla kaupunki lepäsi haudattuna.

Tällä matkalla minulla oli laaja ainehisto, josta voin puhua. Olin äsken tehnyt matkan Europaan; löytyi McNamaran juttu; löytyi teollisuusunionismi, joka oli vallannut työläisten mielikuvituksen kaikkialla. Tulin itärannikkoa myöten etelään, New Yorkiin, puhuen eri kaupungeissa matkan varrella.

Piakkoin New Yorkiin saavuttuani otin Cooper Uniossa osaa väittelyyn, joka oli järjestetty Morris Hillquitin ja minun välille; aineena oli: Sosialistipuolue ja Industrial Workers of the World. Sosialistipuolue oli silloin erkaantunut v:n 1908:n teollisuusohjelmastaan, ja oli lopullisesti omaksunut opportunistisen ohjelman. Kongressimiehen valinta oli siihen aikaan johtavien sosialistien mielestä yksi puolueen suurimpia saavutuksia. Tämän väittelyn kestäessä luin I.W.W:n sääntöjen johdannon. Sanat, jotka siinä viittasivat valtiolliseen toimintaan, oli poistettu, ja siihen oli tehty muitakin muutoksia, niin että I.W.W. nyt esiintyi kumouksellisena taloudellisena järjestönä. Sellaisena millaiseksi johdanto oli muutettu, kuului se seuraavasti:

Työväenluokalla ja työnantajaluokalla ei ole mitään yhteistä. Rauhaa ei voi löytyä niin kauan kuin nälkää ja kurjuutta löydetään miljoonien työtätekevien ihmisten keskuudessa ja niillä muutamilla, jotka muodostavat työnantajaluokan, on kaikki elämän hyvät tavarat.

Näiden kahden luokan välillä taistelun täytyy jatkua kunnes maailman työläiset järjestyvät luokkana, ottavat maan ja tuotantokoneiston haltuunsa ja hävittävät palkkajärjestelmän.

Me huomaamme, että teollisuuden johdon siirtyminen harvempiin ja harvempiin käsiin tekee ammattiuniot kykenemättömiksi pitämään puoliaan työnantajaluokan alatikasvavaa valtaa vastaan. Ammattiuniot hoivaavat sellaista asiantilannetta, joka sallii yhden ryhmän työläisiä kilpailla toisen ryhmän kanssa samassa teollisuudessa, siten auttaen toinen

toistaan häviämään palkkasodissa. Ja vielä lisäksi, ammattiuniot auttavat työnantajaluokkaa johtamaan työläiset harhaan, siihen uskoon, että työläisillä on yhteisiä etuja työnantajien kanssa.

Tällaisia olosuhteita voidaan muuttaa ja työväenluokan etua valvoa ainoastaan järjestöllä, joka on perustettu sillä tavalla, että kaikki sen jäsenet samassa teollisuudessa, tai kaikissa teollisuuksissa jos tarve vaatii, lakkaavat työskentelemästä silloin kun on lakko tai työnsulku voimassa missä tahansa sen osastossa, siten osottaen, että vääryys yhtä kohtaan on vääryys kaikkia kohtaan.

Tämän vanhoillisen tunnuslauseen, "Kunnollisesta työpäivästä kunnollinen palkka", tilalle meidän täytyy lippuumme kirjottaa vallankumouksellinen vartiosana, "Palkkajärjestelmän hävittäminen". Työväenluokan historiallinen tehtävä on hävittää kapitalismi. Tuotannon armeijan täytyy järjestyä, ei ainoastaan jokapäiväistä taistelua varten kapitalistien kanssa, mutta jatkamaan tuotantoa sitten kun kpitalismi on kukistettu. Järjestymällä teollisesti me muodostamme uuden yhteiskunnan runkoa vanhan kuoren sisälle.

Tietäen siis että ellainen järjestö on ehdottomasti tarpeellinen vapauttamiseksemme, me liitymme yhteen seuraavien perussääntöjen alaisina.

(Vaikka Haywood edelleenkin olisi voinut hyväksyä valtiollisen toiminnan, tämä muutos sääntöjen johdantoon tehtiin I.W.W:n yleisessä konventsionissa, jossa määräävänä oli uusi ryhmä, kuljeksivat työläiset, "overall-prikaatti", jonka anarkistijohtajat järjestivät ja toivat konventsioniin. Siitä saakka I.W.W. on ollut sotaisesti valtiollista toimintaa vastaan käytännössä, vaikka lauseparsi itseasiassa merkitsi: "parlamenttivastainen". — Englanninkielisen käsikirjotuksen oikolukijan huomautus.)

Osotin, että vaikka I.W.W. ei halunnut liittoutua minkään valtiollisen puolueen kanssa, tämä menettely ei tehnyt siitä valtiollisvastaista järjestöä sellaisenaan; että itsekin olin yhtä paljon sosialisti kuin kuka tahansa Sosialistipuolueen jäsen. Muistan, että kokouksen jälestä eräs mustaihoinen, Hubert Harrison, sanoi minulle, että vaikka Douglas oli voittanut väittelyn, Lincoln oli kuitenkin voittanut yleisön. Tulkitsin sen niin, että Hillquit oli voittanut väittelyn, mutta kansan työläiset olivat minun mukanani.

Tähän kokoukseen ottivat osaa monet I.W.W:n johtavat jäsenet. Ettor, Giovanitti, Gurley Flynn, ja Jim Thompson olivat siellä. Ettor oli juuri vastaanottanut sähkösanoman italialaisilta Lawrencesta, Mass., pyytäen häntä tulemaan sinne, koska siellä oli alkava kutomotyöläisten lakko. Ettor lähti Lawrenceen heti, ja muutamassa päivässä sain häneltä sähkösanoman, jossa hän pyysi minua avukseen lakon johdossa.

Saavuttuani Lawrenceen Ettorilla oli asema hyvin käsissään. Muodostettiin yleinen lakkokomitea, johon kuului yksi tai useampi jäsen kustakin tehtaasta tai suuremmasta tehtaanosastosta, jotka olivat lakossa.

Massachusettsin lainlaatijakunta oli hyväksynyt lain, alentaen työtunnit kutomoteollisuudessa viidestäkymmenestäkuu-

desta viiteenkymmeneen-neljään tuntiin viikossa. Pumpuli- ja villayhtiöt julistivat, että kun tämä laki astuisi voimaan, ne tulisivat alentamaan palkkoja suhteellisesti. Työläiset taasen julistivat, että palkat jo olivat alhaisemmat kuin niiden tulisi olla. Keskimääräinen viikkopalkka oli kahdeksan dollaria seitsemänkymmentäkuusi senttiä, ja naiset saivat keskimäärin seitsemän dollaria neljäkymmentäkaksi senttiä. Tämä oli keskimäärä kaikille työläisille, ammattityöläiset mukaan luettuina. Keskimäärä niille työläisille, jotka tätä lakkoa johtivat, oli kuusi dollaria viikolta. Tämä palkka oli ainoastaan työajasta; loma-aikoja ei ollut, ja kaikki juhlapäivät vähennettiin viikkopalkasta. Oli mahdotonta elättää perheitä sellaisilla palkoilla. Työläiset menivät lakkoon.

Se oli lakko kaikkia kutomotehtaita vastaan, ja jokainen työläinen, hyvin harvoja erikoisaloja lukuunottamatta, otti siihen osaa. Lakkolaiset vaativat 50-tunnin työviikkoa, viidentoista prosentin korotusta palkkaan, kaksinkertaista maksua yliajasta, kiihoituspalkkiojärjestelmän lakkauttamista, eikä mitään vainoa työläisiä vastaan osallisuudestaan lakkoon.

Lawrencen lakko kasvoi kunnes loppupuolella tammikuuta 1912 siihen otti osaa kaksikymmentäviisituhatta työläistä. Ne olivat noin kahtakymmentäkahdeksaa kansallisuutta ja puhuivat neljääkymmentäviittä eri kieltä. Koko Lawrencen ja ympäristön kutomoteollisuus oli tiukasti suljettu.

Saapuessani Lawrenceen oli minua vastaanottamassa komitea, johon kuului kymmenen- tai viisitoistatuhatta lakkolaista. Muodostettiin kulkue marssiessamme common'ille, kuten jokaista yleistä puistoa Uuden Englannin kaupungeissa nimitetään. Tämä, kuten Lawrence Tribune lausui, oli suurin mielenosotus, millä ketään vierasta tähän saakka Lawrencessa oli kunnioitettu. Puistossa puhuin sitte lakkolaisille.

Pidin lakkolaisille useitakin puheita, ja lähdin Lawrencesta keräämään varoja ja hankkimaan myötätuntoa lakkolaisille, kunnes helmikuun 2 p:nä Ettor ja Giovanitti vangittiin tekaistulla murhasyytöksellä. Poliisi oli murhannut erään italialaisen tytön nimeltä Anna LaPiza, mutta syytös kohdistettiin lakon johtajia vastaan. Palasin heti Lawrenceen ja jouduin puheenjohtajaksi lakkokomiteaan, joka muodostui viidestäkymmenestäkuudesta jäsenestä. Näiden lisäksi oli valittu sama määrä varajäseniä, jotka olivat valmiit ottamaan paikkansa lakkokomiteassa siinä tapauksessa, jos vangitsemisia tehtäsiin.

Vanhoillisessa viikkolehdessä, nimeltä Outlook, joka lakosta tiedotti, lausui eräs kirjottaja:

Haywood ei halua eri unioita kankureille, eri unioita kehrääjille, eri unioita loimienasettajille ja eri unioita villanlajittelijoille, mutta hän haluaa yhden yleisen union, joka käsittää kaikki kutomotyöläiset, joka, kun aika tulee, ottaa huostaansa kutomotehtaat niinkuin terästyöläiset ottavat haltuunsa terästehtaat ja rautatietyöläiset rautatiet. Haywood tulkitsee luokkataistelun kirjaimellisesti sodaksi, joka kiihtyy päivä päivältä katkerammaksi ja jyrkemmäksi, joka voi loppua ainoastaan siten, että proletariaatti eli palkkatyöläiset, järjestyneenä teollisuus teollisuudelta, valloittaa kapitalistisen yhteiskunnan.

Haywood ei aseta luottamusta ammattisopimuksiin, jotka hänen teoriansa mukaan johtavat vain yhteiskunnalliseen rauhaan ja "tuudittavat työläiset uneen". Sulkekoon työnantaja miehensä ulos koska häntä haluttaa ja menkööt työläiset lakkoon koska he hyväksi näkevät. Hän vastustaa sovittelua, neuvottelua, myönnytyksiä; vaihtelevia palkkataksoja, voitonjakamista työläisille, hyväntekeväisyyttä; lyhyesti, kaikkea mikä voi heikentää työläisten kumouksellista voimaa. Hän ei vaadi suljettua pajaa tai union virallista tunnustamista, sillä hänellä ei ole aikomusta tunnustaa työnantajaa. Mitä hän haluaa, ei ole sopimusta teollisuusrauhasta näiden kahden vastakkaisen luokan välillä, vaan ainoastaan proletaarisen pyrkimyksen luomista, joka lopuksi tulee kumoamaan yhteiskunnan. Haywood on mies, joka uskoo ihmisiin, ei niinkuin minä uskon tai te uskotte, mutta palavasti, peruuttamattomasti, ja hänellä on sellainen sitkeä luottamus työläisten yleismailmalliseen hyvääntahtoon ja voimaan kuin mikä tuottaisi kunniaa jollekin suurelle uskonnonjohtajalle. Siitä johtuu, että hän on niin ylen vaarallinen.

Lainlaatijakunnan komitealle, joka saapui Lawrenceen, näytin työläisten maksukoteloita — kuusi ja yhdeksänkymmentäyhdeksän, viisi ja neljäkymmentäviisi, kuusi ja kolmekymmentä jne. viikolta. Näytin heille koteloita, joihin oli merkitty viisi ja neljäkymmentäviisi, neuvoja säästää rahaa ja paikallisen pankin ilmotuksen. Viisi ja neljäkymmentäviisi viikon työstä — ja neuvo säästää rahaa viskattu kaupanpäälle! Täten lisättiin solvaus vääryyteen itse teossa. Vanhus, joka oli antanut minulle tämän kotelon, oli tehtaan vanha työläinen, jonka olisi tullut olla eläkkeellä kauan sitte, elinkauden tehtaassa raadettuaan. Sensijaan hänen asemaansa alennettiin ja alennettiin sitä mukaan kuin hänen työkykynsä väheni, kunnes hän hoippui päivästä toiseen villanlajittelijana viiden ja neljänkymmenenviiden viikkopalkalla.

Tiesin, että tutkimuksesta ei olisi mitään seurauksia; mutta se oli asiallemme hyvää julkisuutta.

Kun Ettor ja Giovanitti oli vangittu, tehtiin vaatimus heidän vapauttamisekseen takauksella. Näitä miehiä syytettiin osallisuudesta Anna LaPizan murhaan vaikka yhdeksäntoista todistajaa oli nähnyt poliisi Beloitin murhaavan tytön. Ettorilta ja Giovanittilta kiellettiin takaukset, ja heitä pidettiin vankilassa seitsemän kuukautta.

Elizabeth Gurley Flynn, I.W.W:n johtava naisjärjestäjä, suoritti mainiota palvelusta Lawrencessa, puhuen lakkolaisil-

le, myöskin kokouksissa ulkopuolella lakkoalueen, keräten lakkoavustusta ja varoja vankien puolustamiseen.

Lähetimme lakkolaisten lapsia myötätuntoisten ihmisten koteihin muihin kaupunkeihin hoidettavaksi lakon ajaksi. Jotkut lapsiryhmät olivat suuria ja saivat osakseen melkoista huomiota ja myötätuntoa. Kerran kun erästä ryhmää laitettiin matkaan, muodosti sotaväki ketjun aseman ympärille ja poliisi koetti estää lapsia pääsemästä junaan. Kun joku näistä karvaniskoista tarttui lapseen, tietysti lapsi huusi ja sen äiti juoksi vangitun pienokaisensa avuksi. Poliisien ja naisten välillä oli asemalla käsirysy. Lapset saatiin estetyiksi lähtemästä sinä päivänä, mutta toista yritystä estää ei tehty sen koomin.

Eräänä aamuna pistettiin erästä syyrialaista poikaa, joka kuului lakkolaisten huilu- ja rumpaliosastoon, lakkovahtirivissä sotilaspistimellä selkään. Poika kuoli pian kun oli viety sairaalaan.

Ei ainoastaan paikallista poliisivoimaa käytetty lakkolaisia vastaan, mutta poliisi muistakin kaupungeista, valtion poliisi ja valtion sotaväki kutsuttiin avuksi. Nämä järjestetyt voimat käyttivät tehtaita kasarmeinaan.

Naislakkolaiset olivat yhtä toimivia ja aikaansaavia kuin miehetkin. Eräänä kylmänä aamuna, kun lakkolaiset oli sillalla liotettu tehtaiden paloruiskulla, naiset saivat käsiinsä erään poliisin keskellä siltaa ja riisuivat häneltä hänen virkapukunsa, housut ja kaikki. Naiset olivat viskaamaisillaan hänet jääkylmään virtaan, mutta toiset poliisit ryntäsivät paikalle ja pelastivat virkaveljensä kylmästä kylvystä.

Vetosimme kongressimies Victor Bergeriin, että hän vaatisi Lawrencen lakon kuulustelua, ja tämän sosialistisen kongressimiehen ponnisteluista määrättiinkin pidettäväksi kuulustelu alahuoneen sääntökomitean edessä, Washingtonissa, D. C. Tästä uutisen saatuamme päätti lakkokomitea lähettää kuusitoista todistajaa Washingtoniin. Yksi näistä oli pikkutyttö, jonka hiukset olivat tarttuneet koneeseen ja nahka hänen päästään oli tullut reväistyksi irti. Nämä lapset kykenivät kuvailemaan työsuhteitaan ja asuinolojaan, ja tunsimme olevamme vakuutetut, että he pystyisivät selittämään, miksi he ja kaksikymmentäviisituhatta muuta olivat lakossa Lawrencen kutomokeskuksessa ja viereisissä kaupungeissa. Margaret Sanger, joka myöhemmin saavutti kuuluisuutta taistelullaan oikeudesta hallita syntyväisyyttä, seurasi lasten mukana Washingtoniin.

Samana päivänä, jolloin he saapuivat perille, esiintyivät pojat ja tytöt sääntökomitean edessä. Samuel Gompers oli läsnä, otaksuttavasti valvomassa A.F.L:n etua. Hänet kut-

suttiin todistajaksi, ja hän tuomitsi lakon ja sen johtajat; mutta yht'äkkiä kajahti eräs lapsiääni:

"Sinä vanha son-of-a-bitch! Laskettelet kirottuja valeitasi!"

Se oli eräs puolalainen poika, joka keskeytti Gompersin. Komitean puheenjohtaja paukutti nuijallaan pöytään, ja poikaan vihaisesti katsoen sanoi:

"Nuori mies, sellaista kieltä ei tulla täällä suvaitsemaan. Älä yritä sitä uudelleen!"

"Se on ainoata kieltä, jota osaan", vastasi poika, "enkä salli, että tuo äijä laskee meistä valeita ilman vastaansanomista."

Tätä tapausta ei ole kerrottu Gompersin kirjassa Seventy Years of Life and Labor.

Eräs lehtikirjeenvaihtaja, joka oli kuulustelussa läsnä, huomautti, että "täällä oli edustettuna vanha ja uusi työväenliikkeestä".

Kun komitea Lawrencessa kuuli, että Gompers otti osaa kuulusteluun, päätti se lähettää minut Washingtoniin auttamaan lapsia, jotka edustivat lakkolaisia, jos he apua tarvitsisivat. Mutta lapset olivat kertoneet kaiken olosuhteista tehtaissa, jopa senkin, että työläisten täytyi ostaa yksinpä juomavesikin.

Tämän kuulustelun järjestäminen ei ollut ainoa kerta, jolloin Victor Berger oli noudattanut I.W.W:n vaatimuksia. Eräässä aikaisemmassa tapauksessa olin häneen vedonnut, silloin kun liittohallituksen tuomari Hanford oli kieltänyt miehiltä kansalaisuuden sen perusteella, että he kuuluivat I.W.W:hen. Bergerin kuulustelun seurauksena menetti Hanford virkansa.

Sanomalehdillä oli miehistö kirjeenvaihtajia Lawrencessa selostamassa lakosta. Monet heistä olivat tavallista tyyppiä; yksi kertoi olevansa se mies, joka oli punonut juonen minun vangitsemisekseni Yakimassa, koetellakseen savukevastaisen lain pätevyyttä ja saadakseen lehdelle hyvän uutisen, että hän saisi sen kaupaksi.

Gertrude Marvin edusti Boston American'ia. Hän tuli luokseni haastattelua varten ja sai sen. Kun kertomus oli valmis, hän luuli, että hänellä oli jotakin hyvää lehdelleen, mutta vastaava toimittaja, viskatessaan kirjotuksen paperikoriin, murahti:

"Se kaksinyrkkinen katujätkä on saanut sinut kokonaan narratuksi!"

Neiti Marvin erosi toimestaan ja alkoi työhön I.W.W:lle Lawrencessa, hoitaen lakon julkisuustyötä. Myöhemmin United

Press palkkasi hänet avustamaan Marlen Pew'ia. Kertomuksista, joita nämä kaksi lähettivät lakosta, pitivät niin paljon United Press uutistoimistoa käyttävät lehdet, että nämä lehdet lähettivät satoja kiitoskirjeitä ympäri maan, onnitellen näiden kertomusten johdosta. Näin näitä kirjeitä naulattuna ympäri seiniä United Perssin New Yorkin konttorissa.

Boston American'in vastaava toimittaja vihdoin tuli Lawrenceen ja pyysi Gertrude Marvinia järjestämään itselleen haastattelun kanssani. Juteltuamme kauan, hän sanoi Gertrudelle tietävänsä tehneensä erehdyksen viskatessaan kertomuksen menemään.

Puhuin eräänä iltana kokouksessa, joka muodostui miltei yksinomaan puolalaisista työläisistä, kun kaksi italialaista naista tuli huoneeseen ja johdettiin lavalle. Nuorempi heistä sanoi minulle: "Huomenaamuna eivät miehet mene lakkovahtiin. Kaikki miehet ja pojat pysyvät kotona ja nukkuvat. Vain naiset ja tytöt lakkovahtiin aamulla. Sotilaat ja poliisit eivät piekse naisia ja tyttöjä. Niinkuin näet" — kääntyen kumppalinsa puoleen — "minulla on iso maha ja tällä naisella myöskin on iso maha. Poliisi ei meitä piekse. Tahdon puhua kaikille naisille täällä."

Esitin hänet keräytyneille lakkolaisille ja toistin, mitä hän oli sanonut. Sitte hän puhui itse, selvällä äänellä lausuen sanomansa, ja kaikki suostuivat siihen, että seuraavana aamuna miesten ja poikain ei tulisi mennä lakkovahtiin.

Naiset tulivat ulos koko voimalla, monet heistä raskaina olevia äitejä. Kauheata kertoa, sen italialaisen äidin, joka oli järjestänyt nämä lakkovahdit, ja erään toisen naisen, Bertha Crousen, poliisit pieksivät niin kamalasti, että he synnyttivät kesken ja miltei kuolivat synnytykseen.

Myöhemmin tuotiin sinne roikka pyssyhurttia. Eräänä iltana nämä hurtat menivät I.W.W:n järjestäjän ja teräslakossa kunnostautuneen Jim Thompsonin huoneeseen. Kun hän avasi oven, työntäytyi joukko sisään. Useita laukauksia ammuttiin, mutta Thompson, joka oli vankka mies, sai pakotetuksi itselleen tien huoneesta ja juoksi viereiseen valjaspajaan. Hänellä oli useita kuhmuja päässään, mutta muuten hän ei ollut loukkaantunut. Erään oudon henkilön pyssy ja hattu löydettiin hänen huoneestaan, mutta Lawrencen poliisi ei yrittänytkään etsiä rikollisia; arvatenkin poliisi tiesi, ketä ne olivat olleet.

Paitsi joukkovahdintaa joka päivä, järjestettiin myöskin useita kulkueita. Eräänä päivänä joukko myötätuntoisia Bostonista liittyi lakkolaisten kulkueeseen, kantaen lippua, johon oli kirjoitettu:

"Nouskaa! Orjat maailman!
"Ei jumalaa! Ei isäntää!
"Yks kaikkien ja kaikki yhden puolesta!"

Tähän vastasivat myllyjenomistajat kulkueella, joka käsitti joitakin piispoja ja pappeja, liikemiehiä ja miltei kaikki kansakoululapset, vaikka heidän vanhempansa olivat lakkolaisia. Valtakadun poikki oli vedetty lippu seuraavin kirjotuksin:

"Puolesta Jumalan ja isänmaan!
"Tähdet ja raidat ainiaan!
"Punainen lippu ei milloinkaan!"

Vastalause I.W.W:tä, sen periaatteita ja menettelytapoja vastaan! Liikeaineksen valtasi villi isänmaallisuuden puuskaus, ja jonkun aikaa kaikki liikemiehet kantoivat pieniä Amerikan lippuja napinreijissään lipputehtailijoiden suureksi ihastukseksi.

Myllyjenomistajat alkoivat tulla epätoivoisiksi ja ne turvautuivat vanhaan juoneensa, dynamiitin kätkemiseen paikkoihin, joista sitä löydettäisiin ja syytettäisiin lakkolaisia. Mutta kun työläiset olivat valppaina, huomattiin että dynamiittikätköjä olikin tehnyt kauntin kuolemansyyntutkija. Tämä virkamies, kutomotrustin kätyri, vangittiin ja tuomittiin viidensadan dollarin sakkoon. Myöhemmin eräs korkea American Woolen Co:n virkamies teki itsemurhan. Huhuttiin, että hänelläkin olisi ollut jotakin osallisuutta dynamiittikätköjen tekemisessä.

Lakon aikana vangittiin satoja työläisiä. Yhdysvaltain työkomissioneri, selonteossaan lakosta, mainitsee kolmesataaviisikymmentäviisi vangitsemista, mutta kertomus ei sisällä mainintaa niistä monista sadoista, jotka paiskattiin vankilaan ja pidettiin siellä jonkun aikaa ja sitte vapautettiin ilman kuulustelua tai kuulustelupöytäkirjaa. Eräs mies, nimeltä Caruso, oli vangittu myöhemmin samalla syytöksellä kuin Ettor ja Giovanitti.

United Textile Workers, joka kuuluu A. F. L:iin, ja Loimien Asettajat, joista useimmilla ei ollut työtä lakon takia, päättivät itsekin mennä lakkoon. Ne perustivat avustusrahaston ja lähettivät ulos vetoomuksia. Käsitykseni on aina ollut, että suurin osa rahoista, vaatteista ja tarpeista, joita nämä uniot saivat kerätyksi, oli tarkotettu lakkolaisten suurelle pohjajoukolle. Nämä ammattitaitoiset työläiset saivat saman suhteellisen palkankorotuksen, kun lakko sovittiin, kuin muutkin lakkolaiset, huolimatta siitä, etä he olivat toimineet rikkureina lakon alkuaikana ja keplottelijoina sen lopulla.

I.W.W. oli toimivana jokaisessa kutomokeskuksessa minne vain voimamme ulettuivat. Liekki Lawrencesta oli levinnyt, ja kun lakko sovittiin, sai kaksisataaviisikymmentätuhatta muutakin kutomotyöläistä pienen korotuksen palkkoihinsa.

Lakkokomitealla oli viimeinen kokous sen jälkeen kun eräs alakomitea oli mennyt Bostoniin ja tehnyt sopimuksen William Woodin, American Woolen Co:n edustajan kanssa. Alakomitean selostus vastaanotettiin pitkillä eläköönhuudoilla. Lakko oli ohi, jos sopimus osottautuisi tyydyttäväksi työläisten enemmistölle lakonalaisissa myllyissä, eikä ollut syytä otaksua, miksi sopimukseen ei oltaisi tyytyväisiä. Vetosin komiteaan ja lakkolaisiin, jotka täyttivät salin, pitämään eheänä unionsa, koska tulisi aika, jolloin he olisivat pakotetut lakkoutumaan uudelleen, jos Ettoria ja Giovanittia ei vapautettaisi vankilasta. Autoin kahtakymmentäkolmea lakkokomitean jäsentä kiipeämään puhujalavalle. He olivat kaikki eri kansallisuutta, ja me lauloimme Kansainvälisen niin monella kielellä kuin kieliä oli edustettuna lakkokomiteassa.

Kun lakko oli sovittu, varhain maaliskuulla, se oli valtava voitto työläisille. Työpäivää lyhennettiin, palkkoja korotettiin viidestä kahteenkymmeneen prosenttiin, lisätyllä korvauksella yliajasta, ja ketään vastaan, joka oli ottanut osaa lakkoon, ei saanut osottaa minkäänlaista epäsuosiota. Lakko oli ollut mahtava solidaarisuuden osotus kuin myöskin osotus siitä, mitä solidaarisuus saa aikaan työläisille.

Jim Thompson, Grover Perry, Gurley Flynn, Bill Trautmann, minä heidän mukaan luettuna, läksivät kiertomatkalle keräämään varoja lähestyvän Ettorin, Giovanittin ja Caruson murhatutkinnon puolustamiseen.

LUKU XVI

"Luku 2, pykälä 6"

Kättentaputus oli jyrisevä vastalausekokouksessa, joka pidettiin Ettorin ja Giovanittin puolesta Cooper Uniossa, New Yorkissa.

Se oli juuri sellainen jyrinä, sanoin puheessani, joka antoi minulle rohkeutta ja voimaa kun olin itse samassa asemassa, jossa ovat miehet, joiden puolesta vetoamme teihin tänä iltana. Minusta tuntuu, että minun henkeni on säästetty sellaista tilaisuutta varten kuin tämä on, ja minä nyt tunnen, että tämä erinomainen suosionosotus, jonka te olette antaneet, ei ole tarkotettu minulle, mutta niille aatteille, joita minä edustan. Teidän hyväksymisenosotuksenne on vain kaiku teidän sydämestänne, vain kaiku omista toiveistanne, ja te käsitätte, että miehet, jotka ovat vankilassa Lawrencessa, ovat vankilassa sentakia, että he taistelevat teidän taistelujanne. Tunsin samaa kun olin vankilassa Boisessa. Ja minä tiedän että ilman New Yorkin kaupungin, New Yorkin valtion, Amerikan Yhdysvaltojen ja koko maailman työläismiesten ja -naisten yhteistä toimintaa, sensijaan että nyt täällä tänä iltana vetoan teihin Ettorin ja Giovanittin puolesta, minut ja toverini olisi kyl-

mäverisesti lainvarjossa murhattu Idahossa. Coloradon kaivantojenomistajat olivat päättäneet saattaa meidät kuolemaan, niinkuin nämä kapitalismin korppikotkat aikovat tehdä kauhistuttavan esimerkin Ettorista ja Giovanittista...

Poliisi surmasi Anna LaPizan. Lakkovartiosto oli sinä aamuna ulkona, 23,000 vahvuisena, päättymättömänä ketjuna vartioita. Ja poliisi alkoi heitä saartaa, saartaen heidät ylös Common-katua, ylös Union-katua, alas Broadwayta, kunnes he olivat sulloutuneet niin tiheään, että he eivät voineet liikkua enempää taaksepäin. Sitte poliisit alkoivat heitä kapuloida. Sitte jotkut myötätuntoiset alkoivat viskellä hiilenkappaleita ikkunoista. Itse lakkolaiset viskelivät lumipalloilla ja jäänsirpaleilla poliiseja. Ja yhtä poliisia sattui sääreen joko hiilenkappale tai jäänsiru. Se oli kersantti. Hän komensi poliisit paljastaan pyssynsä. Ja tehdessään niin, he laukasivat. Ja sanotaan, että poliisi Benoit oli se mies, jonka kuula tappoi Anna LaPizan. Yhdeksäntoista todistajaa näkivät hänen laukaisevan sen kuulan. Anna LaPiza kuoli, toinen Lawrencen lakon marttyyri.

Toisena päivänä sen jälestä kun Anna oli tapettu, Joseph J. Ettor ja Arturo Giovanitti vangittiin syytettyinä välikappaleiksi hänen murhaansa. Ettor ja Giovanitti olisivat kernaasti uhranneet henkensä pelastaakseen Anna LaPizan elämän. He olivat niitä, jotka vuodattivat kyyneleitä saadessaan kuulla, että Anna LaPiza oli tapettu. He olivat silloin kahden mailin päässä, puhumassa saksalaisten kokouksessa. Tänään he ovat vankilassa.

Lakon johdosta lausuin:

Se oli mitä mainioin lakko, mitä merkitsevin lakko, suurin lakko mitä on koskaan tässä maassa johdettu, tai muussakaan maassa. Ei siksi, että se olisi lukumäärälleen ollut niin suuri, vaan siksi, että me kykenimme saattamaan yhteen niin monta eri kansallisuutta. Ja merkittävin puoli lakosta oli se, että se oli kansanvaltainen. Lakkolaiset käsittelivät omia asioitaan. Ei löytynyt järjestön esimiestä, joka olisi meitä syrjästä katsellut ja tavatessaan sanonut: "Kuinka se menee?" Toimeenpanevassa komiteassa ei ollut yhtään jäsentä. Ei löytynyt ketään, jota isännistö olisi voinut huomata, paitsi lakkolaiset. Lakkolaisilla oli 56:n komitea, edustaen 27 eri kieltä. Isäntien tuli tavata koko komitea, jos mielivät toimittaa asioitaan lakkolaisten kanssa. Ja paikalla tämän komitean takana oli toinen 56:n varakomitea, valmiina toimeen siinä tapauksessa, että ensimäinen komitea vangittaisiin. Jokaisella virkailijalla, joka toimi Lawrencen asioissa, oli varamies valittuna astumaan tilalleen, jos hän itse tulisi viskatuksi vankilaan.

Kaikki siihen lakkoon kuuluvat työläiset oli poimittu aineksista, joita myllyissä ei arvioitu $6 tai $7 arvokkaammiksi viikossa. Työläiset pitivät oman kirjanpitonsa. He johtivat omat kauppansa, kuusi luvultaan. He johtivat yhtätoista soppakeittiötä. Heillä oli 120 avustustutkimustapausta. Heillä oli omat rahastus- ja avustuskomiteansa. Ja heidän työtään johdettiin julkisesti, niin julkisesti kuin tätä sosialistikokousta täällä pidetään, lehtien kirjeenvaihtajan läsnä ollessa, kaikkine vieraineen, jotka halusivat tulla mukaan, kokoushuoneensa pakaten täynnä itse lakkolaisia. Ja kun tämä komitea lopuksi supisti itsensä kymmeneen jäseneen, päätettiin ennen heidän lähtöään, että heidän tuli tavata tehtailijat yksinään.

Te muistatte nyt, että kun lakko julistettiin, sen tarkotuksena oli ehkäistä 30 sentin palkkojen alennus. Kun lakko järjestettiin, lakkolaiset vaativat työpäivän lyhennystä, 30 sentin palautusta palkkaan, ja yleistä 15 prosentin korotusta. Neuvottelun kestäessä sovittelu lopuksi tehtiin 5 prosentin perusteella korkeampipalkkaisille ja 25 prosentin alem-

pipalkkaisille — niille, jotka sitä enimmän tarvitsivat; aika ja neljäsosa oli maksettava yliajasta, eikä epäsuosiota saanut osottaa ketään miestä, naista tai lasta kohtaan, joka oli ottanut osaa lakkoon. Te tiedätte, että suuren kovanhiilenkaivajien lakon aikana v. 1902, John Mitchell, "suurin työväenjohtaja, mitä maailma on koskaan tuntenut", lausui, että kaikissa suurissa taisteluissa on aina joitakin sotilaita, joiden täytyy kaatua. Tämä merkitsee, sanoi hän, käytännössä sitä, että rajotettu mustalista voi olla aina voimassa. Mutta Lawrencen lakkolaiset, "sivistymättömät työläiset", sanoivat: "Me emme anna sotilaittemme kaatua, ei tässä taistelussa." Omaan viisauteensa perustuen he sanoivat, että mustaalistaa ei tulisi olemaan. Ja mustaalista ei tullut...

Toinen innostava kokous pidettiin Carnegie Hallilla, jossa kohotettiin suurta mielenkiintoa ja kerättiin suuri summa puolustusrahastoon. Kokouksen jälkeen eräs ryhmä, jonka joukossa oli m.m. Jack London, meni erääseen ravintolaan, jossa minä vietin miellyttävän illan tämän kuuluisan kirjailijan seurassa.

Toinen lakko Lawrencessa oli alkamaisillaan. Oli järjestetty kokous Bostonin Commonille. Oli varustettu ylimääräisiä junia Lawrencesta, Lynnistä, Haverhillistä ja muista ympäristön kaupungeista. Olin kutsuttu yhdeksi puhujaksi tähän kokoukseen, mutta minua vastaan oli annettu haaste Lawrencessa ja määräys minun vangitsemisestani oli viranomaisilla. Oli miltei varmaa, että jos menisin Bostoniin junalla, minut vangittaisiin asemalla ja estettäisiin puhumasta kokouksessa. Joten jotkut työläistoverit tulivat minua noutamaan automobiilillä. Me ajoimme Bostoniin Providencesta, ja sinne saavuttuamme suoraan valtiotalolle, joka sijaitsee Commonin yläpuolella, ja ajoimme rakennuksen kaareen ja odotimme, kunnes tuli aika minun puhua. Kävelin alas joukon läpi puhujalavalle. Niin pian kuin olin joukon keskellä, poliisin oli mahdotonta minua saavuttaa.

Lopetettuani puheen, joku osotti suuntaa, jossa automme seisoi, ja pyysi joukkoa tekemään minulle tilaa. Kävelin nopeasti tämän ihmismeren läpi suuntaan, jossa luulin automme olevan. Joku sanoi: "Tänne päin, Bill." Nousin vaunuun. Sanoin ajurille: "Polje kaasua." Sitte minä huomasin, että olinkin poliisiviranomaisten käsissä. Minut vietiin poliisiasemalle, jossa ystäväni heti varustivat takauksen ja minut päästettiin vapaaksi.

Tämä vangitseminen haittasi jonkun verran suunnitelmiani, sillä oli tarpeellista mennä Lawrenceen vastaamaan jutusta.

Kun juttuni tuli siellä oikeudessa esille, kun haaste oli luettu, sanoi tuomari: "Syyllinen vai syytön?"

Vastaukseni oli: "Ei syyllinen mihinkään muuhun kuin siihen, että olen koettanut auttaa Lawrencen työläisiä saamaan hieman enemmän leipää."

Tuomari kivahti ja sanoi: "Mr Haywood, me emme halua mitään puheita tässä oikeudessa. Jos sitä vielä sattuu, olette syypää oikeudenhalveksimiseen. Vastatkaa kysymykseen, joka on teille tehty, 'Syyllinenkö vai syytön'."

Vastasin: "Syytön."

Tuomari mainitsi päivän, jolloin tutkintoni tulisi esille. Mutta tämä, niinkuin muutkin täydellisesti pätevät haasteet, painui vain alas historiaan. Minua ei koskaan sen alaisena kuulusteltu. Palasin Massachusettsiin, kun Ettorin ja Giovanittin tutkinto tuli esille Salemissa. Ensi työkseni koetin saada lakimiehet hankkimaan syytetyille oikeuden istua oikeustuvassa jossakin muualla eikä rautahäkissä, johon heidät oli suljettu Massachusettsin tavan mukaan. Laki edellytti, että henkilöä tuli pitää syyttömänä kunnes hänen syyllisyytensä osotettiin. Minä valitin, että näitä miehiä, jotka istuivat keskelle oikeustupaa pystytetyssä rautahäkissä, ympäröi kaikki syyllisyyden leima ennenkuin heidän tutkintoansa oli edes alettukaan.

Tutkinto päättyi Ettorin, Giovanittin ja Caruson vapauttamisella. Lawrencessa pidettiin suuri mielenosotus tervetuliaisiksi vangeille, kun heidät oli vapautettu. Ettor ja Giovanitti puhuivat tässä kokouksessa.

Piakkoin Lawrencen lakon jälkeen Little Fallsin, New Yorkissa, kutomotyöläiset menivät lakkoon ja asettivat sarjan vaatimuksia paikkakuntansa tehtailijoille. Ben Legere ja Matilda Rabinowitz olivat heidän pääjärjestäjiään. Sinne saavuttuani, Legere ja toiset olivat linnassa, ja Matilda toimi lakkokomiteassa puheenjohtajana. Hän oli pieni olento, mutta hän täytti asemansa suurella ansiolla. Tämä lakko oli pienoiskuva Lawrencen suuresta lakosta.

Vuonna 1912 Sosialistipuolue piti konventsionin Indianapolisissa. Edustajat olivat kokonaan toista maata kuin ne, jotka olivat muodostaneet vuoden 1908 konventsionin. Luokkataistelu ei merkinnyt mitään monille näistä, joiden otaksuttiin edustavan työväenluokkaa. Siellä oli seitsemäntoista pappia tai enempi, jotka tuskin voivat naamioida taivaanluotsin taipumuksiaan. Siellä oli monta lakimiestä ja joitakin toimittajia.

Minulle järjestettiin kokous Tomlinson Halliin. Kuvaillessani Lawrencen lakkoa, jäi puheessani mainitsematta, että kongressimies Victor Bergerille lankesi ansio siitä, että alahuoneen sääntökomitea oli tutkinut lakkoa Washingtonissa, D. C. Victor Berger oli siitä luuta myöten pahoillaan. Hillquit myöskään ei ollut unhottanut, että hänen tarjoustaan toimia Lawrencen lakossa murhasta syytettyjen puolustuslakimiehenä, ei oltu hyväksytty.

Näille johtajille ja heidän häntyreilleen konventsionissa aika näytti kypsältä muuttaa Sosialistipuolueen perustuslakia, joka sitten muutettiinkin luvulla 2, pykälällä 6, määräten, että:

Jokainen puolueen jäsen, joka vastustaa valtiollista toimintaa tai saarnaa rikosta, saboteesia tai muita väkivaltaisia menettelytapoja keinona työväenluokan vapauttamiseksi, erotettakoon puolueen jäsenyydestä.

Se oli hänen kunnianarvoisuutensa pastori W. R. Gaylord, joka esitti päätöksen saboteesia, suoraatoimintaa ja väkivaltaa vastaan. Hän sanoi: "Me emme halua mitään sellaista. Me emme halua sen kosketusta itseemme. Me emme halua viittaustakaan, että olisimme sellaisen kanssa tekemisissä. Me kieltäydymme sellaista tunnustamasta jokaisella hermosäikeellämme."

Victor Berger ilmaisi kantansa seuraavasti:

Haluan lausua, että Spokanen Industrial Worker'in, I. W. W:n virallisen äänenkannattajan, kirjotukset huokuvat samaa henkeä, ovat yhtä anarkistisia kuin mitkä tahansa, joita Johan Most on koskaan kirjottanut. Haluan sanoa teille, toverit, että mitä minuun tulee, minä en usko murhaan propagandavälineenä. Minä en usko ryöstöön omaisuuden siirrossa enkä yhtämittaiseen kapinaan puhevapauden hankinnassa. Jokainen todellinen sosialisti yhtyy minuun, kun sanon, että niiden, jotka luulevat, että meidän tulisi asettaa "Hallelujaa, olen jätkä" "Marseljeesin" ja "Kansainvälisen" tilalle, tulisi alottaa oma "jätkäjärjestönsä."

Se oli alhainen, solvaava ja kokonaan aiheeton syytös, jonka Berger teki Industrial Worker'ia vastaan. Hän tiesi, että I.W.W. ei ollut koskaan saarnannut murhaa propagandana, hän tiesi, että se ei ollut koskaan saarnannut ryöstöä keinona hankkia kapitalistien omaisuutta, hän tiesi, että järjestö, jota hän mustasi, oli marxilainen olemukseltaan. Hänellä oli ollut tilaisuus oppia jotakin sen menettelytavoista ja keinoista lakkojen johtajana, hän oli kuunnellut lapsia, jolloin he todistivat Washingtonissa, hän tiesi, että lakko oli ollut suuri voitto työläisille, ja hän tiesi, että silloin kun hän puhui, Ettor, Giovanitti ja Caruso olivat vankilassa murhasta syytettyinä. Hänen puheensa konventsionissa, luvun 2, pykälän 6, hyväksymisen puolesta, oli peitetty isku niiden miesten selkään, jotka odottivat tutkintoa. Berger, jos hän milloinkaan näki I.W.W:n laulukirjaa, tiesi että sen ivallisen laulun, "Hallelujaa, olen jätkä", ohella siihen oli painettu "Marseljeesi", "Kansainvälinen" ja monta muuta kumouksellista laulua.

Jos nämä laulut olisivat amerikalaista tuotantoa, niin "Marseljeesin" kööri jäätäisi veren Bergerin suonissa.

Verratkaa Sosialistipuolueen perustuslain lisäystä, lukua 2, pykälä 6, ennakkoairueena rikollisen syndikalismin lakeihin, tyypilliseen rikollisen syndikalismin lakiin:

Ennakkoairue

Jokainen puolueen jäsen, joka vastustaa valtiollista toimintaa tai saarnaa rikosta, saboteesia tai muita väkivaltaisia menettelytapoja keinona työväenluokan vapauttamiseksi, erotettakoon puolueen jäsenyydestä.

Voimassa oleva laki

Rikollinen syndikalismi tämän kautta tulkitaan opiksi, joka saarnaa rikosta, väkivaltaa, pakkoa, murhapolttoa, omaisuuden hävitystä, saboteesia tai muita laittomia tekoja tai menettelytapoja keinona teollisten tai valtiollisten päämäärien saavuttamiseksi, tai keinona teollisen tai valtiollisen vallankumouksen aikaansaamiseksi.

Eräs lakiesitys, joka ehdotettiin Yhdysvaltain senaatissa, julistaa laittomiksi kaikki seurat:

Joiden tarkotuksena on aikaansaada hallinnollinen, yhteiskunnallinen, teollinen tai taloudellinen muutos Yhdysvalloissa, käyttämällä, ilman laillisia oikeuksia, ruumiillista pakkoa, väkivaltaa, ruumiillista henkilöiden loukkaamista ja omaisuuden rikkomista, tai uhkauksia sellaisten vahinkojen tekemiseen, tai jotka opettavat, saarnaavat ja puolustavat ... ruumiillisen pakon, väkivallan tai ruumiillisen henkilöiden loukkaamisen ja omaisuuden rikkomisen taikka uhkausten sellaisten vahinkojen tekemiseksi, käyttämistä, toteuttaakseen sellaisen muutoksen, tai mihin muuhun tarkotukseen tahansa, ja jotka, milloin tahansa Yhdysvallat ovat sotaan liittyneet, koettavat millään sellaisella keinolla ajaa tai tavottaa sellaisia joko suorasti tai epäsuorasti ilmotettuja tarkotusperiä, tai opettaa, saarnata, neuvoa tai puolustaa niiden käyttämistä ...

Yhdysvaltain ylioikeus on pitänyt rikollisen syndikalismin lait pätevinä, ja satoja miehiä ja naisia on lähetetty kuritushuoneisiin, vaikka heistä yksikään ei ole tehnyt mitään rikosta, paitsi että heillä on ollut mielipide taikka ovat kuuluneet jäseninä Industrial Workers of the World'iin. Se tapahtui sellaisen lain alaisena, kun kommunistit tutkittiin Michiganissa ja C. E. Ruthenberg, Workers-puolueen sihteeri, havaittiin syylliseksi ja tuomittiin kymmeneksi vuodeksi kuritushuoneeseen. Ne monet, joita on vainottu, voivat kiittää Sosialistipuolueen pettureita, jotka hyväksyivät luvun 2, pykälän 6, työväenluokkaa vastaan.

Tätä sääntölisäystä seurasi kansallisen toimeenpanevan komitean, jossa olin jäsenenä, päätös minua vastaan, syyttäen minua suorantoiminnan, väkivallan ja saboteesin saarnaamisesta.

Se alistettiin yleisäänestykselle, ja minut takasinkutsuttiin kansallisesta toimeenpanevasta komiteasta. Olin kuulunut jäsenenä Sosialistipuolueeseen sen perustamisesta alkaen, mutta jäsenveroja en maksanut siitä lähtien kun tulin erotetuksi kansallisesta toimeenpanevasta komiteasta.

Myöhemmin Berger todisti liittohallituksen oikeudessa Chicagossa olleensa se mies, joka oli vastuunalainen lisäyksestä Sosialistipuolueen perustuslakiin, luvusta 2, pykälästä 6, joka oli tähdätty väkivaltaa, saboteesia ja suoraatoimintaa vastaan.

Bergerin lausunto meni pöytäkirjaan Yhdysvaltain kongressissa, 18 p:nä heinäkuuta, 1912, jolloin häneltä kysyttiin: "Millä tavalla te aijotte muuttaa nykyisen taloudellisen perustan? Antakaa meille selvä lausunto siitä ehdotuksesta."

Berger vastasi: "Se on kyllin helppoa. Me varmasti voisimme saada trustien omaisuudet samalla tavalla kuin trustitkin ovat ne saaneet. Trustit maksoivat omaisuuksistaan melkein kokonaan vesitetyillä osakkeilla, sekä tavallisilla että etuoikeutetuilla. Me voimme antaa parhaan vastineen, mitä tänä päivänä löytyy — Yhdysvaltain obligatsionit!"

Jos Berger olisi tuntenut niin hyvin "Imperialistisen Washingtonin" kuin edesmennyt senaattori Pettigrew, hän olisi tietänyt, että trustit eivät olleet maksaneet omaisuuksistaan, vaan että ne olivat ryövänneet Amerikan asukkailta heidän perintöoikeutensa. Kongressimies Berger, joka oli valittu sosialistilipulla, oli halukas poistamaan luokkataistelun ja jatkamaan riistäjäluokan olemassaoloa, hankkimalla sille maailman parhaan vastineen — Yhdysvaltain obligatsionit!

Nämä eivät olleet vallankumouksellisen Sosialistipuolueen opinkappaleita, joille Amerikan työväenluokka alkoi osottaa huomiota. Näyttää tarpeettomalta minun sanoa, että Sosialistipuolue alkoi kulkea takaperoisin Indianapolisin konventsionista saakka, kunnes se nyt on menettänyt kaiken vaikutusvaltansa, mitä sillä koskaan on ollutkaan.

Politiikot siinä konventsionissa olivat liukas, häikäilemätön kopla, joka heittäytyi tietämättömäksi sosialismin alkeisopeista. Marxin ja Engelsin Kommunistinen Manifesti ei merkinnyt heille mitään. He viskasivat syrjään sen perusopetukset, jotka päättyvät näihin innostaviin sanoihin:

> Kommunistit halveksivat salata mielipiteitään ja päämääräänsä. Ne avoimesti julistavat, että heidän päämääränsä voidaan saavuttaa ainoastaan vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän väkivaltaisella kukistamisella. Vapiskoot hallitsevat luokat kommunistisen kumouksen edessä! Työläisillä ei ole muuta kuin kahleet menetettävänä. Heillä on koko maailma voitettavana. Maailman työläiset, liittykää yhteen!

LUKU XVII

Suuri näytelmä

Paterson, Amerikan silkkikaupunki, on rakennettu lähelle New Jerseyn sääskistä kuhisevia suomaita. Se on kurja paikka, käsittäen tehtaita, värjäyshuoneita ja silkkimyllyjä, joita käyttää noin 20,000—25,000 työläistä. Työläisten korttelissa ei ole puistoa, jossa lapset voisivat leikkiä, ei puutarhoja tai

puistokatuja, joissa äidit voisivat pienokaisilleen antaa henkäyksen raitista ilmaa.

Tähän kaupunkiin oli jyskinyt viikottain silkkijuna länneltä, tuoden raaka-aineita Seattlesta, johon sitä oli tuotettu Japanista.

Jättiläismäinen Doherty-mylly, jonka pääasiallisesti omistivat japanilaiset kapitalistit, ja muut myllyt, värjäyshuoneet ja tehtaat olivat kaikki suljetut vuoden 1913 suuren lakon aikana.

Työläiset olivat lakossa parempien olosuhteiden puolesta ja estääkseen yhtiöitä lisäämästä loimien lukua, joita heidän tuli käyttää. Työläisten joukossa, kuten Lawrencessakin, oli monta kansallisuutta — italialaisia, syyrialaisia, armenialaisia, ranskalaisia, saksalaisia, juutalaisia kaikista maista, ja monia muita.

Päivittäisiä lakkolaisten kokouksia pidettiin Turn Hallissa ja muissa paikoissa. Meillä usein oli suuria joukkokokouksia viereisessä Haledonin kaupungissa, jossa me puhuimme erään sosialistin talon portailta.

Sillä aikaa kun tätä lakkoa kesti, minä opin jotakin silkin valmistustavoista. Sen jälkeen kun silkkimadon kotelot oli purettu ja silkki kierretty vyyhteihin, se värjättiin niihin loistaviin väreihin, joissa tätä kallista kangasta nähdään. Kaikki silkki meni "dynamiitti"-käsittelyn läpi, jossa siihen lastattiin erilaisia metalleja — lyijyä, tinaa ja sinkkiä. Neljännestä kolmanteenosaan silkin paino oli näitä väärennyksiä, jotka lyhensivät silkin ikää ja vähensivät sen kestävyyttä, vaikka ne väliaikaisesti lisäsivät kiiltoa ja painoa valmistettuihin tavaroihin. Silkkivaatteiden omistajat eivät voineet käsittää, kuinka naulassa riippuva tai kokoon kääritty silkkipuku ruostui ja murtui laskoksista kunnes lakkolaiset tekivät tämän paljastuksen. Suurkaupunkien lehdet julkaisivat kertomuksia tästä "dynamiitti"- käsittelystä silkkiparoonien suureksi harmiksi.

Lakon aikana myllyjen omistajat ja lipputehtailijat koettivat hämätä työläisiä samalla isänmaallisella tempulla kuin Lawrencessakin. Täällä Patersonissa silkinkutojat ja muut, jotka valmistivat lippukangasta, olivat lakossa. He sallivat lipputunnelman saada kutakuinkin hyvän jalansijan. Kaikki myllyt olivat lipuilla koristetut, jotkut kaupatkin olivat "väreillä" varustetut ja "patriootit" kantoivat lippuja napinlävissään. Mutta lakkolaiset olivat tilanteen suhteen valppaina. Eräänä päivänä suuressa kulkueessa jokainen lakkolainen perheineen kantoi lippua, jonka alle oli kirjoitettu:

"Me kudomme lipun.
"Me elämme lipun alla.
"Me kuolemme lipun alla.
"Mutta hiisi vieköön, jos lipun alla näännymme nälkään!"

Isänmaallinen puuskaus, jonka tehtailijat olivat nostattaneet, pian sammui. Isot liput, jotka hulmusivat tuulessa ja sateessa, poistettiin ja tämä lipunheilutus jäi vain yhdeksi lakkotapaukseksi.

Patersonin lakkolaisista tuntui, että "elämä ilman työtä on ryöväystä, työ ilman taidetta raakalaisuutta". Siten he alkoivat valmistella suurinta työväen näytelmää, mitä milloinkaan on Amerikassa esitetty.

Pienessä seurassa erään new-yorkilaisen ystäväni kotona esitettiin, että olisi mainio ajatus, jos lakko asetettaisiin näyttämölle New Yorkissa. Esitin tämän ajatuksen lakkolaisille, jotka sen hyväksyivät.

Tähän aikaan Jack Reed, joka oli teatteriarvostelijana American Magazine'ssa, saapui Patersoniin ja innostui lakkoon. Se oli Jackin ensimäinen yritys kaikessa, joka viittasikaan vallankumoukselliseen liikkeeseen. Esitin hänet lakkolaisten kokouksessa, jossa hän puhui, ja myöhemmin hän opetti lakkolaisille laulun, joka, kun sitä lauloi 25,000 ihmistä, teki sellaisen vaikutuksen, jota ei voi kuvitella kuulematta sellaisen kansanpaljouden laulavan täyttä kurkkua. Samallaisia huutoja käyttivät lakkolaiset poliisia vastaan kuin oli käytetty Lawrencessakin. 25,000 ihmisen ääni, huutaen "boo, boo, boo", oli kuin toitotus Gabrielin torvesta, joka kukisti Jerikon muurit. Näitä jylinänkaltaisia köörejä ei kukaan unhota, joka otti niihin osaa taikka kuuli niiden laulavan.

Patersonin näytelmän päivänä 1,200 lakkolaista kulki poikki Hudson joen. Satamasta me marssimme Madison Square Gardeniin, joka viikkoa aikaisemmin oli joka ilta valaistu jättiläiskokoisella sähkötaululla kirjaimineen "I.W.W.", muodostettu punaisista lampuista. Olimme värvänneet palvelukseemme 80 tai 90 radikaalisia taipumuksia omaavaa new-yorkilaista. "Bobby" Jones, nykyään johtava maisemamaalari, laati Jack Reedin kera ilmotustaulun — sankarillisen kuvan työläisestä, joka kohosi tehtaiden ja savutornien taustalta. Suuri näyttämö oli pystytetty Madison Square Gardeniin, ja kulissimaalaukset esittivät silkkimyllyjä. Jack Reed toimi näyttämön johtajana.

Kun portit avattiin, sinne saapui monta kulkuetta käsikädessä. Yksi oli 28 katuväliä pitkä. Sinä iltana lakkolaisten tuli esittää osaa elämästään Pattersonissa suunnattoman suurelle innostuneelle yleisölle, soitannolla, joka oli sovitettu uusiin lauluihin, joita lakkolaiset olivat kirjottaneet.

Ensimäinen kuvaelma osotti myllyä täydessä käynnissä. Valot loistivat sen sadoista ikkunoista. Työläiset, mielet apeina, kävelivät alas katua — keskeltä tämän suuren luentosalin — ryhmissä, yksittäin ja kaksittain, joku vilkaisten sanomalehteen, toinen hyräillen laulua, jotkut jutellen, ja kaikilla oli pieni kori, kannu tai paketti evästä käsissään tai kainalossaan. Myllyn pillit puhalsivat. Kuultiin koneiston jyrinää, kolinaa ja suhinaa. Sitte suuri käytävä — katu — jäi autioksi. Kaikki olivat työssä. Otaksuttiin kaksi tuntia kuluneen kun kuultiin myllyn sisältä ääniä, "Lakko, lakko!" Työläiset ryntäsivät ulos sikinsokin, nauraen, huutaen ja toisiaan tuuppien. He puhkesivat mahtavaan lauluun — "Kansainväliseen" — johon yleisö yhtyi.

Toisessa kuvaelmassa myllyt olivat autioina, ilman valoja, ilman ääntä. Ne seisoivat kuin kummitushirviöt. Se oli seuraava aamu lakon jälkeen. Työläiset tulivat joukolla lakkovahdintaan. He lauloivat lakkolaulujaan. Yksi, eräs tukevavartaloinen italialainen, iloisesti näppäili kitaraansa. Joitakin poliiseja oli sekaantunut nauravaan, laulavaan joukkoon, joka käveli juhlakulussa tehtaiden edustalla. Varotusta antamatta poliisi alkoi nuijia ja piestä lakkolaisia. Syntyi tappelu. Laukaukset pamahtelivat. Kaatui lakkolainen. Poliisi oli tappanut yhden. Toinen nilkutti ulos joukosta haavotettuna. Kuollut kannettiin pois. Lakkolaiset seurasivat ruumista sen kotia. Päivän työ oli tehty.

Kolmas kuvaelma oli murhatun lakkolaisen hautajaisista. Kantajat kantoivat arkkua olkapäillään, ja heitä seurasi lakkolaisten rivit, laulaen hautausmarssia. Kirstu laskettiin alas, lähelle näyttämön keskustaa. Lakkolaiset marssivat näyttämölle, yksi kummallekin puolelle kirstua, asettaen vihreän havun ja punaisen neilikan kirstun kannelle. Seppeleet kasaantuivat korkealle, kun lakkolaiset muodostivat ryhmän näyttämön taustalla. Elizabeth Gurley Flynn, Carlo Tresca ja minä puhuimme, niinkuin me todella olimme puhuneet kuolleen lakkolaisen haudalla Patersonissa, vedoten kuulijoihin ja uudelleen vihkien lakkolaiset taisteluun tätä hirvittävää riistojärjestelmää vastaan, kunnes se kukistettaisiin ja työläiset pääsisivät oikeuksiinsa.

Neljännessä kuvaelmassa lakkoutuneet vanhemmat lähettivät lapsiaan lakon ajaksi muihin kaupunkeihin. Liikuttava kuva vanhempien rakkaudesta lapsiin, osottaen lakon inhimillisen syyn — se oli lasten vuoksi. Nämä samat lapset olivat menneet koululakkoon syystä, että opettajat olivat nimittäneet lakkoutuneita silkkityöläisiä "anarkisteiksi ja mihinkään kelpaamattomiksi ulkomaalaisiksi". Lapset, jotka jättivät jäähyväisiä vanhemmilleen, olivat koristellut punaisilla nauhoilla.

He erosivat laulaen "Punaista Lippua". Sitte he olivat uusien ystäviensä — lakon aikaisten vanhempiensa — mukana, ja jäivät heidän luokseen lakon loppuun saakka.

Viimeinen kuvaelma oli lakkokokouksesta Turn Hallissa, Patersonissa. Lakkolaiset tulivat kokoukseen pitkin pääkäytävää. Näyttämön perälle oli tehty puhujalava, jonka ympärille lakkolaiset keräytyivät, selin yleisöön, muuttaen asetuksen suureksi kokoukseksi. Puhuin tälle suurelle kansanjoukolle niin vakavasti ja innokkaasti kuin vain voi puhua sellainen, jonka sydän on asian mukana ja jota innoittaa tuhannet myötätuntoiset kuuntelijat.

Suuri näytelmä loppui joukon seisoaltaan laulaessa "Kansainvälisen".

Monta huvitilaisuutta pantiin toimeen lakkokassan kartuttamiseksi. Rob Fitzsimmons, yksi maailman etevimmistä nyrkkeilijöistä, antoi näytännön. Bertha Kalich, huomattu näyttelijätär, esitti osia yhdessä näistä huvitilaisuuksista.

Samaan aikaan kuin Pattersonin lakko oli voimassa, oli useita muitakin I.W.W:n lakkoja yli maan, joista lukumäärältään tärkein oli kumityöläisten lakko Akronissa, Ohiossa. Järjestäjien joukossa olivat Jim Cannon, Jack White, Bill Trautmann ja George Speed, viimemainittu lakon johdossa. Nämä järjestäjät olivat vedonneet St. Johniin, päämajaan Chicagossa, että hän lähettäisi minut avukseen lakkoa johtamaan. Kaksi tai kolme vaatimusta oli tehty sähkösanomalla, joten St. John sähkötti minulle, määräten minut menemään Akroniin heti, jos suinkin mahdollista. Läksinkin heti.

Kun juna saapui asemalle näin 35 tai 40 miestä, joilla oli pitkät, keltaiset nauhat kiinnitetty takin rintapieleen. Ajattelin itsekseni: 'Mitkä eriskummalliset koristeet tällä vastaanottokomitealla on." Sitte näin, että kullakin miehellä oli pitkä pähkinäpuinen karttu remmillä ranteeseen kiinnitettynä. Kun astuin ulos vaunusta, kaksi tai kolme miestä tuli luokseni, kysyen: "Oletteko te mr Haywood?"

Sanoin: "Olen, se on nimeni."

Yksi miehistä sanoi: "Päällikkö haluaa tavata teitä."

Kysyin: "Missä hän on?"

Hän sanoi: "Hän on täällä."

Astuin sinne, missä poliisipäällikkö seisoi ja hän puhutteli minua: "Mr Haywood, te käsitätte, että tilanne tässä kaupungissa tällä hetkellä on sangen vakava. Haluan teille huomauttaa, että täällä ollessanne te kävelette sangen ohuella jäällä."

Sanoin: "Tiedän, että täällä on lakko, ja kaikissa lakoissa mieliala on vakava." Sitte kysyin, oliko hänellä määräystä minun vangitsemiseeni.

Hän sanoi: "Ei minulla ole määräystä. Halusin vain varottaa teitä tilanteesta."

Huomautin: "Jos siinä on kaikki, astukaa syrjään. Minä menen tätä tietä."

Speed ja toiset järjestäjät sekä tuhansia lakkolaisia olivat asemaa vastapäätä olevalla sillalla. Valtavan kulkueen etunenässä me marssimme kaupungin katujen läpi Margaret Preveyn asunnolle, jossa lakkokomitea piti parhaillaan istuntoa.

Saman päivän ehtoopuolella meillä oli suuri kokous Rainbow Hallissa. Puheeni aiheena oli "Läksy kumista". Esitin kumi-istutuksien aseman Kongossa, Afrikassa, jotka omisti Belgian kuningas Leopold yhdessä Amerikan kapitalistien kanssa. Kerroin kuinka Kongon orjat olivat pakotetut keräämään määrätyn osuuden kumia, ja jos he eivät sitä tehneet, heitä ei ainoastaan itseään piesty, mutta heidän lapsiltaan leikattiin poikki käsi tai jalka. Seurasin tätä verellä tahrattua kumia Akroniin, jossa se valmistettiin autorenkaiksi ja muiksi esineiksi. Mutta kumin kutsumus ei ollut täydellinen ennenkuin se tahrautui jonkun pienen, viattoman lapsen verellä, joka tuli yliajetuksi ja surmatuksi kadulla.

Kerroin kumityöläisille, minkä vuoksi he saivat niin vähän: koska he antoivat niin paljon isännille, ja olivat pakotetut työskentelemään pitkiä päiviä, koska isännät eivät halunneet lainkaan tehdä työtä. Firestonien, Goodrichien, Seiberlingien aika kului kuluttaessa sitä rahaa, jonka työläiset olivat heille kasanneet.

Nämä yhtiöt, rikkaimpien joukossa Amerikassa, olivat samalla kertaa työläisten häikäilemättömimmät riistäjät. Niillä oli palveluksessaan satoja urkkijoita, joita niille varusti Corporation Auxiliary Co. ja muut salapoliisitoimistot.

Tein kaksi matkaa Patersonin ja Akronin välillä, jossa I.W.W:n järjestäjäin työllä kumityöläisten keskuudessa oli vakituinen opettava arvo. Yhtiöt saivat tietää, että lakko oli mahdollinen palkkaamistaan urkkijoista ja salapoliiseista huolimatta.

Olin matkalla Patersoniin New Yorkista, kun minut vangittiin junassa, pantiin autoon ja ajettiin kauntin vankilaan Patersonissa. Vastaani ei oltu tehty syytöstä, eikä vangitsemismääräystä esitetty. Minut pantiin siihen myrkylliseen koloon .

Kaikki vangit pakotettiin kylpemään ilettävässä ammeessa. Kopit olivat ruosteiset ja kosteat. Olin ollut siellä kaksi päivää kun Jack Reed astui alas rappusia koppiin, jossa vangit istuivat jutellen, lukien tai kirjottaen.

Menin hänen luokseen ja kysyin: "Millä asialla sinä täällä olet, Jack?"

Hän vastasi: "En millään asialla. Olen vankina, kuten te kaikki muutkin miehet."

Kysyin, miksi hänet oli vangittu.

Hän sanoi: "Katselin lakkokulkuetta, seisoen erään talon verannalla, kun luokseni tuli poliisi ja käski minun mennä menojani. Kun siitä kieltäydyin, hän vangitsi minut."

Me emme olleet siellä kauan ennenkuin meidät vapautettiin takauksella. En saanut koskaan tietää, miksi minut oli vangittu, koska asiaani ei otettu esille enempää tässä kuin niin monessa muussakaan tapauksessa.

Eräässä toisessa tapauksessa lakkolaiset olivat järjestäneet kokouksen pidettäväksi pesäpallokentällä. Kentälle mennessäni oli sinne keräytynyt suuri joukko lakkolaisia. Eräs poliisivirkailija tuli luokseni ja sanoi: "Mr Haywood, teidän ei sallita puhua täällä tänään". Katsoin häneen. Olin suuttunut ja käännyin niiden puoleen, jotka olivat kanssani ja kysyin, mikä olisi heidän esityksensä, että tehtäisiin.

"Oh", sanoivat miehet, "mennään Haledoniin", joka oli vain lyhyen matkan päässä.

Vastasin: "Se on hyvä, lähettäkää juoksijoita huomauttamaan joukolle." Läksimme kohti vanhaa puhujakenttäämme. Olimme melkein kaupungin rajojen ulkopuolella kun poliisiauto kiiti paikalle ja useita meistä vangittiin ja vietiin kaupungin vankilaan.

Poliisiviranomaisten häikäilemätön raakuus oli Patersonin lakon yksi mitä ilmeisimmistä puolista. Yli 1,800 miestä, naista ja lasta vangittiin lakon kuluessa.

Huumorintajuntaa lakkolaisten keskuudessa ei voitu musertaa. Vangit kaupungin vankilassa tekivät yöt myrskyisiksi muodostamalla "taistelulaivan". Se tapahtui aikaan saamalla niin paljon melua kuin mahdollista, rämäyttäen makuulaverit kettinkiensä varaan, takoen kaltereita läkkikupeilla, rämistäen ovia ja tehden niin paljon kaikenlaista muuta melua kuin mahdollista.

Noin kolmen aikaan aamulla eräs poliisi tuli kopilleni ja sanoi: "Pue vaatteet yllesi, päällikkö haluaa nähdä sinua."

Menin hänen kanssaan yhteen avaraan huoneeseen, jossa päällikkö istui pulpettinsa ääressä toisella puolella huonetta. Toisella seinällä oli rivi siviilipukuisia salapoliiseja. Minut oli tuotu tarkastusta varten.

Päällikkö sanoi: "Kävele tuohon päähän, nyt takaisin. Eiköhän se siinä kaikki olekin."

En usko, että roikassa oli urkkijaa, joka minua ei olisi tuntenut, sillä olinhan puhunut lakkolaisten kokouksissa usean kuukauden ajan. Olin siellä yön tai kaksi, kun takaukset hankittiin ja minut laskettiin irti, tutkittavaksi myöhemmin.

Eräs nainen vangittiin yhtenä aamuna vahtirivistä. Suuttuneena hän sanoi poliisille: "En voi mennä vankilaan ja jättää lapsiani." Hän sieppasi viisi kuudesta pienokaisestaan ja asetti heidät poliisiautoon ja sanoi eräälle toiselle lakkolaisille: "Jos näet Frediä, käske hänen tulla vankilaan."

Minut oli vangittu tullessani Patersoniin. Edessäni oli oikeusjuttu siitä, että olin poistunut Patersonista. Oli useita todistajia, mukana eräs poliisikin, jotka todistivat, että suuri joukko oli minua seuraamassa.

Tuomari Minturn kysyi: "Siinäkö syy, jonka vuoksi hänet vangitsitte?" Tuomari lisäsi: "Muitakin huomatuita ihmisiä on vieraillut kaupungissamme. Joukot ovat voineet heitä seurata. Vangitsitteko heitä sen takia? Joukot seurasivat sirkusta. Vangitsitteko te sirkuksen? Juttu kumotaan."

Silkkilakko levisi moniin muihinkin paikkoihin. Me huomasimme silkkimyllyjä piilotettavan Pennsylvanian kaivantokyliin ja muualle. Kun lakko puhkesi Hazletonissa, me lähetimme Jessie Ashleyn ja Margret Sangerin sinne järjestäjiksi. Puhuin kokouksissa monissa silkki- ja kutomokeskuksissa — Passaicissa, Hazletonissa, Hobokenissa ja ympäristön kaupungeissa.

American Federation of Labor saapui Patersoniin lakon aikana ja piti kokouksen. Käsitykseni aina on ollut, että sen tarkotuksena oli särkeä lakkolaisten rintama, jos mahdollista. Sarah Conboy, United Textile Workers'in järjestäjä, täydellinen "lady", mutta jonkun verran liika lihava, sanoi kokoukselle puhuessaan: "Jos se Bill Haywood vastaa puheisiini, niin minä kynsin häneltä puhki hänen ainoan silmänsä."

New Yorkin sosialistit tarjosivat Patersonin lakkolaisille sovintosuunnitelmaa. He olivat valinneet lähetystön, jonka yhtenä jäsenenä oli Jacob Panken, josta tuli tuomari v. 1918. Mutta lakkolaiset eivät voineet nähdä esitettyjen suunnitelmien ääriviivoista, minkä paikan he sovittelussa saisivat, joten tarjousta ei otettu vastaan.

Doherty-myllyn isännistön kautta lakkolaisia lähestyttiin sellaisella sopimussuunnitelmalla, että lakkolaiset ottaisivat haltuunsa myllyn ja takaisivat osakkeenomistajille viiden prosentin koron sijotetulle pääomalle. Tästä olisi seurannut keskustelu vesitetystä osakepääomasta ja muita kysymyksiä, joita lakkolaiset tunsivat olevansa kykenemättömät käsittelemään.

Varhaisemmalla kaudella lakkoa tuskin huomattiin New Yorkin sanomalehdissä, mutta näytöksen jälkeen meille annettiin enemmän huomiota. Yhteen aikaan lakkolaiset halusivat panna puolen sivun ilmotuksen New York Call'iin, Sosialistipuolueen viralliseen päivälehteen, mutta jostakin tuntemattomasta syystä ilmotuksen suhteen tehtiin kysymyksiä eikä

sitä koskaan julkaistu. Mies, jolla oli suurin vaikutusvalta New York Call'iin, oli Morris Hillquit. Muistin silloin, mitä hän oli sanonut väittelyssämme edellisenä vuotena, kuinka hän oli valmis taistelemaan barrikaadeilla sosialismin puolesta. Mutta se merkitsi vain sitä, että hän tulisi tappelemaan, jos sosialistit suljettaisiin pois äänestysuurnilta. Tulimme huomaamaan, että hän ei tarkottanut edes sitäkään. Kun kymmenen sosialistia valittiin New Yorkin lainlaatijakuntaan, useita vuosia myöhemmin, heiltä laittomasti evättiin tilat tässä edustajahuoneessa. Se oli silloin kun Morris Hillquit nousi lakikirjojen barrikaadeille ja laukasi ehytsanaisia selostuksia kapitalistiseen viholliseen, josta ei ollut mitään apua.

Satoi vettä eräänä päivänä, kun pidettiin lakkokokousta Haledonissa. Puhuin suurelle kuulijakunnalle, joka seisoi sateenvarjojen suojassa. Kun pyysin lakkolaisia ilmaisemaan tunteitaan nostamalla ylös oikean kätensä, kohoutui ylös sateenvarjojen paljous. Näytti siltä ikäänkuin itse maa kohoaisi sateen sumun läpi. Lakkolaisten lapsilla oli monta kokousta. Yksi iso kokous pidettiin Turn Hallissa, jossa keskusteltiin koululakosta. Kun lapset laativat vaatimuksiaan, piipitti joku pikkupoika: "Eikä kotiläksyjä, Bill. Pane sekin siihen."

Nämä lapset kokoontuivat yhteen, perustivat lakkokomitean, nimittivät puhujansa, valitsivat rahastonhoitajan ja keräsivät rahaa käytettäväksi hädänalaisten jäsentensä auttamiseen.

Näille lapsille ja muille läpi Yhdysvaltojen minä tapasin kertoa sadun "lasten kaupungista". En silloin vielä tiennyt, että tulisin näkemään lasten kaupungin todellisessa elämässä tai lasten kotia, heidän itsensä hallitsemaa, niinkuin olen Venäjällä nähnyt. Satu, jonka kerroin, oli kaupungista, jonka kaikki asukkaat olivat lapsia. Ei ollut aikuisia sanomaan heille: "Älkää, älkää, älkää." Kerroin lapsille, että maailma on nuori ja alati vaihtuva, selittäen heille ne alkuaineelliset voimat, jotka ovat alati työssä, alati liikkuvat jäätiköt, maanjäristysten seuraukset, tulivuoret ja pilvenpurkaukset, maanpinnan kulumisen ja lämmön ja pakkasen aiheuttamat vastavaikutelmat. Että nämä suuremmoiset ilmiöt, itiöelämän avustuksella, yhtämittaisesti luovat uutta vanhasta. Tämä on totuus kaikesta maanpäällä. Kerroin heille, että vaikein tehtävä on kääntää vanhojen ihmisten mieltä, ja muutamat ihmiset tulevat vanhoiksi kun vielä ovat vuosiltaan nuoria. He, ne vanhat, saattavat maailman näyttämään vanhalta. He ne ovat, jotka sitovat kansat huonoihin hallituksiin, suvaitsemattomiin uskontoihin ja pelottaviin tauteihin. Sukupolven sukupolven

jälestä he syöksevät hävittäviin sotiin. Kaikkia näitä kauheuksia vanhat antavat perintönä maailman lapsille.

Satu "Lasten kaupungista" kasvoi minulle isommaksi ja jännittävämmäksi joka kerta sitä kertoessani syystä, että lapset herkkine ja rikkaine mielikuvituksineen antoivat minulle monta alkuperäistä ja houkuttelevaa aatetta. Heidän mielensä saattoivat helposti käsittää yhteiselämästä johtuvat edut. Mutta yhtä tärkeitä olivat nekin seikat, joita he eivät kaupunkiinsa halunneet. Kukaan poika ei ajatellut olevansa poliisina ja sotilaita ei tultaisi tarvitsemaan. He eivät tulisi tappelemaan muiden lasten kanssa. He ajattelivat tulevansa toimeen ilman vankiloita taikka pankkeja, ja kukaan heistä ei puhunut kirkoista mitään.

Patersonin lapset tiesivät, keitä ne olivat, jotka tekivät työkalut ja koneet, jotka rakensivat talot, jotka kasvattivat kaikki ravintoaineet, jotka valmistivat kaikki vaatteet, ja he tiesivät myöskin, ketkä nauttivat näistä työläisten tuottamista tavaroista. Ja heiltä kysyttäessä he ylenkatseellisesti vastasivat: "Ketkäkö? — Tietenkin isännät."

Yksi mieleenpantava seikka oli se, että lapset halusivat kaupunkeja niin lähelle luontoa kuin mahdollista. He ilmaisivat rakkautensa vihreään ruohoon, kukkiin, puihin ja visertäviin lintuihin. Usein he esittivät, että tavallisten varjopuiden asemesta heidän kaupungissaan tulisi olla sellaisia puita, jotka palvelevat kahta tarkotusta, nimittäin olemalla varjopuina ja kasvamalla hyvää syötävää — hedelmiä ja pähkinöitä. Tavallisen aitapensaan sijalle he istuttaisivat marjapensaita.

Industrial Workers of the World'in lakkojen kasvattava arvo enemmän kuin täydelleen korvasi kaiken sen, mitä puhujat, järjestäjät ja järjestöt niihin panivat.

Patersonin lakon aikana tapahtui Johannesburgin, Etelä-Afrikan, lakossa olevien kaivosmiesten karkotus. Kirjotin silloin seuraavan tervehdyksen:

Te, oi miehet Afrikan, tervehdys!
Tervehdys teille, jotka olette merien laineilla,
Te, jotka on karkotettu.
Te, jotka olette lakossa.
Te, jotka taistelette niinkuin vain jalo mies voi taistella.
Te, jotka olette valmiit uhraamaan elämänne aatteelle, jota rakastatte.

Te, jotka lyödyt olette.
Te, jotka olette vankeina olleet.
Te, jotka on erotettu rakkaimmistanne.
Te, jotka surette tovereitanne, jotka murhatut ovat.
Te, oi miehet Irlannin ja Brittein valtakunnan, tervehdys!

Te, joiden koteihin on tunkeuduttu.
Te, joita on huonosti kohdeltu.
Te, joita ovat piispat ja politikoitsijat narranneet.

Te, jotka olette nuijituiksi tulleet.
Te, joilta on kielletty oikeus järjestäytyä.
Te, joita on kuolema kaatanut.
Te, jotka kurjista kodeistanne olette karkotetut.
Te, joilta on teidän perintöoikeutenne riistetty.
Te, oi miehet Europan, tervehdys!
Slaavit, latinalaiset, itämaalaiset, teutonit ja pohjanmiehet.
Te, jotka olette toisianne vastaan usutetut niinkuin villipedot veriseen sotaan.
Te, joiden toverit ovat verilöylyissä surmattu.
Te, jotka olette pakotettu hallitsijan armeijaan.
Te, joilta kielletään ääni kansan neuvostossa.
Te, jotka annatte aiheen ajattelulle ja taiteelle.
Te, jotka rakennatte palatsit ja temppelit ja elätte hökkeleissä.
Te, joita kirkot ja kuninkaat käyttävät nappuloinaan.
Te, joita on pilkalla ruoskittu.
Te, joiden ääntä ei voi vaimentaa kuulan tai mestauslavan uhalla.

Te, oi miehet Amerikan, tervehdys!
Te, idän, lännen, pohjoisen ja etelän.
Te, jotka olette pakotetut nostamaan aseenne sortajia vastaan.
Te, joita on ajettu kuin villieläimiä.
Te, joiden nimet on kirjotetut mustille listoille.
Te, jotka rakkaimpanne olette kaivostuhoissa menettäneet.
Te, jotka olette raajarikoiksi joutuneet.
Te, joiden naisille on tehty väkivaltaa.
Te, jotka elätte sotalakien alaisina.
Te, joita on kiusattu ja ylenkatsottu.
Te, joita on kodeistanne karkotettu.
Te, joita on vankilakasarmeihin suljettu.
Te, joilta on ryöstetty jokainen kansalaisen ja perustuslaillinen vapaus.

Te, kaikki Työn miehet, naiset ja lapset.
Tervehtikää toinen toistanne.
Te, jotka olette valkoisia, mustia, ruskeita, punaisia tai keltaisia ihonne väriltä.
Te, joilta on kielletty elämän auringonvalo.
Te, joilta on kielletty tieto.
Te, joilta on kielletty rakkaus.
Te, jotka ette milloinkaan ole itsenäisyyttä tunteneet.
Te, jotka olette palkkaorjia maailman turulla.
Te, joiden veripisarat pyörittävät teollisuuden rattaita.
Te, jotka täytätte maailman varastohuoneet ja vilja-aitat.
Te, jotka olette tehneet kaikki keksinnöt mahdollisiksi.
Te, jotka ruokitte, vaatetatte, suojaatte ja huollatte maailman kansat.
Te, joilla on ollut kättenne ulottuvilla maan tuotantolähteet ja tuotannon välineet.
Te, joiden täytyy nääntyä nälkään yltäkylläisyyden keskellä.
Te voitte pyörimään asettaa ja pysähdyttää jokaisen rattaan.
Teidän täytyy nousta kapinaan isäntien epäinhimillistä hallintaa vastaan.
Teidän täytyy riisua rikkaat kaikesta vallasta, paitsi voimasta tehdä työtä.
Teidän täytyy tuntea, että loukkaus vähäisimmälle on loukkaus koko luokkaanne kohtaan.
Teidän täytyy tietää, että yksilöinä te ette voi välttyä rikoksista ja kidutuksista, joita te olette kärsineet.

Te, Työn miehet, naiset ja lapset, te voitte ainiaaksi lopettaa ne vääryydet, joista luokkanne on kärsinyt.
Teidän tarvitsee ainoastaan itseksenne ajatella.
Teidän tarvitsee vain toimia luokkanne keralla.
Teidän täytyy järjestää, yhdessä työskennellessänne.
Ajatelkaa, järjestäkää, toimikaa yhdessä.
Teollinen vapaus silloin saapuu kaikille.

Tom Man, joka oli ollut Etelä-Afrikassa, saapui Yhdysvaltoihin näihin aikoihin puhujamatkalle. Fred Merrick, joka oli siihen aikaan Pittsburghissa julkaistun Justice'n toimittaja, oli järjestänyt Mannille jonkunlaisen epämääräisen kiertomatkan. Luullakseni se osottautui kaikeksi muuksi kuin onnistuneeksi matkaksi. Tomilla olisi ollut mainio puhujamatka, jos sen olisi I. W. W. järjestänyt.

Patersonin pitkäaikaisen lakon aikana kärsin vatsahaavoista, mutta en koskaan ollut poissa kokouksista, ja usein puhuin monta kertaa päivässä. Menetin painossa yli 80 paunaa lakon kestäessä. Kun lakko julistettiin päättyneeksi, menin joidenkin ystävien keralla Provincetowniin, Massachusettsin valtiossa.

Erään ystävän hartaasta pyynnöstä lähdin Pariisiin. Ranskassa minun oli otettava lomaa ja paljon kaivattua lepoa, laatuaan ensimäistä mitä olin koskaan nauttinut. Vierailimme Louvressa, Luxemburgissa, ja tärkeinnä kaikista, Pere Lachaisen hautausmaalla — jossa kiinnitin I. W. W:n napin seinään, jota vastaan kommunardit oli ammuttu.

Pariisissa ollessani tapasin kaikki syndikalistisen ja sosialistisen liikkeen johtavimmat henkilöt — Jean Longuetin, Rosmerin, Pierre Monatten. Viimeksimainittu vei minut katsomaan Guillaumea, joka on ollut Kansainvälisen Työväenliiton sihteerinä. Minulla oli vanhuksen kanssa mielenkiintoinen keskustelu, ja hän lupasi antaa minulle täydellisen selonteon Ensimäisestä Kansainvälisestä. Hän sanoi, että selostus käsittäisi seitsemän sidettä. En tiedä painettiinko sitä ennen Guillaumen kuolemaa, mutta en koskaan saanut kappaletta tästä selonteosta.

En ollut ollut Pariisissa yli viikkoa kun sain sähkösanoman Daily Heraldilta, Lontoosta, pyytäen minua saapumaan puhumaan Jim Larkinin puolesta, joka oli silloin Monjoyn vankilassa. Menin tapaamaan Työväen-Liiton virkailijoita ja kerroin heille aikovani mennä Englantiin puhumaan Jim Larkinin ja Dublinin kuljetustyöläisten lakon puolesta, ja että haluaisin todistuksia Ranskasta Dublinin lakkolaisille — sellaisia, joita lakkolaiset voisivat käyttää hyväkseen. He antoivat minulle maksumääräyksen tuhannelle frangille, joka oli suuri lahjotus, ottaen huomioon missä asemassa Ranskan työläiset olivat siihen aikaan.

Saavuttuani Lontooseen, oli kokous järjestetty Albert Halliin. Larkin oli vapautettu vankilasta, että hän voi puhua ko-

kouksessa, joka osottautui mitä parhaiten onnistuneeksi. Kaksikymmentäviisi- tai kolmekymmentätuhatta ihmistä oli kerääntynyt, enempi kuin mahtui kokoushuoneeseen. Jotkut ylioppilaat koettivat häiritä kokousta, mutta järjestysmiehet ja paikalleohjaajat olivat hyvin järjestyneet ja toimittivat rauhanhäiritsijät sitä kyytiä ulos. George Lansburyn poika hyppäsi ensimäiseltä parvekkeelta survovaan ihmisjoukkoon, joka tappeli päästäkseen käytävään.

Puhujat olivat Lansbury, Cunningham-Graham, Dyson, Larkin, minä ja muita. Jim Larkin on iso, luiseva mies, tuuhevine, raudanharmaine hiuksineen ja merkittyine piirteineen, jollaisesta kuvanveistäjät ja maalarit paljon pitävät. Hän on voimallinen puhuja, ja tämä kokous merkitsi alkua ristiretkelle, jota hän nimitti "palavaksi ristiksi". En ole missään kokouksessa puhunut suuremmalla tyytyväisyydellä kuin tässä puhujasalissa. Näyttämöllä istui Hyndman, mies jonka kanssa olin puhunut Bunleyssa 1910. Hän oli kovasti hämmentynyt asioista, joista puhuin Albert Hallissa, ja huomautti, että hän ihmetteli sitä, miksi ihmiset eivät repineet minua jäsen jäseneltä puheeni johdosta. Olin ankarasti tuominnut sodan enkä valinnut sanoja mainitessani armeijasta ja laivastosta. Puheeni ydinkohdat aiheuttivat vilkkaita kättentaputuksia, Sain myöhemmin tietää, että Hyndman eli voitto-osingoilla, joita hän sai omistamistaan osakkeista eräässä ase- ja ammuketehtaassa.

Menin Dubliniin, jossa tapasin Jim Connollyn, marttyyrin, joka vuonna 1916 otettiin sairasvuoteeltaan ja mestattiin, tultuaan brittiläisessä sotaoikeudessa tuomituksi johdostaan pääsiäismellakoihin. Olin tuntenut hänet Yhdysvalloissa. Tarkastimme kansalaisten armeijaa maakappaleella, jonka Kuljetustyöläisten Unio oli ostanut.

Liberty Hallin edustalla oli mainio lakkolaisten kokous. Poliisiketju oli muodostettu yhdelle puolelle. Puheeni kestäessä viittasin silloisiin lakkoihin Amerikassa ja kerroin, mitä työläiset voisivat tehdä, jos heidän joukossaan vallitsisi yksimielisyys. Kuvailin kuinka työläiset olivat ilkkuneet poliisille, ja pyysin irlantilaisia työläisiä koettamaan sitä kerran kanssani, sanoen: "Nyt kaikki yhtäaikaa, niin kovaa kuin voitte: 'Boo, boo, boo!'" Ei kulunut montakaan minuuttia kun poliisi muodosti rivin ja marssi tiehensä.

Liberty Hall oli hyvä rakennus, jonka unio omisti. Kokoussalissa näin suuren ilmotustaulun tuttuine kirjaimineen: "I.W. W." Sain myöhemmin tietää, että nämä kirjaimet edustivat "Irish Woman Workersia".

Connolly pyysi minua menemään Belfastiin, jossa hän sanoi voitavan järjestää suuri kokous. Peter Larkin, Jimin veli, oli siellä siihen aikaan. Mutta olin jo määrätty puhumaan Liver-

poolissa, jonne matkustin ja jossa puhuin innostuneelle joukolle. Kokouksen jälkeen vierailin Larkinin kanssa Clarion- ja anarkistiklubeissa. Seuraavana päivänä junassa Jim kulutti paljon aikaansa lukemalla Rabelaisia. Manchesterissa meillä oli mainio kokous Free Trade Hallissa. Kokouksen jälestä menimme Clarion klubiin. Siellä minä kuvailin Patersonin näytelmää joillekin henkilöille, jotka olivat sinne keräytyneet. Tämä kuvaus näytti kiinnostavan kuulijoitani yhtä paljon kuin puheeni samana iltana. Puhuttuani useissa kaupungeissa Dublinin kuljetustyöläisten puolesta, palasin Lontooseen, jossa Larkin puhui Ammattiliiton konventsionissa, tervehtien edustajia "ihmisolentoina".

Palattuani Amerikaan kulutin hyvän joukon ajastani Fordin ja Suhrin hyväksi, jotka oli vangittu Californiassa humalanpoimijain lakon yhteydessä 1913, Durstin tiluksella Wheatlandissa. Durst-veljesten humalatilus oli laajin koko Californian valtiossa. Kaksituhatta kahdeksansataa miestä, naista ja lasta oli palkattu poimimaan humalia. Nämä työläiset oli houkuteltu sinne valheellisilla ilmotuksilla kaupunkien ja kaivosseutujen työttömien armeijasta kuin myöskin joitakin ihmisiä vuoristokaupungeista. Durstit, näillä ilmotuksilla, houkuttelivat sinne enemmän poimijoita kuin heidän viljelyksensä voi käyttää.

Työläisille ei ollut muuta suojaa kuin sekava kokoelma telttoja, lautavajoja ja aitojen ylle levitettyjä säkkejä. Durstit vuokrasivat telttoja 75 sentillä viikolta. Suurella joukolla ei ollut peitteitä, ja monet nukkuivat olkipahnoilla, jotka oli levitetty maahan telttojen sisään. Eräs ryhmä miehiä, naisia ja lapsia, luvultaan 45, nukkui tiiviisti yhteen sullottuna samalla olkikasalla. Työläisten joukossa oli monta ryhmää: syyrialaisia, meksikolaisia, puolalaisia, kubalaisia, espanjalaisia, liettualaisia, italialaisia, kreikkalaisia, portorikolaisia, ruotsalaisia ja amerikalaisia. Kaikkien näiden ihmisten tarvetta varten Durstit olivat rakennuttaneet kahdeksan karkeata makkilaitosta, jotka pian tulivat liika saastaisiksi, että niitä voi käyttää. Nämä ilettävät makit, leirin lanta- ja roskakasat, olivat sikiämispaikkoja miljoonille kärpäsille, jotka kulettivat suolistopakteereja, jotka myrkyttivät leirin. Tämä, lisättynä veden puutteeseen miehille pelloilla, aiheutti joukkosairauksia sellaisiin tauteihin kuin vatsuriin, kuumeeseen ja lavantautiin.

Työläiset, jotka poimivat humalia pelloilla, eivät saaneet sinne pisaraakaan vettä. Kaikki vesi oli kannettava mailin päästä. Lämpötila tällä tiluksella siihen aikaan oli 106:sta 110:een asteeseen Fahrenheitia varjossa. Työläiset kertoivat kantaneensa pelloille vettä, että he saivat antaa sitä edes kuumuudesta nääntyville lapsille. Sitruunavettä möi Durst viidellä sentillä lasin, ja sekin osotettiin tehdyksi sitruunahaposta. Eräällä Durstein

serkulla oli tämä kauppaoikeus, joka selittää syyn veden puutteeseen.

Nämä olivat ne kerääntyneet epäkohdat, kun työläiset kokoontuivat lausumaan niistä vastalauseensa ja vaatimaan parempaa kohtelua. Richard Ford ja Herman Suhr, I. W. W:n jäseniä, olivat johtajina tässä liikkeessä. "Musta" Ford oli juuri ottanut lapsen sen äidin sylistä ja pitäen sitä kohotettuna työläisten silmien edessä, sanoi: "Ne ovat nämä lapset, jotka meidän täytyy pelastaa." Sillä hetkellä ajoi paikalle aseistettuja kauntin virkailijoita autoilla, laukaisten väkijoukkoon. Eräs portorikolainen neekeri ja englantilainen poika ammuttiin kuoliaiksi ja monta lakkolaista haavottui vaarallisesti. Muutamat lakkolaiset vastasivat kuulilla, tappaen Manwellin ja apulaissheriffi Riordanin. Kun hän koetti vangita "Mustan" Fordin, potkivat työläiset kauntin sheriffin tiedottomaksi, ja muut retkikunnasta pakenivat. Sitten seuraavana päivänä valtion kuvernööri määräsi humalatilukselle sotaväen.

Humalanpoimijat todistivat kaikki tässä mainitut seikat Fordin, Suhrin, Beckin ja Baganin oikeusjutussa Marysvillessä. Ford ja Suhr tuomittiin elinkautiseen vankeuteen Folsonin kuritushuoneeseen. He olivat olleet siellä yli kaksitoista vuotta kun Richard Ford pääsi vapaaksi armahduksella, ja kun hän astui ulos oli häntä vastassa portilla sheriffi vangitsemismääräyksin, jonka oli vannonut piirisyyttäjä Manwellin poika. Ford taasen tuotiin tutkittavaksi, mutta I. W. W:n yleinen puolustuskomitea ja International Labor Defensen toimesta hänet vapautettiin syyttömänä.

Samaan aikaan kuin silkkityöläiset olivat lakossa Patersonissa, lähti Jack Reed Meksikoon. Hän oli kenraali Villan leirissä kirjeenvaihtajana ja kirjotti joitakin artikkeleita Metropolitan Magazine'en. Samoihin aikoihin enimmät I.W.W:n jäsenet, jotka kuuluivat Brawleyn ja Imperialin paikallisosastoihin Etelä-Californiassa, kulkivat yli rajan ja liittivät voimansa Meksikon vallankumouksellisiin.

Vuosina 1912—1913 I. W. W. johti monta puhevapaustaistelua. Niihin en henkilökohtaisesti ollut sekaantunut, mutta tunnustin niiden suunnattoman tärkeyden ja niihin osaaottaneiden toverien tavattoman urhoollisuuden ja sitkeyden. Pitkät nälkälakot olivat usein osana heidän menettelytavoistaan. He kestivät "kansalaiskomiteain" kuin myöskin kaupunkien, kauntien ja valtion valittujen viranomaisten raakamaiset ilkityöt. Californian valtion kuvernöörin nimittämä tiedustelija lausui, että "hänen oli vaikeata uskoa ei olleensa Venäjällä (tsaarin) toimittamassa tiedusteluaan sensijaan, että hän oli niinsanotussa 'vapaan miehen maassa ja urhoollisen miehen kodissa'." Ne ihmiskorpit, jotka elivät toimittamalla paikallisia sanomalehtiä, olivat

verisesti vihamielisiä. Eräs sanoi: "Hirttäminen ei ole lainkaan liika hyvää i. w. w:läisille. He olisivat kuolleina paljoa paremmat, sillä he ovat ehdottomasti tarpeettomat ihmistaloudessa; he ovat luomisen liikatuote, ja heidät tulisi johdattaa sukupuuton likaviemäriin, siellä mätänemään kylmässä tunkiossa niinkuin mikä muukin sonta."

Denverissä lausui majuri Creel eräälle I. W. W:n komitealle: "Menkää eteenpäin, pojat, puhukaa niin paljon kuin tahdotte. On vain yksi palvelus, jota teiltä pyydän. Toivon, että ette kiljuisi armeijan pääviraston edessä. He eivät ole tärkeitä, mutta he ovat lapsellisia. He tuottavat teille paljon vaivaa, jos ette tottele minua." Denverissä ei siihen aikaan ollut käynnissä puhevapaustaistelua.

Kysymys vallan keskittämisen lopettamisesta nousi järjestössä ja aiheutti paljon sisäistä eripuraisuutta. Lopuksi se kuoli itsestään, mutta vakavaa vahinkoa oli saatu aikaan laiminlyömällä järjestämistyö ja ottamalla osaa keskusteluun niin kiihkeästi, että kaikki muu unohtui. Vallan keskittämisen vastustajat vaativat, että toimeenpanevakomitea lakkautettaisiin, että konventsionit lopetettaisiin j. n. e.Tällä, niinkuin muillakin seikoilla, jotka ovat vahingoittaneet järjestön kasvua, oli suuri kasvattava arvo. Järjestöt liittyivät yhteen myöhemmin vankempana kuin koskaan ennen.

Minut valittiin yleisjärjestäjäksi, mutta työni joksikin aikaa oli rajotettu terveyteni takia.

Monien vuosien yhteys metallikaivosmiesten kanssa aiheutti monet I. W. W:n jäsenet, jotka olivat kuuluneet Lännen Kaivantomiesten Liittoon, seuraamaan suurella mielenkiinnolla kaikkia metallikaivosmiesten, sulimo- ja survimotyöläisten toimia. Heillä oli ollut lakko Utah Copper Co:a vastaan Bingham Canyonissa, Utahissa. Tämä lakko oli vanhoja L. K. L:n vihollisia vastaan — McNeilia ja Penrosea Colorado Citysta. Mitään vakavaa ei kehittynyt lakon kuluessa eivätkä kaivos- ja sulimomiehet saaneet sillä mitään sanottavaa voittoa.

Huomattava lakko tapahtui Michiganin Yläniemekkeellä käsittäen kaikki sen alueen kuparinkaivajat. Tähän aikaan Lännen Kaivosmiesten Liitto oli kuollut; vanhoillisuuden veitsenterä oli syvälle sysätty sen sydämeen. Järjestön nimi oli muutettu, ja sen nimenä nyt oli International Union of Mine, Mill and Smelter Workers. Se oli liittynyt American Federation of Labor'iin. L.K.L:n maine oli mennyt asia. Sen vallankumouksellinen periaatejulistus oli muutettu ja kuohittu kaikesta kumousta muistuttavastakin ja sen viimeinen lause nyt kuului: "Koettaa neuvotella aikamääräisiä sopimuksia työnantajiemme kanssa ja kaikilla laillisilla keinoilla voimaansaattaa ne periaatteet, jotka tässä perussäännössä esilletuodaan."

LUKU XVII.

Yhdysvaltain Teollisuussuhteiden Komissioni.

Aikana, josta kirjotan, vuoden 1915 ympärillä, tuhansia Industrial Workers of the World jäseniä oli vangittuna luokkataistelussa. Muutamia miehiä ja naisia oli surmattu, ja ainakin kolme oli matkalla suorittamaan elinkautisia tuomioitaan kuritushuoneissa. He olivat Cline, Ford ja Suhr.

Mutta huolimatta tästä loistavasta saavutuksesta työväenluokan hyväksi, jatkoi itsepäinen DeLeon solvauksiaan I. W. W:tä vastaan. Mitään parempaa kuin "jätkäarmeija" tai "mekkoprikaatti" ei hän löytänyt sanakirjastaan, jolla hän olisi voinut nimittää järjestöämme tai sen jäseniä.

Spokanen puhevapaustaistelun kestäessä lausui DeLeon kirjeessään Olive M. Johnsonille, josta löytyy lainaus "Daniel DeLeonin Symposium"issa:

> Kun sanotte toivovanne, että spokanelaiset pysähtyvät "ennenkuin he tekevät toisen '86" (Chicagon Haymarketin pommimurhenäytöksen), kosketatte asiaa, joka on antanut minulle ei ensinkään vähän huolta. Olen kaiken aikaa ollut varustettuna siihen mahdollisuuteen, että joku noista pöhköistä viskaisi pommin... Siitä johtuu, että olen heitä niin ankarasti iskenyt. Olen koettanut pitää S. L. P:n hameet puhtaina sellaista tulosta vastaan. Itseasiassa mairittelen itseäni, että ainakin lehtemme People on tehnyt kaikkensa saadakseen sellaisen lopputuloksen vähemmän luultavaksi. Huomaan hyvillä mielin, että jotkut Spokanen kapitalistilehdistä lainaavat People'sta Spokanen tilanteen johdosta. Joten he tietävät, että on sosialisteja, jotka halveksivat jätkäismiä ja kaikkea, mitä sen ympärille liittyy.

Mikä aiheutti DeLeonin pelon, että joku i. w. w:läinen heittäisi pommin, on asia, jota ei koskaan tulla tietämään. Se oli hänen mielikuvituksensa harhanäky, mielikuvituksen, joka oli niin kiero, että se otti tyydytystä siitä, että kapitalistilehdet lainasivat hänen arvostelujaan Spokanen puhevapaustaisteluista.

Yhtä rintaa DeLeonin kanssa kulki solvaava O'Neil, joka sylki myrkkyänsä Miners' Magazine'n palstoilla, kirjottaen:

> Sen jälkeen kuin Lännen Kaivosmiesten Liitto yleisäänestyksellä kieltäytyi tunnustamasta niitä periaatteettomia kiihkoilijoita, jotka muodostavat International Workless Wonders'in (s.o. I.W.W:n virallisen koplakunnan), on jokainen I. W. W:n pahamaineinen valehtelija ottanut itselleen oikeuden hyökätä Lännen Kaivosmiesten Liiton virkailijoiden kimppuun... Aika on tullut, jolloin Amerikan työväen- ja sosialistilehdistön täytyy nostaa kaarivalaistukseen nämä ammattiluopiot, jotka luovat mellakoita, ja sitte, vapaan puheoikeuden nimessä, keräävät varoja vapauttaakseen prostitueeratut loiseläjät, jotka kiljuvat "rikkurit" ja "petturit" jokaiselle työväen ryhmälle, joka kieltäytyy nielemästä heidän jätkähulluuttaan, mikä olisi omiaan pilaamaan maineen itse helvetin alimmista kerroksistakin.

Uudelleen hän lausui: "Teollinen unionismi ei tule kuppiloiden, mahtavilta näyttävien puhevaustaisteluiden, saboteesin taikka kansojen lippujen häväisemisen kautta."

Vieläpä myötätuntoinen Eugene V. Debs'kin antoi taistelevalle järjestölle kovan korvapuustin. Hän sanoi: "On turhaa puhua I. W. W:stä. Chicagon ryhmä, se näyttää nyt selvältä, edustaa anarkiaa. Olkoon niin. Liittykööt kaikki ne, jotka vastustavat valtiollista toimintaa ja suosivat sabotaasia ja anarkismin ohjelmaa, siihen ryhmään."

DeLeon oli hukannut kaiken sen vähäisenkin tiedon, mitä hänellä oli ollut teollisuusunionismista. O'Neill räjähteli puutteesta parempaan syyhyn kuin että hän oli kateellinen I. W. W:n aikaansaamasta edistyksestä. Oli vaikeampaa ymmärtää Gene Debsin suhtautumista, sillä hän oli aina ollut ystävällisissä suhteissa ja oli jälkeenkinpäin myötätuntoinen I. W. W:lle järjestönä.

Taloudellinen pulakausi oli nousemassa, ja siitä vältyttiin vain siten, että puhkesi sota. Työttömyys kasvoi jokaisessa osassa maata. San Franciscossa satoja miehiä ajettiin tyhjiin rakennuksiin, jossa he nukkuivat riveissä lattialla ilman muuta makuuvaatetta kuin sanomalehtiä. San Franciscossa ja muissa kaupungeissa alkoivat miehet marssia Sacramentoon anomaan apua valtion lainlaatijakunnalta. Heitä vastassa oli kansalaisia, jotka olivat aseistautuneet kuokanvarsilla, ja heidät liotettiin paloletkuilla ja ajettiin kaupungin laiteille. New York Cityssä työttömät järjesti I. W. W. He perustivat soppakeittiön ja menivät kirkkoihin nukkumaan, mutta piispat ja papit sanoivat heille, että kirkot eivät olleet asumista varten. Useita heistä vangittiin ja useat suorittivat aikaa vankilassa.

Joe Hill, eräs i. w. w:läinen laulu-seppä, oli vangittu Salt Lake Cityssä murhasta syytettynä. Laitoin ulos hänen puolestaan ensimäisen vetoomuksen, jossa kuvailin tapaa, millä Utahissa ihmiset mestataan, jonka Joe Hill tulisi kärsimään, jos hän tuomittaisiin syylliseksi. Joe luuli, että minä en häntä muistanut ja kirjotti minulle, että hän "rämisytti pelilaatikkoa" (soitti pianoa) puhuessani San Diegossa. Jotkut hänen lauluistaan olivat ohjelmassa siinä kokouksessa.

Tutkinnon jälkeen Joe kirjotti minulle, että hän ei ollut saanut tasapuolista kohtelua. Hän sanoi: "Tasapuolisen tutkinnon oikeus ansaitsee kenen tahansa miehen hengen, paljoa enemmän kuin minun." Lähetin tuomari Hiltonin Denveristä Salt Lake Cityyn auttamaan Joe Hillin puolustuksessa. Uutta tutkintoa ei voitu hankkia, ja huolimatta kaikesta, mitä puuhasimme, Hill tuomittiin mestattavaksi. Utahissa lakia ei oltu muutettu ja ihminen voi valita kuolintapansa — joko ampumisen tai hirttämisen. Joe Hill valitsi ampumisen.

Presidentti Wilson vaati kuvernööri Spry'ltä mestauksen lykkäämistä ja Ruotsin hallitus protesteerasi Joe Hillin mestausta vastaan.

Kaikki Joe Hillin laulut henkivät luokkataistelua ja ovat mainiota aatteenlevitystä. En usko, että Joe kirjotti mitään runomitassa, joka ei olisi löytänyt tietä johonkin aikaan I. W. W:n laulukirjaan.

Laulujen joukossa, jotka Joe Hill kirjotti, olivat: "What We Want", "Don't Take My Papa Away From Me", "Scissor Bill", "The White Slave", "There Is Power in a Union", "Casey Jones — the Union Scab", "Hallelujah, I'm a Bum", Mr. Block" ja "Should I Ever Be a Soldier."

Ralph Chaplin kirjotti runon Joe Hillin muistoksi ja lainaan siitä:

Singer of manly songs, laughter and tears,
Singer of Labor's wrongs, joys, hopes and fears.

Though you were one of us, what could we do?
Joe, there were none of us needed like you.

Utah has drained your blood, white hands are wet,
We of the "surging flood", NEVER FORGET!

High head and back unbending—"rebel true blue."
Into the night unending, why was it you?

Laulaja uljaiden laulujen, naurun ja kyynelten,
Laulaja työläisten sortojen, ilon, toivon ja pelkojen.

Vaikka joukostamme olit yksi, emme voineet tehdä mitään.
Niinkuin sinua, Joe, ei tarvittu olisi ketään.

Utah on veresi kuivannut, valkeat kädet ovat kosteat,
Vaan me, "pauhaava meri", emme KOSKAAN UNHOTA.

Korkealla pää ja selkä suorana — kokonasi kumousmies.
Yöhön loppumattomaan, miksi juuri sinun ties?

Kun sota puhkesi, tulin mykäksi hämmästyksestä. Viikkomääriin saatoin tuskin puhua. Kulutin paljon aikaa kirjastoissa, shakkiklubeissa ja Udellin pienessä kirjakaupassa North Clark Streetin varrella Chicagossa. En voinut keskittää ajatuksiani shakkiin, mutta ainakaan ei keskustelu vaivannut seuratessani peliä. En voinut lukea, sillä ajatukseni olivat kohdistuneet sotaan. En milloinkaan epäillyt, että Yhdysvallatkin tulisivat siihen kietoutumaan. Wilson oli valittu presidentiksi toisen kerran syystä, että "hän oli pitänyt meidät poissa sodasta." Tiesin, että kun Wall Streetin raharuhtinaat painaisivat nappulaa, niin OISTERI BUZZARD's BAY'stä pullistuisi yhtä innokkaasti kuin BUZZARD OYSTER BAY'stä oli pullistunut espanjalais-sodan aikana.

Tultuani valituksi Industrial Workers of the World'in yleiseksi sihteeri-rahastonhoitajaksi, sijaitsi sen päämaja numeros-

sa 166 West Washington Street. Yhteen aikaan koko konttorivoimaan kuului ainoastaan Matt Schmidtin sisar, Katherine Schmidt, joka oli pikakirjuri ja kirjanpitäjä, ja minä itse. Olin ollut virassa vain lyhyen aikaa kun sain kirjeen Elwood Moorelta, eräältä jäseneltä, jossa hän ilmotti vastaanottaneensa pienen perinnön ja kysyi, kuinka hän voisi käyttää sen parhaiten järjestön hyväksi. Kirjotin hänelle Solidarity'n rahapulasta ja kehotin häntä lähettämään $1,000 sille lehdelle ja lopun päämajaan, sillä olimme päättäneet alottaa kamppailun maanviljelystyöläisten järjestämiseksi. Myöskin, että olin halukas pääsemään työhön muilla perusteollisuuksien aloilla, varsinkin metallikaivos-, metsä-, öljy- ja Chicagon ja muiden kaupunkien lihanpakkausaloilla.

Maanviljelystyöläisten järjestö perustettiin Kansas Cityssa, ja me aloimme kehittää työmaaedustajajärjestelmää. Nimi pian muutettiin Agricultural Workers' Industrial Union'iksi, joka lähemmin vastasi järjestön rakennetta. Walter T. Nef oli sen sihteeri, ja sen pääkonttori sijaitsi Minneapolisissa. Unio kasvoi nopeasti. Seuraava liikkeeni oli järjestää metallikaivantotyöläiset. Lähetin Grover H. Perryn Metal Mine Workers' Industrial Union'in sihteerinä Phoenixiin, Arizonaan. Näiden kahden union välillä pidin yllä hyvänsuopaista kilpailua, kirjottaen Nefille Metal Miners'in kasvusta ja Perrylle, kuinka Agricultural Workers'in jäsenmäärä lisääntyi.

Muutimme päämajan kolmikerroksiseen rakennukseen, numeroon 1001 West Madison Street. Sijotimme kirjapainon viereisen rakennuksen pohjakerrokseen ja pystytimme uuden painokoneiston, muutimme Solidarity'n sinne Clevelandista ja painoimme lehtiä monilla kielillä, kuten bohemian, bulgarian, kroatian, suomen, saksan, unkarin, italian, juutalaisten, liettuan, venäjän, slavonian, espanjan ja ruotsin.

One Big Union Monthly ja Tie Vapauteen, suomalainen kuukausilehti, painettiin myöskin Chicagossa. Muita lehtiä eri kielillä painettiin muissa kaupungeissa ympäri maan, mm. Industrial Worker, virallinen lehti, Seattlessa, Washingtonissa, ja yksi suomalainen päivälehti Duluthissa.

I.W.W:n Työväen Opisto sijaitsi myöskin Duluthissa. Perinpohjainen marxilainen kurssi annettiin tässä opistossa kuin myöskin erinomaisia kursseja julkisten puheiden pitämisessä, työläisten, sekä ulkomailla että Amerikassa syntyneiden, englanninkielessä, ja kirjanpidossa ja järjestämistyössä. I.W.W:llä oli hyvä syy olla ylpeä koulustaan, joka oli valmistanut monta pätevää järjestäjää, kuin myöskin sanomalehdistään ja aikakausijulkaisuistaan. Kirjasia kustannettiin sadoissatuhansissa ja lehtisiä ja lippusia miljoonittain. I.W.W:n valistustyö oli laajalle levinnyttä ja koskaan-pysähtymätöntä.

V. 1913 tapahtui Coloradossa, Lännen Kaivantomiesten Liiton vanhoilla taistelukentillä, kammottava verilöyly Ludlowissa. Lakossa olevat hiilenkaivajat oli siellä häädetty kodeistaan. He asuivat telttakylässä. Eräänä päivänä, kun useimmat miehistä olivat lakkovahdissa yhtiön kaivannoilla, komppania sotaväkeä kulki telttakylän ohi. Eräs luutnantti surmasi erään nuoren kaivosmiehen, murtaen hänen pääkallonsa pyssynperällä, kun hän läheni sotilaita kantaen välirauhan valkoista lippua. Nämä raakalaiset ampuivat telttakylään, tappaen naisia ja lapsia, ja sitte sytyttivät kylän palamaan, polttaen ruumiit karrelle. Uutiset tästä verilöylystä kauhistuttivat työläisiä rannalta rannalle.

John D. Rockefeller, nuor., lausui eräässä kirjotuksessaan Atlantic Monthly'ssa: "Millainen tilanne tahansa, aiheutti sen sitte mikä hyvänsä, josta niin paljon katkeruutta saattoi kasvaa, selvästi kaipasi parannusta," lisäten tähän tämän inhottavan valheen: "Colorado Fuel & Iron Co:n isännistön toivomuksena ja tarkotuksena on aina ollut kohdella työläisiään auliisti ja tasapuolisesti."

Edelleen, puheissaan, joita hän piti Coloradossa, hän märehti vanhaa, joutavaa juttua pääoman ja työn liikekumppanuudesta, ja valhe huulillaan puhui siitä suojeluksesta, johon muka työ on oikeutettu sortoa ja riistäntää vastaan, samalla kertaa esittäen teollisuussuunnitelman, joka antoi Colorado Fuel & Iron Co:lle kuristusotteen kaikkiin palkkaamiinsa työläisiin.

Tämän teollisuussuunnitelman hahmoitteli Mackenzie King, myöhemmin Canadan pääministeri, joka, niinkuin vakuutetaan, kerran lausui, että "työn Canadassa täytyy laskeutua alhaisempaan elintasoon — lähemmäs kiinalaisten työläisten elintasoa."

Rockefeller sanoi: "Yleiset osakkeenomistajat ovat sijottaneet $34,000,000 tähän yhtiöön, että se voisi menestyä, että te miehet saisitte palkkanne, te virkailijat vuositulonne, ja johtokunnan jäsenet palkkionsa, samalla kun senttiäkään ei ole tullut osakkaille takaisin näinä neljänätoista vuotena."

Tämän loisolion täytyi kuvitella lukijansa mitä suurimmiksi pölkkypäiksi, uskomaan sellaista, että osakkeenomistajat sijottavat rahaansa mihinkään teollisuuteen vain tarkotuksella maksaa työläisille palkkaa. Hän tietää, kuten enimmät ihmiset tietävät, että kaikkia teollisuuksia harjotetaan ainoastaan voiton vuoksi.

Minut kutsuttiin Washingtoniin todistamaan teollisuussuhteita tutkivan komissionin edessä. Tämän komissionin oli kongressi muodostanut asetuksella Rooseveltin hallinnon aikana, mutta se ei ilmestynyt eloon ennenkuin Woodrow Wilson oli valittu Yhdysvaltain presidentiksi, jolloin hän nimitti siihen jäsenet, kuuluen siihen Frank P. Walsh, kansascitylainen lakimies,

puheenjohtajana. Syynä tähän komissioniin oli aikakauden teollisuudessa vallitseva levottomuus: villa- ja pumpulilakko Lawrencessa, silkkilakko Patersonissa, kutomolakko Little Fallsissa, kumilakko Akronissa, lakot Coloradossa, puutavaralakot pohjoislännellä ja etelässä, Wheatlandin humalanpoimijain lakko ja muut lakot Californiassa, kuparinkaivajien lakko Michiganissa, laajalle levinneet puhevapaustaistelut, yhtähyvin kuin etelän työläisten taloudellinen asema.

Komissioni oli perinpohjainen tutkimuksissaan, vaikka vähän taikka ei mitään lähti kongressilta seurauksena sen kertomuksesta, joka käsitti yksitoista laajaa sidettä. Tämän komissionin valta, mikäli tulee tutkimiseen, oli laaja. Teollisuuspösöt olivat pakotetut todistamaan ja alistumaan mitä ankarimpaan ristikuulusteluun. Heidän joukossaan oli John D. Rockefeller, nuorempi, josta yksi komissionin jäsen lausui, että "hänestä käännettiin sisäpuoli päällypuolelle."

Olin todistajan tuolilla suurimman osan kahdesta päivästä. Minua ensin kuulusteli puheenjohtaja Walsh, ja minä lyhyesti esitin ne monet seikat, joihin olen tässä kirjassa kosketellut, lisäten:

Tämä selvästi kuvaa asemaa, jonka tämän komissionin tulisi ymmärtää, että yhteiskunnassa löytyy luokkataistelu, jossa työläiset ovat toisella puolella ja kapitalistit toisella, — ja että työläisillä ei ole muuta kuin työkykynsä ja kapitalisteilla on hallussaan hallituksen ja sen kaikkien osastojen — lakiasäätävän, toimeenpanevan ja lakiatulkitsevan — johto ja määräämisvalta, — että heillä, heidän puolellaan rintamaa, on kaikki lain voimakeinot, — he voivat palkata salapoliiseja, vain kysymällä he voivat saada käytettäväkseen poliisivoiman, miliisin tai vaikka armeijan.

Löytyy työläisiä, jotka ovat tulleet siihen johtopäätökseen, että on olemassa vain yksi keino tämän taistelun voittamiseksi. Me emme lainkaan yhdy siihen lausuntoon, jota täällä on märehditty päivä päivältä — että työn ja pääoman välillä löytyisi etujen yhtäläisyyttä. Sanomme teille avomielisesti, että ei voi löytyä etujen yhtäläisyyttä työläisten välillä, jotka tuottavat kaiken omalla työvoimallaan ja aivojensa avulla ja sellaisten miesten kuin John D. Rockefellerin, Morganin ja heidän osakkeenomistajiensa, jotka eivät enempää järjellä, lihaksilla kuin muillakaan keinoilla avusta omistamiensa teollisuuksien tuotantoa. Me julistamme, että tämä kamppailu tulee jatkumaan huolimatta kaikesta, mitä tämä tutkijakomitea voi tehdä tai mitä te voitte kongressille suositella, että taistelu työväenluokan ja kapitalistiluokan välillä on kiertämätön, että se on taistelu siitä, mihin kapitalistiluokalla on määräämisvalta — elinkeinoista, tuotantokoneistosta ja -välineistä. Näiden, me väitämme, tulisi olla työväenluokan käsissä ja sen luokan hallittavana yksinomaan, lainkaan lukuunottamatta mitä kapitalisteilla ja heidän osakkeenomistajillaan saattaisi olla vastaansanomista....

Unelma, joka minulla on aamulla ja illalla ja pitkin päivää, on se, että jolloinkin tulee uusi yhteiskunta, jossa ei ole taistelua kapitalistin ja palkkatyöläisen välillä, vaan jossa jokaisella ihmisellä on vapaa tilaisuus maahan ja sen tuotantolähteisiin. Sinä päivänä ei tule olemaan valtiollista hallitusta, ei valtioita, ja kongressia ei ole muodostettu laki- ja saarnamiehistä kuten on tänä päivänä, mutta se on oleva kokoonpantu eri teolli-

suusaloilta valituista asiantuntijoista, jotka kokoontuvat käsittelemään koko kansan hyvinvointia ja keskustelemaan keinoista, joiden avulla koneet voidaan tehdä ihmisten orjiksi sensijaan kuin nyt osa ihmisistä on tehty koneiden orjiksi tai niiden ihmisten orjiksi, jotka nämä koneet omistavat.
Uskon, että tulee aika, jolloin työläiset käsittävät, mitä me muutamat koetamme nyt saavuttaa, ja se on: tuotannollinen vapaus.

Komissioneri Weinstock, eräs kauppias Sacramentosta, Californiasta, oli yksi niistä komissionereista, jotka minua kuulustelivat.

Hän kysyi minulta I. W. W:n kirjallisuudesta, sanoen: "Nyt minä luen joitakin lainauksia I. W. W:n virallisesta kirjallisuudesta."
Halusin tietää, kenen kirjottamista.

Komissioneri Weinstock: I. W. W:n kirjallisuus, joka on tutkijakomitean käsiin saatettu, opettaa väkivaltaista toimintaa, milloin sellainen toiminta katsotaan tarpeelliseksi. Kirjasessa, jonka on julkaissut I.W.W., nimeltä T,h e I.W.W. — Its History, Structure, and Methods, kirjoittanut Vincent St. John, annetaan seuraava lausunto:
"Vallankumouksellisena järjestönä Industrial Workers of the World aikoo käyttää mitä tahansa ja kaikkia keinoja, jotka vievät etsittyyn päämäärään vähimmällä ajan ja voiman kulutuksella. Käytetyt keinot riippuvat kokonaan järjestön voimasta tehdä niiden käyttminen sopivaksi. Kysymys 'oikeasta' ja 'väärästä' ei liikuta meitä."
IW.W:n laulukirjassa ilmenee seuraava:

"Aseisiin, aseisiin, te uljaat!
Koston miekka ulos vetäkää!
Mars eespäin, kaikki vannoutuin:
Eespäin, voittoon tai kuolemaan."

Kirjasessa, jonka I.W.W. on kustantanut, kantaen nimeä An Appeal to Wake Workers, Men and Women, kirjottanut E. S. Nelson, ilmenee seuraava:
"Kun kapitalistit antavat estetuomion lakkolaisia vastaan, rikkokaa sitä, — älkää totelko sitä, — antakaa lakkolaisten ja muiden mennä vankilaan, jos se on tarpeellista. Se tulisi maksamaan niin paljon, että estetuomio peruutettaisiin. Lopullinen, yleismaailmallinen lakko, tahtoo sanoa, rajottuen tuotantolaitoksiin, sulkee työantajat omistajina ja loiseläjinä pois ainiaaksi ja antaa heille tilaisuuden tulla työnraatajiksi."
Nämä kutakuinkin edustavat I.W.W:n kantaa ja oppia, mr Haywood, nämä lukemani lainaukset I.W.W:n kirjasista?
Johon minä vastasin: Kyllä, sikäli kuin olette lainannut I.W.W:n kirjasista. Teillä on joukko kirjasia, joita eivät ole I.W.W:n jäsenet kirjottaneet. Ensimäinen, jonka lainasitte, on Ranskan kansallislaulu, "Marseljeesi." Mitä te luitte ruokatavaroiden pakkoluovuttamiseen yllyttämisestä, sen lausui Abraham Lincoln tässä kaupungissa sota-aikana, kun elintarvekeinottelijat ja -huijarit kohottivat ruokatavaroiden hinnat 600, 700 tai 800 prosentilla ja ihmiset tulivat Abraham Lincolnin luo kysymään mitä tehdä, ja hän sanoi: "Ottakaa piikkikuokkanne ja rautakankenne ja menkää viljasäiliöille ja varastohuoneille ja auttakaa itseänne", ja minä luulen, että se on hyvää I.W.W:n oppia. En näe siinä paljoa, jonka kanssa en olisi yhtä mieltä.
Komissioneri Weinstock: Siis, tehdäksemme yhteenvedon, me havaitsemme, että i.w.w-läisyys opettaa seuraavaa:

(a) Että työläisten tulee käyttää mitä tahansa ja kaikkia keinoja, joilla saavutetaan etsitty päämäärä mahdollisimman vähällä ajan ja voiman kulutuksella.

(b) Kysymystä oikeasta ja väärästä ei ole lukuunotettava.

(c) Koston miekka on paljastettava ja kaikkien tulee vannoutua joko voittoon tai kuolemaan.

(d) Työläisten tulee auttaa itseään kun siihen tulee sopiva aika.

(e) Mitään työantajan kanssa tehtyä sopimusta ei työläisen ole katsottava pyhäksi ja rikkomattomaksi.

(f) Työläisten tulee tuottaa alempiarvoisia tavaroita ja tuhlata aikaa korjauttaessaan työkaluja ja ottaessaan osaa korjaustyöhön — kaikki äänettömällä ymmärtämyksellä.

(g) Työläisen tulee odottaa päivää, jolloin hän pakkoluovuttaa tehtaat ja ajaa ulos omistajat.

(h) Työläisen tule valmistautua aiheuttamaan tuotannollinen halvaustila, silmälläpitäen kaikkien teollisuuksien pakkoluovutusta, sillä välin ottaen pakolla haltuunsa kaiken, mitä hän voi tarvita.

(i) Lakkolaisten tulee rikkoa ja halveksumisella kohdella kaikkia oikeuslaitosten estetuomioita.

Jos tämä on I.W.W:n oppia, luuletteko, että Amerikan kansa tulee koskaan sitä hyväksymään?

Vastaus: On useita seikkoja, joita haluaisin teille selittää, tahtoo sanoa, mitä menettelytapoihin ja päämäärään tulee. Tunnetteko te niitä päämääriä, joita me toivomme saavutettavan? Me toivomme näkevämme sen päivän, jolloin kaikki työkykyiset miehet tekevät työtä, joko aivoilla tai lihaksilla, — toivomme näkevämme päivän, jolloin naiset ottavat paikkansa tuotannollisina yksikköinä, — toivomme näkevämme sen päivän, jolloin jokaisella iäkkäällä miehellä ja iäkkäällä naisella on vakuutus, että he saavat vähintäänkin kuolla rauhassa. Nyt teillä ei ole mitään sellaista tänä päivänä. Teillä ei ole taetta siitä, niin rikas mies kuin te olettekin, että te ette kuole kerjäläisenä. Minulla on aate, että me voimme perustaa paremman yhteiskunnan kuin mikä meillä on, — ja minulla on toinen aate, että meillä ei voi olla paljoa huonompaa kuin mikä meillä tällä hetkellä on.

Vastattuani komissioneri Weinstockin muihin kysymyksiin, jotka koskivat I.W.W:n opinkappaleita, hän alisti viimeisen:

(i) Lakkolaisten tulee rikkoa ja halveksumisella kohdella kaikkia oikeuslaitosten estetuomioita.

Vastasin: Minut on niin liisteröity estetuomioilla, että puku kävi tarpeettomaksi, ja minä olen niitä halveksumisella kohdellut...

Komissioneri Weinstock: Jos minä astuisin esiin ja ottaisin haltuuni omaisuutenne ja viskaisin teidät ulos, ryöstäisinkö minä teitä silloin?

Vastaus: Teillä on erheellinen ajatus, että omaisuus on teidän. Minä väitän, että omaisuus ei kuulu teille, — että mitä te kapitalistina olette omaisuutta kasannut, on vain maksamatonta työtä, yliarvoa. Teillä ei ole mitään valtuutettuja oikeuksia siihen omaisuuteen.

Komissioneri Weinstock: Te uskotte I.W.W:n opettamien menettelytapojen käytännössä sovelluttamiseen?

Vastaus: Voitteko käsittää mitään, jota työläiset eivät voi tehdä, jos he ovat järjestyneet yhteen isoon unioon? Jos työ olisi järjestynyttä ja oman kurinsa alaista, se voisi pysähdyttää jokaisen rattaan Yhdysvalloissa tänä iltana — joka ainoan — ja pyyhkäistä kapitalistinne lainlaatijakuntineen ja politikoitsijoineen mereen. Työ se on, joka tätä maata ylläpitää, ja jos työläiset olisivat järjestyneet, tieteellisesti järjestyneet, — jos he

olisivat luokkatietoisia, jos he käsittäisivät, että yhden työläisen etu on jokaisen työläisen etu, ei löydy mitään, jota he eivät voisi tehdä...

Komissioneri Weinstock: Minua on pyydetty alistamaan teille tämä kysymys, jos te välitätte siihen vastata: "Mitä te tulette tekemään laiskureille ja niille, jotka haluavat päättää siitä, minkälaisen työn kukin mies tulee saamaan, ja mitä kukin määrätty henkilö tulee tekemään tässä järjestelmässänne?"

Vastaus: Laiskurille annetaan sellaista työtä, jota hän haluaa tehdä; enkä usko, että kukaan ihminen on laiska...

Komissioneri Weinstock: Sallikaa minun tulla varmuuteen, mr Haywod, että minä täysin käsitän i.w.w-läisyyden päämäärän. Olen otaksunut, — myönnän, että olen sen otaksunut näissä esityksissäni teille — että i.w.w-läisyys on sosialismia eräällä lisäteorialla, tahtoo anoa, i.w.w-läisyys on —

Keskeytin hänet tässä, julistaen: Pitäisin siitä paljoa paremmin, jos malttaisitte olla viittaamatta sosialismiin, viitatessanne i.w.w-läisyyteen, sillä sosialismi, tai ainakin sosialidemokratia esimerkiksi Saksassa, on joutunut huonoihin kirjoihin muiden maiden työläisten silmissä sen jälkeen kun Saksan sosialidemokraatit alkoivat kannattaa sotaa, ja meistä ne, jotka uskovat olevansa sosialisteja, vastustavat sotaa. Joten, ellei teillä ole sitä vastaan, käsittelemme industrialismia sen omalta painoltaan.

Komissioneri Weinstock: Löytyy siis jyrkkä erotus sosialidemokraattien ja i.w.w-läisten välillä, mr Haywood?

Vastaus: Kyllä.

Komissioneri Weinstock: Ja I. W. W., kuten te nyt selitätte, esittää, että sen sijaan että valtio omistaisi tuotantolaitokset, työläiset ne omistaisivat?

Että työläiset ne omistaisivat, vahvistin.

Komissioneri Weinstock: (jatkaen) Valtiosta riippumattomina?

Vastaus: Valtiosta riippumattomina. Silloin ei tule löytymään mitään sellaista laitosta kuin valtio, tai valtioita. Teollisuudet tulevat ottamaan nykypäiväisten valtioiden paikan. Voitteko nähdä mitään tarvetta sellaisille valtioille kuin Rhode Island ja Connecticut, ja kahdelle hallitustalolle liittovaltioiden pienimmässä valtiossa?

Komissioneri Weinstock: Paitsi itsehallinnon takia.

Vastaus: Itsehallintohan kaikessa tapauksessa muodostuu, kun hallitus annetaan niille, joiden etua se vartioi, ja se tahtoo sanoa, teollisuuksille.

Komissioneri Weinstock: Selittäkää meille lyhyesti, mr Haywood, millä tavalla te tulisitte hallitsemaan ja ohjaamaan asioita esittämänne järtelmän aikana, joka käsittäisi sata miljoonaa ihmistä, niinkuin me tällä hetkellä tässä maassa käsitämme.

Vastaus: Millä tavalla näiden sadan miljoonan ihmisten asioita hallitaan tällä hetkellä? Työläisillä ei ole asiaa eikä ääntä missään muualla kuin työpajassa. Monet työläisistä ovat lapsia. Heillä varmaankaan ei ole etua eikä ääntä yleisessä äänioikeudessa. Heitä palkataan työpajoissa, ja tietysti, minun ajatukseni mukaan, lapsilla, jotka tekevät työtä, tulisi olla sananvaltaa siihen nähden, miten he tekevät työtä, minkälaista palkkaa he saavat — tahtoo sanoa, nykyisten olojen vallitessa lapsilla, jotka tekevät työtä, tulisi olla tämä sananvalta.

Sama pitää paikkansa naisiin nähden. Poliittinen valtio, hallitus, sanoo, että naiset eivät ole oikeutetut äänestämään — tahtoo sanoa, ei muualla kuin kymmenessä vapaassa valtiossa lännellä, — mutta naiset ovat teollisuusyksikköjä, — he ovat tuottavia yksikköjä. Minun ajatukseni on, että heillä tulisi olla ääni oman työvoimansa hallitsemiseen ja kuluttamiseen, ja ainoa paikka, jossa he voivat oman tahtonsa julistaa, on työväenunioiden kokoussaleissa, ja siellä he julistavat tahtonsa täyteen määrään, teollisuuden kansalaisina, jos suvaitsette, sikäli kuin on kysymys heidän

työnsä tarkotuksesta ja ehdoista, joiden alaisina he työskentelevät. Siis, te tunnustatte sen sikäli kuin naiset ja lapset ovat kysymyksessä.

Etelän mustat miehet ovat samalla tasolla. He ovat kaikki tämän maan kansalaisia, mutta heillä ei ole ääntä hallituksessa. Miljoonilta mustilta miehiltä on äänioikeus riistetty, ja jos he olisivat järjestyneet, heillä olisi äänivalta sanoa, miten he työskentelevät ja mitenkä työsuhteet olisi järjestettävät. Mutta järjestymättöminä he ovat avuttomia ja samallaisessa orjuuden asemassa kuin he olivat ennen sotaakin.

Tämä on totta ei ainoastaan naisiin, lapsiin ja mustiin miehiin nähden, mutta pitää yhtähyvin paikkansa ulkomaalaisiinkin, jotka saapuvat tähän maahan ja kaikessa tapauksessa ovat hyödyllisiä yhteiskunnan jäseniä. Useimmat heistä heti menevät teollisuuksiin, mutta viiteen vuoteen he eivät ole kansalaisia. He laahustavat työssään vuodesta vuoteen, eikä heillä ole äänivaltaa työvoimansa hallitsemiseen ja käyttämiseen. Ja niinkuin olette kuulleet tämän tutkijalautakunnan kuulusteluissa, löytyy yhtiöitä, jotka johtavat tapaa, millä tavalla nämä ulkomaalaiset tulevat äänestämään. Varmaankin olette siitä jotakin kuulleet Rockefellerin omistusten yhteydessä eteläosassa Coloradoa. Te tiedätte, että vaaleja siellä ja monilla muilla paikoilla ei toimitettu rehellisesti. Näille ulkomaalaisille määrättiin, miten heidän tuli äänestyslippunsa asettaa.

He eivät ole ainoat, joilta äänioikeus on riistetty, mutta löytyy myöskin työmies, joka on tässä maassa syntynyt, jota teollisuuslamaannukset paiskelevat paikasta paikkaan, — heidän kotinsa ovat särjetyt ja he ovat pakotetut menemään kaupungista toiseen, ja kukin valtio vaatii vissin ajan asukkaanaoloa ennenkuin miehellä on oikeutta äänestää. Muutamat valtiot määräävät, että hänen täytyy olla asukkaana yhden vuoden, toiset vaativat kaksi vuotta, — hänen täytyy asua joku vissi aikamäärä kauntissa, — hänen täytyy asua 30 päivää tai niillemain äänestyspiirissä ennenkuin hänellä on ääntä hallituksen johtamisessa.

Mutta, jos ihminen ei olisi valtion tai valtakunnan alamainen vaan teollisuuden kansalainen, muuttaen paikasta paikkaan, kuuluen unioonsa, mennen mihin tahansa, hän astuisi union kokoussaliin, osottaisi korttinsa, kirjottautuisi luetteloon, ja hänellä hetikohta olisi ääni niiden asioiden johtamisessa, joista hänen hyvinvointinsa on riippuvainen. Sellaisen yhteiskuntamuodon minä haluaisin nähdä. Ymmärtäkää minua, mr Weinstock, minä luulen, että työmies, tehköön hän sitte vaikka kuinka karkeata työtä, on tärkeämpi jäsen yhteiskunnassa kuin mikään tuomari ylioikeuden penkillä tai mikään hyödytön jäsen yhteiskunnassa. Minä puhun työväenluokan puolesta. Minä olen puolueellinen työväen puolesta.

Frank P. Walsh, komissionin puheenjohtaja, teki minulle joitakin kysymyksiä: Minulla on joitakin kysymyksiä, joita minua on pyydetty teiltä kysymään, jotka ovat tänne lähetetty, ja toivon, että vastaatte niihin niin lyhyesti kuin mahdollista.

Yksi on: Ettekö te harkitse lasten riistämistä teollisuudessa nykyisen järjestelmän vallitessa väkivaltana mitä häpeämättömintä ja raakalaisinta lajia?

Vastaus: Ilman pienintäkään epäilystä. Se on vain yksi niistä kauheista väkivallantöistä, joita kapitalistiluokka harjoittaa.

Puheenjohtaja Walsh: Sitte löytyy toinen kysymys: Tuleeko i.w.w-ismi poistamaan rikoksen ja rikokselliset? Jos ei, kuinka te järjestätte yhteiskuntanne suojelemaan hyvin-käyttäytyviä monia ilkeitä muutamia vastaan?

Vastaus: Industrialismi tulee poistamaan rikoksen ja rikokselliset, sillä 95 prosenttia rikoksista tänä päivänä on omaisuutta vastaan. Poistamalla palkkajärjestelmä, poistamalla yksityisomistus — tulee poistetuksi 95-prosenttia rikoksista...

LUKU XIX.

Hyökkäyksiä! Hyökkäyksiä! Hyökkäyksiä!

Raudankaivajien lakko Minnesotassa vuonna 1916 oli suuri tapahtuma Industrial Workers of the World'in historiassa, vaikka lakon kestäessä sattui eräs seikka, joka jätti poispyyhkimättömän mustan merkin tätä järjestöä vastaan. Se oli kolmen lakkolaisen tuomitseminen murhasyytöksestä. Minä kuvailen sen asian myöhemmin.

Lakko alkoi Silver-kaivannolla Aurorassa, jossa olosuhteet, joiden alaisina miehet työskentelivät, alkoivat käydä sietämättömiksi. Esimerkiksi, maanalla löytyi paikkoja, joissa kaivajien täytyi hinata hirsiä niin ahtaiden paikkojen läpi, että heidän täytyi liikkua nelinkontin kurassa ja ravassa ja kiskoa raskaat hirret paikoille, joissa he työskentelivät. Vaatimuksia tehtiin parannuksista, ja lakko alkoi. Se nopeasti levisi Mesaban, Cuyunan ja Vermillion-rautakaivosalueille. Noin 16,000 miestä otti osaa tähän lakkoon.

Tämä tapahtui aikana, jolloin Yhdysvaltain Teräsyhtiöllä oli tulvittain sotatilauksia kaikista maista, jotka olivat liittyneet murhaleikkiin.

Terästrustin ensimäinen liike oli kutsua paikalle yhtiön vahdit ja pyssyhurtat. Sitte valtion kuvernööri lähetti valtion sotaväkeä rauta-alueille lakkoa murtamaan.

Kuvernööri Burnquist julkaisi määräyksen, että mitään lakkolaisten kulkuetta, saattuetta tai mielenosotusta ei ollut toimeenpantava. Tämä olisi riistänyt miehiltä yhden vahvimmista kiihotuskeinoistaan. Määräystä ei toteltu.

Eräs suomalainen työläinen, nimeltä John Alar, murhattiin, kun hän istui talonsa rappusilla lapsi sylissään. Tämä murha tapahtui Evelethissä. Surmatun miehen hautajaisista muodostui suuri mielenosotus, johon ottivat osaa kaivosmiehet kaikilta eri alueilta. Ne, jotka menivät Virginian kaupungista, kantoivat kulkueen edellä taulua, johon oli kirjoitettu: "Silmä silmästä, hammas hampaasta". Tämän kulkueen etunenässä kulkivat I. W. W:n järjestäjät, ja heitä seurasi soittokunta. Heidän eteenpäin marssiessaan, pyssyhurtat ja vahdit muodostivat rivin katukäytävällä. Kun hautajaispuheita pidettiin haudan partaalla, niin tämän vanhan raamatullisen valan omaksuivat itselleen kaivosmiehet monista eri kansallisuuksista ylöskohotetulla oikealla kädellä.

Tätä seikkaa käytettiin myöhemmin oikeusjutussa, kun I. W. W:n järjestäjä vangittiin ja syytettiin erään pyssyhurtan murhasta, — hurtan, joka kuului Duluthissa muodostettuun sakkiin, jonka toimena oli mennä alueelle ja raivata tieltä pois

tai karkottaa alueelta lakon johtavimmat miehet. Nämä hurtat menivät erään Masonovitch-nimisen kaivosmiehen kotiin, jonka luona asusti kaksi muuta kaivajaa, Geogorovitch ja Orlanditch. Alkoi tappelu, ja kuulat, joita laukaistiin, tappoivat kaksi miestä, joista toinen oli ruokatavaravaunujen ajaja, suomalainen työläinen, nimeltä Latvala, ja toinen, pyssyhurtta Myron.

Tätä yhteenottoa seurasi heti Masonovitchin ja hänen luonaan asuneiden kaivosmiesten kuin myöskin I. W. W:n järjestäjien Joe Schmidtin, Sam Scarlettin ja Carlo Trescan vangitseminen. Miehet pantiin kaikki vankilaan Duluthissa ja pidettiin siellä ilman takausta.

Aloitin heti taistelun heidän puolustuksekseen. Kirjoitin Denveriin tuomari Hiltonille, jota ennemmin olimme käyttäneet Joe Hillin puolustuksessa ja joka otti Clarence Darrow'n paikan George Pettibonen puolustuksessa, Boisessa, Idahossa. Kirjoitin myöskin eräälle nuorelle, Whitsell-nimiselle asianajajalle, joka oli toiminut Lännen Kaivantomiesten Liiton puolesta Boisen jutussa. Palkkasimme myöskin paikallisia lakimiehiä Minnesotasta, ja tunsimme olevamme hyvin varustautuneet puolustamaan ei ainoastaan järjestäjiä, joita odotti kauhea murhasyytös, mutta myöskin lakossa olevia kaivosmiehiä, jotka joutuivat oikeuden kanssa tekemisiin.

Joe Ettor, joka oli siihen aikaan I. W. W:n yleisenä järjestäjänä, oli toimitellut jotakin työtä Scrantonissa, Pennsylvaniassa, ja ympäristöllä. Hän ei ollut esiintynyt erikoisen toimivana Lawrencen lakosta saakka. Hän saapui paikalle piakkoin lakon puhjettua ja alkoi kerätä varoja puolustusrahastoon. Seurauksena hänen toimistaan, samaten kuin päävirastonkin, suuri summa rahaa tulikin kerätyksi.

Kun juttu tuli esille, sain sanomalehdistä tiedon kolmen kaivosmiehen tuomitsemisesta. Sähkötin heti Ettorille jättää oikeudelle anomus uuden tutkinnon toimeenpanemisesta. Mykistyin sitte saadessani häneltä tiedon, että kaivosmiehet olivat tunnustaneet itsensä syyllisiksi ja heidät oli tuomittu kuritushuoneeseen ajoiksi, jotka vaihtelivat yhdestä kahteenkymmeneen vuoteen. Sähkötin hänelle heti, että tulla päävirastoon niiden järjestäjien kanssa, jotka oli jutusta vapautettu. Heidän mukanaan tuli Elizabeth Gurley Flynn, joka myöskin oli ollut työssä lakon hyväksi.

Harkitessamme asiaa huolellisesti, kävi selville, että suunnitelmat kaivosmiesten syyllisiksi tunnustamista varten oli laadittu Duluthin vankilassa. Oli sovittu, että miesten tuli tunnustaa syyllisyytensä ja saada vuoden tuomion, jotavastoin I. W. W:n järjestäjät oli vapautettava ja murhasyytös heitä vastaan kumottava. Näytelmä oikeudessa oli ilveilyä. Kaivosmiehet, jotka eivät voineet keskustella englanninkielellä, saivat tietää

tunnustaneensa syyllisyytensä toisenluokan murhaan, josta heidät tuomittiin vähintään viiden, enintään kahdenkymmenen vuoden rangaistukseen.

Joe Schmidt, eräs puolalainen järjestäjä, lausui minulle neuvottelussamme päävirastossa: "Se oli väärin, Bill, väärin alusta loppuun. Niitä miehiä ei koskaan olisi tullut lähettää vankilaan." Scarlett vahvisti Schmidtin sanoja. Katsahdin silloin Ettoriin, Flynniin ja Trescaan selitystä saadakseni. En odottanut paljoa Trescalta, sillä hän ei ollut jäsen järjestössämme, vaikka hän oli tehnyt tarmokasta työtä Lawrencen lakossa, Massachusettsissa. Ettor ja Flynn sanoivat, että se oli paras, mitä voitiin tehdä. Sanoin Ettorille koristelemattomalla kielellä, että kun hän oli murhasyytöksestä pidätettynä Lawrencessa, ei järjestö olisi sallinut hänen tunnustaa syyllisyyttä mihinkään, ei edes katukäytävälle sylkemiseen.

He kolmen tiesivät, että vääryys oli tapahtunut tuomituille kaivosmiehille, jotka olivat nyt matkallaan kuritushuoneeseen. Heidän osuutensa tässä jutussa lopetti heidän yhteytensä I. W. W:n kanssa. Ettor ja Flynn olivat kauan aikaa olleet I. W. W:hen liittyneitä ja olivat innokkaita ja väsymättömiä työskentelijöitä. Heidän ei olisi tullut sallia antaa itsensä mennä lakimiesten asettamaan ansaan, lakimiesten, jotka mieluummin "sovittavat" jutun kuin ajavat sen päätökseen.

Lakon aikana lähetti kuvernööri Burnquist tutkijakomitean rauta-alueille katselemaan kaivosmiesten oloja. Myöhemmin tehtiin kysymys ja toimeenpantiin kuulustelu Minnesotan lainlaatijakunnassa. Kun kuvernöörin komitea laati kertomuksensa, palasivat kaivosmiehet työhön, ja, harvinaista sanoa, jokaisen vaatimuksen, mitä oli tehty, myönsi terästrusti ilman minkäänlaista neuvottelua tai sopimusta. Kaivajat saivat lisäyksen palkkoihin, kahdeksantunnin päivän, ja paremmat työsuhteet yleisesti. Tämä oli toinen kerta, jolloin tämä suuri teräsyhtiö myöntyi I. W. W:n vaatimuksiin, vaikka järjestömme jäsenet ja virkailijat eivät tunteneet teräsyhtiön virkailijoita lakon päätyttyä sen paremmin kuin sen alettuakaan.

Nämä tosiseikat antavat läksyn, "kultaisen säännön", josta konikauppaa-hierovat työväenjärjestöjen virkailijat voisivat hyvin ottaa opikseen järjestöjensä jäsenten yleiseksi hyödyksi.

Yhdysvaltain teollisuusporhot käsittivät, että voittoisa Saksa tulisi olemaan voimakas kilpailija maailman markkinoista. Nämä porhot olivat peloissaan tämän suuren kansan keksijäneroudesta, joka loi sellaisia laivoja kuin Deutschland, joka tuli valtameren poikki veden alla, ja keksi zeppeliinit, jotka voivat liidellä merten yli, rakensi kanuunat, jotka voivat kantaa 75 mailia, keksi vastamyrkyn, joka voi parantaa kupan, ja oli ylpeä leimatessaan tuotteensa, "Tehty Saksassa". Yhdys-

vallat olivat kiihkeät kääntämään tykistönsä kohti tätä kasvavaa teollisuuskilpailijaa. "Hunnien" aikaansaama Belgian hävitys oli jo unhoitettu. L u s i t a n i a n upottaminen ei ollut kyllin riittävä syy sodan julistamiseen. Yhdysvaltain asukkaat, varsinkin keskilännellä ja länsiosassa maata, olivat selvästi kansan sotaansekaantumista vastaan. Joten Setä-Samulille, jonka persoonaa esittivät Wall-kadun imperialistit, oli tarpeellista alottaa varustuneisuuskamppailu. Ensin he hankkivat määräämisvallan kaikkiin maan vaikutusvaltaisimpiin lehtiin. Sitte kauppaklubit, tehtailijain liitot y.m. alkoivat varustuneisuusparaattinsa. Näitä mielenosotuksia pidettiin monissa suurissa kaupungeissa. Liittovalloille myönnetyt lainat tietenkin olivat suurin tekijä ratkaisemaan Amerikan liittymisen sotaan.

San Franciscossa, kahta päivää ennen varustuneisuusparaattia, pidettiin suuri kokous Dreamland Rinkissä, vastustaen Yhdysvaltain sotaanliittymistä. Tässä kokouksessa yksi puhujista esitti yhtenä keinona sodan lopettamiseksi, että sotilaat ampuisivat upseerinsa ja menisivät kotiin. Tämän kokouksen menestyksen takasi B u l l e t i n' i n sille antama huomio.

Seuraavana päivänä lähetettiin kaikille lehdille varotuskirjeitä, joissa sanottiin, että "jotakin tulisi tapahtumaan, joka kuultaisiin ympäri maailman."

Jotakin tapahtui paraattipäivänä. Sattui räjähdys, joka tappoi monta ihmistä ja loukkasi monia muita. Tom Mooney, Warren Billings ja muita vangittiin tästä rikoksesta syytettyinä.

Tom Mooney oli lyhyt aika sitte johtanut San Franciscon raitiotietyöläisten lakkoa. Tähän aikaan hän oli kirjottanut minulle, pyytäen minua lähettämään joitakin I. W. W:n jäseniä sinne, auttamaan häntä lakossa. Johtui Mooneyn väsymättömästä ja onnistuneesta lakonjohdosta, että hänet vangittiin, syytettynä olleen yhtenä niistä, jotka aiheuttivat räjähdyksen. Mooney ja Billings julistettiin syyllisiksi ja tuomittiin kuolemaan. Myöhemmin tämä tuomio lievennettiin elinkautiseksi vankeudeksi. Heidät olisi murhattu samalla kylmäverisellä tavalla kuin Sacco ja Vanzetti murhattiin, ellei tekijänä olisi ollut se, että venäläisten työläisten valitsema komitea vieraili Amerikan lähettilään, Francisin, luona Petrogradissa, kertoen hänelle, että heidän veljeänsä, Tom Mooneya, Amerikassa, ei saa hirttää. Francis sähkötti Yhdysvaltoihin Mooneyn ja Billingsin puolesta.

Täytyy mainita Freemont Olderin, San Franciscon B u l l e t i n'in toimittajan, ansioksi, että kun hän pääsi tietoon tosiasioista Mooneyn ja Billingsin jutussa, hän antoi heille vahvimman kannatuksen lehdellään, jonka toimittajana hän oli.

Tähän aikaan I. W. W. harjoitti suurta sotavastaista akiteerausta, kaikkialle liimaten lippusia, joissa oli sellaisia lausel-

mia kuin: "Älä ole sotilas, ole mies. Liity I. W. W:hen ja taistele työmaalla itsesi ja luokkasi puolesta."

I. W. W:n konventsioni v. 1916 hyväksyi seuraavan päätöslauselman, joka muovailtiin Leninin päätöslauselmasta Zimmerwaldin konferenssille. Sen päällekirjotukseksi asetettiin "Julistus".

Me, industrial Workers of the World, konventsioniin kerääntyneinä, täten jälleen vakuutamme uskollisuuttamme teollisuusunionismin periaatteille, ja vihkiydymme peräänantamattomaan, lannistumattomaan taisteluun palkkaorjuuden poistamiseksi ja teollisen kansanvallan ihanteen toteuttamiseksi. Europan valloitus- ja riistosodan riehuessa ja hävittäessä elämää, luokkatietoisuutta ja työläisten yhtenäisyyttä, ja alati kasvavan kiihotuksen sotilaallisesta varustuneisuudesta pimittäessä pääasiat ja isänmaallisilla ja, senvuoksi, kapitalistisilla pyrkimyksillä viivyttäen meidän lopullisen päämäärämme saavuttamista, me avoimesti julistaudumme päättäväisiksi vastustajiksi kaikille kansallisille pyrkimyksille, isänmaallisuudelle ja militarismille, jota saarnaa ja kannattaa meidän ainoa vihollisemme, kapitalistiluokka. Me tuomitsemme kaikki sodat, ja sellaisten ehkäisemiseksi me julistamme sotilasvastaista kiihotusta rauhan aikana, siten edistäen luokkasolidaarisuutta koko maailman työläisten keskuudessa, ja, sodan aikana, yleislakon kaikissa teollisuuksissa. Me tarjoamme vakuutuksen sekä siveellisestä että aineellisesta kannatuksestamme kaikille työläisille, jotka kärsivät kapitalistiluokan käsissä siitä syystä, että he näille periaatteille ovat uskollisia, ja kutsumme kaikkia työläisiä liittymään yhteen kanssamme, että riistäjien hallituskausi voisi lakata ja maapallo tulla turvalliseksi teollisen kansanvallan perustamisen kautta.

Teetin tästä päätöslauselmasta lehtisen, jolla oli punaiset raamit, jonka me painoimme vieretysten mustiin raameihin asetetun American Federation of Labor'in hyväksymän päätöslauselman kanssa otsikolla: "Mikä kuolettava vastakohta." Niitä levitettiin suurilukuisesti ympäri maata. Tämä "Kuolettava vastakohta" julkaistiin myöskin lentokirjasessa, jolle me annoimme nimeksi: "Viimeinen sota".

Kuusipuu oli tärkeä sota-raaka-aine, jota puutavaratrusti varusti sotiville kansoille, ja myöhemmin Yhdysvaltain hallitukselle, hinnalla, joka oli kohotettu $33:sta tuhannelta jalalta $110:een tuhannelta. Puutavaratyöläiset, jotka olivat I. W. W:n jäseniä, tunsivat, että he olivat ansionmukaisesti oikeutetut parempiin työoloihin, parempiin elinehtoihin, lyhempään työpäivään, ja korotukseen palkoissa. He tekivät suuria yrityksiä järjestää metsänhakkaajat, sahatyöläiset ja muut, joita käytettiin puutavaratuotannossa. Mutta monissa paikoissa he kohtasivat kauntin viranomaiset vastuksen, — viranomaisten, jotka kaikki olivat suurten tukkiyhtiöiden vaikutusvallan alaisia.

Tämä piti paikkansa Everettissä, Washingtonissa, jossa sheriffi jatkuvasti vangitsi I. W. W:n järjestäjiä ja puhujia ja hajotti kokouksia. Järjestön Seattlen haaraosastot päättivät lähettää joukon jäseniään Everettiin taistelemaan puheva-

paudesta ja oikeudesta järjestäytyä. Sunnuntaina, 5 p. marraskuuta, 1916, he vuokrasivat höyrylaiva Veronan ja sen sisarlaivan ja läksivät Everettiin. Kun Verona saapui laituriin, niin laivankannella olevia työläisiä tervehdittiin kivääriukuulilla, joita ampuivat apulaissheriffit ja pyssyhurtat väijyksistä. Viisi I. W. W:n jäsentä tuli tapetuksi ja useita haavoitettiin. Vaikka heidän jäsentoverinsa oli kylmäverisesti murhattu, niin siitä huolimatta suuri joukko Veronalla matkustaneista i. w. w.-läisistä vangittiin ja pakotettiin oikeudenkäyntiin murhasta, sillä muutamia viranomaisia oli tullut surmatuksi laivalta vastatuista laukauksista. Pitkän vankeusajan kuluttua, tutkinnon jälkeen, heidät vapautettiin.

Puutavaratyöläisten järjestäminen jatkui edelleenkin kunnes julistettiin lakko, jota johdettiin suurella voimalla, kunnes, varojen puutteessa, tuli tarpeelliseksi siirtää lakko työmaalle. Miehet palasivat työhön ja lakkasivat tehtyään työtä 8 tuntia. Tämä suututti ylitarkastajaa ja työnjohtajaa, jotka lakkaamatta sanoivat työläisille, että heidän tulisi työskennellä 10 tuntia, koska työmaa oli 10-tunnin paikka. Miehet vastasivat, että he tiesivät sen alkaessaan työhön, mutta kun he olivat 8-tunnin miehiä, eivät he halunneet kauemmin työskennellä. He pakottivat yhtiöt laittamaan sängyt suustaladattavien lavereiden tilalle, jotka olivat käytännössä, he saivat suihkukylvyt, pesuvälineitä ja parempaa muonaa. 1 p. toukokuuta, 1917, kaikki puutavaratyöläiset polttivat syöpäläisistä kuhisevat vuodehuopansa.

Olosuhteet Oklahoman, Texasin ja Californian öljykentillä olivat sangen kehnot. Oil Workers' Industrial Union päätti, että jotakin oli tehtävä öljykaivoilla ja öljyn etsinnässä työskentelevien työläisten puolesta.

Tulsa, Oklahomassa, oli se paikka, josta päätettiin alettavaksi. Eräänä iltana jotkut kauppaklubin jäsenet, mukanaan muutamia poliiseja, tunkeutuivat I. W. W:n kokoustalolle ja vangitsivat kaikki siellä löytyvät jäsenet, vieden heidät vankilaan. Mutta he eivät olleet ajatelleet, mistä he miehiä syyttäisivät, joten he ottivat miehet vankilasta ulos, asettivat automobiileihin ja ajoivat kaupungin rajojen ulkopuolelle, jossa tämä roskajoukko sitoi heidät puihin ja ruoski härkäruoskilla kunnes heidän ruumiinsa tippuivat verta. Sitten he kaatoivat kuumaa tervaa heidän silvottujen ruumiittensa yli ja sirottelivat päälle höyheniä. Sitten he päästivät miehet irti, käskivät mennä eikä koskaan palata takaisin Tulsaan, jos eivät halunneet sen pahempaa käsittelyä.

Charles Kreiger, eräs I. W. W:n jäsen, koneenkäyttäjä, vangittiin Tulsassa jollakin tekaistulla syytteellä ja pidettiin

siellä vangittuna monta kuukautta ennenkuin hänen juttunsa lopuksi otettiin esille, jolloin hänet vapautettiin syyttömänä.

Tänä toimeliaana kautena sain sähkösanoman tyttäriltäni, jotka silloin olivat Denverissä, että heidän äitinsä oli kuollut. Minuun se koski kovasti, mutta minä käsitin, että hän oli saanut vapautuksen kauan kestäneistä tuskistaan. Siitä pienestä osamaksusta, jonka olimme suorittaneet pienestä kodistamme Denverissä, saivat tyttäreni sen verran varoja, että he voivat siirtää äitinsä ruumiin takaisin Nevadaan, jossa hän on haudattuna lähellä isäänsä ja äitiänsä McDermittissä, joka vielä on autiota rajamaata.

Pitkän aikaa erikoisasiamiehet vaanivat jokaista I. W. W:n kokousta ja jäsenistön jokaista toimenpidettä sikäli kuin he voivat. Tammikuussa v. 1916, sanottiin olleen 75 tai 100 miestä palkattuna tähän työhön. Heillä oli kaikkien valtion, kaupunkien ja kuntien viranomaisten kannatus ja apu käytettävänään. Urkkijoilla oli vähän tekemistä, sillä kaikki kokoukset olivat julkisia eikä meillä ollut mitään syytä salata työtämme.

Sen jälestä kun presidentti Wilson oli helmikuulla, 1917, julistanut voimaan sotatilanteen, tuli hallituksen silmälläpito I.W.W:hen ja muihin radikaaleihin nähden tiukemmaksi.

Huhtikuun kuukausibulletiinissa, 1917, kirjotin:

Senjälkeen kuin viimeinen Bulletin ilmestyi, on presidentti Wilson julistanut voimaan sotatilanteen keisarillista Saksan hallitusta vastaan. Vapaaehtoisesta armeijasta on annettu kutsumus, ja mahdollisesti, Yhdysvaltain kongressi tulee hyväksymään lain pakollisesta asevelvollisuudesta. Kaikki luokkatietoiset Industrial Workers of the World'in jäsenet omantunnon mukaisesti vastustavat ihmisolentojen elinveren vuodattamista, ei uskonnollisista syistä, kuten kveekarit ja humanistiset seurat, vaan siksi, että me uskomme työväenluokan edun ja hyvinvoinnin kaikissa maissa olevan yhtäläisen. Samalla kun me syvästi vastustamme Saksan keisarillista hallitusta, me vastustamme minkään maan työläisten teurastusta ja silpomista. Monissa maissa jäsenemme kärsivät vankeutta, kuolemaa ja kaikenlaista kidutusta luokkasodassa, jota me käymme yhteiskunnallisen ja taloudellisen oikeuden luomiseksi.

I. W. W. oli ulottanut toimintansa kaukaiseen Australiaan. Sielläkin sen jäsenet harjottivat taistelua sotaa vastaan. Kaksitoista vangittiin Sidneyssä, tutkittiin ja tuomittiin 14 vuoden vankeuteen. Lehtemme, Direct Action, lakkautettiin ja toimittaja, Tom Barker, karkotettiin maasta.

Heinäkuun Bulletinissa tiedotin teollisuusunioille ja jäsenille yleensä kuten seuraa:

Rockfordissa, Illinoisissa, yli 150 miestä, I. W. W:n jäseniä ja sosialisteja, antautui vapaaehtoisesti viranomaisille rekisteröimislain kiertämisestä. Heitä kohdeltiin tavattomalla julmuudella. Vastustettuaan sitä, että heidät eristettäisiin eri ryhmiin eri vankiloihin ja päätettyään seistä

yhdessä, heidät Rockfordin vankilan sheriffi ja hänen apurinsa armottomasti kapuloivat. Kun heidän juttunsa tuli esille, määrättiin heille tuomariksi mies, joka on surullisen kuuluisa puolueellisuudestaan, tuomari, joka hiljattain pitämässään puheessa ennen tutkintoa oli antanut lausunnon, että "hän oli pahoillaan, että hän ei voinut mennä sotaan taistelemaan, mutta koska hän ei voinut mennä, saattoi hän ainakin olla kotona ja taistella niitä miehiä vastaan, jotka taistelivat sotilaita vastaan täällä." Tällä tuomarilla, Kenesaw Mountain Landis nimeltä, on poika armeijassa, joten saattaa kuvitella, kuinka puolueeton hän on miehille, jotka vastustivat rekisteröimistä eivätkä uskoneet sotiin taikka armeijoihin. Kuten voitiin odottaa, "kunnianarvoisa" (säästäkää merkki) tuomari mätki pojille tuomiot, antaen heille kaikille, paitsi muutamille harvoille, raskaimman jälkeen, ja tehdäkseen heidän tuomionsa ankarammaksi, tuomitsi heidät Bridewelliin Chicagossa, jossa, kuten hän sanoi, "työ on paljon raskaampaa kuin liittohallituksen vankilassa." Hän myöskin käytti hyväkseen heidän avuttomuuttaan pitäessään heille solvaavan puheen, jossa hän nimitti heitä pettureiksi ja "vinkuviksi, mahatautisiksi penikoiksi" syystä, että he eivät olleet kirjottautuneet taistelemaan Morganin ja hänen lainojensa puolesta.

Kesäkuussa, 1917, juuri kolme vuotta siitä, jolloin Miners' Hall Buttessa, Montanassa, oli räjähdytetty ilmaan, tapahtui hirmuinen onnettomuus Speculator kaivannolla siinä kaivoskaupungissa. Puhkesi tuli jostakin tuntemattomasta syystä 2,400 jalan tasanteella. Se aiheutti 194 miehen kuoleman. Uhreja ei voitu saada ulos kaivannosta, eivätkä he voineet raivata tietä viereisiin kaivantoihin, sillä rautabetonipilareita, joita oli rakennettu, ei voinut kaivaa ampumatta niitä rikki. Miehet, jotka olivat ilman työkaluja, kynsivät ja kaivoivat paetakseen kunnes heidän sormensa kuluivat luuta myöten. Ne, jotka eivät suorastaan palaneet kuoliaaksi, tukehtuivat savuun. Kerrottiin joitakin kauheita juttuja, mitä tehtiin tuntemattomien hiiltyneille jätteille ruumishuoneessa. Niitä myötiin $12 kappale, luultavasti leikkelytarkotuksiin lääkärikouluihin.

Tulipaloa Speculator kaivannossa seurasi nopeasti lakko Butten kaikilla kaivannoilla. Tätä lakkoa johti uusi unio, joka oli muodostettu ja jonka nimenä oli United Metal Mine Workers. Entisiä Lännen Kaivantomiesten Liiton ja I. W. W:n jäseniä oli sen viroissa.

Sain tiedon, että hallitus aikoi tehdä kosintaa I. W. W:lle, kuten se oli tehnyt American Federation of Labor'ille. Mutta niille virkailijoille, jotka aikoivat meitä lähestyä, tehtiin selväksi se tosiasia, että I. W. W. ei tee kontrahtia tai sopimusta minkään työnantajan kanssa.

Erään lakimiehen, nimeltä "tuomari" Kerr, joka oli Illinoisin United Mine Workers'in palveluksessa, sanotaan menneen Washingtoniin neuvottelemaan International Mine, Mill & Smelter Workers' Union'in (entisen Lännen Kaivantomiesten Liiton) puolesta. Tämä järjestö sai hallituksen kannatuksen,

kuten kaikki A. F. L:iin kuuluvat kansainväliset sodan aikana.

("Tuomari" Kerr kuului vakituisena jäsenenä Frank Farringtonin esikuntaan useat vuodet. Hänen virastonsa sijaitsi U. M. W. A:n, 12:sta piirin päämajassa, Springfieldissä. Hän suoranaisesti edusti piirin hallintoa apulaissyyttäjänä tekaistussa syytöksessä Zieglerin poikia vastaan, joita syytettiin murhasta. Hän kuoli v. 1927.)

Mutta International Mine, Mill & Smelter Workers edistyi hyvin hitaasti, huolimatta A. F. L:n ja hallituksen kannatuksesta. Moyer huulillaan ylisteli Gompersia koko Amerikaa käsittävässä kongressissa. Niin uskomattomalta kuin se kuuluukin, hän kiitti Gompersia siitä, mitä hän oli tehnyt puolestamme ollessamme tutkinnolla Idahossa. Totuus on, että Gompers ei tehnyt mitään, ei edes ääntään korottanut, vaikka A. F. L:iin kuuluvat uniot auttoivat rahallisesti ja antoivat meille vilpittömän kannatuksensa.

Debs arvosteli ankarasti Moyeria hänen valheellisesta liehakoimisestaan, eikä hän unhoittanut löylyyttää Gompersia siitä, mitä hän ei ollut tehnyt.

Moyer lopuksi erotettiin Mine, Mill & Smelter Workers järjestön esimiehen toimesta.

Kun sota oli julistettu v. 1917 kertoi minulle eräs Robert Bruce, joka kirjotteli artikkelisarjaa nimeltä "Seuraamassa I. W. W:n polkua", että järjestöä vastaan tultaisiin hyökkäämään. Hän kertoi, että tätä tarkotusta varten Sam Gompers oli mennyt tapaamaan Newton Bakeria, silloista sotaministeriä, ja oli hänelle esittänyt suunnitelman I. W. W:n hävittämiseksi näyttämöltä. Baker oli kieltäytynyt ottamasta Gompersin esitystä vakavalta kannalta, joten jälkimäinen meni sitten oikeusministeristöön, jossa hänellä oli parempi onni.

Sanomalehdet olivat alkaneet mitä hävittömimmän parjaustulvan I. W. W:tä vastaan, syyttäen sitä, että se oli vastaanottanut suuret summat saksalaista kultaa. Sanottiin meidän aikoneen myrkyttää armeijassa käytetyt kannutavarat, ja että me olimme vastuunalaiset sorkka- ja kuonotaudin levenemiseen, joka silloin raivosi ja tappoi suuret määrät karjaa.

Mine Workers' Industrial Union'in järjestämistyö ulottui maan eri kaivantoalueille ja oli erikoisesti vahva Arizonan valtiossa, jossa järjestö päätti vaatia korotusta palkkoihin. Kuparitrusti oli korottanut kuparin hinnan 11:stä naulalta 33 senttiin naulalta, lainaamatta ajatusta millaisissa olosuhteissa miehet kuparimalmia tuottivat. Konnantöissä kunnostautunut Citizens' Alliance nostettiin haudasta ja Loyalty Leaguen (uskollisuusliiton) nimellä se alkoi suorittaa kauhistuttavia urotöitään.

Varhain aamulla 10 p. heinäkuuta, 1917, entisen senaattori William Clarkin omistaman Verde Copper Co:n pyssyhurtat Jeromessa, Arizonassa, saarsivat sen kylän kaivosmiehet ja valiten 70 uskaliainta ja tomivinta heistä, lastasivat heidät karjavaunuihin ja lähettivät Californiaan. Californian sheriffi kielsi avun ja ajoi heidät takaisin yli rajan Arizonan puolelle, joukon hajaantuessa Kingmanissa, Arizonassa.

12 p. heinäkuuta, 1917, yllättivät kaivosyhtiöiden pyssyhurtat ja liikemiehet, jotka muodostivat suojeluskunnan, Bisbeen kaivosmiehet Arizonassa. Miesten majataloihin ja koteihin tunkeuduttiin aamun pikkutunneilla, ja miehet komennettiin ylös vuoteiltaan. Sitten heidät marssitettiin likellä asemaa sijaitsevalle pallokentälle, ja kun 1162 heistä oli yhteen saarrettu, heidät lastattiin karja- ja rahtivaunuihin ja lähetettiin Hermanasin erämaahan. Siellä heidät purettiin vaunuista ja jätettiin sinne ilman ruokaa tai vettä.

Niin pian kuin sain tiedon tästä hävyttömyydestä, sähkötin presidentti Wilsonille Washingtoniin, vaatien, että kaivosmiehet palautettaisiin koteihinsa Bisbeehen, ja että heille siellä annettaisiin suojelusta roskajoukon vihaa vastaan. Lähettämääni sähkösanomaan en saanut vastausta, ja päivää tai kahta myöhemmin sain tietää, että miehet oli siirretty Columbukseen, New Mexicossa. Sähkötin vielä presidentille, vaan en saanut mitään vastausta.

I. W. W:n jäsenet olivat suuttuneita työtovereilleen osotetusta hävyttömyydestä ja alkoivat vakavasti kiihottaa yleislakkoa teollisuuksissa, joissa heillä oli määräysvalta tai kylliksi vaikutusta aiheuttaakseen työläiset toimimaan haluttuun suuntaan. Tämä kiihotus tuotti työnantajaluokan ja hallituksen taholta mitä kiivaimman kostohyökkäyksen. I. w. w.-läisten vangitsemisia ja karkotuksia tapahtui monissa osissa maata.

Yleisen toimeenpanevan komitean kokouksessa, joka pidettiin Chicagossa heinäkuussa, 1917, keskusteltiin sodasta eri näkökannoilta, mutta mistään muusta lopullisesta toimenpiteestä ei päätetty kuin siitä, mitä järjestö jo sellaisenaan teki, vaikka sovittiinkin, että lausunto tultaisiin antamaan jäsenistölle. Kokouksen jälestä julkaisi Ralph Chaplin, joka oli silloin *Solidarity'n* toimittajana, lehden heinäkuun 28 päivän numerossa seuraavan kirjotuksen:

VÄRVÄTTIINKÖ TEIDÄT?

Mikä on I. W. W:n kanta sotakysymykseen nähden?

Industrial Workers of the World'in kanta on hyvin tunnettu Yhdysvaltain asukkaille ja sen yleisesti hyväksyy työväenliike kautta koko maailman.

Perustamisestaan saakka on järjestömme vastustanut kaikkia kansallisia ja imperialistisia sotia. Me olemme osottaneet, ilman epäilyksen

varjoa, että sota on kysymys, jonka kanssa me emme koskaan ole tehneet sopimusta emmekä koskaan tule tekemään.

Ne jäsenet, jotka ovat liittyneet minkään maan sotilasvoimiin, on aina erotettu järjestöstä.

I. W. W. on tehnyt itsensä tunnetuksi siitä, että se vastustaa sotaa, ja kiivaasti vastustaa jäsentensä pakottamista eri maitten hallitsevien luokkien välisiin verisiin ja tarpeettomiin riitoihin.

Työläisten kansainvälisen solidarisuuden periaate, jota me olemme aina noudattaneet, tekee meille mahdottomaksi ottaa osaa yhteenkään loiseläjäluokan saalisriidoista.

Laulumme, kirjallisuutemme, koko jäsenistömme mieliala — itse uniomme henki, antavat todistuksen meidän muuttumattomasta vastustuksestamme sekä kapitalismille että sen sodille.

Kaikkien I. W. W:n jäsenten, jotka on värvätty, tulisi merkitä vapautumisvaatimuksensa: "I. W. W., vastustaa sotaa."

Toimeenpanevan komitean kokouksen jälestä meni Frank Little, eräs komitean jäsen, Butteen, auttamaan lakkoa siellä. Hän nilkutti kainalosauvoilla, sääri laastariin valettuna, kun se oli murskautunut juuri hänen lähtönsä edellä Arizonassa. Mutta hän tunsi, tästä epäedusta huolimatta, voivansa tehdä jotakin kaivosmiesten hyväksi, jotka olivat lakossa Buttessa. Hän oli toimintatarmoinen työläinen, osaksi cherokee intiaani, mustasilmäinen, kuumaverinen ja luotettava.

Hän puhui useissa kokouksissa Buttessa, ja hänen syytettiin tehneen halveksivia huomautuksia Yhdysvaltain sotilaista.

Buttessa ollessaan Little asui eräässä suomalaisessa ruokatalossa, joka sijaitsi lähellä I. W. W:n kokoushuonetta. Kello kolme aamulla, 1 p. elokuuta, 1917, autokuormallinen heittiöitä saapui rakennukseen, jossa Littlellä oli huone. He tunkeutuivat hänen huoneeseensa ja joko kiskoivat tai kantoivat hänet murskattuine säärineen alas automobiiliin.

He kiinnittivät köyden hänen kaulaansa ja vetivät perässään joko koko matkan tai osan rautatiesillalle, jossa he hänet hirttivät. He kiinnittivät neulalla hänen paitaansa kortin, jossa oli: "3-7-77".

("3-7-77" tarkotti hautaa mittamäärilleen Montanassa: 3 jalkaa leveä, 7 jalkaa pitkä, 77 tuumaa syvä.)

Bill Dunne, joka silloin oli Butte Bulletin'in toimittajana, Tom Campbell ja yksi tai pari muuta, saivat kortit tällä 3-7-77 murhaavalla varotuksella veriseltä suojeluskunnalta.

Kun Frank Littlen ruumis löydettiin, sen ottivat haltuunsa kaivosmiehet, ja suuret hautajaiset pidettiin hautuumaalla, tasangolla Butten alapuolella.

Juhlatilaisuudessa otettiin elokuvia. Mutta ne, niinkuin Joe Hillin hautajaisista otetut elokuvat, vei päämajasta valokuvaaja, jonka nimi oli George Dawson, joka asui lähellä

Pittsburghia, Pa., ja joka sittemmin on todistettu liittohallituksen asiamieheksi.

Niinkutsutut itsenäiset uniot, rautatiejärjestöt ja American Federation of Labor, kannattivat suoranaisesti sotaa, ja jokaisella työn- tai teollisuuden alalla ne olivat hankkineet todellisia persoonallisia etuja palkankorotuksen muodossa ja joissakin paikoissa lyhemmän työpäivänkin lisätyllä korvauksella yliajasta. Ja yliaikaa ne tekivätkin missä suinkin voivat. I.W.W. hyväksyi tunnuslauseen: "Yliaika on rikkuriaikaa, milloin hyvänsä löytyy joitakin miehiä, jotka eivät työskentele mitään aikaa."

Maa meni mielettömäksi sodasta. 5 p. syyskuuta, 1917, hyökkäsivät oikeusministeristön salaiset asiamiehet I. W. W:n niskaan niinkuin lauma korppikotkia. Järjestöä vastaan tehtiin hyökkäyksiä rannasta rantaan, suurilta järviltä Mexicon lahteen. Yleinen päävirasto, teollisuusunioiden pääkonttorit, niiden haarakonttorit, ja jäsenvärväysuniot olivat hallituksen käsissä. Yksinpä tunkeuduttiin jäsenten asuntoihinkin. Ja kaikki tämä tapahtui ilman minkäänlaista laillista tarkastusmääräystä.

Kirjat, joihin oli merkitty järjestön tiliasiat, kirjallisuus, huonekalut, kirjotus- ja monistuskoneet, kuvat seiniltä ja sylkyastiat lattialta kaapattiin ja lähetettiin todistuskappaleiksi Chicagoon. Tonnittain ja tonnittain Industrial Workers of the World'in omaisuutta oli kasattu liittohallituksen rakennukseen. Kirjeenvaihdon ja kirjeet tutkivat liittohallituksen syyttäjät mitä tarkimmin. Erityisiä lainoppineita määrättiin siihen työhön.

Tehtiin haaste Industrial Workers of the World'in virkailijoita ja jäseniä kohtaan viidestä eri lainrikkomuksesta. Lait, joita meidän syytettiin rikkoneen, oli hyväksytty jälkeen sodan julistamisen. Ne olivat tilapäisasetuksia, joiden piti tulla mitättömiksi niin pian kuin sota oli ohi. Se haaste aiheutti toisen yleisen hyökkäyksen I. W. W:tä vastaan 28 p. syyskuuta, 1917.

Tällä kerralla järjestön virkailijoiden ja jäsenten vangitseminen oli yleinen. Niitä sullottiin tuhansittain vankiloihin kaikissa osissa maata. Oli kolme ryhmää, jotka pidätettiin, yksi Sacramentossa, Californiassa, toinen Wichitassa, Kansasissa, ja kolmas, suurin kaikista, Chicagossa, Illinoisissa. Jäseniä raastettiin kodeistaan ja perheittensä luota, yksityisiä miehiä asuntopaikoistaan, tuotiin Chicagoon, käsi- ja jalkarautoihin kytkettyinä. Vangitsemiset eivät olleet yllätys, mutta yksikään mies ei ollut vartiopaikkaansa jättänyt, vaikka olisi ollut monellekin helppoa paeta rajan yli Kanadaan tai Meksikoon. Kaikkien vangitsemisien piti tapahtua samalla tunnilla, ja niin ne itseasiassa tapahtuivatkin, vaikka Chicagossa ei oltu valmistettu vangitsemismääräyksiä.

Kun liittohallituksen asiamiehet piirittivät yleisen päävirraston n:ssa 1001 West Madison Street, Chicagossa, satuimme me, Taro Yashiharo ja minä, olemaan parturituvassa, lyhyen matkan päässä konttorista, jolloin jotkut jäsenet ryntäsivät sisään ja kertoivat, mitä oli tekeillä. Niin pian kuin partamme oli ajeltu, menimme katsomaan mitä oli tapahtumassa. Avattuani oven näin useita apulaissheriffejä huoneessa. Olin tuttu heidän kanssaan, sillä he olivat olleet konttorissa useita päiviä tätä edellisen hyökkäyksen aikana. Yksi heistä sanoi minulle: "Mr Haywood, astukaa yhteen noista koneista." Siellä oli useita automobiilejä rivissä katukäytävän vieressä. Nousin niistä yhteen ja meidät ajettiin liittohallituksen rakennukselle, ja siellä johdettiin hallituksen urkkijaosaston konttoriin.

Hilton Claybaugh, salaisten asiamiesten päällikkö, pyysi minua istumaan viereiseen huoneeseen. Istuuduttuani alkoi hän kysellä minulta mistä järjestön jäseniä oli löydettävissä. Sanoin hänelle, että minulla ei ollut tietoja hänelle annettavissa.

Pagan, erikoissyyttäjä, joka oli tuotettu Washingtonista muokkaamaan haastetta, tuli toisesta huoneesta. Hänellä oli kappale Pougetin S a b o t a g e'a kädessään. Claybaugh hänet esitti minulle. Hän sanoi: "Ankaroita rivejä, mr Haywood, mutta toivotan teille parasta onnea." Toisia työläistovereita tuotiin huoneeseen, jossa minäkin olin, ja viskaali Bradley luki meille vangitsemismääräyksen, joka olisi tullut esittää kullekin miehelle vangittaessa. Tämä oli minun toinen outo kokemukseni lain kanssa.

Sieltä meidät vietiin rakennuksen maanalaiselle tielle, lastattiin poliisivaunuihin ja ajettiin Cook-kauntin vankilaan. Menimme sisään takakäytävästä, ja meidät sijoitettiin pieneen koppiin odottamaan, kunnes nimemme kirjotettaisiin kirjoihin. Chaplin käytti sen ajan piirustaakseen I. W. W:n tunnusmerkin kopin seinälle.

Tämä oli sama vankila, jossa Haymarketin marttyyrit olivat olleet vangittuina kahdeksantoista kuukautta ja jossa heidät oli hirtetty. En saanut tietooni heidän asumiensa koppien numeroita, mutta on varmaa, että jotkut meistä asuivat niissä kopeissa siellä ollessamme.

Kun meidät kirjattiin, meidän piti ilmottaa nimemme, syntymäpaikkamme, ikä, uskonto, y. m. Jotkut pojista, kun heiltä kysyttiin uskontoa, vastasivat: "Industrial Workers of the World." Vartija sanoi siihen: "Se ei ole mikään uskonto." "Eikö", vastasivat pojat, "se on kuitenkin ainoa uskonto, mikä meillä on." Toinen kysymys, joka tehtiin, oli — "Kuka on paras ystävänne?" Yksi jäsen sanoi: "Bill Haywood." Vartija sanoi: "Hän ei voi olla teille miksikään hyödyksi, koska hän on

täällä teidän muiden mukana." Vastaus oli: "Kyllä sen tiedän, mutta hän on minun paras ystäväni."

Vankila on Chicagon sydämessä, Austin Avenuen ja Dearborn Streetin kulmauksessa. Se on kielteisen näköinen ja saastainen vanha rakennus, rakennettu harmaasta graniitista. Vankikopit ovat neliössä. Pitkät, kalteroidut ikkunat, niinkuin syvänteet kalliossa, tuijottavat kadulle. Ikkunoiden alareuna on korkealla kadusta. Lasi on kauan sitten menettänyt läpinäkyväisyytensä vuosien aikana kerääntyneestä pölystä ja hämähäkin verkoista. Kopit on rakennettu riviin selkä selkää vasten niin, että niiden kaltereilla varustetut ovet aukenevat ulkoseinään päin — milloin aukenevat. Kopit oli maalattu mustiksi, ja ne olivat likaisia pölystä ja tupakan syljestä. Ruostunut rautainen pesuallas ja makki seisoivat nurkassa makuulaverin takana. Lämmitys- ja vesiputket olivat limaisia ja punaiseksi ruostuneita. Kolme kapeata laveria, toinen toistensa päällä, veivät enemmän kuin puolen tilasta. Kussakin laverissa oli vanhoja lehtiä ja likainen olkimatrassi, vanha ja myhkyräinen. Niukat peitteet olivat saastaisia, kuhisten syöpäläisiä ja taudinitiöitä. Kopin takaseinästä oli kolme askelta ovelle. Jos aikoi ottaa nämä kolme askelta, täytyi kasata kaikki huonekalut, jotka muodostuivat yhdestä jakkarasta, vuoteelle. Minulla oli alimaisin laveri. Katsellessani vanhoja sanomalehtiä yläpuolella olevan laverin pohjalta, huomasin niissä oman kuvani. Otin lehden esille. Se oli erään chicagolaisen päivälehden vanhan numero. Kopeissa ei ollut valoa paitsi mitä pilkotti verkolla peitetystä lampusta oven ulkopuolelta kaltereiden lomitse. Kaikki vangit pidettiin lukittuina näihin koppeihin kaksikymmentä tuntia vuorokaudessa. Lukea oli vaikeata hämärän valaistuksen takia. Kahdeksi tunniksi aamupäivällä ja kahdeksi iltapäivällä vangit laskettiin ulos kopeista jalottelemaan, kävelemään hitaassa, mitatussa tahdissa käytävällä, jota nimitettiin sonnikarsinaksi. Se oli synkkä, ja lattia, jolle aurinko ei ollut koskaan paistanut, oli märkä ja liukas syljestä ja ravasta. Maan lait eivät tehneet mitään erotusta rikoksentekijän ja valtiollisen vangin välillä.

Aamulla meidät herätti hoitajan karhea ääni, huutaen "kupit ulos, kupit ulos." Ojensimme kuppimme tankojen välistä, yksi luottovanki kaasi niihin ilettävää lientä, toinen antoi leipäkimpaleita. Päivällis- ja illalisateriat olivat vankempia, mutta usein ruoka oli kelpaamatonta syödä. Yhtenä päivänä tuotiin keitettyä suolaista naudanlihaa ja kaalia. Liha oli mädäntynyttä ja täytti vankilan ilkeällä löyhkällä. Kaikki vangit viskasivat lautasensa ulos kopeistaan, ja ilma oli täynnä kaalia ja lihansirpaleita.

Tässä kauheassa vankilassa pidettiin yli sata I.W.W:n jä-

sentä enemmän kuin vuoden ajan, ennenkuin heidän tutkintonsa oli ohitse.

Keskuudessamme alotettiin sanomalehti, nimeltä "Kannun avain", joka antoi joillekin miehistä tilaisuuden saada aika kulumaan.

Eräällä miehellä, jonka isä oli tässä vankilassa erehdyksessä hirtetty, oli lupa harjottaa pientä kauppaa. Hänellä oli kaksi koppia, ja hän möi piirakoita, tupakkaa, savukkeita, sanomalehtiä, ja muuta tavaraa, mitä vangit tarvitsivat.

Vieraitten päivät olivat tiistai ja perjantai. Me olimme eristetyt niistä, jotka tulivat meitä katsomaan, kahdella puolen tuumaa vahvalla rautaverkolla kahden jalan päässä toisistaan. Tämä paikka oli tautien levittäjä, jos sellaista koskaan on, sillä jokainen seisoi verkkoa vastaan puhellessaan niille, jotka olivat tulleet meitä katsomaan ja jotka olivat verkkojen toisella puolella. Sellaisesta vierailusta ei saanut mitään nautintoa, sillä äänten surina teki miltei mahdottomaksi kuulla, mitä sanottiin.

Sairaala ja kylpyhuone olivat häpeä sivistyneelle yhteiskunnalle. Tämä vankila oli monta kertaa tuomittu, mutta yhä edelleen se on täytettynä yhteiskunnan kovaonnisilla.

Joka viikko me pidimme kokouksen, jossa ohjelmakomitean valitsemat jäsenet pitivät puheita, lausuivat alkuperäisiä runoja ja esittivät kertomuksia. Eräänä sunnuntaina esitin kertomuksen, jolle annoin nimeksi "Apinalakko Californiassa." Sen tarkotuksena oli luoda valoa siihen, mihinkä keinoihin riistäjäluokka turvautuu. Aloitin:

Kultaisen valtion hedelmänkasvattajamaanomistajat olivat päättäneet vapauttaa itsensä I.W.W:n jäsenistä. Ensimäinen toimenpide heidän puoleltaan oli hankkia japanilaisia työläisiä hedelmä- ja viinitarhoihin.

Jotkut näistä pikkumiehistä liittyivät I.W.W:hen, joka, päinvastoin kuin monet muut työväenuniot Amerikassa, hyväksyi heidät jäseniksi niinkuin valkoihoiset tai minkä muun väriset tahansa.

Mutta japanilaiset eivät tyytyneet työskentelemään pienillä palkoilla kurjissa olosuhteissa, joihin hedelmänkasvattajain liiton jäsenet heidät pakotti, joten he muodostivat osuuskuntia, säästivät rahaa ja alkoivat ostaa maata itselleen, tullen vaarallisiksi kilpailijoiksi entisille työnantajilleen.

Peljäten, että japanilaiset ostaisivat Californian koko hedelmääkasvavan alueen, ostettuaan jo enimmät maasta Vaca-laaksosta, lainlaatijakunta hyväksyi lakeja, jotka kielsivät maan myynnin japanilaisille, ja Washingtonissa hyväksyttiin liittohallituksen lakeja, joilla japanilaisten siirtolaisutta Yhdysvaltoihin rajotettiin. Ennestään jo löytyi lakeja kiinalaisten siirtolaisten rajottamiseksi.

Hedelmänkasvattajien oli taasen pakko palkata kuljeksivaa, valkoista työvoimaa, kunnes eräs merkillinen aatos kehittyi eräässä hedelmänkasvattajain liiton konventsionissa. Yksi edustajista nousi ylös ja esitti, että olisi mahdollista harjottaa apinoita poimimaan ja pakkaamaan hedelmiä. Siitä päätettiin ilman epäröintiä ja ryhdyttiin toimenpiteisiin suuren apinalauman hankkimiseksi hedelmänpoimintaan.

Apinoista valittiin simpanssirotu, koska sitä pidettiin kaikista älykkäimpänä.

Siistejä pikkutaloja, kaikki kauneiksi maalattuja, rakennettiin ja kalustettiin näille apinoille. Niitä syötettiin ja opetettiin, mitä niiden olisi tehtävä.

Hedelmien kypsyttyä tuottivat omistajat kaupungista ystävänsä katsomaan, kuinka nerokkaasti he olivat ratkaisseet työkysymyksen.

Apinat olivat levottomia taloissaan, sillä ilman täytti kypsyvien hedelmien hyvä tuoksu. Kun ne päästettiin ulos, niin ne kiireesti kapusivat puihin. Mutta sensijaan että ne olisivat tehneet kuten niitä oli opetettu, tuomaan hedelmät alas ja panemaan laatikoihin, nämä pikkuveitikat hyppivätkin oksalta oksalle, valiten parhaat hedelmät, ottaen niistä suupalan tai kaksi, viskaten loput menemään ja etsien taas uusia.

Ennenkuin päivä oli kulunut ja apinat täysinäisin vatsoin menneet taloihinsa, oli tehty suurta vahinkoa.

Viisaiden hedelmänkasvattajien täytyi etsiä toista menettelytapaa. Seuraavana päivänä kullekin apinalle asetettiin kuonokoppa.

Ne kiipesivät puihin kylläkin nopeasti, mutta yksikään niistä ei poiminut hedelmiä. Ne koettivat kaikilla tavoin vapautua kiusallisesta laitoksesta, joka esti niitä syömästä ja huvittamasta itseään.

Hedelmänkasvattajat olivat kauheassa pulassa, kun heillä oli niin monta apinaa ruokittavana eikä yksikään tahtonut tehdä työtä korvaukseksi. He vetosivat valtion kuvernööriin, joka pahotellen vastasi, että kun pahantekijät eivät olleet ihmisiä, eivät ne olleet lakienkaan alaisia. Jos ne olisivat olleet i.w.w.-läisiä, hän olisi voinut ne vangituttaa ja mahdollisesti johtajat ammututtaa, mutta apinoihin nähden hänellä ei ollut määräämisvaltaa.

Eläinsuojelusyhdistys, joka ei ollut koskaan ollut mitenkään liikutettu i.w.w-läisten tai japanilaisten puolesta, kuullessaan, että apinoiden hoitoa laiminlyötiin, uhkasi syyttää hedelmänkasvattajia, jos ei näistä pikkuolennoista pidettäisi asianmukaista huolta.

Simpansit tulivat yhtä vihatuiksi kuin i.w.w.-läiset. Joillakin hedelmienkasvattajilla oli puuvillaistutuksia Imperial Valleyssä, johon heillä oli vaikeuksia saada kylliksi nöyriä valkoisia ja mustia palkkaorjia poimimaan puuvillaa. Heille juolahti, että apinat voitaisiin opettaa poimimaan pumpulia, eikä olisi pelkoa siitä, että ne koettaisivat sitä syödä.

Joten kaikki apinat lähetettiin uudelle paikalle. Omituista sanoa, ne osasivat poimia pumpulia ja nopeudella, mikä teki niiden omistajat onnellisiksi. Tässä oli nyt ratkaisu työkysymykselle sikäli kuin pumpulinpoiminta tuli kysymykseen. Mutta heidän tyytyväisyytensä oli hyvin lyhytaikaista.

Eräänä päivänä, kun kaikki apinat olivat työssä, keskenään rupatellen kerätessään valkoisia pumpulipalloja, lempeä tuulenhenki puhalsi valkean pumpulitukon erään apinan kädestä. Sitä huvitti nähdä sen leijailevan ilmassa. Se viskasi ylös toisen tukon, ja taas toisen. Toisetkin apinat, jotka äkkäsivät leikin, alkoivat tehdä samoin. Ensin pikkupaloja, sitten kourallisittain, kunnes ilma oli täynnä pehmoista pumpulia. Näytti kuin olisi ensimäinen lumimyrsky riehunut etelä-Californiassa.

Työnjohtajille tuli hätä.

Ei ollut keinoa pysähdyttää apinoita innokkaasta leikistään, joka, ennenkuin ne olivat siihen väsyneet, oli hävittänyt miltei koko sadon siltä asianomaiselta istutukselta.

Jollakin omituisella tavalla apinat muillakin istutuksilla saivat tietää tästä huvista, ja niiden leikki aiheutti samallaiset turmiolliset seuraukset.

Hedelmien- ja pumpulinkasvattajat olivat päistään pyörällä. He eivät tienneet, mitä tehdä apinoilla, kunnes lopuksi päätettiin karkottamisesta, ja simpansit lähetettiin takaisin Afrikan metsiin, jossa ne nyt kokoontuvat yhteen, ja vanhin, naama irvissä, hännästään riippuen, kertoo nuoremmalle polvelle, kuinka ne voittivat lakon Californiassa.

Tämä tarina sai suuren hyväksymisen, kuten opettavaisen tarinan tuleekin, ja seuraavana sunnuntaina Dick Brazier puki sen runomittaan, huomattavasti parantaen sitä alkuperäisestä.

Kopistani, jonka numero oli 275, voin katsella käytävän päähän saakka, ja saatoin kuvitella hirttolavan, mikä sinne oli rakennettu silloin kun se oli ollut Parsonsin, Spiesin, Engelin ja Fisherin kuolinnäyttämönä. Heidän sanansa tuntuivat vielä kaikuvan läpi koko vankilan. Heidän äänettömyytensä puhui kuolematonta kieltä. Muistan kirjotuksen heidän hautapatsaassaan.

Kun uutiset Venäjän maaliskuun vallankumouksesta, 1917, kaikuivat läpi Yhdysvaltojen, niin kansan sydän tykytti riemun hengessä. Tuntui, että jokainen oli tyytyväinen sen julman ruhtinaan, Venäjän tsaarin, kukistuksesta, että jokainen oli iloinen että hän ja hänen verenhimoinen perheensä olivat syösty häviöön.

Venäjältä saapui kutsu maanpakolaisille ja siirtolaisille, joiden rankaisuretkikuntien ja muiden vainojen vuoksi oli ollut pakko poistua maasta, saapua takaisin. Venäläisen lehtemme toimittaja, Vladimir Lossieff, työskenteli venäläisten valtiollisten siirtolaisten puolesta Venäjän konsulaatissa, Chicagossa, josta varustettiin kyydit useille venäläisille, jotka halusivat palata syntymämaahansa.

Kun soviettivallankumous tapahtui 7 p:nä marraskuuta, ihmisten mieliala muuttui. Heidän mielipiteensä näyttivät olevan Wall-kadun rahaetujen muodostamat. Venäjää vastaan löytyi nyt vihamielinen mieliala, paitsi sellaisilla, jotka olivat kyllin valveutuneita käsittääkseen, mitä työväen diktatuuri todella merkitsi.

Venäläinen laiva S i t k a, jonka miehistö kapinoi Venäjän työläisten keralla, laski maihin Seattlessa. Sataman viranomaisten kanssa heillä oli paljon vastusta, mutta laivan merimiesten huvittamisesta piti I.W.W. huolen. Kokoushuoneemme oli heidän pääkortteerinsa, ja kokouksissa, joita heille pidettiin, he kertoivat, mitä he tiesivät vallankumouksesta. Laiva lopuksi suoriutui matkaan ilman vakavampaa häiriötä.

Varhain keväällä, 1918, minut vapautettiin takauksella.

Chicagossa venäläiset I.W.W:n jäsenet toimivat suuren kokouksen, joka pidettiin West Side Auditoriumissa. Olin yksi puhujista. Lausuin toivon, että vallankumous, joka oli kukistanut tsaarin, osottautuisi työväenluokan voitoksi.

Jack Reed kierteli silloin puhujamatkalla Venäjän hyväksi. Chicagoon tultuaan hän asui kanssani. Hänelle järjestettiin erinomainen puhetilaisuus Chicago-teatteriin. Jackilta sain paljon mielenkiintoisia tietoja mitä oli tapahtunut Venäjällä. Luin hänen kirjansa T e n D a y s T h a t S h o o k T h e W o r l d ollessani Leavenworthin kuritushuoneessa, ja nimitin sitä siihen

aikaan "Venäjän vallankumouksen pöytäkirjaksi." Kirjaa yleisesti levitettiin keskuudessamme.

Yleislakko Seattlessa, johon kaikki I.W.W:n jäsenet ottivat osaa siinä kaupungissa, tapahtui i.w.w-läisten taholta pääasiassa lisäampumatarpeiden ja ruokatavaroiden lähettämisen estämiseksi Koltchakin joukoille itä-Siperiaan. Mentyäni myöhemmin Seattleen, näin rannalle kasattuna useita satoja tonneja rahtia, jota ei oltu lastattu.

LUKU XX

I.W.W:n tutkinnot

Kun rikoksellisen syndikalismin laki oli tullut hyväksytyksi Californiassa, niin Jack Gaveel, eräs hollantilainen, ja yksi lentävistä järjestäjistämme, allekirjotti kutsun ryhtyä toimiin tätä katalaa lainlaadintaa vastaan. Tunnuslauseena oli: "Täyttäkää vankilat." Gaveel oli yksi niistä ensimäisistä, jotka lähetettiin kuritushuoneeseen ajoiksi, jotka vaihtelivat yhdestä neljääntoista vuoteen. I.W.W:n jäsenkirjan tai laulukirjan omistaminen oli riittävä todistus lähettämään mies vankilaan, joko Folsomiin tai San Quentiniin. Tämä vaino lähetti enemmän kuin tuhannen miestä ja yhden tai useamman naisen vankiloihin Californiassa.

Andrew Furuseth, Kansainvälisen Merimiesten Union esimies, ja muut A.F.L:n johtajat, liittyivät muihin vanhoillisiin hävittääkseen I.W.W:n, jota he kutsuivat "punaiseksi vaaraksi." Viranomaiset maksoivat joillekin matkustaville todistajille, jotka kulkivat paikasta paikkaan todistamassa I.W.W:tä vastaan. Yksi näistä oli nimeltä Jack Diamond, toinen Ralph Coutes. Nämä provokaattorit todistivat monissa tutkinnoissa; vaikka he olivat rikoksentekijöitä, joilla oli pitkä rikosluettelo, heidän todistuksiansa on käytetty i.w.w-läisten lähettämiseksi vankilaan.

Joissakin tapauksissa mitään todistusta ei tarvittu. Miehiä kutsuttiin todistamaan tutkittavana olevien työläistoveriensa puolesta. Kun he todistajantuolilla myönsivät olevansa I.W. W:n jäseniä, heidän vangitsemisensa ja tuomitsemisensa seurasi heti sillä perusteella, että pelkkä I.W.W:n jäsenyys rikkoi syndikalistilakia. Heidän vainoamisensa ei päättynyt siihen, että he saavuttivat vankilan ovet tuomiolla yhdestä neljääntoista vuoteen ja joidenkin kaksinkertaisilla tuomioilla kahdesta kahteenkymmeneenkahdeksaan vuoteen. Johtajat antoivat heille kovinta ja likaisinta työtä, mitä he saattoivat keksiä. Tämä

kohtelu aiheutti monia kapinoita ja nälkälakkoja, jotka rangaistiin vankeudella "mustassa kolossa" vedellä ja leivällä.

Olipa eräskin Tom Connorsin, Californian alueen puolustusliiton sihteerin, juttu. Hän oli lähetellyt tutkintoa odottavien miesten puolesta vetoomuksia kautta koko valtion. Sattumalta yksi näistä vetoomuksista osui kansalaiselle, joka myöhemmin kutsuttiin lautakuntaan. Connors vangittiin ja tuomittiin sillä syyllä, että hän oli koettanut vehkeillä lautakunnan kanssa, ja määrättiin vankilaan yhdestä neljääntoista vuoteen.

Yksi i.w.w-läinen murhattiin San Quentinissa. Vangit olivat rivissä menossa pihan poikki, kun yksi mies kumartui ikäänkuin poimiakseen jotakin maasta. Yksi vartioista ampui hänet kuoliaaksi.

Rikoksellisen syndikalismin lakien alaisina monia miehiä lähetettiin vankilaan muissakin valtioissa, mutta varsinkin Washingtonissa, Ihadossa, Oregonissa ja Kansasissa, joissa jotkut vieläkin viruvat.

Pääkortteerissa meitä alituisesti kiusasivat hallituksen edustajat ryntäyksissään myydä liberty bondeja. He halusivat kiinnittää julistuksia konttorin ikkunoihin, ilmottaen sotamerkkien ja liberty bondien myynnistä, taikka muita sotatiedonantoja. Sitä en koskaan sallinut. Sensijaan painatutin Vapaustodistuksia ja Puolustusmerkkejä, joihin olimme paljoa enemmän innostuneet.

Viisi ryhmää oli vankilassa haastettuna tai odottamassa haastetta eri kaupungeissa — San Diegossa, Sacramentossa, Omahassa, Wichitassa, ja Chicagossa. Wichitan ja Sacramenton vangit todella saivat enimmän kärsiä, johtuen siitä, missä tilassa olivat ne vankilat, joihin heidät oli suljettu. Sacramenton vankilassa raivosi espanjalainen influensa. Useita I.W.W:n jäseniä kuoli siinä vankilassa tutkintoa odottaessaan. Lääkinnällisen huomion, hoitajien ja ravinnon puute epäilemättä aiheutti näiden miesten kuoleman, miesten, joista jotkut olivat pitkäaikaisten nälkälakkojen heikontamat.

Sacramenton ryhmän äänetön puolustus seisoo ennätyksenä, niin palavana haasteena oikeudenkäynnille, että sitä ei voida sanoilla tulkita.

Tutkinnon aikana oli influensa kulkutautina. Tuomari, syyttäjät, vartijat, poliisit ja yleisö käyttivät kaikki naamareita lentsun tartunnan ehkäisemiseksi. Mutta naamareita ei oltu varustettu vastaajille.

Kun heidät oli syyllisiksi julistettu ja tuomittu pitkiksi ajoiksi liittohallituksen kuritushuoneeseen, niin he oikeussalissa rikkoivat äänettömyytensä laulamalla "Kansainvälisen." (Sacramentossa tuomittujen luettelo on Liitteessä I.)

Wichitassa, Kansasissa, oli yksi vankila, johon vangit oli

teljetty odottamaan tutkintoa, niinsanottu Paula kääntyvä vankila, kammottava vehje, jota voidaan verrata jättiläismäiseen oravanhäkkiin. Yksi jäsenistä tuli hulluksi ollessaan siellä vangittuna ja leikkasi kurkkunsa, toinen tuli hulluksi ollessaan Newtonin kauntin vankilassa.

Kansasin valtiossa oli yli kolmekymmentä miestä ollut kaksi vuotta vangittuna vankiloissa, jotka mainitaan mitä pahimmiksi Yhdysvalloissa. (Katso Wichitassa tuomittujen luetteloa Liitteestä II.) Laadin julistuksen heidän puolestaan, alkaen:

VANKILASSA KAKSI VUOTTA — MISTÄ SYYSTÄ?

Amerikan työläiset! Tiedättekö, että kahtakymmentä tai useampaa viatonta työmiestä hiljaa kidutetaan kuoliaaksi Kansasin Bastiljeissa? Kysymyksessä olevat miehet ovat niitä, joita on pidetty vankilassa kaksi vuotta ilman tutkintoa, haasteella, joka tunnetaan Wichita-haasteen nimellä. Salaliittosyytökset näitä uhreja vastaan ovat niin epämääräiset, että tavalliselle, puolueettomalle ihmiselle näyttää uskomattomalta, että sellaista vääryyttä voidaan kenenkään niskoille asettaa. Mutta totuus asiassa on se, että tämä ryhmä on poljettu mitä häpeämättömimmän vainon alaiseksi, mitä Amerikan työväenluokan historia tuntee. Milloinkaan ennen ei mikään miesryhmä ole joutunut sellaisen raakamaisen kohtelun uhriksi.

Ne halveksittavat voimat, jotka ovat tämän kirotun häväistyksen takana, ovat päättäneet vuodattaa näiden miesten veren. Ja ne saastaiset paperit, joita kutsutaan sanomalehdiksi, sylkevät myrkkyään kaikella voimallaan. Kansasin ja Oklahoman harvainvalta on varustautunut murskaamaan kaiken mikä näyttääkään unionismilta. Siinä syy miksi he niin kiihkeästi vaativat näiden miesten hiljalleen murhaamista, pitääkseen heidät esimerkkinä pelotellessaan muut työläiset alistumaan ja estääkseen heidät järjestymästä. Oikeus järjestäytyä kuuluu jokaiselle ihmiselle! Säilyttäkää se!

Kun Kansasin vangit lopullisesti tuomittiin, se oli heille huojennus, ja jokainen mies oli iloinen vapautuessaan niistä helvetillisistä paikoista, jotka tunnetaan kauntin vankiloiden nimellä, vaikka heillä oli edessään pitkät palveluskaudet liittohallituksen vankiloissa.

Hallitus ei ollut tyytyväinen ainoastaan siihen, että se ankarasti vainosi kaikkien sota-asetusten oletettuja rikkomisia, mutta kaikki mahdollinen tehtiin, että emme saisi kerätä varoja puolustukseemme. Vetoomukset, jotka lähetimme postin tai ekspressiyhtiöiden kautta, takavarikoitiin ja hävitettiin. Puhujiamme vangittiin. Kokouksiamme hajotettiin.

Puhuttuani Sioux Cityssä ja Minneapolisissa, legionan uhkausten alaisena, läksin Superioriin, jossa metsätyöläisillä ja raudankaivajilla oli puolustusjuhla puistossa kaupungin ulkopuolella. Puhujakorokkeena oli kuorma-auton takapää. Olin juuri lämpenemässä tilaisuuteen kun sheriffi, joitakin apulaisia mukanaan, käveli lavan luo ja sanoi, että kokousta ei saanut jatkaa, koska he pelkäsivät verenvuodatusta.

Silloin metsä- ja kaivosmiehet piirittivät sheriffin ja kysyivät: "Mitäs se onkaan kuin sinä sanot?" — jotkut lisäten: "Meillä on pyssyjä, nimitä meidät apulaisiksi. Me estämme kaiken häiriön." Sheriffi kääntyi kantapäillään ja marssi tiehensä, mutisten: "Olemme tehneet voitavamme, menkööt helvettiin kokouksineen." Muistan, että keskeytyksen aikana olin juuri puhumassa Venäjän vallankumouksesta.

CHICAGON TUTKINTO.

Alkeiskuulustelut Chicagon jutussa tulivat esille 15 p. joulukuuta, 1917. Me keräännyimme kaikki liittohallituksen rakennukseen, toiset kauntin vankilasta kuin myöskin ne, jotka olivat vapaina takauksilla. Ettor, Flynn ja Tresca saapuivat New Yorkin kaupungista, mutta jutut heitä vastaan sivuutettiin. Heidän juttunsa eivät lainkaan tulleet esille. Kun Arturo Giovanitti vaati tietää, miksi oikeudenkirjuri ei ollut lukenut hänen nimeänsä, ilmotettiin hänelle, että juttu häntä vastaan oli kumottu. Hän esitti vastalauseensa ja vaati, että häntä tutkittaisiin muiden vastaajien mukana. Mutta sitä ei sallittu.

Me kaikki muut jälellejääneet kielsimme syyllisyytemme.

Suurtutkinto alkoi 1 p. huhtikuuta, 1918. Tuomari Kenesaw Mountain Landis oli Yhdysvaltain piirioikeuden, Illinoisin pohjoisen piirin, itäisen haaran, piirituomarina. Vastassamme oli pitkä liuta lainoppineita, niinkuin Charles F. Clyne, Chicagon yleissyyttäjä, Frank K. Nebeker, entinen Utah Machinery Co:n asianajaja Salt Lake Citystä, ja Claude R. Porter, Iowasta. Meidän asianajajinamme olivat George F. Vanderveer, Seattlesta, joka oli kyvykkäästi ja menestyksellä johtanut Everettin jutun puolustusta, Otto Christensen, Chicagosta, William B. Cleary, Bisbeestä, Arizonasta, ja Caroline Lowe, joka oli yksi asianajajista myöskin Wichitan jutussa.

Oikeussali, jossa meitä tutkittiin, oli kullalla koristetusta valkeasta marmorista. Tuomarin penkki oli korotetulla lavalla oikealla ovesta, josta astuimme sisään. Lavalla oli iso pulpetti, jonka takana istui tuomari Landis. Hänen vasemmallaan olivat todistajantuoli ja lautamiehet. Syyttäjät istuivat pöydän ääressä lähellä tuomaria, ja puolustuslakimiehillä oli pöytä kohta heidän takanaan. Siellä oli myöskin pitkä sanomalehtimiesten pöytä sisäpuolella kaidepuuta, joka erotti katsojat ottelutantereesta. Sen ääressä istuivat lehtien ja julkaisujen kirjeenvaihtajat eri osista maata kuin myöskin muutamia ulkomailtakin. Pöydän päässä lähinnä syyttäjiä istui, työväen kirjeenvaihtajana esiintyen, eräs henkilö nimeltä Karm, joka innokkaasti näytteli ilmiantajan osaa, avustaen syyttäjiämme neuvoilla ja asiakirjoilla. Vangit istuivat lehtipöydän takana pitkin kaide-

puuta, ja jotkut pöydän ääressä lakimiestemme kanssa. Paikalle oli kutsuttu 200 lautamieskokelasta.

Puolustusasianajajat tekivät kokelaille kysymyksiä sosialismista, yhteiskuntatieteestä, teollisuusunionismista, ja teollisuusoloista. Sitte tehtiin nämä kysymykset: "Onko sellainen teollisuusjärjestelmä, joka käsittää yhteiskunnan riistämisen muutamien yksilöiden hyväksi, parhain kaikista mahdollisista järjestelmistä?" "Voitteko te kuvitella yhteiskuntaa, joka omistaa ja hallitsee tuotantokeinot, kulkulaitokset ja vaihdon, ja osuustoiminnallisesti harjottaa tuotantoa kulutuksen eikä voiton vuoksi?"

Vanderveer viskasi haasteen hallitukselle sanoessaan: "Mikä täällä on tutkittavana, on yhteiskuntajärjestelmä." Hän kysyi:

Oletteko tietoisia, että 2 prosenttia Yhdysvaltain asukkaista omistaa 60 prosenttia Yhdysvaltain rikkauksista? Tiedättekö, että ammattihaureuden aiheuttajana on se, että teollisuudessa työskentelevät naiset eivät saa elinpalkkaa? Tiedättekö alle 16-vuotiaiden lasten, jotka tällä hetkellä ovat tämän maan teollisuuden palveluksessa, lukumäärää? Uskotteko orjuuteen — olkoon se sitte henkiorjuutta, jossa isäntä omistaa työläisen ruumiineen sieluineen, taikka tuotannollista orjuutta? Ettekö milloinkaan ole koulussa lukeneet Amerikan vallankumouksesta 1776 taikka Ranskan vallankumouksesta, joka siirsi yhden kuninkaan virasta ja teki Ranskasta tasavallan, taikka Venäjän vallankumouksesta, joka kukisti itsevaltiuden ja tsaarin? Tunnustatteko ihmisille kuuluvan oikeuden kapinoida? Tunnustatteko vallankumouksen aatteen olevan yhtenä periaatteena Itsenäisyyden Julistuksessa, jonka perustalle tämä valtakunta on rakennettu? Uskotteko ihmisten oikeuteen hallita itseään ja heidän oikeuteensa sananvaltaan tässä hallituksessa? Uskotteko, että tämä soveltuu teollisuuteen yhtä hyvin kuin politiikkaankin? Tekisikö se teidät ennakkoluuloisiksi, jos näyttäisi siltä, että nämä vastaajat uskovat, että kansan tulisi omistaa kaikki teollisuudet ja harjottaa tuotantoa koko kansan hyväksi?

Kolme lautamiestä oli molemmin puolin hyväksytty. Puolustus oli käyttänyt ainoastaan yhtä kymmenestä jääväysoikeudestaan. Syyttäjät olivat kuluttaneet kolme kuudestaan. Tähän aikaan näyttivät asiat vähän suotuisemmilta I.W.W:lle, kun meidät yllätettiin syytöksellä, että olimme koettaneet vehkeillä lautamieskokelaiden kanssa. Sanottiin, että yksi jäsen, nimeltä Russell, oli pitänyt keskustelua erään lautamieskokelaan sukulaisen kanssa. Tuomari otti sellaisen ylimielisen kannan, että hän erotti ei ainoastaan jo valitut lautamiehet vaan vieläpä kaikki ehdokkaatkin. Tämä ei, minun käsittääkseni, tapahtunut yksinomaan tuomarin alotteesta vaan siksi, että prokuraattorilta Washingtonista oli saapunut kirje, jossa annettiin ohjeita, millainen lautakunta oli valittava. Eräs hallituksen salaisista asiamiehistä ilmotti meille, että sellainen kirje oli saapunut, ja tarjoutui hankkimaan sen meille $1,000 hinnasta.

Mutta arvelimme, että siitä ei olisi ollut erityistä hyötyä, koska lautakunta jo oli hajotettu.

Tutkinto osottautui olevan pitkitetty kiihotuskokous, joka kesti kuusi kuukautta. Kaksi I.W.W:n jäsentä olivat tulleet hulluiksi Cook-kauntin vankilassa. Toinen heistä oli vastaajana tässä jutussa. Molemmat täytyi siirtää mielivikaisten sairaalaan.

Kun uudet lautamieshaasteet oli jätetty, niin piirisyyttäjä Clyne syrjäytettiin tehtävästään, vaikka siitä ei mitään lehdissä mainittu. Nebeker otti pääosan syyttäjänä. Kaksintaistelu hänen ja Vanderveerin välillä lautakunnan kuulustelussa oli vielä kiivaampi kuin se oli ollut Clynen kanssa.

Nebeker kysyi lautamieskokelailta:

Onko teillä myötätuntoa mitään järjestöä kohtaan, jonka päämääränä on kukistaa tämän maan laitokset tai rikkoa sen lakeja? Uskotteko, että vapaa puheoikeus antaa kenellekään oikeutta saarnata lain rikkomista? Uskotteko yksityisten oikeuteen hankkia omaisuutta? Uskotteko millään ihmisryhmällä tai järjestöllä olevan oikeutta anastaa sitä omaisuutta väkivallalla tai muilla laittomilla keinoilla? Uskotteko, että kenelläkään on oikeutta yllyttää kapinaan tai vallankumoukseen? Uskotteko palkkajärjestelmään ja yhteiskuntajärjestelmään niissä muodoissa, joissa ne tänä päivänä esiintyvät? Kannatitteko te sydämestänne sodan julistamista Saksan keisarillista hallitusta vastaan? Kannatatteko te kaikkia niitä toimenpiteitä, joihin on ryhdytty, jotka takaavat tämän sodan menestyksellisen käynnin?

Ja sitte Vanderveer, puolustusasianajaja, teki puolestaan tällaisia kysymyksiä:

Uskotteko te lakonteko-oikeuteen? Uskotteko te rauhallisen lakkovahtimisen oikeuteen? Uskotteko te puhevapauden oikeuteen?

Huolellisen kuulustelun jälkeen, jossa luokkataistelu selvästi kuvastui, vastuunalaisuus siirtyi lautakunnalle. Nebekeriltä, pääsyyttäjältä, otti enemmän kuin viisi tuntia kertoa mitä hän tiesi ja mitä hän ei tiennyt Industrial Workers of the World'ista. Hän syytti meitä rikoksista, joista emme olleet koskaan uneksineetkaan. Mutta hän tiesi järjestön rakenteen ja kertoi värväysuniosta, työmaaosastoista, teollisuusunioiden haaroista, ja kuinka teollisuusuniot liittyivät yleiseen hallintoon. Hän sanoi, että Bill Haywood oli kruunaamaton kuningas, joka istui pyörivällä tuolilla, takanaan toimeenpaneva komitea; että me koetimme rakentaa hallituksen hallituksen sisälle. Hän kertoi kuinka tämä järjestö 200,000 jäsenineen oli sulkenut Arizonan ja Montanan kuparikaivokset ja oli aikeissa kutsua lakko Utahin kupari- ja lyijykaivoksilla. Hän kuvaili, mitä yrityksiä oli tehty sulkea puutavarateollisuus, ja suomalaisten työläisten yrityksistä sulkea rautakaivokset, lisäten, että meidän aikomuksenamme oli estää maanviljelijät keräämästä satoa.

Nebeker luki monta toimituskirjotusta Solidarity'n palstoilta. Eräästä, nimeltä "Me olemme tyytymättömät", hän luki: "Vallankumouksellinen järjestö tunnustaa täydellisen tyytymättömyytensä vallitsevaan järjestelmään. Ja tämä on ensimäinen syy, ja pääsyy, I.W.W:n olemassaoloon. Me olemme ehdottomasti ja peruuttamattomasti tyytymättömät nykyiseen yhteiskuntajärjestelmään. Me käsitämme sen hyödyttömäksi järjestelmäksi, ja me aijomme hävittää sen..."

I.W.W:n laulukirjasta Nebeker luki vapisevalla äänellä mukailun hartaushymnistä, "Eespäin, ristin sotilaat", joka päättyi näin:

Eespäin, ristin sotilaat! Kaikki nurin kaatakaa!
Ihmisvapaus tallatkaa alle pyhäin töppösten.
Herraa aina kiittäkää, sen taalanmerkkiä seuratkaa.
Ja ulkomainen roskakansa pankaa kultaa kumartaan!

Tämä ja monet muut laulut, joita Nebeker luki, olivat ilmeinen huojennus satojen jokapäiväisten kirjeiden ja lehtisten jälestä, joita oli lautakunnalle luettu. Hän lisäsi, että suomalaiset kaivosmiehet Mesaba-alueella olivat julistaneet lakon sotilasnostoa vastaan. Oli totta, että suomalaiset kaivosmiehet kävivät kovaa taistelua sotaa ja sotilaaksipakotusta vastaan, ja myöhemmin yhdeltä suomalaiselta työläiseltä kiskottiin silmät päästä syystä, että hän oli vastustanut sotaa. Tämän kauhean rangaistuksen toimitti hänelle isänmaallinen roskajoukko.

Nebeker, mormoonilakimies, kapitalismin äänitorvi, kertoi lautakunnalle mikä hänestä tuntui ihmeelliseltä asialta. Se oli siitä kun minulla oli ollut julkeutta sähköttää presidentti Wilsonille, vaatien, että Bisbeen karkotetut palautettaisiin koteihinsa ja siellä suojeltaisiin roskajoukon enemmältä väkivallalta.

Hallituksen ensimäiset todistajat olivat pikakirjurit, arkistonhoitaja ja kirjanpitäjä yleisen päämajan konttorista, ja hallituksen viralliset tilintarkastajat, jotka olivat tarkastaneet tilit ja kirjat, ja jotka todistivat, että tilit oli hyvin hoidettu ja että Industrial Workers of the World ei ollut vastaanottanut milloinkaan mitään saksalaista rahaa.

Heidän seuraavat todistajansa olivat sheriffit ja pyssymiehet Pennsylvanian hiilialueilta, todistaen jäsenten vangitsemisesta kuin myöskin siitä seikasta, että he olivat hajottaneet I.W.W:n kokouksia ilman valtuuksia, toisinaan United Mine Workers of America'n vaatimuksesta ja toisinaan oikeuslaitosten suusanallisista määräyksistä. Myöskin oli muita sheriffejä ja pyssyhurttia todistajina eri osista Arizonaa, Montanaa ja Washingtonia. Siellä oli joitakin maanviljelijöitä, jotka kertoivat teettävänsä työtä työläisillään kuusitoista tuntia päivässä, tukkipohatoita, kaivantojen omistajia ja yksi tai pari luopiojäsentä, sekä kokonainen lauma salaisen osaston asiamiehiä.

Kävi selville, että yhtiö, jonka palveluksessa yksi todistajista oli ylivalvojana, oli nostanut kuusilaudan hinnan $33:sta $110:een tuhannelta jalalta.

Kun muita saman luontoisia todistajia oli kuulusteltu, kääntyi Nebeker lopuksi tuomariin päin ja sanoi: "Teidän kunnianarvoisuutenne, hallitus lepää."

George Vanderveer puolustuksen pääasianajaja, erikoisilla kyvyillä varustettu lakimies, alotti avauspuheensa kylmällä, tyynellä tavalla, mutta ennen kuin hän oli pitkälle ehtinyt, hänen silmänsä säihkyivät hänen kertoessaan lautakunnalle luokkataistelusta:

Tämä juttu on tavaton. Sen otaksutaan olevan jutun William D. Haywoodia, James P. Thompsonia, John Fossia ja suurta lukumäärää muita miehiä vastaan, joista te ette ole ennen kuulleet mitään, mutta — se on syytös "salaliitosta", jossa syyttäjät väittävät näiden vastaajien salaliittoutuneen rikkoakseen joitakin Yhdysvaltain lakeja ja josta otaksutusta rikoksesta kantajat aikovat lähettää nämä vastaajat vankilaan. Kuitenkin todellisuudessa kantajien tarkotuksena on hävittää järjestö, jonka kanssa nämä miehet ovat yhteydessä, ja rikkoa se ihanne, jota heidän järjestönsä edustaa.

Teille on kerrottu, että tällä jutulla on suuri merkitys kansakunnalle; kuitenkin se käsittää enemmän kuin kansakunnan — se käsittää koko yhteiskuntajärjestyksen. Haastekirjelmässä on viisi kohtaa, joissa luetellaan useita "laittomia tekoja", joita otaksutaan tehdyn tämän "salaliiton" eteenpäin viemiseksi; yksi näistä teoista on I.W.W:n perussääntöjen johdannon levittäminen; ja toimituskirjotus, jossa sanotaan, että "nykyinen teollisuusjärjestelmä on hyödytön, ja me aiomme hävittää sen." Vastaajien tehtävänä on selittää tämä teille. Me haluamme teidän erikoisesti huomaavan, että tämän järjestön tarkotuksena ei ole hävittää hallitusta, vaan hallita tuotantoa — kaksi asiaa, jotka tulisi pitää erillään.

Minulle on ilmeisesti mahdotonta, hyvät herrat, sillä ajalla, joka on käytettäväkseni annettu, yrittääkään kertoa teille kaikkea, mitä nämä sata vastaajaa tai useampi ovat sanoneet tai tehneet, ja kaikkea, mitä heillä on mielessä ollut.

He luokittavat itsensä, kuitenkin, kahteen luokkaan. Joillakin on ollut jotakin tekemistä lakkojen kanssa — ei laittomien sellaisenaan — ja jotka tulevat laittomiksi ainoastaan kun niiden mukana seuraa vissi, ilkeä, laiton tarkotus, joista heitä syytetään haastekirjelmän eri kohdissa.

Joillakin näistä miehistä, edelleen, ei ole ollut suoranaista tekemistä minkään lakon kanssa, mutta he ovat toimineet tämän otaksutun salaliiton aikana miesten järjestämisessä eri työmailla — tai ovat liikkuneet luennoitsijoina, tai levittäneet järjestön evankeliumia yhdellä taikka toisella tavalla työläisille.

Minulla ei ole selvänä, omassa mielessänikään, minkä teorian pohjalla kantajien asianajajat vaativat edesvastuuseen miehiä, joilla ei ole ollut mitään tekemistä lakkojen kanssa, miehiä, joilla ei ollut mitään tekemistä sotatoimien kanssa. Kantajien asianajajat voivat väittää, että heidän toimintansa pelkästään jäseninä tuli laittomaksi heidän järjestönsä laittoman luonteen vuoksi. Mutta uudelleen kysymys, onko järjestö luonteeltaan laillinen tai laiton, täytyy ratkaista sen tarkotusperän avulla.

Nyt, siis — jokaisessa Solidarity'n numerossa, josta te olette täällä niin paljon kuulleet, ylimpänä etusivulla te löydätte nämä sanat: "Kasvatus — Järjestäytyminen — Vapahdus." Mitä ne tarkottavat? Mitä

ne tarkottavat esiintyessään yksinään tai yhteydessä niiden muiden asioiden kanssa, jotka löydätte esitetyn osana järjestön filosofiasta?

Esimerkiksi, mitä ne tarkottavat ollessaan yhteydessä sellaisen väitöksen kanssa, että kahdella luokalla yhteiskunnassamme ei ole mitään yhteistä, työväenluokalla ja työnantajaluokalla?

Haluan lausua teille, mitä nämä miehet ovat sanoneet, mitä he ovat tehneet, ja mikä heidän tarkotuksensa on ollut niin tehdessään.

Hänen kunnianarvoisuutensa on pyyhkinyt yli minun lainaukseni teollisuussuhteita tutkineen komissionin kertomuksesta. En halua sitä kerrata. Te muistatte — kuinka valtava enemmistö perusteollisuuksiemme kovantyöntekijöistä, joista tämä järjestö värvää jäsenensä, on kykenemätön ansaitsemaan paljaintakaan toimeentuloa itselleen ja perheilleen. Näiden miesten tehtävänä on ollut kertoa näistä seikoista työläisille, jotta, asemansa ymmärtäen, ja syyt, jotka ne aiheuttavat, he voisivat järkevämmin ja tehokkaammin etsiä parannusta oloihinsa ja sovelluttaa sitä käytäntöön. On surullinen muistutus järjestelmäämme vastaan, että 79 prosenttia työväenluokkamme perheenisistä on auttamattomasti kykenemätön ylläpitämään perheitään ja antamaan opetusta lapsilleen sivistyneen yhteiskunnan vaatimuksia vastaavalla tavalla. Kukaan ei voi korjata menneisyyden vääryyksiä. Kaikki, mitä voimme tehdä, on huolehtia tulevaisuudesta ja estää, jos mahdollista, sellaisen järjestelmän vastainen kehitys ja kasvaminen, joka aiheuttaa tällaisen olotilan... Miksi valtiollista toimintaa? Tämän aseman kehitystä ei laeissa määritelty. Se kasvoi siksi, että jotkut miehet, liittyneinä trusteihin ja yhtiöihin teollisuuden sisällä, saivat vallan riistää työläisiä. Ja se lakkaa kasvamasta niin pian kuin työläiset järjestäytyvät ja saavat vallan pysähdyttääkseen tämän riistämisen. “Mutta te käytätte sapoteesia”, sanovat kantajien asianajajat. Kuitenkin, Washingtonin tuhansista sahamyllyistä he esittävät ainoastaan kaksi, joissa rikkoutuivat sahat jollakin tavalla, jota ei voitu todistaa, ja sadoista puimakoneista muutaman, joista todistajat täällä ovat todistaneet. Me tuomme todistajia, — ei sellaisia, jollaisia olette täällä nähneet, minä toivon, mutta luotettavia maanviljelijöitä, — jotka ovat olleet I.W.W:n kanssa tekemisissä vuosia sen parhaiten järjestetyillä seuduilla, jotka kertovat teille, että heillä ei koskaan ole ollut parempia työläisiä kuin I.W.W....

Siirtyessään Butteen ja kuparitrustiin, sen mustinelistoineen ja kaivosmiesten hengestä välinpitämättömyyksineen, Vanderveer kertoi, kuinka lakko, joka meitä vastaan syytettiin rikoksena, tapahtui:

8 p:nä kesäkuuta tapahtui tulipalo, joka tunnetaan Speculator-palon nimellä, ja jos te ette koskaan ole nähneet kaivannon paloa, kukaan ihminen ei voi sitä teille kuvailla. Se on yksinkertaisesti kuvailun yläpuolella. Ihmiset, jotka menivät tälle kaivannolle, löysivät portit lukittuina ja pääsyn estettynä. Vaimot ja lapset eivät voineet sinne mennä katsomaan, olivatko heidän miehensä ja isänsä palaneet kuoliaiksi. Naiset menivät sille kukkulalle sydämissään kaikki se kauhu, jonka kokemus on kaikille kaivantomiesten vaimoille opettanut, itkien ja nyyhkyttäen. Ja lopuksi ruumiit tuotiin ulos; ja miesten mukana, jotka ruumiit olivat löytäneet, saapui tieto, millä kirotulla tavalla uhrit olivat henkensä menettäneet! Nämä ihmisparat näkivät ruumiit kasattavan riviin, 175 ruumista, 68 niistä niin mustiksi palanutta, että niitä ei koskaan tunnettu. Heille kerrottiin, että maan sisällä, tulipalon leviämisen ehkäisemiseksi, joka voisi tuottaa jotakin vahinkoa omaisuudelle, yhtiö oli rakennuttanut rautabetonisia välipilareita ilman miesreikiä, ja sieltä ruumiit löydettiin, kasattuna yhteen hiiltyvään läjään.

Sitte oli toinen lakko etelämpänä, Arizonassa, sanoi Vanderveer, 12 p:nä heinäkuuta, 1917, Bisbeessä, jolloin 1,186 miestä kuularuiskuilla uhaten otettiin kiinni, lastattiin karjavaunuihin, joissa oli kuusi tuumaa vahvalti lantaa; kuljetettiin läpi polttavan Arizonan erämaan paikkaan nimeltä Hermanas, viskeltiin edes ja takaisin sen paikan ja Columbuksen, Uuden Mexicon välillä, jossa heidät lopuksi otti huostaansa Yhdysvaltain sotaväki. Mutta omituinen seikka sattui sinä päivänä; jokaiselta mieheltä, jota lähestyttiin, kysyttiin: "Haluatteko mennä työhön tai tulla karkotetuksi?" Samaan aikaan kun kaikki tämä tapahtui, vaimot ja lapset oli jätetty kotia näkemään nälkää, ilman rahaa, ilman ruokaa, ilman mitään maailmassa.

Läheten puheensa loppua, Vanderveer lausui: "Jos isänmaallisuus tarkottaa lipun heiluttamista talojen katoilta ja sitte voittoilua, sitte I.W.W. on epäisänmaallinen. Jos isänmaallisuus tarkottaa, että on uskottava sotaan parhaana asioiden sovittajana — että viattomien ihmisten joukkoteurastus on oikein — siinä merkityksessä, sanon sen uudelleen, I.W.W. on vuosia ollut epäisänmaallinen, sillä I.W.W. ei ole uskonut eikä usko sotaan."

Monta todistajaa oli saapunut Chicagoon todistamaan I.W. W:n puolesta. Kykenimme osottamaan, että sadat järjestömme jäsenet olivat taistelleet metsäpaloissa ja säästäneet Washingtonin, Idahon ja Montanan tukkimetsät. Löytyi maanviljelijöitä, jotka nousivat todistamaan, että i.w.w.-läiset olivat olleet parhaita työläisiä heidän tiluksillaan.

Eräs uhreista, joka oli tervattu ja höyhennetty Tulsassa, Oklahomassa, kertoi millä tavalla isänmaallinen roskajoukko oli teon suorittanut. Kaivosmiehet, jotka olivat paenneet Speculator-kaivannosta sen sisällä riehuneen kauhean tulipalon aikana, kertoivat kiivenneensä ylös 200 jalkaa toiselle tasanteelle, ja siellä rakentaneensa laudoista ja lankuista sulun, tukkien sen raot vaatteillaan, ja jossa he olivat 36 tuntia. Heillä oli vain vähän ilmaa eikä lainkaan vettä.

Puolustuksen alkoi James P. Thompson, joka oli ollut järjestäjänä entisinä aikoina, mainio kuva miehuudesta, jolla oli järki kirkas kuin hopeatiuku. Hänen kuvansa, jonka on maalannut eräs amerikalainen taiteilija, riippuu nyt Irish Workers'in salin seinällä Dublinissa.

Jim alotti todistelunsa lainauksella teollisuussuhteita tutkineen kongressin komissionin kertomuksesta, jonka tuomari Landis oli kieltänyt Vanderveeriltä. Mutta Jimin sallittiin käyttää kertomusta, koska hän itse oli ollut todistamassa sen komitean kuulustelussa.

Hän päätti todistuksensa sanoen: "Samat ihmiset, jotka nyt vainoovat I.W.W:tä, jos he olisivat eläneet esi-isiemme päivinä, olisivat nuolleet kuningas Yrjön saappaita. He olisivat sanoneet pojista, jotka taistelivat avojaloin lumessa Valley For-

gessa: 'Katsokaa heitä! Heillä ei ole kenkiä jaloissa, ja kuitenkin he puhuvat vapaudesta!' Ihmiset, jotka vainoavat I.W. W:tä, ovat samaa lajia kuin ne, jotka laahasivat William Lloyd Garrisonin Bostonin katujen läpi suitsenperillä, jotka tappoivat Lovejoyn ja heittivät hänen painokoneensa Mississippi jokeen; myöskin samaa laatua olivat ne ihmiset, jotka murhasivat Frank Littlen!"

Nebeker nousi vastustamaan, saadakseen kuuman vastauksen. "En tarkota mennä persooniin", sanoi Thompson. "Tämä on mitä sanoin luennoissani, mutta jos kenkä sopii — pitäkää sitä."

Mustataulu oli asetettu telineelle lautakunnan helpotukseksi. J.T. (Red) Doran käytti sitä kuvaillessaan luentoja, joita hänellä oli tapana pitää Seattlen ja ympäristön työläisille.

Bill Dunne, sähkötyöläinen, sittemmin Butte Bulletin'in toimittaja, todisti Frank Littlen, kuparitrustin martyyrin, murhasta. Hän mainitsi sen tosiseikan, että Little käveli kainalosauvojen varassa, että hänellä oli särkynyt jalka, että hän kärsi kaksinkertaisesta repeämästä, jonka hän oli saanut roskajoukon pahoinpitelystä Wisconsinissa, että hänellä oli vain yksi silmä, ja että murhaajat, jotka olivat hänet tappaneet, olivat hänen ruumiiseensa kiinnittäneet suojeluskunnan kuolemantuomion — "3-7-77." Dunne itse oli saanut samallaisen huomautuksen.

Vastaajista yksi toisensa jälestä todisti heidän puolestaan ja sen järjestön puolesta, johon he kuuluivat. Siellä oli teollisuusunioiden kirjureita, englanninkielisten lehtien, aikakausijulkaisun ja vieraskielisten lehtien toimittajia.

Viimeisten todistajien joukossa kutsuttiin minut. Uudelleen minun täytyi käydä läpi elämäntyöni, suhteeni Lännen Kaivantomiesten Liittoon, Industrial Workers of the World'in perustamisen, järjestön tarkotuksen ja päämäärän. Olin todistajalavalla neljä päivää; minua suoraan kuulusteli Vanderveer ja ristikuulusteli Nebeker.

Vanderveer luki lainauksia kirjasta nimeltä Labor Disturbances in Colorado, tulos Carrol D. Wrightin tutkimuksista, kirjottanut Walter B. Palmer. Kun Vanderveer kuulusteli minua kertomuksen sisällöstä, Nebeker esitti hallituksen puolelta vastaväitteitä, jotka tuomari Landis lopullisesti kumosi sen syyn nojalla, että olin kertomuksen hyväksynyt ennen sen painatusta. Totuus, joka ei kuulustelussa ilmikäynyt, oli, että olin kirjottanut kertomukseen lyhyen selonteon Lännen Kaivosmiesten Liiton ensimäisestä konventsionista.

Kun minulta kysyttiin maailmansodasta, vastasin: "Mr Vanderveer, en halua lautakunnan enkä myöskään näiden vastaajien saavan sitä käsitystä, että minä kannattaisin sotaa. Minä hyvin suuresti vastustan sotaa, ja lopettaisin sodan tänä

päivänä, jos se olisi minun vallassani. Uskon, että löytyy toisia keinoja, joilla ihmisolennot voivat ratkaista vallitsevat erimielisyytensä. Se ei ole ainoastaan miesten murhaamista, se on vaimojen ja lasten kärsimystä. Ja sitä se on, mitä tämä sota merkitsee yhteiskunnalle, kun sota on ohi. Jossakin arkistossa on paperipalaselle merkitty, mitä tarkotetaan sodan jälkiseurauksella. Ei mitään muuta sadaksi vuodeksi kuin sota, sota, sota. Ei muuta seurausta kuin sodan runtelemia, sotaleskiä, sotaorpoja, sotakertomuksia, sotakuvia ja kaikessa vain sota. Se on osa tästä kauheasta sodasta. Toivon, jos se lienee tarpeellista, että jokainen mies, jota vallitsee sotainen henki, taistelisi kyllin kauan ajaakseen vihan ja sodan hengen pois omasta rinnastaan. Että tämä olisi viimeinen sota, minkä maailma tulee koskaan tuntemaan."

Vanderveer kysyi minulta, olinko toisten vastaajien kanssa salaliittoutunut, ehkäistäkseni joidenkin vissien ihmisten, jotka harjoittivat sotatarpeiden tuotantoa, voiton mahdollisuuksia. Vastasin: "Me olemme salaliittoutuneet. Me olemme salaliitossa voitto-osinkojen tekijöitä vastaan. Me olemme salaliitossa ehkäistäksemme voittojen tekoa työvoimalla missään teollisuudessa. Me olemme salaliitossa vuokria ja korkoja vastaan. Me haluamme perustaa uuden yhteiskunnan, jossa ihmiset voivat elää ilman voittoa, ilman voitto-osinkoja, ilman vuokraa ja ilman korkoa jos mahdollista; ja se on mahdollista, jos ihmiset elävät luonnollisesti, niin kuin ihmisolentojen tulisi elää. Haluan sanoa, että jos se on salaliittoa, me olemme siinä osallisina."

Nebeker, pääsyyttäjä, oli liukas yksilö, limainen olento, vielä kettumaisempi kuin hän koetti minulle osottaa olevansa. Hän lavealti kyseli minulta järjestön kirjallisuudesta, raudan- ja kuparinkaivajien lakoista, puutavaratyöläisistä, sähkösanomastani presidentille ja virallisista suhteistani järjestön eräitten jäsenten kanssa.

Nebekerin minua ristikuulustellessa ojensi Karm, aikaisemmin mainittu kätyri, Nebekerille erään kirjasen. Se oli As to Politics, kirjottanut Daniel DeLeon. Kun Nebeker oli katsellut kirjasen läpi, hän ojensi sen minulle, sanoen aikovansa kuulustella minua sen johdosta myöhemmin. Olin tehnyt joitakin muistiinpanoja sivujen reunoihin. Kun Nebeker kysyi sitä minulta, ojensin sen hänelle takaisin. Hän ei minulta siitä sen enempää kuulustellut.

Kun minut kutsuttiin todistajalavalle, oikeussali tuli äkkiä tungokseen saakka täyteen ja ilmassa tuntui draaman henki. Epäilemättä se oli draamaa, kuunnella työn taisteluiden historiaa viimeiseltä 30 vuodelta. Tuntikausia jokainen pysyi liikkumattomana. Lautamiehet kumartuivat eteenpäin kuullakseen

jokaisen sanani. Yksinpä tuomarikin unhotti tuntien kulumisen ja oikeudenpalvelijan täytyi muistuttaa hänelle, että oli kulunut yli sulkemistunnin.

Kerroin rikkauden ja köyhyyden välisestä silmiinpistävästä erosta maailman rikkaimmassa maassa, siitä kurjuudesta, jossa elivät lännen kaivoksien rikkauksien tuottajat, pohjoisvaltioiden sahatyöläiset, etelän tärpättileirien työläiset ja idän kutojat. Vertasin sitä turvallisuutta, sellainen kuin se oli, joka oli etelän neekereillä henkiorjuudessa, siihen kauheaan elämän epävarmuuteen, joka palkkaorjilla on tänäpäivänä. Osotin kappaleen elämää, sellaisena kuin sitä elävät miljoonat ihmiset, jotka käyvät nälkäisinä kovien aikojen vallitessa, todistaakseni, että sillä huolenpidolla, jota isäntä osotti orjalleen, kun orja edusti satojen dollarien pääoman sijotusta, ei ole vertaa työnantajien ja heidän palkkaorjiensa välisissä suhteissa tänäpäivänä.

Kerroin kuinka Fall Riverin kaupungissa naiset ja lapset raatavat pitkiä päiviä nälkäpalkoilla ja viettävät kurjaa olemassaoloaan, jossa riittämättömästi ravitut äidit ovat niin kykenemättömiä imettämään lapsiaan, että lasten kuolevaisuus on kohonnut tähän uskomattomaan määrään, neljäänsataan jokaisesta tuhannesta maailmaan syntyneestä. Ja suoraan joen toisella puolella tästä kapitalismin helvetin kolosta on Newport, jossa "työttömät" kapitalistit mahtailevat typeryytensä ja aistillisuutensa mässäilyissä, jossa he huvittavat itseään apinapäivällisillä ja koiravihkiäisillä — kahden sylikoiran vihkiäisillä, joihin ottavat osaa sellaiset loisoliot kuin mrs Penrose, mrs Frank Heath ja mrs MacNeil, Penrose, ja MacNeil-perheiden omistaessa ne kuparikaivannot, joissa I.W.W. on lakossa.

Missä kantajat olivat koettaneet todistaa, että I.W.W. oli erottanut jäsenyydestä miehet, jotka olivat liittyneet armeijaan, siinä osotin, että sellaisesta erottamisesta ei löytynyt mitään kirjallista todistusta, eikä perussäännöissäkään siitä löytynyt määritelmää, vaikka monet työväenjärjestöt olivat kieltäneet jäsenyyden vapaehtoisilta miliisin jäseniltä.

Nebeker oli vastustanut kuvien esittämistä kaivannoissa kappaleiksi ammutuista ja isäntien ja liikemiesten roskajoukon hirttämistä ja kiduttamista työläisistä. Nebeker sanoi niiden olevan liian "kammottavia", ja minä vastasin, että olosuhteet olivat kammottavat. Ainoastaan valokuvauskone esitti totuuden.

Kerroin myöskin, kuinka todistajiamme häirittiin ja peloteltiin, puolustuspostiamme pidätettiin ja niitä, jotka keräsivät rahaa puolustukseemme, vangittiin, jopa niitäkin, jotka lahjottivat rahaa puolustukseemme, vangittiin tukkukaupalla. Oikeudessa osotettiin, että syyttäjien palkkaamat salapoliisit vierai-

livat todistajiksi haastettujen henkilöiden hotellihuoneissa Chicagossa ja uhkauksilla pelottelivat puolustuksen todistajia todistajina esiintymästä.

Kun todistukset oli kaikki esitetty, Nebeker teki ensimäisen väitöksen lautakunnalle. Hän puhui vähemmän kuin tunnin. Syyttäjien hämmästykseksi päättivät vastaajien asianajajat alistaa jutun lautakunnalle ilman väitöstä. Tämä esti kantajien lausumasta viimeistä väitöstään lautakunnalle. Tuomari Landis luki ohjeensa. Lautakunta oli ulkona yhden tunnin. Heidän päätöksensä oli valmis ja luettiin oikeudelle: "Syyllisiä, kuten kannekirjelmässä heitä on syytetty."

Lautakunta oli kuunnellut kymmenittäin todistajia. Siellä oli sadottain asiakirjanäytteitä tutkittavana. Siellä oli 17,500 rikkomusta harkittavana. Siellä oli 40,000 sivua koneella kirjotettua pöytäkirjaa, josta jotakin osaa olisi voitu tutkia. Mutta lautakunnan päätös annettiin tunnissa. Se ei ollut mikään yllätys meistä kellekään, että lautakunnan päätös oli ennakolta valmistettu.

Kun tuomiot julistettiin, kutsuttiin vastaajat tuomarin eteen ryhmittäin. Yksi tai kaksi vastaajaa vapautettiin, Meyer Friedkin ja Charles Roberts tuomittiin 10 päiväksi kauntin vankilaan. Pieni ryhmä yhden vuoden vankeuteen liittohallituksen kuritushuoneessa. Suurempi ryhmä viiden vuoden vankeuteen kuritushuoneessa. Toinen ryhmä, ei niin suuri, kymmenen vuoden. Ja jostakin tuntemattomasta syystä neljäs ryhmä tuomittiin viideksi vuodeksi. Viimeinen ryhmä tuomittiin 38 vuoden yhteenlaskettuun vankeusaikaan neljästä haastekirjassa mainitusta oletetusta rikkomuksesta, pisin vankeusaika ollen 20 vuotta. Ennenkuin meidät tuomittiin, kysyi tuomari meiltä, oliko meillä mitään sanomista ennenkuin tuomiot julistettaisiin. Monet pojista pitivät lyhyitä puheita. Sanoin tuomarille, että minun mielestäni tutkinto oli ilveilyä ja oikeuden irvikuva.

Kun vangitut alkoivat jättää oikeushuoneen, kysyi tuomari Vanderveeriltä, oliko meidän aikomuksemme anoa uutta tutkintoa. Vanderveer vastasi, että oli. Tuomari sitte kutsui takaisin kaikki vastaajat ja asetti sakon $20,000:sta $30,000:een kullekin miehelle.

Pontius Pilatus tai Verinen Jeffreys eivät ole koskaan nauttineet enemmän kuin tuomari Landis nautti mätkiessään näitä kauheita tuomioita miesryhmälle, jota kohtaan hänellä ei ollut ihmistunnetta, puhumattakaan oikeudentunnosta. (Chicagon tutkinnossa tuomittujen luetteloa ja heille mätkittyjä tuomioita katso liitteestä III.)

Ben Fletcher hiipi luokseni ja sanoi: "Tuomari on käyttänyt kieliopillisesti hyvin huonoa kieltä." Katsoin hänen hymyileviin, mustiin kasvoihinsa ja kysyin: "Kuinka niin, Ben?" Hän

sanoi: "Hänen lauseensa ovat liika pitkiä." (Sentence — tuomio, tarkottaa myöskin lausetta.) Kerran ennen tämän suurjutun aikana Ben leikillisesti virkkoi: "Ilman minua ei tässä koko jutussa olisi yhtään väriä." Voinen selittää, että hän oli ainoa neekeri tässä ryhmässä.

Takauksemme kuoletettiin, ja meidät vietiin oikeussalista rakennuksen alla sijaitsevaan maanalaiseen käytävään, jossa meidät lastattiin poliisivaunuihin ja ajettiin Cook-kauntin vankilaan.

Koetimme saada takauksiamme jatketuksi kunnes piirin liittohallituksen oikeus olisi harkinnut vetoomuksemme uudesta tutkinnosta. Eräänä päivänä minut vietiin kanneviskaalin konttoriin, joka hallitsi liittohallituksen rakennuksen koko ylintä kerrosta. Postikonttori sijaitsi tämän jylhän, vilkkaimmassa liikeosassa koko katuneliön käsittävän graniittisen rakennuksen alakerroksessa.

Välitunnilla menin kahden apulaisviskaalin kanssa alas hissillä ja poikki kadun erääseen kellarikerroksessa sijaitsevaan ruokalaan. Syötyämme jotakin, palasimme rakennukseen ja viskaalin konttoriin.

Minulle oli annettu lupa pitää sihteeriä ja olin juuri alkanut sanella kirjettä Elizabeth Servissille, kun ilmaa repi tärisyttävä räjähdys. Puistatus kulki läpi jokaisen huoneessaolijan. Hetkiseksi näyttivät kaikki kivettyvän. Sitte me kuulimme raskaan lasiryöpyn putoavan katukäytävälle. Kului joitakin minuutteja ennenkuin pääsimme selville, mitä oli tapahtunut.

Pommi, otaksuttavasti T.N.T:tä, oli asetettu lähelle käytävää, josta olimme juuri tulleet palatessamme ravintolasta. Kun pommi räjähti, eräs nainen ja kaksi miestä saivat surmansa, ja useita loukkaantui pahoin. Jonkun verran vahinkoa sattui rakennuksen sille sivulle.

Räjähdys tapahtui varhain iltapäivällä. Minua pidettiin viskaalin konttorissa kunnes kello oli yli kuuden. Kun menimme hissillä alas, se ei pysähtynyt päälattialle vaan laskeutui maanalaiselle käytävälle, jossa postivaunut täytettiin. Siellä oli saattue poliisivaunuja, kaikkiaan seitsemän, jos oikein muistan, kaikki täynnä poliiseja. Minun käskettiin mennä keskimäiseen vaunuun. Tässä seitsemän "mustan marian" paraatissa minut sitte saatettiin takaisin Cook-kauntin vankilaan.

Vankitoverini pian kuulivat, että olin palannut ja että en ollut loukkaantunut. Monet heistä ajattelivat, että olin ollut petoksen uhri, että räjähdys, josta jokainen vankilassa tiesi, oli tarkotettu minun tomumajani pirstoamiseksi, ja että pommi oli sivuuttanut minut vain muutamalla minuutilla. Sanottiin siihen aikaan, että sellaista T.N.T. pommia, jota otaksuttiin käytetyn, voitiin hankkia ainoastaan hallituksen omista lähteistä.

Tämä keskipäivän räjähdys tapahtui kirkkaana syyskuun päivänä, 1918, aikana, jolloin monet ihmiset kulkivat sisään ja ulos tästä vilkkaasta rakennuksesta, jossa Yhdysvaltain viskaalilla, oikeusministerillä, ja salaisella osastolla oli virastonsa. Ei vangittu ketään, joka tiesi räjähdyksestä. Aihetta räjähdykselle ei määritelty. Saipa aprikoida, eivätkö minun vankitoverini johtopäätökset sittekin olleet oikeat.

Salapoliisit menivät taloon, jossa asuin, ja vangitsivat Minnie Wymanin. Myöskin vangittiin J. W. Wilson, yleisen puolustuskomitean jäsen. Heidät molemmat pian vapautettiin.

Riittää kun sanon, että kenellekään meistä ei myönnetty takauksia. Chicagon postikonttorin räjähdys on maailman rikollisimman, maailman imperialistisimman hallituksen yksi kammottavista salaisuuksista.

LUKU XXI

Vankila

Viesti kiersi ympäri, että meidät tultaisiin viemään Leavenworthiin. Olin silloin kopissa, jonka ovi aukeni peräseinälle päin. Saatoin kuulla avainten kirskunan ja ovien paukutuksen kun miehiä otettiin ulos kopeista. Kuulin myöskin toisten vankien sanovan: "Hyvästi, onnea matkalle!" Minut jätettiin viimeiseksi.

Paikasta, jonne olimme menossa, en tiennyt mitään, mutta toisten keralla olin iloinen jättäessäni Cook-kauntin vankilan synkän ja kostean ympäristön.

Jim Rowan oli juuri edelläni, ja saavuttuamme vanginvartijan konttoriin, niin Davies, vanginvartija ja hirttäjä, asetti minut ja Rowanin käsirautoihin. Vereni melkein hyytyi kun hänen sormensa koskettivat rannettani. Ajattelin niistä monista miehistä, jotka hän oli hirttänyt. Hänen kätensä olivat panneet köyden 58 miehen kaulan ympärille.

Astuessani poliisivaunuun, sanoi eräs lähelläni seisova lihava poliisimies: "Tekisi mieleni panna kuula tuon miehen läpi." En huomautusta kuullut itse, mutta eräs tovereista kertoi sen junassa.

Pitkä jono poliisivaunuja ohjasi kulkunsa LaSalle Streetin asemalle. Ajoimme ympäri pakaasilavan, ja meidät lastattiin erikoisjunaan.

William Bross Lloyd, joka oli ollut yksi takausmiehistäni ja joka oli juuri saapunut toisella junalla, huusi jäähyväistervehdyksen.

Ne yhdeksänkymmentäviisi vankia ja lukuisat vartijat asettuivat vaunuihin.

Jerry Soper, raskain mies meidän vaunussamme, vapautettiin käsiraudoista, että hän voi liikkua asioilla. St. John kytkettiin minun vasempaan ranteeseeni.

Vartija, jonka hallussa meidän vaunumme oli, aikoi kahlehtia Jim Rowanin istuimeen. Se olisi vapauttanut ranteeni, mutta St. John vastusti sitä. Hän sanoi vartijalle, että jos junarikko tapahtuisi, istuimeen kahlehditulla miehellä ei olisi mitään tilaisuutta pelastua.

Vartija vastasi: "Jos te voitte sen sietää sillä tavalla, niin minä voin."

Ben Fletcher istui ajan kuluksi pilaoikeutta. Hänen tuomari Landisin jäljittelynsä oli nauruaherättävä. Hän istui sohvansa perällä, näyttäen juhlalliselta ja ruiskuttaen tupakkasylkeä pitkin käytävää. Hän oli riisunut kenkänsä, kauluksensa ja kravattinsa, ja takkinsa ja housunsa niin pitkälle kuin hän ne voi saada. Hän piteli housuistaan estääkseen ne putoamasta niinkuin tuomarikin oli tehnyt eräänä päivänä oikeudessa. Tuomari Landis ei ollut vakava, mustaan viittaan kääriytynyt olento, jollaiseksi tuomarit joskus kuvataan. Juttumme kuumana kesänä hän riisui itsensä niin alasti kuin häveliäisyys myöten antoi. Fletcher antoi hyvän kuvan tuomarin omituisuuksista. Hän vannotutti vangit lautamiehiksi, ja kutsuen vartijat ja salapoliisit luokseen, hän tuomitsi heidät muitta mutkitta hirtettäväksi ja ammuttavaksi taikka elinkautiseen vankeuteen.

Kun oli yö ja parempi puoli päivää ajettu halki aavikon, näimme vilahduksen Leavenworthin kuritushuoneesta etäisyydessä. Sinne saavuttuamme juna vetäytyi korkeaan tiilimuuriseen käytävään. Suuri rautaportti ulkomaailmaan suljettiin.

Astuttuamme ulos ja järjestyttyämme riviin, poistettiin ranteistamme käsiraudat ja kahleet, jotka kasaan viskattuina muodostivat hyvällaisen kottikärryllisen.

Marssimme sisäportin läpi kappeliin. Vasemmallamme olivat sairaala ja koppitalot, jotka täyttivät yhden puolen kymmenen eekkerin neliöstä. Nikkariverstas, kattilahuone ja konepaja olivat vasemmalla. Tiiliruukki oli oikeassa nurkassa, myöskin kivilouhimo.

Kappelissa esitti johtaja minut Kansas Cityn lehtien kirjeenvaihtajille. Minulla oli heille vähän sanomista.

Johtaja sanoi meille, että "siellä meitä tultaisiin kohtelemaan yksityisinä", että "joka mies oli ensimäisellä luokalla", että "meidän tulisi olla huolellisia ja säästää hyvää aikaamme." Näillä muutamilla sanoilla meidät jätettiin vartijalle, ja kaikki otettiin taskuistamme ja luettelo laadittiin kunkin miehen arvoesineistä.

Monet meistä pudottivat savukkeensa ja tupakkansa lattialle tietäen, että toiset vangit tulisivat ne löytämään ja korjaamaan talteensa.

Kaksitellen me menimme ruokailuhuoneeseen, joka oli avara sali monine ikkunoineen ja pitkine käytävineen, jotka juoksivat pienten, kapeiden pöytärivien lomitse. Kunkin pöydän edessä oli kolme istuinta, jotka liikkuivat saranoilla. Kaikki vangit istuivat päin soittolavaa ja keittiötä. Ruokailusali näytti puoleensavetävältä puhtaiksi pestyine pöytineen, valkoisine porsliinikuppineen ja vateineen, veitsineen ja haarukoineen ja kaksine punasine tomaattineen kussakin paikassa. Se oli odottamaton kosketus väriä.

Meidät johdettiin kaikki "B" koppihuoneeseen. Kulkiessamme "D" koppihuoneen ohi, saattoivat vangit meidät nähdä ja lähettivät ulos suuren tervetuliaishuudon. Kuulin äänen huutavan: "Halloo, Bill!" Astuessamme "B" koppihuoneeseen, kajahti sieltä "Kansainvälisen" säveliä. Eräs sosialisti, joka oli jäsenenä soittokunnassa, oli ottanut soittimensa koppiinsa ja tervehti meitä huilullaan.

Ensi yönä minulla oli koppi Charles Ashleighin kera viidennessä koppikerroksessa. Olimme väsyneitä, koska emme olleet saaneet unta edellisenä yönä, ja olimme juuri asettumassa vuoteisiimme, kun eräs mies kiipesi yli kaideraudan koppimme edessä ja kysyi, halusimmeko tupakoida. En voinut ajatella mitään, josta enemmän pitäisin. Hän ojensi meille vähän tupakkaa ja savukepapereita, sanoen: "Tulin melkein ammutuksi tänne kiivetessäni." Myöhemmin pääsin selville, että "ammutuksi" tuleminen tarkotti ilmottamista, joka taas merkitsi sitä, että ilmotetulla oli "oikeuskutsunta" aamulla, hänen täytyi mennä apulaisjohtajan luo, tulisi lähetetyksi "mustaan koloon" taikka menettäisi joitakin päiviä "hyvästä" ajastaan. Hän jakoi tupakkansa niin pitkälle kuin sitä riitti.

Seuraavana aamuna jälkeen aamiaisen, joka käsitti kaurapuuroa, leipää, siirappia ja kahvia, meidät vietiin vaatetushuoneeseen ja siellä mitattiin vaatteita ja kenkiä varten; myöskin ilmotimme hattumme ko'on. Meiltä kysyttiin halusimmeko säilyttää, hävittää tai lahjottaa vaatteemme, jotka meillä olivat yllämme sinne tullessamme. Sieltä menimme kylpyhuoneeseen, ja riisuuduttuamme heitettiin vaatteemme eri kasoihin. Suihkukylvyn jälestä "Tumma" Chase, uskottu vanki, ojensi kullekin meistä ison purkin harmaatasalvaa, sanoen: "Ottakaa tätä ja hierokaa kainaloihinne, rintaanne ja säärienne väliin." Se oli täiden ja muiden syöpäläisten hävittämiseksi.

Sitte menimme parturiin ja, laudoista kyhätylle tuolille ojentautuneina, tulimme ajelluiksi vielä alasti ollessamme. Sitte saimme vanginvaatteemme, karkeat pumpuliflanelliset alusvaat-

teet, raitaisen piikkopaidan ja parin sinisiä mekkohousuja. Meille annettiin myöskin kaksi paria sukkia, kaksi nenäliinaa, talvipuku harmaasta kankaasta ja lakki samasta aineesta. Meidän sallittiin pitää omia kenkiämme. Lisävaatteet toisella käsivarrellamme menimme apulaisjohtajan konttoriin. Siellä oli meille määrättävä työmme ja koppimme.

Apulaisjohtaja sanoi minulle: "Haywood, kopit ovat pieniä ja tulisivat olemaan ahtaita kahdelle isolle miehelle. Löytyykö pienempien miesten joukosta ketään, jonka haluaisitte koppitoveriksenne?"

Sanoin: "Kyllä, minä voin valita jonkun."

"Antakaa minun tietää hänen nimensä niin pian kuin voitte."

Vladimir Lossieff istui juuri minua vastapäätä. Kysyin häneltä, halusiko hän asua kanssani seuraavat kaksikymmentä vuotta.

Hän sanoi: "Sehän olisi mainiota."

Istuimme käytävässä kun minut kutsuttiin johtajan konttoriin. Johtaja kysyi: "Onko teillä koppitoveria?"

Sanoin: "On, Vladimir Lossieff."

"Saatte kopin n:o 200 "D" koppihuoneesta."

Apulaisjohtaja kysyi, mitä työtä olin tehnyt, ja kerroin hänelle, että seitsemäntoista vuotta olin ollut enimmäkseen konttorissa taikka puhujalavalla. Hän asetti minut työhön kirjanpitäjän apulaiseksi vaatetusosastolle. Tehtäväni siellä oli pitää tiliä kaikista vaatteista, jotka jaettiin vangeille.

Kopit olivat pieniä. Siinä kopissa, johon Lossieff ja minä olimme suljettuina lähes vuoden ajan, saatoin seisoa olkapää yhtä seinää vastaan ja ojennetuin käsivarsin koskettaa toista seinää sormenpäilläni. Se oli noin kymmenen jalkaa pitkä. Nukuin ylemmällä laverilla.

Kello 9 aikaan illalla antoi soittaja torvellaan varotuksen, ja valot käännettiin pois. Aamulla meidät herätettiin kello 6:30 komennussoitolla. Puolenpäivän aikaan meidät asetettiin pitkiin riveihin, valmiiksi menemään ruokailuhuoneeseen, jossa meidät yllätti torvisoittokunnan musiikki. Marssimme pitkissä jonoissa pitkin käytäviä, ensimäiset ottaen perimäiset istuimet. Muutamassa minuutissa kaikki olivat istuutuneet päin soittolavaa. Sitte tulivat tarjoilijat suunnattomine tarjottimineen leipää, jota kukin sai ottaa niin paljon kuin halusi. Toiset tarjoilijat toivat soppaa tai mojakkaa; keitettyjä perunoita oli kyllälti. Keittiö oli varustettu isoilla kuparisilla höyrykattiloilla, ja itse asiassa kaikki ruoka, paitsi leipä, oli höyryllä keitettyä, menettely, joka tuntui tekevän kaiken maistumaan samallaiselta.

Numeromme oli jo leimattu vanginvaatteisiimme, poikittain paidanselkään ja yli molempien polvien. Minulla oli 13106. Ti-

lastomme ei ollut vielä täydellinen. Seuraavana päivänä meidät valokuvattiin numeroinemme, päämme mitattiin Bertillonin järjestelmän mukaisesti, ja sormijäljennökset otettiin molemmista käsistämme.

Sitte meillä oli haastattelu papin kanssa. Lyhyen keskusteluni aikana tämän vankilan taivaanluotsin kanssa kerroin hänelle, että kolme laitosta tässä maassa käyttivät kaltereita ja lukkoja. Yksi niistä oli vankila, joka säilytti ihmisen ruumiin. Toinen niistä oli kirkko, joka vangitsi hänen sielunsa, jos hänellä sellaista oli; ja kolmas oli pankki, joka piti hänen rahansa vartioituna. Meidän melkein yksimielinen kirkon tai minkäänlaisen uskonnon vastustuksemme aiheutti sen, että annettiin määräys, että niiden, jotka eivät halunneet mennä kappeliin sunnuntaisin, tuli pysyä kopeissaan. Mutta monet miehet, vaikka heitä eivät papin saarnat kiinnostaneetkaan, halusivat ulos kopeistaan, joten he menivät kirkkoon. Seuraavana päivänä meidät vietiin sairaalaan, riisuttiin alasti, punnittiin, rokotettiin ja hampaamme tarkastettiin.

Nyt voi sanoa meidän alkaneen vankilaelämän. Suuri mieslauma työskenteli "A" koppihuoneella, joka ei ollut vielä valmis. Jim Thompsonille annettiin sementinsekottajien, joista monet olivat I.W.W:n jäseniä, päällysmiehen paikka. Eräänä päivänä yksi mustaihoinen vanki kysyi eräältä pojistamme, "oliko se iso mies Thompson i.w.w-läinen." Hänelle kerrottiin Thompsonin olevan.

Mutta mustaihoinen sanoi: "Enpä usko hänen olevan. Ainakaan hän ei käyttäydy niinkuin i.w.w-läinen. Mitä varten hän yhtämittaa hoputtaa? Sanon teille, miekkoset, että minulla on pieni, musta kissa kopissani, ja jos tuo äijä, Thompson, ei lakkaa hoputtamasta sillä tavalla, minä päästän sen kissan irtaalleen."

Eräänä aamuna Thompson ja hänen joukkonsa menivät koppihuoneelle työhönsä. Edellisenä iltana he olivat täyttäneet muotit, tahtoo sanoa, väli pulteilla yhteen kiinnitetyistä lankuista, sementtiseoksella. He olivat jättäneet tämän muotin kovettumaan yön ajaksi, mutta pulteissa ei ollut muttereita, ja ruukki levitti laudat erilleen ja valui pitkin lattiaa. Se kovettui niin kovaksi kuin sementtiruukki voi kovettua.

Vartija ilmotti asian apulaisjohtajalle, joka antoi määräyksen oikeuskutsunnasta Thompsonille, ja seuraavana aamuna tämä ilmottautui konttoriin. Kun apulaisjohtaja luki hänelle lain saboteesia vastaan, mitä se merkitsi sakon ja vankeuden muodossa, hän kysyi Thompsonilta: "Onko joukossanne ketään, jolla on teitä vastaan kaunaa?"

Thompson vastasi, että hän ei luullut olevan.

Apulaisjohtaja kysyi sitte: "Millä tavalla se sitte tapahtui?"

Thompson voi vastata ainoastaan, että hän ei tietänyt.

Hän meni takaisin toimeensa jonkunverran laimenneena. Yksi pojista sanoi hänelle: "No, miksi et omaksunut työnjohtajan vastuunalaisuutta. Työsi ei ole parempi kuin minunkaan, sinä et saa yhtään enempää palkkaa kuin minäkään, ja minä en saa mitään! Sinun on parasta erota tästä työnjohtajan toimesta." Thompson erosi. Eräs mustaihoinen mies otti sen toimen, ja "mustan kissan" kanssa ei tullut sen jälestä kiusaa.

Eräs ryhmä i.w.w-läisiä työskenteli kivihiomolla. St. John oli sen joukon työnjohtajana, mutta hän ei lainkaan hoputtanut ketään. Ainoastaan vartijan mielestä ei näyttänyt tulevan työtä kyllin tehdyksi, niin että hän alkoi osottaa isäntävaltaansa. Eräänä päivänä vartija puhui uhkaavasti jokseenkin kovalla äänellä yhdelle pojista, kun joku kopautti häntä vasaralla päähän. Hän lysähti tiedottomaksi. Toimitettiin kuulustelu, mutta kukaan ei ollut nähnyt kenenkän häntä lyövän, joten asia jätettiin sikseen, mutta ei unhotettu. Hän parani ilman sen pahempaa seurausta kuin kipeä pää.

"C" koppihuone oli neekerien vankila. Siellä oli heitä joitakin satoja, joukossa miehiä, jotka palvelivat elinkautista niinkutsutusta kapinasta armeijassa Houstonissa, Texasissa. Tulin tuntemaan monta näistä entisistä sotilaista, jotka ennen olivat olleet majottuneina Brownsvillessa, Texasissa. Joukossa oli niitäkin, jotka olivat olleet armeijassa silloin kun sotilaita oli lähetetty Coeur d'Alensesin lakkoalueelle v. 1899. He olivat kyllin rehellisiä ollakseen pahoillaan, että heidät oli pakotettu vartioimaan kaivosmiehiä, jotka olivat silloin olleet sonnikarsinaan tyrmättyinä.

Näköni meni niin huonoksi, että en voinut kauempaa työskennellä kirjojen ääressä, joten huostaani uskottiin pukemisosasto. Tämä oli paikka, jossa aikansa palvelleet vangit saivat uudet vaatteet pois lähtiessään. Puku, hattu, kengät, alusvaatteet, paita, kaulus ja kaulanauha sekä uusi nenäliina annettiin kullekin miehelle, joka vankilasta lähti. Koko puvusto maksoi alle $13. Kutsuin paikkaa, jossa työskentelin, "Onnelliseksi Nurkaksi." Se oli viimeinen paikka, johon vangit tulivat ennen kuritushuoneesta lähtöään. Se oli ainoa paikka, jossa voi nähdä todellisen, onnellisen hymyn.

Tässä suuressa laitoksessa oli suhteellisesti vähän vartioita. Vangit tekivät kaiken työn. Päärakennuksen konttorikirjat, Bertillon-järjestelmää, valokuvaus ja sormijäljennökset, kaikki pidettiin vankityöllä. Arkistonhoitajat olivat vankeja. Konekirjurit ja kirjanpitäjät olivat vankeja. Kirjapainon, kenkätehtaan, vaatetehtaan, nikkariverstaan, kivihiomon, pesulaitoksen,

tiiliruukin, konepajan, keittiön, ruokailusalin ja sairaalan — kaiken vangit itse johtivat.

Vartioiden lisäksi oli joitakin muitakin siivili-ihmisiä, jotka olivat vankilan palveluksessa. Yksi oli oikeusministeristön jäsen, jonka otaksuttiin tarkastavan tilit; lääkäri, ylikokki, räätälimestari, pappi, ja voi olla joitakin muitakin.

Useita karkauksia tapahtui vankilasta minun siellä ollessani. Kun vangit oli laskettu ja keksitty, että vanki oli mennyt, soitettiin "villikissa"-höyrypilliä, kattilahuoneen sumutorvea. Niin pian kuin villikissa alkoi puhaltaa, päästivät vangit eri koppihuoneissa kauhistuttavan kiljunnan, vaikka heistä ei kukaan tiennyt, kuka oli päässyt karkaamaan; siitä huolimatta he yhteen ääneen huusivat: "Hyvästi, onnea matkaan, onnea matkaan! Älä tule takaisin! Painele menemään! Painele — sinä pirunpoika!"

Osastolla kanssani oli eräs elinkautinen nimeltä "Punainen Espanja." Hänen tehtävänään oli asettaa säilyyn sisälle tulevien vankien vaatteet ja muut kapistukset. Espanja oli ollut sotilaana säännöllisessä armeijassa ja taistellut Filippiineillä. Hän kertoi kuinka ylpeä hän oli ollut sotilaan univormustaan. Ensi kertaa sen ylleen puettuaan hän teki pienen kävelymatkan Clevelandissa, Ohiossa, jossa hän oli värväytynyt. Hän sivuutti pelastusarmeijan lautakojun, jonka oven yläpuolella riippui merkkilauta "Koiria ja sotilaita EI SALLITA." Siitä saakka hänen käsityksensä sotilaasta alkoi laskea.

Tämä rangaistuslaitos oli hieman erilainen muista. Täällä vangit eivät olleet puetut tavallisiin mustiin ja valkoisiin vanginraitoihin, ja kammottavaa äänetöntä järjestelmää ei sovellutettu kuin määrättyinä tunteina ja määrättyissä paikoissa. Mutta kuten kaikki vankilat, se oli turmiollinen paikka. Vankiloita on kutsuttu "rikoksien yliopistoiksi.' Tämä oli sellainen yliopisto, jolla oli monta jatkokurssilaista. Siellä oli monta miestä, jotka olivat kahteen, kolmeen ja neljäänkin kertaan vapautensa menettäneet. "Musta" oli ollut Ohion valtionvankilassa, jossa hän tuli tuntemaan Bill Porterin, joka myöhemmin tuli kuuluisaksi novellien kirjottajana O. Henryn nimellä.

Oli aikoja, jolloin pari taikka kolme uskottua vankia kokoontuivat työhuoneisiimme ja kertoivat menneistä kokemuksistaan. Kuulin "Valkoisen" kertovan ajasta, jolloin hän ja muutamat muut räjähdyttivät kassakaapin lähellä Pittsburghia. Hän sanoi Townesille: "Sinä tuit minua kangaslaatikoilla, joista rakensimme pyramiidin toisen kerroksen akkunan alle."

Townes sanoi: "Sitä en muista." Katsoin häneen hämmästyneenä. Tässä oli mies, joka oli räjähdyttänyt niin monta kassakaappia, että oli eräs tapaus, jonka hän oli kokonaan unhottanut.

Eräänä iltana Lossieff ja minä saimme molemmat oikeuskutsunnan. Emme olleet varmoja, mutta meistä tuntui, että syystä tai toisesta meidät oli "ammuttu." Seuraavana aamuna menimme apulaisjohtajan konttoriin, ja hän sanoi minulle, että minut oli ilmotettu siksi, että olin jutellut ruokailuhuoneessa, että tällä kerralla rangaistus sivuutettaisiin, mutta että rikos vaati "hyvän" ajan menetystä taikka aikaa kolossa. Lossieff sai samat nuhteet.

Eräänä päivänä joukko, joka teki kaikellaista sekatyötä, määrättiin purkamaan pari vaunullista kivihiiltä. Miehet olivat juuri saaneet kylpynsä sinä aamuna, ja hiilen lapioiminen merkitsi, että he tulisivat nokisiksi ja saisivat olla sellaisina kokonaisen viikon. He vastustivat ja vaativat, että heidät oli vietävä apulaisjohtajan luo. Viimeksimainittu pani heidät kohta koppeihinsa ja sanoi heille, että joko heidän täytyi lapioida hiiltä tai pysyä kopeissaan vedellä ja leivällä kahleilla kaltereihin kytkettyinä työtuntien ajan.

Ruokailuhuone oli yksi niistä pääpaikoista, joissa äänetöntä järjestelmää toteutettiin. Kun mies halusi siellä palasen leipää, hän ojensi nyrkitetyn kätensä. Kun hän halusi suolaa, hän heilutti kättänsä kämmen alaspäin; pippuria, hän viipotti sormiaan.

Eräänä päivänä ruokailuhalli oli miltei kapinan näyttämönä. Vankien soittokunta tarjosi meille musiikkia. Mutta keittiöstä, kolmatta päivää perätysten, lähetettiin keitettyä persiljaa. Monet vangit alkoivat huutaa: "Viekää se kirottu soitto pois täältä ja antakaa meille jotakin syötävää!"

Joku oli rohjennut puhua ääneensä ruokailuhuoneessa! Suuttunut ääntenmurina aiheutti vartioiden keskuudessa jonkun verran hälinää. Kuului kalinaa kun rikotut lautaset viskattiin lattiaan.

Apulaisjohtaja tuli sisään, ja joitakin lautasia ja kuppeja viskattiin kohti hänen päätänsä. Hän määräsi neekerivangit, jotka istuivat etualalla, koppeihinsa. He eivät hänen komennustaan heti totelleet, vaan sitte nousivat ylös ja marssivat ulos, meidän muittenkin seuratessa mukana.

Seuraavana aamuna oli monta oikeuskutsuntaa. Joitakin tuomittiin eristetyiksi. Sinä iltana kaksi neekeriä, jotka olivat pesäpallonaamarilla suojellut ja nuijilla aseistetut, määrättiin menemään eristyskoppeihin ja "piiskaamaan helvetin pois noista räyhääjistä." Ketään ei tapettu, luita ei rikottu, mutta poikia käsiteltiin karkeasti. Manuel Rey kertoi minulle jälestäpäin, että se oli verinen yö. Kaksi valkoihoista vankia, vajauksen tehneet pankkiirit Etelä-Dakotasta, ottivat osaa asiaan, ja jälestäpäin sanoivat, että i.w.w:läiset saivat mitä heille kuului.

Ruokailuhalli talvikuukausina muutettiin kouluksi joka ilta. Kolmekymmentäneljä I.W.W:n jäsentä olivat opettajina eri

luokilla, jotka vaihtelivat moottorivaunun käyttämisen opetuksesta vieraiden kielien tutkimiseen.

Oikeuskutsunnat eivät olleet harvinaisia, sillä päivittäin tapahtui laitoksen sääntöjen rikkomisia. Mutta oli useita vankien tekemiä töitä, joita vartijat eivät huomanneet eivätkä niistä kuulleet, vaikka kaikkialla oli kantelijoita. Konttorityöläiset ja ne, jotka työskentelivät ruokailuhuoneessa ja sairaalassa, käyttivät kaikki valkoisia takkeja. Niitä kutsuivat joukkovangit "lakkaritakeiksi", vaikka millään muotoa kaikki, jotka niitä käyttivät, eivät olleet kielittelijöitä.

Polttimoita whiskyn valmistamiseksi käytettiin kuritushuoneen eri osissa. Siitä suuresta varastosta ruokatarpeita, mitä tällaisessa laitoksessa käytettiin, oli kyllin helppo saada perunoita, ruista tai maissia, ja useasti rusinoita, riittävässä määrässä, että voi valmistaa hyvän määrän salaakeitettyä viinaa. Polttimo täydessä käynnissä keksittiin eräänä päivänä käyttämättömästä savutornista, josta nousi ilmiantava katku. Kuinka kauan se tillikka oli liikettä harjottanut, ei kukaan tiennyt.

Leavenworthin kaupunki huomattiin kerran tulvitetuksi väärällä rahalla. Kun oikeusministeristö tutki asiaa, johtivat jäljet uskottujen vankien luo kuritushuoneessa. Kaksi vääränrahan tekopajaa keksittiin muurien sisältä. Toinen niistä oli likaviemäritunnelissa. Täällä muutamat vangit olivat sulattaneet kaiken nikkelin, kuparin ja kirjasinmetallin, mitä käsiinsä saivat kirjapainosta ja valaneet sen rahaksi. Uskotuilla vangeilla, jotka työskentelivät ulkopuolella, oli tilaisuus kuluttaa tätä väärää rahaa, ja he toivat ostoksensa vankilaan joka päivä työn jälkeen.

Käynti leipomossa oli tavallisuudesta poikkeava vangille, joka ei siellä työskennellyt, mutta minulla oli tilaisuus käydä siellä eräänä päivänä. Charlie Lambert oli leipuri ja työskenteli paikassaan. Hän sanoi: "Bill, haluatko saada piirakan?"

Sanoin: "Mikään ei soveltuisi minulle paremmin."

"Kuinka voit sen kantaa?" hän kysyi, pitäen kädellään isoa, mehuista, vankilan virkailijoille leivottua omenapiirakkaa.

"Anna se minulle, kyllä sen kannan."

Kohotin takkini liepeitä ja luiskautin piirakan housunkannattimien alle, napitin takin ja lähdin ulos. Päästyäni vaatetusosastolle, piirakka oli tallella, mutta mehu oli valunut alas pitkin sääriäni. Pojat, jotka piirakkaa saivat, arvelivat sitä hyväksi, mutta sanoivat, että se olisi maistunut paremmalta, jos en olisi hukannut kaikkea mehua.

Eräänä päivänä Charlie Plahn, viidenvuoden mies ryhmästämme, työskenteli muurien ulkopuolella tienkorjausjoukkueessa, ja joutui erilleen miehistä, joiden kanssa hän työskenteli.

Oli juuri aika lakata työstä, ja toiset olivat menneet vankilaan. Plahn katseli ympärilleen. Hän ei voinut nähdä heistä ketään. Tullessaan vankilan portille, oli portti lukittu. Tyytymättä siihen, että hänet oli ulos jätetty, hän kolkutti ja huusi päästäkseen sisään. Kun juttu tuli tietoon, pojat pilailivat, että hän oli murtautunut kuritushuoneeseen.

Herbert MacCutcheon määrättiin eräänä päivänä työhön murtimojoukkoon. Hän oli sitä ennen työskennellyt puusepän verstaassa. Hän vastusti työn muuttamista ja pyysi oikeutta tavata apulaisjohtajaa. Apulaisjohtaja ei ollut siinä mielentilassa, että hän olisi asiasta väitellyt, ja sanoi MacCutcheonille, että jollei hän tekisi mitä määrättiin, hänet pantaisiin koloon. MacCutcheon sanoi sitte, että johtaja saa hänen kanssaan tehdä mitä tahansa, vaan hän ei voisi panna häntä murtamaan kiviä. Herbert pantiin mustaan koloon vedelle ja leivälle, joka kolmas päivä tavalliselle rualle, ja kahlehdittiin kaltereihin kahdeksaksi tunniksi jokainen työpäivä. Hän kesti tätä piinausta kuukausia. Häntä pidettiin tässä tilassa kunnes minut vapautettiin takauksella ja minä hankin hänelle takauksen.

Eräänä päivänä tuli määräys: “Kaikki miehet sieltä menkää kunniasanahuoneeseen.”

Kävelimme ulos, ja kaikki miehet vaatetusosastolta, varastohuoneesta ja pukuhuoneesta asetettiin riviin. Menimme ns. kunniasanahuoneeseen, joka oli iso koppi, jossa oli 20 vuodetta tai enempi, ja olimme siellä tunnin ajan tietämättä mitä oli tekeillä siellä, missä olimme olleet työssä. Meitä pidettiin siellä tunnin tai yli.

Vartija oli ovella, ja kuinka sana pääsi sisään, en voi koskaan tietää, mutta huhuiltiin, että pyssyjä oli löydetty minun osastoltani.

Piakkoin senjälestä meidät palautettiin työhömme. Paikka näytti niinkuin tuuliaispää olisi sen myllertänyt. Laatikot oli kaikki aukaistu, säkit, vaatekotelot ja niput avattu, vaatteet viskelty sinne tänne. Vaati jonkun aikaa ennenkuin saimme kaikki järjestykseen. Sitte kuulin, että joitakin kuusilatinkisia oli löydetty laatikoista, joita “Musta”, “Punanen” Espanja ja minä käytimme. Minut jätettiin aprikoimaan, mitä se kaikki merkitsi.

Kaikki toiset vangit sanoivat: “Se merkitsee koloa niille miehille.”

Olin lukenut Jack Londonin T ä h t i v a e l t a j a n, ja saatoin hyvin käsittää, kuinka helppoa oli punoa juoni vankia vastaan, tai kuinka joku ajattelematon henkilö voi päästää suustaan sanan dynamiitista. Yhtä helppoa olisi tuoda vankilaan dynamiittia kuin kuusilatinkisiakin. Itseasiassa, ajatus voimakkaista räjähdysaineista jo oli astunut vartioiden mieleen. Laa-

tikoita tyhjentäessään pudotti yksi kääreen lattialle joltakin korkeudelta, kun toinen sanoi: "Kristuksen tähden älä pudota niitä tavaroita sillä tavalla! Eihän tiedä, mitä ne miehet ovat tänne kätkeneet."

Seuraavana aamuna minut kutsuttiin apulaisjohtajan konttoriin. Hän avasi keskustelun sanomalla, että löytyi yksi asia, jonka he aina otaksuivat vankien koettavan tehdä, ja se oli, paeta. Hän nousi tuolistaan ja käveli nurkkaan perälle ja otti käteensä lyhytvartisen lapion.

Hän sanoi: "Olemme juuri keksineet, että muutamat vangit koettivat kaivaa muurin alitse. Tiedätte, että joitakin pyssyjä löydettiin säilytyslaatikostanne."

Sanoin: "Kyllä. Olen kuullut siitä."

Hän sanoi: "Tekö ne sinne panitte?"

"En, en pannut", vastasin, koettaen tavata hänen katsettaan, joka oli vaikea tehtävä. Apulaisjohtaja, jonka nimi oli Fletcher, oli häilyväkatseinen henkilö.

"Tiedättekö, kuka ne sinne pani?"

"En, en tiedä", oli vastaukseni.

"Luulen, että siinä on kaikki, tänään", hän sanoi.

Menin takaisin työpaikalleni. Vangit kysyivät ohi kulkiessani: "Mitä tapahtui, Bill?"

Sanoin: "Ei mitään, tähän saakka."

Minua huolestutti aika lailla se, että pyssyt oli löydetty laatikostani, kunnes eräänä päivänä mies, joka oli ne sinne pannut, kertoi minulle siitä, ja sanoi suu irvissä: "Kun minä kannoin niitä poikki pihan, paperi, jossa patruunat olivat, repesi, ja minä tiputin niitä joka askeleella. Täytyi palata ja poimia ne. En tiedä, miten kukaan sai vihiä, että minulla oli ne pyssyt, mutta siksi toisekseen, onhan niitä kielilakkareita joka nurkassa."

I.W.W:n jäseniä kidutettiin Leavenworthin kuritushuoneessa. Jotkut heistä olivat eristettyinä vankilassa vankilan sisällä. Jotkut olivat mustassa kolossa. Toisia oli kaltereihin kytkettyinä joka päivä työtuntien ajan. Useita heistä raakamaisesti hakattiin.

Se oli tällä koettelemuksen hetkellä, kun meksikolaiset edustajat yleisamerikalaisessa työväenkonferenssissa, Laredossa, Texasissa, kohottivat äänensä valtiollisten vankien vapauttamiseksi. Samuel Gompers, muiden A.F.L:n virkailijain, muun muassa Charles Moyerin, entisen Lännen Kaivantomiesten Liiton esimiehen, suosituksesta hylkäsi meksikolaisten työläisten vetoomuksen.

LUKU XXII

Veripisaroilla

Niiden puolesta meistä, jotka oli tuomittu Chicagossa, tehtiin vetoomus uudesta oikeudenkäynnistä Yhdysvaltain seitsemännen piirin vetoomusoikeudelle. Vetoomusta vahvisti laaja katsaus oikeusjuttuun väitöksineen, jonka olivat Vanderveer ja Christensen laatineet.

Tuomari Landis sillävälin teki vierailumatkan Leavenworthin kuritushuoneeseen. Emme saaneet koskaan tietää, mistä syystä hän tuli, ellei syynä ollut se, että hän halusi nauttia uhriensa näkemisestä. I.W.W:n juttu oli viimeinen huomatumpi juttu, jossa Landis oli tuomarina, sillä hän piakkoin erosi tuomarin virasta astuakseen virkaan pesäpallon toimitusmieheksi $45,000 vuosipalkalla, joka sittemmin on korotettu $60,000:iin vuodelta. Kun häneen pantiin dollarin leima, niin hän erosi.

Tutkintomme oli ollut suuri vastus tuomarille, sillä hänellä oli siitä niin paljon työtä, että hän ei voinut mennä niin useaan pallopeliin kuin hänellä oli ollut tapana sitä ennen.

Tultuaan Leavenworthiin, ei Landis ottanut paikkaansa parvekkeelta soittolavan yläpuolelta, jossa vieraat tavallisesti istuivat, vaan pisti päänsä sisään ovesta ja mulkoili vankeihin salavihkaa. Luultavasti hän halusi itselleen tyydytyksen siitä varmuudesta, että me todellakin olimme siellä.

Viisi sosialistia oli tuomittu hänen oikeudessaan Chicagossa. Ne olivat Berger, Germer, Tucker, Engdahl ja Kruse. Heistä kukin oli tuomittu 20 vuodeksi Leavenworthiin, mutta tuomari oli hutiloinut kieltäessään heiltä tutkintopaikan muutoksen. Vetoomusoikeus hylkäsi hänen päätöksensä, eikä syytettyjä sen koommin tutkittu. Olisi ollut kohtalon ivaa, jos Berger olisi joutunut Leavenworthin kuritushuoneeseen 20-vuoden tuomiolla, siellä sekaantumaan i.w.w-läisiin, joita hän niin häpeämättömästi herjasi omassa jutussaan kiihkeässä yrityksessään vapautua tuomiosta.

Vankilaelämän yksitoikkoisuus alkoi painaa minua raskaasti. Aloin käsittää, mitä tarkotettiin "vankila-alakuloisuudella." Minulle sen suurimmaksi osaksi aiheutti tyydyttävien kertomusten puute pääkortteerista. Luonani vieraili vain joitakin, ja minun sallittiin kirjottaa ainoastaan yksi kirje viikossa. En milloinkaan mennyt kappeliin sunnuntai-aamuisin enkä ottanut osaa kouluun talvikuukausina.

Dan Buckley, Rakennustyöläisten Union Numero 573:en sihteeri, keksi koristeen ruokahalliin Pyhän Patrickin päiväksi. Hän toi sinne ja asetti pöydälle kottikärryllisen tiiliä kantolaitteineen, muurauslastoineen ja -vasaroineen, kaikki sievästi

käärittyinä Irlannin suosituihin väreihin. Naulattuna kärryyn oli lappu: "N:o 573." I.W.W:n jäsenet pitivät arvossa Buckleyn tunnuskuvaa, mutta muut vangit eivät tienneet, mitä se tarkotti.

Pesäpallopelit sunnuntai-iltapäivin ja vapaus pihalla sunnuntaisin eivät minua erikoisesti kiinnostaneet muuten paitsi, että silloin sain tilaisuuden jutella asemastamme jonkun toisen jäsenen kanssa.

Yksitoikkoisuus lakkasi hetkeksi, kun pojat Sacramentosta, Californiasta, saapuivat ja minulla oli tilaisuus jutella heidän kanssaan tavasta, jolla heidän tutkintoansa oli johdettu. Tämä ryhmä, joka oli puolustautunut äänettömyydellä, ei ollut kauan Leavenworthissa, kun yksi sen jäsenistä, nimeltä Connors, koetti tehdä pakoyrityksen.

Hänen tilapäinen poissaolonsa antoi kylliksi aihetta villikissapillille, mutta Connors löydettiin työkalulaatikosta pesäpallokentältä, josta hän aikoi koettaa päästä muurien yli yön pimeydessä.

"Vankila-alakuloisuus" toisinaan saattoi miehiä mielenhäiriöön. Pienimmästäkin hulluuden oireesta pantiin miehet "kortteereihin", se tahtoo sanoa, suljettiin määrättyihin koppeihin "B" koppihuoneen maakerroksessa. Vakavampiin tapauksiin löytyi hullujen koppeja sairaalassa, ja jos toipumista ei tapahtunut, vangit lähetettiin mielisairaalaan Washingtoniin, D.C.

Yleinen Puolustuskomitea koetti kerätä minulle takausrahoja, ja monet henkilötuttavat ponnistivat voimiaan saadakseen minulle takauksen, joka sitte lopullisesti hankittiin ja minut vapautettiin sen nojalle, mitä vetoomusoikeus havaitsisi anomukseni suhteen uudesta tutkinnosta.

Lähdin Leavenworthin kuritushuoneesta 28 p. heinäkuuta, 1919. Se oli syyttömäksijulistamiseni vuosipäivä Idahossa. Minulla ei ollut tilaisuutta sanoa jäähyväisiä kanssatyöläisilleni, mutta olin mielessäni päättänyt työskennellä heidän puolestaan kaikin voimin takauksella irti ollessani.

Ulos päästyäni oli työväenliike jalkeilla suurten asioiden ratkaisemisessa. Repeämä Sosialistipuolueen vasemman ja oikean siiven välillä leveni, ja sitä seurasi Kolmannen Kansainvälisen perustaminen maaliskuussa. Syyskuussa oli asia tuleva ratkaisuunsa Chicagossa. Samassa kuussa alkoi suuri teräslakko. Kaivantolakoista oli mieliala ilmassa. Mutta samaan aikaan I.W.W:n niskaan hyökättiin joka taholta.

Kävellessäni ulos vankilan portista, ajoi sinne auto. Vartija, joka oli kanssani, esitti sen ajurin minulle erään Leavenworthin kaupungissa ilmestyvän sanomalehden toimittajana. Hän kehotti minua astumaan autoon, sanoen olevansa menossa takaisin kaupunkiin. Mennessämme hän huomautti, että olim-

me vanhalla, halki maan kulkevalla maantiellä. Kerroin hänelle, että tätä tietä oli äitini mennyt länteen perheineen katetussa vaunussa härkävaljakolla; isäni oli myöskin mennyt länteen poikana ollessaan. Molemmat olivat matkustaneet tätä tietä.

Kansas Cityssä ollessani menin tapaamaan Fred Moorea, Wichita-jutun asianajajaa. Hän oli perustanut pienen konttorin, ja Caroline Lowe valmisteli vetoomuskirjettä yleisölle.

Palattuani pääkortteeriin Chicagoon, huomasin monta muutosta tapahtuneeksi. Yleinen konttori oli muutettu ylimpään kerrokseen. Asiat näyttivät olevan enemmän sekamelskassa. Kutsuin teollisuusunioiden sihteerit, kirjapainon isännöitsijän, yleisen sihteeri-rahastonhoitajan — Tom Whiteheadin Seattlesta — ja eri lehtien toimittajat neuvotteluun. Tässä neuvottelussa puhuin Yleisen Puolustuskomitean uudelleenjärjestämisen tarpeellisuudesta, sillä koko vuotena, jonka olimme vankilassa olleet, ainoastaan vähän yli $7,000 oli kerätty yleiseen puolustukseen. Sanoin heille, että jos lähtisin luentomatkalle, voisin kerätä enemmän kuin sen yksinäni muutamassa kuukaudessa. Tämä neuvottelu päätti valita minut Yleisen Puolustuskomitean sihteeri-rahastonhoitajaksi.

Lähdin kohta työhön; asetin osotekoneen kuntoon, löysin kellarista ruostuneen ja liejun peittämän monistuskoneen, jonka puhdistutin ja korjautin. Kirjotin yleiselle jäsenistölle, pyytäen heidän yhteistyötään Yleisen Puolustuskomitean työn eloonvirittämiseksi.

Ensimäinen vetoomukseni oli kirje "Muistoksi", vahvojen mustien reunuksien sisällä, jossa sanottiin osittain:

Kanssatyöläiset ja ystävät:

Tämä kirje on R. J. Blainen, Ed. Burnsin, H. C. Evansin, James Nolanin ja Frank Travisin muistoksi, jotka kaikki kuolivat Sacramenton vankilassa, Californiassa, odottaessaan tutkintoa umpimähkäisestä syytöksestä, joka alkuperäisesti punottiin Chicagossa, Illinoisissa — ja samallaiseksi muistoksi James Gossardista, joka kuoli Newtonin vankilassa, Nevadassa, odottaessaan tutkintoa samallaisesta syytöksestä.

Tämä on myöskin tarkotettu muistuttamaan teille, että satoja Industrial Workers of the World'in jäseniä viruu vankiloissa ja kuritushuoneissa, jotkut suorittaen pitkiä tuomioita, jotkut odottaen tutkintoa. Kansasin valtiossa löytyy kolmekymmentäkolme miestä, jotka ovat olleet vangittuina lähes kaksi vuotta vankiloissa, joista jotkut ovat mitä kurjimpia Yhdysvalloissa. Kahdessa tapauksessa nämä miehet ovat vastanneet haasteisiin, jotka eivät ole voineet kestää. Heitä vastaan on etsitty kolmas haaste, ja tutkinto on määrätty tulevaksi syyskuuksi...

Lähetin tämän kirjeen mustareunaisissa kuorissa, ja saatuani tietää, että postiamme viivytettiin Chicagossa, minun täytyi turvautua lähettämään arkuttain kirjeitä Minneapolisiin, Milwaukeehen, Detroitiin, Clevelandiin ja muihin kaupunkeihin, joista kirjeet postitettiin. Ensimäisen kuukauden tulot olivat yli $9,000.

Kirjotin jäsenille muita kirjeitä, vedoten heidän apuunsa yleisön mielenkiinnon herättämiseksi Wichitan, Chicagon, Sacramenton ja niihin moniin muihin juttuihin, jotka olivat vireillä kautta maan.

Wichitan tutkinto, joka päättyi tuomitsemiseen, tapahtui joulukuussa. Olin hankkinut ensiluokkaisen kansascityläisen lakimiehen työskentelemään Fred Mooren avuksi. Tämä lakimies meni Mooren kera New Yorkiin. Sitte hän meni Washingtoniin jutun yhteydessä. Ollessaan New Yorkissa, Fred Moore katosi muutamaksi päiväksi. Hänen matkalaukkunsa, salkkunsa ja asiakirjansa löydettiin hänen huoneestaan hotellista. Kansascityläinen lakimies luopui jutusta ensimäisen käyntinsä jälkeen Washingtonissa, D.C.

Toimitimme anomuksen uudesta tutkinnosta Wichitassa tuomituille, mutta jostakin syystä Moore laiminlöi tehdä anomusta aikanaan.

Kutsuin taasen neuvottelun päämajaan ja pakotin Mooren selittämään ilmeisen laiminlyöntinsä. Vaadin häneltä, että hän esittäisi kirjeessä tuomarille täyden syyn, miksi hän, asianajajamme, ei ollut tehnyt anomusta uudesta tutkinnosta vaaditun ajan sisällä. Moore sanoi, että jos hän tekisi niin, hän tekisi "harakirin." Silloin kerroin niille, jotka olivat neuvottelussa, mitä muita laiminlyöntejä Moore oli tehnyt Ettorin ja Giovanittin jutun aikana Salemissa, ja Everettin jutussa Seattlessa. Vaikka ne eivät olleetkaan olleet niin vakavia kuin tämä nykyinen laiminlyönti, täytyi järjestön turvata itseään.

Moore oli tähän aikaan puolustusasianajajana Charles Kreigerin jutussa, Tulsassa, Oklahomassa. Kreiger vaati, että Mooren tuli olla edelleenkin puolustajana. Moore käsitteli jutun menestyksellisesti, mutta siihen loppui hänen suhteensa I. W.W:n kanssa. Myöhemmin käytti Työläisten Puolustuskomitea häntä Saccon ja Vanzettin puolustuksessa.

Lähdin New Yorkiin, jossa puhuin useissa puolustuskokouksissa. Illalla, jolloin lähdin sieltä, seisoin eräällä Pennsylvania-aseman lavalla, kun eräs armeijan univormuun puettu nuori mies tuli luokseni. Ennenkuin hän ehti puhumaan, välähti ajatus mielessäni — "Mitä nyt on taasen tekeillä?" Hän sanoi: "Te olette mr Haywood?"

Vastasin: "Kyllä, se on nimeni."

Hän sanoi: "Olen Corliss, ettekö minua muista? Olen sheriffi Moselyn poika. Ettekö muista minua Idahosta?"

Muistin hänet pienenä poikana. Hän tapasi tulla koppimme ovelle melkein jokainen päivä. Sanoin: "Te olette nyt armeijassa?"

"Niin olen. Ensin liityin lääkintäjoukkueeseen ja sitte aloin harrastaa ilmailua. Näittekö lakeijan kantavan tuota hopeista

esinettä? Se on palkinto, jonka voitin tänään Mineolassa nopeasta lentämisestä. Pääsin hyvin likelle maailmanennätystä. Tämä on ystäväni, luutnantti Streete. Hän on se mies, joka hiljattain teki lennon Nomeen. Jos tulette Washingtoniin, niin mielelläni vien teidät ylös. Siinä ei ole mitään vaaraa", hän sanoi, "ei läheskään niin paljon kuin automobiilissa. Olen kuljettanut äitiäni ja sisartanikin."

Sanoin: "Sattuu, niin joskus tulen mielelläni ylös kansanne. Matkustatteko tällä junalla?"

Hän vastasi: "Kyllä."

"Siinä tapauksessa", sanoin, "minulle tulee nopeata seuraa."

Poistuin Philadelphiassa ja seuraavana iltana puhuin Työväen Hallissa. Ennenkuin astuin taasen junaan, hankin Philadelphian ja New Yorkin sanomalehtiä ja luin Wall Streetillä, New Yorkissa, tapahtuneesta kauheasta räjähdyksestä, joka oli surmannut 29 ihmistä ja loukannut 200.

Ilman pienintäkään todistusta tehtiin tahallisesti syytös, että kommunistit tai muut radikaalit olivat suunnitelleet tappaa muutamia Amerikan suurimmista kapitalisteista.

Jostakin matkan varrelta onnistuin saamaan Chicagon lehtiä, joista huomasin suuria otsikoita, että Haywoodia haluttiin Wall Streetin räjähdyksen yhteydessä. Kertomukset jatkuivat, että viranomaiset etsivät minua. Päätin tässä tapauksessa ei antautua itse, mutta välttää vangitsemista niin kauan kuin mahdollista.

Saavuttuani Chicagoon, menin Otto Christensenin, I.W. W:n palveluksessa olevan lakimiehen konttoriin, ja hän vei minut Grace Bayhin, kesäsiirtolaan, jossa nautin jollekin chicagolaiselle kapitalistille kuuluvan kesähuvilan taloudenhoitajan vieraanvaraisuudesta.

Ei ole vaikeata kuvitella vaikutusta, mikä Wall Streetin räjähdyksellä oli piirioikeuden tuomareihin, tuomiolaitokseen, jonka harkittavana oli anomuksemme uudesta tutkinnosta.

Palattuani pääkortteeriin, päätin laatia toisen vetoomuksen. Menin tapaamaan Maurice Beckeriä, joka silloin työskenteli järjestöllemme kuvittajana, ja pyysin häntä piirustamaan minulle veripisaran. Mitä hän piirusti näytti minusta paremmin päärlyltä taikka viinirypäleeltä. Se oli kaikkea muuta kuin mitä halusin. Kastoin kynän musteeseen ja pidin kynää pystyssä kunnes tippa putosi paperille. Sanoin: "Siinä on, mitä haluan."

Becker sanoi: "Miksi ei teetettäisi siitä kuvalevyä?"

Sen minä teetinkin ja käytin sitä vetoomuksessa, jonka kirjotin, nimeltä: "Veripisaroilla on Industrial Workers of the World'in historia kirjotettu." Ensimäiset sanat painettiin punasella, ja veripisara painettiin ensimäiselle ja neljännelle si-

vulle. Vetoomuksessa esitettiin yksityiskohtaisesti I.W.W:tä vastaan tehdyt vainot, jäsenten vangitsemiset ja murhat, kokoustalojen hävitykset, kielto oikeudesta olla ja toimia työväenjärjestönä.

Vetoomus tuotti tuloksia runsaalla mitalla. Marraskuun aikana saatiin yli $22,000 yleiseen puolustusrahastoon. Liberty bondeja ja rahalahjotuksia lähetettiin takauksiin. Juttujen aikana yhteensä kerättiin $400,000 yleiseen puolustukseen, ja puoli miljoonaa dollaria takauksiin.

Niitä mustareunaisia kirjeitä, jotka postikonttori palautti, käytin jakamalla niitä raitiovaunuissa, teattereissa, ravintoloissa ja pudottamalla niitä sinne tänne kaduille. Uteliaat ihmiset tulivat varmaan tutkimaan kirjettä, jossa oli mustat reunat, saadakseen tietää kuka oli kuollut.

Kirje, jossa oli veripisara painettuna, synnytti huomattavan mielenkiihkon. Se painatettiin Englannissa, Venäjällä ja muissa maissa. Kansallinen Turvallisuusliitto käytti veripisaraa kiertokirjeessään, silloin kun se pyydysti Winthrop D. Lanen päänahkaa, Lanen, joka oli käyttänyt veripisaraa kirjotuksessaan, joka ei ollut I.W.W:tä häpäsevä. Lane oli käynyt minua katsomassa kuritushuoneessa. Annoin hänelle kaikkia tietoja, mitä voin.

Oli useita muitakin, jotka kirjottivat suosiollisia kirjotuksia järjestön ja vankiloissa olevien miesten puolesta.

Amerikan Siviilivapauksien Unio otti huostaansa juttumme ja julkaisi useita kirjasia puolestamme, tai mieluummin, niinkuin sen järjestön jäsenet sanoivat, oikeuden ja kansalaisvapauden puolesta.

Syyskuussa, 1919, kokoontuivat erotetut vasemman siiven sosialistit Chicagossa muodostaakseen kommunistipuolueen. Pahaksi onneksi tämän ryhmän kesken oli mielipideeroavaisuuksia, ja osa heistä vetäytyi eroon, niin että tuli muodostetuksi kaksi puoluetta, Kommunistipuolue ja Kommunistinen Työväen Puolue. Jälkimäinen järjestö piti istuntojaan I.W.W:n hallissa, 119 Troop Street. Minua oli kutsuttu pitämään puhe sinne keräytyneille kommunisteille, mutta kirjotin heille kirjeen, sanoen, että aikomukseni oli mennä luentomatkalle ja että toivoin tapaavani heidät kokouksissa, joita tulisin pitämään. Jack Reed oli Kommunistisen Työväen Puolueen konventsionin puheenjohtajana.

Kaksitoista huomattua lakimiestä, joista useat olivat professoreita Harvardin lakikoulusta, julkaisivat kertomuksen, jossa he ankarasti tuomitsivat oikeusministeristön siitä, että se turvautui salakähmäisiin menettelyihin ja provokaattoreihin, jossa kertomuksessa, kun asiain tilanne oli kuvailtu, lausuttiin:

Nämä teot voidaan ryhmittää seuraavien otsikoiden alle:
(1) Julmat ja tavattomat rangaistukset.
(2) Vangitsemiset ilman laillisia määräyksiä.
(3) Aiheettomat tarkastukset ja kaappaukset.
(4) Provokaattorit.
(5) Henkilöiden pakotus olemaan todistajina itseään vastaan.
(6) Oikeusministeristön harjottama kiihotus.

Esimerkit, joita on lueteltu, ovat vain pieni osa siitä todistusainehistosta, joka voidaan esittää yliprokuraattoria vastaan hänen jatkuvasta lainrikkomuksestaan.

Kun näitä laittomia tekoja ovat suorittaneet korkeimmat lailliset vallat Yhdysvalloissa, niin niistä ei ole mitään lopullista vetoomista paitsi Amerikan kansan omaantuntoon ja tuomitsemiseen.

R. C. Brown,
Memphis, Tenn.
Zachariah Chafee, nuor.,
Cambridge, Mass.
Felix Frankfurter,
Cambridge, Mass.
Ernst Freund,
Chicago, Ill.
Swinburne Hale,
New York City.
Francis Fisher Kane,
Philadelphia, Pa.

Alfred S. Niles,
Baltimore, Md.
Roscoe Pound,
Cambridge, Mass.
Jackson H. Ralston,
Washington, D.C.
Frank P. Walsh,
New York City.
Tyrrell Williams,
St. Louis, Mo.
David Wallerstein,
Philadelphia, Pa.

Sitten tulivat Palmerin jahdit. Hallitus oli laskenut nuottansa uudelle radikaalien koulukunnalle. Nuotanvedossa saatiin useita tuhansia kommunistipuolueiden ja useita satoja I.W.W:n jäseniä, minä ollen yksi joukosta. Seuraavassa on näytteitä salaisista asiakirjoista, joita hallituksen toimesta julkaistiin:

Kaikille erikoisasiamiehille ja toimitsijoille:

Olen jo lähettänyt teille kaksi selostusta, jotka tällä osastolla on laadittu, Amerikan Kommunistipuolueesta ja Kommunistisesta Työväen Puolueesta, ohjeilla, että nämä selostukset huolellisesti tarkastetaan ja tutkitaan, tutustuttaaksenne itsenne ja alaisenne asiamiehet näiden kahden järjestön periaatteisiin ja menettelytapoihin.

Olette alistaneet minulle valallisia todistuksia useista yksilöistä, joilla on yhteyttä näihin järjestöihin, mainiten, että nämä henkilöt ovat kansalaistuttamattomia siirtolaisia ja jäseniä mainituissa järjestöissä. Olen lähettänyt siirtolaisviraston valtuutetulle alistamanne valalliset todistukset, vaatimuksella, että määräykset näiden henkilöiden vangitsemisesta annettaisiin heti. Tähän toimenpiteeseen on nyt siirtolaistoimisto käynytkin, ja vangitsemismääräyksiä valmistellaan ja ne tullaan piakkoin toimittamaan siirtolaistarkastajalle piirissänne.

Lyhyesti, ne toimenpiteet, joihin on käyty, ovat sellaiset, että vangitsemismääräykset lähetetään siirtolaistarkastajalle, joka heti pyrkii kanssanne yhteyteen ja ilmottaa teille niiden henkilöiden nimet, joiden vangitsemisesta hän on saanut määräykset. Teidän tulee asettaa silloin silmälläpidon alaiseksi, missä se käy päinsä, kaikki mainitut henkilöt, ja määrättyyn aikaan te tulette saamaan minulta sähkösanomalla ohjeen, milloin ottaa huostaanne kaikki henkilöt, joiden vangitsemisesta määräykset on annettu.

Näitä henkilöitä kiinniotettaessa teidän täytyy kaikilla keinoilla koettaa saada varmuus siitä, että vangitut henkilöt ovat jäseniä joko Ameri-

kan Kommunistipuolueessa taikka Kommunistisessa Työväen Puolueessa. Minulle on luotettavalta taholta ilmotettu, että näiden järjestöjen päävirastoista on annettu jäsenille ohjeet, että he eivät saa vastata mihinkään liittohallituksen virkailijain tekemiin kysymyksiin, ja että heidän on hävitettävä kaikki todistukset jäsenyydestään tai kuulumisestaan näihin järjestöihin. Sentakia on siis mitä tärkeimmästä merkityksestä, että te heti kaikilla keinoilla koetatte päästä selville, missä sijaitsevat näiden järjestöjen tili- ja asiakirjat piirissänne, ja että ne hankitaan samalla kerralla kuin vangitsemiset tehdään. Niin pian kuin asianomaiset on otettu kiinni, teidän tulee koettaa saada heiltä, jos mahdollista, myönnytys siitä, että he ovat jäseniä toisessa tai toisessa näistä puolueista, sekä selitys heidän kansalaisuudestaan. En voi teille liian voimakkaasti huomauttaa tarpeellisuudesta hankkia asiakirjallisia todistuksia jäseneksikuulumisesta.

Erikoisia ponnistuksia tulee tehdä molempien näiden puolueiden kaikkien virkailijoiden kiinniottamiseksi, jos he eivät ole kansalaisia; sellaisten virkailijoiden asunnot tulee joka tapauksessa tarkastaa ja etsiä kirjallisuus, jäsenkortit ja kirjeenvaihto. Kokoushuoneet tulee perinpohjin tarkastaa ja on tehtävä yritys löytää Amerikan Kommunistipuolueen tai Kommunistisen Työväen Puolueen lupakirja, jonka alaisena paikallinen järjestö toimii, niinkuin myös jäsen- ja tilikirjat, jotka, jos ei niitä löydetä järjestön kokoushuoneesta, luultavasti löydetään asianomaisten pöytä- ja rahastonkirjureiden asunnoista. Kaikki kirjallisuus, kirjat, paperit ja mitä tahansa riippuu seinillä, on kerättävä yhteen; kattoa ja väliseiniä on koputettava piilopaikkojen etsimiseksi. Asiakirjallisia todistuksia hankittuanne, ovat nämä asiakirjat käärittävä paketteihin, ja on niihin merkittävä paikka, mistä ne on saatu, todistusten hankkijoiden nimet, ja mitä kukin paketti sisältää.

Väkivaltaa ketään ei-kansalaista kohtaan on tarkasti vältettävä. Niin pian kuin ei-kansalainen on otettu kiinni, hänet on perinpohjin tarkastettava. Jos heidät tavataan ryhmissä kokoushuoneessa, heidät tulee asettaa riviin seinää vasten ja siinä tarkastettava; erikoista huomiota on annettava jäsenkirjan löytämiselle, jonka yhteydessä ainoastaan taskujen tarkastaminen ei ole riittävä. Missään tapauksessa ei rahaa tai arvoesineitä ole otettava ei-kansalaisilta. Ei-kansalaisilta otetut kaikki asiakirjalliset todistukset on pantava yksityiseen, sitä tarkotusta varten varustettuun kuoreen, johon on kirjotettava, mitä se sisältää, löydettiinkö se ei-kansalaisen hallusta vaiko hänen huoneestaan, ja jos jälkimäisestä, talon osote on annettava kuin myöskin ei-kansalaisen nimi ja virkailijan, joka ne todistukset hankki. Viedessänne ei-kansalaisen siirtolaistarkastajan luokse, teidän tulee siirtolaistarkastajalle luovuttaa myöskin kaikki kunkin jutun alkuperäiset todistukset, selvästi merkittyinä, että siirtolaisviranomaisilla ei ole mitään valittamista siitä tavasta, jolla tämän toimiston asiamiehet ovat todistuksia hankkineet.

Olen edellä jo maininnut, että jäsenten kokouspaikat ja asunnot ovat perinpohjaisesti tarkastettavat. Jätän sen kokonaan teidän ratkaistavaksenne, millä keinoilla te hankitte sisäänpääsyn niihin paikkoihin. Jos, piirinne paikallisista olosuhteista riippuen, te huomaatte, että on ehdottomasti tarpeellista hankkia laillinen tarkastusmääräys näiden paikkojen tutkimiseksi, teidän tulee pyrkiä yhteyteen paikillisten viranomaisten kanssa muutamia tunteja ennen kuin aika vangitsemiselle on asetettu ja vaatia määräystä niiden paikkojen tarkastamiseksi.

Missään tapauksessa teidän ei ole otettava uskotuiksenne paikallisia poliisiviranomaisia taikka valtion viranomaisia ennen vangitsemisien tekoa. Tämän viraston aikomuksena eikä toivomuksena ole, että tällä kerralla vangittaisiin Amerikan kansalaisia, jotka kuuluvat näihin järjestöihin. Jos heitä kuitenkin erehdyksessä vangitaan, niin teidän tulee Amerikan kan-

salaisen, joka kuuluu Amerikan Kommunistipuolueeseen taikka Kommunistiseen Työväen Puolueeseen, luovuttaa paikallisille viranomaisille.

Voi käydä tarpeelliseksi, tehdäksenne vangitsemiset menestyksellä, että te hankitte paikallisten viranomaisten apua vangitsemisien aikana. Tähän toimenpiteeseen älköön kuitenkaan käytäkö, ellei se ole ehdottomasti välttämätöntä; mutta minä myönnän sen seikan, että missä suuri määrä vangitsemisia tehdään, ne voivat olla mahdottomat tämän osaston asiamiesten yksinään suorittaa, jossa tapauksessa teidät valtuutetaan vaatimaan paikallisten poliisiviranomaisten apua. Sellaista apua älköön kuitenkaan vaadittako ennen kuin muutama tunti ennen sitä hetkeä, joksi vangitsemiset on asetettu, jotta mitään "vuotoa" ei voisi sattua. On ilmeisesti käsitettävä, että vangitsemiset, joita tehdään, tehdään oikeusministeristön määräyksestä ja johdolla.

Omaksi persoonalliseksi tiedoksenne minun täytyy teille ilmottaa, että aika, mikä on suunniteltu kommunistien vangitsemiseksi, on perjantai-ilta, tammikuun 2 päivä, 1920. Tämä päivä voidaan muuttaa, johtuen siitä, että kaikkia siirtolaisvangitsemismääräyksiä siihen mennessä ei kenties ole voitu julkaista. Teille tullaan kuitenkin sähkösanomalla huomauttamaan tarkasta päivästä ja tunnista, milloin vangitsemiset ovat tehtävät.

Jos mahdollista, teidän tulee salaisten ilmiantajienne kanssa järjestää Kommunistipuolueen ja Kommunistisen Työväen Puolueen kokouksia mainituksi illaksi. Minulle ovat jotkut tämän toimiston virkailijat ilmottaneet, että sellaisiin toimenpiteisiin tullaan käymään. Tämä, tietysti, tulee helpottamaan vangitsemisien tekoa.

Vangitsemisien iltana tämä virasto tulee olemaan auki koko yön, ja minä haluan, että te soitatte pitkänmatkan puhelimella mr Hooverille kaikista seikoista, jotka ovat erittäin tärkeitä tai huomiotakiinnittäviä vangitsemistapauksien kuluessa. Teille mahdollisesti annetaan aikaa kello seitsemästä illalla kello seitsemään aamulla päättää vangitsemisenne ja tutkimisenne. Kuten aikaisemmin on osotettu, syy karkottamiseen näissä tapauksissa perustuu kokonaan Amerikan Kommunistipuolueen taikka Kommunistiseen Työväen Puolueen jäsenyyteen, ja siitä syystä teidän ei ole tarpeellista syventyä kiinniotetun henkilön erikoisiin tehtäviin. On kuitenkin suotavaa, missä mahdollista, että te hankitte lisätodistuksia yksityisistä, varsinkin sellaisista, jotka ovat johtajia ja virkailijoita paikallisissa järjestöissä. Siirtolaistarkastajalla on ohjeet olla kansanne täydellisessä yhteistyössä, ja minä haluan, että te samalla tavalla olette yhteistyössä siirtolaistarkastajan kanssa vangitsemisien aikana ja sen jälkeen. Kuulustelussa siirtolaistarkastajan luona teidän täytyy antaa siirtolaisviranomaisille kaikki mahdollinen avustus, tarjoamalla heille niin oman palveluksenne kuin pika- ja konekirjureidenkin palveluksen. On mitä tärkeintä, että nämä jutut käsitellään ja joudutetaan kaikkein varhaisimmalla mahdollisella hetkellä, ja siitä syystä teidän on hankittava siirtolaistarkastajille niin pika- ja konekirjuri- kuin kaikkea muutakin tarpeellista avustusta. Mainio yhteistyön henki vallitsee siirtolaisylihallituksen ja tämän osaston välillä Washingtonissa, ja haluan, että samallainen yhteistyön henki vallitsee myöskin tämän toimiston kenttävirkailijain ja siirtolaisviraston kenttävirkailijain välillä.

Haluan, että seuraavana aamuna vangitsemisien jälkeen te lähetätte tähän konttoriin erikoispostissa "mr Hooverin huomioon" osotetun täydellisen luettelon vangituista henkilöistä, ilmottaen heidän nimensä, asuntonsa ja mihin järjestöön he kuuluvat, sekä sisältyivätkö he alkuperäiseen vangitsemismääräyksien luetteloon. Tapauksissa, joissa vangitaan henkilöitä, joiden vangitsemisesta määräyksiä ei ole vannottu, teidän tulee heti vaatia paikallisilta siirtolaisviranomaisilta määräyksiä kaikkien sellaisten henkilöiden vangitsemiseen, ja teidän tulee myöskin kirjottaa tälle virastolle samaan aikaan. Haluan myöskin, että vangitsemisien jälkeisenä

aamuna te yksityiskohtaisesti sähkötätte tälle virastolle "mr Hooverin huomioon" tulokset vangitsemisista, ilmottaen kumpaankin järjestöön kuuluvien kiinniotettujen jäsenten lukumäärän sekä selityksen kaikista hankituista mieltäkiinnittävistä todistuksista.

Edellä käyneet ovat yleiset ohjeet, joita on seurattava vangitsemisissa, ja niitä lisätään sähkösanomallisilla ohjeilla asianmukaisella hetkellä.

Näiden yleisten määräysten ohella lähetettiin "ohjeita asiamiehille", joiden oli tämä likainen työ suoritettava. Ne olivat numeroidut, ja että virallisia määräyksiä perustuslaillisten oikeuksien rikkomiseksi annettiin Washingtonista, tulee todistetuksi seuraavalla, "ohjeessa n:o 5" ilmenevällä lauseella:

Kenenkään kiinniotetun henkilön älköön sallittako olla yhteydessä kenenkään ulkopuolisen henkilön kanssa ennenkuin tämä virasto on hänen asiansa tutkinut ja ennenkuin tämä virasto on antanut siihen luvan.

Olin kutsuttu syömään uudenvuoden päivällistä Ben Schragerin kanssa. Jätin hänen kotinsa mennäkseni pohjoiseen ruotsalaiselle I.W.W:n kokoustalolle. Olin astunut yhteen sen takahuoneista, kun eräs kanssatyöläinen tuli sisään ja kertoi, että rakennuksen etuosassa, virvokejuomalassa, oli kaksi salapoliisia.

Sanoin: "Taitaa olla parasta minun mennä täältä", kun pojat olivat jo minulle näyttäneet yhden iltalehdistä leimuavine otsikoineen: "I.W.W. taasen hyökkäyksen alaisena." Menin Mary ja Leslie Marcyn kotiin, jossa viivyin yli sen yön.

Seuraavana iltana Jack Johnson, joka oli silloin teurastimotyöläisten järjestäjänä, lähetti autonsa kehottaen menemään paikkaan, jonka he olivat valinneet Ontario Streetiltä, läheltä Michigan Boulevardia. Siellä viivyin pari päivää. Mentyäni Christensenin konttoriin, siellä oltiin hämmästyneitä kun minut nähtiin, ja kysyttiin: "Eikö poliisi ole sinua vielä saanut?"

Sanoin: "Ei vielä."

Minulle kerrottiin, että päämajassa kaikki muut paitsi konekirjuri oli vangittu. Sinä iltana menin William Lloydin kera tuomari Pamin oikeuteen. Siellä Lloyd antoi minulle takauksen $10,000 summasta. Ed. Nockles, Chicagon Työväen Liiton sihteeri, oli oikeushuoneessa. Sanoin hänelle: "Se on helvettiä, Ed, että I.W.W. napataan kiinni siitä mitä A.F.L. tekee." Hän hymyili tietäväisesti ja sanoi: "Siinä on jonkun verran perää, mitä sanotte."

Niistä tuhansista, jotka saarrettiin näissä "punaisissa jahdeissa", joitakin satoja karkotettiin kotimaihinsa, koko laivanlasti jättäen "vapauden maan" höyrylaiva B u f o r d'illa.

Kaksikymmentäkahdeksan kommunistia, jotka oli vangittu tammikuun 1 p:n jahtauksessa Chicagossa, tuomittiin Illinoisin valtion Jolietin kuritushuoneeseen, jossa heitä pidettiin kymmenen päivää ja sitte armahduksella vapautettiin.

Yleisen Puolustuskomitean Seattlen osasto teki hyvää työtä keräämällä takaus- ja puolustusrahoja. Saatuaan kokoon ensimäisen $10,000, he toimittivat arvonnan. Manuel Reyn nimi oli ensimäisenä pussista ulos nostettaessa, mutta koska hänen takauksensa oli suuremmalle summalle, osaston jäsenet tekivät toisen valinnan, joka sattui Red Doranin kohdalle.

LUKU XXIII

Centralian murhenäytelmä

Olimme nyt oppiva joitakin tosiasioita sodasta. Woodrow Wilson, joka oli senaikainen presidentti, sanoi: "Tämä on teollisuus- ja kauppasota." Hän olisi voinut lisätä, että panos, jonka Yhdysvallat voittivat tässä sodassa, oli $30,000,000,000.

Lehdistö ja politikoitsijat uskottivat kansalle, että se oli "sota maailman tekemiseksi turvalliseksi kansanvallalle." Se oli sota, joka teki $6,000,000,000:in velalliskansasta $24,000,000,000:in velkojakansan. Se oli "sota sodan lopettamiseksi", mutta Wall Streetin haaskalinnut olivat hautoneet suuren parven sotamiljoneereja, jotka valmistelivat toista sotaa.

Aselepo ei ratkaissut sotaa Yhdysvalloissa.

Tämä tietoisuus tuli väkivaltaisesti taottua I.W.W:hen Centralian murhenäytelmällä Washingtonissa, aselepopäivänä, marraskuun 11 p., 1919. Asettaa tämä murhenäytelmä erään liittohallituksen osaston oven eteen ja syyttää sen vastuunalaisuudesta William B. Wilsonia, United Mine Workers of America'n entistä sihteeriä, sittemmin työministeriä Wilsonin ministeristössä, näyttäisi asian liian laajalle ulottamiselta, mutta sen ovat tiedustelijat, jotka eivät olleet I.W.W:n jäseniä vaan Washingtonin yliopiston nimittämiä, osottaneet. Työministerille kerrottiin, että puutavaratyöläisten vastuksista oli suurin heidän johtajiensa laiminlyönti, ja että tunteakseen todella kaikki seikat, ministerin täytyisi tehdä yritys ymmärtää I.W.W:n menettelyaiheita ja -tapoja.

Työministeri, ollessaan vain A.F.L:n hallituksellinen edustaja, kirjaimellisesti kohotti kätensä pyhässä kauhussa ja sanoi tiedustelijoille ja muille tutkijakomitean jäsenille, että sellaista kuin I.W.W. ei löytynyt olemassa.

Työministeri Wilson oli, niin pitkälle kuin hänen valtansa ulottui, tehnyt I.W.W:n laittomaksi.

Puutavaratehtailijain Liitto ja sanomalehdistö tiesivät ja väittivät ainoastaan siitä, että työministeri Wilson oli itseasiassa leimannut I.W.W:n hallitukselle epäuskolliseksi ja hylkiöryhmäksi, ja asianomaiset työnantajat alottivat lakkautus- ja

väkivaltaryntäyksen lain naamarilla, varmoina siitä tiedosta, että heillä oli virallisen Washingtonin täydellinen siunaus ja hyväksyminen puolellaan.

Työministeri Wilson teki Centralian murhenäytelmän mahdolliseksi.

Kautta lännen, satoihin I.W.W:n kokoushuoneisiin oli hyökätty ja omaisuutta hävitetty. Ensimäinen Centralian hyökkäys tapahtui huhtikuussa, 1918. Tilaisuus oli punaisen ristin kulkue.

Hub ja Chronicle, kaksi puutavaratrustin lehteä Centraliassa, olivat kiivaita I.W.W:n jyrsijöitä ja kirjottivat sen jäsenistä samassa sävyssä kuin mitä käytettiin orjuuden vastustajista ennen sisällissotaa.

Tässä punaisen ristin kulkueessa kaupungin poliisipäällikölle, pormestarille ja valtion kuvernöörille annettiin kunniapaikat kulkueen etunenässä. Siellä oli kansalliskaartin komppania G, mutta Elks-seuran jäsenet muodostivat suurimman osan koko kulkueesta. Tämä oli ilkeintä, taantumuksellista ainetta, ja päästyään I.W.W:n talon kohdalle, he huusivat: "Hävittäkäämme I.W.W:n talo." He ryntäsivät kohti rakennusta kivillä ja kartuilla; jokainen ikkuna pirstottiin, jokainen ovi murskattiin. Sokeassa vimmassaan kiskoi roskajoukko rakennuksen sivut irti. Sisäpuolella mellakoitsijat repivät alas väliseinät, rikkoivat tuolit ja kuvataulut. Union jäsenet saarrettiin, piestiin ja ajettiin kadulle, jossa heidät pakotettiin katsomaan huonekalujen, tilikirjojen, kirjotuskoneiden ja kirjallisuuden hävitystä ja polttamista silmiensä edessä.

Yksi fonograafi ja yksi konttoripulpetti kannettiin suurella huolella ulos kadulle. Fonograafi myytiin huutokaupalla siinä paikassa punaisen ristin hyväksi. Eräs hansikastehtailija voitti koneen ja vieläkin kerskuu sen omistamisesta. Pulpetti luovutettiin kauppakamarin konttoriin.

Roskajoukko survoi miesten ympärillä, jotka oli Union Hallista löydetty; potkuin ja lyöntien kera laahattiin kukin odottaviin kuorma-autoihin, jossa heidät nostettiin korvista rattaille ja iskettiin tajuttomaksi yksi kerrallaan. Niinkuin kaikki muutkin roskajoukot, tämäkin kantoi köysiä, jotka asetettiin näiden tukinhakkaajien kaulojen ympärille.

"Tässä on I.W.W.," kiljui joku, "mitä me hänelle teemme?"

"Hirttäkää, hirttäkää!"

Joitakin union miehistä vietiin kaupungin vankilaan ja loput kiikutettiin kauntin rajojen ulkopuolelle.

I.W.W. ei ollut koettanut puolustaa taloaan tässä hyökkäyksessä, mutta asia oli toinen aselepopäivänä.

Puutavaratyöläisten Teollisuusuniota ei oltu murskattu. Päinvastoin, se voimistui voimistumistaan. Washington Työn-

antajien Liitto, toiselta puolen, kaksin verroin paransi yrityksiään ja jatkoi järjestön julkeata vainoamista.

Seuraavassa on muutamia sen lehdestä poimittuja, jäsenille annettuja ohjeita:

Huhtik. 30, 1919: "Pitäkää liike-elämä radikaalien ja I.W.W:n johdon ulkopuolella... Voittakaa vastustus... Tukkikaa akitaattorien suut... Hirttäkää bolshevikit..."

Toukok. 30, 1919: "Jos akitaattoreista pidettäisiin huoli, meillä olisi sangen vähän vastuksia... Toimitettava vastakiihotusta radikaalien akitatsionille... Pankaa i.w.w:läiset linnaan."

Heinäk. 2, 1919: "Harjottakaa kasvatustyötä kolmen "R:n" (reading, religion ja 'rithmetic — lukemaan, uskontoa ja laskuoppia, suomentajan huomautus) ja Kultaisen Säännön, säästäväisyyden ja itsekieltäytymisen merkeissä... Tuottakaa japanilaista työvoimaa... Tuottakaa kiinalaista työvoimaa..."

Heinäk. 31, 1919: "Karkottakaa maasta noin kymmenen venäläistä tästä kaupungista..."

Lokak. 31, 1919: "Vancouverin liikemiehet ja veronmaksajat Washingtonissa ovat perustaneet lainkuuliaisten Kansalaisten Suojelusliiton, joka vastustaa bolshevistista ja sovietistista hallitusmuotoa ja suosii avointa työpajaa... Vangitkaa radikaalit ja karkottakaa maasta... Aselepopäivän jälkeen radikaalit ovat alottaneet uudelleen... VAIN KAKSI KAUPUNKIKUNTAA WASHINGTONISSA SALLII I.W.W:N PITÄÄ KOKOUSHUONEITA!"

Lokakuun 19:enä Centralia Hub julkaisi uutisen otsikolla: "Työnantajat kokoontuvat käsittelemään tupla-w-kysymystä." Tässä kirjotuksessa kehotettiin kaikkia työnantajia ottamaan osaa kokoukseen, ilmottaen, että se tultaisiin pitämään Elksien klubilla. Seuraavana päivänä, lokakuun 20:ena, kolme viikkoa ennen ampumista, pidettiin sitte tämä kokous Elksien Hyväntekeväisyys- ja Huoltoseuran talossa — sittemmin kuuluisaksi tulleessa Centralian Elksien klubissa. Kokouksen juhlallisena tarkotuksena oli "käsitellä I.W.W:n ongelmaa."

I.W.W. julkaisi lehtisen, vedoten kansalaisiin väkivallan käyttämistä vastaan itseään kohtaan.

Miesten joukossa Centralian uniossa oli Wesley Everest, harvinaisella rohkeudella varustettu merentakainen veteraani, jonka sanottiin voittaneen enemmän mitaleja urhoollisuudesta Ranskassa kuin kersantti Yorkin. Hän oli palannut työhön, joka häntä kiinnosti puutavaratyöläisenä järjestäen ja opettaen työtovereitaan. Hän oli kauppaamassa kirjallisuutta kun Elmer Smith, eräs omantunnon omaava lakimies, kertoi union miesten kokoukselle, että miehillä oli laillinen oikeus puolustaa kokoustaloaan hyökkäykseltä.

Marraskuun 11:enä, 1919, järjesti Amerikan Legiona sekalaisten patrioottien kera katukulkueen. Kokouksessa, jonka tehtävänä oli "käsitellä I.W.W:n ongelmaa", niinkuin edellä mainittiin, puutavatrustin johtajat punoivat salaisen juonen

rynnätä I.W.W:n talolle, johtaen kulkueessaolijat hyökkäykseen.

Aikaisemmin sovitulla hetkellä johtajat, saatuaan ratsailla olevalta mieheltä merkin, alkoivat huutaa: "Menkäämme! Heidän niskaansa, pojat!" ja talon ovi murskattiin, jotkut mennen sisään, kun sisältä tulikin luotisade, joka pysähdytti hyökkäyksen ja jätti kaksi hyökkääjää kuoliaaksi ja useita haavottuneiksi. Jotkut roskaväestä kantoivat köysiä, ilmeisesti aikomuksella hirttää union miehet. Eräs mies, joka kuoli, sanoi ennen kuin hän oikasi koipensa: "Se oli minulle parahiksi." Se mies oli Warren Grimm.

Mutta talo oli piiritetty ja hyökkääjät murtatuivat sisään, siepaten kiinni kaikki siellä olevat työläiset lukuunottamatta yhtä miestä, Wesley Everestiä. Poistuen salista takaoven kautta, hän raivasi tien läpi roskajoukon ja suuntautui joelle, murhaajien pyssynkuulien vinkuessa ympärillään. Mukanaan vähän ammuksia, hän pysähtyi lataamaan, saavutti joen ja koetti kahlata sen yli. Epäonnistuen sen syvyyden takia, hän tuli takaisin rannalle ja huusi olevansa valmis antautumaan laillisille viranomaisille.

Roskajoukko ei lainannut sille huomiota vaan läheni lähenemistään, yhtämittaa ampuen, jolloin Everest huomasi, että ei ollut toivoa taistelun taukoamisesta ja alkoi taasen ampua. Tämä pysähdytti joukon, mutta yksi mies läheni, aseissa ja ampuen. Viimeisellä kuulallaan Everest ampui tämän miehen, Dale Hubbardin, salaliittolaisten päämiehen veljenpojan. Roskajoukko sieppasi käsiinsä Everestin.

Matkalla vankilaan häntä piestiin, potkittiin ja kirottiin. Pyssynperällä iskettiin pois hänen etuhampaansa. Hänen kaulaansa viskattiin köysi, mutta luonteenomaisella uljuudella hän sanoi heille: "Teillä ei ole rohkeutta hirttää miestä päiväsaikaan."

Tuli ilta. Silvottuna ja verta vuotaen makasi Everest kopissaan uniotoveriensa koppien vieressä. Myöhäisellä tunnilla kaupungin valot äkkiä sammutettiin. Vankilan ovi murskattiin. Kukaan ei koettanut estää murhaajia. Horjuen suoraksi, Everest sanoi toisille vangeille: "Sanokaa pojille, että minä kuolin luokkani puolesta."

Lyhyt kamppailu. Monia lyöntejä. Ääni laahustamisesta. Korkeavoimaisten vaunujen surina. Taasen tulivat valot. Autot saavuttivat Chehalis-virran sillan. Kiinnitettiin köysi sillan teräskaiteeseen ja Everest, silmukka kaulassaan, raakamaisesti potkaistiin sillalta. Hetkisen perästä hänet kiskottiin ylös, ja kun havaittiin, että hänessä oli henkeä jälellä, käytettiin pitempää köyttä ja sama julmurimenetelmä uudistettiin. Vielä kerran vedettynä ylös, nämä ruumislinnut viskasivat ruumiin yli

kaideraudan. Erään auton lamppu kohdistettiin ruumiiseen, ja se paljasti sen seikan, että joku sadisti, jos mahdollista vielä luonnottomampi kuin toiset, oli jollakin terävällä aseella leikannut Everestin sukupuolielimet melkein irti ruumiista automatkalla sillalle.

Lopuksi, lävistettyään ruumiin kuulilla, se katkaistiin köydestä ja annettiin pudota virtaan, löydettäväksi myöhemmin turpuneena, kammottavana kasana ja vietäväksi linnaan, jossa se asetettiin siellä olevien Everestin ystävien nähtäväksi ja vihdoin haudattavaksi tuntemattomaan hautaan.

Neljä unioonkuuluvaa tukinhakkaajaa otettiin vankilasta tekemään hautaustyön vahvan sotilasvartion vahdinnan alaisena. Toimitettiin jonkinlainen ilveily kuolemansyyn tutkimisesta.

Kokoustalossa sinä päivänä, paitsi Everestiä, olivat Bert Faulkner, Roy Becker, Britt Smith, Mike Sheehan, James McInerney ja Morgan. Viimeksi mainittu murtui piinauksessa, jonka läpi kaikki pantiin. Terrori jatkui yhdeksän päivää. Loren Roberts, 19-vuotias, piinattiin mielipuoleksi.

Hirmuhallitus vallitsi kautta koko pohjoislännen. Enemmän kuin tuhannen miestä ja naista vangittiin yksinään Washingtonin valtiossa. Unioiden kokoustalot suletttiin, lehdet lakkautettiin, ja useille miehille annettiin tuomioita yhdestä neljääntoista vuoteen siitä, että heidän hallustaan löydettiin sanomalehtiä, jotka sisälsivät totuuden Centralian murhenäytelmästä.

Työnantajien Liiton pääkortteereista tuli monta lehtistä, muiden muassa sekin, joka oli päivätty jouluk. 31, 1919: "Vapautukaa I.W.W:stä ja muista epäamerikalaisista järjestöistä... Karkottakaa radikaalit maasta tai käyttäkää köyttä kuten Centraliassa... Ennen kuin me vapaudumme I.W.W:stä ja radikaaleista, emme saa paljoa aikaan tässä maassa... Toimittakaa puhdistusta I.W.W:n suhteen... Älkää antako sen levähtää... Pitäkää yllä yleistä mielipidettä..."

George F. Vanderveer, I.W.W:n lakimies, oli silloin Chicagossa. Yleisen Puolustuskomitean sihteerinä puhuin hänen kanssaan Centraliassa vallitsevasta tilanteesta. Se oli tärkein juttu, mihin I.W.W. oli ollut koskaan sekaantunut. Vaikka siinä ei ollutkaan niin kovin monta miestä syytettynä, se oli kuitenkin juttu, joka merkitsi elämää ja kuolemaa ja oli erilainen kaikista muista jutuista syystä, että miehet Centraliassa oli haastettu murhasta vaikka itseasiassa he eivät olleet tehneet mitään muuta kuin puolustaneet omaa henkeään, ruumiitaan ja omaisuuttaan roskajoukolta, jonka käsistä valui verta. Vanderveer ryntäsi halki mantereen ottaakseen johtoonsa puolustuksen niille yhdelletoista miehelle, jotka oli vangittu Centraliassa.

Lewis-kaunti ja puutavara- ja työnantajaliitot olivat hankkineet erikoissyyttäjiä tähän juttuun. Siellä oli vahva vartiasto näitä kapitalismin puhemiehiä, ja heidän takanaan oli koko valtion virkamahti. Kuvernööri oli lähettänyt sotaväkeä Montesanon kaupunkiin, jossa tutkinto pidettiin, ja kongressimies oli lähettänyt sanan, että Amerikan legionalaiset, joita käytettiin apulaissheriffeinä, saivat käyttää univormujaan oikeushuoneessa punasine kolmionauhoineen, jotka osottivat entistä palvelusta armeijassa. Kaikkea tätä voimaa vastaan, jonka ne metsäsudet olivat hankkineet, seisoi Vanderveer yksinään. Hän oli lakimies, jolla oli sydän, yhtä vaarallinen kuin työmies, jolla on aivot.

Kaiken ollessa heitä vastaan, todistajat peloteltu uhkauksilla, oikeushuoneen ollessa sullottuna täyteen sotilaita univormussa ja kaikki mahdollinen tehtynä, jopa puolustusasianajajat uhattu kuolemalla ja lautakunta saatettu kauhun valtaan, tulos oli helppo arvata.

Lautakunta harkitsi asiaa 22 tuntia 20 minuuttia. Lausunnossaan julisti se Eugene Barnettin ja John Lambin syyllisiksi kolmannen luokan miestappoon, tai murhaan. Tuomari kieltäytyi hyväksymästä tätä päätöstä ja lähetti lautakunnan takaisin sitä muuttamaan, ja lautakunnan lopullinen päätös oli: "Syylliset toisen luokan murhaan — Eugene Barnett, John Lamb, Britt Smith, Bert Bland, Commodore Bland, Roy Becker ja John McInerney. Vapautetaan: Mike Sheehan ja Elmer Stewart Smith."

Loren Roberts julistettiin mielipuoleksi ja sen takia edesvastuuttomaksi.

Bert Faulkner vapautettiin jutun aikana.

Osa lautakunnan päätöksestä, niin pakotuksella hankittu kuin se terrorin ilmapiirillä olikin, siitä huolimattakin kuului:

Me, allekirjottaneet lautamiehet, kunnioittaen anomme oikeutta tarjoamaan lempeyttä niille vastaajista, joiden nimet ilmenevät tähän kiinnitetyssä lautakunnan päätöksessä. Allekirjotukset ja sinetit.

"Työväen lautakunta" oli valittu Washingtonin valtion A. F. L:n unioista, ja se otti osaa istuntoihin.

Työväen lautakunnan päätös oli "Ei syyllisiä", äänestäen antaa kertomuksensa lehdille. Sen allekirjottivat Theodore Meyer Everettin työväen keskusneuvostosta ja John O. Craft Seattlen metalliammattien neuvostosta.

John M. Wilson oli tuomarina tässä tutkinnossa. Vanderveer sanoi hänelle avonaisessa oikeudessa: "Oli aika, jolloin luulin teidän määräyksienne johtuvan lain tietämättömyydestä. Se käsitys ei niitä määräyksiä enään selitä."

Tuomari Wilson tuomitsi seitsemän syylliseksi julistettua miestä Walla Wallan kuritushuoneeseen kausiksi, jotka vaihtelivat 25:stä 40:een vuoteen. Vaikka lautakunta oli suositellut lempeyttä, tuomari antoi miehille lain salliman korkeimman määrän. Nämä miehet ovat vieläkin vankilassa ja on olemassa liike heidän vapauttamisekseen.

Viisi säännöllisistä lautakunnan jäsenistä ovat sittemmin antaneet valallisia todistuksia, että lautakunnan päätös oli epäoikeutettu. Yksi kertoi eräästä ennakkoäänestyksestä, joka päättyi yksimieliseen vapauttamiseen.

Koetin saada kunkin I.W.W:n jäsenen, joka oli kuritushuoneesta vapautettu takauksella, tekemään luentomatkan itsensä, kanssatoveriensa ja järjestön puolesta yleensä. Johtui minun neuvoistani, että Ralph Chaplin lähti pohjoislännelle. Siellä ollessaan hän keräsi aineksia mainioon kirjaseensa, The Centralia Conspiracy.

LUKU XXIV

Hyvästi, kapitalistinen Amerika!

Yhdysvaltain vetoomusoikeus oli hylännyt anomuksemme uudesta tutkinnosta, vaikka se kumosikin yhden kohdan kanteista, joilla meidät oli tuomittu, ja peruutti tuomari Landisin meille asettamat sakot.

On kuitenkin ilmeistä, että oikeus ei harkinnut esitettyjä todistuksia. Esimerkiksi, Clyde Hough, nuori koneenkäyttäjä Rockfordista, Illinoisista, oli tuomittu kanssamme, vaikka hän oli vankilassa siihen aikaan kuin vakoilulaki hyväksyttiin, eikä sieltä liikkunut muuten kuin lopuksi siirrettäessä Leavenworthiin. Hänellä ei ollut tilaisuutta rikkoa lakia, jonka alaisena hänet tuomittiin, vaikka hän olisi tahtonutkin. Sitte löytyi eräs Walter T. Nef, joka vangitsemisensa aikana toimi Marine Transport Workers'in sihteerinä Philadelphiassa. Nef oli syntyperältään sveitsiläinen ja tunsi katkeraa vastenmielisyyttä kaiseria ja kaikkea saksalaista kohtaan. Hän oli sodan kannattaja eikä ollut koskaan epäröinyt sanoa, millä kannalla hän siihen nähden oli. Hänen vetoomuksensa, niinkuin meidän toistenkin, hylättiin.

Meidän seuraava liikkeemme ja viimeinen toivomme oli vedota juttu Yhdysvaltain ylioikeuteen, jossa se viipyi minun lähtiessäni maasta. Tämän korkean neuvoston päätös tulisi ratkaisemaan, olimmeko vai emmekö palaavat Leavenworthin vankilaan ja niiden kanssa, jotka siellä vielä olivat, suorittamaan loppuun vankeutemme.

Kuulin, että Meyer London, sosialistinen kongressimies New Yorkin valtiosta, oli haastatellut presidentti Hardingia, joka oli luvannut, että I.W.W:n jäsenet armahdettaisiin lukuunottamatta Haywoodia, joka tultaisiin pidättämään.

Oli hyvä uutinen kuullessani William J. Burnsin, oikeusministeristön johtajan, kukistuksesta v. 1924. Tämä samainen Burns oli käsitellyt tämän hallituksen osaston asioita yksityisen salapoliisitoimistonsa eduksi.

I.W.W. sai haltuunsa William J. Burnsin persoonalliset asiakirjat, jotka painettiin sen virallisessa lehdessä. Tuloksena paljastuksesta Burns viskattiin tunkiolle, johon hän paremmin kuuluikin, ja useita urkkijoita ja provokaattoreita paljastettiin I.W.W:stä ja Yleisen Toimeenpanevan Neuvoston toimesta erotettiin.

Kun vanhoilliset halusivat saattaa I.W.W:n huonoon huutoon, he kutsuivat meitä "bolshevikeiksi." Joskus meitä, toimintamme hyväksyen, tervehtivät "bolshevikeina" toiset.

Kohta Venäjän vallankumouksen jälkeen alotti Harrison George kirjasen nimeltä Red Dawn, Punainen Huomen. Hän kuvaili elävästi Venäjän vallankumouksen historiallisen kehityksen. Kustannutin sen helmikuulla, 1918. Sitä levitettiin monia tuhansia kappaleita. Mutta kun uusi hallinto astui asioihin päämajassa v. 1920, se heijasti sitä vastustusta, mikä oli kehittynyt I.W.W:ssä soviettien valtiollista luonnetta kohtaan, ja loput Georgen kirjasesta hävitettiin.

Näihin aikoihin saapui meille pitkähkö, Kommunistisen Kansainvälisen I.W.W:lle osottama kirjelmä. Tämä kirjelmä selosti kapitalismin tilanteesta imperialistisen sodan jälestä, esitti ne kohdat, joissa I.W.W. ja kommunistit olivat yhtä mieltä, varotti tulevista, työläisiä vastaan tehtävistä hyökkäyksistä, kuvaili reformismin arvottomuuden, analysoi kapitalistisen valtion ja sen osan, minkä köyhälistön diktatuuri tulee näyttelemään, ja kertoi kuinka työläisten ja talonpoikain soviettivaltio oli rakennettu. Sellaiset peruskysymykset kuin "valtiollinen" ja "teollinen" toiminta, kansanvaltainen keskittäminen, yhteiskunnallisen vallankumouksen ja tulevan yhteiskunnan luonne, perusteellisesti käsiteltiin. Lopetettuani sen lukemisen, kutsuin Ralph Chaplinin pulpettini luo ja sanoin hänelle: "Tässä on, josta olemme uneksineet; tässä on I.W.W. valmiiksi laitettuna."

Tämän kirjeen vastaanottaminen oli merkittävä hetki minun jotenkin kirjavassa elämässäni. Vaikka se oli osotettu I.W.W:lle, kuitenkin minä sen yhtenä järjestäjänä tunsin, samaten kuin tiesin monien muiden jäsenten tuntevan, että se oli meille kunnianosotus, sillä kukin oli ollut apuna tämän luokkatietoisen liikkeen rakentamisessa.

Heinäkuun 4 päivänä puhuin Renton Parkissa, Seattlessa, johon oli suunnaton ihmispaljous keräytynyt. Puheen jälestä minut esitettiin eräälle Wesley Everestin läheisimmistä ystävistä. Hän oli palvellut Everestin keralla juoksuhaudoissa, ja oli niin vaikeasti loukkaantunut seljästä, että hänelle oli mahdotonta liikkua ilman apua. Tulot Seattlen kokouksesta olivat jonkun verran yli $6,000.

Seattlesta menin Portlandiin, Oregonissa, jossa pidettiin toinen suuri kokous. George F. Vanderveer, lakimies, oli kokouksen puheenjohtajana. Huomattavasti yli $1,000 kerättiin puolustusrahastoon tässä tilaisuudessa.

Niin pian kuin Kommunistipuolueiden yhteenliittyminen oli tapahtunut Yhdysvalloissa, minä liityin jäseneksi. John Martin valittiin Yleisen Puolustuskomitean sihteeriksi.

Saavuin New Yorkiin ja siellä esitin Toimeenpanevan Komitean jäsenille ja muille johtajille, jotka tunsin että olisi yritettävä saada puolue, taikka se järjestö, joka sitä edusti, pois maan alta, lausuen mielipiteenäni, että vain vähän voitaisiin aikaan saada ennenkuin voisimme vapaasti kustantaa lehtiämme ja ottaa paikkamme yleisillä puhujalavoilla.

Puolustuksen hyväksi puhuin useissa kokouksissa, joista viimeinen pidettiin Rand-koulussa. Tässä kokouksessa kaksi kanssasyytettyäni, George Andreychine ja Charles Ashleigh, olivat myös puhujina.

Minulle oli esitetty, että minun tulisi mennä Venäjälle. Suosiollisen päätöksen saamisesta Yhdysvaltain ylioikeudelta ylläpidettiin vähän toivoa, ja ystäväni ajattelivat, että olisi tarpeeton uhraus puoleltani viettää lopun ikääni vankilassa. Kun minua kehotettiin menemään Venäjälle, sanoin: "Saattaa olla, että ei ole niin helppoa päästä minun lähtemään, mutta minä koetan."

Minut kirjattiin joidenkin ystävieni kanssa matkustajaksi höyrylaiva O s c a r I I :lle, joka oli ollut Henry Fordin "rauhanlaivana." Toivotettuani ystävilleni jäähyväiset, vietin yön — viimeisen Yhdysvalloissa, erään lättiläisen perheen luona. Sieltä menin varhain aamulla erääseen hotelliin Hobokenissa ja söin aamiaisen. Sitte menin laiturille ja suoraa laivaan, jossa tarkastajalle näytin paperia, joka esitti passiani. Nousin kannalle ja laskeuduin alas hyttihuoneeseen, jossa minulle oli vuode varattu. Olin siellä kunnes laiva oli suoriutunut matkaan. Tultuani kannelle, olimme sivuuttamassa Vapauden Patsasta. Tervehtien vanhaa noitaa ylöskohotettuine soihtuineen, sanoin: "Jää hyvästi, olet pitänyt selkäsi minuun käännettynä liian kauan. Minä olen nyt matkalla vapauden maahan."

Yksi tarjoilijoista, joka minut tunsi, oli i.w.w:läinen, ja me

onnistuimme saamaan parempaa ruokaa kuin mitä tavallisesti tarjotaan kansimatkustajille.

Matkustimme Riigaan läpi sodan myllertämän maan, joka oli täynnä hautausmaita, juoksuhautoja, hylättyjä linnotuksia ja loppumattomat penikulmat piikkilankaesteitä.

Riigassa meidät lastattiin tavaravaunuun. Junaa vartioivat latvialaiset sotilaat kunnes saavutimme rajan. Kuljettuamme yli Venäjän rajan, tervehti meitä suunnaton väkijoukko eläköönhuudoilla ja laulamalla "Kansainvälistä." Juna liikkui eteenpäin niinkuin punainen liekki. Punaisia nauhoja, punaisia lippuja, punaisia nenäliinoja liehui kaikkialla tuulessa.

Saavuttuamme muinoiseen Moskovan kaupunkiin, joka nyt taasen oli uudelleen Venäjän pääkaupunkina, meitä oltiin asemalla vastaanottamassa automobiileilla, ja meidät heti ajettiin hotelliin. Michael Borodin kysyi, halusinko mennä Kremliniin tapaamaan Leniniä. Sairastin sokeritautia ja olin hyvin väsynyt pitkästä matkasta, joten sanoin hänelle, että tarvitsin ensin lepoa.

Muutamia päiviä myöhemmin järjestettiin minulle keskustelu toveri Leninin kanssa. Ei ole tarkotukseni kuvailla tässä hänen persoonallisuuttaan tai kohtaustamme. Mainitsen vain yhden kohdan keskustelustamme ennenkuin lopetan tämän kirjan.

Kysyin toveri Leniniltä "jos työläiset johtavat ja hallitsevat Neuvostotasavallan teollisuuksia."

Hänen vastauksensa oli: "Kyllä, toveri Haywood, se on kommunismia."

LUKU XXV

Haywoodin elämä Sovietti-Uniossa

KUSTANTAJAN HUOMAUTUS: Haywoodin kuolema toukok. 18, 1928, esti hänet täydentämästä muistelmiaan. Kustantajat sentakia pyysivät erään Haywoodin ystävän ja työtoverin kirjottamaan lyhyen selostuksen Haywoodin elämästä Neuvosto-Venäjällä.

"Bill Haywoodin kirjan" lukijat ovat huomanneet hänen omasta kertomuksestaan, että hän oli vakavasti sairaana ennen kuin hän lähti Amerikasta. Epäilemättä hänen sairautensa aiheutui tai paheni hänen vankeudestaan. Kaikki, jotka hänet tunsivat hänen vankilasta päästyään, huomasivat hänen huonon terveytensä. Ollessaan New Yorkissa ennen lähtöään hän oli hyvin sairas ja lääkärin alituisessa hoidossa. Vaikka hän toipui huomattavasti saavuttuaan Neuvostoliittoon, kuitenkin aikaa myöten hänen terveytensä heikkeni. Tämä vaikeutti häntä suuresti kirjansa kirjottamisessa ja esti hänet kirjottamasta

lisälukuja, joita hän oli suunnitellut elämästään ja työstään Neuvosto-Venäjällä.

Venäjän kansajoukot ja kommunistipuolueen johtajat tervehtivät Haywoodia niinkuin vanhalle työn taisteluiden taistelijalle oli sopivaa. Hänet otettiin vastaan kaikkialla innokkailla suosionosoituksilla, ja vallankumoussankarina hänet koristettiin mitalilla, jota hän kantoi ylpeydellä ja joka lepäsi hänen rinnallaan kun hän vihdoinkin lepäsi kuolleena.

Hän piti itseään valtiollisena pakolaisena, "kun vallankumous Amerikassa on suoritettu", ja huolellisesti seurasi jokaista vaihetta Amerikan työväenliikkeessä suurella mielenkiinnolla. Hän kirjotti sanomalehtiin, ja Moskovan lehdet säännöllisesti kysyivät hänen mielipidettään Amerikan asioista. Hänen huoneensa, eräässä siistissä Moskovan hotellissa, oli huomion keskus kaikille amerikalaisille työläisille, jotka vierailivat Moskovassa, joiden kanssa hän keskusteli heidän kysymyksistään ja kulutti tuntikausia toverillisessa seurustelussa, usein kunnes varhainen Venäjän aamuhämy alkoi koittaa ikivanhan kaupungin kullattujen kupujen yli. Haywoodin huone oli myöskin keskus lapsille, jotka telmivät käytävässä lähellä hänen oveaan, ja usein joku lapsista vietti iltapäivän "Bolshoi Bill'in" kanssa ahmien herkkuja ja kuunnellen tarinoita venäjänkielellä, jota Haywood oppi, mutta ei päässyt täydelleen hallitsemaan. Hän nai erään venäläisen konttorityöläisen ja eli kaikessa rauhassa Moskovassa, usein huvitettuna lukiessaan amerikalaisista lehdistä selostuksia kuinka "punaiset häntä vainosivat" ja "paostaan yli lumisten tasanteiden" Turkkiin.

Kun hän aina oli ollut toiminnan mies, hän halusi ojentaa käsivartensa sodan ja vastavallankumouksen hajottaman teollisuuden uudelleenrakentamiseksi, ja 1921, pian saapumisensa jälkeen, otti osaa Kuznetz-siirtolan perustuskomitean työhön. Tämän suunnitelman tarkotuksena oli avata uudelleen käytäntöön ja tuotantoon Kuznetz-laakso, joka sijaitsee noin tuhat mailia itään Uraalin vuorista, lähellä Tomskin kaupunkia. Tämä alue sisältää suunnattomat hiilikerrostumat, ja Neuvostohallitus luovutti tämän alueen kaivannot ja hyljätyn kemiallisen tehtaan, autonoomiselle Kuznetz-siirtolalle, joka tuotti Amerikasta ammattityöläisiä, traktoreita pelloilleen ja uudelleen avasi tehtaat ja kaivannot. Haywoodille annettiin paikka johtajaneuvostossa 1922 ja hän kulutti useita kuukausia siirtolassa, myöhemmin palaten Moskovaan, jossa hän työskenteli siirtolan konttorissa myöhälle vuotta 1923. Neuvostoteollisuuden yleisessä uudistamisessa hallitus otti Kuznetzin alueen hallinnon huostaansa v. 1925.

Haywoodiin koski syvästi työväen miesten vaino Yhdysvalloissa, ja "Kuzbasin" asioista erottuaan toimi hän "MOPR'IN",

Kansainvälisen Vallankumoustaistelijain Avustusliiton venäläisen osaston hyväksi — Avustusliiton, johon Amerikankin International Labor Defense kuuluu jäsenenä. Hän teki useita puhujamatkoja läpi koko Neuvostoliiton tälle järjestölle, levittäen kertomuksia Mooneysta ja Billingsistä, Centralian uhreista, I.W.W:n ja muista rikollisen syndikalismin lakien vangeista.

Pakolaisena ollessaankin hän ylläpiti yhteyttään Amerikan Kommunistipuolueeseen, ja hänen harrastuksensa Amerikan työväenliikkeen asioihin ei milloinkaan laimennut; mutta hän oli aina valmis kerskaamaan, miltei kuin persoonallisena saavutuksena, neuvostotalouden edistyksestä, osottaen vieraille vilkkaita osuus- ja hallituksen kauppoja, hyriseviä tehtaita ja uusia rakennuksia, ja verraten tätä siihen nälänhätään ja rappiotilaan, jotka hän näki saapuessaan. Hän tapasi kohteliaasti kuunnella, niinkuin hänellä aina oli tapana kuunnella työläisiä, Trotskyn kannattajia tämän yhteentörmäyksessä Venäjän Kommunistipuolueen kanssa; jotkut näistä olivat hänen entisiä kanssatyöläisiään Amerikan I.W.W:ssä, ja joistakin virkamiesväärinkäytöksistä olivat valmiit vetämään sen johtopäätöksen, että Venäjä oli "menossa takaisin kapitalismiin", jolloin Haywood huomautti heille, että kyseessä oli sosialistisen talouden kasvaminen, kilpaillen maailman imperialismia vastaan, että he olivat Neuvostoliitossa olleet liian kauan, ja että heidän tulisi "mennä sinne, josta ovat tulleetkin", saadakseen tuoreeltaan maistaa kapitalismista. Ei kauan ennen kuolemaansa hän hankki muuttokortin Venäjän Kommunistipuolueeseen.

Maaliskuussa, 1928, Haywood valmistautui ottamaan osaa neljänteen työväen unioiden Punaisen Kansainvälisen kongressiin, niinkuin hän oli ottanut edellisiinkin. Hän pahotteli, että alkava istunto pidettäisiin maaliskuun 17 päivänä, sillä Kommunistipuolue oli määrännyt hänet siksi illaksi puhumaan Pariisin kommuunin muistojuhlassa, kun nämä molemmat tilaisuudet täytyi sivuuttaa. Hän sai halvausiskun maaliskuun 16 päivän iltana ja toimitettiin Kremlinin sairaalaan, jossa hän sai parasta hoitoa huomatuilta lääkäreiltä.

Hänen ihmeteltävä elinvoimaisuutensa ja hoito, jota hänelle annettiin, kykenivät palauttamaan hänet kotiinsa, jonne hän halusi, noin kolmen viikon kuluttua. Mutta hän oli ilmeisesti heikko, vaikka pystyi kävelemään. Hänen mielensä oli taasen täynnä työväen asioista. Hän otti vastaan monta Työväen Unioiden Punaisen Kansainvälisen edustajaa, jotka olivat vielä kaupungissa, ja keskusteli heidän kanssaan kongressin kysymyksistä. Mutta äkkiä hän sairastui uudelleen, ja vaikka hänet heti vietiin Kremlinin sairaalaan, hän ummisti silmänsä ainiaaksi toukok. 18 p., 1928.

Hänen hautajaisiinsa ottivat osaa koko Amerikan työläisten ryhmä Moskovassa, lähetystöt Venäjän Kommunistipuolueesta ja useista kansainvälisistä järjestöistä, samaten kuin henkilökohtaiset ystävät. Kukat kasautuivat korkealle hänen kirstulleen, joka vietiin poltettavaksi, niinkuin hän oli halunnut. Hänen tuhkansa, niinkuin hän oli määrännyt, jaettiin kahteen osaan. Toinen haudattiin Kremlinin muurin alle suuressa mielenosotuksessa Punaisella Torilla. Toinen osa Haywoodin tuhkasta lepää, hänen toivomuksensa mukaan, Waldheimin hautausmaassa, Chicagossa, lähellä Haymarketin uhrien hautoja, sankarien, joiden elämäntarina oli niin syvästi vaikuttanut hänen elämäänsä.

LOPPU.

LIITE I

LUETTELO SACRAMENTON JUTUSSA TUOMITUISTA I. W. W:LÄISISTÄ

Edward Anderson
Elmer Anderson
Pete de Bernardi
Harry Brewer
Edward S. Carey
Joseph Carroll
Felix Cedno
Robert Connellan
Roy P. Connor
Mortimer Downing
Godrey Ebell
Frank Elliott
Frederick Esmond
Robert Feehan
Otto Fisher
A. L. Fox
John Gráve
H. Grave
Harry Hammer
Joseph Harper
William Hood
H. A. LaTour
Chris. A. Luber
George O'Connell
Phil McLaughlin
Frank Moran
James Mulrooney
John L. Murphy
J. Potthast
James Price
Edward Quigley
James Quinlan
Frank Reilly
Vincent Santilli
Myron Sprague
Herbert Stredwick
Caesar Tabib
J. Tori
George F. Voetter

LIITE II

LUETTELO WICHITAN JUTUSSA TUOMITUISTA I. W. LÄISISTÄ

C. W. Anderson
Albert Barr
A. M. Blumberg
E. M. Boyd
J. Caffrey
F. I. Callagher
Jim Davis
Harry Drew
S. Forbes
W. Francik
O. E. Gordon
Fred Grau
Joseph Greshbach
M. Hecht
Ernest Henning
S. B. Hicok
Peter Higgins
E. J. Huber
Ray Lambert
Paul Maihak
H. McCarl
Tom O'Day
F. Patton
Robert Poe
Mike Quinn
M. Sapper
Carl Schell
S. Shurin
Leo Stark
J. Walberg
George Wenger

LIITE III

Nimet	Syytökset Yksi	Kaksi	Kolme	Neljä	Sakot
	Vuodet				
Carl Ahlteen	6	10	2	20	$30,000
Olin B. Anderson	5	5	2	5	30,000
George Andreychine	6	10	2	20	20,000
Charles Ashleigh	6	10	2	10	30,000
John Avila	5	5	2	5	20,000
Aurelion Vincente Azuara	6	10	2	20	20,000
John Baldazzi	6	10	2	10	30,000
J. R. Baskett	1	1	1	1	30,000
Charles Bennett	6	10	2	10	30,000
J. H. Beyer	5	10	2	10	30,000
R. J. Bobbs	1	1	1	1	30,000
Arthur Boose	5	5	2	5	30,000
G. J. Bourg	6	10	2	10	30,000
Richard Brazier	6	10	2	20	20,000
Roy A. Brown	1	1	1	1	30,000
Dan Buckley	6	10	2	10	30,000
Ralph H. Chaplin	6	10	2	20	30,000
Stanley J. Clark	6	10	2	10	30,000
Ray Corder	1	1	1	1	30,000
Alexander Cournos	6	10	2	10	30,000
C. W. Davis	6	10	2	10	30,000
J. T. Doran	5	5	2	5	30,000
E. F. Doree	6	10	2	10	30,000
Forrest Edwards	6	10	2	20	20,000
James Elliot	5	5	2	5	30,000
Ray S. Fanning	5	5	2	5	30,000
Ben Fletcher	6	10	2	10	30,000
Ted Fraser	5	5	2	5	30,000
Harrison George	5	5	2	5	30,000
Joseph J. Gordon	6	10	2	10	30,000
Joe Graber	5	5	2	5	30,000
Peter Green	6	10	2	10	30,000
C. R. Griffin	5	5	2	5	30,000
Ed. Hamilton	6	10	2	10	30,000
George Hardy	1	1	1	1	30,000
William D. Haywood	6	10	2	20	30,000
Clyde Hough	5	5	2	5	30,000
Dave Ingar	5	5	2	5	20,000
Fred Jaakkola	6	10	2	10	30,000
Charles R. Jacobs	1	1	1	1	30,000
Charles Jacobson	1	1	1	1	30,000
Ragner Johannsen	6	10	2	10	30,000
H. F. Kane	5	5	2	5	20,000
Charles L. Lambert	6	10	2	20	20,000
Leo Laukki	6	10	2	20	20,000
Jack Law	6	10	2	10	30,000
Morris Levine	5	5	2	5	30,000
W. H. Lewis	5	5	2	5	30,000
Harry Lloyd	5	5	2	5	30,000
Burt Lorton	6	10	2	10	30,000
Vladimir Lossieff	6	10	2	20	20,000

Nimet	Syytökset Yksi	Kaksi	Kolme	Neljä	Sakot
	Vuodet				
Herbert Mahler	5	5	2	5	30,000
James H. Manning	5	5	2	5	30,000
John Martin	6	10	2	10	30,000
Francis Miller	6	10	2	10	30,000
William Moran	5	5	2	5	20,000
J. A. MacDonald	6	10	2	10	30,000
Charles H. MacKinnon	5	5	2	5	30,000
Jo McCarthy	5	5	2	5	30,000
Herbert McCutcheon	5	5	2	5	30,000
Pete McEvoy	5	5	2	5	30,000
Charles McWhirt	1	1	1	1	30,000
Fred Nelson	1	1	1	1	30,000
Walter T. Nef	6	10	2	20	20,000
Pietro Nigri	18 kuukautta kustakin syytöksestä				
Joseph A. Oates	5	5	2	5	20,000
V. V. O'Hair	5	5	2	5	30,000
John Pancner	6	10	2	10	30,000
Louis Parenti	5	5	2	5	30,000
Grover H. Perry	6	10	2	10	30,000
James Philips	5	5	2	5	30,000
Charles Plahn	5	5	2	5	30,000
Albert Prashner	6	10	2	10	30,000
Manuel Rey	6	10	2	20	20,000
C. H. Rice	6	10	2	10	30,000
Charles Rothfisher	6	10	2	20	20,000
James Rowan	6	10	2	20	20,000
Sam Scarlett	6	10	2	20	20,000
Archie Sinclair	6	10	2	10	30,000
Don Sheridan	6	10	2	10	30,000
James M. Slovick	6	10	2	10	30,000
Walter Smith	1	1	1	1	30,000
Alton E. Soper	1	1	1	1	30,000
George Speed	1	1	1	1	30,000
Vincent St. John	6	10	2	10	30,000
Siegfried Stenberg	6	10	2	10	30,000
William Tanner	5	5	2	5	30,000
James P. Thompson	6	10	2	10	30,000
John I. Turner	6	10	2	10	30,000
John Walsh	6	10	2	10	30,000
Frank Westerlund	5	5	2	5	30,000
Pierce C. Wetter	5	5	2	5	20,000
William Weyh	5	5	2	5	20,000

SISÄLTÖ

(Lukijan pyydetään korjaamaan sivuilla 81 ja 254 lukujen järjestysnumerot sellaisiksi kuin ne ovat tässä luettelossa.)